

3 1761 07976585 5

HANDBOUND
AT THE

UNIVERSITY OF
TORONTO PRESS

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

73P

Historiae Augusti Scriptores

SCRIPTORES

HISTORIAE AVGVSTAE

RECENSUIT

HERMANNVS PETER

VOLVMENTI PRIVS

Nr. 3260

LIPSIAE

IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI

MDCCCLXV

12035
12/1/91
C

FRIDERICO · HAASIO

OTTONI · IAHNIO

FRIDERICO · RITSCHelio

PRAECEPTORIBVS · DILECTISSIMIS

PIETATIS · ERGO

PRAEFATIO

Scriptorum historiae Augustae qui uocantur omnes qui quidem mihi cogniti sint libri manu scripti ex uno eodemque fonte fluxerunt, qui tamen temporum iniquitate foedissime turbatus est. nam non solum singula uerba aut sententiae ita corruptae sunt ut de medela saepe paene desperandum sit, sed etiam toti quaterniones foliaque alia omissa, alia inter se commutata falsoque loco posita sunt. ita factum est, ut eorum imperatorum vitae qui a Gordiano tertio usque ad Valerianos imperium obtinuerunt totae cum primis ipsorum Valerianorum capitibus perirent, in eis autem uitis quae secuntur extremae uitae Valeriani iunioris aliquot litterae, plurimae primorum capitum Gallienorum detritae, ut uidetur, euanescerent.

In quibus fragmentis depingendis alii librarii summa diligentia usi sunt, ita ut accuratissime uel spatia litterarum quae deletae erant in exemplis suis indicarent, alii ut qualemcunque orationis tenorem efficerent, arbitrio suo aut addiderunt uerba aut omiserunt, si quae primo obtutu intellegere non possent uel cum ea sententia quam ipsi elicuisse sibi uisi erant non congruere putarent.

Cum autem librarii non solum in his fragmentis uerum etiam in reliquis uitarum partibus in describendo archetypo aut accurate et religiose uersarentur aut ingeniis suis indulgerent, duae exstiterunt librorum manu scriptorum classes, altera genuinorum (littera *II* a nobis distincta), altera interpolatorum (Σ), ex quibus duabus classibus orta est tertia (Ψ), quae quasi medium inter illas obtinet locum, cum fluxerit ex

codice aliquo familiae *II*, qui correctus esset comparato codice interpolato familiae *Σ*.

Ac primae quidem classis eiusque multo praestantioris hi sunt libri ¹⁾:

B 1. *codex Bambergensis* (apud Iaeckium in catal. bibl. Bamberg. I 140) signatus *E* III 19 n. 33331, membranaceus, formae quadratae, seculi VIII, composite atque clare scriptus, foliis ducentis tredecim, quaternionibus uiginti septem, quorum unus e sex, unus e septem foliis constat; paginae, quae singularum columnarum sunt, uicenos quaternos quaeque uersus habet. litterae Saxonicae sunt quae uocantur, atramento nigro exaratae. aliquot errores manus primae (*B*¹) correcti sunt a manu secunda (*B*²), alii conlato archetypo, cum saepe uel toti uersus adderentur, alii leuiore proprio Marte; at manus tertia (*B*³), quae tamen paucis locis, in altera parte etiam rarius correxit, prorsus nullius est auctoritatis, cum non solum nihil attulerit ad uerba emendanda sed etiam saepe obscurauerit genuinae scripturae uestigia. quartus denique magister aliquis notas suas ad marginem adscripsit, quibus discipulum quendam Odelricum adhortatur, ut res egregie gestas, quae referuntur, imitetur, exempla mala fugiat. hunc codicem ipse bis contuli, primum cum editione Lipsiensi anno 1857 Vratislaviae, quo Friderici Haasi beneuolentia, cum ibi litteris operam darem, eum mittendum curauerat, iterum, cum plagulas huiusce editionis corrigerem, Posnaniae, quo mihi liberalitate ministerii regii est transmissus.²⁾

1) Nonnulla ex eis quae de codicibus disputabo iam exposita sunt in historia mea critica scriptorum historiae Augustae (Lipsiae 1860), sed cum his quattuor annis, ex quo illa dissertatio publici iuris facta est, haud pauca noua addiderim, de aliis rebus, de quibus tunc conicere tantum modo liceret, certius iudicium mihi comparauerim, de aliis denique sententiam meam mutauerim, non superuacaneum esse arbitratus sum hanc quaestionem denuo tractare, cum praesertim id ratio atque institutum huius praefationis postulare uideatur.

2) Primus hoc libro usus est Godofredus Bernhardyus, qui tamen falsus est, quod Cramerum ('Hauschronik' p. 128) secutus eundem esse censuit, quem Heidelbergae in bibliotheca Palatina descripsissent Gruterus et Salmasius. cf. Bernhardyi

2. *codex Palatinus* a Grutero paucis locis, cum *Heidelber-* *P*
gae esset, inspectus, a Salmasio conlatus. qui tamen cum in
 editione sua pro more illius aetatis selectas tantum modo huius
 libri scripturas prompsisset, multa restabant, propter quae ut
 denuo diligenter excuteretur, optarem. itaque ut primum Adol-
 phum Kiesslingium amicum eum inter libros Palatinos biblio-
 thecae Vaticanae, ubi diu latuit, repperisse certior factus sum,
 nihil antiquius habui, quam ut prima quae mihi daretur occa-
 sione usus ineunte vere anni superioris Romam properarem,
 ubi quam accuratissime eum conferrem. qua in re usus sum
 exemplari Obrechtiano, in quo antea omnes litteras, in quibus
 codex Bambergensis discrepabat, punctis distinxeram. est uero
 is liber numero 899 distinctus, membranaceus, seculi X vel XI,
 diligenter idem litteris Saxonice scriptus forma quadrata. constat
 quaternionibus uiginti septem uel foliis ducentis sedecim, pagina
 singulis quaeque columnis uersibus primo uicenis quinque, dein
 uicenis senis. inter manus tres quattuorue emendatrices, quas
 expertus est, similis intercedit ratio atque inter manus Bam-
 bergensis, nisi quod in *P* etiam ea quae tenorem orationis exa-
 rauit (*P*¹) litteras aliquot uel uoces et uersus, qui antea omissi
 essent, addidit; deinde altera manus (*P*²), quae propter atra-
 mentum minus fuscum facile a prima dignoscitur, inspecto
 codice aliquo haud contemnendo, qui etiam antiquior archetypo
 fuisse uidetur³), errores aliquot correxit, ut magni sit momenti
 ad genuina scriptorum uerba constituenda. tertia denique ma-
 nus seculi tertii decimi uel quarti decimi (*P*³) ex exemplo ali-
 quo deterioris familiae (*Σ*) multas scripturas, quae prorsus nul-
 lius sunt pretii, adscripsit saepe uel erasis primae manus litteris.

Cum autem ei qui hos libros exarauerunt eadem diligentia

prooemia duo de scriptoribus historiae Augustae (coniunctim
 editos Halae 1847) p. 4 et dissertationem meam p. 21.

3) Conpluribus enim locis ubi *B* et *P*¹ eisdem mendis la-
 borant uera scriptura addita est a *P*²; ut exempla aliquot ad-
 feram, adiectum est in Pesc. 2 „quasi imperat“, quod omiserant
B et *P*¹: „denique etiam Aquilonem miserat [quasi imperat]or
 tantus a centurione posse interfici.“ Pert. 7 *B* et *P*¹ falso ex-
 hibent „pecuniam“, *P*² correxit „penuriam“. Carac. 8 uel totus
 uersus „eumque — successisse“, qui in *B* et *P*¹ deerat, adscrip-
 tus est a *P*².

munere suo functi sint, ita ut uel spatia litterarum quae in primis Gallieni capitibus legi non possent, pari modo metirentur, non est mirum quod uel in minimis rebus inter se consentiunt. itaque magno captus est errore qui nuper in Zarncki annalibus (1863 nr. 41), cum censorem exercitationum criticarum in scriptores historiae Augustae (Posnaniae 1863) a me conscriptarum ageret, inter multa alia quae uereor ut certis argumentis stabilire possit, etiam hanc sententiam iecit, ut codicem Bambergensem e Palatino descriptum esse tamquam pro certo adfirmaret. iam nolo equidem magnam uim ei rei adtribuere, quod cod. *B* minimum uno seculo antiquior esse quam *P* ex litterarum formis non solum mihi sed etiam aliis hominibus harum rerum non inperitis uisus est. sed etiam alia accedunt argumenta e scripturarum discrepantiis petita, quibus unum ab altero descriptum esse non posse demonstratur. uelut is qui codicem *P* scripsit in archetypo primi Gallienorum capitis inuestigare potuit haec:

,gallienus cōperta patris captiuitate gauderet uocabantur...
exercitus mu..... duces erat meror
imperator in persida
ior omnium quod gallienus et q. s.’

at uero librarius, cui Bambergensem debemus, cum in archetypo nondum tot litterae euanuissent aut oculis uteretur acutioribus, post ,mu’ litteram ,s’ addidit, deinde inter uoces ,imperator’ et ,Persida’ (haec enim eius est scriptura, non ,in Persida’) lacuna nouem litterarum constituta interposuit u. ,romani’; denique inter uu. ,Persida’ et ,ior omnium’ post lacunam totidem litterarum scripsit ,tenetur’, tum alterum spatium quindecim litterarum uacuum reliquit. quod argumentum ne quis ita diluere conetur, ut easdem illas uoces etiam in Palatino a secunda manu additas legi, Bambergensem uero tum demum a Palatino descriptum esse ponat, cum iam a secunda manu correctus esset⁴⁾, adiciam scripturas huius utriusque codicis et libri Vaticani 1899, de cuius fide postea agam, ita

4) Quamquam falsum esse iudicium ex commentario critico satis adparebit, conspectus tamen causa aliquot locos ex uitis Aureliani et Taciti hic conlectos indicabo, quibus *B* iam a prima manu ea uerba exhibet quae falso a *P*¹ omissa adiecta sunt a

ut litteris inclinatis ea quae secunda manus in *P* addidit insigniam:

<i>B</i> :	exercitus mus.....	duces erat.....	
<i>P</i> :	exercitus mu(<i>rmurabant</i>).	duces erat(<i>omnium</i>).....	
<i>V</i> :	exercitus murmurabant.....	duces erat omnium.....	
<i>B</i> :	meror.....	imperator..... romani persida.....serte-	
<i>P</i> :	meror qđ	imperator (<i>romanus</i>)..... in persida (<i>serui-</i>	
<i>V</i> :	meror quod	imperator..... romani persida	
<i>B</i> :	netur	ior omnium	quod
<i>P</i> :	<i>liler teneretur</i>)	ior omnium	quod.....
<i>V</i> :	seruuliter serteneretur	ior omnium quod.....	

Inde facile perspicies neque causam fuisse, cur is qui codicem *B* conscripsit supplementa ,s' (quod est fragmentum litterae ,r'), ,romanus', ,ser tenetur' reciperet, neglegeret ,murabant', ,omnium', ,quod', alteram partem uoc. ,seruuliter', et discrepantias quasdam scripturarum inesse, quibus utique prohibeamur, quominus illi iudicio adstipulemur. primum enim manus secunda cod. *P* u. ,romanus' ita adiunxit uoci antecedenti ,imperator', ut post eam spatium quoddam uacuum relinqueretur, cum in cod. *B* et scriptum esset ,romani' (quae eadem scriptura cum etiam in Vaticano exstet, non potest orta esse ex calami errore) et lacuna esset significata post ,romani', qua in re item consentit cum cod. Vaticano. dein in cod. *B* et *Vat.* omissa est praepositio ,in' ante u. ,Persida', quam adicit *P*, atque quod *B* exhibet ,tenetur', non ,teneretur', ut *P* et *Vat.*, ne ea quidem res pro nihilo est facienda, cum etiam in codice Riccardiano, qui antea cum *P* ,imperator romanus' exhibet, a prima manu idem scriptum sit.

Sed si cui haec non sufficiant, etiam alium addam locum. in uita enim Clodi Albini cap. 11 haec est scriptura cod. *P*: ,et istae igitur epistulae testantur eum uirum albinum fuissent indicant et illud praecipue quod ad eas ciuitates instaurandas

*P*²: Aur. 14 gratias. 21 etiam. 26 enim. 34 scaenicorum, ludorum. 39 que. 46 aliis. Tac. 4 primae sententiae uir recte imperator creatur. 13 gessit propter breuitatem temporum nihil magnum.

quas niger adtriueraſt pecuniam miſit quo facilius ſibi earum accolae conciliaret'. at longe diuerſa exſtant in cod. *B*: ,et iſtae igitur epiſtulae conſtat eum uirum utilem fuiſſent indicant et illud' et q. ſ. atqui cum ne ea quidem ita ſint, ut ita emendaſſe librarius uerba quae in *P* inuenerat exiſtimandus ſit, et in eandem ſcripturam inciderim in codicibus Riccardiano et Laurentiano plut. LXIII nr. 31, quorum neuter ex Bambergenſi originem duxit, non eſſe deſcriptum cod. *B* ex *P* effectum eſt. et quamquam concedo calami lapſus in cod. *P* rariores eſſe quam in *B*, hic tamen cod. *B* propius ad uerum accedere mihi uideatur quam *P*. cum enim epiſtulae Marci Antonini, ad quam nos relegat ſcriptor ad mores Albiſi cognoscendos, hoc ſit exordium: ,Laudanda eſt Albiſi *constantia*, qui grauiter deficientes exercitus tenuit, cum ad Auidium Caſſium confugerent, et niſi hic fuiſſet, omnes feciſſent', haec ſcripſiſſe Iulium Capitolinum ueſtigia cod. *B* ſecutus arbitror: ,Et iſtae igitur epiſtulae *constantem* uirum Albinum fuiſſe indicant, et illud praecipue quod ad eas ciuitates' et q. ſ.⁵⁾

Denique ut hanc quaestionem, quae ratio inter codd. *B* et *P* intercedat, abſoluam, reſtat ut etiam *P* ex *B* non fluxiſſe doceam, id quod facillime ea re euincetur, quod complures lacunae, quae ſunt in *B*, ita expletae ſunt in *P*, ut interpolando fieri non potuerit. id quod facile adparebit, ſi exempla pauca propoſuero. ut Commod. 18: „gladiatoris [ſtatuae undique gladiatoris] et parricidae ſtatuae detrahantur." Pertin. 4: „cum Pertinax [factus eſt. tunc Pertinax] interficiendi Commodi conſcientiam delatam ſibi ab aliis non fugit." c. 10: „et a ſenatu impunitatem eius petit. [denique Falco in rebus ſuis ſecurus uixit et herede filio perit.] quamuis" ea quae uncis incluſi deſunt in *B*, cuius ſcriptorem in hiſce exemplis oculis ad repetitum paulo poſt idem uel ſimile uocabulum aberrare conſentaneum eſt.

5) Quod uolgatum eſt, Bono Accuſatio debetur, qui profectus ab eadem ſcriptura, quam praebet *P*, ut ſententiam qualemcunque efficeret, haec edidit: „Et iſtae igitur epiſtulae teſtantur Albinum uirum utilem fuiſſe, indicant [indicat' poſtea ab Egnatio ſcriptum eſt] et illud praecipue". qua ſcriptura reſellenda, cum omnino omni careat fundamento, ſupersedere mihi licet.

Postquam igitur utrumque librum et *B* et *P* ex eodem fonte originem duxisse demonstrasse nobis uisi sumus, quantum fieri potest huius archetypi formam ex consensu eorum adumbrabimus:

Atque inscriptus quidem ille erat sic: „uitae diuersorum principum et tyrannorum a diuo hadriano [adriano *B*] usque ad numerianum a diuersis compositi” [sic *B* in folio altero recto⁶⁾, *P* in folio primo recto]. deinde sequebatur hinc index uitarum et in *B* et in *P* a prima manu post illa uerba adiectus:

- I spartiani uita hadriani
- II item eiusdem heluius uerus caesar
- III item iuli capitolini antoninus pius
- IIII item iulii capitolini marcus antoninus philosophus
- V item eiusdem uerus
- VI aeli spartiani [spartani *B*] didius iulianus
- VII aelii lampridii commodus antoninus
- VIII iuli capitolini heluius pertinax
- VIIII uulcacii callicani .uc. auidius cassius
- X aelii spartani seuerus
- XI eiusdem pescennius niger
- XII eiusdem antoninus caracallus
- XIII eiusdem antoninus geta
- XIIII aeli lampridii antoninus uarius heliogabalus
- XV eiusdem diadumenus antoninus
- XVI iuli capitolini opilius macrinus
- XVII eiusdem clodius albinus

6) In codice *B* fortasse ab eadem manu quae ipsum librum exarauit, certe non multo recentiore, in primo folio uerso, cuius inferior pars cultro desecta est, haec scripta extant:

EXCERPTA SPARTIANI DE PRINCIPIBUS

- de iulio capitolino
- de aelio spartiano et de mario maximo
- de aelio lampridio
- de uulcacio gallicano et auidio cassio
- de trebellio pollione
- de flauio uopisco

cui tamen titulo uereor ne nimiam auctoritatem adtribuerim in histor. crit. p. 17 sq.

- XVIII aeli lampridi [lampridii *B*²] alexander seuerus
 XVIII iuli [iulii *B*²] capitolini duo maximini [maximiani *P*]
 XX eiusdem gordiani tres
 XXI eiusdem maximus [maxiamus *B*¹] siue puppienus et
 balbinus
 XXII eiusdem ualeriani duo
 XXIII eiusdem gallieni duo
 XXIII eiusdem tyranni [traiani *P*]
 cyriades [XXIII cyriades *P*]
 XXV postumi duo
 XXVI lollianus
 XXVII uictorini duo
 XXVIII marius
 XXVIII ingenuus
 XXX regilianus [religianus *B*]
 XXXI aureolus
 XXXII macrini duo
 XXXIII quietus
 XXXIII odenatus
 XXXV herodes
 XXXVI meonius
 XXXVII ballista
 XXXVIII ualentes duo
 XXXVIII piso
 XL aemilianus
 XLI saturninus
 XLII tetrici duo
 XLIII trebellianus
 XLIII herennianus
 XLV timolaus
 XLVI celsus
 XLVII zenobia
 XLVIII uicturia
 XLVIII ticus
 L censorinus
 LI treuelli pollionis diuus claudius
 LII flauii uopisci syracusi diuus aurelianus
 LIII demteius itusac
 LIII eiusdem florianus

LV eiusdem probus

LVI eiusdem firmus saturninus proculus et bonusus

LVII eiusdem carus charinus et numerianus

Deinde sequebantur uitae ipsae eodem ordine quo in conspectu enumeratae erant. quem ordinem Richter⁷⁾, quia prior eius pars abhorret a temporum ratione, casu ita ortum esse censuit, ut singula folia codicis archetypi, in quo uitae seruato temporum ordine essent dispositae, diuolsa postea falso conecterentur. equidem tamen adduci non possum, ut recedam ab ea sententia, quam iam in historia critica p. 14 sq. proposui. nam Iuliani et Albini quidem uitae quo casu loca sua commutauerint, nescio, sed reliquarum ordinis esse haec causa uidetur, quod is qui has uitas uno corpore coniunxit, quamquam in uniuersum temporum rationem secutus est, non distraxit quas iam in unum corpus redactas inuenerat uitas Antoninorum Caracalli Getae Heliogabali Diadumeni cum Opilio patre. ex his uero Diadumenus et Opilius quamuis ante Heliogabalum regnum obtinuissent, extremi sunt collocati, quod Diadumenus filius ex scriptoris opinione (cf. Macr. 5. 10. Heliog. 3. 9) Antoninus nothus erat ideoque reliquis postponendus esse uidebatur, pater uero non quia imperator fuit sed quia pater Antonini fuit, hoc corpore receptus est (cf. Diad. 7). praeter has uero uitas, quae inter se consilio quodam digestae sunt, omnes ita positae sunt ut temporum rationi respondeant.

Porro in medio libro complures quaterniones omnino deperiisse, eos qui antecedeabant casu falsis locis positos ordinemque perturbatum esse, tum quae prima erant folia partis alterius seruata, multis lacunis mutila fuisse iam supra diximus, neque opus erit hoc loco fusius de ea transpositione agere, cum eam rem iam in hist. crit. p. 29 sqq. exposuerim. itaque eum uerus ordo ex hoc exemplo cognoscatur, satis habeo breuiter indicasse, quo ordine singuli quaterniones codicis archetypi inter sese cohaererent, cum codd. *B* et *P* describerentur:

7) 'Ueber die Scriptores historiae Augustae' in mus. Rhen. nou. VII p. 28 sqq.

post uerba enim Alex. 43 ,omnes Christianos futuros si id fecisset' sequebatur

I is quaternio⁸⁾ qui continebat Alex. 58 ,nominibus est ornatus' — Max. 5 ,occiso Heliogabalo ubi primum'. deinde

II Alex. 43 ,et templa reliqua deserenda — et apud populum lectis uario tempore cum etiam de Isauria optate uenisset.' Alex. 58.

III—VI Max. 18 ,sentiant et Gordianos patrem ac filium Augustos uocant. Ergo si uiri estis — Haec de moribus atque genere. Decretis ergo omnibus imperatoriis honoribus atque insignibus, percepta tribunicia potestate, iure proconsulari, pontificatu maximo, patris etiam patriae nomine inierunt imperium. sed dum in Capitolio rem diuinam faciunt, populus Romanus imperio Maximi contradixit, timebant enim seueritatem eius homines uulgares' Max. et Balb. 8.

VII Max. 5 ,comperit Alexandrum principem — nec solum me sed etiam uos et omnes qui mecum' c. 18.

Tum haec sequebantur (Max. et Balb. 8): ,quam et senatui acceptissimam et sibi aduersissimam esse credebant. quare factum est, ut diximus, ut Gordianum adolescentulum principem peterent, qui statim factus est. nec prius permissi sunt ad Palatium stipatis armis ire quam nepotem Gordiani Caesaris nomine nuncuparunt. His gestis celebratisque sacris' et q. s.

Falso igitur positus erat quaternio secundus ante primum, septimus ante tertium.

Minor erat transpositio, quae in extremis uitis acciderat, ubi haec pars Numeriani (c. 13—15) ,Augustum appellauerunt — dicebat nullam aliam', quae fortasse uno folio continebatur, intermissa erat inter uerba Car. 2 ,quae illius felicitas' et ,fuit qui fundauit'.⁹⁾

Ultima denique illius libri uerba fuerunt: ,contendas feli-

8) Si quidem ueram instituimus rationem de forma cod. archetypi l. s. s. p. 26, quod singulos uersus sexagenas fere litteras, paginas quinos denos uersus continuisse coniecimus.

9) In uniuersum recte indicatus est uerus ordo iam in *P* a tertia manu, ut mihi uidetur, conlato aliquo codice familiae interpolatae, quo inspecto etiam aliis locis multa eam adiecisse supra adnotauimus.

citer. explicitae uitae diuersorum principum et tyrannorum a diuo adriano usque ad numerianum. feliciter utere felix.'

De aetate qua conscriptus sit archetypus non liquet; id unum suspicari licet eum haud ita multo antiquiorem codice *B* fuisse, quod complures corruptelae, quibus et *B* et *P* laborant, ita sunt comparatae, ut mirum sit, nisi litteris minoribus perperam lectis ortae sint. ut exempla aliquot adferam, in *B* et *P* Gord. 7 scriptum est ,petunsus' pro ,retunsus', Max. 2 ,aculi' pro ,occuli', Gord. 29 et Max. et Balb. 1 ,apriano' pro ,Arriano', Max. et Balb. 17 ,retit' pro ,petit', in *B* Hadr. 5 ,dementiae' (pro ,clem.'), Pesc. 2 ,clementia' (pro ,dem.'), Gord. 13 ,doacam' (pro ,cloacam'), Ant. 8 ,insuperant' pro ,inruperant', c. 10 ,deadenda' pro ,decidenda'. multa similia.

Sed iam redeo ad codices enumerandos, ex quibus tertio loco adferenda sunt:

3. *excerpta Palatina*, nunc in bibliotheca Vaticana nr. exc. 886, membranacea, forma quadrata minore, seculi undecimi. ipse Romae contuli cum editione Obrechtiana. est codex miscellaneus, qui ex compluribus libris diuersae formae et aetatis compactus est. quae antecedunt usque ad folium duodeuicesimum ,excerpta macrobii saturnalium' eiusdem manus esse uidentur, cuius scriptores historiae Augustae. eadem pagina qua excerpta Macrobianae desinunt, historia Augusta continuatur. eius excerpta pertinent usque ad ultimum uersum foli quadragesimi recti, et cum folium uersum omnibus litteris uacet mediaque in sententia tenor orationis interruptus sit, casu accidisse uidetur, ut hic excerpti finis fieret.

Inc.: ,EX LIBRO SPARTIANI DE UITA CAESARU EXCERPTUM. INCIPIT DE ADRIANO origo imperatoris'. Expl. ,certe campidoctores uestri hanc uos docuerunt contra sarmatas et germanos ac persas' (Alex. 53).

Ordo uitarum quae insunt idem est qui in *B* et *P*, eademque transpositione altera pars uitae Alexandri et prior Maximorum est perturbata. scriptores singulis uitis non sunt additi.

Is uero qui excerpit¹⁰⁾ neglegentissime munere suo func-

10) Verbis quibusdam Salmasi Gruterique deceptus errauit in eis quae de horum excerptorum natura in hist. crit. p. 17 contra Bernhardum dixi.

tus est, ut saepe ne ipse quidem nec quid legeret nec quid scriberet intellexisse uideatur. cf. uit. Alex. 17 ubi haec excerpere non dubitauit: „nam cum quidam Septimius Arabinus famosus crimine furtorum dies denique numquam transiit, quando non aliquid mansuetum ciuilem pium fecit”; c. 22: „Iudaeis priuilegia reseruauit. Christianos esse passus est. esse redimendos atque ditandos.” nihil aliud enim quam singula fragmenta inter se conexuit non curans quod saepe in media sententia desineret uel inciperet. perpauca in prioribus uitis, sed quo magis procedebat, plura excerpserat, ita ut uitarum Albini Alexandrique maior pars etiam hic legatur, ex primis autem decem capitibus Hadriani haec tantum transscripta sint:

„Origo imperatoris Adriani uetustior a Picentibus, posterior ab Hispaniensibus manat, si quidem (*heras.*) adria ortos maiores suos apud Italiam Scipionum temporibus residisse in libris uitae suae Adrianus ipse commemoret (at *sec. m.*). Hadriano pater Aelius Adrianus cognomento Afer fuit, consobrinus Traiani imperatoris, mater Domitia Paulina Gadibus orta. Traianum consobrinum suum et Caelium Tatianum equitem Romanum tutores habuit tamque imbutus grecis studiis, ut a nonnullis greculus diceretur. mortuo Traiano Hadrianus adeptus imperium. de militum etiam aetatibus iudicabat, ne quis aut minor quam uirtus posceret aut maior quam pateretur humanitas, in castris contra morem ueterum uersaretur. ante omnes enitebatur, ne quid uel [*sic m. pr.; miles m. sec.*] otiosum uel emeret aliquando uel pasceret. ergo conuersis regio more militibus Brittanniam petit, in qua multa correxit. murum per octoginta milia passuum primus duxit, qui barbaros Romanosque diuideret” et q. s. Quae adscripta sunt a manu secunda, uereor ut aliqua eis adtribuenda sit auctoritas, cum plurima, quae correxerit, aut lenia sint aut ita comparata, ut alia facile quicumque legit in mentem uenire possint, alia prorsus falsa atque ficta sint. difficilior est quaestio, quae ipsi tenori orationis fides sit habenda. quem cum Salmasius maximi fecisset, Ant. Beckerus¹¹⁾ ex codice Palatino neglegenter descriptum esse

11) Observationum in scriptores historiae Augustae criticarum pars prior. Vratislaniae 1838 p. 2.

demonstrasse sibi uisus est. cuius sententiam cum ego quoque antea amplexus sim (hist. crit. p. 23), nunc tamen postquam et ipse excerpta contuli et omnes hos codices uel in minimis corruptelis inter se consentire intellexi, me tum errasse confiteor¹²); quamquam ne Salmasio quidem, qui uel Palatino integro haec excerpta praefert, adsentiri possum, cum ex eodem libro originem ducat ex quo *B* et *P*, ita tamen ut horum uterque cum maiore diligentia exaratus sit. quae cum ita sint, eum fere nihil ad ipsa uerba constituenda conferre adparet, nam leue est, quod solus ex his tribus libris Ael. 5 ueram scripturam exhibet: ‚alias’ [alus *B* et *P*], Marc. 8 ‚ipse Romae remansit’ [Romam *BP*], Ver. 2 ‚Telephum’ [talephum *BP*], Seuer. 14 ‚cur pleraque figuratae [i. e. figurate] dixissent’ [figurata *BPM*], Opil. 3 ‚credentibus’ [credentis *BP*], Alex. 22 ‚unumque’ [unumquemque *BP*] et fortasse Auid. 4 ‚fumo cruciatos’ [fumo cruciato *P*¹, fumo cruciatu *P*², fumi cruciatu *B*].

4. *codex Vaticanus* nr. 5301, forma maxima, chartaceus (excepto primo folio quod est membranaceum), foliis 240, sec. XV. Incipit: ‚Spartiani de uita a hadriani imperatoris ad dioclitianum augustum. Origo’ Expl.

‚contendas feliciter

de possess

BONACCURSIUSAPISA’

qui ultimus uersus postea ab aliquo inductus est.

Hic liber originem quidem duxit ex codice huius familiae, neque tamen integra eius uerba exhibet, quia is librarius qui hunc exarauit uel qui eum unde hinc descriptus est, suo arbitrio corruptionem illam, quae in uitis Alexandri imperatorumque qui eum secuti sunt transpositione facta erat, sanare stu-

12) Paucos locos hic coniunctos addam, quibus excerpta ex *P* descripta non esse demonstratur: Marc. 12 est in *P*¹, ‚puerum’, in *exc.* ‚puerorum’ [ut in *B* et *P*²], antea uero ‚culcitas’ ut in *B* et *P*¹ [ubi ‚culcitrās’ *P*² correxit], Ver. 2 *P*¹ arprocratonem, *P*²: arpocratonem, *exc.*: arpocratiorem; Alex. 3 *P* [ut *M*]: cum mamea; *exc.* [ut *B*]: cui mamea. nec cod. *B* usum esse eum, qui excerpserit, hisce locis docetur, quibus excerpta consentiunt cum *P*, discrepat *B*: Hadr. 13 osdroe *P* *exc.* ostroe *B*. Anton. 1 dolouella *P*¹ *exc.*¹ [dolobella *P*² *exc.*²] donouella *B*.

duit. qua quidem in re in uniuersum uerum uidit in uitis Maximinorum et Maximi Balbinique neque tamen rem absoluit, quod in uit. Max. 18 haec, quae diuersis locis ponenda erant, falso inter se conexuit: ,sed etiam uos et omnes qui mecum sunt | quam et senatui acceptissimam — nuncuparunt | uario tempore cum etiam de isauria | sentiunt et gordianos patrem ac filium augustos uocarunt.’ (cf. hist. crit. p. 30 sqq.); sed etiam magis omnia miscuit in uita Alexandri, quod partem hanc: ,et templa reliqua deserenda — et apud populum lectis’ (c. 43—58), quibus initio falso adhaerent uerba: ,occiso Helio-gabalo ubi primum fecisset’ (quae excepta ultima uoce locum suum habent in uita Maximini), interposuit post uerba cap. 15 ,capitali poena affecit’ et ,negotia et causas prius a scriniorum principibus’. neque felicius ei res cessit in uitis Cari et Numeriani, ubi non minus omnia ab eo perturbata sunt. at in uerbis ipsis describendis quamuis corruptio, quod res ferebat in codice recentioris aetatis, latius uagata sit, diligentius esse uersatus uidetur, ita ut uel in eis mendis, ubi emendatio facilissima erat, hic liber cum *B* et *P* consentiret, nisi quod extremo capite uitae Valeriani iunioris atque primis Gallienorum librariorum operae pretium non duxit omnia accurate depingere, ut etiam plures litterae hic desint quam in *B* et *P*.

Hunc librum ipse Romae inspexi, sed cum cognouissem, Bonum Accursium non solum possedissee eum sed etiam usum esse cum *editionem principem* (quae *Mediolani* anno 1475 prodiit) curaret, arteque in uniuersum uestigia eius secutum, et cum iam antea editio illa Mediolanensis a me conlata esset, consilium describendi abieci, praesertim cum temporis angustiis Romae intercluderetur. ad solas illas lacunas explendas Bonus Accursius alium librum adhibuisse uidetur, cum plura in editione principe exstent quam in codice illo, at in uita Alexandri omnia ita ut in Vaticano confusa inuenerat, typis exprimi iussit; uitae Cari cum quae in Vat. erant, intellegi non possent, omnino omisit capita 1—4 ,delegabant ego uero’ itemque uit. Num. c. 13 ,Augustum appellauerunt — nullam aliam fuisse’ cap. 15. praeterea initio plurimarum uitarum cui imperatori dedicatae essent, addidit, id quod in Vat. solis uitis Aeli, Pescenni, Didi Iuliani adscriptum est. minus libere in singulis uerbis constituendis ab codice recessit, ut haec editio paucis

exceptis locis, ubi editor suo ingenio interdum feliciter saepius parum considerate indulsit aut typotheta falsus est, in uniuersum librum illum Vaticanum repraesentet.¹³⁾

5. *codex Ambrosianus* signatus A 269 infer. membranaceus, forma maxima, foliorum 216, sec. XV, nitide scriptus. Inc.: ‚Spartiani de hadriani imperatoris uita ad dioclitianum augmentum. Origo.’ Expl.: ‚potuisse contendas’. Vita Alexandri eadem transpositione est corrupta qua in *B* et *P*, in sequentibus uero uitae et in Cari Numerianique prorsus consentit cum Vaticano 5301, ut ex simillimo fonte fluxisse uideantur, cum etiam in eo libro, unde Vat. ille est descriptus, eundem illum capitum uitae Alexandri ordinem fuisse docuerimus. quod iudicium scripturis quas ex eo, cum Mediolani essem, enotaui, satis confirmatur. at uero uitae in eo ita sunt dispositae, ut omnes accurate respondeant temporum rationi, nisi quod etiam hic Auidi et Didi uitae loca inter se conmutata tenent, atque etiam in uitae Gallienorum minus diligenter uestigia archetypi librarius esse secutus uidetur, cum spatio duorum triumue uersuum uacuo relicto omnino omitteret omnia illa uerborum frustula, quae maximam partem accurate depicta sunt in Vaticano.

Denique huc pertinet

6. *codex Murbacensis*. quem ut inuestigare quamquam mihi non contigit, tamen et ex ordine quo uitae positae sunt, et ex scripturis, quae adlatae sunt in exemplo Frobeniano (Basil. 1518) adparet, ipsum quoque in numero horum codicum esse habendum neque tamen multum noui, etiamsi nobis praesto fuisset, ex eo redundaturum fuisse ad uerba emendanda, cum omnibus in rebus cum *B* et *P* facere uideatur. quare eius iactura haud ita dolenda est. multum uero ei libro (quem Frobenius casu nactus est ex monasterio Murbacensi) scriptura uolgata debet, cum Erasmus, qui editionem illam curauit, plurima menda in altera horum scriptorum parte eius auxilio correxerit conmentis Egnatianis eiectis. ad priorem cum „octo

13) Falsum esse Iordanum in praefatione editionis p. XX, quod ipso Palatino libro usum esse editorem (Bonum Accursium) eiusue apographo statuit, conmentario nostro critico euincetur; totidem enim fere locis cum *B* consentit editio Mediolanensis quot cum *P*.

ternionibus iam impressis“ is „Spartiani uetustus codex“ in manus Erasmi perueniret, extremo libro magnum scripturarum discrepantium numerum usque ad Alexandrum Seuerum ex eo adiecit.

Atque hi quidem sunt libri praestantioris familiae, cui quae iam sequetur *familia* Σ multum bonitate cedit. fallitur enim qui hosce libros quamquam ad unum omnes recentioris sint aetatis, ea re illis praetulerit, quod non sunt corrupti eadem foliorum transpositione qua qui modo a nobis enumerati sunt. nam siue haec collocatio rectior ingenio eius qui omnium horum codicum communem fontem exarauit, debetur, siue descriptus est ille liber eo tempore ex archetypo, cum folia nondum essent inter se conmutata aut denuo in pristinum ordinem redacta, hoc quidem constat, omnino nihil ex eis peti posse ad ipsa uerba melius constituenda, cum incredibili libidine iam is codex, unde hi omnes fluxerunt, deprauatus fuerit. qua in re nescio an maior fuerit librari leuitas et ignorantia, qua in legendo scribendoque usus est, an audacia, qua aliorum uerba pro suis habens saepe sine ulla causa mutauit. ut quod Hadr. 1 scripsit: ‚Ulpium Traianum praetorium *uirum* consobrinum suum‘, ubi in familia *II* est: ‚Traianum praetorium *tunc* consobrinum suum‘; Carac. 2 ‚ut solet placatis atque inde Romam *contendens* redit‘ (‚contendens‘ deest in *II*), cap. 3 ‚ob hoc retentus ne uideretur ac augetur fratris occisi crudelitas‘ (‚retentus ne augetur fratris o. c.‘ *II*), cap. 5 ‚designati sunt eo tempore‘ (‚damnati sunt‘ *II*). multa alia exempla ex Casauboni commentariis peti possunt, cuius codex Regius eiusdem est familiae. porro uersus ille graecus uit. Alex. 18 atque etiam multa uerba latina, quae primo aspectu legi non possent, omnino ommissa, lacunae uitae Valeriani iunioris Gallienorumque neglectis fragmentis, quae non quadrare uiderentur, expletae, uita Valeriani maioris ita transformata ordine capitum conmutato (cf. hist. crit. p. 29) atque frustulis Eutropianis Victorianisque adpersis, ut omnino alius euaderet liber¹⁴), totae sententiae aliis locis positae, post uitas Maximi Balbinique res eorum imperatorum, quorum uitae in archetypo interciderant, paucis enarratae, ut omnium imperatorum uitae

14) Typis descriptus est in Casauboni commentario.

inde ab Hadriano usque ad Numerianum hoc uolumine re uera continerentur. quae uerba cum omnes codices eisdem mendis grauioribus iam deprauata exhibeant, nullum ex eis descriptum esse adparet ex eo libro, in quo haec interpolata sunt, sed etiam saepius hanc scripturam interpolatam iam repetitam fuisse, cum codex ille, ex quo haec familia communem originem duxit, scriberetur. Interiecta autem sunt haec:

„Hic ab hystoriographis obmittuntur duo Decii, qui de Pan-
nonia Budaliae [*sic codd. mihi Budaliae ut infra Danubium ex
glossemate esse ortum uidetur*] antiquam originem traxerunt.
quorum antiquior multis dignitatibus claruit, uir industria mili-
tari strenuus. ambo Caesares appellati, sed prior a plerisque
dictus est Augustus, qui Valerianum amicum habuit et prouexit.
huius fraude Philippus imperator cum filio interfectus quamuis
diuersis locis.

hic etiam obmittuntur ab eisdem duo alii, qui post prae-
dictos imperium inuaserunt, uidelicet Gallus cum filio suo Vo-
lusiano, qui nihil memoriae reliquerunt. sub his Aemilianus in
Moesia res nouas molitus. ad quem comprimendum cum ambo
profecti essent, Interamnae [*inter danubium amnem codd. In-
teramnae scripsi cum Eutropio VIII 5 unde haec descripta
sunt*] interfecti sunt non completo biennio. sola pestilentia
morbo et aegritudinibus eorum fuit cognitus principatus.

Aemilianus obscurissime natus obscurius imperauit, si
quidem Maurus fuerat, ac tertio mense periit.”

Sed ut transeam ad codices singulos huius familiae enume-
randos, ex quorum magno numero primum eorum tantum ha-
bebo rationem, quos ipse examinauerim, insignem quendam
ex eis obtinent locum:

7. *codex Vaticanus nr. 1902* membranaceus, fol. 265, sec.
XIII, diligenter exaratus. Incipit: „In hoc uolumine continentur
uitae infrascriptorum: uita hadriani edita ab helio spartiano’,
dein sequitur conspectus uitarum scriptorumque, ex quibus Vo-
piscus est appellatus Voposcus, et folio primo uerso praemisso
genuino titulo: „Vite diuersorum principum et tyrannorum a
diuersis composite’ haec: „Spartiani de uita hadriani. Origo.’
Expl.: „contendas feliciter. expliciunt uite diuersorum principum
e tyrannorum a diuo hadriano usque ad carinum a diuersis com-
posite.”

8. *codex* monasterii sanctae crucis Florentini, nunc *Laurentianus* plut. XX nr. 6, membranaceus, sec. XV. Incipit: ,adrianus.

gesta romanorum imperatorum et eorum qui tenuerunt seu inuaserunt remp. conscripta a diuersis auctoribus. ab adriano usque ad numerianum. helius spartanus (*sic*). Origo'.

Expl. ,contendas
feliciter

expliciunt gesta diuersorum principum et tyrannorum qui rom. remp. tenuerunt deu (*sic*) inuaserunt ab adriano usque ad numerianum.'

Cum enim in ceteris libris quae huius familiae sunt Alexandri uita non Lampridium sed Spartianum scriptorem prae se ferat, horum uterque omnes uitas eisdem tribuit scriptoribus quibus codices quos primo loco posui; atque cum in ceteris uitae ita collocatae sint ut temporum rationi responderent, nisi quod Auidius falso post Didium collocatus est, in codice Florentino idem est ordo uitarum qui in familia II, et in cod. Vaticano, quamquam librarius in uniuersum temporum rationem secutus est, uestigia tamen quaedam supersunt pristini illius ordinis, quod Auidius Didiusque etiam hic loca inter se conmutata obtinent. in singulis autem uerbis interpolatio in Vat. minus late progressa est, cum saepe ueram seruauerit scripturam; cod. Flor. uero prorsus facit cum ceteris libris huius familiae, in quibus omne corruptionis genus inuenies, cum non solum is liber, unde originem duxerunt, pessime habitus fuerit, sed etiam ipsi magna cum socordia atque negligentia scripti sint.

In horum numero sunt habendi:

9. *codex Vaticanus* nr. 1898 chartaceus, sec. XV. Incipit: ,Gesta romanorum principum seu imperatorum a diuo adriano usque ad numerianum augustum ab historiographis scripta diuersis et primo de iam dicto helius spartianus incipit feliciter. Origo.' Expl. „contendas feliciter". In hoc non solum Alexander sed etiam Heliogabalus falso Spartiano adtributus est.

10. *codex Vaticanus* nr. 1897 membranaceus, sec. XV. Incipit ut Vat. 1898, dein pergit ,et primo de iam dicto diuo adriano helius spartianus incipit feliciter. Origo.' Expl.:

„contendas helii spartiani opus feliciter explicit.’ Non omnia a librario descripta sunt, cum saepe quae ei longa uiderentur omnino praetermitteret, alia in breuius cogeret.

11. *codex Laurentianus* plut. LXVI nr. 32 chartaceus. Incipit ut cod. Vat. 1897. Expl. „neque quemquam alium principem sic amatum’. etiam in hoc aliquot locis narratio breuiata est.

12. *codex Ambrosianus* signatus C 110 infer. membranaceus, sec. XV, binis columnis scriptus. Inc.: „Gesta romanorum imperatorum qui caesares seu augusti simpliciter appellati sunt et tyrannorum qui romanum imperium invaserunt ab adriano usque ad numerianum.’ Expl.: „contendas. Finis feliciter sit Deo Gratias. Expliciunt gesta diuersorum principum cesarum et tyrannorum qui Romanam remp. tenuerunt uel uiolenter inuaserunt ab adriano usque ad numerianum.’

13. *codex Neapolitanus* musei nationalis, quod nunc dicitur, signatus III E 39, sec. XVI ineunte Parrhasi manu conscriptus, ut Ianellio (catal. p. 168) uidetur. chartaceus. Continet Valeri Flacci Argonautica et Q. Sereni medici librum, dein hosce scriptores sed maximam partem excerptos, denique inscriptiones quasdam. hice scriptores, quibus a recentiore manu superscriptum est „helius spartianus’ incipiunt: „Hadriani origo uetustior’. expl.: „erichenus scripsit uiuorum uita principum non sine reprehensione dicitur

deficit exemplar’.

Tertiae denique *familiae* (Ψ), cuius naturam iam supra adumbrauimus, antiquissimus idemque optimus est:

14. *codex Vaticanus* nr. 1899 membranaceus, seculi XIII, *V* eleganter scriptus, foliis 114, forma maxima. Incipit: „Gesta et uitas superscriptorum principum scripserunt infra scripti historiographi

uitam helii adriani scripsit helius spartianus”

tum sequitur conspectus uitarum scriptoribus additis eodem ordine quo in *B* et *P* digestarum. Expl. „contendas feliciter Explicit uite diuersorum principum et tyrannorum a diuo adriano usque ad numerianum feliciter utere felex.”

Ipse Romae uitam Hadriani et partes aliquot uitarum aliarum contuli.

Descriptum autem esse hunc librum ex codice qui erat

simillimus codd. *B* et *P*, cum ex multis aliis rebus tum inde adparet, quod eadem transpositione in eo perturbatae sunt uitae Alexandri et eorum imperatorum qui post eum regnauerunt uitaeque Cari et Numeriani; sed cum ille (ut *P* a tertia manu) iam correctus esset ab aliquo, qui librum aliquem familiae Σ ante oculos haberet, neque is qui hunc librum Vaticanum conscripsit religiose distingueret diuersas manus, factum est, ut eius auctoritas admodum dubia sit atque, cum aliis locis easdem genuinas scripturas praebeat quas *B* et *P*, tamen, quamuis saepe haud inprobabiliter lacunas expleat, nihili du-cenda, cum faciat cum libris deterioribus. Quod meum iudicium uerum esse cum toto commentario critico uitae Hadriani subiecto, ubi fere omnes discrepantias scripturarum ex eo enotaui, satis demonstrabitur, tum duobus maxime locis, in quibus descri-bendis librarius tam neglegenter uersatus est, ut non solum id quod prima manus scripserat, sed etiam quod altera addiderat, in tenorem orationis reciperet. quorum altero (cap. 24 extr.) haec in Vat. exstant: „supposito qui pro Traiano fessa uoce loquebatur uel loqueretur. adeptus” [loquebatur *BP*¹ loque-retur *P*³ uolg.], altero (cap. 7): „ne magistratus hoc honore uel onere grauarentur.”¹⁵⁾

Rariora relicta sunt uestigia scripturarum genuinarum in ceteris libris, cum multo plura reciperentur ex scripturis inter-polatis. primum enim etiam ea quae foliorum transpositione suo loco mota erant, auxilio codicis alicuius interpolati in uerum restituta sunt exceptis uocibus ‚fecisset’ et ‚optate ue-nisset’. quae uoces cum distinctione falso loco facta in sen-tentias, in quas non quadrabant, locis inter se conmutatis intrusae essent, factum est, ut omnino omitteretur u. ‚fecisset’, quae in uit. Max. 5: „occiso Heliogabalo ubi primum fecisset comperit Alexandrum principem nominatum” omnem perpetui-tatem interromperet, in Alex. uit. c. 43 id, quod postea uolga-tum est, exstaret: „reppererant omnes Christianos futuros si id optate euenisset et templa reliqua deserenda”. in uitarum ordine nihil est mutatum, ut idem sit qui in *B* et *P*.

15) Nimiam igitur tribuit huic libro auctoritatem G. Bern-ardus (prooem. p. 4), quod eum in eodem gradu praestantiae ponit in quo Bambergensem.

Ex codice sic correcto fluxit

15. *codex Vaticanus nr. 1901*, idem a me Romae inspectus. est membranaceus, forma maxima, nitidis picturis ornatus atque eleganter scriptus anno domini, ut est in subscriptione, millesimo quadringentesimo septuagesimo. Incipit: „Alii spartiani in diui hadriani uitam liber incipit. Origo.” Expl.: „contendas feliciter. explicite uite diuersorum principum et tyrannorum a diuo hadriano usque ad numerianum.” quibus uerbis est adiunctus conspectus uitarum et scriptorum.

Sed in hoc uerba ipsa in uniuersum intacta relictas sunt, at uero in aliis etiam haec manum emendatricem expertas sunt, ita ut genuina scriptura saepe euanesceret, et quamuis aliis locis ueras seruauerint scripturas, aliis conspirent cum libris deterioribus. neque tamen quidquam aliud factum quam ut singula uerba corrigerentur, ita ut desit supplementum illud post Maximi Balbinique uitas interiectum, uitae Valerianorum ita exstent ut in *B* et *P*, Gallienorum capita prima, quamquam spatia litterarum saepe contracta sunt, nondum tamen eadem libidine interpolata sint qua in codd. fam. *Σ*.

Horum librorum, qui item omnes a me inspecti sunt, facile optimus est:

16. *codex Riccardianus nr. 551* membranaceus, forma maxima, nitide scriptus, sec. XV. Incipit: „Vitae diuersorum principum et tyrannorum a diuersis composite”. expl.: „contendas feliciter. Explicite uite diuersorum principum et tyrannorum a diuo hadriano usque ad numerianum”.

Ceteri hi sunt:

17. *codex Vaticanus nr. 1900* chartaceus, forma maxima, binis columnis scriptus, sec. XV. Inc. „Vite diuersorum principum et tyrannorum a diuersis composite. adriani imp. uita incipit. Origo.” Expl. „contendas feliciter”.

18. *codex Vaticanus nr. 1903* membranaceus, forma maxima sec. XV, eleganter scriptus cum nitidis picturis. Incipit: „Vite diu. pr. et tyr. a diu. compositae. Hadriani imp. uita incipit. lege feliciter. Origo.” Expl.: „contendas feliciter. Explicite u. d. p. et t. a diuo hadriano usque ad numerianum. Bart̃ Blañ scriptor usu reuerendissimi p̃ris diui Bartolomei uiccomitis epi nouariensis et comitis.”

19. *codex Ottobonianus nr. 1304* membranaceus, forma

maxima, eleganter scriptus, sec. XV. In primo folio recto haec sunt: „Ex codicibus Ioannis Angeli ducis ab Alcaemps. Helii Spartiani historiae.” Inc. „Helii Spartiani Hadrianus imperator incipit. Origo.” Expl. „contendas feliciter.”

20. *codex Laurentianus* plut. LXIII nr. 31 membranaceus, sec. XV, clare quidem sed cum multis erroribus scriptus. forma maxima. Inc.: „Incipiunt uitae diu. pr. et tyr. a diuersis composite et primo incipit uita diui adriani ab elio spartiano scripta. Origo.” Expl.: „contendas feliciter. FINIS. Finiunt uitae d. pr. et tyr. a diuo adriano usque ad numerianum.

Liber Petri de Medici cos. fil.”

Longe uero plurima ex familia Σ recepta sunt in

21. *codice Vrbinat*e nr. 414. est membranaceus, forma maxima, sec. XV, eleganter scriptus. in primo folio uerso haec exstant: „In hoc codice continentur elius spartianus de uita cesarum [cum *postea additum*] additionibus quorundam scriptorum.” in secundo folio.: „Elii spartiani de uita et moribus hadriani imperatoris narratio incipit. Origo.” Expl. „contendas foeliciter. finis. expliciunt uitae diuersorum principum et tyrannorum a diuo adriano usque ad numerianum.” Originem autem duxit etiam hinc liber ex codice familiae Ψ , cum item falsam illam scripturam in uit. Alex. 43 „cum optate uenisset” exhibeat; sed cum in aliis sola singula uerba mutata sint, in hoc etiam ea quae post Maximum et Balbinum in libris deterioribus intermissa sunt, addita sunt, deinde uita Valeriani ita suppleta capitibus transpositis ut in illis libris, denique nomini Lampridi, a quo Alexandri uitam scriptam esse meliores codices testantur, etiam Spartiani, cui in deterioribus adtributa est, adscriptum est, ut haec in fronte eius exstant: „uita alexandri seueri elii lampridii spartiani ad constantinum augustum.”¹⁶⁾

16) Ne quis me praeterisse negligentia codicem quendam bibliothecae Vaticanae suspicetur, in quo, Aelii Lampridii orationes et alia opuscula' contineri Montefalconius (biblioth. mss. tom. I p. 287) dicit, moneam, Lampridium esse poetam laureatum, qui carmina misit ad Carolum Francorum regem. — Alius codex Vaticanus nr. 5114 sec. XV flores continet et ex aliis et ex hisce scriptoribus collectos, qui cum perpaucas sententias excerptas contineat, omnino nullius est pretii. incipit p.

Ex reliquis codicibus, quorum ab aliis mentio facta est, *codex Regius* nr. 580 membranaceus, sec. XV (catal. reg. III . 159), quem Casaubonus saepe secutus est, codicibus familiae Σ est adnumerandus, nec non duo codices quos Fea¹⁷⁾ inspexit, bibliothecarum Romanarum *Chigianae* et *Angelicanae*, quorum notitiam debeo Marquardtio Gothano, uiro humanissimo. hos ut ipse Romae uiderem, frustra operam consumpsi, cum bibliothecae Chigianae identidem mihi petenti aditus non praeberetur, codex Angelicanus in catalogo eius bibliothecae, qui omnes libros diligenter enumeratos continet, non exstaret, ut periisse uideatur. cum tamen in utroque Hadr. 5 ‚Bactri-
ni’ pro eo quod familiae *II* et *Ψ* exhibent ‚Brittani’, c. 19 ‚lauacrum agrippine’ pro ‚lauacrum agrippae’ se legisse Fea notauerit, eos in numero codicum familiae Σ esse ponendos satis constat.

Praeterea Casaubonus usus est libro quodam Augustano, quo codicibus Angeli Politiani, Vincenti Pinelli, Cuiaci, Tur-
ebi; e quibus tamen cum perpauca adtulerit scripturas, id nunc adfirmare licet, eos non ita abhorrere a Regio neque in optimorum librorum numero esse habendos.

Denique ex eis libris, quorum in bibliothecarum catalogis mentionem esse factam inueneram quosque in hist. crit. p. 25 collectos adtuleram, ut hosce ipse uiderem, nondum mihi contigit: codicem Regium nr. 5816 membran. anno 1356 exaratum et cod. eiusdem bibliothecae nr. 5817 membr. sec. XV, qui

2 „incipiunt flores ex uita ellis imperatoribus collecti ex historia elij spartiani auctoris operis istoriographi. Verba elij Vxor enim dignitatis nomen est non uoluptatis. faustus quintillus. Non debet imperare is qui armis aduersario non potest resistere. uerba auctoris.” Expl. p. 36: „sed sibi habeat artes suas timiditas calcanda uirtutibus.” Iordanus (cf. praefat. p. X) praeter Palatinum integrum et excerpta hosce libros bibliothecae Vaticanae inspexit: Vatic. n. 1899. 1901. Ottob. 304. Vat. 5114. Vatic. 3311(„continet Diadumenum Opilium Macrinum Alexandrum uitas manu Pomponii Laeti scriptas”). quorum qui ultimo loco ab Iordano est positus, me fugit, quos ego praeter illos in bibliotheca Vaticana sex inueni, Iordanum.

17) cf. ‚Effemeridi Letterarie Rom. 1821 Ottobre fasc. 13’ et ‚Difesa di Elio Spartiano per la vita di Lucio Elio Vero Cesare’ in ‚Atti dell’ accademia Romana d’ Archeologia III p. 103-117’.

tamen Alexandrum Lampridio, non Spartiano ut cod. Reg. nr. 5817 adtribuunt, ut fortasse fam. Ψ adnumerandi sint (catal. reg. III p. 159 et 160), Malatestianum plut. XV nr. 4 (ap. Muccioli. p. 90) sec. XV, in quo idem illud supplementum Muccioli legit quod in libris fam. Σ post uitas Maximi Balbinique est, Middlehillanum 2163 sec. XIII membran. (Haenel. catal. libr. mss. p. 462), codicem Regium nr. 1750, qui fragmenta Capitolini Lampridi Spartiani Trebelli Vopisci continet (catal. III p. 183).¹⁸⁾

Omnes tamen recentioris sunt aetatis, ut uerear, ut multum ex eis ad hosce scriptores emendandos redundet.

Quae cum ita sint, unos omnium sequendos esse codices Bambergensem et Palatinum adparet. relicui enim qui omnes scriptores non redactos in compendium contineant, quamquam non sunt descripti ex alterutro eorum, tamen fluxerunt ex libris, qui eis erant simillimi eisdemque lacunis atque grauibis mendis erant corrupti. sed cum *B* et *P* archetypi scripturam fere integram seruauerint, ceteri exceptis codicibus duobus, quos quarto quintoque loco posuimus, ut genuinam scripturam aliquot locis eos seruare potuisse a uero non abhorreat, tamen tanta libidine correcti atque mutati sunt, ut eorum auctoritas prorsus nulla sit, cum discernere nequeas, utrum ea scriptura quae laud contemnenda uideatur, a scriptore ipso an ab interpolatore profecta sit. eodem in numero etiam codicem Vaticanum nr. 1899, qui inter hosce facile praestantissimus est, esse habendum iam supra exposuimus, atque etiam codicis Vaticani 5301 (4) et Ambrosiani A 269 inf. (5) auctoritates multum cedere *B* et *P*, praeterquam quod aetatis multo recentioris sunt, inde conligitur, quod etiam hosce in quibusdam rebus manum interpolatoris prae se ferre supra docuimus. ita tantum eorum fidem in subsidium uocaui, ut codicibus *B* et *P* inter se discrepantibus eam scripturam, cum utraque ferri posset, in textum reciperemus, cui editio Mediolanensis (*M*), quam Bonus Accursius codice Vaticano usus curauit, adstipularetur.

A qua ratione in rebus orthographicis discedendum fuisse,

18) In museo Britannico codicem horum scriptorum adseruari Iodranus in praefat. p. XI me docuit.

non est quod pluribus demonstrem, cum ed. Med. ex codice recentioris aetatis fluxerit. itaque cum certum aliquem scribendi modum hisce scriptoribus obtrudere nollem, in ea re sola uestigia *B* et *P*, quoad licebat, secutus sum, si inter se consentirent, etiam tum cum sibi non constarent.¹⁹⁾ codicibus *B* et *P* uero inter se dissentientibus eam scripturam recepi, quae aut cum aliis locis eorundem scriptorum congrueret, aut inscriptionibus antiquissimisque libris mss. magis confirmaretur.

In adnotatione critica omnes scripturas discrepantes codicum *B* et *P* quoad fieri potuit diligentissime adposuimus; ut quod in contextu legitur, ni contrarium commentario adfirmatur, in eis exstare existimandum sit, nisi quod exceptis nominibus propriis non ubique diligenter inde a uita Aeli notauimus, utrum *u* an *b*, *e* an *ae* in eis esset. eandem rationem secuti sumus in diuersis manibus distinguendis, ita ut si alteram manum (*B*² uel *P*²) uel priorem (*B*¹ uel *P*¹) in adnotatione adtulimus, prior uel altera id praebeat quod in contextu est. solam manum tertiam codicis *P* (*P*³) inde a uita Aeli selectis tantum modo locis respicere soliti sumus. deinde etiam ex excerptis Palatinis non addidimus scripturas discrepantes nisi grauiiores; neque operae pretium esse duximus accurate enarrare, quae excerpta sint quae non excerpta sint. quam ob rem nihil ex silentio de eorum scriptura concludi posse consentaneum est. porro discrepantias editionis Mediolanensis neglectis erroribus quos typographi culpa commissos esse quiuis uideat, potiores fere omnes adscripsimus et propter eam quam supra commemorauimus causam et ut omnes libros non solum *B* et *P* uel in minimis rebus plerumque inter se consentire adpareret; denique ad uitam Hadriani scripturas codicis Vaticani nr. 1899 notauimus ad confirmandum iudicium, quod supra de eo tulimus. cui emendationem, quae in orationis tenorem recepta est, debeam, plerumque

19) Fortasse iniuria neglexi, quod in uit. Com. 4, 5 *B* et *P* exhibent, 'Sauteri', qui amicus Commodi aliis locis et eiusdem capitis et antecedentis, 'Saoter' dicitur. cf. Laocoon et Laucoon (Wagner, orthograph. Vergil. p. 444). Laudicia Itiner. Anton. ed. Parthey et Pinder p. 68. 91. 160. titul. Orell. 3520., similia.

adscripti; si nemo commemoratus est, emendatio iam inde ab Erasmo uolgata est.

Haec iam anno superiore exeunte scripta erant atque in eo erat, ut Lipsiam transmitterem, cum precibus adeunti mihi ministerium regium, ut codicis Bambergensis denuo conferendi mihi facultatem faciat, quocum plagulas editionis meae conferre uolebam, responsum datur, occupatum eum esse Berolini ab Henrico Iordano, simul rumor ad me peruenit, ab eo uiro docto consociata opera cum Francisco Eyssenhardto eorundem scriptorum nouam editionem parari. quam ob rem cum distulissem consilium usque ad aduentum libri Bambergensis, simul cum eo diu frustra expectato nuntius adlatus est, editionem illam Berolinensem aut iam factam esse publici iuris aut proximis diebus factum iri. tum uero cohibui scriniis meam operam, cum expectandum esse censerem, an negotium ab illis uiris ita conficeretur, ut mihi nihil magnopere relinqueretur, quod ad rem conferrem. id autem non ita esse, nunc cum editio illa praesto est facile intellexi; multa enim restare uidentur, quae corrigenda sint, haud pauca etiam ad codicem *B* recte cognoscendam supplenda, ex quo, cum dudum ante hos septem annos Friderici Haasi beneficio examinatum rursus liberalitate ministeri regi in manibus habeam, locis singulis denuo accurate exploratis non omnia recte notata esse pro certissimo adfirmare possum. omissae enim sunt unius uitae Hadriani haece eius scripturarum discrepantiae

p. 9 u.	9 ed. meae	(p. 8 u.	17 ed. Berol.)	instatuit <i>a m. pr.</i>
10	11	9	19	et ante senatores addunt <i>B</i> et <i>P</i> , omissum in con- textu.
11	13	10	20	eum <i>om.</i>
11	24	11	2	adhortatos <i>m. pr.</i>
12	15	11	21	brittaniā
12	23	11	28	prauatus
13	18	12	23	et ante caute <i>om.</i> <i>m. pr.</i>

p. 14 u. 22 ed. meae (p. 13 u. 27 ed. Berol.)				superne <i>m. pr.</i>
14	31	14	4	fulmine <i>m. pr.</i>
14	31	14	5	dicidens <i>m. pr.</i>
15	25	14	28	famamosissimis
16	1	15	4	millites
16	26	15	28	rutundos <i>m. pr.</i>
17	4	16	5	anno toto <i>m. pr.</i> (toto anno <i>m. sec.</i> = <i>PM</i>)
17	7	16	8	rethoribns
17	14	16	14	rethores
18	6	17	6	iactantantissimus
18	23	17	22	dirueretur
21	16	20	12	fasio <i>m. pr.</i>
22	31	21	26	pletorium

deinde falso adscriptae sunt haec scripturae eiusdem uitae:

p. 15, 10 (p. 14, 4) in *B* clare scriptum est, „geometrię”, non „geometrae”

p. 15, 27 (p. 15, 1) „catalium” non „cattilium”

20, 25 (19, 21) „numenclatore” non „numenclatori”

25, 21 (24, 12) „ridiga” a pr. m., non „rigiga”.

etiam plura uero aut falso aut omnino non enotata sunt in uolumine altero.

Quae cum res ita se haberent in codice *B*, quem editores Berolinenses in ipsis plagulis corrigendis ante oculos habebant, „ut satis confidenter sponderi posse” adfirmarent, „non multa de hoc libro se fugisse”, typothetas operam non perdituros esse ratus, si adparatum criticum a me collectum etiam post Iordanum Eyssenhardtumque typis exprimerent, consilio proposito non mutato ea quae scripseram paucis notis ex editione Berolinensi adiectis prelo subieci.

In ipsis uerbis constituendis ea re editio mea differt a Berolinensi quod accuratius, quam in illa factum est, in rebus grammaticis et orthographicis uestigia codicum pressi. qua quidem in re quamquam non ignorabam magnum esse periculum, ne confusis eis quae ipsi illi historici, atque eis quae librarii scripserunt, ad inferiora saecula aberrarem, tamen in uniuersum me propius ad id quod Spartianum eiusque aequales scripsisse et titulis et scriptoribus eiusdem aetatis perlu-

stratis ueri simile esse reppereram, accessisse satis confidam. neque enim neglexi, ut pauca quaedam ex ipsis primis paragraphis exempla adferam, quod in uita Hadriani c. 2 § 1 *B* et *P* exhibent: ,uenando [uenandi ed. Berol.] studiosus' (cf. Plaut. mil. glor. 801 [III 1, 307] ,qui nisi adulterio, studiosus rei nulli aliaest improbus'), § 4 ,Hadriano peritia [peritiam ed. Berol.] caelestium callente' (cf. Pescenn. c. 9 extr. ,de mathesi, qua callebat, dixisse' et multa exempla apud Forcellinium), § 5 ,ad gratulationem exercitus missus Germaniam [in Germ. ed. Berol.] superiorem translatus est.' (cf. histor. crit. p. 38.)

Quoniam eodem fere fundamento ad hosce scriptores recensendos usi sumus, in multis locis sanandis ad idem remedium nos peruenisse non est mirum. quod ubi factum est, editorum Berolinensium nomina uel Theodori Mommseni, qui egregiis aliquot inuentis de hisce libris bene meritus est, uncis inclusa addidimus, cum ex eo consensu non exiguam probabilitatis speciem emendationibus accedere putaremus.

Scribebam Posnaniae mense Nouembri anni CIOCCCCLXIII.

CONSPECTVS SIGLORVM.

<i>B</i>	codex Bambergensis
	<i>B</i> ¹ prima manus, <i>B</i> ² altera manus et cet.
<i>P</i>	codex Palatinus
<i>exc.</i>	excerpta Palatina
<i>V</i>	cod. Vaticanus 1899
<i>M</i>	editio princeps Mediolanensis
<i>C</i>	Casaubonus
<i>Gr.</i>	Ianus Gruterus
<i>S</i>	Salmasius.

CORRIGENDVM:

p. 9 u. 32 l. pro ,plures': ,plurimos'.

VITAE

DIVERSORVM PRINCIPVM ET TYRANNORVM

A DIVO HADRIANO VSQVE AD NVMERIANVM

A DIVERSIS CONPOSITAE

AELII SPARTIANI

DE VITA

H A D R I A N I

Origo imperatoris Hadriani uetustior a Picentibus, 1
 5 posterior ab Hispaniensibus manat, si quidem Hadria or-
 tos maiores suos apud Italicam Scipionum temporibus re-
 sedisse in libris uitae suae Hadrianus ipse commemorat.
 Hadriano pater Aelius Hadrianus cognomento Afer fuit, 2
 consobrinus Traiani imperatoris, mater Domitia Paulina
 10 Gadibus orta, soror Paulina nupta Seruiano, uxor Sabina,
 atauus Maryllinus, qui primus in sua familia senator po-
 puli Romani fuit.

Natus est Romae VIII kl. Feb. Vespasiano, septies et 3 a. $\frac{629}{77}$ a.
 Tito quinquies consulibus. ac decimo aetatis anno patre 4
 15 orbatus Vlpium Traianum praetorium tunc, consobrinum
 suum, qui postea imperium tenuit, et Caelium Attianum
 equitem Romanum tutores habuit. inbutusque inpensius 5
 Graecis studiis, ingenio eius sic ad ea declinante ut a non-
 nullis Graeculus diceretur, quintodecimo anno ad patriam 2

1 spartiani de uita hadriani BP [adr. B]. litteris rubris et
 hic et ceteri uitarum tituli picti sunt ad diocletianum augustum
 add. P³M 4 uetuscior B 5 hispanientibus V // ortos
 B¹P exc. (h eras. : hadrianus ortus B² 6 itali/am P ytaliam
 V italiam exc. M 7 commemoret B¹ exc.¹ commemorat B²P
 (a in ras.) exc.² 8 attauus B 11 Marullinus S 13 ue-
 spassiano B 15 tunc P¹ uirum P³V 16 celium tacionum
 B.M caelium tatianum P exc. accianum V (prius a in ras.) em.
 S 17 grecis B 18 greculus B

redit ac statim militiam iniit, uenando usque ad reprehensionem studiosus. quare a Traiano abductus a patria et pro filio habitus nec multo post decemuir litibus iudicandis datus atque inde tribunus secundae Adiutricis legionis creatus. post hoc in inferiorem Moesiam translatus extremis iam Domitiani temporibus. ibi a mathematico quodam de futuro imperio id dicitur conperisse quod a patruo magno Aelio Hadriano peritia caelestium callente praedictum esse conpererat. Traiano a Nerua adoptato ad gratulationem exercitus missus Germaniam superiorem translatus est. ex qua festinans ad Traianum, ut primus nuntiaret excessum Neruae, a Seruiano, sororis uiro, (qui et sumptibus et aere alieno eius prodito Traiani odium in eum mouit diu detentus fractoque consulte uehiculo tardatus, pedibus iter faciens eiusdem Seruiani beneficiarium anteuenit. fuitque in amore Traiani, nec tamen ei per paedagogos puerorum, quos Traianus inpensius diligebat, † Gallo fauente defuit. quo quidem tempore cum sollicitus de imperatoris erga se iudicio, Vergilianas sortes consulere,

Aen. VI
809 sqq.

Quis procul ille autem ramis insignis oliuae sacra ferens? nosco crines incanaque menta regis Romani primam qui legibus urbem fundabit, Curibus paruis et paupere terra missus in imperium magnum, cui deinde subibit, sors excidit, quam alii ex Sibyllinis uersibus ei prouenisse dixerunt. habuit autem praesumptionem imperii mox futuri ex fano quoque Niceforii Iouis manante responso,

1 praehensionem *BM* usque ad reprēh. *P* (que ad re *in ras.* *erasae tamen uidentur quinque tantummodo litterae*) *V* 2 troiano *B*¹ (*sic*) 3 indicandis *B* 4 secunde *B* 5 hec *P* 6 domitianis *BP* (*in quo s eras. est*) mathematico *V* 8 pere-
rat *V*¹ persenserat *V*² 9 in ante Germaniam *add. P*³ *V* 14
fracto *P* (*teste Jordan.*) 15 ueneficiarum *B*¹ *V* ueneficarium
*B*² ueneficia *//// P* beneficio *M em. C* 16 ei deest in *B*
17 pedagogos *B* 18 Gallo faciente inuidia defuit *C* male-
fauentia *Gr* 19 uirgil. *P*³ (*i in ras.*) consuleret sortes *V*
24 fundauit *BPVM em. C ex Reg.* 26 sybillinis *BP* 27
presumptionem *B* 28 niceforii *V*

quod Apollonius Syrus Platonius libris suis indidit. de- 10
 nique priuatim suffragante Sura ad amicitiam Traiani ple-
 niorem redit nepte per sororem Traiani uxore accepta
 fauente Plotina, Traiano leuiter, ut Marius Maximus dicit,
 5 uolente.

Quaesturam gessit Traiano quater et Articuleio con- 3 a. $\frac{853}{101}$
 sulibus, in qua cum orationem imperatoris in senatu agre-
 stius pronuntians risus esset, usque ad summam peritiam
 et facundiam Latinis operam dedit. post quaesturam acta 2
 10 senatus curauit atque ad bellum Dacicum Traianum fami-
 liarius prosecutus est; quando quidem et indulsisse uino 3
 se dicit Traiani moribus obsequentem atque ob hoc se a
 Traiano locupletissime muneratum. tribunus plebis factus 4
 est Candido et Quadrato iterum cons. in quo magistratu 5 a. $\frac{857}{105}$
 15 ad perpetuam tribuniciam potestatem omen sibi factum
 adserit, quod paenulas amiserit quibus uti tribuni plebis
 pluuiæ tempore solebant, imperatores autem numquam.
 unde hodieque imperatores sine paenulis a togatis uiden-
 tur. secunda expeditione Dacica Traianus eum primæ 6
 20 legioni Mineruiae praeposuit secumque duxit; quando
 quidem multa egregia eius facta claruerunt. quare ada- 7
 mante gemma quam Traianus a Nerua acceperat donatus
 ad spem successionis erectus est. praetor factus est sub 8
 Surano bis et Seruiano iterum cons., cum sestertium ite- a. $\frac{859}{107}$
 25 rum uicies ad ludos edendos a Traiano accepit. legatus 9
 postea praetorius in Pannoniam inferiorem missus Sar-
 matas compressit, disciplinam militarem tenuit, procura-
 tores latius euagantes coercuit. ob hoc consul est factus. 10 a. $\frac{861}{109}$
 30 Traiano esse, ab amicis Traiani contempni desiit ac ne-

2 statim *BPVM* priuatim scripsi cf. *exerc. crit. p. 1* Sura]
 sit' in *V* 4 dt *B* (t in ras.) dicit *P* (it in ras.) 6 questuram
B (ita etiam u. 9) ar//iculeio *P* (t eras.) 10 dacicum] in *B*
 ci in ras. in *P* cic in ras. dacum *M* 11 quanto *BPV* 14
 magestratu *V* 16 penulas *BP* 19 //eum *B* prime *BV*
 23 pretor *B* 24 fort. Suburano bis et Seruiano [iterum] cons.
 cf. *exerc. p. 15* iterum deleui cum *Doduell. prael. Camden. p. 431.*
 24 sestertium uicies *Mommseus* 27 compssit *B* 28 coer-
 cuit *PVM* 29 et *BPVM* em. *Egnatius*

- 11 glegi. et defuncto quidem Sura Traiani ei familiaritas
 crebuit, causa praecipue orationum quas pro imperatore
 4 dictauerat, usus Plotinae quoque fauore, cuius studio
 etiam legatus expeditionis Parthicae tempore destinatus
 2 est. qua quidem tempestate utebatur Hadrianus amicitia
 Sosi Papi et Plaetori Nepotis ex senatorio ordine, ex
 equestri autem Attiani, tutoris quondam sui, et Liuiani
 3 Turbonis. in adoptionis sponsionem uenit Palma et Celso,
 inimicis semper suis et quos postea ipse insecutus est, in
 a. ⁸⁷⁰ 4 suspicionem adfectae tyrannidis lapsis. secundo consul 10
₁₁₈ fauore Plotinae factus totam praesumptionem adoptionis
 5 emeruit. corrupisse eum Traiani libertos, curasse delica-
 tos eosdemque saepe liuisse per ea tempora quibus in
 6 aula familiariorum fuit, opinio multa firmauit. quinto
 iduum August. die legatus Suriae litteras adoptionis acce- 15
 7 pit; quando et natalem adoptionis celebrari iussit. tertium
 iduum earundem, quando et natalem imperii statuit cele-
 brandum, excessus ei Traiani nuntiatus est.
- 8 Frequens sane opinio fuit, Traiano id animi fuisse ut
 Neratium Priscum, non Hadrianum successorem relinque- 20
 ret, multis amicis in hoc consentientibus, usque eo ut
 Prisco aliquando dixerit: „commendo tibi prouincias, si
 9 quid mihi fatale contigerit“. et multi quidem dicunt,
 Traianum in animo id habuisse, ut exemplo Alexandri
 Macedonis sine certo successore moreretur, multi ad se- 25
 natum eum orationem uoluisset mittere petiturum, ut, si
 quid ei enenisset, principem Romanae rei publicae sena-
 tus daret, additis dum taxat nominibus ex quibus opti-
 10 mum idem senatus eligeret. nec desunt qui factione Ploti-
 nae mortuo iam Traiano Hadrianum in adoptionem ad- 30

1 definito *BV* defuncto *P* (sic in ras.) [defūto *P* teste *Iordano*] 2 cre / uit *B* (u aut a eras.) *P* (h eras.) creuit *VM*
 imperatores *BPⁱ* (s eras.) 3 plotine *B* 4 parthice *B*
 6 pletori *BPIVM* 7 sequestri *BPⁱ* (s eras.) acciani *VM*
 10 adiecte *B* adiectae *PIM em. S* 12 cum *B* 13 se-
 pelisse *BPIVM em. C* 14 familiarior *VM* quintum *BPⁱV*
 15 augūst *B* august' *P* 23 michi *V* 26 titurum *BⁱPⁱ*
 dicturum *B² em. P²* 27 reipublice *B* 28 daret senatus *Bⁱ*

scitum esse prodiderint supposito qui pro Traiano fessa uoce loquebatur.

Adeptus imperium ad priscum se statim morem instituit et tenendae per orbem terrarum paci operam intendit. nam deficientibus is nationibus quas Traianus subegerat Mauri lacescebant, Sarmatae bellum inferebant, Brittanni teneri sub Romana ditione non poterant, Aegyptus seditionibus urgebatur, Lycia denique ac Palaestina rebelles animos efferebant. quare omnia trans Eufraten ac Tigrim reliquit exemplo, ut dicebat, Catonis, qui Macedonas liberos pronuntiauit, quia tueri non poterant. Sarmatosirin, quem Traianus Parthis regem fecerat, quod eum non magni ponderis apud Parthos uideret, proximis gentibus dedit regem.

Tantum autem statim clementiae studium habuit ut, cum sub primis imperii diebus ab Attiano per epistolas esset ammonitus, ut et Baebius Macer praefectus urbis, si reniteretur eius imperio, necaretur et Laberius Maximus, qui suspectus imperio in insula exulabat, et Frugi Crassus, neminem laederet; quamuis Crassum postea procurator egressum insula, quasi res novas moliretur, iniussu eius occiderit. militibus ob auspicia imperii duplicem largitionem dedit. Lusium Quietum sublatis gentibus Mauris, quos regebat, quia suspectus imperio fuerat, exarmauit Marcio Turbone Iudaeis compressis ad deprimendum tumultum Mauretaniae destinato. post haec Antiochia digressus est ad inspiciendas reliquias Traiani, quas Attianus Plotina et Matidia deferebant. quibus exceptis et

2 loqueretur *P* (re in ras., ba ut uid. eras.) loquebatur uel loqueretur *V* 4 tenende *B* impendit *P* 5 his *BPVM* is scripsi 6 sarmate *BP* 7 brittanni *B*¹ 8 lycia *BP* palestina *BPM* 9 afferebant *BPVM* em. *Vrsinus* 10 tyg-rim *B* dicebant *BPM* em. in *Vat.* 12 Parthamosirin *C Παρθαμάσιρις* *Dionis* 68, 17 *II* p. 314 *Bek.* 15 dementiae *B* 17 admonitus *PVM* bebius *BPM* 21 iniussu *BPV*¹ iniussu *V*²*M* 22 ab *B*¹ duplicem om. *P*¹ add. *P*³ 25 iudeis *B* iudaei *P*¹ 26 mauritaniae (it in ras.) *P* antiochiam *BPV*

naui Romam dimissis ipse Antiochiam regressus praepositoque Syriae Catilio Sennero per Illyricum Romam uenit.

6 Traiano diuinos honores datis ad senatum et quidem accuratissimis litteris postulauit et cunctis uolentibus meruit, ita ut senatus multa, quae Hadrianus non postula- 5
2 uerat, in honorem Traiani sponte decerneret. cum ad senatum scriberet, ueniam petit, quod de imperio suo iudicium senatui non dedisset, salutatus scilicet praepropere a militibus imperator, quod esse res publica sine impera- 10
3 tore non posset. cum triumphum ei senatus, qui Traiano debitus erat, detulisset, recusauit ipse atque imaginem Traiani curru triumphali uexit, ut optimus imperator ne
4 post mortem quidem triumphi amitteret dignitatem. patris patriae nomen delatum sibi statim et iterum postea
5 distulit, quod hoc nomen Augustus sero meruisset. aurum 15
coronarium Italiae remisit, in prouinciis minuit, et quidem difficultatibus aerarii ambitiose ac diligenter expositis.

6 Audito dein tumultu Sarmatarum et Roxalanorum
7 praemissis exercitibus Moesiam petit. Marcium Turbonem post Mauretaniam praefecturae infulis ornatum Pan- 20
8 noniae Daciaeque ad tempus praefecit. cum rege Roxalanorum, qui de inminutis stipendiis querebatur, cognito negotio pacem composuit.

7 Nigrini insidias, quas ille sacrificanti Hadriano conscio sibi Lusio et multis aliis parauerat, cum etiam suc- 25
2 cessorem Hadrianus sibimet destinasset, euasit. quare Palma Tarracenis, Celsus Bais, Nigrinus Fauentiae, Lusius in itinere senatu iubente, inuito Hadriano, ut ipse
3 in uita sua dicit, occisi sunt. unde statim Hadrianus ad

2 ylliricum *B* 3 dari a senatu *P*² in ras. (eras. ut uid.: datis ad senatum) 9 reipublice *B*¹*P*¹*V* 13 t curru *B*¹

14 sibi delatum *B* 17 ambitiosae *B* 18 rex alanorum *BV*
regis alanorum *P* (regis *P*³ in ras.) alanorum *M* Roxolanorum
C Roxalanorum scripsi cum *Plinio* n. h. IIII 80 20 maurataneq
*BV*¹*P*¹ (ut uidetur sed eras. et mauritaniae superscr.) mauritaniae
*V*²*M* Mauretaniam scripsi praefecturam *M* 21
daciaeque *B* mox alanorum *BV**M* roxolanorum libri *C*
Roxalanorum scripsi 24 insidiis *B*¹ 27 fauentie / *B* (s eras. ut uid.)

refellendam tristissimam de se opinionem, quod occidi
passus esset uno tempore quattuor consulares, Romam
uenit Dacia Turboni credita, titulo Aegyptiacae praefectu-
rae, quo plus auctoritatis haberet, ornato, et ad conpri-
5 mendam de se famam congiarium duplex praesens po-
pulo dedit ternis iam per singulos aureis se absente di-
uisis. in senatu quoque excussatis quae facta erant iura- 4
uit, se numquam senatorem nisi ex senatus sententia pu-
niturum. statim cursum fiscalem instituit, ne magistratus 5
10 hoc onere grauarentur. ad colligendam autem gratiam 6
nihil praetermittens infinitam pecuniam, quae fisco debe-
batur, priuatis debitoribus in urbe atque Italia, in pro-
uinciis uero etiam ex reliquis ingentes summas remisit
syngrafis in foro diui Traiani, quo magis securitas omni-
15 bus roboraretur, incensis. damnatorum bona in fiscum 7
priuatum redigi uetuit omni summa in aerario publico
recepta. pueris ac puellis, quibus etiam Traianus ali- 8
menta detulerat, incrementum liberalitatis adiecit. sena- 9
toribus, qui non uitio suo decoxerant, patrimonium pro
20 liberorum modo senatoriae professionis expleuit, ita ut
plerisque in diem uitae suae dimensum sine dilatione
praestiterit. ad honores explendos non solum amicis, sed 10
etiam passim aliquantis multa largitus est. feminas non- 11
nullas ad sustentandam uitam sumptibus iuuuit. gladiato- 12
25 rium munus per sex dies continuos exhibuit et mille feras
natali suo edidit.

Optimos quosque de senatu in contubernium impera- 8
toriae maiestatis adsciuit. ludos circenses praeter natali- 2
cios decretos sibi spreuit. et in contione et in senatu 3
30 saepe dixit, ita se rem publicam gesturum ut sciret po-
puli rem esse, non propriam. tertio consules, cum ipse 4
ter fuisset, plures fecit, infinitos autem secundi consula-

3 turbone *BP¹V* 4 ornatos *BP¹V¹* ornatus *P³V²* 7
excusatis *P¹M* excusans *P³* 9 instatuit *B¹* 10 honore *BP*
honore uel onere *V* 13 reliquiis *BPVM* 14 in in *P sup.*
lin. traiani *P²* hadriani *BP¹VM* 22 restiterit *B¹P¹V* re-
stituerit *B³P³M em. C* 23 passim] pessimis *P³* 27 optimos
P² in B u in ras. 30 sepe *B* 31 coñs *B* cos *P*

a. $\frac{971}{119}$ 5 tus honore cumulauit. ipsum autem tertium consulatum
 et quattuor mensibus tantum egit et in eo saepe ius dixit.
 6 senatui legitimo, cum in urbe uel iuxta urbem esset, sem-
 7 per interfuit. senatus fastigium in tantum extulit difficile
 faciens senatores ut, cum Attianum ex praefecto praetorii 5
 ornamentis consularibus praeditum faceret senatorem,
 nihil se amplius habere quod in eum conferri posset
 8 ostenderit. equites Romanos nec sine se de senatoribus
 9 nec secum iudicare permisit. erat enim tunc mos ut, cum
 princeps causas agnosceret, et senatores et equites Roma- 10
 nos in consilium uocaret et sententiam ex omnium deli-
 10 beratione proferret. exsecratus est denique principes qui
 11 minus senatoribus detulissent. Seruiano sororis uiro, cui
 tantum detulit ut ei uenienti de cubiculo semper occurre-
 rit, tertium consulatum, nec secum tamen, cum ille bis 15
ante Hadrianum fuisset, ne esset secundae sententiae, non
 petenti ac sine precatatione concessit.

9 Inter haec tamen et multas prouincias a Traiano ad-
 quisitas reliquit et theatrum, quod ille in campo Martio
 2 posuerat, contra omnium uota destruxit. et haec quidem 20
 eo tristiora uidebantur, quod omnia, quae displicere ui-
 disset Hadrianus, mandata sibi ut faceret secreto a Tra-
 3 iano esse simulabat. cum Attiani, praefecti sui et quon-
 dam tutoris, potentiam ferre non posset, nisus est eum
 obtruncare, sed reuocatus est, quia iam quattuor consu- 25
 larium occisorum, quorum quidem necem in Attiani con-
 4 silia refundebat, premebatur inuidia. cui cum successor-
 em dare non posset, quia non petebat, id egit ut peteret,
 atque ubi primum petit, in Turbonem transtulit potesta-
 5 tem; cum quidem etiam Simili alteri praefecto Septicium 30
 6 Clarum successorem dedit. summotis his a praefectura,

5 atutinum *BPVM em S* 12 princeps *BP¹ corr. P³* 16
 ante *om. BP¹ (add. P³) V* non *P in ras.* 17 *pcatione B*
 19 relinquit *B¹P¹* marcio *BP* 21 displicerent *B¹ dis-*
 pliceret *B²P¹ (corr. P³) V* uidisse *BP¹ (corr. P³) V* 22
 decreto a *BPVM* decreta *P¹ (ut uid.)* decreto *P² em. Mommsenus*
 23 *tatiani M* 24 *nixus P³* 25 consularium quattuor *B*
 27 *prae*mebatur *P* 28 *putebat B¹* 30 *similiter B²* *prae-*
fecturae B¹P

quibus debebat imperium, Campaniam petit eiusque omnia oppida beneficiis et largitionibus subleuauit optimum quemque amicitiiis suis iungens. Romae uero praetorum et consulum officia frequentauit, conuiujs amicorum interfuit, aegros bis ac ter die et nonnullos equites Romanos ac libertinos uisitauit, solacijs refouit, consilijs subleuauit, conuiujs suis semper adhibuit. omnia denique ad priuati hominis modum fecit. socrui suae honores praecipuos impendit ludis gladiatorijs ceterisque officiis.

Post haec profectus in Gallias omnes causarios liberalitatibus subleuauit. inde in Germaniam transit pacisque magis quam belli cupidus militem, quasi bellum immineret, exercuit tolerantiae documentis eum inbuens, ipse quoque inter manipula uitam militarem magistrans, cibis etiam castrensibus in propatulo libenter utens, hoc est larido caseo et posca, exemplo Scipionis Aemiliani et Metelli et auctoris sui Traiani, multos praemijs nonnullos honoribus donans, ut ferre possent ea quae asperius iubebat: si quidem ipse post Caesarem Octavianum labantem disciplinam incuria superiorum principum retinuit ordinatis et officiis et impendijs numquam passus aliquem a castris iniuste abesse, cum tribunos non fauor militum sed iustitia commendaret, exemplo etiam uirtutis suae ceteros adhortatus, cum etiam uicena milia pedibus armatus ambularet, triclinia de castris et porticus et cryptas et topia dirueret, uestem humillimam frequenter acciperet, sine auro balteum sumeret, sine gemmis fibula stringeret, capulo uix eburneo spatham clauderet, aegros milites in hospitijis suis uideret, locum castris caperet, nulli uitem nisi robusto et bonae famae daret nec tribunum nisi plena

3 rome *B* praetorium *BP*¹ 4 conuiujs *P* teste *Iordano*
 5 aut ter *B* in die *B*³ 10 casuarijs *BPIV* causarijs *M*
em. Egnat. eas uarijs Mommsenus 11 transiit *B*²*P*³ 13 tolerantiae *B* eum *om. B add. B*² eos *P*³*M* 15 castrensibus
*P*¹ 16 larido *B* 10 octauium *P*²*VM* labantem *V*²
 21 ac astris *P* 24 adhortatos *B*¹ 27 fibulas *M* stringeretur *BPIV* 29 hospitijis *BP* . nulli] al utrem *su-*
*perser. P*³

barba faceret aut eius aetatis quae prudentia et annis tri-
 7 bunatus robor impleret, nec pateretur quicquam tribunum
 a milite accipere, delicata omnia undique summoueret,
 8 arma postremo eorum supellectilemque corrigeret. de
 militum etiam aetatibus iudicabat, ne quis aut minor 5
 quam uirtus posceret, aut maior quam pateretur humani-
 tas, in castris contra morem ueterem uersaretur, agebat-
 que, ut sibi semper noti essent, et eorum numerus scire-
 11 tur. laborabat praeterea, ut condita militaria diligenter
 agnosceret, redditus quoque prouinciales sollerter explo- 10
 rans, ut, si alicubi quippiam deesset, expleret. ante omnes
 tamen enitebatur, ne quid otiosum uel emeret aliquando
 uel pasceret.

2 Ergo conuersis regio more militibus Britanniam petit,
 in qua multa correxit murumque per octoginta milia pas- 15
 suum primus duxit, qui barbaros Romanosque diuideret.
 3 Septicio Claro praefecto praetorii et Suetonio Tranquillo
 epistularum magistro multisque aliis, quod apud Sabinam
 uxorem iniussu eius familiaris se tunc egerant quam re- 20
 uerentia domus aulicae postulabat, successores dedit, uxo-
 rem etiam ut morosam et asperam dimissurus, ut ipse di-
 4 cebat, si priuatus fuisset. et erat curiosus non solum
 domus suae sed etiam amicorum, ita ut per frumentarios
 occulta omnia exploraret, nec aduerterent amici, sciri ab
 imperatore suam uitam, priusquam ipse hoc imperator 25
 5 ostenderet. unde non iniocundum est rem inserere, ex
 6 qua constet, eum de amicis multa didicisse. nam cum ad
 quendam scripsisset uxor sua, quod uoluptatibus detentus
 et lauacris ad se redire nollet, atque hoc Hadrianus per

2 robor *P²V¹M* 4 superlectilem *B¹P* (*r eras.*) 7 ueterum
exc. 8 esse *B¹* corr. *B³* essent et eorum *P in ras.* non es-
 sent *V* 9 condita *B²P²V¹M* 10 solerter *PV* 11 si *add.*
B³P³ alicui *B¹* ante omne *S* 12 nequit *B¹* ne quod
 uel otiosum uel *P teste Iordano* uel otiosum *exc.¹* miles otio-
 sum *exc.²* 16 ut barb. *P³* 18 quos *BP²V¹M em. Gr.* 19
 uniussu *BP¹* inussu *M* iniussu *P² mihi suspectum* 21 muro-
 sam *B* dimissurus *B* 22 prauatus *B* 24 oculata *P*
 sui *V* 27 quo *B¹P²V¹M* 29 labacris *B* uellet *V*

frumentarios cognouisset, petente illo commeatum Hadrianus ei lauacra et uoluptates exprobrauit. cui ille: „num et tibi uxor mea, quod et mihi, scripsit?“ et hoc quidem uitiosissimum putant atque huic adiungunt quae de adulatorum amore ac nuptarum adulteriis, quibus Hadrianus laborasse dicitur, adserunt, iungentes quod ne amicis quidem seruauerit fidem.

Conpositis in Brittania rebus transgressus in Galliam Alexandrina seditione turbatus, quae nata est ob Apidem, qui, cum repertus esset post multos annos, turbas inter populos creauit, apud quem deberet locari, omnibus studiose certantibus. per idem tempus in honorem Plotinae basilicam apud Nemausum opere mirabili extruxit. post haec Hispanias petit et Tarracone hiemauit, ubi sumptu suo aedem Augusti restituit. omnibus Hispanis Tarracoenem in conuentum uocatis dilectumque ioculariter, ut uerba ipsa ponit Marius Maximus, retractantibus Italicis, uehementissime ceteris prudenter *et* caute consuluit. quo quidem tempore non sine gloria grauissimum periculum adiit apud Tarraconem spatians per uiridiaria seruo in se hospitis cum gladio furiosius inruente, quem retentum ille ministris adcurrentibus tradidit et, ubi furiosum esse constitit, medicis curandum dedit in nullo omnino commotus. per ea tempora et alias frequenter in plurimis locis, in quibus barbari non fluminibus sed limitibus diuiduntur, stipitibus magnis in modum muralis saepis funditus iactis atque conexis barbaros separauit. Germanis regem constituit, motus Maurorum compressit et a senatu supplicationes emeruit. bellum Parthorum per idem tempus in motu tantum fuit, idque Hadriani conloquio repressum est.

Post haec per Asiam et insulas ad Achaïam nauigauit

2 exprobrabit *B*¹ non *M* 3 quidam *M* 4 adulterorum
*B*¹*M* 5 hadrianus] *in B h eras.* 15 eadem *BPV*¹
 tarraconem *BVM* tarraconem *P* (em *in ras.*) 18 et *om.* *B*¹
 (add. *B*³) *PVM* 20 seruum *B*³ 21 inruentem *BP*¹ (m *eras.*)
 22 furiosum *B* 24 prurimis *B in Pl in ras.* 26 immodum *B*
 30 tamen *exc.* hadriani] *in B h eras.* repressum *B*

- et Eleusinia sacra exemplo Iherculis Philippique suscepit,
 multa in Athenienses contulit et pro agonothea resedit.
 2 et in Achaia quidem etiam illud obseruatum ferunt quod,
 cum in sacris multi cultros haberent, cum Hadriano nul-
 3 lus armatus ingressus est. post in Siciliam nauigauit, in 5
 qua Aetnam montem conscendit, ut solis ortum uideret
 4 arcus specie, ut dicitur, uarium. inde Romam uenit at-
 que ex ea in Africam transiit ac multum beneficiorum
 5 prouinciis Africanis adtribuit. nec quisquam fere princi-
 6 pum tantum terrarum tam celeriter peragrauit. denique 10
 cum post Africam Romam redisset, statim ad orientem
 profectus per Athenas iter fecit atque opera, quae apud
 Athenienses coeperat, dedicauit, ut Iouis Olympii aedem
 et aram sibi, eodemque modo per Asiam iter faciens
 7 templa sui nominis consecrauit. deinde a Capadocibus 15
 8 seruitia castris profutura suscepit. toparchas et reges ad
 amicitiam inuitauit, inuitato etiam Osdroe rege Parthorum
 remissaque illi filia, quam Traianus ceperat, ac promissa
 9 sella, quae itidem capta fuerat. cumque ad eum quidam
 reges uenissent, ita cum his egit ut eos paeniteret, qui 20
 uenire noluerunt, causa speciatim Farasmanis qui eius
 10 inuitationem superbe neglexerit. et circumiens quidem
 prouincias procuratores et praesides pro factis supplicio
 adfecit, ita seuerē ut accusatores per se crederetur in-
 mittere. 25
- 14 Antiochenses inter haec ita odio habuit ut Syriam a
 Phoenice separare uoluerit, ne tot ciuitatum metropolis
 2 Antiochia diceretur. mouerunt ea tempestate et Iudaei
 3 bellum, quod uetabantur mutilare genitalia. sed in monte
 Casio, cum uidendi solis ortus gratia nocte ascendisset, 30
 imbre orto fulmen decidens hostiam et uictimarium sacri-

8 africam *B*¹ (*corr.* *B*³) *P*¹ 9 ne *BPV* 10 tantum cele-
 riter *B*¹*PV* 13 eadem *BP*¹ 17 ostroe *B* cosdroe *P*³*V*²
 18 remissaque *B*¹ *corr.* *B*³ 19 quidem *BPVM* 20 penite-
 ret *BP* 21 causas *B* feras manis *V* 22 superne *B*¹
 27 phoenicae *B* 30 cassio *M* 31 fulmine *B*¹*P*¹*V* fulmini
M decidens *B*¹*V* uictimarium *B*¹*P*¹*V**M* uictimas *B*³*P*³ *em.*
Egnat.

ficanti adflauit. peragrata Arabia Pelusium uenit et Pom- 4
pei tumulum magnificentius extruxit. Antinuum suum, 5
dum per Nilum nauigat, perdidit, quem muliebriter flevit.
de quo uaria fama est aliis eum deuotum pro Hadriano 6
5 adserentibus, aliis quod et forma eius ostendat et nimia
uoluptas Hadriani. et Graeci quidem uolente Hadriano 7
eum consecrauerunt oracula per eum dari adserentes,
quae Hadrianus ipse composuisse iactatur, fuit enim poe- 8
matum et litterarum nimium studiosissimus. arithmeti-
cae geometriae picturae peritissimus. iam psallendi et 9
cantandi scientiam prae se ferebat, in uoluptatibus nimius.
nam et de suis dilectis multa uersibus composuit. [ama-
torum carmina scripsit.] idem armorum peritissimus et 10
rei militaris scientissimus, gladiatoria quoque arma tracta-
uit. idem seuerus laetus, comis grauis, lasciuus cuncta- 11
tor, tenax liberalis, simulator *uerus*, saeuus clemens et
semper in omnibus uarius.

Amicos ditauit et quidem non petentes, cum petenti- 15
bus nihil negaret. idem tamen facile de amicis, quidquid 2
20 insusurrabatur, audiuit atque ideo prope cunctos uel ami-
cissimos uel eos quos summis honoribus euexit postea ut
hostium loco habuit, ut Attianum et Nepotem et Septicium
Clarum. nam Eudaemonem prius conscium imperii ad 3
egestatem perduxit, Polaenum et Marcellum ad mortem 4
25 uoluntariam coegit, Heliodorum famosissimis litteris la-
cessiuit, Titianum ut conscium tyrannidis et argui passus 6
est et proscribi, Vmidium Quadratum et Catilium Seue- 7
rum et Turbonem grauiter insecutus est, Seruianum so- 8
roris uirum nonagesimum iam annum agentem, ne sibi
30 superuideret, mori coegit; liberos denique et nonnullos 9

1 arabiam *exc.*¹ 2 magnificentius *B* antinuum *exc.*
4 uariam *B*¹ 6 greci *B* 7 consecrauerunt *B* 8 adria-
nus *B* 9 litterarum *V* arismeticae *V* 10 psallendi *V*
12 amatorum c. scripsit *uncis inclusit C* 16 uerus *interposui*
18 petentes] petentibus *B*³ 23 darum *V* nam *BPVM ma-*
lim etiam eudaemonem *BP* 24 Polaenum *uolg.* Publi-
cium Marcellum *Zumpt comm. epigr. II p. 16* 25 famosiss-
simis *B*¹ 27 Catilium *BPM catalinum V*

- 10 milites insecutus est. et quamuis esset oratione et uersu
 promptissimus et in omnibus artibus peritissimus, tamen
 11 professores omnium artium semper ut doctior risit con-
 tempsit obtruiuit. cum his ipsis professoribus et philoso-
 phis libris uel carminibus inuicem editis saepe certauit. 5
 12 et Fauorinus quidem, cum uerbum eius quondam ab Ha-
 driano reprehensum esset, atque ille cessisset, arguenti-
 bus amicis, quod male cederet Hadriano de uerbo quod
 idonei auctores usurpassent, risum iocundissimum mouit.
 13 ait enim: „Non recte suadetis, familiares, qui non pati- 10
 mini me illum doctiorem omnibus credere, qui habet tri-
 ginta legiones.“
- 16 Famae celebris Hadrianus tam cupidus fuit ut libros
 uitae suae scriptos a se libertis suis litteratis dederit iu-
 bens, ut eos suis nominibus publicarent. nam et Phlegon- 15
 2 tis libri Hadriani esse dicuntur. Catachannas libros ob-
 3 scurissimos Antimachum imitando scripsit. Floro poetae
 scribenti ad se:

Ego nolo Caesar esse,
 ambulare per Brittanos,

20

* * * * *

Scythicas pati pruinās,

4 rescripsit:

Ego nolo Florus esse,
 ambulare per tabernas,
 latitare per popinas,
 culices pati rutundos.

25

5 amauit praeterea genus uetustum dicendi. controuersias

1 millites *B* 6 quoddam *M* adriano *BF* 7 reppre-
 hensum *B* 8 lederet *B*¹ cederet *B*³*P* (c in ras.) 9 usurparent
V 16 catacannas *B* exc. cod. *Murbacensis* catacannos *P* (sed
 altera linea prioris n et o in ras.) catacaymos *V* catacrianos *M*
 catachanas *Bernhardy Zeitschr. f. Alterth. W.* 1834 n. 141 cata-
 chenas *Bergk in eisdem ann.* 1835 n. 37 catachannas *Oriolus*
 (ap. *Mai. in Front. p. 106 ed. Rom.*) obscurissimos *B*¹ 18
 petae *B*¹ 20 amblare *C* brittanos *B*³ exc. unum uersum in-
 tercidisse intellexit *O. Jahn in Flor. p. XL, post eum O. Müller de*
P. Annio Floro poeta p. 34 22 ruinas *B*¹*P*¹ 25 amblare *C*
 26 calices *P*² rotundos *B*²*P*²*M* 27 amabit *B*¹ dicendi ue-

declamauit. Ciceroni Catonem, Vergilio Ennium, Salustio 6
 Coelum praetulit eademque iactatione de Homero ac Pla-
 tone iudicauit. mathesin sic scire sibi uisus est ut sero 7
 kalendis Ianuariis scripserit, quid ei toto anno posset eue-
 5 nire, ita ut eo anno quo perit usque ad illam horam qua
 est mortuus scripserit, quid acturus esset. sed quamuis 8
 esset in reprehendendis musicis tragicis comicis gramma-
 tictis rhetoribus facilis, tamen omnes professores et hono-
 rauit et diuites fecit, licet eos quaestionibus semper agita-
 10 uerit. et cum ipse auctor esset, ut multi ab eo tristes 9
 recederent, dicebat se grauiter ferre, si quem tristem ui-
 deret. in summa familiaritate Epictetum et Heliodorum 10
 philosophos et, ne nominatim de omnibus dicam, gramma-
 ticos rhetores musicos geometras pictores astrologos ha-
 15 buit, prae ceteris, ut multi adserunt, eminente Fauorino.
 doctores, qui professioni suae inhabiles uidebantur, dita- 11
 tos honoratosque a professione dimisit.

Quos in priuata uita inimicos habuit, imperator tan- 17
 tum neglexit, ita ut uni, quem capitalem habuerat, factus
 20 imperator diceret 'Euasisti'. is quos ad militiam ipse per 2
 se uocauit equos mulos uestes sumptus et omnem orna-
 tum semper exhibuit. saturnalia et sigillaricia frequenter 3
 amicis inopinantibus misit et ipse ab his libenter accepit
 et alia inuicem dedit. ad deprehendendas obsonatorum 4
 25 fraudes, cum plurimis simmatibus pasceret, fercula de
 aliis mensis etiam ultimis quibusque adponit. omnes 5
 reges muneribus suis uicit. publice frequenter et cum
 omnibus lauit. ex quo ille iocus balnearis innotuit: nam 6
 cum quodam tempore ueteranum quendam notum sibi in
 30 militia dorsum et ceteram partem corporis uidisset adte-

tustum *M* 1 uirgilio *P*² enium *B* 2 cecilium *M*
 3 mathesym *V* mathesim *M* 4 quod exc. anno toto *B*¹ 5
 periit *B*² 7 repraehendendis *B* 8 rethoribus *BPV* 9
 eo *P*¹ corr. *P*³ questionibus *B* 11 quidem *V* 12 milia-
 ritate *P*¹ elidorum *BP* 14 rethores *BPV* astrolo as *B*
 15 laborino *BP*¹ *V* 16 professionis *B*³ 20 his *BP* 24 de-
 prehend. *B* obsonatorum *B*³ 25 summatibus *BPV* sumen-
 tibus *V* sigmatibus *Bernhardy* simmatibus *scripsi* 26 quique
*P*¹ fort. sibi ipsi. adponi *B*¹ *P*¹ iussit adponi *P*³ *V* *M*

rere, percontatus, cur se marmoribus destringendum da-
 ret, ubi audiuit, hoc idcirco fieri quod seruum non habe-
 7 ret, et seruis eum donauit et sumptibus. uerum alia die
 cum plures senes ad prouocandam liberalitatem principis
 parieti se adtererent, euocari eos iussit et alium ab alio 5
 8 inuicem defricari. fuit et plebis iactantissimus amator.
 peregrinationis ita cupidus ut omnia quae legerat de locis
 9 orbis terrarum praesens uellet addiscere. frigora et tem-
 pestates ita patienter tulit ut numquam caput texerit.
 10 regibus multis plurimum détulit, a plerisque uero etiam 10
 11 pacem redemit, a nonnullis contemptus est; multis in-
 gentia dedit munera, sed nulli maiora quam Hiberorum,
 cui et elephantum et quinquagenariam cohortem post
 12 magnifica dedit dona. cum a Farasmane ipse quoque in-
 gentia munia dono accepisset atque inter haec auratas 15
 quoque clamydes, trecentos noxios cum auratis clamydi-
 bus in harenam misit ad eius munera deridenda.
 18 Cum iudicaret, in consilio habuit non amicos suos aut
 comites solum sed iuris consultos et praecipue Iulium Cel-
 sum, Saluium Iulianum, Neratium Priscum aliosque, quos 20
 2 tamen senatus omnis probasset. constituit inter cetera,
 ut in nulla ciuitate domus aliquae transferendae ad aliam
 3 urbem ullius materiae causa diruerentur. liberis pro-
 4 scriptorum duodecimas bonorum concessit. maiestatis
 5 crimina non admisit. ignotorum hereditates repudiavit 25
 6 nec notorum accepit, si filios haberent. de thesauris ita
 cauit ut, si quis in suo repperisset, ipse potiretur, si quis

5 parietis *B*¹ parieti *P* (eti in ras.) exc. pariter et se *M*
 6 iactantantissimus *B*¹ al. accuratissimus add. *P*³ 8 adiscere
V 9 texerit *scripsi* (ita etiam *Mommseus* ci.) texeret *BP*¹ te-
 geret *UMP*² 13 qui *BPV**M* elephantum] in *B* han in ras.
 quingenariam *C* 14 frasmane *BPV* srasmane *M* 15
 dona *BPV**M* em. *C* munia deest in *M* auratis *B*¹ 16 tre-
 centes *B*¹ clamymidibus *B*¹*P*¹ 18 consilia *B*¹*PM* 19
 Inuentium *C* 20 neracium *BPV* 21 omnis om. *B*¹ 22
 tranferende *BPV* 23 ullis *B*¹*P*¹ ullius *B*³*P*³ fort. illius (*idem*
etiam Iordanus ci.) dirueretur *B* fort. domus aliqua. 27
 iudicauit *B*³ si deest in *BP*¹ repperisset *P* portiretur
*B*¹ *P* teste *Iord.* partiretur *B*²

in alieno, dimidium domino daret, si quis in publico, cum
fisco aequabiliter partiretur. seruos a dominis occidi ue- 7
tuit eosque iussit damnari per iudices, si digni essent.
lenoni et lanistae seruum uel ancillam uendi uetuit causa 8
5 non praestita. decoctores honorum suorum, si suae aucto- 9
ritatis essent, catomidiari in amphitheatro et dimitti iussit.
ergastula seruorum et liberorum tulit. lauacra pro sexi- 10
bus separauit. si dominus in domo interemptus esset, 11
non de omnibus seruis quaestionem haberi sed de is qui
10 per uicinitatem poterant sentire praecepit.

In Etruria praeturae imperator egit. per Latina op- 19
pida dictator et aedilis et duumuir fuit, apud Neapolim
demarchus, in patria sua quinquennalis et item Hadriae
quinquennalis, quasi in alia patria, et Athenis archon fuit.
15 in omnibus paene urbibus et aliquid aedificauit et ludos 2
edidit. Athenis mille ferarum uenationem in stadio exhi- 3
buit. ab urbe Roma numquam ullum uenatorem aut scae- 4
nicum auocauit. Romae post ceteras immensissimas uo- 5
luptates in honorem socrus suae aromatica populo donauit,
20 in honorem Traiani balsama et crocum per gradus theatri
fluere iussit. fabulas omnis generis more antiquo in theatro 6
dedit, bistriones aulicos publicauit. in circo multas feras 7
et saepe centum leones interfecit. militares pyrrichas po- 8
pulo frequenter exhibuit. gladiatores frequenter specta-
25 uit. cum opera ubique infinita fecisset, numquam ipse 9
nisi in Traiani patris templo nomen suum scripsit. Romae 10
instaurauit Pantheon saepta basilicam Neptuni sacras ae-
des plurimas forum Augusti lauacrum Agrippae; eaque
omnia propriis auctorum nominibus consecrauit. fecit 11

1 dimidium domidium dom. *P*¹ 2 aequaliter *M* 4 lo-
nistae *P*¹ 9 non *om.* *B*¹ questionem *B* is scripsi his
BPVM 13 demarcus *BPV* 14 arton *B* arcon *P* 15 lusus
*B*¹*P*¹ lusus *P*²*M* ludos *B*²*P*³ 17 uenatorem *B* 18 auacauit
*B*² uocauit *P*¹ aduocauit *V* rome *B* 23 conto *B* *Murb.*
centum *P* sed um in ras. pyrricas *BPVM* 27 pantheon
*P*³*V* septa *BPVM* edes *BP* 28 agrippine *P*³*V* eam-
que *B*¹ 29 et ueterum *BPVM* auctorum scripsi cf. *Suet. Do-*
mit. 5 sed omnia sub titulo tantum suo ac sine ulla pristini au-
ctoris memoria.

et sui nominis pontem et sepulchrum iuxta Tiberim et
 12 aedem Bonae Deae. transtulit et colossum stantem atque
 suspensum per Decrianum architectum de eo loco in quo
 nunc templum urbis est ingenti molimine, ita ut operi
 13 etiam elefantos uiginti quattuor exhiberet. et cum hoc 5
 simulacrum post Neronis uultum, cui antea dicatum fue-
 rat, Soli consecrasset, aliud tale Apollodoro architecto
 auctore facere Lunae molitus est.

20 In conloquiis etiam humillimorum ciuillissimus fuit
 detestans eos qui sibi hanc uoluptatem humanitatis quasi 10
 2 seruantis fastigium principis inuiderent. apud Alexandriam
 in musio multas quaestiones professoribus proposuit et
 3 propositas ipse dissoluit. Marius Maximus dicit, eum na-
 tura crudelem fuisse et idcirco multa pie fecisse quod ti-
 4 meret, ne sibi idem quod Domitiano accidit eueniret. et 15
 cum titulos in operibus non amaret, multas ciuitates Ha-
 drianopolis appellauit, ut ipsam Karthaginem et Athenarum
 5 partem. aquarum ductus etiam infinitos hoc nomine nun-
 6.7 cupauit. fisci aduocatum primus instituit. fuit memoriae
 ingentis, facultatis immensae. nam ipse et orationes dicta- 20
 8 uit et ad omnia respondit. ioca eius plurima extant;
 nam fuit etiam dicaculus. unde illud quoque innotuit
 quod, cum cuidam canescenti quiddam negasset, eidem
 iterum petenti sed infecto capite respondit „Iam hoc pa-
 9 tri tuo negauit.“ nomina plurimis sine numenclatore red- 25
 didit, quae semel et congesta simul audiuerat, ut numen-
 10 clatores saepius errantes emendarit. dixit et ueteranorum
 nomina, quos aliquando dimiserat. libros statim lectos et
 11 ignotos quidem plurimos memoriter reddidit. uno tem-
 pore scripsit dictauit audiuit et cum amicis fabulatus est 30
 [si potest credi]. omnes publicas rationes ita complexus

2 daeae *B* interpunxi ante transtulit (*Momms.*), in uolg. in-

terp. post transtulit. 3 detrianum *B*¹ 10 han *B*¹ han *P*^c
 12 immusio *BP* (*t. Iord.*) 17 ethenarum *BP*¹ corr. *P*³ athe-
 narum *M* 20 orationes et *BPVM* et orationes *Iordan.* 23
 quidam *B*¹ 25 numenclatore *V*¹ 26 cogesta *B*¹ 27 se-
 pius *B* emendauit *BPV* 29 plurimis *BPVM* em. *C* 31
 potes *B*¹ *P* si potest credi om. uolg.

est ut domum priuatam quiuis paterfamilias diligens non
satiſ nouit. equos et canes sic amauit ut eis ſepulchra 12
conſtitueret. oppidum Hadrianotheras in quodam loco, 13
quod illic et feliciter eſſet uenatus et uſam occidiſſet
5 aliquando, conſtituit.

De iudiciſ omnibus ſemper cuncta ſcrutando tam- 21
diu requiſiuit quamdiu uerum inueniret. libertos ſuos 2
nec ſciri uoluit in publico nec aliquid apud ſe poſſe dicto
ſuo omnibus ſuperioribus principibus uitia imputans li-
10 bertorum damnatis omnibus libertis ſuis, quicumque ſe
de eo iactauerant. unde extat etiam illud ſaeue quidem 3
ſed prope ioculare de ſeruis. nam cum quodam tempore
ſeruum ſuum inter duos ſenatores e conſpectu ambulare
uidiſſet, miſit qui ei collaſum daret *diceretque*: „Noli
15 inter eos ambulare quorum eſſe adhuc poteſ ſeruus.“ in- 4
ter cibos unice amauit tetraſarmacum, quod erat de fa-
ſiano ſumine perna et cruſtulo.

Fuerunt eiſ temporibus fames peſtilentia terrae mo- 5
tus, quae omnia, quantum potuit, procurauit multisque
20 ciuitatibus uaſtatis per iſta ſubuenit. fuit etiam Tiberis 6
inundatio. Latium multis ciuitatibus dedit, tributa multis 7
remiſit. Expeditiones ſub eo graues nullae fuerunt; bella 8
etiam ſilentio paene tranſacta. a militibus propter curam 9
exercitus nimie multum amatus eſt, ſimul quod in eos
25 liberaliſſimus fuit. Parthos in amicitia ſemper habuit, 10
quod inde regem retraxit, quem Traianus inpoſuerat.
Armeniis regem habere permiſit, cum ſub Traiano lega- 11
tum habuiſſent. Meſopotamenos non exegit tributum, 12
quod Traianus inpoſuit. Albanos et Hiberos amiciſſimos 13

2 ſatis *BPVM em. C. Wachsmuth* 3 opidum *BPV* ha-
drianothermas *B*³ 6 iudiciſ *C* 9 liberorum *V* 11 ſe-
uero *B*¹*P*¹*V* ſeuere *P*³*M* ſeuere *B*² *em. Bernhardt* 12 iaculare
V 14 colla fundaret qui noli *B exc.*¹ colaphum daret qui noli
ait *exc.*² colaphum daret et diceret *P*³ in *ras.* *M* collaſum daret
et diceret *V* diceretque *ſcripsi* (ſic etiam *Mommsenus*) 16 ama-
bit *B*¹ amabat *P*³*M* taetrapph. *B* faſiono *B*¹*P*¹*V*¹ 18 et
terr. *M* 21 ſolatiſ *B*³ latum *V* 23 pene *BP* 24 ni-
miae *B* nimiam *PVM* militum *B*¹ 28 meſopotamenis *B*²
meſopotamiis *V* (*iis in ras.*) *V* a Meſopotamiis *M* exigit *BV*

- habuit, quod reges eorum largitionibus prosecutus est,
 14 cum ad illum uenire contempsissent. reges Bactra-
 rum legatos ad eum amicitiae petendae causa supplices
 miserunt.
- 22 Tutores saepissime dedit. disciplinam civilem non 5
 2 aliter tenuit quam militarem. senatores et equites Roma-
 nos semper in publico togatos esse iussit, nisi si a caena
 3 reuerterentur. ipse, cum in Italia esset, semper togatus
 4 processit. ad conuiuium uenientes senatores stans exce-
 pit semperque aut pallio tectus discubuit aut toga sum- 10
 5 missa. diligentia iudicis sumptus conuiuii constituit et ad
 6 anticum modum redegit. uehicula cum ingentibus sarcini-
 nis urbem ingredi prohibuit. sederi equos in ciuitatibus
 7 non siuit. ante octauam horam in publico neminem nisi
 8 aegrum lauari passus est. ab epistulis et a libellis primus 15
 9 equites Romanos habuit. eos quos pauperes et innocen-
 tes uidit sponte ditauit, quos uero calliditate ditatos,
 10 etiam odio habuit. sacra Romana diligentissime curauit,
 peregrina contempsit. pontificis maximi officium peregit.
 11 causas Romae atque in prouinciis frequenter audiuit ad- 20
 hibitis in consilio suo consulibus atque praetoribus et op-
 12. 13 tumis senatoribus. Fucinum lacum emisit. quattuor con-
 14 sulares per omnem Italiam iudices constituit. quando in
 Africam uenit, ad aduentum eius post quinquennium
 pluit, atque ideo ab Africanis dilectus est. 25
- 23 Peragratis sane omnibus orbis partibus capite nudo et in
 summis plerumque imbribus atque frigoribus in morbum in-
 2 cidit lectualem. factusque de successore sollicitus primum
 de Seruiano cogitauit, quem postea, ut diximus, mori coegit,
 3 item Fuscum, quod imperium praesagiis et ostentis agitato 30
 4 speraret. in summa detestatione habuit Pletorium Nepo-
 tem, quem tantopere ante dilexit ut ueniens ad eum

2 baccianorum *V* Bactrianorum *M* 3 petende *B* 5 ta-
 tores *B*¹ 11 iudices *BPV* iudicium *M* summa diligentia
 in dies *Mommsenus* conuiuii *om. M* 12 canticum *B* antiquum
*P*² 13 aequos *B* 14 siniit *V* 19 pontifices *BV* 21
 in *om. VM* 28 lectualem *P* lectalem *V* loetalem *M* 30 item
inserui *interpunxit C* sagitatus *B*¹

aegrotantem Hadrianus inpune non admitteretur, suspi-
 cionibus adductus, et eodem modo et Terentium Gentia- 5
 num, et hunc uehementius, quod a senatu diligi tunc ui-
 debat. omnes postremo, de quorum imperio cogitauit, 6
 5 quasi futuros imperatores detestatus est. et omnem qui- 7
 dem uim crudelitatis ingenitae usque eo repressit donec
 in uilla Tiburtina profluuiio sanguinis paene ad exitum
 uenit. tunc libere Seruianum quasi adfectatorem imperii, 8
 quod seruis regis caenam misisset, quod in sedili regio
 10 iuxta lectum posito sedisset, quod erectus ad stationes
 militum senex nonagenarius processisset, mori coegit
 multis aliis interfectis uel aperte uel per insidias. quando 9
 quidem etiam Sabina uxor non sine fabula ueneni dati ab
 Hadriano defuncta est.

15 Tunc Ceionium Commodum, Nigrini generum insidia- 10
 toris quondam, sibi forma commendatum adoptare consti-
 tuit. adoptauit ergo Ceionium Commodum Verum inuitis 11
 omnibus eumque Helium Verum Caesarem appellauit. ob 12
 cuius adoptionem ludos circenses dedit et donatium po-
 20 pulo ac militibus expendit. quem praetura honorauit ac 13
 statim Pannoniis inposuit decreto consulatu cum sumpti-
 bus. eundem Commodum secundo consulem designauit.
 quem cum minus sanum uideret, saepissime dictitauit: 14
 „In caducum parietem nos inclinauimus et perdidimus
 25 quater milies sestertium, quod populo et militibus pro 15
 adoptione Commodi dedimus.“ Commodus autem prae 15
 ualetudine nec gratias quidem in senatu agere potuit
 Hadriano de adoptione. denique accepto largius antidoto 16
 ingrauescente ualetudine per somnum perit ipsis kalendis
 30 Ianuariis. quare ab Hadriano uotorum causa lugeri est

1 amitteretur *BPVM* 2 adductus est *BPVM* adductus
 et *Iordan.* 5 futuro *B¹P¹* 6 ingenite *B* ingeni' tae *P* 7
 pene *BP* 9 scaenam *BPVM* strenam *Scaliger* 10 statio-
 nes *B¹* 12 aparte *P¹* 13 pabula *B²* 16 sui *Reg.* 17
 caeionium *B* 18 ad alium *B* ad *del. B²* 19 adoptionem
B 20 pretura *B* 21 consulatus *BPM* senatus consulto
 eundem *V* 23 dictauit *V* 25 millies *P* 28 hadria *B¹*
 29 ingrauescente *B¹* periit *B²*

- 24 uetitus. Sed mortuo Helio Vero Caesare Hadrianus in-
 gruente tristissima uale tudine adoptauit Arrium Antoni-
 num, qui postea Pius dictus est, et ea quidem lege ut ille
 sibi duos adoptaret, Annium Verum et Marcum Antoni-
 2 num. hi sunt qui postea duo pariter Augusti primi rem 5
 3 publicam gubernauerunt. et Antoninus quidem Pius id-
 circo appellatus dicitur quod socerum fessum aetate manu
 4 subleuaret. quamuis alii cognomentum hoc ei dicant in-
 ditum, quod multos senatores Hadriano iam saeuienti ab-
 5 ripuisset, alii, quod ipsi Hadriano magnos honores 10
 6 post mortem detulisset. Antonini adoptionem plurimi
 tunc factam esse doluerunt, speciatim Catilius Seuerus,
 7 praefectus urbi, qui sibi praeparabat imperium. qua re
 8 prodita successore accepto dignitate priuatus est. Hadria-
 nus autem ultimo uitae taedio iam adfectus gladio se 15
 9 transfigi a seruo iussit. quod cum esset proditum et in
 Antonini usque notitiam uenisset, ingressis ad se praefe-
 ctis et filio rogantibusque, ut aequo animo necessitatem
 morbi ferret, iratus illis auctorem proditiōis iussit oc-
 10 cidi. qui tamen ab Antonino seruatus est dicente Anto- 20
 nino, parricidam se futurum, si Hadrianum adoptatus
 11 ipse pateretur occidi. statimque testamentum scripsit
 12 nec tamen actus rei publicae praetermisit. et post testa-
 mentum quidem iterum se est conatus occidere *et* sub-
 13 tracto pugione saeuior factus est. petit et uenenum a me- 25
 dico. qui se ipse, ne daret, occidit.
- 25 Ea tempestate superuenit quaedam mulier, quae dice-
 ret, somnio se monitam, ut insinuaret Hadriano, ne se oc-
 cideret, quod esset bene ualiturus. quod cum non fecis-
 set, esse caecatam. iussam tamen iterum Hadriano eadem 30

1 et *BPVM* sed *C ex Reg.* haelio *B* 3 et eadem *BPVM*
 et ea quidem *Iordan.* ego conieceram at ea demum 4 Ceionium
 Verum *Bernhardy* (sed cf. *Ant.* 6) 8 cognomento *BPVM*
 10 alii — detulisset in *P infra contextum* 12 atilius *BPVM*
 13 urbis *B³M* 16 proditum esset *M* 18 equo *B* 22 statim-
 que — praetermisit dicente — accidi *BPVM* transposuit *Rob.*
Bonon. 23 reipublice *B* pretermisit *P* 24 et addidi
 26 ipsum *B²* 30 esset *B¹P¹* est *B²* esse *P²* caecata *B* (cum
ras. sup. tertium a) *V* iussa *V*

dicere, atque genua eius osculare recepturam *uisum*, si
 id fecisset. quod cum insomnium impleisset, oculos rece- 2
 pit, cum aqua, quae in fano erat, ex quo uenerat, oculos
 abluisset. uenit et de Pannonia quidam uetus caecus ad 3
 5 febrientem Hadrianum eumque contingit. quo facto et 4
 ipse oculos recepit, et Hadrianum febris reliquit. quam-
 nis Marius Maximus haec per simulationem facta comme-
 moret. post haec Hadrianus Baias petit Antonino Romae 5
 ad imperandum relicto. ubi cum nihil proficeret, arces- 6
 10 sito Antonino in conspectu eius apud ipsas Baias perit
 die VI iduum Iuliarum. inuisusque omnibus sepultus est 7
 in uilla Ciceroniana Puteolis. sub ipso mortis tempore 8
 et Seruianum nonaginta annos agentem, [supra dictum
 est,] ne sibi suprauiueret atque, ut putabat, imperaret,
 15 mori coegit et ob leues offensas plurimos iussit occidi,
 quos Antoninus reseruauit. et moriens quidem hos uer- 9
 sus fecisse dicitur:

Animula uagula blandula
 hospes comesque corporis,
 quae nunc abibis in loca
 pallidula rigida nudula
 nec ut soles dabis iocos!

tales autem nec multo meliores fecit et Graecos. 10

Vixit annis LXXII, mensibus V, diebus XVII. imperauit 11
 25 annis XXI, mensibus XI.

Statura fuit procerus, forma comptus, flexo ad pecti- 26
 nem capillo, promissa barba, ut uulnera, quae in facie
 naturalia erant, tegeter, habitudine robusta. equitauit 2
 ambulauitque plurimum armisque et pilo se semper
 30 exercuit. uenatus frequentissime leonem manu sua oc- 3

1 osculari *B*² receptura *BPVM em. Vrs.* uisum *deest*
*in P*¹ *add. P*³ *V* uisum si *deest in B*¹ *add. B*³ 2 in somnio
BPVM 3 aquae in *B*¹ (*corr. B*³) *P*¹ aquae a quo in *P*³ 4
 natus *M* 5 febrientem *B* 6 contingit *VM* 8 hoc *M*
 adrianus *B* 9 proficere *B*¹ accersito *VM* 10 periit
*B*² 11 die VI *P* 13 ut supra *B*² *M* supra d. est *uncis in-*
clusi 21 rigida *B*¹ 24 LXII *C* 27 que *P* faciae *B*
 30 uenatu *M*

cidit. uenando autem iugulum et costam fregit. uenatio-
 4 nem semper cum amicis participauit. in conuiuio tra-
 goedias comoedias Attellanas sambucas lectores poetas pro
 5 re semper exhibuit. Tiburtinam uillam mire exaedificauit,
 ita ut in ea et prouinciarum et locorum celeberrima no-
 mina inscriberet, uelut Lycium, Academicum, Prytanium,
 Canopum, Picilen, Tempe uocaret. et, ut nihil praeter-
 mitteret, etiam inferos finxit.

6 Signa mortis haec habuit: natali suo ultimo, cum
 Antoninum commendaret, praetexta sponte delapsa caput 10
 7 ei aperuit. anulus, in quo imago ipsius sculpta erat,
 8 sponte de digito delapsus est. ante diem natalis eius ne-
 scio qui ad senatum ululans uenit. contra quem Hadria-
 nus ita motus est quasi de sua morte loqueretur, cum
 9 eius uerba nullus agnosceret. idem cum uellet in senatu 15
 10 dicere 'post filii mei mortem', 'post meam' dixit. som-
 niauit praeterea, se a patre potionem soporiferam impe-
 trasse. item somniauit, a leone se oppressum esse.

27 In mortuum eum a multis multa sunt dicta. acta eius
 2 inrita fieri senatus uolebat. nec appellatus est diuus, nisi 20
 3 Antoninus rogasset. templum denique ei pro sepulchro
 apud Puteolos constituit et quinquennale certamen et
 flamines et sodales et multa alia, quae ad honorem quasi
 4 numinis pertinerent. qua re, ut supra dictum est, multi
 putant Antoninum Pium dictum. 25

1 cossam P^3V coxam *Reg.* 3 accellarias V 6 acade-
 miam P^3 11 operuit $BPVM$ anulos B^1 13 qui P
 16 diceret BP^1V mortem meam M 17 a patre *om.* B^1
 19 u multis B^1 25 putant ob hoc P^3 *In fine uit.* uita diui
 hadriani explicat BPV

AELII SPARTIANI HELIUS

Diocletiano Augusto Aelius Spartianus 1
suus sal.

In animo mihi est, Diocletiane Auguste, tot principum maxime, non solum eos qui principum locum in hac statione quam temperas retentarunt, ut usque ad diuum Hadrianum feci, sed illos etiam qui uel Caesarum nomine appellati sunt nec principes aut Augusti fuerunt uel quolibet alio genere aut in famam aut in spem principatus uenerunt, cognitioni numinis tui sternere. quorum prae- 2
cipue de Helio Vero dicendum est, qui primus tantum Caesaris nomen accepit, adoptione Hadriani familiae principum adscitus. et quoniam nimis pauca dicenda sunt, 3
nec debet prologus inormior esse quam fabula, de ipso iam loquar.

Ceionius Commodus, qui et Helius Verus appellatus 2
est, quem sibi Hadrianus aeuo ingrauescente morbis tristioribus pressus peragrato iam orbe terrarum adoptauit, nihil habet in sua uita memorabile, nisi quod primus tantum Caesar est appellatus, non testamento, ut antea sole- 2

1 incipit eiusdem spartiani heluius B incipit eiusdem spartiani helius P incipit eiusdem spartianus heluius V Eiusdem Spartiani Aelius Verus Caesar ad Dioclicianum M 2 al spart. B 4 principem C 10 cognitionis BP cognitionem M 11
h^velio B 14 mormior B¹ P¹ enormior P³ eadem manus inter
lines addidit: 'al. morosior' 16 elius BP 19 primus om. M

bat, neque eo modo quo Traianus est adoptatus, sed eo prope genere quo nostris temporibus a uestra clementia Maximianus atque Constantius Caesares dicti sunt quasi quidam principum filii uirtute designati augustae maiestatis heredes.

- 3 Et quoniam de Caesarum nomine in huius praecipue uita est aliquid disputandum, qui hoc solum nomen indeptus est, Caesarem uel ab elephanto, qui lingua Mauro-
 4 rum caesai dicitur, in proelio caeso, eum qui primus sic appellatus est doctissimi uiri et eruditissimi putant di-
 5 ctum, uel quia mortua matre [sed] uentre caeso sit natus, uel quod cum magnis crinibus sit utero parentis effusus, uel quod oculis caesiis et ultra humanum morem uiguerit.
 6 certe quaecunque illa, felix necessitas fuit, unde tam clarum et duraturum cum aeternitate mundi nomen effloruit.
- 6 Hic ergo, de quo sermo est, primum Lucius Aurelius Verus est dictus, sed ab Hadriano ascitus in Heliorum familiam, hoc est in Hadriani transcriptus et appellatus est
 7 Caesar. huic pater Ceionius Commodus fuit, quem alii Verum, alii Lucium Aurelium, multi Annium prodiderunt.
 8 maiores omnes nobilissimi, quorum origo pleraque ex
 9 Etruria fuit uel ex Fauentia. et de huius quidem familia plenius in uita Lucii Aurelii Ceionii Commodi Veri Antonini, filii huiusce, quem sibi adoptare Antoninus iussus
 10 est, disseremus. is enim liber debet omnia quae ad stemma generis pertinent continere, qui habet principem de quo plura dicenda sunt.
- 3 Adoptatus autem Helius Verus ab Hadriano eo tempore quo iam, ut superius diximus, parum uigebat et de
 2 successore necessario cogitabat, statimque praetor factus et Pannoniis dux ac rector inpositus, mox consul creatus

2 auram *exc.*¹ aurium *exc.*² 4 fili *B*¹ uiri et *BPM em Bernhardy* 7 adeptus *B*² al. adeptus *P*³ 9 caesa *exc.*² *N*
 caesar *Reg.* 11 sed *om. M* 13 cecisi *B*¹ caesis *B*³ cespis
*exc.*¹ marem *B*¹ *exc.*¹ 15 duraturam *B*¹ 24 uere *B*¹
 26 stegma *P*¹ 31 successores *B fort.* successore suo.
 32 et in pannonis *B*¹ et pannonis *B*² *P*

et, quia erat deputatus imperio, iterum consul designatus
est. datum etiam populo congiarium causa eius adoptio- 3
nis conlatumque militibus sestertium ter milies, circenses
editi, neque quicquam praetermissum quod posset laeti-
tiam publicam frequentare. tantumque apud Hadrianum 4
principem ualuit ut praeter adoptionis adfectum, quo ei
uidebatur adiunctus, solus omnia, quae cuperet, etiam per
litteras impetraret. nec prouinciae quidem, cui praepo- 5
situs erat, defuit. nam bene gestis rebus uel potius feli- 6
citer etiamsi non summi, medii tamen optinuit ducis fa-
mam. Hic tamen ualetudinis adeo miserae fuit ut Hadria- 7
num statim adoptionis paenituerit potueritque eum amo-
uere a familia imperatoria, cum saepe de aliis cogitaret,
si forte uixisset. fertur denique ab is qui Hadriani uitam 8
diligentius in litteras rettulerunt Hadrianum Veri scisse
genituram et eum quem non multum ad rem publicam
regendam probarat, ob hoc tantum adoptasse ut suae sa-
tisfaceret uoluptati et, ut quidam dicunt, iuri iurando,
quod intercessisse inter ipsum ac Verum secretis con-
ditionibus ferebatur. fuisse enim Hadrianum peritum 9
matheseos, Marius Maximus usque adeo demonstrat ut
eum dicat cuncta de se scisse, sic ut omnium dierum
usque ad horam mortis futuros actus ante perscripserit.
satis praeterea constat, eundem *de Vero* saepe dixisse: 4

Ostendent terris hunc tantum fata neque ultra
esse sinent.

Verg. Aen.
VI 870

quos uersus cum aliquando in hortulo spatians cantitaret, 2
atque adesset unus ex litteratis, quorum Hadrianus spe-
ciosa societate gaudebat, uelletque addere

— — nimium uobis Romana propago
uisa potens, superi, propria haec si dona fuissent,

VI 871

1 deputans *BP* 2 populum *B¹* 3 quater *B²* 8 im-
peraret *P¹* 10 etsi *M* 12 potueritque] al. petiueritque
P³ 14 his *BPVM* is scripsi 16 multo *BP* 18 iureiur. *P²*
23 oram *BP* 24 eundem *B* eum de *PM* eundem de scripsi
27 ortulo *P¹* 31 superiora *BP¹* (*dein ora eras. et s superser.*)

3 Hadrianus dixisse fertur „hos uersus uita non capit Veri,“
illud addens:

VI 884

— — Manibus date lilia plenis;
purpureos spargam flores animamque nepotis
his saltem accumulem donis et fungar inani
munere.

5

4 cum quidem etiam illud dicitur cum risione dixisse: „ego
5 mihi diuum adoptaui non filium.“ nunc tamen cum eum
consolaretur unus de litteratis qui aderat ac diceret:
„Quod si non recte constellatio eius collecta est quem cre- 10
dimus esse uicturum?“ Hadrianus dixisse fertur: „Facile
ista dicis tu, qui patrimonii tui non rei publicae quaeris
6 heredem.“ unde apparet, eum habuisse in animo alium
deligere atque hunc ultimo uitae suae tempore a re pu-
7 blica summonere. sed eius consiliis iuuit euentus. nam 15
cum de prouincia Helius redisset atque orationem pul-
cherrimam, quae hodieque legitur, siue per se seu per
scriniorum aut dicendi magistros parasset, qua kalendis
Ianuariis Hadriano patri gratias ageret, accepta potione,
qua se aestimaret iuuari, kalendis ipsis Ianuariis perit. 20
8 iussusque ab Hadriano, quia uota interueniebant, non
lugeri.

5 Fuit hic uitae laetissimae, eruditus in litteris, Hadri-
ano, ut maliuoli locuntur, acceptior forma quam moribus.
2 in aula diu non fuit, in uita priuata etsi minus probabilis, 25
minus tamen reprehendendus ac memor familiae suae,
comptus, decorus, pulchritudinis regiae, oris uenerandi,
eloquentiae celsioris, uersu facilis, in re publica etiam
3 non inutilis. huius uoluptates ab is qui uitam eius scri-
pserunt multae feruntur, equidem non infames sed ali- 30
4 quatenus diffluentes. nam tetrafarmacum, seu potius pen-
tafarmacum, quo postea semper Hadrianus est usus, ipse

1 non *om.* *B*¹ 7 cum] *al.* *eum* *P*³ 9 quoderat *BP*¹ qui
aderat *P*²*M* 10 quid *M* quodstellatio *B* cohstellatio *P*¹
14 diligere *B* nunc *BP*¹*M* 15 defuit euentus *Mommse-*
nus 21 interneniebat *B* 24 e moribus *exc.*¹ 25 munus
*BP*¹ 29 his *BP*¹*M* 30 efferuntur *exc.* 31 terraf. *BP*¹
pentef. *B*¹*P*

dicitur repperisse, hoc est sumen fasianum pauonem per-
 nam crustulatam et aprunam. de quo genere cibi aliter 5
 refert Marius Maximus non pentafarmacum sed tetrafar-
 macum appellans, ut et nos ipsi in eius uita persecuti su-
 mus. fertur etiam aliud genus uoluptatis, quod Verus in- 6
 uenerat. nam lectum eminentibus quattuor anacliteriis 7
 fecerat minuto reticulo undique inclusum eumque foliis
 rosae, quibus demptum esset album, replebat iacensque
 cum concubinis uelamine de liliis facto se tegebat unctus
 10 odoribus Persicis. iam illa frequentantur a nonnullis 8
 quod et accubitationes ac mensas de rosis ac liliis fecerit
 et quidem purgatis, quae etsi non decora, non tamen ad
 perniciem publicam prompta sunt. atque idem Apicii 9
 Caelii relata idem Ouidii libros amorum in lecto semper
 15 habuisse, idem Martialem, epigrammaticum poetam,
 Vergilium suum dixisse. iam illa leuiora quod cursoribus 10
 suis exemplo Cupidinum alas frequenter adposuit eosque
 uentorum nominibus saepe uocitauit Boream alium, alium
 Notum et item Aquilonem aut Circium ceterisque nomi-
 20 nibus appellans et indefesse atque inhumaniter faciens
 cursitare. idem uxori conquerenti de extraneis uolupta- 11
 tibus dixisse fertur: „Patere me per alias exercere cupi-
 ditates meas: uxor enim dignitatis nomen est, non uolu-
 ptatis.“ Eius est filius Antoninus Verus, qui adoptatus est 12
 25 [a Marco, uel certe] cum Marco et cum eodem aequale
 gessit imperium. nam ipsi sunt qui primi duo Augusti ap- 13
 pellati sunt, et quorum fastis consularibus sic nomina
 praescribuntur ut dicantur non duo Antonini sed duo
 Augusti. tantumque huius rei et nouitas et dignitas ua- 14

1 pernam *om* *M* 2 aprinam *B*² prunam *exc.* 3 terra-
 farmacum *BP*¹ 10 iam] *fort.* etiam 13 atque idem ouidii
 ab aliis relata idem apicii libros amorum *BPM* idem Apicii re-
 lata idem Ouidii libros *S* Apicii Caelii *scripsi.* an Apicii Cae-
 lii praecepta? 14 lectos *BP* 15 marcialem *BP* 21 cur-
 sitate *B*¹ 22 alus *B*¹ *P* 24 filius est *M* 25 a Marco uel
 certe *uncis inclusi cf. c. 6, 9. c. 7, 2 (insiticia habet etiam Iordanus)*
 uer *B*¹ uerus *PM* et cum *om.* *B*² 28 non *tm i. e.*
 non tantum *P*²

luit ut fasti consulares nonnulli ab his sumerent ordinem
consulium.

- 6 Pro eius adoptione infinitam pecuniam populo et mi-
2 litibus Hadrianus dedit. sed cum eum uideret homo paulo
argutior miserrimae uoletudinis, ita ut scutum solidius 5
3 iactare non posset, dixisse fertur: „Ter milies perdidimus,
quod exercitui populoque dependimus; si quidem
satis in caducum parietem incumbimus et qui non ipsam
4 rem publicam, sed nos ipsos sustentare uix possit.“ et
haec quidem Hadrianus cum praefecto suo locutus est. 10
5 quae cum prodidisset praefectus, ac per hoc Helius Caesar
in dies magis magisque sollicitudine, utpote desperati ho-
minis, adgrauaretur, praefecto suo Hadrianus, qui rem
prodiderat, successorem dedit uolens uideri, quod uerba
6 tristia temperasset. sed nihil profuit. nam, ut diximus, 15
Lucius Ceionius Commodus Verus Helius Caesar (nam
his omnibus nominibus appellatus est) perit sepultusque
est imperatorio funere, neque quicquam de regia ni mor-
7 tis habuit dignitatem. doluit ergo illius mortem ut bonus
pater, non ut bonus princeps. nam cum amici solliciti 20
quaerent, qui adoptari posset, Hadrianus dixisse fertur
8 is „Etiam uiuente adhuc Vero decreueram“. ex quo osten-
9 dit aut iudicium suum aut scientiam futurorum. post
hunc denique Hadrianus diu anceps quid faceret, Antoni-
num adoptauit Pium cognomine appellatum. cui conditio- 25
nem addidit, ut ipse sibi Marcum et Verum Antoninus ad-
10 optaret filiamque suam Vero, non Marco daret. nec diu-
tius uixit grauatus languore ac diuerso genere morborum
saepe dicens, sanum principem mori debere non debilem.
7 Statuas sane Helio Vero per totum orbem colossas 30
2 poni iussit, templa etiam in nonnullis urbibus fieri. deni-

6 quater *B*² 8 incubimus *B*¹*P*¹ inclinauimus *B*³ in-
cū' bimus *P*² incubimus *scripsi* 10 adrianus *B* 12 sollici-
titudine *B* desperati *B* 13 hadriani *B*¹*P*¹ hadrianis *B*³ al.
hadrianus *P*³ 19 dignitate *B* 22 is in *B* delet. fertur: id
S 24 quit *P*¹*B*¹ 26 Verus Antoninum *M* Antoninos *Reg.*
fort. Antoninus e marg. in text. inrepsit

que illius merito filium eius Verum, nepotem utpote suum,
 qui pereunte Helio in familia ipsius Hadriani remanserat,
 adoptandum Antonino Pio cum Marco, ut iam diximus,
 dedit saepe dicens: „Habeat res publica quodcumque de
 5 Vero“. quod quidem contrarium is quae de adoptionis 3
 paenitentia per auctores plurimos intimata sunt, cum Ve-
 rus posterior nihil dignum praeter clementiam in mori-
 bus habuerit, quod imperatoriae familiae lumen adferret.

Haec sunt quae de Vero Caesare mandanda litteris 4
 10 fuerunt. de quo idcirco non tacui, quia mihi propositum 5
 fuit omnes, qui post Caesarem dictatorem, hoc est diuum
 Iulium, vel Caesares vel Augusti vel principes appellati
 sunt, quique in adoptionem uenerunt, vel imperatorum
 filii aut parentes Caesarum nomine consecrati sunt, sin-
 15 gulis libris exponere meae satisfaciens conscientiae,
 etiamsi multis nulla sit necessitas talia requirendi.

5 his *BPM.* is *scripsi* 8 adferet *BP* 11 qui uel *BPM*
 13 adoptionem *M*

IVLI CAPITOLINI ANTONINVS PIVS

1 Tito Aurelio Fuluo Boionio Antonino Pio paternum
 2 genus e Gallia Transalpina, Nemausense scilicet, auus Ti-
 tus Aurelius Fuluus, qui per honores diuersos ad secun- 5
 3 dum consulatum et praefecturam urbis peruenit, pater
 Aurelius Fuluus, qui et ipse fuit consul, homo tristis et
 4 integer, auia materna Boionia Procilla, mater Arria Fa-
 dilla, auus maternus Arrius Antoninus, bis consul, homo
 sanctus et qui Neruam miseratus esset, quod imperare 10
 5.6 coepisset, soror uterina Iulia Fadilla, uiricus Iulius Lu-
 pus consularis, socer Annius Verus, uxor Annia Faustina,
 7 filii mares duo, duae feminae, gener per maiorem filiam
 Lamia Silanus, per minorem Marcus Antoninus fuere. •
 a. $\frac{838}{86}$ 8 Ipse Antoninus Pius natus est XIII. kl. Oct. Fl. Domitiano 15
 XII. et Cornelio Dolabella cons. in uilla Lanuina. edu-
 catus Lori in Aurelia, ubi postea palatium extruxit, cuius
 9 hodieque reliquiae manent. pueritiam egit cum auo pa-
 terno, mox cum materno, omnes suos religiose colens.

1 explicit uita. incipit iuli capitolini antoninus pius felici-
 ter *BP* ad Diocletianum Aug. *add. P³M* 3 fulboionio *BP*
 fuluio boi. *P³M em. G* 7 tristis] al. castus *P³ (Reg.)* et
 aeger *M* 8 boiunia *BPM em. S* fidilla *B* Fatidilla *M*
 10 scanctus *BP¹* 11 uterrina *B¹* 14 Syllanus *M* 15 Fl.]
 sub *M* 16 dono uella *B* dolouella *P¹ exc.¹* dolobella *P² exc.²*
M lanuua *B¹* Laurina *M* 17 Lori] al. lorina *P³*

atque adeo et consobrinorum et uitrici et multorum ad-
finium hereditate ditatus est.

Fuit uir forma conspicuus, [ingenio] clarus moribus, 2
clemens, nobilis, uultu placidus, ingenio singulari, elo-
5 quentiae nitidae, litteraturae praecipuae, sobrius, diligens
agri cultor, mitis, largus, alieni abstinens, et omnia haec
cum mensura et sine iactantia, in cunctis postremo lau- 2
dabilis et qui merito Numae Pompilio ex bonorum sen-
tentia comparatur. Pius cognominatus est a senatu, uel 3
10 quod soceri fessi iam aetatem manu praesente senatu le-
uaret (quod quidem non satis magnae pietatis est argu-
mentum, cum impius sit magis qui ista non faciat, quam
pius qui debitum reddat) uel quod eos quos Hadrianus 4
per malam uoletudinem occidi iusserat, reseruauit, uel 5
15 quod Hadriano contra omnium studia post mortem infi-
nitos atque inmensos honores decreuit, uel quod, cum se 6
Hadrianus interimere uellet, ingenti custodia et diligen-
tia fecit, ne id posset admittere; uel quod uere natura 7
clementissimus et nihil temporibus suis asperum fecit.
20 idem fenus trientarium, hoc est minimis usuris exercuit, 8
ut patrimonio suo plurimos adiuuaret. Fuit quaestor libe- 9
ralis, praetor splendidus, consul cum Catilio Seuero. hic in 10 a. ⁵⁷²
omni priuata uita in agris frequentissime uixit, sed clarus ¹²⁰
in locis omnibus fuit. ab Hadriano inter quattuor consu- 11
25 lares, quibus Italia committebatur, electus est ad eam par-
tem Italiae regendam in qua plurimum possidebat, ut
Hadrianus uiri talis et honori consuleret et quieti.

Huic, cum Italiam regeret, imperii omen est factum. 3
nam cum tribunal ascendisset, inter alias adclamationes
30 dictum est, „Auguste, dii te seruent.“ proconsulatum Asiae 2
sic egit ut solus auum uinceret. in proconsulatu etiam sic 3

3 ingenio cum Reg. del. S 4 singularis B³ exc.² M distin-

xit S 8 et B¹ PM 9 comparatus BPM cognominatus B
10 soceris B³ socerum fessa iam aetate leuauerit M 11 ma-
gni B¹ P¹ 13 demtum B¹ P 14 reseruabat B³ 21 quae-
stior B¹ 23 uita om. B P¹ omni uita sua P³ omni uita M
sequentissime B 27 hadriano uir B a tertia manu ut uid. ho-
nor B¹ 28 factum est M 29 in al. P¹ addamnationes B¹

imperii omen accepit: nam cum sacerdos femina Trallis
 ex more proconsules semper hoc nomine salutaret, non
 4 dixit 'Aue proconsule', sed 'Haue imperator'. Cyzici etiam
 5 de simulacro dei ad statuum eius corona translata est. et
 post consulatum in uirdiario taurus marmoreus cornibus 5
 ramis arboris ad crescentibus adpensus est, et fulgur
 caelo sereno sine noxa in eius domum uenit, et in Etruria
 dolia, quae defossa fuerant, supra terram reperta sunt, et
 statuas eius in omni Etruria examen apium repleuit, et
 somnio saepe monitus est dis penatibus eius Hadriani si- 10
 6 mulacrum inserere. Proficiscens ad proconsulatum filiam
 7 maiorem amisit. de huius uxore multa dicta sunt ob ni-
 miam libertatem et uiuendi facilitatem, quae iste cum
 8 animi dolore compressit. post proconsulatum in consi-
 liis Hadriani Romae frequens uixit de omnibus, quibus 15
 Hadrianus consulebat, mitiorem sententiam semper os-
 tendens.

4 Genus sane adoptionis tale fertur: mortuo Helio Vero,
 quem sibi Hadrianus adoptauerat et Caesarem nuncupauerat,
 2 dies senatus habebatur; eo Arrius Antoninus soceri uestigia 20
 leuans uenit atque idcirco ab Hadriano dicitur adoptatus.
 3 quae causa sola esse adoptionis nec potuit omnino nec de-
 buit, maxime cum et semper rem publicam bene egisset An-
 toninus et in proconsulatu se sanctum grauemque praebuis-
 4 set. ergo cum eum Hadrianus adoptare se uelle publicasset, ac- 25
 ceptum est spatium deliberandi, utrum adrogari ab Hadriano
 5 uellet. adoptionis lex huiusmodi data est, ut quemadmo-
 dum Antoninus ab Hadriano adoptabatur ita sibi ille ado-
 ptaret M. Antoninum, fratris uxoris suae filium, et L. Ve-
 rum, Helii Veri, qui ab Hadriano adoptatus fuerat, filium, 30

1 feminat *B*¹ 3 proconsul *P* habe *B*¹ cilici *B* ci-
 lici et *P* ciliciae *M* Cidici *S* 5 uirdiario *B*³ uiridario *P*³
 6 arboribus *B* fulgor *B* 9 eius statuas *M* statua *P*¹ c. *P*³
 apum *M* 10 monitus sed penitus *BP*³ pennus *P*¹ se peni-
 tus *M* monitus est penatibus suis *C* monitus dis penatibus *S*
 11 proconsulatum *B*¹ 21 leuans] pro lauans *suprascr.* *P*³

P
 24 in consulatu *B* scantum *B*¹ scautum *B*² (i. e. cautum)
 sanctum *P* in ras. 29 Verum in *B* *supr. lin.*

qui postea Verus Antoninus est dictus. adoptatus est V. 6
 kl. Mart. die. in senatu gratias agens, quod de se ita sen-
 sisset Hadrianus ** factusque est patri et in imperio pro- 7
 consulari et in tribunicia potestate collega. huius pri- 8
 5 mum hoc fertur quod, cum uxore argueretur quasi pa-
 rum nescio quid suis largiens, dixerit: „Stulta, posteaquam
 ad imperium transiuimus, et illud quod habuimus ante
 perdidimus.“ congiarium militibus ac populo de proprio 9
 dedit et ea quae pater promiserat. et ad opera Hadriani 10
 10 plurimum contulit et aurum coronarium, quod adoptionis
 suae causa oblatum fuerat, Italicis totum, medium prouin-
 cialibus reddidit.

Et patri, cum aduixerit, religiosissime paruit. sed Ha- 5
 drianus apud Baias mortuo reliquias eius Romam peruenit
 15 sancte ac reuerenter atque in hortis Domitiae conlocavit,
 etiam repugnantibus cunctis inter diuos eum rettulit.
 uxorem Faustinae Augustae appellari a senatu permisit. 2
 Pii appellationem recepit. patri et matri atque auis et fra-
 tribus iam mortuis statuas decretas libenter accepit. cir-
 20 censes natali suo dicatos non respuit aliis honoribus re-
 futatis. clipeum Hadriano magnificentissimum posuit et
 sacerdotes instituit. factus imperator nulli eorum quos 3
 Hadrianus prouexerat successorem dedit fuitque ea con-
 stantia ut septenis et nouenis annis in prouinciis bonos
 25 praesides detineret. per legatos suos plurima bella gessit. 4
 nam et Brittanos per Lollium Urbicum uicit legatum
 alio muro cespiticio summotis barbaris ducto, et Mauros
 ad pacem postulandam coegit et Germanos et Dacos et
 multas gentes atque Iudaeos rebellantes contudit per
 30 praesides ac legatos. in Achaia etiam atque Aegypto re- 5
 belliones repressit. Alanos molientis saepe refrenauit.

Procuratores suos et modeste suscipere tributa inssit 6

2 die *BPM* in *B* sup. lin. fort. dein 3 post Hadrianus
 lacunam significauit 5 ab uxore *M* uxor *Mommsenus* 7 illut
B 8 ac deest in *BP* 10 quoad *P³M* 13 adduxerit *B* adui-
 xit *P* uixit *M* dum aduixit *S* 15 ac in *B* sup. lin. 16 duos
P¹ 18 recipit *B* 26 legatum uicit *M* 29 contudit] it in
B in ras. 30 aegyptum *B¹P* exc. 31 molientes *PM*

et excedentes modum rationem factorum suorum reddere
 praecepit nec umquam ullo laetatus est lucro, quo pro-
 uincialis oppressus est. contra procuratores suos conque-
 rentes libenter audinit. is quos Hadrianus damnauerat
 in senatu indulgentias petit dicens, etiam ipsum Hadria-
 num hoc fuisse facturum. imperatorium fastigium ad
 summam ciuilitatem deduxit, unde plus creuit, recusantibus
 aulicis ministris, qui illo nihil per internuntios agente
 nec terrere poterant homines aliquando nec ea
 quae occulta non erant uendere. senatui tantum detulit
 imperator quantum, cum priuatus esset, deferri sibi ab
 alio principe optauit. patris patriae nomen delatum a se-
 natu, quod primo distulerat, cum ingenti gratiarum ac-
 tione suscepit. tertio anno imperii sui Faustina uxorem
 perdidit, quae a senatu consecrata est delatis circensibus
 atque templo et flaminicis et statu is aureis atque argenteis;
 cum etiam ipse hoc concesserit, ut imago eius cunctis
 circensibus poneretur. statuam auream delatam a senatu
 positam suscepit. M. Antoninum quaestorem consulem
 petente senatu creauit. Annium Verum, qui postea dictus
 est Antoninus, ante tempus quaestorem designauit. neque de
 prouinciis neque de ullis actibus quicquam constituit, nisi
 quod prius ad amicos rettulit, atque ex eorum sententia
 formas composuit. uisus est sane ab amicis et cum priuatis
 uestibus et domestica quaedam gerens.

Tanta sane diligentia subiectos sibi populos rexit ut
 omnia et omnes, quasi sua essent, curaret. prouinciae
 sub eo cunctae floruerunt. quadruplatores extincti sunt.
 publicatio bonorum rarior quam umquam fuit, ita ut unus
 tantum proscriberetur adfectatae tyrannidis reus, hoc est
 Atilius Titianus, senatu puniente, a quo conscios requiri

1 tercedentes *B* excedentes *P* (exced. in ras.) *M* et exced. scripsi (*Iord.*) ratione factorum *B* 2 ullo om. *M* 4 his *BPM* 8 aulicis] in *B* lici in ras. 11 deferre *B*¹ 15 circensibus *B*¹ 16 statuas *B*¹ 18 circum *B*¹ 23 ex in *B* sup. lin. 27 amnes *B* 30 proscribaretur *P* adfectatae] tae in *B* in ras. 31 puniente] u in *BP* in ras. conscio *B*¹*P*¹ conscios *B*²*P*³

uetuit, filio eius ad omnia semper adiuto. perit et Priscia- 4
nus reus adfectatae tyrannidis, sed morte uoluntaria. de
qua coniuratione quaeri uetuit.

Victus Antonini Pii talis fuit ut esset opulentia sine repre- 5
hensione, parsimonia sine sordibus, et mensa eius per pro-
prios seruos, per proprios aucupes piscatores ac uenatores
instrueretur, balneum, quo usus fuisset, sine mercede popu- 6
lo exhibuit nec omnino quicquam de uitae priuatae qualitate
mutauit. salaria multis subtraxit, quos otiosos uidebat ac- 7
cipere, dicens nihil esse sordidius, immo crudelius, quam
si rem p. is adroderet qui nihil in eam suo labore confer-
ret. unde etiam Mesomedi lyrico salarium inminuit. ratio- 8
nes omnium prouinciarum adprime sciuit et uectigalium.
patrimonium priuatum in filiam contulit, sed fructus rei 9
publicae donauit. species imperatorias superfluas et prae- 10
dia uendidit et in suis propriis fundis uixit uarie ac pro
temporibus. nec ullas expeditiones obiit, nisi quod ad 11
agros suos profectus et ad Campaniam, dicens, grauem
esse prouincialibus comitatum principis, etiam nimis
parci. et tamen ingenti auctoritate apud omnes gentes 12
fuit, cum in urbe propterea sederet ut undique nuntios,
medius utpote, citius posset accipere.

Congiarium populo dedit, militibus donatium ad- 8
didit. puellas alimentarias in honorem Faustinae Fausti-
nianas constituit. Opera eius haec extant: Romae tem- 2
plum Hadriani, honori patris dicatum, Graecostadium post
incendium restitutum, instauratum amphitheatrum, se-
pulchrum Hadriani, templum Agrippae, pons sublicius,
Fari restitutio, Caietae portus, Terracinensis portus 3
restitutio, lauacrum Ostiense, Antiatum aquae ductus,
templa Lanuuiana. multas etiam ciuitates adiuuit pe- 4

4 antoni B 6 per in B sup. lin. om. PM prorios P¹
ac in B sup. lin. et uenat. M 7 sine in P sup. lin. 11
adriideret P¹ 17 ad om. B 18 profectus esse in P infra
context. et ad Camp. B 22 ut in B sup. lin. 25 tant
B 28 supplicius BP¹ subplicius P² 29 caiaete BP 30
otiense B

cunia, ut opera uel noua facerent uel uetera restituerent,
 ita ut et magistratus adiuuaret et senatores urbis ad fun-
 5 ctiones suas. Hereditates eorum qui filios habebant re-
 pudiauit. primus constituit, ne poenae causa legatum re-
 6 lictum maneret. successorem uiuenti bono iudici nulli de- 5
 7 dit nisi Orfito praefecto urbi, sed petenti. nam Gaius
 Maximus praefectus praetorii usque ad uicensimum an-
 num sub eo peruenit, uir seuerissimus, cui Tatius Maxi-
 8 mus successit. in cuius demortui locum duos praefectos
 substituit Fabium Repentinum et Cornelium Victorinum. 10
 9 sed Repentinus famosus percussus est, quod per concubi-
 10 nam principis ad praefecturam uenisset. Vsque adeo sub
 eo nullus percussus est senator ut etiam parricida con-
 fessus in insula deserta poneretur, quia uiuere illi na-
 11 turae legibus non licebat. Vini olei et tritici penuriam 15
 per aerarii sui damnum emendo et gratis populo dando
 sedauit.

9 Aduersa eius temporibus haec prouenerunt: fames,
 de qua diximus, circi ruina, terrae motus, quo Rhodio-
 rum et Asiae oppida conciderunt, quae omnia mirifice in- 20
 staurauit, et Romae incendium, quod trecentas quadra-
 2 ginta insulas uel domos absumpsit. et Narbonensis ciuitas
 et Antiochense oppidum et Carthaginiense forum arsit.
 3 fuit et inundatio Tiberis, apparuit et stella crinita, natus
 est et biceps puer, et uno partu mulieris quinque pueri 25
 4 editi sunt. uisus est in Arabia iubatus anguis maior so-
 litis, qui se a cauda medium comedit. lues etiam in Ara-
 bia fuit. hordeum in Moesia in culminibus arborum na-
 5 tum est. quattuor praeterea leones mansueti sponte se
 capiendos in Arabia praeuerunt. 30

6 Pharasmanes rex ad eum Romam uenit plusque illi

2 adiuuarent *BPM* 4 pene *B* 5 manere' *BP* 6 ur-
 bis *B*³ grauius *B*¹ *P*¹ (*ut uid.*) 8 eui *BP*¹ 9 suscepit
*B*¹ eius *B*² 10 uicturinum *P*¹ 11 famosa *BP*¹ uoce
*add. P*³ *M* famosus *scripsi* 13 senator *B*¹ parracidam *B*¹
 parracida *B*² 16 damno *BP* damna *M* damnum *scripsi* 22
 absumpsit *P*¹ 23 antiochense *BP* 27 leues *B* arabiam *P*
 (*t. Iord.*) 29 IIIIor *B* quattuor *P*¹ 31 pharesmanes *P*¹

quam Hadriano detulit. Pacorum regem Ladiis dedit. Parthorum regem ab Armeniorum expugnatione solis litteris reppulit. Abgarum regem ex orientis partibus sola auctoritate deduxit. causas regales terminauit. sellam regiam Parthorum regi repetenti, quam Traianus ceperat, pernegauit. Rimethalcen in regnum Bosforanum audito inter ipsum et curatorem negotio remisit. Olbiopolitis contra Tauroscythas in Pontum auxilia misit et Tauroscythas usque ad dandos Olbiopolitis obsides uicit. tantum sane auctoritatis apud exterarum gentes nemo habuit, cum semper amauerit pacem, eo usque ut Scipionis sententiam frequentarit, qua ille dicebat, malle se unum ciuem seruare quam mille hostes occidere.

Mensem Septembrem atque Octobrem Antoninum atque Faustinum appellandos decrevit senatus, sed id Antoninus respuit. Nuptias filiae suae Faustinae, cum Marco Antonino eam coniungeret, usque ad donatium militum celeberrimas fecit. Verum Antoninum post quaesturam consuleni fecit. Cum Apollonium, quem e Calchide acciuerat, ad Tiberianam domum, in qua habitabat, uocasset, ut ei Marcum Antoninum traderet, atque ille dixisset „non magister ad discipulum debet uenire, sed discipulus ad magistrum“: risit eum dicens: „facilius fuit Apollonio a Calchide Romam uenire quam a domo sua in palatium.“ cuius auaritiam etiam in mercedibus notauit. Inter argumenta pietatis eius et hoc habetur quod, cum Marcus mortuum educatorem suum fleret uocareturque ab aulicis ministris ab ostentatione pietatis, ipse dixerit: „permittite, inquit, illi, ut homo sit: neque enim uel philosophia uel imperium tollit adfectus.“ Praefectos suos et locupletauit et ornamentis consularibus donauit. si quos repetundarum damnauit, eorum liberis bona paterna re-

1 lachis *B* *ch in ras.* Lazis *C* 2 reges *BP* 3 origentis *B* 5 repenti *B¹P¹* 7 negio *B¹* olbiopositis *B¹*
 9 tñ *i. e.* tamen *B* 13 hostis *B¹* 14 menses *M* 19 elchi decreuerat *B* calchide acc. *M* 24 chalchida *B* calchida *PM*
 25 in *add. libri Cas.* 27 uetareturque *P³ Reg.* 31 ornamentis *P¹*

- stituit, ea tamen lege ut illi prouincialibus redderent,
 8 quod parentes acceperant. ad indulgentias pronissimus
 9 fuit. Edita munera, in quibus elephantos et corocottas et
 tigrides et rhinocerotes, crocodillos etiam atque hippopo-
 10 tamos et omnia ex toto orbe terrarum exhibuit. centum
 etiam leones cum tigridibus una missione edidit.
- 11 Amicis suis in imperio suo non aliter usus est quam
 priuatus, quia et ipsi numquam de eo cum libertis per
 fumum aliquid uendiderunt; si quidem libertis suis seue-
 12 rissime usus est. Amauit histrionum artes. piscando se
 et uenando multum oblectauit et deambulatione cum
 amicis atque sermone. uindemias priuati modo cum ami-
 13 cis agebat. Rhetoribus et philosophis per omnes prouin-
 cias et honores et salaria detulit. orationes plerique alie-
 nas dixerunt, quae sub eius nomine feruntur; Marius
 14 Maximus eius proprias fuisse dicit. Conuiuia cum amicis
 15 et priuata communicauit et publica nec ullum sacrificium
 16 per uicarium fecit, nisi cum aeger fuit. cum sibi et filiis
 17 honores peteret, omnia quasi priuatus fecit. frequentauit
 18 et ipse amicorum suorum conuiuia. inter alia etiam hoc
 19 ciuilitatis eius praecipuum argumentum est quod, cum
 domum Homulli uisens miransque columnas porphyreti-
 cas requisisset, unde eas haberet, atque Homullus ei di-
 xisset: „cum in domum alienam ueneris, et mutus et
 surdus esto“, patienter tulit. cuius Homulli multa ioca
 20 semper patienter accepit.
- 12 Multa de iure sanxit ususque est iuris peritis Vindio
 Vero, Saluio Valente, Volusio Maeciano, Vlpio Marcello
 2 et Diauoleno. Seditiones ubicumque factas non crudeli-

2 acciperant *B* indulgentiās *B*¹ 4 rhinocerontes *BP*
 crocodrillos *B* cocrodillos *P*¹ hyppopotamos *BP* 6
 cum tigridibus exhibuit *BP.M* cum tigridibus *post* leones
transposui. an cum C tigridibus? 8 qui *Mommseus* 9 liber-
 tis suis *M* 12 priuati *P* priuato *M* 13 rethoribus *BP* (*sic*
fere semper) philosophas *B*¹ 19 petere *t P* 20 in alia
*P*¹ 22 omulli *BP* Omuli *M* *uerum nomen restituit Marquardt.*
 23 omullus *BP* (*M*) 25 omullii *BP*² omulli *P*¹ 27 sanc-
 xit *B* Vmidius *Osann ad Pomp. de or. p. 106* 28 meciano
BP(M) 29 diaboleno *BP* Iaboleno *M*

tate sed modestia et grauitate compressit. Intra urbes sepe- 3
 liri mortuos uetuit. sumptum muneribus gladiatoriiis insti-
 tuit. uehicularium cursum summa diligentia subleuauit. om-
 nium quae gessit et in senatu et per edicta rationem reddidit.

5 Perit anno septuagensimo, sed quasi adulescens desi- 4
 deratus est. mors autem eius talis fuisse narratur: cum
 Alpinum caseum in cena edisset auidius, nocte reiectauit
 atque alia die febre commotus est. tertia die, cum se gra- 5
 uari uideret, Marco Antonino rem publicam et filiam
 10 praesentibus praefectis commendauit Fortunamque au-
 ream, quae in cubiculo principum poni solebat, transferri
 ad eum iussit, signum tribuno aequanimitatis dedit atque 6
 ita conuersus quasi dormiret, spiritum reddidit apud Lo-
 rium. alienatus in febris nihil aliud quam de re p. et de 7
 15 is regibus quibus irascebatur loquutus est. priuatum pa- 8
 trimonium filiae reliquit. testamento autem omnes suos
 legatis idoneis prosecutus est.

Fuit statura eleuata decorus. sed cum esset longus 13
 et senex incuruareturque, tiliaciis tabulis in pectore po-
 20 sitis fasciatur, ut rectus incederet. senex etiam, ante- 2
 quam salutatores uenirent, panem siccum comedit ad
 sustentandas uires. fuit uoce rauca et sonora cum io-
 cunditate.

A senatu diuus est appellatus cunctis certatim adni- 3
 25 tentibus, cum omnes eius pietatem clementiam ingenium
 sanctimoniam laudarent. decreti etiam sunt omnes ho-
 nores qui optimis principibus ante delati sunt. meruit et 4
 flaminem et circenses et templum et sodales Antoninianos
 solusque omnium prope principum prorsus *sine* ciuili
 30 sanguine et hostili, quantum ad se ipsum pertinet, uixit
 et qui rite comparetur Numa, cuius felicitatem pietatem-
 que et securitatem cerimoniasque semper obtinuit.

4 quam *BP*⁴ (*c. P*³) 4 dicta *BP* 7 cened.^a *B* caena *P*
 8 frebre *BP*¹ 12 signatum *BP* 13 apun *BP*¹ 15 his
BPM 19 incuruaturque *B* an incuruatusque? tiliaticii
BPM 29 sine *om.* *BP* 31 recte *M* uita antonini pii ex-
 plicit. incipit marci antonini philosophi eiusdem iulii capito-
 lini *BP*

V I T A

M A R C I A N T O N I N I

P H I L O S O P H I

I V L I I C A P I T O L I N I

- 1 Marco Antonino, in omni uita philosophanti uiro et 5
 qui sanctitate uitae omnibus principibus antecellit, pater
 2 Annii Verus, qui in praetura decessit, auus Annii Ve-
 rus, iterum consul et praefectus urbi, adscitus in patri-
 3 cios [a principibus] a Vespasiano et Tito censoribus, pa-
 truius Annii Libo consul, amita Galeria Faustina Augusta, 10
 mater Domitia Caluilla, Caluisii Tulli bis consulis filia,
 4 proauus paternus Annii Verus praetorius ex Succubi-
 tano municipio ex Spania factus senator, proauus mater-
 nus Catilius Seuerus bis consul et praefectus urbi, auia
 paterna Rupilia Faustina, Rupili Boni consularis filia, 15
 5 fuere. Natus est Marcus Romae VI. kl. Maias in monte
 a. $\frac{873}{121}$ Caelio in hortis auo suo iterum et Augure consulibus.
 6 cuius familia in originem recurrens a Numa probatur
 sanguinem trahere, ut Marius Maximus docet; item a rege

5 uita sua P^3 6 sanctite P^1 7 Verus fuit P^3 8 ur-
 bis P^3 iterum consul BPM fort. ter scribendum cf. Cass. Dio
 69, 21 II p. 331 Bk. patricium B^2 9 a principibus del. S
 a ante Vesp. om. M eras. in B uespasiano B^1 11 cal-
 bisii B^1P tullii B^2 13 yspania P^2 Hispania M 15 pa-
 ter B^1P^1 (c. P^3) 17 celio B

Sallentino Malemnio, Dasummi filio, qui Lupias condidit.
 educatus est in eo loco in quo natus est et in domo aui 7
 sui Veri iuxta aedes Laterani. habuit et sororem natu 8
 minorem Anniam Cornificiam, uxorem Anniam Fausti-
 5 nam, consobrinam suam. Marcus Antoninus principio 9
 aevi sui nomen habuit Catilii Seueri, materni proau.
 post excessum uero patris ab Hadriano Annius Verissi- 10
 mus uocatus est, post uirilem autem togam Annius Verus.
 patre mortuo ab auo paterno adoptatus et educatus est.
 10 Fuit a prima infantia grauis. at ubi egressus est an- 2
 nos qui nutricum fouentur auxilio, magnis praeceptoribus
 traditus ad philosophiae scita peruenit. usus est magistris 2
 ad prima elementa Euforione litteratore et Gemino co-
 moedo, musico Androne eodemque geometra. quibus
 15 omnibus ut disciplinarum auctoribus plurimum detulit.
 usus praeterea grammaticis, Graeco Alexandro Cotiaensi, 3
 Latinis Trosio Apro et Polione et Eutychio Proculo Sic-
 censi. oratoribus usus est Graecis Aninio Macro, Caninio 4
 Celere et Herode Attico, Latino Frontone Cornelio. sed 5
 20 multum ex his Frontoni detulit, cui et statuam in senatu
 petiit. Proculum uero usque ad proconsulatum prouexit
 oneribus in se receptis. philosophiae operam uehementer 6
 dedit et quidem adhuc puer. nam duodecimum annum
 ingressus habitum philosophi sumpsit et deinceps toleran-
 25 tiam, cum studeret in pallio et humi cubaret, uix autem
 matre agente instrato pellibus lectulo accubaret. usus est 7
 etiam Commodi magistro, cuius ei adfinitas fuerat desti-
 nata, Apollonio Chalcedonio Stoico philosopho. tantum 3
 autem studium in eo philosophiae fuit ut adscitus iam in

1 Malemnio *M* lopias *BPM* 3 uiri *BP*¹ 6 aui *BPM*
em. S habuit et *M* catiliis *B*¹*P*¹ (*ut uid.*) 8 m ante An-
 nius *add. P*² 15 ut *del. B*² 16 cotidianis *BPM* Cotiaensi
G. Vhligius in ed. Berol. 17 et polono *BP* Trosi patriam latere
existimat S 18 graeco *BPM* animo *BP* 19 attio cola-
 tino *BPM* 23 honoribus *BPM em. Turnebus.* 24 tollerant-
 tiam *B* 26 ut ante in str. *add. B*² 27 comodo *BPM em.*
Obrecht. 28 post destinata *inserunt BPM* usus est et. *del. Ob-*
recht. 29 iam imperatoriam *BP*¹ *exc.*¹ iam in imperatoriam

imperatoriam tamen ad domum Apollonii discendi causa
 2 ueniret. audiuit et Sextum Chaeronensem Plutarchi ne-
 3 potem, Iunium Rusticum, Claudium Maximum et Cin-
 4 nam Catulum, Stoicos. Peripateticae uero studiosum au-
 5 diuit Claudium Seuerum et praecipue Iunium Rusticum,
 6 quem et reueritus est et sectatus, qui domi militiaeque
 7 pollebat, Stoicae disciplinae peritissimum; cum quo om-
 8 nia communicauit publica priuataque consilia, cui etiam
 9 ante praefectos praetorio semper osculum dedit, quem et
 10 consulem iterum designauit, cui post obitum a senatu
 11 statuas postulauit. tantum autem honoris magistris
 12 suis detulit ut imagines eorum aureas in larario ha-
 13 beret ac sepulchra eorum aditu hostiis floribus sem-
 14 per honoraret. studuit et iuri audiens Lucium Volusium
 15 Maecianum. tantumque operis et laboris studiis inpendit
 16 ut corpus adficeret, atque in hoc solo pueritia eius repre-
 17 henderetur. frequentauit et declamatorum scholas publi-
 18 cas amauitque *e* condiscipulis praecipuos senatorii ordi-
 19 nis Seium Fuscianum et Aufidium Victorinum, ex eque-
 20 stri Baebium Longum et Calenum. in quos maxime libe-
 21 ralis fuit, et ita quidem ut quos non posset ob qualitatem
 22 uitae rei p. praeponere, locupletatos teneret.

4 Educatus est in Hadriani gremio, qui illum, ut supra
 diximus, Verissimum nominabat et qui ei honorem equi
 2 publici sexenni detulit, octauo aetatis anno in saliorum
 3 collegium rettulit. in saliatu omen accepit imperii: coro-
 4 nas omnibus in puluinar ex more iacentibus aliae aliis
 5 locis haeserunt, huius uelut manu capiti Martis aptata est.
 6 fuit in eo sacerdotio et praesul et uates et magister et
 7 multos inaugurauit atque exaugurauit nemine praeunte, 30

P³M ad imper. exc. dignitatem add. *P³ exc.³ M* 1 caus *B¹P¹*
 2 cheronensem *BP* 4 peripathetheticae *BP* studiosus
BPM studiosum scripsi 5 claudium et seuerum *B* 9 praefe-
 ctus *P* 10 a in *B* sup. lin. 15 mecianum *BP(M)* studuis *B¹*
 18 e deest in *BP¹* ex add. *P³M* 19 et eq. *B¹* 20 bebi-
 um *BP* 21 callenum *BPM* liberos *B¹* 23 esset *BP¹* 24 et qui
 publicis exenni *BP¹* (exennis *P³*) qui publicis exenniis *M* em.
S 26 retulit *B* 27 puluinar *B¹* iacentibus *BPM*
 28 inhaeserunt *B¹*

quod ipse carmina cuncta didicisset. Virilem togam sum- 5
psit quintodecimo aetatis anno, statimque ei Lucii Ceionii
Commodi filia desponsata est ex Hadriani uoluntate. nec 6
multo post praefectus feriarum Latinarum fuit. in quo
5 honore praeclarissime se pro magistratibus agentem et in
conuiujs Hadriani principis ostendit. post hoc patrimo- 7
nium paternum sorori totum concessit, cum eum ad diui-
sionem mater uocaret, responditque aui bonis se esse
contentum, addens, ut et mater, si uellet, in sororem
10 suum patrimonium conferret, ne inferior esset soror ma-
rito. Fuit autem uitae indulgentia ut cogeretur nonnum- 8
quam uel in uenationes pergere uel in theatrum descen-
dere uel spectaculis interesse. Operam praeterea pin- 9
gendo sub magistro Diogeneto dedit. amauit pugillatum
15 luctamina et cursum et aucupatus et pila lusit adprime
et uenatus est. sed ab omnibus his intentionibus studium 10
eum philosophiae abduxit seriumque et grauem reddidit,
non tamen prorsus abolita in eo comitate, quam praeci-
pue suis ** mox amicis atque etiam minus notis exhibebat,
20 cum frugi esset sine contumacia, uerecundus sine ignauia,
sine tristitia grauis.

His ita se habentibus cum post obitum Lucii Caesaris 5
Hadrianus successorem imperii quaereret, nec idoneus,
utpote decem et octo annos agens, Marcus haberetur,
25 amitae Marci uirum Antoninum Pium Hadrianus ea lege
in adoptionem elegit ut sibi Marcum Pius adoptaret, ita
tamen ut et Marcus sibi Lucium Commodum adoptaret.
sane ea die qua adoptatus est Verus in somnis se umeros 2
eburneos habere uidit sciscitatusque, an apti essent oneri
30 ferundo, solito repperit fortiores. ubi autem comperit, se 3
ab Hadriano adoptatum, magis est deterritus quam laeta-
tus iussusque in Hadriani priuatam domum migrare in-
uitus de maternis hortis recessit. cumque ab eo dome- 4

5 gistratibus *B¹P¹(c. P³)* 7 totam *B¹* 11 uitae ind. *fort.*
tanta ei ind. 13 pingendi *B²* 14 pugilatum *P* 16 in-
tentiones *BPM* 19 post suis *lacunam indicaui* 24 habetur
BPM 26 adoptionem *M* legit *PM* 29 eburneos *om. B¹*

stici quaererent, cur tristis in adoptionem regiam transiret, disputauit quae mala in se contineret imperium.

5 tunc primum pro Annio Aurelius coepit uocari, quod in Aureliam, hoc est Antonini, adoptionis iure transisset.
6 octauo decimo ergo aetatis anno adoptatus in secundo consulatu Antonini, iam patris sui, Hadriano ferente gratia
7 aetatis facta quaestor est designatus. adoptatus in aulicam domum omnibus parentibus suis tantam reuerentiam
8 quantam priuatus exhibuit. eratque hant secus rei suae quam in priuata domo parcus ac diligens, pro instituto
10 patris uolens agere dicere cogitare.

6 Hadriano Baiis absumpto cum Pius ad aduehendas eius reliquias esset profectus, relictus Romae auo iusta impleuit et gladiatorium quasi priuatus quaestor edidit
2 munus. post excessum Hadriani statim Pius per uxorem
15 suam Marcum sciscitatus est et eum dissolutis sponsalibus, quae cum Lucio Ceionio Commodo desponderi uoluerat impari adhuc aetate, habita deliberatione uelle se dixit.
a. 892
140 3 his ita gestis adhuc quaestorem et consulem secum Pius Marcum designauit et Caesaris appellatione donauit et se-
20 uirum turmis equitum Romanorum iam consulem designatum creauit et edenti cum collegis ludos seuirales adsedidit et in Tiberianam domum transgredi iussit et aulico fastigio renitentem ornauit et in collegia sacerdotum iubente senatu recepit. secundum etiam consulem designa-
4 25 uit, cum ipse quartum pariter inierit. per eadem tempora, cum tantis honoribus occuparetur et cum formandus ad regendum statum rei publicae patris actibus interesset,
a. 897
145 5 6 studia cupidissime frequentauit. post haec Faustina duxit uxorem et suscepta filia tribunicia potestate donatus est atque imperio extra urbem proconsulari addito
7 iure quintae relationis. tantumque apud Pium ualuit ut

6 gratias B^3 9 aut BP^1 12 baias B^1P 13 praefectus
 B^1 prouectus B^2 16 cum — Commodi filia — impar a. aetati
esset h. d. cogitare uelle M 17 lucii ceionii commodi BPM
em. S cf. Ver. 2, 3 18 aetati BPM *em. S* uelle] le in B in
ras. 20 seuerum BPM 23 tiberinam P^1 24 reniterem
 B renitenrẽ P^1 26 iniret M 32 aput B^1 ut *deest* in BP^1

numquam quemquam sine eo facile promouerit. erat au- 8
tem in summis obsequiis patris Marcus, quamuis non de-
essent qui aliqua aduersum eum insusurrarent, et prae 9
ceteris Valerius Homullus, qui, cum Lucillam matrem
5 Marci in uirdiario uenerantem simulacrum Apollinis ui-
disset, insusurravit: „illa nunc rogat, ut diem tuum clau-
das, et filius imperet.“ quod omnino apud Pium nihil ua-
luit: tanta erat Marci probitas et tanta in imperatorio 10
principatu modestia.

10 Existimationis autem tantam curam habuit ut et pro- 7
curatores suos puer semper moneret, ne quid arrogan-
tius facerent, et hereditates delatas reddens proximis
aliquando respuerit. denique per uiginti et tres annos in 2
domo patris ita uersatus ut eius cotidie amor cresceret,
15 nec praeter duas noctes per tot annos ab eo mansit di- 3
uersis uicibus. ob hoc Antoninus Pius, cum sibi adesse
finem uitae uideret, uocatis amicis et praefectis ut succes-
sorem eum imperii omnibus commendauit atque firmauit
statimque signo aequanimitatis tribuno dato Fortunam
20 auream, quae in cubiculo solebat esse, ad Marci cubicu- 4
lum transire iussit. bonorum maternorum partem Mum-
mio Quadrato, sororis filio, quia illa iam mortua erat, tra-
didit. post excessum diui Pii a senatu coactus regimen pu- 5
blicum capere fratrem sibi participem in imperio desi-
25 gnauit, quem Lucium Aurelium Verum Commodum appel-
lauit Caesaremque atque Augustum dixit. atque ex eo 6
pariter coeperunt rem publicam regere. tuncque primum
Romanum imperium duos Augustos habere coepit, ** lic-
tum cum alio participasset. Antonini mox ipse nomen

2 mar B¹ martii B² 8 pium apud B¹ 9 principatum
B¹P 11 puer om. B 12 delatans B 13 respuit P¹
15 duos P¹ ab eo deest in B 17 ut del. B³ 21 materno
B¹ Vmmidio Iordan. Volumnio Mai ad Front. p. 214 ed. Rom.
22 filia B¹ 23 regimen B 26 atque P¹ 28 lacunam
sic expleuit C: cum id nemo ante istum cum alio. Mommsenus:
cum imperium sibi relictum. fort. uerba licum c. a. partici-
passet fragmentum est glossematis 29 antonino BP antoninum
M nomen ipsi nomen B ipso P

7 recepit. et quasi pater Lucii Commodi esset, et Verum
eum appellavit addito Antonini nomine filiamque suam
8 Lucillam fratri despondit. ob hanc coniunctionem pueros
et puellas novorum nominum frumentariae perceptioni
9 adscribi praeceperunt. actis igitur quae agenda fuerant 5
in senatu pariter castra praetoria petiuerunt et vicena
milia nummum singulis ob participatum imperium militi-
10 bus promiserunt et ceteris pro rata. Hadriani autem se-
pulchro corpus patris intulerunt magnifico exequiarum
officio. mox iustitio secuto publice quoque funeris expe- 10
11 ditus est ordo. et laudare uterque pro rostris patrem
flaminemque ei ex adfinibus et sodales ex amicissimis
Aurelianos creauere.

8 Adepti imperium ita civiliter se ambo egerunt ut le-
nitatem Pii nemo desideraret, cum eos Marullus, sui tem- 15
2 poris mimogرافus, cauillando impune perstringeret. fu-
3 nebre munus patri dederunt. dabat se Marcus totum et
4 philosophiae, amorem civium adfectans. sed interpellavit
istam felicitatem securitatemque imperatoris prima Ti-
beris inundatio, quae sub illis grauissima fuit. quae res 20
et multa urbis aedificia vexavit et plurimum animalium
5 interemit et famem grauissimam peperit. quae omnia
mala Marcus et Verus sua cura et praesentia tempera-
6 runt. fuit eo tempore etiam Parthicum bellum, quod
Vologessus paratum sub Pio Marci et Veri tempore in- 25
dixit fugato Atidio Corneliano, qui Syriam tunc admini-
7 strabat. imminabat etiam Britannicum bellum, et Catthi
8 in Germaniam ac Retiam iruperant. et adversus Brit-
tanos quidem Calpurnius Agricola missus est, contra Cat-
9 thos Aufidius Victorinus. ad Parthicum vero bellum se- 30
natu consentiente Verus frater est missus; ipse Romae
remansit, quod res urbanae imperatoris praesentiam po-
10 stularent. et Verum quidem Marcus Capuam usque pro-
secutus amicis comitantibus e senatu ornauit additis offi-

1 comedi *B*¹ 2 antoni *P* 8 sepulchro *P* 9 exequia-
rium *B*¹ 10 iustitiae *B* publico *BP* 12 ei ex ei adf. *B*¹.
14 ut] et *B* ut et *P*² 16 funebri *BP* 18 adfectans *om.*
*B*¹ 27 catthi *B* 28 insuperant *B* 31 romam *BP*

ciorum omnium principibus. sed cum Romam redisset 11
 Marcus cognouissetque, Verum apud Canusium aegrotare,
 ad eum uidendum contendit susceptis in senatu uotis;
 quae, posteaquam Romam redit audita Veri transmissione,
 5 statim reddidit. et Verus quidem, posteaquam in Syriam 12
 uenit, in deliciis apud Antiochiam et Daphnen uixit ar-
 misque se gladiatorii et uenatibus exercuit, cum per le-
 gatos bellum Parthicum gerens imperator appellatus es-
 set, cum Marcus horis omnibus rei publicae actibus incu- 13
 10 baret patienterque delicias fratris et prope inuitus ac uo-
 lens ferret. denique omnia quae ad bellum erant neces- 14
 saria Romae positus et disposuit Marcus et ordinauit.

Gestae sunt res in Armenia prospere per Statium 9
 Priscum Artaxatis captis, delatumque Armeniacum nomen
 15 utrique principum. quod Marcus per uerecundiam primo
 recussauit, postea tamen recepit. profligato autem bello 2
 uterque Parthicus appellatus est. sed *hoc* quoque Marcus
 delatum nomen repudiauit, quod postea recepit. patris 3
 patriae autem nomen delatum fratre absente in eiusdem
 20 praesentiam distulit. medio belli tempore et Ciuicam, 4
 patrum Veri, et filiam suam nupturam commissam so-
 rori suae eandemque locupletatam Brundisium usque de-
 duxit, ad eum misit Romamque statim rediit reuocatus 5
 eorum sermonibus qui dicebant, Marcum uelle finiti belli
 25 gloriam sibimet uindicare atque idcirco in Syriam profi-
 cisci. ad proconsulem scribit, ne quis filiae suae iter fa-
 cienti occurreret. 6

Inter haec liberales causas ita munivit ut primus iu- 7
 beret apud praefectos aerarii Saturni unumquemque ci-
 30 uium natos liberos profiteri intra tricensimum diem no-

1 principi; B principi P uenisset P¹ 5 redit B redi-
 dit P postea B¹ 9 oris oribus B 12 deposuit P¹
 14 marmenia B¹ 15 utrumque BP¹ 16 recusauit P pro-
 fligato BP¹ 17 hoc om. BP¹ add. P³ 19 a fratre BP¹
 21 patrum om. P¹ sororis BM 22 eademque locupleta-
 tum P¹ 23 que om. M 24 finite B 28 causa sita B¹
 ad proconsule B munuit B¹P¹ 29 saturnii B 30 ter-
 tium M

8 mine inposito. per prouincias tabulariorum publicorum
 usum instituit, apud quos idem de originibus fieret quod
 Romae apud praefectos aerarii, ut, si forte aliquis in pro-
 uincia natus causam liberalem diceret, testationes inde
 9 ferret. atque hanc totam legem de adsertionibus firmavit 5
 aliasque de mensariis et auctionibus tulit. de statu etiam
 10 defunctorum intra quinquennium quaeri iussit. senatum
 multis cognitionibus et maxime ad se pertinentibus iudi-
 2 cem dedit. neque quisquam principum amplius senatui
 detulit. in senatus autem honorificentiam multis prae- 10
 toriis et consularibus priuatis decidenda negotia delega-
 uit, quo magis eorum cum exercitio iuris auctoritas cre-
 3 sceret. multos ex amicis in senatum adlegit cum aedili-
 4 ciis aut praetoriis dignitatibus. multis † senatibus uel
 pauperibus sine crimine senatoribus dignitates tribunicias 15
 5 aediliciasque concessit. nec quemquam in ordinem legit,
 6 nisi quem ipse bene scisset. hoc quoque senatoribus de-
 tulit ut, quoties de quorum capite esset iudicandum, se-
 creto pertractaret atque ita in publicum proderet nec
 7 pateretur, equites Romanos talibus interesse causis. sem- 20
 per autem, cum potuit, interfuit senatui, etiamsi nihil es-
 set referendum, si Romae fuit; si uero aliquid referre
 8 uoluit, etiam de Campania ipse uenit. comitiis praeterea
 etiam usque ad noctem frequenter interfuit neque um-
 9 quam recessit de curia, nisi consul dixisset: „nihil uos 25
 moramur, p. c.“ senatum appellationibus a consule fac-
 10 tis indicem dedit. iudiciariae rei singularem diligentiam
 adhibuit. fastis dies iudiciarios addidit, ita ut ducentos
 triginta dies annuos rebus agendis litibusque disceptandis
 11 constitueret. praetorem tutelarem primus fecit, cum ante 30

2 aput *B* 6 autionibus *B* de statu — iussit senatum
 — dedit. neque quisquam *BPM* transposuit *Dirksen*. et etiam
B 9 quiquam *BP*¹ quicquam *P*² 11 deadenda *B* 14 ut
*B*¹ senatoribus uel paup. s. crimine dign. *M* multis senato-
 ribus *P*³ 15 erimine *B* 17 senatoribus — iudicandum
*om. B*¹ tetulit *B* 18 eorum *M* 19 prodiret *BPM em.*
Vrsinus. 20 pater *B*¹ 21 nichil *B in ras.* 26 sin autem
BPM em. C ex libris Puteani

tutores a consulibus poscerentur, ut diligentius de tuto-
ribus tractaretur. de curatoribus uero, cum ante non 12
nisi ex lege Laetoria uel propter lasciuiam uel propter
dementiam darentur, ita statuit ut omnes adulti curatores
5 acciperent non redditis causis.

Cauit et sumptibus publicis et calumniis quadrupla- 11
torum intercessit adposita falsis delatoribus nota. dela- 2
tiones, quibus fiscus augeretur, contempsit. de alimentis
publicis multa prudenter inuenit. curatores multis ciui-
10 tatibus, quo latius senatorias tenderet dignitates, a senatu
dedit. Italicis ciuitatibus famis tempore frumentum ex 3
urbe douauit omnique frumentariae rei consuluit. gla- 4
diatoria spectacula omnifariam temperauit. temperauit
etiam scaenicas donationes iubens, ut quinos aureos scae-
15 nici acciperent, ita tamen ut nullus editor decem aureos
egrederetur. uias etiam urbis atque itinerum diligentis- 5
sime curauit. rei frumentariae grauitur prouidit. datis 6
iuridicis Italiae consuluit ad id exemplum quo Hadrianus
consulares uiros reddere iura praeceperat. Hispanis ex- 7
20 haustis Italica adlectione contra ** Traianique praecepta
uerecunde consuluit. leges etiam addidit de uicensima 8
hereditatum, de tutelis libertorum, de bonis maternis et
item de filiorum successionibus pro parte materna, utque
senatores peregrini quartam partem in Italia possiderent.
25 dedit praeterea curatoribus regionum ac uiarum potesta- 9
tem, ut uel punirent uel ad praefectum urbi puniendos
remitterent eos qui ultra uestigalia quicquam ab aliquo
exegissent. ius autem magis uetus restituit quam nouum 10
fecit. habuit secum praefectos, quorum et auctoritate et
30 periculo semper iura dictauit. usus autem est Scaeuola

1 poposcerentur *B* 3 letoria *B* lectoria *M* Plaetoria *Iordanus* qui conferri iubet *Savigny opp. misc. II 330* 5 ut acciperent *B* 6 quadruplatorum *BP¹* 12 omniaque *P¹* 16 uineas *BP¹* al. uias *adscr. P³* atque itinerum *om. B¹* 18 ad id quod ex. *B* 19 exausit *B* (ex in ras.) exhausit *PM* 20 praeceperat — Traianique in *P* infra contextum tranique *B¹P¹* Traiani *M* lacunam significauit 21 consulit *B¹* uice/sima *P* (n eras.) 30 sceuola *B*

12 praecipue iuris perito. cum populo autem non aliter egit,
 2 quam est actum sub ciuitate libera. fuitque per omnia
 moderantissimus in hominibus deterrendis a malo, inui-
 tandis ad bona, remunerandis copia, indulgendis liberan- 5
 dis fecitque ex malis bonos, ex bonis optimos, moderate
 3 etiam cauillationes nonnullorum ferens. nam cum quen-
 dam Vetrasinum famiae detestandae honorem petentem
 moneret, ut se ab opinionibus populi uindicaret, et ille
 contra respondisset, multos qui secum in harena pugnas-
 4 sent se praetores uidere, patienter tulit. ac ne in quen- 10
 quam facile uindicaret, praetorem, qui quaedam pessime
 egerat, non abdicare se praetura iussit, sed collegae iu-
 5 ris dictionem mandauit. fisco in causis compendii num-
 6 quam iudicans fauit. sane, quamuis esset constans, erat
 etiam uerecundus. 15

7 Posteaquam autem a Syria uictor rediit frater, patris
 patriae nomen ambobus decretum est, cum se Marcus
 absente Vero erga omnes senatores atque homines mo-
 8 deratissime gessisset. corona praeterea ciuica oblata est
 ambobus; petitque Lucius, ut secum Marcus triumpharet. 20
 petit praeterea Lucius, ut filii Marci Caesares appellaren-
 9 tur. sed Marcus tanta fuit moderatione ut, cum simul
 triumphasset, tamen post mortem Lucii tantum Germani-
 10 cum se uocaret, quod sibi bello proprio pepererat. in
 triumpho autem liberos Marci utriusque sexus secum ue- 25
 11 xerunt, ita tamen ut et puellas uirgines ueherent. ludos
 etiam ob triumphum decretos spectauerunt habitu trium-
 12 phali. inter cetera pietatis eius haec quoque moderatio
 praedicanda est: funambulis post puerum lapsum culcitas
 subici iussit. unde hodieque rete praetenditur. 30

13 Dum Parthicum bellum geritur, natum est Marcoman-
 nicum, quod diu eorum qui aderant arte suspensum est,
 ut finito iam Orientali bello Marcomannicum agi posset.

3 modera/	tissimus <i>P</i> (n <i>eras.</i>)	7 Veterasinum <i>M</i>	11
quedum <i>B</i> ¹	13 puerisdictionem <i>BP</i>	22 cum <i>om.</i> <i>BP</i>	23
lucium <i>BP</i> <i>M</i> <i>em. ex Reg.</i>	24 propio <i>BP</i> ¹	25 libros <i>BP</i> ¹	
29 cunabulis <i>P</i> ² <i>M</i>	puerorum <i>BP</i> ² <i>M</i>	culcitrans <i>P</i> ² <i>M</i>	30
recte <i>BP</i> ¹ (<i>c.</i> <i>P</i> ³) <i>M</i>			

et cum famis tempore populo insinuasset de bello, fratre 14
 post quinquennium reuerso in senatu egit, ambos neces-
 sarios dicens bello Germanico imperatores. tantus autem 13
 terror belli Marcomannici *fuit* ut undique sacerdotes An-
 toninus acciderit, peregrinos ritus impleuerit, Romam
 omni genere lustrauerit retardatusque a bellica pro-
 fectione sit. celebrauit et Romano ritu lectisternia per 2
 septem dies. tanta autem pestilentia fuit ut uehiculis ca- 3
 dauera sint exportata serracisque. tunc autem Antonini 4
 10 leges sepeliendi sepulchrorumque asperrimas sanxerunt,
 quando quidem cauerunt ne *quisquis* uellet fabricaretur
 sepulchrum. quod hodieque seruatur. et multa quidem 5
 milia pestilentia consumpsit multosque ex proceribus,
 quorum amplissimis Antoninus statuas conlocauit. tantaque 6
 15 clementia fuit ut et sumptu publico uulgaria funera iube-
 ret efferri et uano cuidam, qui diripiendae urbis occasio-
 nem cum quibusdam consciis requirens de caprifici ar-
 bore in campo Martio contionabundus ignem de caelo
 lapsurum finemque mundi affore diceret, si ipse lapsus
 20 ex arbore in ciconiam uerteretur, cum statuto tempore
 decidisset atque ex sinu ciconiam emisisset, perducto ad
 se atque confesso ueniam daret. Profecti tamen sunt pa- 14
 ludati ambo imperatores et Victualis et Marcomannis
 cuncta turbantibus, aliis etiam gentibus, quae pulsae a
 25 superioribus barbaris fugerant, nisi reciperentur, bellum
 inferentibus. nec parum profuit ista profectio, cum Aqu- 2
 leiam usque uenissent. nam plerique reges et cum popu-
 lis suis se retraxerunt et tumultus auctores interemerunt.
 Quadi autem amisso rege suo non prius se confirmaturos 3
 30 eum qui erat creatus dicebant, quam id nostris placuisset
 imperatoribus. Lucius tamen inuitus profectus est, cum 4

4 fuit *om.* BP¹ *add.* P³ 5 peregrinus B 6 a *om.* BP
 10 asperrima BP¹M 11 cauerunt ut si quis M quis BP¹M
 quisquis *scripsi* uelle BP abfabricaretur B¹P abfricare-
 tur B² fabricaret M ne uti quis uellet fabr. *uolg.* 13 et B
 16 et eo ferri BP¹ ferri et eo ferri P³ ex eo ferri M efferri *Ior-*
dan. 19 se BP¹ *corr.* P³ 21 et B emisisset BP¹ c. P³
 22 tandem C 23 Parthis et Marc. M 29 amici M

- plerique ad legatos imperatorum mitterent defectionis ue-
 5 niam postulantes. et Lucius quidem, quod amissus esset
 praefectus praetorio Furius Victorinus, atque pars exerci-
 tus interisset, redeundum esse censebat; Marcus autem
 fingere barbaros aestimans et fugam et cetera quae secu- 5
 ritatem bellicam ostenderent ob hoc ne tanti apparatus
 6 mole premerentur, instandum esse ducebat. denique
 transcensis Alpibus longius processerunt composuerunt-
 que omnia, quae ad munimen Italiae atque Illyrici per-
 7 tinebant. placuit autem urgente Lucio, ut praemissis ad 10
 8 senatum litteris Lucius Romam rediret. unaque postea-
 quam iter ingressi sunt, sedens cum fratre in uehiculo
 Lucius apoplexi arreptus perit.
- 15 Fuit autem consuetudo Marco ut in circensium spec-
 taculo legeret audiretque ac subscriberet. ex quo quidem 15
 2 saepe iocis popularibus dicitur lacessitus. Multum sane
 potuerunt liberti sub Marco et Vero Geminas et Agaely-
 3 tus. Tantaе autem sanctitatis fuit Marcus ut Veri uitia
 et celauerit et defenderit, cum ei uehementissime displi-
 ceret, mortuumque eum diuum appellauerit amitasque 20
 eius et sorores honoribus et salariis decretis subleuauerit
 atque prouexerit sacrisque eum plurimis honorauerit.
 4 flaminem et Antoninianos sodales et omnes honores qui
 5 diuis habentur eidem dedicauit. nemo est principum,
 quem non grauis fama perstringat, usque adeo ut etiam 25
 Marcus in sermonem uenerit, quod Verum uel ueneno ita
 tulerit ut parte cultri ueneno lita uuluam inciderit uene-
 natam partem fratri edendam propinans et sibi innoxiam
 6 reseruans, uel certe per medicum Posidippum, qui ei

1 ad imperatorem legatos *C* 2 admissus *M fort.* emissus
 (scil. in barbaros) 3 Furius] prius u in *B* in *ras.* ut quae
BP 4 esset *BP*¹ et cum plerique — postulantes, Lucius
 quidem *Mommsenus* 6 ostenderent *uix sanum. desideratur*
notio efficiendi 9 yllirici *B* 11 bia quoque *BP* uia quo-
 que *M* ubi autem postea una iter *C* unaque *scripsi* 12 inter
*BP*¹ 15 suscriberet *P* 17 Geminus *Mommsenus* 19 dis-
 plicerent *P*²*M* 22 cum *BP*¹ 24 diis *P*¹ (ut uid.) 27
 bulbam *BP*¹

sanguinem intempestiue dicitur emisisse. [Cassius post mortem Veri a Marco desciiuit.] Iam in suos tanta fuit 16
benignitate Marcus ut cum in omnes propinquos cuncta
honorum ornamenta contulerit, tum in filium et [Commo-
dum] quidem scelestum atque impurum cito nomen Cae-
saris et mox sacerdotium statimque nomen imperatoris
ac triumphii participationem et consulatum. quo quidem 2
tempore ipse imperator filio ad triumphalem currum in
circo pedes cucurrit.

10 Post Veri obitum Marcus Antoninus solus rem publi- 3
cam tenuit, multo melior et feracior ad uirtutes, quippe 4
qui nullis Veri iam impediretur aut simulatis callidae se-
ueritatis, qua ille ingenito uitio laborabat, erroribus aut
is qui praecipue displicebant Marco Antonino iam inde a
15 primo aetatis suae tempore uel institutis mentis prauae
uel moribus. erat enim ipse tantae tranquillitatis ut uul- 5
tum numquam mutauerit maerore uel gaudio, philoso-
phiae deditus Stoicae, quam et per optimos quosque ma-
gistros acceperat et undique ipse collegerat. nam et 6
20 Hadrianus hunc eundem successorem parauerat, nisi ei
aetas puerilis obstitisset. quod quidem apparet ex eo 7
quod generum Pio hunc eundem delegit, ut ad eum, di-
gnum utpote uirum, quandocumque Romanum perueniret
imperium.

25 Ergo prouincias post haec ingenti moderatione ac he- 17
nignitate tractauit. contra Germanos res feliciter gessit.
speciale ipse bellum Marcomannicum, sed quantum nulla 2
umquam memoria fuit, cum uirtute tum etiam felicitate
transegit, et eo quidem tempore quo pestilentia grauis

1 Cassius — desciiuit *C* transponit in c. 24 ubi rebellio Cassi
refertur. equidem glossema habeo 2 deseuit *BP*¹ 4 Com-
modum unci inclusi cum Iordano 5 scelestum *B*¹ 7 prin-
cipationem *B* 8 sine *BPM* ipse Obrecht senex *S* impera-
toris *M* malim filii ad tr. currum 11 feracior *B* quippe
qui et q. s.] haec sententia aut Capitolini aut librari culpa prorsus
corrupta cf. cap. 29. Ver. 3 13 quia *P* (i in ras.) quo *M*
his *BPM* 18 quoque *BPM* 19 colligerat *B* 20 et *BPM*
em. *C* 27 quanto *BP* quanta *M* quantum uolg. cf. Eutrop.
VIII 12 qui ad uerbum consentit.

- 3 multa milia et popularium et militum interemerat. Pan-
 nonias ergo Marcomannis Sarmatis Vandalis, simul etiam
 Quadis extinctis seruitio liberauit et Romae cum Com-
 4 modo, quem iam Caesarem fecerat, filio, ut diximus, suo 5
 exhausisset suum neque in animum induceret, ut extra
 ordinem prouincialibus aliquid imperaret, in foro diui
 Traiani auctionem ornamentorum imperialium fecit uen-
 diditque aurea pocula et cristallina et murrina, uasa etiam
 regia et uestem uxoriā sericā et auratā, gemmas 10
 quin etiam, quas multas in repostorio sanctiore Hadriani
 5 reppererat. et per duos quidem menses haec uenditio ce-
 lebrata est, tantumque auri redactum ut reliquias belli
 Marcomannici ex sententia persecutus postea dederit po-
 testatem emptoribus, ut, si qui uellet empta reddere at- 15
 que aurum recipere, sciret licere. nec molestus ulli fuit
 6 qui uel non reddidit empta uel reddidit. tunc uiris clari-
 oribus permisit, ut eodem cultu quo et ipse uel ministris
 7 similibus conuiuia exhiberent. in munere autem publico
 tam magnanimus fuit ut centum leones una missione 20
 simul exhiberet et sagittis interficeret.
- 18 Cum igitur in amore omnium imperasset atque ab
 aliis modo frater, modo pater, modo filius, ut cuiusque
 aetas sinebat, et diceretur et amaretur, octauo decimo
 anno imperii sui, sexagesimo et primo uitae, diem ulti- 25
 2 mum clausit. tantusque illius amor eo die [regii funeris]
 claruit ut nemo illum plangendum censuerit, certis om-
 3 nibus, quod ab diis commodatus ad deos redisset. deni-
 que, priusquam funus conderetur, ut plerique dicunt,
 quod numquam antea factum fuerat neque postea, senatus 30
 4 deum dixit. Hic sane uir tantus et talis ac diis uita et

1 pantonias *B*¹ 2 uuandalis *BP*¹ 3 cummodo *B*¹*P*¹
 7 imperarent *B*¹ 8 ornomentorum *B*¹*P*¹ 15 quis *M* red-
 deret *BPM* 18 ministeriis *uolg.* 20 unam missionem *BP*
 21 interfectos *BPM* interficeret *scripsi* interfecit eos *Momm-*
senus 25 sexagesimo *B* 26 regii funeris *uncis inclusi*
 32 uite *BP*¹

morte coniunctus filium Commodum dereliquit: qui, si
 felix fuisset, filium non reliquisset. et parum sane fuit 5
 quod illi honores diuinos omnis aetas omnis sexus omnis
 conditio ac dignitas dedit, nisi quod etiam sacrilegus iu-
 5 dicatus est qui eius imaginem in sua domo non habuit,
 qui per fortunam uel potuit habere uel debuit. denique 6
 hodieque in multis domibus Marci Antonini statuæ con-
 sistunt inter deos penates. nec defuerunt homines qui 7
 somniis eum multa prædixisse augurantes futura et uera
 10 concinuerunt. unde etiam templum ei constitutum, dati 8
 sacerdotes Antoniniani et sodales et flamines et omnia
 quæ de sacratis decreuit antiquitas.

Aiunt quidam, quod et uerisimile uidetur, Commodum 19
 Antoninum, successorem illius ac filium, non esse de eo
 15 natum sed de adulterio, ac talem fabellam uulgari ser- 2
 mone contexunt, Faustina quondam, Pii filiam, Marci
 uxorem, cum gladiatores transire uidisset, unius ex his
 amore succensam, cum longa aegritudine laboraret, uiro
 de amore confessam. quod cum ad Chaldaeos Marcus 3
 20 rettulisset, illorum fuisse consilium, ut occiso gladiatore
 sanguine illius sese Faustina sublaueret atque ita cum
 uiro concumberet. quod cum esset factum, solutum qui- 4
 dem amorem, natum uero Commodum gladiatorem esse,
 non principem, qui mille prope pugnas publice populo 5
 25 inspectante gladiatorias imperator exhibuit, ut in uita
 eius docebitur. quod quidem uerisimile ex eo habetur 6
 quod tam sancti principis filius is moribus fuit quibus
 nullus lanista, nullus scaenicus, nullus harenarius, nullus
 postremo ex omnium dedecorum ac scelerum conluuione
 30 concretus. multi autem ferunt, Commodum omnino ex 7
 adulterio natum, si quidem Faustina satis constet apud
 Caietam condiciones sibi et nauticas et gladiatorias ele-
 gisse. de qua cum diceretur Antonino Marco, ut eam 8
 repudiaret, si non occideret, dixisse fertur: „si uxorem

12 sacrata *B* sacratas *P*¹ 19 confessa *B* ad om. *P*¹
 caldeos *P* 21 subleuaret *BPM* his *BPM* is scripsi
 29 decorum *BP* non luuione *BP* 31 adultero *BP*

- 9 dimittimus, reddamus et dotem.“ dos autem quid habe-
 batur nisi imperium, quod ille ab socero uolente Hadriano
 10 adoptatus acceperat? tantum sane ualet boni principis
 uita sanctitas tranquillitas pietas ut eius famam nullius
 11 proximi decoloret inuidia. denique Antonino, cum suos 5
 mores semper teneret neque alicuius insusurrante mu-
 12 taretur, non obfuit gladiator filius, uxor infamis: deusque
 etiam nunc habetur, ut uobis ipsis, sacratissime impera-
 tor Diocletiane, et semper uisum est et uidetur, qui eum
 inter numina uestra non ut ceteros sed specialiter uene- 10
 ramini ac saepe dicitis, uos uita et clementia tales esse
 cupere qualis fuit Marcus, etiamsi philosophia nec Plato
 esse possit, si reuertatur in uitam. et quidem haec bre-
 uiter et congregate.
- 20 Sed Marco Antonino haec sunt gesta post fratrem: pri- 15
 mum corpus eius Romam deuectum est et inlatum maio-
 2 rum sepulchris. diuini inde honores decreti. dein cum
 gratias ageret senatui, quod fratrem consecrasset, occulte
 ostendit, omnia bellica consilia sua fuisse, quibus supe-
 3 rati sunt Parthi. addidit praeterea quaedam, quibus osten- 20
 dit, nunc demum se quasi a principio acturum esse rem
 4 publicam amoto eo qui remissior uidebatur. nec aliter
 senatus accepit, quam Marcus dixerat, ut uideretur gra-
 5 tias agere, quod Verus excessisset uita. omnibus deinde
 sororibus et adfinibus et liberis iuris et honoris et pecu- 25
 niae plurimum detulit. erat enim famae suae curiosissi-
 mus requirens ad uerum, quid quisque de se diceret,
 6 emendans quae bene reprobata uiderentur. Proficiscens
 ad bellum Germanicum filiam suam non decurso luctus
 tempore grandaeuo equitis Romani filio Claudio Pom- 30
 7 peiano dedit genere Antiochensi nec satis nobili. quem
 postea bis consulem fecit, cum filia eius Augusta esset et

2 nisi om. *BP*¹ 7 filius commodus uxor faustina *P*³
 deus usque *M* 8 ipsi *BPM* 13 reueratori uita *BPM*.
 17 in *B* in *P* inde *Gr.* 18 senatus *BP* oculte *P* 26 plu-
 rimum *deest* in *P*¹ 29 decursu *BP*¹ luctu *P*¹ 31 antio-
 censi *B* in *P* i alterum in *ras.*

Augustae filia. sed has nuptias et Faustina et ipsa quae dabatur inuitae habuerunt.

Cum Mauri Hispanias prope omnes nastarent, res per 21
legatos bene gestae sunt. et cum per Aegyptum Bucolici 2
5 milites graui multa fecissent, per Audium Cassium re-
tunsi sunt, qui postea tyrannidem arripuit. Sub ipsis pro- 3
fectionis diebus in secessu Praenestino agens filium, no-
mine Verum Caesarem, execto sub aure tubere septen-
nem amisit. quem non plus quinque diebus luxit consul- 4
10 tusque etiam medios actibus publicis reddidit. et quia
ludi Iouis Optimi Maximi erant, interpellari eos publico 5
luctu noluit iussitque, ut statuae tantummodo filio mor-
tuo decernerentur, et imago aurea circensibus per pom-
pam ferenda, et ut saluari carmini nomen eius inserere-
15 tur. instante sane adhuc pestilentia et deorum cultum di- 6
ligentissime restituit et seruos, quemadmodum bello Pu-
nico factum fuerat, ad militiam parauit, quos uoluntarios
exemplo uolonum appellauit. armauit etiam gladiatores, 7
quos obsequentes appellauit. latrones etiam Dalmatiae
20 atque Dardaniae milites fecit. armauit et Diocmitas. emit
et Germanorum auxilia contra Germanos. omni prae- 8
terea diligentia parauit legiones ad Germanicum et Marco-
mannicum bellum. et, ne prouincialibus esset molestus, 9
auctionem rerum aulicarum, ut diximus, fecit in foro diui
25 Traiani, in qua praeter uestes et pocula et uasa aurea
etiam signa cum tabulis magnorum artificum uendidit.
Marcomannos in ipso transitu Danuuii deleuit et praedam 10
prouincialibus reddidit.

Gentes omnes ab Illyrici limite usque in Galliam con- 22
30 spirauerant, ut Marcomanni Varistae Hermunduri et
Quadi Sueui Sarmatae Lacringes et Burei Vandalique cum

1 filiae *B*¹ 3 auri *B* fastarent *B* 4 bucolicis *BPM*
5 audium *BP*¹ 7 secesso *B* praegestino *B*¹ 8 tu-
berem *BP*¹ 9 consolatusque etiam medicos actibus publicis
reddidit *BPM em. Lipsius* 11 ludionis *B*¹ 14 salarii *BPM*
20 diocmitas] mitas *in P in ras.* 24 auctione *BP* 31
Buri *uulg. probante Muellenhoffio in Haupti annal. antiq. Germ.*
VIII p. 131 sqq. hi alii *BP* Vandalique *Mommsenus*

Victualis Osi Bessi Cobotes Roxolani Basternae Halani
 Peucini Costoboci. imminebat et Parthicum bellum et
 2 Brittanicum. magno igitur labore etiam suo gentes asper-
 rimas uicit militibus sese imitantibus, ducentibus etiam
 exercitum legatis et praefectis praetorio, accepitque in 5
 deditionem Marcomannos plurimis in Italiam traductis.
 3 Semper sane cum optimatibus non solum bellicas res sed
 4 etiam ciuiles, priusquam faceret aliquid, contulit. deni-
 que sententia illius praecipua semper haec fuit: „aequius
 est, ut ego tot talium amicorum consilium sequar, quam 10
 ut tot tales amici meam unius uoluntatem sequantur.“
 5 sane quia durus uidebatur ex philosophiae institutione
 Marcus ad militiae labores atque ad omnem uitam graui-
 6 ter carpebatur, sed male loquentibus uel sermone uel lit-
 7 teris respondebat. Et multi nobiles bello Germanico siue Mar- 15
 comannico immo plurimarum gentium interierunt. quibus
 8 omnibus statuas in foro Vlpio conlocauit. quare frequenter
 amici suaserunt, ut a bellis discederet et Romam ueniret,
 sed ille contempsit ac perstitit nec prius recessit, quam om-
 9 nia bella finiret. Prouincias ex proconsularibus consulares 20
 aut ex consularibus proconsulares aut praetorias pro belli
 10 necessitate fecit. res etiam in Sequanis turbatas censura et
 11 auctoritate repressit. compositae res et in Hispania, quae
 12 per Lusitaniam turbatae erant. Filio Commodo arcesso
 ad limitem togam uirilem dedit, quare congiarium populo 25
 diuisit et eum ante tempus consulem designauit.
 23 Si quis umquam proscriptus est a praefecto urbi, non
 2 libenter accepit. ipse in largitionibus pecuniae publicae
 parcissimus fuit, quod laudi potius datur quam reprehien-
 3 sioni, sed tamen et bonis uiris pecunias dedit et oppidis 30
 labentibus auxilium tulit et tributa uel uectigalia, ubi
 4 necessitas cogebat, remisit. absens populi Romani uo-

1 sosibes sicobotes *BPM em. Muellenhoffius* 2 peutini
BPM 6 marcomannus *BP¹* 11 sequentur *B¹* 12 et ph.
 institutionem *BP* 14 carpebatur *B* loquentum *BP¹* lo-
 quentum dictis *P³M* loquentibus *scripsi fort. etiam sic scribi pot-*
est loquentium uel sermoni 18 et om. *B* 23 et hisp. *BP*
(sic) in Hisp. *M* et in *scripsi* 28 bulicae *B*

luptates curari uehementer praecepit per ditissimos edi-
tores. fuit enim populo hic sermo, cum sustulisset ad 5
bellum gladiatores, quod populum sublati uoluptatibus
uellet cogere ad philosophiam. iusserat enim, ne merci- 6
monia impedirentur, tardius pantomimos exhiberi nonis
diebus. de amatis pantominis ab uxore fuit sermo, ut 7
superius diximus. sed haec omnia per epistolas suas pur-
gauit. idem Marcus sederi in ciuitatibus uetuit in equis 8
sive uehiculis. lauacra mixta summouit. mores matro-
narum composuit diffluentes et iuuenum nobilium. sacra
Serapidis a uulgaritate Pelusiae summouit. fama fuit 9
sane, quod sub philosophorum specie quidam rem publi-
cam uexarent et priuatos. quod ille purgauit.

Erat mos iste Antonino ut omnia crimina minore sup- 24
plicio quam legibus plecti solent puniret, quamuis nonnum-
quam contra manifestos et grauium criminum reos inex-
orabilis permaneret. capitales causas hominum honesto- 2
rum ipse cognouit, et quidem summa aequitate, ita ut
praetorem reprehenderet, qui cito reorum causas audie-
rat, iuberetque illum iterum cognoscere, dignitatis eorum
interesse dicens, ut ab eo audirentur qui pro populo iu-
dicaret. aequitatem autem etiam circa captos hostes cu- 3
stodiuit. infinitos ex gentibus in Romano solo conlocauit.
Fulmen de caelo precibus suis contra hostium machina- 4
mentum extorsit suis pluuias impetrata, cum siti labora-
rent. Voluit Marcomanniam prouinciam, uoluit etiam 5
Sarmatiam facere et fecisset, nisi Auidius Cassius rebel-
lasset sub eodem in Oriente atque imperatorem se appel-
lasset, ut quidam dicunt, Faustina uolente, quae de ma-
riti ualetudine desperaret. alii dicunt, ementita morte 7
Antonini Cassium imperatorem se appellasse, cum diuum
Marcum appellasset. et Antoninus quidem non est satis 8

3 uoluptatis *BP*¹ 5 nouotis *P* non uotis *BM em. S* pan-
tominos *B* 6 pantominis *B* 7 pugnavit *P*¹ 8 Marcus
fort. uncis includendum 11 pellosiae *B* pelosiae *BPM* Pelusia
Vrsinus 13 pugnavit *P*¹ 25 sus *BP*¹ imperata *P*¹
27 sarmaciam *B* facere] in *P a in ras.* 28 appellauit *BPM*
appellasset *scripsi* 32 appellasse *BP*

9 motus defectione Cassii nec in eius affectus saeuit. sed
 per senatum hostis est iudicatus bonaque eius proscripta
 per aerarium publicum.

25 Relicto ergo Sarmatico Marcommannicoque bello con-
 2 tra Cassium profectus est. Romae etiam turbae fuerunt, 5
 quasi Cassius absente Antonino aduentaret. sed Cassius
 statim interfectus est, caputque eius adlatum est ad An-
 3 toninum. Marcus tamen non exultauit interfectione Cas-
 4 sii caputque eius humari iussit. Maecianum etiam, filium
 Cassii, cui Alexandria erat commissa, exercitus occidit. 10
 nam et praefectum praetorio sibi fecerat, qui et ipse oc-
 5 cisus est. in conscios defectionis uetuit senatum grauiter
 6 uindicare. simul petit, ne qui senator tempore principa-
 7 tus sui occideretur, ne eius pollueretur imperium. eos
 etiam qui deportati fuerant reuocari iussit, cum paucis- 15
 8 simi centuriones capite essent puniti. ignouit et ciuitati-
 bus quae Cassio consenserant, ignouit et Antiochensibus,
 9 qui multa in Marcum pro Cassio dixerant. quibus et spec-
 tacula et conuentus publicos tulerat et omne contionum
 10 genus, contra quas edictum grauissimum misit. seditio-
 sos autem eos et oratio Marci indicat, indita Mario Maximo,
 11 qua ille usus est apud amicos. denique noluit Antiochiam
 12 uidere, cum Syriam peteret. nam nec Cyrrum uoluit ui-
 dere, ex qua erat Cassius. postea tamen Antiochiam
 26 uidit. fuit Alexandriae clementer cum his agens. multa 25
 egit cum regibus et pacem confirmauit sibi occurren-
 2 tibus cunctis regibus et legatis Persarum. omnibus ori-
 entalibus prouinciis carissimus fuit. apud multas etiam
 3 philosophiae uestigia reliquit. apud Aegyptios ciuem se

1 motus *BPM* nec eius affectus seui *BPM* (cf. *Auid.* 7, 5)
 4 relecto *BP* 7 eius *om.* *B*¹ 9 fautorem Cassii *Momm-*
senus in actis acad. saxon. hist. phil. II p. 283 conscium Cassii
Huschke iur. anteius. q. s. p. 310 11 nam *BPM* fort. iam
 praef. praeter *B* praef. praet. *P* 12 conscius *B* defectio-
 nes *B* 13 quis *M* 17 antiochensibus *BP* 19 omnium
BP.M. omne scripsi 20 quos *BPM.* quas scripsi 21 mari *BP*¹
 a mario *P*³ 23 Cyrrum *BPM em.* *C* 24. 25 fuit al. —
 agens postea — uidit. multa *BPM transpos.* *C* antiochiam
*BP alexandre BP*¹

egit philosophum in omnibus stadiis templis locis. et
 cum multa Alexandrini in Cassium dixissent fausta, tamen
 omnibus ignouit et filiam suam apud eos reliquit. Fausti- 4
 nam suam in radicibus montis Tauri in uico Halalae exa-
 5 nimatam ui subiti morbi amisit. petiit a senatu, ut honores 5
 Faustinae aedemque decernerent, laudata eadem, cum
 inpudicitiae fama grauiter laborasset. quae Antoninus
 uel nesciuit uel dissimulauit. nouas puellas Faustianas 6
 instituit in honorem uxoris mortuae. diuam etiam Fau- 7
 10 stinam a senatu appellatam gratulatus est. quam secum 8
 et in aestiuis habuerat, ut matrem castrorum appellaret.
 fecit et coloniam uicum in quo obiit Faustina et aedem 9
 illi extruxit. sed haec postea aedis Heliogabalo dedicata
 est. Ipsum Cassium pro clementia occidi passus est, non 10
 15 occidi iussit. deportatus est Heliodorus, filius Cassi, et alii 11
 liberum exilium acceperunt cum bonorum parte. filii 12
 autem Cassi et amplius media parte acceperunt paterni
 patrimonii et auro atque argento adiuti, mulieres autem
 etiam ornamentis: ita ut Alexandria, filia Cassi, et Drun-
 20 cianus gener liberam uagandi potestatem haberent com-
 mendati amitae marito. doluit denique Cassium extinc- 13
 tum dicens, uoluisse se sine senatorio sanguine imperium
 transigere.

Orientalibus rebus ordinatis Athenis fuit et initialia 27
 25 Cereris adit, ut se innocentem probaret et sacrarium so-
 lum ingressus est. reuertens ad Italiam nauigio tem- 2
 pestatem grauissimam passus est. per Brundisium ue- 3
 niens in Italiam togam et ipse sumpsit et milites togatos
 esse iussit, nec umquam sagati fuerunt sub eo milites.
 30 Romam ut uenit triumphauit. exinde Lauinium profectus 4
 est. Commodum deinde sibi collegam in tribuniciam po- 5

1 studiis *BPM em. S* 3 Faustinam uxorem *M* 5 ui *om.*
M 8 rescit *B* uel *P¹* 14 occisus *BP* 15 heliudo-
 rus *B¹* 16 partem *BP¹* 20 pagandi *B¹* haberet *BP*
 23 transigere transiere *B* uoluisse se *BP* 24 anthenis *B*
 initalia *B¹PM* inter alia *B² em. Gr.* 25 ceteris *BP* Cereris
 templum *M* solus *Reg.* 27 brundissium *B* 30 et inde
BP

testatem iunxit, congiarium populo dedit et spectacula
 6 mirifica; dein ciuilia multa correxit. gladiatorii muneris
 7 sumptus modum fecit. sententia Platonis semper in ore
 illius fuit, florere ciuitates, si aut philosophi impera-
 8 rent aut imperantes philosopharentur. filio suo Bruttii 5
 Praeentis filiam iunxit nuptiis celebratis exemplo priua-
 9 torum, quare etiam congiarium dedit populo. Dein ad
 conficiendum bellum conuersus in administratione eius
 belli obit labentibus iam filii moribus ab instituto suo.
 10 triennio bellum postea cum Marcomannis Hermunduris 10
 Sarmatis Quadis etiam egit et, si anno uno superfuisset,
 11 prouincias ex his fecisset. Ante biduum quam exspiraret,
 admissis amicis dicitur ostendisse sententiam de filio ean-
 dem quam Philippus de Alexandro, cum de hoc male sen-
 tiret, addens nimium se aegre ferre filium superstitem 15
 12 relinquentem. nam iam Commodus turpem se et cruen-
 tum ostentabat.

28 Mors autem talis fuit: cum aegrotare coepisset, filium
 aduocauit atque ab eo primum petit, ut belli reliquias non
 2 contempneret, ne uideretur rem publicam prodere. et, 20
 cum filius ei respondisset, cupere se primum sanitatem,
 ut uellet, permisit, petens tamen, ut exspectasset paucos
 3 dies, haut simul proficisceretur. deinde abstinuit uictu
 4 potuque mori cupiens auxitque morbum. sexta die uoca-
 tis amicis et ridens res humanas, mortem autem contemp- 25
 nens ad amicos dixit: „quid de me fletis et non magis de
 5 pestilentia et communi morte cogitatis?“ et cum illi uel-
 lent recedere, ingemescens ait: ‘si iam me dimittitis, uale
 6 uobis dico uos praecedens’. et cum ab eo quaereretur,
 cui filium commendaret, ille respondit: ‘uobis, si di- 30
 7 gnus fuerit, et dis immortalibus’. exercitus cognita mala
 ualetudine uehementissime dolebant, quia illum unice

3 sententiam *P*¹ 5 imperatores *M* 8 conficiendum]
 iciend in *P* in ras. 9 obiit *BP* obiit *M* 10 hermynduris
BP 15 minime *BPM* em. *S* 16 relinquens *BPM* em. *C*
 20 contempneret *B* 21 respondisse *BP*¹ c. *P*³ 23 aut
BPM em. *S* ui *BP* cibo *M* uictu scripsi (*Iord.*) 25 con-
 dempnens *B* 26 quide *BP*¹ quid me *P*³*M* quid de scripsi
 (*Iord.*) 32 tolebant *B*

amarunt. septimo die grauatus est et solum filium admi- 8
sit. quem statim dimisit, ne in eum morbus transiret.
dimisso filio caput operuit quasi uolens dormire, sed 9
nocte animam efflauit. fertur filium mori uoluisse, cum 10
5 cum talem uideret futurum, qualis extitit post eius mor-
tem, ne, ut ipse dicebat, similis Neroni Caligulae et Do-
mitiano esset.

Crimini ei datum est, quod adulteros uxoris promo- 29
uerit, Tertullum et Vtilium et Orfitum et Moderatum,
10 ad uarios honores, cum Tertullum et prudentem cum
uxore deprehenderit. de quo mimus in scaena praesente 2
Antonino dixit, cum stupidus nomen adulteri uxoris a
seruo quaereret, et ille diceret ter 'Tullus', et adhuc stu-
pidus quaereret, respondit ille: 'iam tibi dixi ter, Tullus
15 dicitur'. et de hoc quidem multa populus, multa etiam 3
alii dixerunt patientiam Antonini incussantes. Ante tem- 4
pus sane mortis, priusquam ad bellum Marcomannicum
rediret, in Capitolio iurauit, nullum senatorem se sciente
occisum, cum etiam rebellionem dixerit se seruaturum
20 fuisse, si scisset. nihil enim magis et timuit et depreca- 5
tus est quam auaritiae famam, de qua se multis epistulis
purgat. dederunt et uitio, quod effectus fuisset nec tam 6
simplex quam uideretur, aut quam uel Pius uel Verus
fuisset. dederunt etiam crimini, quod aulicam adrogan- 7
25 tiam confirmauerit summouendo amicos a societate com-
muni et a conuiuuiis. Parentibus consecrationem decre- 8
uit. amicos parentum etiam mortuos statuīs ornauit.
Suffragatoribus non cito credidit, sed semper diu quaesiuit 9
quod erat uerum. Enisa est Fabia, ut Faustina mortua 10
30 in eius matrimonium coiret. sed ille concubinam sibi ad-
sciuit procuratoris uxoris suae filiam, ne tot liberis super-
duceret nouercam.

5 quitalis *BP* 8 tatum *B* 10 etiam *P²M* 11 oxore *P¹*
16 incusantes *P* 17 marcumannicum *B* 18 scientem *B*
21 quem *B* epistolis *B* 22 et uictus *B* ei uictus *P.M*
em. Erasmus 25 summouendos *BP* 32 finit uita: finita uita
antonini philosophi: incipit eiusdem uerus feliciter *BP* ad
diocletianum augustum *add. P³M*

IVLII CAPITOLINI

V E R V S

- 1 Scio, plerosque ita uitam Marci ac Veri litteris atque
historiae dedicasse ut priorem Verum intimandum legen-
tibus darent, non imperandi secutos ordinem sed uiuen- 5
2 di: ego uero, quod prior Marcus imperare coepit, dein
Verus, qui superstitie perit Marco, priorem Marcum, de-
hinc Verum credidi celebrandum.
- 3 Igitur Lucius Ceionius Aelius Commodus Verus An-
toninus, qui ex Hadriani uoluntate Aelius appellatus est, 10
ex Antonini coniunctione Verus et Antoninus, neque inter
4 bonos neque inter malos principes ponitur. quem con-
stat non inhorruisse uitis, non abundasse uirtutibus,
uixisse deinde non in suo libero principatu sed sub Marco
in simili ac paria maiestatis imperio, a cuius secta lasci- 15
5 uia morum et uitae licentioris nimietate dissensit. erat
enim morum simplicium et qui adumbrare nihil posset.
6 Huic naturalis pater fuit Lucius Helius Verus, qui ab Ha-
driano adoptatus primus Caesar est dictus et in eadem
7 statione constitutus perit. aui ac proau et item maiores 20
8 plurimi consulares. Natus est Lucius Romae in praetura
patris sui XVIII kl. Ianuariarum die quo et Nero, qui

5 secutus *B* secutos *P*¹ secutis *P*² secuti sunt *M* 10 cae-
lius *B* // aelius *P* 13 inhorruisse *B*¹*P* (*t. Iord.*) habundasse
B 14 libere *B*¹ 15 pari *BPM. em. S* a lasciua *BP*
17 simplicium *P* (*t. Iord.*) 18 nauralis *B* natalis *P* 22 ia-
nuarium *B*¹

rerum potitus est. origo eius paterna pleraque ex Etru- 9
ria fuit, materna ex Fauentia.

Hac prosapia genitus patre ab Hadriano adoptato in 2
familiam Aeliam deuenit mortuoque patre Caesare in Ha-
5 driani familia remansit. a quo Aurelio datus est adoptan- 2
dus, cum sibi ille Pium filium, Marcum nepotem esse uo-
luisset posteritati satis providens, et ea quidem lege ut 3
filiam Pii Verus acciperet, quae data est Marco idcirco
quia hic adhuc impar uidebatur aetate, ut in Marci uita
10 exposuimus. duxit autem uxorem Marci filiam Lucillam. 4
educatus est in domo Tiberiana. audiuit Scaurinum gram- 5
maticum Latinum, Scauri filium, qui grammaticus Ha-
driani fuit, Graecos Telephum atque Hefaectionem, Har-
pocratonem, rhetores Apollonium, Celerem Caninium et
15 Herodem Atticum, Latinum Cornelium Frontonem; philo-
sophos Apollonium et Sextum. hos omnes amauit unice, 6
atque ab his inuicem dilectus est, nec tamen ingeniosus
ad litteras. amauit autem in pueritia uersus facere, post 7
orationes. et melior quidem orator fuisse dicitur quam
20 poeta, immo, ut uerius dicam, peior poeta quam rhetor. nec 8
desunt qui dicant, eum adiutum ingenio amicorum, atque
ab aliis ei illa ipsa, qualiacumque sunt, scripta. si quidem
multos disertos et eruditos semper secum habuisse dicitur.
educatorem habuit Nicomedem. fuit uoluptuarius et nimis 9
25 laetus et omnibus deliciis ludis iocis decenter aptissimus.
post septimum annum in familiam Aureliam traductus 10
Marci moribus et auctoritate formatus est. amauit uenatus
palaestras et omnia exercitia iuuentutis. fuitque priuatus 11
in domo imperatoria uiginti et tribus annis.

30 Qua die togam uirilem Verus accepit, Antoninus Pius 3
ea occasione qua patris templum dedicabat populo libera-

9 ad hoc *BPM em. Vrsinus* 12 Scaurum *M* 13 talephum
BP atque fertionem *BP exc. M* atque Hefaectionem *scripsi*
arpocratonem *BP²M exc. a/p/ocationem P¹* ~ 14 rethores
Appollonium *BP* caelerem *B* 16 appollonium *BP* omne
B¹P¹ 20 rethor *BP* 26 traductos *B¹* 27 auit *P¹* ue-
natos *B¹* 28 palestra sed *BP* 31 occassione *B* tempum
dedicebat *BP¹*

2 lis fuit. mediusque inter Pium et Marcum idem resedit,
 3 cum quaestor populo munus daret. post quaesturam sta-
 a. ⁹⁰⁶₁₅₄ tim consul est factus cum Sextio Laterano. interiectis
 a. ⁹¹³₁₆₁ 4 annis cum Marco fratre iterum factus est consul. diu
 5 autem et privatus fuit et ea honorificentia caruit qua Mar- 5
 5 cus ornabatur. nam neque in senatu ante quaesturam
 sedit neque in itinere cum patre sed cum praefecto prae-
 torii uectus est, nec aliud ei honorificentiae adnomen ad-
 iunctum est, quam quod Augusti filius appellatus est.
 6 fuit studiosus etiam circensium haut aliter quam gladia- 10
 torii muneris. hic cum tantis deliciarum et luxuriae qua-
 teretur erroribus, ab Antonino uidetur ob hoc retentus
 quod eum pater ita in adoptionem Pii transire iusserat
 ut nepotem appellaret. cui, quantum uidetur, fidem ex-
 7 hibuit, non amorem. amavit tamen Antoninus Pius sim- 15
 plicitatem ingenii puritatemque uiuendi hortatusque est,
 8 ut imitaretur, et fratrem. defuncto Pio Marcus in eum
 omnia contulit, participatu etiam imperatoriae potestatis
 indulto, sibi que consortem fecit, cum illi soli senatus de-
 tulisset imperium. 20
 4 Dato igitur imperio et indulta tribunicia potestate,
 post consulatus etiam honorem delatum Verum uocari
 praecepit suum in eum transferens nomen, cum ante
 2 Commodus uocaretur. Lucius quidem Marco uicem red-
 dens † si susciperet obsecutus ut legatus proconsuli uel 25
 3 praeses imperatori. iam primum enim Marcus pro am-
 bobus ad milites est locutus et pro consensu imperio
 4 **** grauitur se et ad Marci mores egit. ubi uero in

1 se resedit BP 3 sertilio B¹ sestilio B²PM em. Clinton
 fast. Rom. ad a. 161 interiectis VII annis C 5 autem et P
 (t. Iord.) quam B marcos P¹ 6 namque BPM neque
 S nam neque Iord. 7 non sedit M 8 honorificentia B
 10 aut BP 11 luxoriae B 13 Pii] sibi Mommsenus 15
 amabit B simplicitate B simplicitate P 20 imperio BP¹
 22 proconsulatos BP¹ proconsulatus P² 25 suscipere B¹ fort.
 sic submisit est obsecutus 26 praese B praese P eum M
 27 et mil. B¹ 28 lacunam sic expleuit Obrecht (ex Marc. 7):
 uicena milia nummum singulis promisit. et initio quidem Ver-
 rus. fort. pro consensu imperii (sic etiam Iord.)

Syria profectus est, non solum licentia uitae liberioris, sed etiam adulteriis et incestis amoribus infamatus est. si quidem tantae luxuriae fuisse dicitur ut etiam, quam 5 postea de Syria redit, popinam domi instituerit, ad quam post conuiuium Marci diuertebat, ministrantibus sibi omni genere turpium personarum. fertur et nocte perpeti alea 6 lusisse, cum in Syria concepisset id uitium, atque in tantum uitiorum Gaianorum et Neronianorum ac Vitellianorum fuisse aemulum, ut uagaretur nocte per tabernas ac lupanaria oblecto capite cucullione uulgari uiatorio et comisaretur cum triconibus, committeret rixas, dissimulans quis esset, saepeque efflictum liuida facie redisse et in tabernis agnitum, cum sese absconderet. iaciebat et 7 nummos in popinas maximos, quibus calices frangeret. amauit et aurigas prasino fauens. gladiatorum etiam fre- 8.9 quentius pugnas in conuiuio habuit trahens caenas in noctem et in toro coniuiali condormiens, ita ut leuatus cum stromatibus in cubiculum perferretur. somni fuit 10 permodici, digestionis facillimae. sed Marcus haec omnia 11 non nesciens dissimulabat prae pudore illo ne reprehenderet fratrem.

Et notissimum eius quidem fertur tale conuiuium, in 5 quo primum duodecim accubuisse dicitur, cum sit notissimum dictum de numero conuiuiarum: 'septem conuiuium, nouem uero conuicium'. donatos autem pueros 2 decoros qui ministrabant singulis, donatos etiam structores et lances singulis quibusque, donata et niua animalia uel cicurum uel ferarum auium uel quadrupedum,

1 Syriam *M* 2 iubentis *B* iuuentis *P*¹ iuuentutis *P*³*M* *em.*
Frid. Haase 3 posteaquam *M* 4 reddit *B*¹ 5 deuertebat
P 7 concoepisset *B* 9 uagatur *BP*¹ 11 comiseretur *B*
cum comessaretur *exc.*² et com. *exc.*² *M* 12 redisset *BP*
*exc.*¹ *M* redisse *exc.*² 13 iacebat *BP* 14 popipas *B* 15
gladiatore — pugnarum *BP* 16 caenans *BP* caenam *M* *em.*
S 17 thoro *BP*¹ coniualli *B*¹ 19 digestionis *BP*¹
omnia nesciens *BP* quasi nesciens *P*³*M* non nesciens *scripsi*
resciens *lord.* *R.* *BP* rem *M* prae *coni.* *Obr.* 22 fertale
*BP*¹ fertale *B*² 24 conuiuiarum *P*¹ 28 quadrupedum *P*
quadrupedum *M*

3 quorum cibi adpositi erant, donatos etiam calices singulis
 per singulas potiones, myrrinos et crystallinos Alexandri-
 nos, quoties bibitum est; data etiam aurea atque argentea
 pocula et gemmata, coronas quin etiam datas lemniscis
 aureis interpositis et alieni temporis floribus, data et uasa 5
 4 aurea cum unguentis ad speciem alabastrorum, data et
 uehicula cum mulabus ac mulionibus cum iuncturis ar-
 5 genteis, ut ita de conuiuio redirent. omne autem con-
 uiuium aestimatum dicitur sexagies centenis milibus se-
 6 stertiorum. hoc conuiuium posteaquam Marcus audiuit, 10
 7 ingemuisse dicitur et doluisse publicum fatum. post con-
 8 uiuium lusum est tesseris usque ad lucem. et haec qui-
 dem post Parthicum bellum, ad quod eum misisse dicitur
 Marcus, ne uel in urbe ante oculos omnium peccaret, uel
 ut parsimoniam peregrinatione addiceret, uel ut timore 15
 bellico emendatior rediret, uel ut se imperatorem esse
 9 cognosceret. sed quantum profecerit, cum alia uita tum
 haec quam narrauimus caena monstrauit.

6 Circensium tantam curam habuit ut frequenter e pro-
 uincia litteras causa circensium et miserit et acceperit. 20
 2 denique etiam praesens et cum Marco sedens multas a
 uenetianis est passus iniurias, quod turpissime contra eos
 3 faueret. nam et Volucris equo prasino aureum simulacrum
 4 fecerat, quod secum portabat. cui quidem passas uuas et
 nucleos in uicem hordei in praesepe ponebat, quem sagis 25
 fuco tinctis coopertum in Tiberianam ad se adduci iube-
 5 bat, cui mortuo sepulchrum in Vaticano fecit. in huius
 equi gratiam primum coeperunt equis aurei uel brabia
 6 postulari. in tanto autem equus ille honore fuit, ut ei
 a populo prasinianorum saepe modius aureorum postu- 30
 laretur.

7 Profectum eum ad Parthicum bellum Marcus Capuam

3 quotiens P^2 5 alienis temporibus P (—s—bus in ras.)
 6 unguentes BP^1 aspeciem B^1 11 factum BP 13 mis-
 sisse B 15 peregrinationem B^1P^1 ut disceret B^1 17
 alia uitatū B^1 alea uitatur B^2 18 narrabimus BP^1 19 pro-
 uincia BP^1 prouincialibus P^3M e add. S 20 accepit BP
 25 nucleos B^2 nudas B^1 29 equi BPM em. C

prosecutus est; cumque inde per omnium uillas se in-
gurgitaret, morbo implicatus apud Canusium aegrotauit.
quo ad eum uisendum frater contendit. multa in eius 8
uita ignaua et sordida etiam belli tempore deteguntur.
5 nam cum interfecto legato, caesis legionibus, Syris defec- 9
tionem cogitantibus oriens uastaretur, ille in Apulia ue-
nabatur et apud Corinthum et Athenas inter symfonias et
cantica nauigabat et per singulas maritimas ciuitates
Asiae Pamphyliae Ciliciaeque clariores uoluptatibus im-
10 morabatur. Antiochiam posteaquam uenit, ipse quidem 7
se luxuriae dedit, duces autem confecerunt Parthicum
bellum, Staius Priscus et Auidius Cassius et Marcius
Verus per quadriennium, ita ut Babylonem et Mediam
peruenirent et Armeniam uindicarent. partumque ipsi 2
15 nomen est Armenici, Parthici, Medici, quod etiam Marco
Romae agenti delatum est. egit autem per quadriennium 3
Verus hiemem Laodiciae, aestatem apud Dapnen, reliquam
partem Antiochiae. risui fuit omnibus Syris, quorum 4
multa ioca in theatro in eum dicta extant. uernas in tri- 5
20 clinium Saturnalibus et diebus festis semper admisit. ad 6
Eufraten tamen impulsu comitum suorum secundo pro-
fectus est. Efesum etiam redit, ut Lucillam uxorem, mis- 7
sam a patre Marco, susciperet, et idcirco maxime ne
Marcus cum ea in Syriam ueniret ac flagitia eius adno-
25 sceret. nam senatui Marcus dixerat, se filiam in Syriam
deducturum. confecto sane bello regna regibus, prouin- 8
cias uero comitibus suis regendas dedit. Romam inde ad 9
triumphum inuitus, quod Syriam quasi regnum suum re-
linqueret, redit et pariter cum fratre triumphauit suscep-
30 tis a senatu nominibus, quae in exercitu acceperat. fertur 10

2 anusium *B* aegrotabit *BP em. C* 3 quod eum *B* quo-
eum *P* 6 apuleia *BP* 7 chorinthum *B* 8 nauigabat —
Ciliciaeque *om. B¹* 9 assie *B* pamphilie *B* pamphiliae *P*
clariores *B²* inclarioresuo *B¹* 11 luxoriae *B* dedit *M*
12 martius *B* 13 babilonem *P* 14 uindicaret *B* par-
thumque *B* 17 hieme *B* laodocię *B* dapnen *BP* dampnem
M 18 anthiociae *BP* 21 impulsu *BP¹* 22 effesum *BP*
28 reliqueret *BP*

praeterea ad amicae vulgaris arbitrium in Syria posuisse
barbam. unde in eum a Syris multa sunt dicta.

- 8 Fuit eius fati ut in eas prouincias per quas redit Ro-
2 mam usque luem secum deferre uideretur. et nata fertur
pestilentia in Babylonia, ubi de templo Apollinis ex ar- 5
cula aurea, quam miles forte inciderat, spiritus pestilens
3 euasit, atque inde Parthos orbemque complexus. sed hoc
non Lucii Veri uitio sed Cassi, a quo contra fidem Se-
leucia, quae ut amicos milites nostros receperat, expu-
4 gnata est. quod quidem inter ceteros etiam Quadratus, 10
belli Parthici scriptor, incusatis Seleucenis, qui fidem
5 primi ruperant, purgat. habuit hanc reuerentiam Marci
Verus, ut nomina quae sibi delata fuerant cum fratre
communicaret die triumphi, quem pariter celebrarunt.
6 reuersus e Parthico bello minore circa fratrem cultu fuit 15
Verus; nam et libertis inhonestius indulsit et multa sine
7 fratre disposuit. his accessit, quod, quasi reges aliquos
ad triumphum adduceret, sic histriones eduxit e Syria,
quorum praecipuus fuit Maximinus, quem Paridis nomine
8 nuncupauit. uillam praeterea extruxit in uia Clodia fa- 20
mosissimam, in qua permultos dies et ipse ingenti luxuria
debacchatus est cum libertis suis et amicis paribus, quo-
9 rum *in* praesentia nulla inerat reuerentia, et Marcum ro-
gauit, qui uenit, ut fratri uenerabilem morum suorum et
imitandam ostenderet sanctitudinem, et quinque diebus 25
in eadem uilla residens cognitionibus continuis operam
dedit, aut conuiuante fratre aut conuiuia comparante.
10 habuit et Agrippum histrionem, cui cognomen erat
Memfi, quem et ipsum e Syria ueluti tropaeum Parthicum
11 adduxerat, quem Apolaustum nominauit. adduxerat se- 30
cum et fidicinas et tibicines et histriones scurrasque mi-

1 syriam *P*¹ 2 baribam *BP*¹ 4 secundae ferre *BP*¹ (de
eras.) uidetur *BP* 5 babilonia *P* Appollonis *BP*
7 urbemque *BP* et *BP.M.* sed *scripsi* 8 cassi *B* 11 in-
causatis *B*¹ 19 Maximus *M* 20 extruxit *P* 21 luxoria
B 22 paribus] *an pluribus?* 23 in *intermisi* ulla *BP*
fort. non erat ulla reu. 25 sanctitudinem *B*¹ (*P*¹ t. *Iord.*)
29 tropeum *B* tropaeum *P*².*M* 31 scurrasque *B*

marios et praestigiatores et omnia mancipiorum genera, quorum Syria et Alexandria pascitur uoluptate, prorsus ut uideretur bellum non Parthicum sed histrionicum confecisse.

5 Et hanc uitae diuersitatem atque alia multa inter 9
 Marcum et Verum simultates fecisse, non aperta ueritas indicabat, sed occultus rumor inseuerat. uerum illud 2
 praecipuum quod, cum Libonem quendam patruelem suum Marcus legatum in Syriam misisset, atque ille se
 0 insolentius quam uerecundus senator efferret dicens, ad fratrem suum se scripturum esse, si qui forte dubitaret, nec Verus praesens pati posset, subitoque morbo notis prope ueneni existentibus interisset, uisum est nonnullis, non tamen Marco, quod eius fraude putaretur occisus.
 5 quae res simultatum auxit rumorem. liberti multum po- 3
 tuerunt apud Verum, ut in uita Marci diximus, Geminas et Agaclytus, cui dedit inuito Marco Libonis uxorem. de- 4
 nique nuptiis ab Vero celebratis Marcus conuiuio non interfuit. habuit et alios liberos Verus improbos, Coeden 5
 20 et Eclectum ceterosque. quos omnes Marcus post mor- 6
 tem Veri specie honoris abiecit Eclecto retento, qui postea Commodum filium eius occidit.

Ad bellum Germanicum, Marcus quod nollet Lucium 7
 sine se uel ad bellum mittere uel in urbe dimittere causa
 25 luxuriae, simul profecti sunt atque Aquileiam uenerunt inuitoque Lucio Alpes transgressi, cum Verus apud Aqui- 8
 leiam tantum uenatus conuiuatusque esset, Marcus autem omnia prospexisset. de quo bello quidem *quid* per lega- 9
 tos barbarorum pacem petentium, quid per duces nostros

1 praesticiatores <i>BP</i> ¹	3 histrionum <i>B</i> ¹	5 haec — di-
nersitas <i>BPM. em. Vrs.</i>	9 syria <i>BP</i> ¹	10 quem <i>B</i>
fratres suos <i>BPM</i>	fratrem suum <i>S</i>	fr. suum se <i>scripsi</i>
quid		
uolq.	16 uitam dix. <i>BP</i>	Geminus <i>Mommsenus</i>
17 aga-		
clitus <i>BPM</i>	18 habero <i>B</i> ¹	19 Coeten <i>S</i>
20 ettelectum <i>BPM</i>	21 adiecit <i>BP</i>	25 luxoriae <i>B</i>
26		
lupio <i>BP</i>	27 uectatus <i>BPM em. Obr.</i>	28 prospexit <i>P</i> ¹
quidem <i>BPM</i>	quidem quid <i>scripsi</i>	quidem — gestum est <i>del.</i>
<i>Mommsenus</i>	28 quidem <i>BPM</i>	

10 gestum est, in Marci uita plenissime disputatum est. con-
 posito autem bello in Pannonia urgente Lucio Aquileiam redierunt, quodque urbanas desiderabat Lucius
 11 uoluptates, in urbem festinatum est. sed non longe ab
 Altino subito in uehiculo morbo, quem apoplexin uocant, 5
 correptus Lucius depositus e uehiculo detracto sanguine
 Altinum perductus, cum triduo mutus uixisset, apud Altinum perit.

10 Fuit sermo, quod et socrum Faustinam incestasset.
 et dicitur Faustinae socrus dolo aspersis ostreis ueneno 10
 extinctus esse, idcirco quod consuetudinem quam cum
 2 matre habuerat filiae prodidisset. quamuis et illa fabula
 quae in Marci uita posita est abhorrens a talis uiri uita
 3 sit exorta, cum multi etiam uxori eius flagitium mortis
 adsignent, et idcirco quod Fabiae nimium indulserat Ve- 15
 4 rus, cuius potentiam uxor Lucilla ferre non posset. tanta
 sane familiaritas inter Lucium et Fabiam sororem fuit,
 uti hoc quoque usurpauerit rumor quod inierint consi-
 5 lium ad Marcum e uita tollendum. idque cum esset per
 Agaclytum libertum proditum Marco, anteuentum Lucium 20
 Faustina, ne praeueniret.

6 Fuit decorus corpore, uultu geniatus, barba prope
 barbarice demissa, procerus et fronte in supercilia ad-
 7 ductiore uenerabilis. dicitur sane tantam habuisse curam
 flauentium capillorum, ut capiti auri ramenta resperge- 25
 8 ret, quo magis coma inluminata flauesceret. lingua im-
 peditior fuit, aleae cupidissimus, uitae semper luxuriosae
 atque in pluribus Nero praeter crudelitatem et ludibria.
 9 habuit inter alium luxuriae apparatus calicem crystalli-
 num nomine Volucrem ex eius equi nomine quem dilexit, 30
 humanae potionis modum supergressum.

3 redieret *BP*² rediret *P*¹*M* redierunt *scripsi* quoque *BPM*
 quodque *scripsi* 4 destinatum *BP* destinatus *M* festinatum
scripsi cf. *exercit. crit. p. 3* 14 extorta *B*²*P* 16 Lucii *BP*
 Lucilla *Mommsen*. Lucii uel Marci *P*³*M* 18 ut si *BP* uti *scripsi*
 20 agaclytum *BPM* ante aduentum *BPM em. S*
 22 gemmatus *M* 23 demisa *B* 25 ramenta *BPM* 27
 luxuriose *B* luxurio *P* 29 luxoriae *B* chrystallinum *B*
 31 positionis *BM*

Vixit annis quadraginta duobus. imperauit cum fratre 11
 annis undecim. inlatumque eius corpus est Hadriani
 sepulchro, in quo et Caesar pater eius naturalis sepultus
 est. Nota est fabula, quam Marci non capit uita, quod 2
 5 partem uuluae ueneno inlitam, cum eam exsecuisset
 cultro una parte uenenato, Marcus Vero porrexerit. sed 3
 hoc nefas est de Marco putari, quamuis Veri et cogitata
 et facta mereantur. quod nos non in medio relinquemus, 4
 sed totum purgatum confutatumque respuimus, cum ad-
 10 huc post Marcum praeter uestram clementiam, Diocle-
 tiane Auguste, imperatorem talem nec adulatio uideatur
 potuisse confingere.

1 XL duobus *B* 2 corpus eius *B* est om. *B*¹ 3 et
 in *B* sup. lin. 6 se ad hoc *B* 9 totam purgatam confuta-
 tamque *BPM* em. *C* 12 explicat eiusdem uerus feliciter *BP*
 [sequitur in *B* et *P* Iuliani uita.]

AVIDIVS CASSIVS

VVLCAH GALLICANI V.C.

1 Auidius Cassius, ut quidam uolunt, ex familia Cassio-
 rum fuisse dicitur per matrem, homine nouo genitus
 Auidio Seuero, qui ordines duxerat et post ad summas 5
 2 dignitates peruenerat. cuius Quadratus in historiis me-
 minit, et quidem grauter, cum illum summum uirum et
 necessarium rei publicae adserit et apud ipsum Marcum
 3 praeualidum. nam iam eo imperante perisse fatali sorte
 4 perhibetur. Hic ergo Cassius ex familia, ut diximus, Cas- 10
 siorum, qui in curia in C. Iulium conspirauerant, oderat
 tacite principatum nec ferre poterat imperatorium nomen
 dicebatque esse eo grauius nomen imperii, quod non posset
 5 e re publica tolli nisi per alterum imperatorem. denique
 temptasse in pueritia dicitur extorquere etiam Pio prin- 15
 cipatum sed per patrem, uirum sanctum et grauem, ad-
 fectionem tyrannidis latuisse, habitum tamen semper a
 6 ducibus suspectum. Vero autem illum parasse insidias,
 7 ipsius Veri epistula indicat, quam inserui. Ex epistula
 Veri: „Auidius Cassius auidus est, quantum et mihi uide- 20
 tur et iam inde sub auo meo, patre tuo, innotuit, imperii:

1 incipit auidius uulcacii gallicani uē feliciter *BPM* ad
 diocletianum aug. *add. P³* 4 marem *BPM* tamen *BPM*
 homine *Mommsenus* 11 ciuilium *BP¹M* c. iulium *P²* 13
 esse grauius *BPM* eo gr. *scripsi (Mommsen)* nomine *BP* no-
 men *M* 21 subinde *B¹* fort. et iam diu (uel dudum) sub auo
 imperii *post est colloc. in M*

quem uelim obseruari iubeas. omnia enim nostra ei dis- 8
plicant, opes non mediocres parat, litteras nostras ridet.
te philosopham aniculam, me luxoriosum morionem uo-
cat. uide quid agendum sit. ego hominem non odi, sed 9
5 uide, ne tibi et liberis tuis non bene consulas, cum talem
inter praecinctos habeas qualem milites libenter audiunt,
libenter uident.“

Rescriptum Marci de Auidio Cassio: „Epistulam tuam 2
legi, sollicitam potius *quam* imperatoriam et non nostri
10 temporis. nam si ei diuinitus debetur imperium, non po- 2
terimus interficere, etiamsi uelimus. scis enim proau tui
dictum: ‘successorem suum nullus occidit.’ sin minus,
ipse sponte sine nostra crudelitate fatales laqueos incide-
rit. adde, quod non possumus reum facere, quem et nul- 3
15 lus accusat et, ut ipse dicis, milites amant. deinde in cau- 4
sis maiestatis haec natura est ut uideantur uim pati etiam
quibus probatur. scis enim ipse, quid auus tuus Hadria- 5
nus dixerit: ‘misera condicio imperatorum, quibus de
adfecta tyrannide nisi occisis non potest credi.’ eius au- 6
20 tem exemplum ponere *malui* quam Domitiani, qui hoc
primus dixisse fertur. tyrannorum enim etiam bona dicta
non habent tantum auctoritatis quantum debent. Sibi 7
ergo suos habeat mores, maxime cum bonus dux sit et
seuerus et fortis et rei p. necessarius. nam quod dicis, 8
25 liberis meis cauendum esse morte illius: plane liberi
mei pereant, si magis amari merebitur Auidius quam illi,
et si rei p. expediet, Cassium uiuere quam liberos Marci.“
Haec de Cassio Verus, haec Marcus.

Sed nos hominis naturam et mores breuiter explica- 3

1 ei nostra ediplicant *BP*¹ (*dein in P e eras.*) enim nostra
displ. *M* ei displ. *scripsi* 3 luxoriosum *B* moriomen *P*
ante corr. t. Iord. 5 consulat *BPM* consulas *scripsi* tales
BPM em. S 8 de Auidio Cassio *epistulae uindicat Momm.*
9 et soll. *M* quam *om. BP*¹ *M add. P*¹ 16 ab his quibus
*exc.*² an etiam in quibus? 19 affectu *BP exc.*¹ *M* tyran-
nide *B* tyrannide *P*¹ tyrannides *P*² tyrannidis *M* 20 ma-
lui *om. BP*¹ *add. P*³ post ‘ponere’ *M* post fertur quan’do mi-
tiani *B* quandomitiani *P*¹ 23 suos habeat *B* duxit *BP*¹
24 necessarius *B* 29 homines *B*¹ explicauimus *BP*

bimus. neque enim plura de his sciri possunt, quorum
 uitam et inlustrare nullus audet eorum causa a quibus
 2 oppressi fuerint. addemus autem, quemadmodum ad im-
 perium uenerit et quemadmodum sit occisus et ubi uic-
 3 tus. proposui enim, Diocletiane Auguste, omnes qui im- 5
 peratorum nomen siue *iusta ex causa siue* iniusta habue-
 runt, in litteras mittere, ut omnes purpuratos Augustos
 4 cognosceres. Fuit his moribus, ut nonnumquam trux et
 asper uideretur, aliquando mitis et lenis, saepe religiosus,
 alias contemptor sacrorum, auidus uini item abstinens, 10
 cibi adpetens et inediae patiens, Veneris cupidus et ca-
 5 stitatis amator. nec defuerunt qui illum Catilinam uoca-
 rent, cum et ipse se ita gauderet appellari addens, futu-
 rum se Sergium, si dialogistam occidisset, Antoninum
 6 hoc nomine significans, qui tantum enituit in philosophia, 15
 ut iturus ad bellum Marcomannicum timentibus cunctis,
 ne quid fatale proueniret, rogatus sit non adulatione sed
 7 serio, ut praecepta philosophiae ederet. nec ille timuit,
 sed per ordinem paraeneseos [hoc est praeceptionum] per
 8 triduum disputauit. Fuit praeterea disciplinae militaris 20
 Auidius Cassius tenax et qui se Marium dici uellet.
 4 Quoniam de seueritate illius dicere coepimus, multa
 extant crudelitatis potius quam seueritatis eius indicia.
 2 nam primum milites qui aliquid prouincialibus tulissent
 per uim in illis ipsis locis, in quibus peccauerant, in cru- 25
 3 cem sustulit. primus etiam id supplicii genus inuenit, ut
 stipitem grandem poneret pedum octoginta et centum [id
 est materiam] et a summo usque ad imum damnatos li-
 garet et ab imo focum adponeret incensisque aliis alios
 4 fumi cruciatu, timore etiam *alios* necaret. idem denos 30
 catenatos in profluentem mergi iubebat uel in mare.

2 et om. M 3 fuerant B¹ 6 iusta ex causa siue] quod
 om. BP¹ addidit Mommsenus iuste siue add. P³M iniuste P³M
 7 augusto BP¹ 9 relegiosus alios B 12 defuerant
 BPM emendaui ex exc. 13 audens BP 19 paraeneseon
 C hoc est praeceptionum uncis inclusit C 27 id est materiam
 glossema esse cognouit C 30 fumo BP cruciato P¹ fumo
 cruciatos exc.¹ cruciaret exc.² alios om. BP negaret B¹

idem multis desertoribus manus excidit, aliis crura incidit 5
 ac poplites dicens, maius exemplum esse uiuentis mise-
 rabiliter criminosi quam occisi. cum exercitum duceret, 6
 et inscio ipso manus auxiliaria centurionibus suis aucto-
 5 ribus tria milia Sarmatarum neglegentius agentum in
 Danuuii ripis occidissent et cum praeda ingenti ad eum
 redissent sperantibus centurionibus praemium, quod per-
 parua manu tantum hostium segnius agentibus tribunis
 et ignorantibus occidissent, rapi eos iussit et in crucem
 10 tolli seruilique supplicio adfici, quod exemplum non ex-
 tabat, dicens, euenire potuisse, ut essent insidiae, ac per-
 iret Romani imperii reuerentia. et cum ingens seditio 7
 in exercitum orta esset, processit nudus campestri solo
 tectus et ait: „Percutite, inquit, me, si audetis et cor-
 15 ruptae disciplinae facinus addite.“ tunc conquiescentibus 8
 cunctis meruit timeri, quia non timuit. quae res tantum 9
 disciplinae Romanis addidit, tantum terroris barbaris in-
 iecit, ut pacem annorum centum ab Antonino absente pe-
 terent; siquidem uiderant, damnatos Romani ducis iudi-
 20 cio etiam eos qui contra fas uicerant.

De hoc multa graua contra militum licentiam facta 5
 inueniuntur apud Aemilium Parthenianum, qui adfecta-
 tores tyrannidis iam inde a ueteribus historiae tradidit.
 nam et uirgis caesos in foro et in mediis castris securi 2
 25 percussit, qui ita meruerunt, et manus multis amputauit.
 et praeter laridum ac buccellatum atque acetum militem 3
 in expeditione portare prohibuit et, si aliud quippiam
 repperit, luxuriam non leui supplicio adfecit. Extat de 4
 hoc epistula diui Marci ad praefectum suum talis: „Aui- 5
 30 dio Cassio legiones Syriacas dedi diffuentes luxuria et
 Dafnitis moribus agentes, quas totas excaldantes se rep-
 perisse Caesonius Vectilianus scripsit. et puto me non 6
 errasse, si quidem et tu notum habeas Cassium, hominem
 Cassianae seueritatis et disciplinae. neque enim milites 7

2 aniuentis *BP*¹ 5 agentium *M* 13 exercitu *M* 17
 erroris *B*¹ 22 adfectores *M* 24 caesis *BP* caesit *M* 31
 dafnidis *BM* totus *BP* 32 cessionius *B*

regi possunt nisi uetere disciplina. scis enim uersum a bono poeta dictum et omnibus frequentatum:

‘Moribus antiquis res stat Romana uirisque’.

8 Tu tantum fac adsint legionibus abunde commeatus,
 9 quos, si bene Auidium noui, scio non perituros.“ Prae- 5
 fecti ad Marcum: „Recte consuluisti, mi domine, quod
 10 Cassium praefecisti Syriacis legionibus. nihil enim tam
 11 expedit quam homo seuerior Graecanicis militibus. ille
 sane omnes excaulationes, omnes flores de capite collo et
 12 sinu militi excutiet. annona militaris omnis parata est, 10
 neque quicquam deest sub bono duce: non enim mul-
 tum aut quaeritur aut inpenditur.“

6 Nec fefellit de se iudicium habitum. nam statim et
 ad signa edici iussit et programma in parietibus fixit, ut,
 si quis cinctus inueniretur apud Dafnen, discinctus redi- 15
 2 ret. arma militum septima die semper respexit, uesti-
 menta etiam et calciamenta et ocreas, delicias omnes de
 castris summouit iussitque eos hiemem sub pellibus age-
 re, nisi corrigerent suos mores; et egissent, nisi hone-
 3 stius uixissent. exercitium septimi diei fuit omnium mi- 20
 4 litum, ita ut et sagittas mitterent et armis luderent. di-
 cebat enim, miserum esse, cum exercebantur athletae
 uenatores et gladiatores, non exerceri milites; quibus
 5 minor esset futurus labor, si consuetus esset. ergo cor-
 recta disciplina et in Armenia et in Arabia et in Aegypto 25
 6 res optime gessit amatusque est ab omnibus orientalibus
 et speciatim ab Antiochensibus, qui etiam imperio eius
 consenserunt, ut docet Marius Maximus in uita diui Marci.
 7 nam et cum Bucolici milites per Aegyptum grauiam multa
 facerent, ab hoc retunsi sunt, ut idem Marius Maximus 30
 refert in eo libro quem secundum de uita Marci Antonini
 edidit.

7 Hic imperatorem se in oriente appellauit, ut quidam
 dicunt, Faustina uolente, quae ualitudini Marci iam dif-

3 restat *BP*¹ (*c. P*³) 7 praefectis *B* praefecisti *P* in *ras*.

16 respexit *BPM* inspexit *Iordan* 17 delicias *BP* 29
 cum et *BP* 31 marco et antonino *BP* Marci et Antonini *M*

34 ualitudini *P* diuidet *B*¹ difidebat *B*²

fidebat et timebat, ne infantes filios tueri sola non posset, atque aliquis existeret, qui capta statione regia infantes de medio tolleret. alii autem dicunt, hanc artem adhibuisse militibus et prouincialibus Cassium contra Marci
 5 amorem, ut sibi posset consentiri, quod diceret, Marcum diem suum obisse. nam et diuum eum appellasse dicitur, 3 ut desiderium illius leniret. Imperatorio animo cum pro- 4 cessisset, eum qui sibi aptauerat ornamenta regia statim praefectum praetorii fecit; qui et ipse occisus est Anto-
 10 nino inuito ab exercitu, qui et Maecianum, cui erat com- missa Alexandria quique consenserat spe participatus Cassio, inuito atque ignorante Antonino interemit. nec 5 tamen Antoninus grauiter est iratus rebellione cognita nec in eius liberos aut adfectus saeuit. senatus illum ho- 6 stem appellauit bonaque eius proscripsit. quae Antoninus in priuatum aerarium congeri noluit, quare senatu prae-
 15 cipiente in aerarium publicum sunt relata. nec Romae 7 terror defuit, cum quidam Auidium Cassium dicerent absente Antonino, qui nisi a uoluptariis unice amabatur, 20 Romam esse uenturum atque urbem tyrannice direptu- rum, maxime senatorum causa, qui eum hostem iudica- uerant bonis proscriptis. et amor Antonini hoc maxime 8 enituit, quod consensu omnium praeter Antiochenses Auidius interemptus est; quem quidem occidi non iussit 9
 25 sed passus est, cum apud cunctos clarum esset, si pote- statis suae fuisset, parsurum illi fuisse. caput eius ad 8 Antoninum cum delatum esset, ille non exultauit, non elatus est, sed etiam doluit, ereptam sibi esse occasionem misericordiae, cum diceret, se uiuum illum uoluisse ca-
 30 pere, ut illi exprobraret beneficia sua eumque seruaret. denique cum quidam diceret, reprehendendum Antoni- 2 num, quod tam mitis esset in hostem suum eiusque libe-

4 cassia *B*¹ 5 quo *BPM em. Egnat.* 7 nomine *Erasmus*
fort. imperator primo. 10 metianum *BM mecianum P*
 commisa *B* 11 senserat *BP* 14 senatu *P*¹ 20 uen-
 turam *B*¹ tyrannide *B tyrannide PM* 21 qui cum *B*
 23 anthiocenses *B* 25 esse si *B* 26 passurum *BP* 30
 exprobarer *B* 31 reprehendum *P*¹

ros et adfectus atque omnes quos conscios tyrannidis
 repperisset, addente illo qui reprehendebat „Quid si ille
 uicisset?“ dixisse dicitur: „Non sic deos coluimus nec sic
 3 uiuimus, ut ille nos uinceret.“ enumerauit deinde, om-
 nes principes qui occisi essent habuisse causas quibus 5
 mererentur occidi, nec quemquam facile bonum uel uic-
 4 tum a tyranno uel occisum, dicens, meruisse Neronem,
 debuisse Caligulam, Othonem et Vitellium nec imperare
 5 uoluisse. etiam de Pertinace et Galba paria sentiebat,
 cum diceret, in imperatore auaritiam esse acerbissimum 10
 6 malum. denique non Augustum, non Traianum, non
 Hadrianum, non patrem suum a rebellibus potuisse su-
 perari, cum et multi fuerint et ipsis uel inuitis uel insciis
 7 extincti. ipse autem Antoninus a senatu petit, ne graui-
 ter in conscios defectionis animadverteretur, eo ipso tem- 15
 pore quo rogauit, ne quis senator temporibus suis capi-
 tali supplicio adficeretur, quod illi maximum amorem con-
 8 ciliauit. denique paucissimis centurionibus punitis de-
 9 portatos reuocari iussit. Antiochensibus, qui Auidio Cassio
 consenserant, et aliis ciuitatibus, quae illum iuuerant, 20
 ignouit, cum primo Antiochensibus grauiter iratus esset
 hisque spectacula sustulisset et multa alia ciuitatis orna-
 2 menta, quae postea reddidit. filios Auidii Cassii Antoni-
 nus Marcus parte media paterni patrimonii donauit, ita
 3 ut filias eius auro argento et gemmis cohonestaret. nam 25
 et Alexandriae, filiae Cassii, et genero Drunciano liberam
 4 euagandi ubi uellent potestatem dedit. uixeruntque non
 quasi tyranni pignora sed quasi senatorii ordinis in
 summa securitate, cum illis etiam in lite obici fortunam
 propriae uetuisset domus, damnatis aliquibus iniuriarum, 30

6 ne *BP* 8 uoluisse — imperare debuisse *Mommsenus*
 9 Pertinace et *del. Lips. ep. V 21* pertinacitate Galbae *Gr.*
 10 in *om. BP¹* 19 antiochensis *BP¹* 20 consenserant sed
 et his et aliis *BPM* sed et his *deleui* 21 antiocensibus *P*
 24 patromonii *BP¹* 25 honestaret *M* 26 druetiano *B¹* druen-
 tiano *B²P.M* Drunciano *scripsi (Jordan)* 27 euagrandi *B¹*
 uellet *BP¹* 29 illi suam *BP¹* illis *P³*

qui in eos petulantes fuissent. quos quidem amitae suae marito commendauit.

Si quis autem omnem hanc historiam scire desiderat, 5
legat Mari Maximi secundum librum de uita Marci, in
5 quo ille ea dicit quae solum Marcus mortuo iam Vero
egit. tunc enim Cassius rebellauit, ut probat epistula 6
missa ad Faustinam, cuius hoc exemplum est: „Verus 7
mihi de Auidio uerum scripserat, quod cuperet imperare.
audisse enim te arbitror, quod Veri statores de eo nuntia-
10 rent. ueni igitur in Albanum, ut tractemus omnia dis uo- 8
lentibus, nil timens.“ hinc autem apparet, Faustinam 9
ista nescisse, cum dicat Marius infamari eam cupiens,
quod ea conscia Cassius imperium sumpsisset. nam et 10
ipsius epistula extat ad uirum, qua arguet Marcum, ut in
15 eum grauitur uindicet. Exemplum epistulae Faustinae ad 11
Marcum: „Ipsa in Albanum cras, ut iubes, mox ueniam:
tamen iam hortor, ut, si amas liberos tuos, istos rebellio-
nes acerrime persequaris. male enim assueuerunt duces 12
et milites, qui nisi opprimuntur, oppriment.“

20 Item alia epistula eiusdem Faustinae ad Marcum: 10
„Mater mea Faustina patrem tuum Pium in defectione
Celsi sic hortata est, ut pietatem primum circa suos ser-
uaret, sic circa alienos. non enim pius est imperator, 2
qui non cogitat uxorem et filios. Commodus noster uides 3
25 in qua aetate sit, Pompeianus gener et senior est et pere-
grinus. uide, quid agas de Auidio Cassio et de eius con- 4
sciis. noli parcere hominibus, qui tibi non pepercerunt 5
et nec mihi nec filiis nostris parcerent, si uicissent. Ipsa 6
iter tuum mox consequor: quia Fadilla nostra aegrotabat,
30 in Formianum uenire non potui. sed si te Formis inue- 7
nire non potuero, adsequar Capuam, quae ciuitas et

1 amicae BP corruptum hunc locum esse censet Iordanus Pium
non posse intellegi a Mommseno monitus 5 solus M 9 heris-
patores BPM em. S heri statores Mommsenus 11 timeas Gr.
hic BPM em. C 12 nescisset BP¹ 14 uerum BPM em. C
18 et duces mil. BP et duces et mil. M duces et milites scripsi

19 opprimentur M opprimunt P² 21 tam B^u pium eiusdem
BPM eiusdem deleuit C 22 sic] secundo Eyssenh. 23 plus B

meam et filiorum nostrorum aegritudinem poterit adiu-
 8 uare. Soteridam medicum in Formianum ut dimittas,
 rogo. ego autem Pisitheo nihil credo, qui puellae uir-
 9 gini curationem nescit adhibere. Signatas mihi litteras
 Calpurnius dedit: ad quas rescribam, si tardauero, per 5
 Caecilium senem spadonem, hominem, ut scis, fidelem.
 10 cui uerbo mandabo, quid uxor Auidii Cassii et filii et ge-
 ner de te iactare dicantur.“

11 Ex his litteris intellegitur, Cassio Faustinam consciam
 non fuisse, quin etiam supplicium eius grauiter exegisse, 10
 si quidem Antoninum quiescentem et clementiora cogitan-
 12 tem ad uindictae necessitatem *impulit. cui Antoninus
 3 quid rescripserit, subdita epistula perdocebit: „Tu qui-
 dem, mea Faustina, religiose pro marito et pro nostris
 liberis agis. nam relegi epistolam tuam in Formiano, 15
 4 qua me hortaris, ut in Auidii conscios uindicem. ego
 uero et eius liberis parcam et genero et uxori et ad se-
 natum scribam, ne aut proscriptio grauior sit aut poena
 5 crudelior. non enim quicquam est, quod imperatorem
 Romanum melius commendet gentibus quam clementia. 20
 6 haec Caesarem deum fecit, haec Augustum consecrauit,
 7 haec patrem tuum specialiter Pii nomine ornauit. de-
 nique si ex mea sententia de bello iudicatum esset, nec
 8 Auidius esset occisus. esto igitur segura:

or carm.
 I 17, 3

‘di me tuentur, dis pietas mea

25

— — cordi est.’

Pompeianum nostrum in annum sequentem consulem
 dixi.“ Haec Antoninus ad coniugem.

12 Ad senatum autem qualem orationem miserit, inter-
 2 est scire. ex oratione Marci Antonini: „Habetis igitur, 30
 p. c., pro gratulatione uictoriae generum meum consu-
 lem, Pompeianum dico, cuius aetas olim remuneranda
 fuerat consulatu, nisi uiri fortes interuenissent, quibus
 3 reddi debuit quod a re publica debebatur. Nunc quod ad
 defectionem Cassianam pertinet, uos oro atque obsecro,

4 curationum B
 P¹ 8 dicuntur B
 dii BPM diis B²

signitas BP
 12 cū P t. Iord.

6 cecilius B caelium
 15 epistulae B 25

p. c., ut censura uestra deposita meam pietatem clemen-
 tiamque seruetis, immo uestram neque quemquam unum
 senatus occidat. nemo senatorum puniatur, nullius funda- 4
 tur uiri nobilis sanguis, deportati redeant, proscripti bona
 5 recipiant. utinam possem multatos etiam ab inferis ex- 5
 citare! non enim umquam placet in imperatore uindicta
 sui doloris, quae si iustior fuerit, acrior uidetur. quare 6
 filiis Auidii Cassii et genero et uxori ueniam dabit. et
 quid dico ueniam? cum illi nihil fecerint. uiuant igitur 7
 10 securi scientes sub Marco uiuere. uiuant in patrimonio
 parentum pro parte donato, auro argento uestibus fruan-
 tur, sint diuites, sint securi, sint uagi et liberi et per ora
 omnium ubique populorum circumferant meae, circum-
 ferant uestrae pietatis exemplum. nec magna haec est, 8
 15 p. c., clementia, ueniam proscriptorum liberis et coniu-
 gibus dari. ego uero a uobis peto, ut conscios senatorii 9
 ordinis et equestris a caede a proscriptione a timore ab
 infamia ab inuidia et postremo ab omni uindicetis iniuria
 detisque hoc meis temporibus, ut in causa tyrannidis qui 10
 20 in tumultu cecidit probetur occisus.“

Hanc eius clementiam senatus his adclamationibus 13
 prosecutus est: „Antonine pie, di te seruent. Antonine 2
 clemens, di te seruent. Antonine † clemens, di te seruent.
 tu uoluisti quod licebat, nos fecimus quod decebat. Com- 3
 25 modo imperium iustum rogamus. Progeniem tuam ro-
 bora. Fac securi sint liberi nostri. Bonum imperium 4
 nulla uis laedit. Commodus Antonino tribuniciam potesta-
 tem rogamus, praesentiam tuam rogamus. Philosophiae 5
 tuae, patientiae tuae, doctrinae tuae, nobilitati tuae, in-
 30 nocentiae tuae. Vincis inimicos, hostes exsuperas, di te
 tuentur,“ et reliqua. Vixerunt igitur posterum Auidii Cas- 6

2 ullum *BPM* unum *scripsi exercit. critic. p. 3 post me Drae-*
ger Philol. XX p. 524 5 multos *BPM em. Obr. sepultos lu-*
retus 7 quae etsi *M* 12 diues *B¹* et tiuro omnium *B¹*
 15 uenia *B¹P¹* 16 conscio *BP¹ c. P³* 19 dicetisque *B*
 22 dii semper *scripsit B²* 23 clemens *genuinum adiectum*
loco mouisse uidetur 26 liberi tui *M* 27 trubuniciam *P*
 30 exuperas *P*

- 7 sibi securi et ad honores admissi sunt. sed eos Commodus Antoninus post excessum diui patris sui omnes uiuos incendi iussit, quasi in factione deprehensos.
- 8.9 Haec sunt quae de Cassio Auidio conperimus. cuius ipsius mores, ut supra diximus, uarii semper fuerunt sed 5
 10 ad censuram crudelitatemque propensiores. qui, si optinisset imperium, fuisset non modo clemens et bonus,
 14 sed utilis et optimus imperator. nam extat epistula eius
 2 ad generum suum iam imperatoris huiusmodi: „Misera res publica, quae istos diuitiarum cupidos et diuites pati- 10
 3 tur [misera]. Marcus homo sane optimus, qui dum clemens dici cupit, eos patitur uiuere quorum ipse non pro-
 4 bat uitam. ubi Lucius Cassius, cuius nos frustra tenet nomen? ubi Marcus ille Cato Censorius? ubi omnis disciplina maiorum? quae olim quidem intercidit, nunc 15
 5 uero nec quaeritur. Marcus Antoninus philosophatur et quaerit de elementis et de animis et de honesto et iusto
 6 nec sentit pro re publica. uides multis opus esse gladiis, multis elogiis, ut in antiquum statum publica forma red-
 7 datur. ego uero istis praesidibus prouinciarum — an ego 20
 proconsules, an ego praesides putem, qui ob hoc sibi a senatu et ab Antonino prouincias datas credunt, ut luxurientur, ut diuites fiant? audisti, praefectum praetorii nostri philosophi ante triduum quam fieret mendicum et pauperem, sed subito diuitem factum. unde, quaeso, nisi 25
 de uisceribus rei p. prouincialiumque fortunis? sint sane diuites, sint locupletes: aerarium publicum refercient. tantum di faueant bonis partibus: reddent Cassiani rei p. principatum.“ Haec epistula eius indicat, quam seuerus et quam tristis futurus fuerit imperator. 30

7 sed bonus *BPM em. Boxborn.* 10 paritur *B¹* partitur *P¹*
 11 misera *uncis inclusi* homo in *B sup. lin.* clementes
BP¹ clementis *P²* clamentis *M em. S* 27 referient *P* 28
 patribus *BP* reddant *BPM em. C* in *fin. uit.* auidius cas-
 sius vulcachi gallicani *uc* expl. *BP* [seq. *uit. Seueri in BP*]

COMMODOVS ANTONINVS

AELI LAMPRIDI

De Commodi Antonini parentibus in uita Marci Anto- 1
 nini satis est disputatum. ipse autem natus est apud La- 2
 5 nuuium cum fratre Antonino gemino pridie kal. Sept. ⁹¹³
 patre patruoque consulibus, ubi et auus maternus dicitur ¹⁶¹
 natus. Faustina cum esset Commodus cum fratre prae- 3
 gnans, uisa est in somnis serpentes parere, sed ex his
 unum ferociorem. cum autem peperisset Commodum 4
 10 atque Antoninum, Antoninus quadrimus elatus est, quem
 parem astrorum cursu Commodus mathematici promitte-
 bant. mortuo igitur fratre Commodus Marcus et suis 5
 praeceptis et magnorum atque optimorum uirorum eru-
 dire conatus est. habuit litteratorem Graecum Onesicra- 6
 15 tem, Latinum Capellam Antistium; orator ei Ateius San-
 ctus fuit. sed tot disciplinarum magistri nihil ei profu- 7
 erunt. tantum ualet aut ingenii uis aut eorum qui in
 aula institutores habentur. nam a prima statim pueritia
 turpis improbus crudelis libidinosus, ore quoque pollutus
 20 et constupratus fuit. iam in his artifex, quae stationis 8
 imperatoriae non erant, ut calices fingeret saltaret canta-

1 incipit antoninus aeli lampridi *BP* ad diocletianum
 aug. *add. P³* Commodus Antoninus Aelii Lampridii ad Dio-
 clitianum Augustum *M* 4 lanubium *BPM* 6 anus *B*
 7 commodum *BP¹ exc.* 13 et et *BP¹* et etiam *P¹M* et *scripsi*
 15 attius *P¹ t. Iord.* 16 fuit *om. B* 20 constuppatus
BP exc.¹ iam] tam *S*

ret sibilaret, scurram denique et gladiatorem perfectum
 9 ostenderet. auspicium crudelitatis apud Centumcellas de-
 dit anno aetatis duodecimo. nam cum tepidius forte lotus
 esset, balneatorem in fornacem conici iussit. quando a
 paedagogo, cui hoc iussum fuerat, ueruecina pellis in 5
 fornace consumpta est, ut fidem poenae de foetore nido-
 ris impleret.

10 Appellatus est autem Caesar puer cum fratre Se-
 nero. decimo quarto aetatis anno in collegium sacerdo-
 2 tum adscitus est. cooptatus est inter trossulos principes 10
 iuuentutis, cum togam sumpsit. adhuc in praetexta pue-
 rili congiarium dedit atque ipse in basilica Traiani prae-
 2 sedit. indutus autem toga est Nonarum Iuliarum die,
 quo in terris Romulus non apparuit, et eo tempore quo
 3 Cassius a Marco desciiuit. profectus est commendatus mi- 15
 litibus cum patre in Syriam et Aegyptum *et cum* eo Ro-
 4 mam redit. post haec uenia legis annariae impetrata con-
 sul est factus et cum patre imperator est appellatus V
 a. ⁹²⁸₁₇₆ kal. Dec. die Pollione et Apro consulibus et triumphauit
 5 cum patre. nam et hoc patres decreuerant. profectus est 20
 cum patre et ad Germanicum bellum.

6 Adhibitos custodes uitae suae honestiores ferre non
 potuit, pessimos quosque detinuit et summos usque ad
 7 aegritudinem desiderauit. quibus per patris mollitiem
 restitutis popinas et ganeas in Palatinis semper aedibus 25
 8 fecit neque umquam pepercit uel pudori uel sumptui. in
 domo aleam exercuit. mulierculas formae scitioris ut
 prostibula mancipia per speciem lupanarium et ludi-
 brium pudicitiae contraxit. imitatus est propolas circum-

1 se perfectum *P³M* 3 tepidus *BP exc. M* 5 uerbe-
 cina *BP* 8 Seuero] Sex. Vero *C suo Vero Vrsin.* 9 sacer-
 dotis *BP* 10 coaptatus *B* tres solos *BP³M em. Lipsius el.*
II 1 princeps *BP (eps in ras.)* 11 toga *BP* puerilli *B*
 14 quod *BP¹* 16 et cum *om. BP¹ add. P³M* 23 pessi-
 mus *BP¹* quoque *BP¹* summos *BP¹* 25 popnas *B*
 27 mulierculos *B* 28 prostipulam *B* prostabula *P³* perfu-
 cium *BP¹* perficiens *P³* perficiem *M em. Turnebus* et dibrium
BP¹ (corr. P³) 29 fort. contraxit imitatus [est] propolas
 circumforaneos *M*

foranos. equos currules sibi comparauit. aurigae habitu 9
currus rexit, gladiatoribus conuixit, aquam gessit, ut le-
nonum minister, ut probris natum magis quam ei loco
eum crederes ad quem fortuna prouexit.

5 Patris ministeria seniores summouit, amicos senes ab- 3.
iecit. filium Salui Iuliani, qui exercitibus praeerat, ad 2
impudicitiam frustra temptauit atque exinde Iuliano te-
tendit insidias. honestissimos quosque aut per contume- 3
liam aut per honorem indignissimum abiecit. appellatus 4
10 est a mimis quasi obstupratus eisdemque ita ut non ap-
parerent subito deportauit. Bellum etiam quod pater 5
paene confecerat legibus hostium addictus remisit ac
Romam reuersus est. Romam ut redit, subactore suo 6
Saotero post se in curro locato ita triumphauit ut eum
15 saepius ceruice reflexa publice oscularetur. etiam in or-
chestra hoc idem fecit. et cum potaret in lucem hellua- 7
returque uiribus Romani imperii, uespera etiam per ta-
ernas ac lupanaria uoluit. misit homines ad prouin- 8
cias regendas uel criminum socios uel a criminosis com-
20 mendatos. in senatus odium ita uenit ut et ipse crude- 9
liter in tanti ordinis perniciem saeuiret fieretque con-
tempo.

Crudelis uita Commodi Quadratum et Lucillam com- 4
pulsit ad eius interfectionem consilia inire, non sine prae-
25 fecti praetorio Tarruteni Paterni consilio. datum autem 2
est negotium peragendae necis Claudio Pompeiano pro-
pinquo. qui ingressus ad Commodum destricto gladio, 3
cum faciendi potestatem habuisset, in haec uerba pro-
rumpens 'hunc tibi pugionem senatus mittit' detexit fa-

2 coniunxit *BP*¹ (*corr. P*³) lelomihi *B* lelouum *P*¹ lenouum
*P*² lebrorum *M* 3 probos *B* 4 crederet *BPM* 5 mini-
steriora *B* 6 iuliā *B* ob inpu. *BP* 10 est animis *B*
obstrupatus *B* 11 deportabit *BP* 14 soatero *B* Autero *M*
(sic semper) se ti c. *B* curru *M* 15 serius *BPM*
ocnestra *B*¹ orcuestra *P* 16 portaret *B* 20 senatos *B*
ita] tot *B* uehit *BP*¹ 21 contento *M* 23 lutillum *B*
25 torrutini *B* tarrutini *cod. Murbac.* Tarruntem *M* nautem
P nautum *B* 27 destricti *BP* 29 deteicit *B*

cinus fatuus nec impleuit multis cum eo participantibus
 4 causam. post haec interfecti sunt Pompeianus primo et
 Quadratus, dein Norbana atque Norbanus et Paralius et
 5 mater eius et Lucilla in exilium exacta. tum praefecti
 praetorio cum uidissent, Commodum in tantum odium in- 5
 cidisse, obtentu Saoteri, cuius potentiam populus Roma-
 nus ferre non poterat, urbane Saoterum eductum a pa-
 latio sacrorum causa et redeuntem in hortos suos per
 6 frumentarios occiderunt. id uero grauius quam de se
 7 ipso Commodum fuit. Paternum autem et huius caedis auc- 10
 torem et, quantum uidebatur, paratae necis Commodi
 conscium et interuentorem, ne coniuratio latius punire-
 tur, instigante Tigidio per laticlaui honorem a praefectu-
 8 rae administratione summouit. post paucos dies insimu-
 lauit eum coniurationis, cum diceret, ob hoc promissam 15
 Iuliani filio filiam Paterni, ut in Iulianum transferretur
 imperium. quare et Paternum et Iulianum et Vitruuium
 Secundum, Paterni familiarissimum, qui epistulas impe-
 9 ratorias curarat, interfecit. domus praeterea Quintiliorum
 omnis extincta, quod Sextus Condiani filius specie mor- 20
 10 tis ad defectionem diceretur euasisse. interfecta et Vi-
 trasia Faustina et Velius Rufus et Egnatius Capito con-
 11 sularis. in exilium autem acti sunt Aemilius Iuncus
 et Atilius Seuerus consules. et in multos alios uarie sae-
 uitum est.

25

5 Post haec Commodus numquam facile in publicum
 processit neque quicquam sibi nuntiari passus est nisi
 2 quod Perennis ante tractasset. Perennis autem Commodi
 3 persciens inuenit, quemadmodum ipse potens esset. nam
 persuasit Commodum, ut ipse deliciis uacaret, idem uero 30

2 pompeianos *B* 3 nabarna *B* narbana *P.M* *em. C* 4 et
 ante Luc. *om. B* cum praefecti pr. uidisset *M* 6 sauteri
BP p̄r *BP* praefecti *M* 7 soaterum *BP* 13 digidio
B 15 promissam iuliani *B* 17 uitruuium *B* 18 secundo
BPM 20 condiciani *BPM* *em. C* 22 ulius et rufus *B*
 eonatus *B* ecnatius *P* cenatius *M* 23 unctus *B*¹ iunctus
*B*² *P.M* Iuncus *scripsi* 24 est At. *BPM* et cons. *M* 25 est
om. M 27 promisit *B* est *om. M* 28 Commodi animum
*P*³ *M* 30 deliciis *BP*¹

Perennis curis incumberet. quod Commodus laetanter accepit. hac igitur lege uiuens ipse cum trecentis concubinis, quas ex matronarum meretricumque delectu ad formae speciem conciuuit, trecentisque aliis puberibus exoletis, quos aequae ex plebe ac nobilitate uultusque forma disceptatrice collegerat, in palatio per conuiuia et balneas bacchabatur. inter haec habitu uictimarii uictimas immolauit. in harena rudibus, inter cubicularios gladiatores pugnavit lucentibus aliquando mucronibus. tunc tamen Perennis cuncta sibimet uindicauit. quos 6 uoluit interemit, spoliauit plurimos, omnia iura subuertit, praedam omnem in sinum contulit. ipse autem Commodus Lucillam sororem, cum Capreas misisset, occidit. sororibus dein suis ceteris, ut dicitur, constupratis, concubinae patris complexibus suis iniuncta uni etiam ex concubinis patris, nomen inposuit uxoris. quam deprehensam in adulterio exegit, exactam relegauit et postea occidit. ipsas concubinas suas sub oculis suis stuprari iubebat. nec inruentium in se iuuenum carebat infamia. omni parte corporis atque ore in sexum utrumque pollutus. Occisus est eo tempore etiam Claudius quasi a latronibus, cuius filius cum pugione quondam ad Commodum ingressus est, multique alii senatores sine iudicio interempti, feminae quoque diuites. et nonnulli per provincias a Perenni ob diuitias insimulati spoliati sunt uel etiam interempti. is autem quibus deerat ficti criminis adpositio obieiebatur, quod scribere uoluissent Commodum heredem.

Eo tempore in Sarmatia res bene gestas per alios duces in filium suum Perennis referebat. hic tamen Perennis

4 concilii *BPM em. Egn.* 5 nieptus *B* nuptiis *P* nuptus *M em. Turnebus* 7 bachabatur *P* 9 gladiator *S* 13 ea prae-
misisset *BP (prom. M) em. Reimarus ad Dion. VI p. 727 Sturz.*
14 construpatus *B* consubrupina *B* 15 iuri *BM*
et conc. *BPM* 16 matris *BPM em. S* et ux. *P²M* 17
exigit *B* 18 stuppari iubeat *B* 19 uiuendum *B* 25 pe-
rennio *BP* insimulate *BPM* 26 his *BPM* 27 obice-
batur *BP*

nis, qui tantum potuit, subito, quod bello Brittanico mi-
 litibus equestris loci viros praefecerat amotis senatori-
 bus, prodita re per legatos exercitus hostis appellatus
 3 lacerandusque militibus est deditus. in cuius potentiae
 4 locum Cleandrum ex cubiculariis subrogauit. Multa sane
 post interfectum Perennem eiusque filium quasi a se non
 5 gesta rescidit, uelut in integrum restituens. et hanc qui-
 dem paenitentiam scelerum ultra XXX dies tenere non
 potuit, grauiora per Cleandrum faciens quam fecerat per
 6 supra dictum Perennem. et in potentia quidem Cleander
 Perenni successerat, in praefectura uero Niger, qui sex
 7 tantum horis praef. praet. fuisse perhibetur. mutabantur
 enim praef. praet. per horas ac dies, Commodus peiora
 8 omnia, quam fecerat ante, faciente. fuit Marcius Quartus
 praefectus praetorio diebus quinque. horum successores
 9 ad arbitrium Cleandri aut retenti sunt aut occisi. ad cu-
 ius nutum etiam libertini in senatum atque in patricios
 lecti sunt, tuncque primum uiginti quinque consules in
 10 unum annum, uenditaeque omnes prouinciae. omnia
 Cleander pecunia uenditabat: reuocatos de exilio dignita-
 11 tibus ornabat, res iudicatas rescindebat. qui tantum per
 stultitiam Commodi potuit, ut Byrrum, sororis Commodi
 uirum, reprehendentem nuntiantemque Commodus quae
 fiebant in suspicionem regni adfectati traheret et occide-
 ret multis aliis, qui Byrrum defendebant, pariter inter-
 12 emptis. praefectus etiam Aebutianus inter hos est inter-
 emptus; in cuius locum ipse Cleander cum aliis duobus,
 13 quos ipse delegerat, praefectus est factus. tuncque pri-
 mum tres praefecti praetorio fuere, inter quos libertinus,
 qui a pugione appellatus est.
 7 Sed et Cleandro dignus tandem uitae finis inpositus.
 nam cum insidiis illius Arrius Antoninus fictis criminibus
 in Attali gratiam, quem in proconsulatu Asiae damna-

1 brittanico *P* 3 prodito *B* 5 deandrum *B* (*in hoc*
nom. d pro cl fere semper) 7 rescidit *BP*¹ (*ut uid.*) 14 fuit
 autem *P*³*M* 17 senatu *BP* 19 omnia Cleander] deandreae
B 23 nuntiatemque *P*¹ *c.* *P*³ 24 fiebat *BP*¹ 26 ebun-
 tianus *BP**M* *em. S* 29 libertinos *BP t. Iord.* 32 factis *P*

uerat, esset occisus, nec eam tum inuidiam populo sae-
uiente Commodus ferre potuisset, plebi ad poenam dona-
tus est. cum etiam Apolaustus aliique liberti aulici pari-
ter interempti sunt. Cleander inter cetera etiam concu-
binas eius constuprauit, de quibus filios suscepit, qui
post eius interitum cum matribus interempti sunt. in
cuius locum Iulianus et Regillus subrogati sunt. quos et
ipsos postea poenis adfecit. his occisis interemit Serui-
lium et Duium Silanos cum suis, mox Antium Lupum et
Petronios Mamertinum et Suram filiumque Mamertini
Antoninum ex sorore sua genitum. et post eos sex simul
ex consulibus Allium Fuscum, Caelium Felicem, Lucce-
ium Torquatum, Larcium Eurupianum, Valerium Bassia-
num, Pactuleium Magnum cum suis atque in Asia Sulpi-
ium Crassum pro consule et Iulium Proculum cum suis
Claudiumque Lucanum consularem et consobrinam pa-
tris sui Faustinae Anniam in Achaia et alios infinitos.
destinauerat et alios quattuor decem occidere, cum sum-
ptus eius uires Romani imperii sustinere non possent.

Inter haec Commodus senatu ridente, cum adulterum
matris consulem designasset, appellatus est Pius; cum
occidisset Perennem, appellatus est Felix inter plurimas
caedes multorum ciuium, quasi quidam nouus Sylla. idem
Commodus, ille Pius, ille Felix, finxisse etiam quandam
contra se coniurationem dicitur, ut multos occideret. nec
alia ulla fuit defectio praeter Alexandri, qui postea se et
suos interemit, et sororis Lucillae. appellatus est Com-
modus etiam Britannicus ab adulatoribus, cum Brittani
etiam imperatorem contra eum diligere uoluerint. ap-
pellatus est etiam Romanus Hercules, quod feras Lanuuii
in amphitheatro occidisset. erat enim haec illi consue-

2 plebi poenam adonatus *B* 3 aiolaustus *BPM* 8 pe-
nis *BP*¹ 9 Duium *C* 10 syriam *B* syram *PM* 12 ce-
lium *B* 13 erupianum *BP* 14 Pactumeium *C* 19 uiriis
*BP*¹ iniuriis *P*² iniuriis *M em. Vrs.* 20 semettridente *BP*¹ se-
met tradente *P*² *M* semet deleui ex uoce senatu bis scripta ortum
existumans cf. § 9 27 et om. *BP* 28 brittannicus *P* brit-
tanni *P* 29 deligere *M* 30 lanuuium *BPM*

- 6 tudo, ut domi bestias interficeret. fuit praeterea ea de-
 mentia, ut urbem Romanam coloniam Commodianam uo-
 cari uoluerit. qui furor dicitur ei inter delenimenta Mar-
 7 ciae iniectus. uoluit etiam in circo quadrigas agitare.
 8 dalmaticatus in publico processit atque ita signum qua-
 9 drigis emittendis dedit. et eo quidem tempore quo ad
 senatum rettulit de Commodiana facienda Roma, non so-
 lum senatus hoc libenter accepit per inrisionem, quantum
 intellegitur, sed etiam se ipsum Commodianum uocauit
 Commodum Herculem et deum appellans. 10
- 9 Simulauit, se et in Africam iturum, ut sumptum iti-
 nerarium exigeret, et exegit eumque in conuiuia et aleam
 2 conuertit. Motilenum, praef. praetorii, per ficus ueneno
 interemit. accepit statuas in Herculis habitu, eique im-
 3 molatum est ut deo. multos praeterea parauerat interi- 15
 mere. quod per paruolum quendam proditum est, qui
 tabulam e cubiculo eiecit, in qua occidendorum erant no-
 4 mina scripta. sacra Isidis coluit, ut et caput raderet et
 5 Anubim portaret. Bellonae seruientes uere execare bra-
 6 chium praecepit studio crudelitatis. Isiacos uere pineis 20
 usque ad perniciem pectus tundere cogebat. cum Anu-
 bim portaret, capita Isiacorum grauiter obtundebat ore
 simulacri. claua non solum leones in ueste muliebri et
 pelle leonina sed etiam homines multos adflixit. debiles
 pedibus et eos qui ambulare non possent in gigantum 25
 modum formauit, ita ut a genibus de pannis et linteis
 quasi dracones degererentur, eosdemque sagittis confecit.
 sacra Mithriaca homicidio uero polluit, cum illic aliquid
 ad speciem timoris uel dici uel fingi soleat.
- 10 Etiam puer et gulosus et inpudicus fuit. adulescens 30
 omne genus hominum infamauit quod erat secum et ab

1 clementia *B* 2 Romam *M* commodiananam *P*¹
 3 cui *BP* 5 dalmaticettus *B* 6 quoa s. *BP* 16 paruu-
 lum *B* 19 uellonae *BP*¹ bracium *P*¹ 22 isiriacorum *B*
 24 multos homines *M* 26 a gentibus *BP* ab gentibus *M*
 27 detegerentur *M* quasi in dracones redigerentur *Momm-*
senus 28 illihic *BP* 30 golosus *BP* gylosus *B*² 31 in-
 famauit hominum *M*

omnibus est infamatus. inridentes se feris obiciebat. eum 2
 etiam qui Tranquilli librum uitam Caligulae continentem
 legerat feris obici iussit, quia eundem diem natalis habu-
 erat, quem et Caligula. si quis sane se mori uelle prae- 3
 5 dixisset, hunc inuitum praecipitari iubebat. in iocis 4
 quoque perniciosus. nam eum quem uidisset albescentes
 inter nigros capillos quasi uermiculos habere sturno ad-
 posito, qui se vermes sectari crederet, capite suppuratum
 reddebat obtusionibus. pinguem hominem medio uentre 5
 10 dissicuit, ut eius intestina subito funderentur. monopo- 6
 dios et luscinius eos quibus aut singulos tulisset *oculos*
 aut singulos pedes fregisset appellabat. multos praeterea 7
 passim extinxit alios, quia barbarico habitu occurrerant,
 alios, quia nobiles et speciosi erant. habuit in deliciis 8
 15 homines appellatos nominibus uerendorum utriusque
 sexus, quos libentius suis osculis applicabat. habuit et 9
 hominem pene prominente ultra modum animalium, quem
 onon appellabat, sibi carissimum. quem et ditauit et sa-
 cerdotio Herculis rustici praeposuit. Dicitur saepe pre- 11
 20 tiosissimis cibus humana stercora miscuisse nec absti-
 nuisse gustum aliis, ut putabat, inrasis. duos gibbos re- 2
 tortos in lance argentea sibi sinapi perfusos exhibuit
 eosdemque statim promouit ac ditauit. praef. praet. 3
 suum Iulianum togatum praesente officio suo in piscinam
 25 detrusit. quem saltare etiam nudum ante concubinas
 suas iussit quatientem cymbala deformato uultu. genere 4
 leguminum coctorum ad conuiuium propter luxuriae con-
 tinuationem raro uacauit. lauabat per diem septies 5
 atque octies et in ipsis balneis edebat. deorum templa 6
 30 pollutus stupris et humano sanguine. imitatus est et 7
 medicum, ut sanguinem hominibus emitteret scalpris fera-

1 cum etiam *B* 2 calligulae *B*¹ 6 eam *P t. Iord.*
 7 capillis *B* 8 credere *BP*¹ 9 obtusioneris *BP(M) em. C*
 11 oculos *om. BP*¹ *add. P*³*M* [*fort. tamen ante tulisset inter-*
ponendum] 13 extinxit *B* 16 oculis *BPM em. Vrsinus*
 applicabat *B* 17 prominentem *B* 18 onon] non *B* 19
 praetiosissimus *BP*¹ 20 ciuis *BP*¹ 21 gustu *M* 26 ge-
 nera — uocauit *BPM em. S* 27 cunctorum *S* 31 hominis

- 8 libus. Menses quoque in honorem eius pro Augusto Com-
 modum, pro Septembri Herculem, pro Octobri Inuictum,
 pro Nouembri Exsuperatorium, pro Decembri Amazonium
 9 ex signo ipsius adulatores uocabant. Amazonius autem
 uocatus est ex amore concubinae suae Marciae, quam 5
 pictam in Amazone diligebat, propter quam et ipse Ama-
 zonico habitu in harenam Romanam procedere uoluit.
 10 gladiatorium etiam certamen subiit et nomina gladiato-
 11 rum recepit eo gaudio, quasi acciperet triumphalia. lu-
 dum saepe ingressus est et, quotiens ingrederetur, publi- 10
 12 cis monumentis indi iussit. pugnasse autem dicitur se-
 ptingenties tricies quinquies.
 13 Nominatus inter Caesares quarto iduum Octobrium,
 a. ⁹¹⁸/₁₆₆ quas Herculeas postea nominauit, Pudente et Pollione
 a. ⁹²⁴/₁₇₂ 14 cons. appellatus Germanicus idibus Herculeis Maximo 15
 a. ⁹²⁷/₁₇₅ 12 et Orfito consulibus. adsumptus est in omnia collegia
 2 sacerdotalia sacerdos XIII kl. Inuictas Pisone Iuliano
 3 consulibus. profectus in Germaniam XIII kl. Aelias, ut
 4 postea nominauit. isdem consulibus togam uirilem accep-
 5 pit. cum patre appellatus imperator V kl. Exsuperatorias 20
 a. ⁹²⁹/₁₇₆ 5 Pollione et Apro iterum cons. triumphauit X kl. Ian.
 6 isdem consulibus. iterum profectus III nonas Commo-
 a. ⁹³⁰/₁₇₅ 7 dias Orfito et Rufo consulibus. datus in perpetuum ab
 exercitu et senatu in domo Palatina Commodiana conser-
 8 uandus XI kl. Romanas Praesente iterum consule. tertio 25
 a. ⁹³²/₁₈₀ meditans de profectione a senatu et populo suo retentus
 a. ⁹⁴⁰/₁₈₈ 9 est. uota pro eo facta sunt nonis Piis Fusciano iterum

mitteret *P*¹ semitteret *B*¹ 2 confusa esse haec nomina et ex
Dione et ex sequentibus uerbis adparet. C ita scripsit: pro Augu-
 sto Commodum, Augustum pro Decembri, Herculeum pro Octo-
 bri, Inuictum pro Nouembri, Exsuperatorium pro Decembri,
 Amazonium pro Ianuario. *equidem tamen errorem Lampridi*
suspicio. 6 amasone *B* amasone *P* 7 producere *B* 8
 gladiatorum *P* sertamen *B* 9 ase *B* quase *P* 10 saepe
BPM em. C. publius *B* 11 monumentrandi ius. *B* 13
 quartum *BPM* idum *BP* octobrum *B* 17 XIII kl. *P*
 et iul. *P*²*M* 18 interpunctio est *Doduelli praell. p. 255* 21
 iterum et Apro *BPM* et Apro iterum scripsi (*cf. fast. et titul.*
Orell. 3254) 24 conseruandas *B* 25 presente *B* 27
 fuscianis *B*

consule. inter haec refertur in litteras, pugnasse illum 10
sub patre trecenties sexagies quinquies. item postea tan- 11
tum palmarum gladiatoriarum confecisse uel uictis reti-
ariis uel occisis, ut mille contingeret. ferarum autem 12
5 diuersarum manu sua occidit, ita ut elephantos occide-
ret, multa milia. et haec fecit spectante saepe populo
Romano.

Fuit autem ualidus ad haec, alias debilis et infirmus, 13
uitio etiam inter inguina prominenti, ita ut eius tumorem
10 per sericas uestes populus Romanus agnosceret. uersus 2
in eo multi scripti sunt, de quibus etiam in opere suo
Marius Maximus gloriatur. uirium ad conficiendas feras 3
tantarum fuit, ut elephantum conto transfigeret et orygis
cornu basto transmiserit et singulis ictibus multa milia
15 ferarum ingentium conficeret. inpudentiae tantae fuit, ut 4
cum muliebri ueste in amphitheatro uel theatro sedens
publice saepissime biberit.

Victi sunt sub eo tamen, cum ille sic uiueret, per le- 5
gatos Mauri, uicti Daci, Pannoniae quoque compositae,
20 in Brittania in Germania et in Dacia imperium eius re-
cusantibus prouincialibus. quae omnia ista per duces se- 6
data sunt. Ipse Commodus in subscribendo tardus et 7
neglegens, ita ut libellis una forma multis subscriberet,
in epistulis autem plurimis 'Vale' tantum scriberet. age- 8
25 banturque omnia per alios, qui etiam condemnationes in
sinum uertisse dicuntur.

Per hanc autem neglegentiam, cum et annonam ua- 14
starent ii qui tunc rem publicam gerebant, etiam inopia
ingens Romae exorta est, cum fruges non deessent. et 2
30 eos quidem qui omnia uastabant postea Commodus occi-
dit atque proscripsit. ipse uero seculum aureum Com- 3
modianum nomine adsimulans uilitatem proposuit, ex

2 quinties BP 3 gladiatorarum BPM 6 multa milia
ante ita ut M saepe spectante M 11 in eum M 13 transi-
geret BP tranfieret exc.¹ origis BPM 14 hasta M basto
basto P¹ 20 in ante Br. om. BP brittanię B brittannia P
21 ista] statim C 25 quin P 28 hii BP 29 et non BP fort.
tum non

4 qua maiorem penuriam fecit. Multi sub eo et alienam
 5 poenam et suam salutem pecunia redemerunt. uendidit
 etiam suppliciorum diuersitates et sepulturas et inminu-
 6 tiones malorum et alios pro aliis occidit. uendidit etiam
 prouincias et administrationes, cum ii per quos uenderet 5
 7 partem acciperent, partem uero Commodus. uendidit
 nonnullis et inimicorum suorum caedes. uendiderunt
 8 sub eo etiam euentus litium liberti. Praefectos Paternum
 et Perennem non diu tulit, ita tamen ut etiam de is prae-
 fectis quos ipse fecerat triennium nullus impleret, quo- 10
 rum plurimos interfecit uel ueneno uel gladio. et prae-
 15 fectos urbi eadem facilitate mutauit. cubicularios suos
 libenter occidit, cum omnia ex nutu eorum semper fe-
 2 cisset. Eclectus cubicularius cum uideret, eum tam facile
 cubicularios occidere, praeuenit eum et factioni mortis 15
 3 eius interfuit. Spectator gladiatoria sumpsit arma, panno
 4 purpureo nudos humeros aduelans. habuit praeterea mo-
 rem, ut omnia quae turpiter, quae impure, quae crudeli-
 ter, quae gladiatorie, quae lenonie faceret, actis urbis
 5 indi iuberet, ut Marii Maximi scripta testantur. Commo- 20
 dianum etiam p. R. dixit, quo saepissime praesente gla-
 6 diator pugnavit. sane cum illi saepe pugnanti ut deo po-
 pulus fauisset, inrisum se credens populum Romanum a
 militibus classiariis, qui uela ducebant, in amphitheatro
 7 interimi praeceperat. urbem incendi iusserat, utpote 25
 coloniam suam. quod factum esset, nisi Laetus praef.
 8 praet. Commodum deterruisset. appellatus est sane inter
 cetera triumphalia nomina etiam sescenties uicies Palus
 primus secutorum.
 16 Prodigia eius imperio et publice et priuatim haec 30
 2 facta sunt: crinita stella apparuit. uestigia deorum in
 foro uisa sunt exeuntia. et ante bellum desertorum cae-
 lum arsit. et repentina caligo ac tenebra in circo calen-

2 salutem suam *P* redimerunt *BP* 5 hii *BP* 9 his
BP 11 interfecit uel ueneno *om. B* 14 electus *BPM* Ec-
 lectus *scripsi (Mommseus)* cum cubiculariis cum *B* 18 in-
 crudeliter *B* 19 lenonice *M* 20 scriptestatim *B* 24 clas-
 sariis *BPM* 26 letus *B* 28 Paulus *M* 30 imperium *B*

dis Ianuariis oborta. et ante lucem fuerant etiam incendiariae aues ac dirae. de Palatio ipse ad Caelium montem in Vectilianas aedes migravit negans, se in Palatio posse dormire. Ianus geminus sua sponte apertus est, et Anubis simulacrum marmoreum moueri uisum est. Herculis signum aeneum sudauit in Minucia per plures dies. bubo etiam supra cubiculum eius deprehensa est tam Romae quam Lanuuii. ipse autem prodigium non leue sibi fecit: nam cum in gladiatoris occisi uulnus manum misisset, ad caput sibi deterisit et contra consuetudinem paenulatos iussit spectatores non togatos ad munus conuenire, quod funebribus solebat, ipse in pullis uestimentis praesidens. galea eius bis per portam Libitinensem elata est. Congiarium dedit populo singulis denarios septingenos uicenos quinos. circa alios omnes parcissimus fuit, quod luxuriae sumptibus aerarium minuerat. circenses multos addidit ex libidine potius quam religione et ut dominos factionum ditaret.

His incitati, licet nimis sero, Quintus Aemilius Laetus praef. et Marcia concubina eius inierunt coniurationem ad occidendum eum. primumque ei uenenum dederunt; quod cum minus operaretur, per athletam, cum quo exerceri solebat, eum strangularunt.

Fuit forma quidem corporis iusta, uultu insubido, ut ebriosi solent, et sermone incondito, capillo semper fucato et auri ramentis inluminato, adurens comam et barbam timore tonsoris.

Corpus eius ut unco traheretur atque in Tiberim mitteretur, senatus et populus postulauit, sed postea iussu Pertinacis in monumentum Hadriani translatum est.

Opera eius praeter lauacrum, quod Cleander nomine ipsius fecerat, nulla extant. sed nomen eius alienis operibus incisum senatus erasit. nec patris autem sui opera

2 celium <i>B</i> caelum <i>P</i> ¹	7 deprehensus <i>M</i>	13 libitinensem <i>B</i>
16 luxoriae <i>B</i>	minueret <i>BPM</i>	17 relegione <i>B</i>
19 quintius <i>BP</i>	emilius letus <i>B</i> Aelius <i>M</i>	20 conubia <i>B</i>
24 iuxta <i>BP</i>	26 aurii <i>P</i>	radimentis <i>P</i> ³
lavit <i>P t. Iord.</i>	inssit <i>B</i>	29 postula-

perfectit. classem Africanam instituit, quae subsidio es-
 8 set, si forte Alexandrina frumenta cessassent. ridicule
 etiam Carthaginem Alexandriam Commodianam togatam
 appellauit, cum classem quoque Africanam Commodia-
 9 nam Herculeam appellasset. ornamenta sane quaedam 5
 10 colosso addidit, quae postea cuncta sublata sunt. colossi
 autem caput dempsit, quod Neronis esset, ac suum inpo-
 suit et titulum more solito subscripsit, ita ut illum gla-
 11 diatorium et effeminatum non praetermitteret. hunc ta-
 men Seuerus, imperator grauis et uir nominis sui, odio, 10
 quantum uidetur, senatus inter deos rettulit, flamine ad-
 dito, quem ipse uiuus sibi parauerat, Herculaneo Com-
 12 modiano. Sorores tres superstites reliquit. Vt natalis eius
 celebraretur, Seuerus instituit.

18 Adclamationes senatus post mortem Commodi graues 15
 2 fuerunt. ut autem sciretur, quod iudicium senatus de
 Commodo fuerit, ipsas adclamationes de Mario Maximo
 3 indidi et sententiam senatus consulti: „Hosti patriae ho-
 nore detrahantur. parricidae honores detrahantur. par-
 ricida trahatur. hostis patriae parricida gladiator in spo- 20
 4 liario lanietur. hostis deorum, carnifex senatus, hostis
 deorum, parricida senatus; hostis deorum, hostis senatus.
 5 gladiatorem in spoliario. qui senatum occidit, in spoliario
 ponatur; qui senatum occidit, unco trahatur; qui inno-
 centes occidit, unco trahatur. hostis, parricida, uere 25
 6 uere. qui sanguini suo non pepercit, unco trahatur. qui
 7 te occisurus fuit, unco trahatur. Nobiscum timuisti, no-
 biscum periclitatus es. ut salui simus, Iuppiter optime
 8 maxime, serua nobis Pertinacem. Fidei praetorianorum
 feliciter. praetoriis cohortibus feliciter. exercitibus Ro- 30
 9 manis feliciter. pietati senatus feliciter. Parricida traha-
 10 tur. rogamus, Auguste, parricida trahatur. hoc roga-
 mus, parricida trahatur. exaudi Caesar: delatores ad

3 cartagine B carthaginem P 10 imp. amantissimus no-
 minis sui M uir] ius B 11 quam BP ut M quantum scripsi
 senatus BP¹ retulit B 21 lanietur B 25 uere se-
 nere BMP uere uere scripsi 33 exaudi Caesar d. a. leonem
 bis script. in P

leonem. exaudi Caesar: Speratum ad leonem. Victoriae 11
 populi R. feliciter. fidei militum feliciter. fidei praetoria-
 norum feliciter. cohortibus praetoriis feliciter. Hostis 12
 statuas undique, parricidae statuas undique, gladiatoris
 5 statuas undique. gladiatoris et parricidae statuæ detra-
 hantur. Necator ciuium trahatur. parricida ciuium tra- 13
 hatur. gladiatoris statuæ detrahantur. Te saluo salui et 14
 securi sumus, uere uere, modo uere, modo digne, modo
 uere, modo libere. nunc securi sumus: delatoribus me- 15
 10 tum. ut securi simus, delatoribus metum. *ut* salui simus,
 delatores de senatu, delatoribus fustem. te saluo delato-
 res ad leonem. te imperante delatoribus fustem. Parri- 16
 cidæ gladiatoris memoria aboleatur, parricidae gladiato- 19
 ris statuæ detrahantur. impuri gladiatoris memoria ab-
 15 oleatur. gladiatorem in spoliario. exaudi Caesar: carni-
 fex unco trahatur. carnifex senatus more maiorum unco 2
 trahatur. saeuior Domitiano, inpurior Nerone, sic fecit,
 sic patiatur. memoriae innocentium seruentur. honores
 innocentium restituas, rogamus. parricidae cadauer unco
 20 trahatur. gladiatoris cadauer unco trahatur. gladiatoris 3
 cadauer in spoliario ponatur. perroga, perroga: omnes
 censemus unco trahendum. qui omnes occidit, unco tra- 4
 hatur. qui omnem aetatem occidit, unco trahatur. qui
 utrumque sexum occidit, unco trahatur. qui sanguini suo
 25 non pepercit, unco trahatur. qui templa spoliauit, unco 5
 trahatur. qui testamenta deleuit, unco trahatur. qui ui-
 uos spoliauit, unco trahatur. seruis seruimus. qui pretia 6
 uitæ exegit, unco trahatur. qui pretia uitæ exegit et
 fidem non seruauit, unco trahatur. qui senatum uendidit,
 30 unco trahatur. qui filiis abstulit hereditatem, unco traha-
 tur. Indices de senatu, delatores de senatu, seruorum 7
 subornatores de senatu. et tu nobiscum timuisti: omnia
 scis et bonos et malos nosti. omnia scis, omnia emenda:

4 gladiatoris *B* 5 statuas und. gladiatoris *om. B* 10
 sumus *BP* ut ante salui *interposuit S* 12 imperantem *BP*
 14 gladiator *BPM* aboliatur *BP* 17 domitianę *B*
 21 spolio *P* 26 testamentum *B* 28 uita *B* 31 iudices
B 33 et bonos malos *B*

pro te timuimus. o nos felices, te uiro imperante. De
 parricida refer, refer, perroga. praesentiam tuam roga-
 9 mus. Innocentes sepulti non sunt. parricidae cadauer
 trahatur. parricida sepultos eruit. parricidae cadauer
 trahatur.“

20 Et cum iussu Pertinacis Liuius Laurensis, procurator
 patrimonii, Fabio Chiloni consuli designato dedisset, per
 2 noctem Commodi cadauer sepultum est. senatus adcla-
 3 mauit: „Quo auctore sepelierunt? parricida sepultus eru-
 atur, trahatur.“ Cingius Seuerus dixit; „Iniuste sepultus 10
 est. qua pontifex dico, hoc collegium pontificum dicit.
 4 quoniam laeta percensui, nunc conuertar ad necessaria:
 censeo quas is qui non nisi ad perniciem ciuium et ad
 dedecus suum uixit, ob honorem suum decerni coegit,
 5 abolendas statuas, quae undique sunt abolendae, nomen- 15
 que ex omnibus priuatis publicisque monumentis eraden-
 dum mensesque is nominibus nuncupandos quibus nun-
 cupabantur, cum primum illud malum in re publica in-
 cubuit.“

1 te uiro *C* te uiro, te imp. *Eyssen*h. 7 patrimonii *BP*
fort. Ciloni 8 est *om.* *B* 9 seruatur *BP* 11 quia *P³M*
fort. quod 12 letum *B* laetam *P* laeta nuper censui *S* 13
 quae is *BP* que quod is *M em.* *S* 16 publicisque *BP t. Iord.*
 17 his *BPM* nuncupantur *B* 19 commodus antoninus
 aelii lampridii explicit. incipit pertinax iuli capitolini *BP*
 de heluio pertinace *exc.*

HELVIVS PERTINAX

IVLI CAPITOLINI

Publio Heluio Pertinaci pater libertinus Heluius Suc- 1
cessus fuit, qui filio nomen ex continuatione lignariae
5 negotiationis, quod pertinaciter eam rem gereret, inpos-
uisse fatetur. natus est Pertinax in Appennino in uilla 2
matris. equus pullus ea hora qua natus est in tegulas
ascendit atque ibi breuiter commoratus decidit *et* exspi-
rauit. hac re motus pater ad Chaldaeum uenit. qui cum 3
10 illi futura ingentia praedixisset, stipem se perdidisse dixit.
puer litteris elementariis et calculo inbutus, datus etiam 4
Graeco grammatico atque inde Sulpicio Apollinari, post
quem idem Pertinax grammaticen professus est. sed cum 5
in ea minus quaestus proficeret, per Lollianum Auitum,
15 consularem uirum, patris patronum, ducendi ordinis di-
gnitatem petit. dein praefectus cohortis in Syriam pro- 6
fectus, Tito Aurelio imperatore a praeside Syriae, quod
sine diplomatibus cursum usurpauerat, pedibus ab An-
tiochia ad legationem suam iter facere coactus est.

20 Bello Parthico industria sua promeritus in Britanniam 2^a
translatus est ac retentus. post in Moesia rexit halam. 2^a

3 publico *BP* Pertinaci *om. B* 4 linguariae *B* lanariae
Mommsenus qui conferri iubet c. 3, 3 et titul. Orell. 4206 6 fa-
teatur *B* 7 Martis *M* patris *Iord. conl. c. 3, 3* 8 et *add.*
*exc.*² 10 praedidixisset *BP* stirpem *BP* 12 gramma-
tica *B* sulpio *BP* 14 in *om. B* 18 anthiocia *BP*
19 legionem *C* conatus *B*

deinde alimentis diuidendis in uia Aemilia procurauit.
 3 inde classem Germanicam rexit. mater eum usque in
 Germaniam prosecuta est ibique obit. cuius etiam se-
 4 pulchrum stare nunc dicitur. inde ad ducenum sester-
 tiorum stipendium translatus in Daciam suspectusque a 5
 Marco quorundam artibus remotus est et postea per
 Claudium Pompeianum, generum Marci, quasi adiutor
 5 eius futurus uexillis regendis adscitus est. in quo mu-
 6 nere adprobatus lectus est in senatu. postea iterum re
 bene gesta prodita est factio, quae illi concinnata fuerat, 10
 Marcusque imperator, ut compensaret iniuriam, praeto-
 rium eum fecit et primae legioni regendae inposuit, sta-
 7 timque Retias et Noricum ab hostibus uindicauit. ex quo
 eminente industria studio Marci imperatoris consul est
 8 designatus. exstat oratio apud Marium Maximum laudes 15
 eius continens et omnia uel quae fecit uel quae perpes-
 9 sus est. et praeter illam orationem, quam longum fuit
 conectere, saepissime Pertinax a Marco et in contione
 militari et in senatu laudatus est, doluitque palam Mar-
 cus, quod senator esset *et* praef. praet. fieri a se non 20
 10 posset. Cassiano motu composito e Syria ad Danuuii tu-
 telam profectus est atque inde Moesiae utriusque, mox
 11 Daciae regimen accepit. bene gestis his prouinciis Syriam
 meruit.

3 Integre se usque ad Syriae regimen Pertinax tenuit, 25
 post excessum uero Marci pecuniae studuit. quare etiam
 2 dictis popularibus *est* lacessitus. curiam Romanam post
 quattuor prouincias consulares, quia consulatum absens
 gesserat, iam diues ingressus est, cum eam senator antea
 3 non uidisset. iussus est praeterea statim a Perenne in 30
 Liguriam secedere in uillam paternam; nam pater eius
 4 tabernam coctiliciam in Liguria exercuerat. sed postea-

3 prosecutus *B* persecuta *P t. Iord.* 4 ducendum *B*
 5 amaro *B* 6 a partibus *BP.M* artibus *scripsi (Eyssenh.)*
 8 nunc re *B* 10 facto *B¹* concinnato *B* 20 et *add. S*
 21 danubii *BP* 25 regimen *BP* 27 est *om. BP.M*
 30 an propterea? a *om. B* 32 coactiliriam *BP* coactilia-
 riam *Scaliger (Mommsenus)*

quam in Liguriam uenit, multis agris coemptis tabernam
 paternam manente forma priore infinitis aedificiis circum-
 dedit. fuitque illic per triennium et mercatus est per
 suos seruos. Occiso sane Perenni Commodus Pertinaci 5
 satisfecit eumque petit litteris, ut ad Britanniam proficis-
 ceretur. profectusque milites ab omni seditione deter- 6
 ruit, cum illi quemcunque imperatorem uellent habere
 et ipsum specialiter Pertinacem. tunc Pertinax maliuo- 7-
 rentiae notam subit, quod dictus est insimulasse apud
 Commodum adfectati imperii Antistium Burrum et Ar-
 rium Antoninum. et seditiones quidem contra imperato- 8
 rem conpescuit in Britanniam, uerum ingens periculum
 addit seditione legionis paene occisus, certe inter occisos
 relictus. quam quidem rem idem Pertinax acerrime uin- 9
 dicauit. denique postea ueniam legationis petit dicens, 10
 sibi ob defensam disciplinam infestas esse legiones. ac- 4
 cepto successore alimentorum ei cura mandata est. dein
 pro consule Africae factus est. in quo proconsulatu mul- 2
 tas seditiones perpessus dicitur uaticinationibus † earum
 quae de templo Caelestis emergunt. post hoc praef. urbi
 factus. in qua praefectura post Fuscianum, hominem se- 3
 uerum, Pertinax mitissimus et humanissimus fuit et ipsi
 Commodus plurimum placuit, quia † illi esset iterum cum
 Pertinax factus est. tunc Pertinax interficiendi Commodi 4
 conscientiam delatam sibi ab aliis non fugit.

Commodus autem interempto Laetus praef. praet. et 5
 Eclectus cubicularius ad eum uenerunt et eum confirma-
 runt atque in castra duxerunt. illic Pertinax milites ad- 6
 locutus est, donatium promisit, ingeri sibi imperium a
 Laeto et Eclecto dixit. fictum est autem, quod morbo es- 7

5 litteras *BP* per litteras *M* litteris scripsi ad *om.* *P*¹
 uellent] *fort.* mallent 10 imperium *BP*¹ antastium *B*
 1 ipse *BPM* imperatorem *Obrecht* 13 legis *B* occisus *BP*¹
 9 earum *uix sanum. desideratur sortium uel simile aliquid* 23
 illi *BPM VII Ritschelius* 24 es *B* sententiam hanc esse suspicor:
 qui cum *VII* esset, iterum cons. Pertinax factus est. factus
 est tunc Pertinax *om. B* 27 electus *BPM* Eclectus scripsi
 at *BPM et em S* confirmant *B* confirmarent *M* 29 donatium
B 30 electo *BPM* Eclecto scripsi

set Commodus extinctus, quia et milites, ne temptaren-
 tur, pertimescebant. denique a paucis primum est Perti-
 8 nax imperator appellatus. factus est autem sexagenario
 9 maior imperator p. kl. Ian. de castris nocte cum ad sen-
 natum uenisset et cellam curiae iussisset aperiri, neque
 10 inueniretur aeditus, in templo Concordiae resedit. et
 cum ad eum Claudius Pompeianus, gener Marci, uenisset
 casumque Commodi lacrimasset, hortatus Pertinax, ut im-
 perium sumeret. sed ille recussauit, quia iam imperato-
 11 rem Pertinacem uidebat. statim ergo omnis magistratus
 cum consule ad curiam uenerunt ingressumque Pertina-
 5 cem nocte imperatorem appellauerunt. ipse autem Per-
 tinax post laudes suas a consulibus dictas et post uitupe-
 rationem Commodi adclamationibus senatus ostensam
 egit gratias senatui et praecipue Laeto, praefecto prae-
 15 torii, quo auctore et Commodus interemptus et ipse im-
 2 perator est factus. sed cum Laeto gratias egisset Perti-
 nax, Falco consul dixit: „Qualis imperator es futurus,
 hinc intellegimus, quod Laetum et Marciam, ministros
 3 scelerum Commodi, post te uidemus.“ cui Pertinax re-
 spondit: „Iuuenis es consul nec parendi scis necessita-
 tes. paruerunt inuiti Commodo, sed ubi habuerunt facul-
 4 tatem, quid semper uoluerint, ostenderunt.“ Eadem die
 qua Augustus est appellatus, et Flauia Titiana uxor eius
 Augusta est appellata, is horis quibus ille in Capitolium
 25 uota soluebat. primus sane omnium ea die qua Augustus
 6 est appellatus, etiam patris patriae nomen recepit nec
non simul etiam imperium proconsulare nec *non* ius
 7 quartae relationis. quod ominis loco fuit Pertinaci. Ad
 palatium ergo Pertinax profectus, quod tunc uacuum
 30 erat, quia Commodus in Vectilianis occisus est, petenti
 signum prima die tribuno dedit ‘militemus’, exprobrans
 utique segnitiam temporum superiorum. quod quidem

5 iussit *B* 7 germanici *BPM* 8 comodo *BP* eum
 hortatus est *M* hortatus *P* 18 imp. effusus est hinc *B fort.* et
 hinc 19 marcianum *BPM* 22 parauerunt *BP¹* 25 his
BPM em. C 28 non utroque loco add. *P³M om. BP¹* 29 omnis
P¹ pertinati *P* 32 militeis *B*

etiam ante in omnibus ducatibus dederat. exprobrationem 6
autem istam milites non tulerunt statimque de imperatore
mutando cogitarunt. ea die etiam ad conuiuium magi- 2
stratus et procures senatus rogauit. quam consuetudinem
Commodus praetermiserat. sane iam postero kalendarum 3
die cum statuæ Commodi deicerentur, gemuerunt mili-
tes, simul quia iterum signum idem dederat imperator.
timebatur autem militia sub sene imperatore. denique 4
tertium nonarum diem uotis ipsis milites Triarium Ma-
ternum Lasciuum, senatorem nobilem, ducere in castra
uoluerunt, ut eum rebus Romanis inponerent. sed ille 5
nudus fugit atque ad Pertinacem in Palatium uenit et
post ex urbe decessit. timore sane Pertinax coactus om- 6
nia quæ Commodus militibus et ueteranis dederat con-
firmavit. suscipere se etiam imperium a senatu dixit, 7
quod iam sponte inierat. quaestionem maiestatis penitus 8
tulit cum iureiurando, reuocauit etiam eos qui deportati
fuerant crimine maiestatis, eorum memoria restituta qui
occisi fuerant. Filium eius senatus Caesarem appellauit. 9
sed Pertinax nec uxoris Augustae appellationem recepit
et de filio dixit: 'cum meruerit'. et cum Commodus ad- 10
lectionibus innumeris praetorias miscuisset, senatus con-
sultum Pertinax fecit iussitque eos qui praeturas non
gessissent sed adlectione accepissent post eos esse qui
uere praetores fuissent. sed hinc quoque grande odium 11
sibi multorum commouit. census retractari iussit. dela- 7
tores conuictos grauiter puniri iussit et tamen mollius
quam priores imperatores, unicuique dignitati, si delatio-
nis crimen incurreret, poenam statuens. legem sane tu- 2
lit, ut testamenta priora non prius essent inrita, quam
alia perfecta essent, neue ob hoc fiscus aliquando succe-
deret. ipseque professus est, nullius se aditurum heredi- 3
tatem, quæ aut adulatione alicuius delata esset aut lite
perplexa, ut legitimi heredes et necessarii priuarentur.

5 cum *BPM* iam scripsi 6 cum *om. M* 27 uinctos *BPM*
em. Petrus Faber 28 delationes *B* 29 detulit *B* 32 adi-
turam *BP* 33 aut lite aut perplexa *BPM*

additque senatusconsulto haec uerba: „Satius est, p. c.,
 inopem rem p. optinere, quam ad diuitiarum cumulum
 per discriminum atque dedecorum uestigia peruenire.“
 5 donatiua et congiaria, quae Commodus promiserat, soluit.
 6 annonae consultissime prouidit. et cum tantam penuriam
 aerarii haberet, ut praeter decies sestertium non se in-
 uenisse fateretur, coactus est ea exigere quae Commodus
 7 indixerat, contra quam professus fuerat. denique aggres-
 sus eum Lollianus Gentianus consularis, quod contra pro-
 8 missum faceret, necessitatis rationem accepit. auctionem
 rerum Commodi habuit, ita ut et pueros et concubinas
 uendi iuberet, exceptis is qui per uim Palatio uidebantur
 9 inserti. et de is quos uendi iussit multi postea reducti ad
 ministerium oblectarunt senem, *qui* quidem per alios
 principes usque ad senatorium dignitatem peruenerunt.
 10 scurras turpissimorum nominum dedecora praeferentes
 11 proscrispsit ac uendidit. cuius nundinationis pecuniam,
 8 quae ingens fuit, militibus donatiuo dedit. a libertis
 etiam ea exegit quibus Commodo uendente ditati fuerant.
 2 auctio sane rerum Commodi in his insignior fuit: † uestis
 subtegmine serico aureis filis insigni opere, tunicas pae-
 nulasque lacernas et chiridotas Dalmatarum et cirratas
 militares purpureasque clamýdes Graecanicas atque ca-
 3 strences. et cuculli Bardaici et toga armaque gladiatoria
 4 gemmis auroque composita. et maceras Herculaneas et

1 addidit *P²M* senatus *B* statius *BP¹* sanctius *P²M* em.
Gr. *RF BP* 2 obtinere *BP²* 5 pecuniam *BP¹M* 10 au-
 ctionem *B* 12 excepti *B* his *BPM* 13 his *BPM* 14
 quidem *BP* qui *M* qui quidem *scripsi* quidam *Iord.* 16 per-
 ferentes *PM* 20 uestis *BPM* uestes *C.* ceterum tota haec enar-
 ratio rerum a *Pertinace* uenditarum prorsus est confusa; nescio an
 id iam commissum sit culpa *Capitolini*, qui duobus fontibus usus
 uerba neglegenter transcriberet ne casibus quidem mutatis. quattuor
 sunt fragmenta: uestes subtegmine — castrenses, dein et cucul-
 li — composita, tum et maceras — citroque composita, denique
 atque etiam phallouitrobuli et q. s. quorum ex uno fonte fluxisse
 uidentur primum tertiumque, ex altero secundum quartumque. 21
 sirico *B* insignior per *BPM* em. *C* 22 chiroditas *BPM* em.
S carratas *B*

torques gladiatorias uasaque eluto auro ebore argento ci-
troque composita. atque etiam phallouitrobuli ex materie 5
eadem et uasa Samnitica calfactandae resinae ac pici de-
uellendis hominibus ac leuiginandis. nec non uehacula 6
arte fabricae noua perplexis diuersisque rotarum orbibus
et exquisitis sedilibus nunc ad solem declinandum nunc
ad spiritus opportunitatem per uertiginem; et alia iter 7
metientia horasque monstrantia et cetera uitii eius con-
uenientia. reddidit praeterea dominis eos qui se ex pri- 8
uatis domibus in aulam contulerant. conuiuium impera- 9
torium ex immenso ad certum reuocauit modum. sum- 10
ptus etiam omnes Commodi recidit. exemplo autem im-
peratoris cum ille parcius se ageret, ex omnium conti-
nentia uilitas nata est. nam imperatorium sumptum puls 11
non necessariis ad soliti dimidium detraxit.

Praemia militantibus posuit. aes alienum, quod 9
primo imperii tempore contraxerat, soluit. aerarium in
suum statum restituit. ad opera publica certum sum- 2
ptum constituit. reformandis uiis pecuniam contulit. sti-
pendia plurimis retro debita exsoluit. obeundis postremo
cunctis muneribus fiscum parem fecit. alimentaria etiam 3
compendia, quae nouem annorum ex instituto Traiani
debebantur, obdurata uerecundia sustulit. Auaritiae su- 4
spicione priuatus non caruit, cum apud uada Sabatia op-
pressis fenore possessoribus, latius suos tenderet fines.
denique ex uersu Luciliano agrarius mergus est appella- 5
tus. multi autem eum etiam in prouinciis, quas consu- 6
laris gessit, sordide se egisse in litteras rettulere. nam
uacationes et legationes militares dicitur uendidisse. de- 7

1 uasaque — composita *P infra contextum* eludo *BP*
2 phandouitrobuli *BP* phandouitroboli *M* phallouitroboli *Egnat.*
nitro, fundibuli *Momms.* et mat. *B* 3 debellendis *BPM*
em. S 4 libiginandis *BPM em. S* 5 urbibus *BP* 7 oport-
unitatem *BP* 8 dorasque *BP* 12 reddit *BP* reddidit *M*
em. Egnatius 13 ille] *malim* cum aulici parcius se agerent.
14 sumptu *BP*¹ 19 suis *BPM em. C* -24 apud] aptit *BP*
25 feriore *B* teneret *BPM em. C* 26 luciniano *BP* luci-
niano *M* grarius *BPM* aerarius *S* 27 prouincias *B*

nique cum parentum minimum esset patrimonium, et
 8 nulla hereditas obuenisset, subito diues est factus. omni-
 bus sane possessiones suas reddidit quibus Commodus
 9 ademerat, sed non sine pretio. Senatui legitimo semper
 interfuit ac semper aliquid rettulit. ciuilem se salutan- 5
 10 tibus et interpellantibus semper exhibuit. eos qui ca-
 lumniis adpetiti per seruos fuerant damnatis seruis dela-
 toribus liberauit in crucem sublati talibus seruis, ali-
 quos etiam mortuos uindicauit.

10 Insidias parauit ei Falco ** conquestus est in senatu 10
 2 uolens imperare. quod quidem credidit. dum sibi qui-
 dam seruus, quasi Fabiae esset filius, ex Ceioni Commodi
 familia, Palatinam domum ridicule uindicasset, cognitus-
 3 que iussus est flagellis caesus domino restitui. in cuius
 uindicta ii qui oderant Pertinacem occasionem seditionis 15
 4 inuenisse dicuntur. Falconi tamen pepercit et a senatu
 5 impunitatem eius petit. denique Falco in rebus suis se-
 6 curus uixit et herede filio perit. quamuis multi Falco-
 7 nem nescisse dixerint imperium sibi parari. alii etiam
 seruis, qui rationes interuerterant, falsis testimoniis ad- 20
 8 petum eum esse dixerunt. sed Pertinaci factio praepa-
 rata est per Laetum praefectum praetorii et eos quos
 9 Pertinacis sanctimonia offenderat. Laetum enim paeni-
 tuerat, quod imperatorem fecerat Pertinacem, idcirco
 quia eum uelut stultum intimatorem nonnullarum rerum 25
 10 reprehendebat. graue praeterea militibus uisum, quod
 in causa Falconis multos milites ad unius serui testimo-
 nium occidi praeceperat.

11 Trecenti igitur de castris armati ad imperatorias
 2 aedes cuneo facto milites uenere. eadem tamen die im- 30

1 patrimonium *P* 10 uolens imperare de quo conquestus
 est in senatu quod quidem senatus credidit *M* lacunis haec esse
 corrupta intellexit *C* 11 quo quidem *BP* quod scripsit *Egn*.
 12 fauiae setiqui fil. *BP* fauiae esset filius qui *M* 13 ridicula
BP fortasse haec sententia ita restituenda erit: 'cum sibi quidam
 seruus — uindicasset, cognitus iussusque est — restitui.'
 15 hii quod oderant *BP* occisionem *B* 17 denique — pe-
 rit *om. B* 23 offenderant *BP*¹ 30 caedes *BPM em. Egn*.

molante Pertinace negatur in hostia cor repertum; et cum id uellet procurare, caput extorum non deprehendit. et tunc quidem omnes milites in castris manebant. qui cum *de* castris ad obsequium principis conuenissent, 3
 5 et Pertinax eo die processionem, *quam* ad Athenaeum parauerat, ut audiret poetam, ob sacrificii praesagium distulisset, i qui ad obsequium uenerant redire in castra coeperunt. sed subito globus ille in Palatium peruenit 4
 neque aut arceri potuit aut imperatori nuntiari. enim- 5
 10 uero tantum odium in Pertinacem omnium aulicorum fuit, ut ad facinus milites hortarentur. superuenerunt 6
 Pertinaci, cum ille aulicum famulicium ordinaret, ingressique porticus Palatii usque ad locum qui appellatur Sicilia et Iouis cenatio. hoc cognito Pertinax Laetum 7
 15 praef. praet. ad eos misit. sed ille declinatis militibus per porticus egressus adoperto capite domum se contulit. uerum cum ad interiora prorumperent, Pertinax ad eos 8
 processit eosque longa et graui oratione placauit. sed 9
 cum Tausius quidam, unus e Tungris, in iram et in timo-
 20 rem milites loquendo adduxisset, hastam in pectus Pertinacis obiecit. tunc ille precatus Iouem Ultorem toga ca- 10
 put operuit atque a ceteris confossus est. et Eclectus 11
 quidem confossis duobus cum eodem perit; reliqui autem 12
 cubicularii palatini (nam suos statim, ut imperator factus
 25 est, filiis emancipatis dederat) diffugerunt, multi sane 13
 dicunt, etiam cubiculum milites inrupisse atque illic circa lectum fugientem Pertinacem occidisse.

Fuit autem senex uenerabilis, inmissa barba, reflexo 12
 capillo, habitudine corporis pinguiore, uentre prominulo,
 30 statura imperatoria, eloquentia mediocri et magis blandus quam benignus nec unquam creditus simplex. et 2
 cum uerbis esset affabilis, re erat inliberalis ac prope sordidus, ut dimidiatas lactucas et cardus in priuata uita

2 excorum *B* 4 de *om.* *BP* 5 quam *om.* *BP* 7 hii *B*
 hi *P* 16 adaperto *B* 18 praecessit *BP.M* 19 cur *BP*
 timore *B* tumorem *S* 22 a *om.* *B* eiectus *BP* electus *M*
 Eclectus *scripsi* 32 inliberalis *P t. Iord.* 33 cardos *M*
 carduos *exc.*² uita *om.* *B*

- 3 conuiuis adponeret. et nisi quid missum esset edulium,
 4 quotquot essent amici, nouem libras carnis per tres mis-
 5 sus ponebat. si autem plus aliquid missum esset, etiam
 6 in alium diem differebat, cum semper ad conuiuium mul-
 7 tos uocaret. imperator etiam, si sine conuiuis esset, 5
 8 eadem consuetudine cenitabat. amicis si quando de pran-
 9 dio suo mittere uoluit, misit offulas binas aut omasi par-
 10 tem, aliquando lumbos gallinacios. fasianum numquam
 11 priuato conuiuio comedit aut alicui misit. cum sine ami-
 12 cis cenaret, adhibebat uxorem suam et Valerianum, qui 10
 13 cum eodem docuerat, ut fabulas litteratas haberet. sane
 14 nullum ex is quos Commodus rebus gerendis inposuerat
 15 mutauit, exspectans urbis natalem, quod eum diem rerum
 16 principium uolebat esse, atque ideo etiam in balneis ei
 17 Commodiani ministri necem parasse dicuntur. 15
 18 Imperium et omnia imperialia sic horruit, ut sibi
 19 semper ostenderet displicere. denique non alium se,
 20 quam fuerat, uideri uolebat. fuit in curia honorificen-
 21 tissimus, ita ut senatum fauentem adoraret et quasi prae-
 22 fectus urbi cum omnibus sermonem participaret. uoluit 20
 23 etiam imperium deponere atque ad priuatam uitam re-
 24 dire. filios suos in Palatio nutrirī noluit. tam parcus
 25 autem et tam lucri cupidus fuit, ut apud uada Sabatia
 26 mercaturas exercuerit imperator per homines suos, non
 27 aliter quam priuatus solebat. nec multum tamen ama- 25
 28 tus est. si quidem omnes qui libere fabulas conferebant
 29 male Pertinacem loquebantur christologum eum appellan-
 30 tes, qui bene loqueretur et male faceret. nam et ciues
 31 sui, qui ad eum confluxerant iam imperatorem et nihil
 32 de eo meruerant, sic eum appellabant. munera quoque 30
 33 lucri libidine libenter acceperat. Reliquit filium et filiam
 34 superstites et uxorem, Flauī Sulpiciani filiam, quem praef.
 35 urbi loco suo fecerat. circa uxoris pudicitiam minus cu-

1 conuiuiis BP 2 praeter missus B 5 conuiuiis BP
 7 omasi BP parte B 9 cumeditauit alicui BP 11 ut
 om. BPM add. Egn. litteratus BP 12 his BPM agendis
 M 22 uoluit BPM 25 multū amatus B fort. multum am.
 30 quoque om. B 32 ///ut ux. P habuit uxorem M

riosus fuit, cum palam citharoedum illa diligeret. ipse praeterea Cornificiam infamissime dicitur dilexisse. liberos aulicos uehementissime conpressit, unde grande quoque odium contraxit.

5 Signa interitus haec fuerunt: ipse ante triduum 14 quam occideretur in piscina sibi uisus est uidere hominem cum gladio infestantem. et ea die qua occisus est 2 negabant in oculis eius pupulas cum imaginibus quas reddunt spectantibus uisas. et cum apud lares sacrificaret, 3
10 carbones uiuacissimi extincti sunt, cum inflammari soleant. et, ut supra dictum est, cor et caput in hostiis non est repertum. stellae etiam iuxta solem per diem uisae sunt clarissimae, ante diem quam obiret. et ipse omen de 4 Iuliano successore dedisse dicitur. nam cum ei Didius 15 Iulianus fratris filium obtulisset, cui despondebat filiam suam, adhortatus est iuuenem ad patruī obseruationem et adiecit: „Obserua collegam et successorem meum.“ nam ante Iulianus ei et in consulatu collega fuerat et in 5 proconsulatu successerat.

20 Milites eum et aulici odio habuerunt, populus mortem eius indignissime tulit, quia uidebat omnia per eum antiqua posse restitui. caput eius conto fixum milites 7 qui eum occiderant per urbem in castra pertulerunt. reliquiae eius recuperato capite in sepulchro aui uxoris locatae sunt. et Iulianus, successor illius, corpus eius quanto 9 potuit honore funeratus est, cum id in Palatio repperisset. qui numquam eius ullam mentionem uel apud populum 10 uel apud senatum publice fecit, sed cum ipse quoque a militibus desertus iam esset, per senatum et populum 30 Pertinax in deos relatus est. sub Seuero autem imperatore cum senatus ingens testimonium habuisset Pertinax, funus imaginarium ei et censorium ductum est, et ab ipso Seuero funebri laudatione ornatus est. ipse autem 2 Seuerus amore boni principis a senatu Pertinacis nomen

1 citaroedum BP 7 cum gladio in P sup. lin. 11 ostiis
B 13 sunt om. P dies BPM em. C ex Reg. 16 est om.
M et quod om. BPM addidi

4 accepit. filius Pertinacis patri flamen est factus. Mar-
 ciani sodales, qui diui Marci sacra curabant, Heluiani sunt
 5 dicti propter Heluium Pertinacem. circenses et imperii
 natalis additi, qui a Seuero postea sublati sunt, et genita-
 licii, qui manent.

⁸⁷⁶₁₆₂ 6 Natus autem kal. Augustis Vero et Bibulo cons. in-
 terfectus est V. kal. Apr. Falcone et Claro cons. uixit an-
 nis ⁹⁴⁵₁₉₃ LX mensibus VII diebus XXVI. imperauit mensibus
 7 II diebus XXV. congiarium dedit populo denarios cen-
 tenos. praetorianis promisit duodena milia nummum sed 10
 dedit sena. quod exercitibus promissum est datum non
 8 est, quia mors eum praeuenit. Horruisse autem illum
 imperium epistula docet, quae uitae illius a Mario Maximo
 apposita est. quam ego inserere ob nimiam longitudinem
 nolui.

15

1 pectri *B* patri *P* (a in ras.) peciri *M* 2 sodalis *B* di-
 uidi m. *B* 4 geniti aliqui man. *BP.M* em. *C* 6 augustas *BP*
in fastis Ambibulus dicitur. cf. tit. Orell. 6006. 7 V kl. aprl. *B*
 14 opposita *BP* inseri *BP.M* em. *Puteanus* 15 helius
 pertinax explicit *BP* [sequitur *Auidius* in *BP*]

DIDIUS IULIANVS

AELI SPARTIANI

Didio Iuliano, qui post Pertinacem imperium adeptus est, proauus fuit Saluius Iulianus, bis consul, praefectus urbi et iuris consultus, quod magis eum nobilem fecit, mater Clara Aemilia, pater Petronius Didius Seuerus, fratres Didius Proculus et Nummius Albinus, auunculus Saluius Iulianus, auus paternus Insubris Mediolanensis, maternus ex Adrumetina colonia. Educatus est apud Domitianam Lucillam, matrem Marci imperatoris. inter uiginti uiros lectus est suffragio matris Marci. quaestor ante annum quam legitima aetas sinebat designatus est. aedilitatem suffragio Marci consecutus est. praetor eiusdem suffragio fuit. post praeturam legioni praefuit in Germania uicensimae secundae Primigeniae. inde Belgicam sancte ac diu rexit. ibi Cauchis, Germaniae populis, qui Albim fluuium adcolebant, erumpentibus restitit tumultuariis auxiliis prouincialium. ob quae consulatum meruit testimonio imperatoris. Catts etiam debellauit. inde Dalmatiam regendam accepit eamque a confinibus hostibus uindicauit. post Germaniam inferiorem rexit.

1 incipit didius iulianus aeli spartiani feliciter *BP* Didius Iulianus Aelii Spartiani *M* ad diocletianum augustum
add. P³M 3 iuliane *B* 4 albius *BP* albinus *exc.* Salbius *M* 10 marcum *B* 11 electus *M* 15 bellicam *BP.M*
17 albius *B* album *P* tumultuaris *B*

2 Post hoc curam alimentorum in Italiam meruit. tunc
factus est reus per quendam Seuerum Clarissimum mili-
tem coniurationis cum Saluio contra Commodum, sed a
Commodo, quia multos iam senatores occiderat et quidem
nobiles ac potentes in causis maiestatis, ne tristius graua- 5
retur, Didius liberatus est accusatore damnato. absolu-
tus iterum ad regendam prouinciam missus est. Bithy-
niam deinde rexit, sed non ea fama qua ceteras. fuit
931
179 consul cum Pertinace et in proconsulatu Africae eidem
successit et semper ab eo collega est et successor appel- 10
latus, maxime eo die cum filiam suam Iulianus despon-
dens adfini suo ad Pertinacem uenisset idque intimasset.
dixit: „** que debita reverentia, quia collega et successor
4 meus est.“ statim enim mors Pertinacis secuta est. Quo
interfecto cum Sulpicianus imperator in castris appellari 15
uellet, et Iulianus cum genero ad senatum uenisset, quem
indictum acceperat, cumque clausas ualuas inuenisset
atque illic duos tribunos repperisset, Publium Florianum
et Vettium Aprum, coeperunt cohortari tribuni, ut locum
5 arriperet. quibus cum diceret, iam alium imperatorem 20
appellatum, retinentes eum ad praetoria castra duxe-
6 runt. sed posteaquam in castra uentum est, cum Sulpi-
ciano praef. urbi, socero Pertinacis, contionante sibi-
que imperium uindicante Iulianum e muro ingentia pollicen-
tem nullus admitteret, primum Iulianus monuit praeto- 25
rianos, ne eum facerent imperatorem, qui Pertinacem
uindicaret; deinde scripsit in tabulis, se Commodi memo-
7 riam restitutum. atque ita est admissus et imperator
appellatus rogantibus praetorianis, ne Sulpiciano aliquid
noceret, quod imperator esse uoluisset. 30

2 clarissimum iuuenem *Mommsen.* 3 saluina *B* saluio *P*
5 maiestates *BP* 6 accusatore *P* 7 bytiniam *B* bity-
niam *P* 9 idem *BP* 12 et Pert. *B* 13 lacunam suspicatus
est *C* cf. *Pert. 14, 4* 16 genero Cornelio Repentino *P*³ 18
publicum *BP* Publicium *Mommsen.* 19 uectium *BPM corr.*
Iordan. cohartari *BP* 20 cum *om. BP*¹*M* 22 con *BM*
cum *om. P*¹ 24 pollicente *B* 26 nec *BP*¹ 27 se *om. B*
28 et admissus est imp. *BP* (est et imp. *M*) est admissus et
imp. scripsi

Tunc Iulianus Flauium Genialem et Tullium Crispi- 3
 num suffragiis praetorianorum praef. praetorii fecit sti-
 patusque est caterua imperatoria per Maurentium, qui
 et ante Sulpiciano coniunxerat. sane cum uicena quina 2
 5 milia militibus promississet, tricena dedit. dein habita 3
 contione militari uespera in senatum uenit totumque se
 senatui permisit factoque senatus consulto imperator est
 appellatus et tribuniciam potestatem ius proconsulare in
 patricias familias relatus emeruit. uxor etiam Mallia 4
 10 Scantilla et filia eius Didia Clara Augustae sunt appellatae.
 inde se ad Palatium recepit uxore ac filia illuc uocatis. 5
 trepidis inuitisque transeuntibus, quasi iam imminens
 exitium praesagirent. praefectum urbi Cornelium Repen- 6
 tinum, generum suum, fecit in locum Sulpiciani. Erat 7
 15 interea in odio populi Didius Iulianus ob hoc quod cre-
 ditum fuerat, emendationem temporum Commodi Pertinacis
 auctoritate reparandam, habebaturque ita, quasi Iu-
 liani consilio esset interemptus. et iam hi primum qui 8
 Iulianum odisse coeperant disseminarunt, prima statim
 20 die Pertinacis cena despecta luxuriosum parasse conui-
 uium ostreis et altilibus et piscibus adornatum. quod
 falsum fuisse constat. nam Iulianus tantae parsimoniae 9
 fuisse perhibetur, ut per triduum porcellum, per triduum
 leporem diuideret, si quis ei forte misisset, saepe autem
 25 nulla existente religione holeribus leguminibusque con-
 tentus sine carne cenauerit. deinde neque cenauit, prius- 10
 quam sepultus esset Pertinax, et tristissimus cibum ob
 eius necem sumpsit, et primam noctem uigiliis continua-
 uit, de tanta necessitate sollicitus.

30 Vbi uero primum inluxit, senatum et equestrem or- 4
 dinem in Palatium uenientem admisit atque unumquem-

1 flabium *BP* cryspinum *B* 4 ante se *M* coniunc-
 xerat *B* 5 in *BP*¹ in *P*² inde *M* dein *scripsi* (*Jordan*) 6
 contionem *BP* 10 sanctilla *P*¹ 12 inuitis eo *BPM* inui-
 tisque *scripsi* 17 reparandum *BP* 18 esset Pertinax *M*
 interemptis *B* etiam in primum Iul. *B fort.* et ut primum Iu-
 lianum 20 luxuriosum *B* 24 ei *BP t. Iord.* 29 tantas
 necessitates *BP*¹

que ut erat aetas uel patrem uel filium uel parentem ad-
 2 fatus blandissime est. sed populus in rostris atque ante
 curiam ingentibus eum conuiciis lacessebat sperans, de-
 3 poni ab eo posse imperium quod milites dederant. [lapi-
 dationem quoque fecere.] descendenti cum militibus et se- 5
 natu in curiam diras inprecanti sunt, rem diuinam facienti,
 4 ne litaret, optarunt. lapides etiam in eum iecerunt, cum
 5 Iulianus manu eos semper placare cuperet. ingressus
 autem curiam, placide et prudenter uerba fecit. egit gra-
 tias, quod esset adscitus, quod et ipse et uxor et filia eius 10
 Augustorum nomen acceperunt. patris patriae quoque
 6 nomen recepit, argenteam statuam respuit. e senatu in
 Capitolium pergenti populus obstitit, sed ferro et uulne-
 ribus et pollicitationibus aureorum, quos digitis ostende-
 bat ipse Iulianus, ut fidem faceret, summotus atque de- 15
 7 pulsus est. inde ad circense spectaculum itum est. sed
 occupatis indifferenter omnium subselliis populus gemit-
 nauit conuicia in Iulianum: Pescennium Nigrum, qui iam
 8 imperare dicebatur, ad urbis praesidium uocauit. haec
 omnia Iulianus placide tulit totoque imperii sui tempore 20
 mitissimus fuit; populus autem in milites uehementis-
 sime inuehebatur, qui ob pecuniam Pertinacem occidis-
 sent. multa igitur quae Commodus statuerat, Pertinax tu-
 9 lerat, ad conciliandum favorem populi restituit. de ipso
 Pertinace neque male neque bene quicquam egit. quod 25
 10 gravissimum plurimis uisum est. constitit autem, propter
 metum militum de honore Pertinacis tacitum esse.

5 Et Iulianus quidem neque Britannicos exercitus ne-
 que Illyricos timebat, Nigrum uero misso primipilario oc-
 cidi praeceperat, timens praecipue Syriacos exercitus. 30
 2 ergo Pescennius Niger in Syria, Septimius Seuerus in
 Illyrico cum exercitibus quibus praesidebant a Iuliano

4 lapidationem q. fecere *del. Mommsen.* mites *BP*¹ 7 elitaret
BP ne lit. *M* 8 placere *B*¹ 11 patres *BP*¹ 12 e sanatu
BP et senatui *M* 14 quod *BP* 17 indifferenter *B* 20 fui
 temp. *B* 23 multo *B* 24 consiliandum *BP* 26 autem *om. M*
 27 est *BP* esse *M* 28 brittannicos *P* 31 niger in illy-
 rico s. seuerus in syria *BP M* septimus *BP t. Iord. em. Egn.*

desciuere. sed cum ei nuntiatum esset, Seuerum desc- 3
 uisse, quem suspectum non habuerat, perturbatus est *et*
 ad senatum uenit imperauitque, ut hostis Seuerus renun-
 tiaretur; militibus etiam qui Seuerum secuti fuerant dies 4
 5 praestitutus, ultra quam si cum Seuero fuissent, hostium
 numero haberentur. missi sunt praeterea legati a senatu 5
 consulares ad milites, qui suaderent, ut Seuerus repudia-
 retur, et is esset imperator quem senatus elegerat. inter 6
 ceteros legatus est Vespronius Candidus, uetus consularis,
 10 olim militibus inuisus ob durum et sordidum imperium.
 missus est successor Seuero Valerius Catulinus, quasi 7
 posset ei succedi qui militem iam sibi tenebat. missus 8
 praeterea Aquilius centurio, notus caedibus senatoriis,
 qui Seuerum occideret. ipse autem Iulianus praetorianos 9
 15 in campum deduci iubet, muniri turres, sed milites desi-
 des et urbana luxuria dissolutos inuitissimos ad exerci-
 tium militare produxit, ita ut uicarios operis quod uni-
 cuique praescribebatur mercede conducerent.

Et Seuerus quidem ad urbem infesto agmine uenie- 6
 20 bat, sed Didius Iulianus nihil cum exercitu praetoriano
 proficiebat, quem cottidie populus et magis oderat et ri-
 debat. et Iulianus sperans Laetum fautorem Seueri, cum 2
 per eum Commodi manus euasisset, ingratus tanto bene-
 ficio iussit eum occidi. iussit etiam Marciam una interfici.
 25 sed dum haec egit Iulianus, Seuerus classem Rauennatem 3
 occupat, legati senatus, qui Iuliano promiserant operam
 suam, ad Seuerum transierunt. Tullius Crispinus, prae- 4
 fectus praetorio, contra Seuerum missus, ut classem pro-
 duceret, repulsus Romam redit. haec cum Iulianus ui- 5
 30 deret, senatum rogauit, ut uirgines Vestales et ceteri sa-
 cerdotes cum senatu obuiam exercitui Seueri prodirent
 et praetentis infulis rogarent, inanem *rem* contra barba-

2 est *om.* *M* et *add.* *S* 5 praestitutus *B* quem *M*
 fuisset *BP* 11 catulinus *B* cat^ulinus *P* 20 dius *P*¹ 21
 cotidie *B* 24 marci mannum *BP* *M* Marciam una *em.* *Momm-*
senus 26 lagati *BP*¹ 27 crispus *P*¹ 28 con *BP* c. *P*³
 misus *B* 32 rem *addidi*

6 ros milites parans. haec tamen agenti Iuliano Plautius
 Quintillus consularis augur contradixit adferens, non de-
 bere imperare eum qui armis aduersario non posset re-
 sistere. cui multi senatores consenserunt. quare iratus
 Didius milites e castris petit, qui senatum ad obsequium 5
 8 cogerent aut obtruncarent. sed id consilium displicuit.
 neque enim decebat, ut, cum senatus hostem Seuerum
 Iuliani causa iudicasset, eundem Iulianum pateretur in-
 9 festum. quare meliore consilio ad senatum uenit petitque,
 ut fieret senatus consultum de participatione imperii. quod 10
 statim factum est.
 7 Tunc omen quod sibi Iulianus, cum imperium acci-
 2 peret, fecerat omnibus uenit in mentem. nam cum con-
 sul designatus de eo sententiam dicens ita pronuntiasset:
 'Didium Iulianum imperatorem appellandum esse censeo', 15
 Iulianus suggestit: 'Adde et Seuerum', quod cognomen-
 3 tum aui et proau i sibi Iulianus adsciuerat. Sunt tamen
 qui dicant, nullum fuisse Iuliani consilium de obtruncando
 4 senatu, cum tanta in eum senatus contulisset. Post sena-
 tusconsultum statim Didius Iulianus unum ex praefectis, 20
 5 Tullium Crispinum, misit. ipse autem tertium fecit prae-
 fectum Veturium Macrinum; ad quem Seuerus litteras
 6 miserat, ut esset praef. sed pacem simulatam esse man-
 datamque caedem Seueri Tullio Crispino, praef. praeto-
 7 rii, et populus locutus est et Seuerus suspicatus. denique 25
 hostem se Iuliano Seuerus esse maluit quam participem
 8 consensu militum. Seuerus autem statim et ad plurimos
 Romam scripsit et occulto misit edicta, quae proposita
 9 sunt. fuit praeterea in Iuliano haec amentia, ut per ma-
 gos pleraque faceret, quibus putaret uel odium populi de- 30
 10 leniri uel militum arma conpesci. nam et quasdam non
 conuenientes Romanis sacris hostias immolauerunt et car-
 mina profana incantauerunt et ea quae ad speculum dicunt
 fieri, in quo pueri praeligatis oculis incantato uertice re-

1 phaustius *BP* Faustius *M* Plantius *scripsi* 2 quantil-
 lus *BP* 17 habui *BP* 18 quid *B* 19 consulisset *BP*
 23 tantamque *BPM em. Vrs.* 27 militem *B* 30 uitaret
BPM em. Egn. 33 ducunt *BP* 34 incantando *M*

spicere dicuntur, Iulianus fecit. tuncque puer uidisse di- 11
citur et aduentum Seueri et Iuliani decessionem.

Et Crispinus quidem cum occurrisset praecursoribus 8
Seueri, Iulio Laeto auctore a Seuero interemptus est.
deiecta sunt etiam consulta senatus. Iulianus conuocato 2
senatu quaesitisque sententiis, quid facto opus esset, certi
nihil conperit a senatu. sed postea sponte sua gladiato- 3
res Capuae iussit armari per Lollianum Titianum et Clau-
dium Pompeianum e Tarracinensi ad participatum euo-
cavit, quod et gener imperatoris fuisset et diu militibus
praeuisset. sed hoc ille recusauit senem se et debilem
luminibus respondens. transierant et ex Vmbria milites 4
ad Seuerum. et praemiseraut quidem litteras Seuerus, qui- 5
bus iubebat interfectores Pertinacis seruari. breui autem 6
desertus est ab omnibus Iulianus et remansit in Palatio
cum uno de praefectis suis Geniali et genero Repentino.
actum est denique, ut Iuliano senatus auctoritate abroga- 7
retur imperium. et abrogatum est, appellatusque statim
Seuerus imperator, cum fingeretur, quod ueneno absump-
sisset Iulianus. missi tamen a senatu, quorum cura per 8
militem gregarium in Palatio idem Iulianus occisus est
fidem Caesaris implorans, hoc est Seueri. filiam suam 9
potitus imperio dato patrimonio emancipauerat, quod ei
cum Augustae nomine statim sublatum est. Corpus eius 10
a Seuero uxori Manliae Scantillae ac filiae ad sepulturam
est redditum et in proauī monumenta translatum miliario
quinto uia Labicana.

Obiecta sane sunt Iuliano haec: quod gulosus fuisset, 9
quod aleator, quod armis gladiatoriiis exercitus esset,
eaeque omnia senex fecerit, cum antea numquam adule-
scens his esset uitiiis infamatus. obiecta est etiam su-
perbia, cum ille etiam in imperio fuisset humillimus.

1 tuncquem *B*¹*P*¹ 4 Lacio *M* 5 e senatus *BP*¹ e senatu
M em. Gr. conuocatis *B*¹ conuocata *P* 6 senatus *B* 8
cladium *P* 9 et arracinensi *BP* et Arracinensem *M* 16
geniau *B* 17 senatos *B* 19 fringeretur *B* se absump.
M 20 curam *BP*¹ 25 sanctilae *P*¹ 26 monimento *M*
miliario *B* 27 laucana *BP*

2 fuit autem contra humanissimus ad conuiuia, benignissi-
 3 mus ad suscriptiones, moderatissimus ad libertatem. Vixit
 annis quinquaginta sex mensibus quattuor. imperauit
 4 mensibus duobus diebus quinque. Reprehensum in eo
 praecipue, quod eos quos regere auctoritate sua debue- 5
 rat regendae rei p. sibi praesules ipse fecisset.

1 iuit *B* 1/uit *P* iuit *M* 6 reipre *B* reþ *P* didius iu-
 lianus explici *BP* [*seq. in BP Commodus*]

AELI SPARTIANI

S E V E R V S

Interfecto Didio Iuliano Seuerus Africa oriundus im- 1
 perium optinuit. cui ciuitas Lepti, pater Geta, maiores 2
 equites Romani ante ciuitatem omnibus datam; mater 3
 Fulvia Pia, patruī Marcus Aper et Seuerus, consulares,
 auus maternus Macer, paternus Fuluius Pius fuere. Ipse 3
 natus est Erucio Claro bis et Seuero cons. VI idus Apri- a. $\frac{698}{146}$
 les. in prima pueritia, priusquam Latinis Graecisque lit- 4
 teris inbueretur, quibus eruditissimus fuit, nullum alium
 inter pueros ludum nisi ad iudices exercuit, cum ipse
 praelatis fascibus ac securibus ordine puerorum circum-
 stante sederet ac iudicaret. octauo decimo anno publice 5
 declamauit. postea studiorum causa Romam uenit, latum
 clauum a diuo Marco petit et accepit, fauente sibi Septi-
 mio Seuero adfini suo, bis iam consulari. cum Romam 6
 uenisset, hospitem nactus qui Hadriani uitam imperato-
 riam eadem hora legeret, quod sibi omen futurae felicitatis
 arripuit. habuit et aliud omen imperii. cum rogatus 7
 ad cenam imperatoriam palliatus uenisset, qui togatus ue-
 nire debuerat, togam praesidiariam ipsius imperatoris ac-
 cepit. eadem nocte somniauit, lupae se uberibus ut Re- 8

1 incipit aeli spartiani seuerus *BP* Aelii Spartiani Seue-
 rus *M* 6 magnaper *BPM* Agrippa *M* Marcus Aper *scripsi*
 8 id. apr. *B* III Id. *C* 11 eum *BP*¹ 12 circumstantes *BP*¹
 13 punice *Suringar de autob. p. 48* 14 adclamauit *BPM*
 15 septimo *B* 17 nactus *P*

- 9 mum inhaerere uel Romulum. sedit et in sella imperato-
 10 ria temere a ministro posita, ignarus quod non liceret.
 2 dormienti etiam in stabulo serpens caput cinxit et sine
 2 noxa expergefaxis et adclamantibus familiaribus, abiit. 5
 2 Iuuentam plenam furorum, nonnumquam et crimi-
 2 num habuit. adulterii causam dixit absolutusque est a
 3 Iuliano proconsule, cui et in proconsulatu successit et in
 3 consulatu collega fuit et in imperio item successit. quae-
 3 sturam diligenter egit † omnis sortibus natu. militari post
 4 quaesturam sorte Baeticam accepit atque inde Africam 10
 4 petit, ut mortuo patre rem domesticam conponeret. sed
 4 dum in Africa est, pro Baetica Sardinia ei attributa est,
 5 quod Baeticam Mauri populabantur. acta igitur quaestura
 6 Sardiniensi legationem proconsulis Africae accepit. in qua
 6 legatione cum eum quidam municipum suorum Leptitanus 15
 6 praecedentibus fascibus ut antiquum contubernalem ipse
 6 plebeius amplexus esset, fustibus eum sub elogio eiusdem
 6 praeconis cecidit: „Legatum p. R. homo plebeius temere
 7 amplecti noli.“ ex quo factum, ut in uehiculo etiam legati
 8 sederent, qui ante pedibus ambulabant. tunc in quadam 20
 8 ciuitate Africana, cum sollicitus mathematicum consuluis-
 8 set, positaque hora ingentia uidisset astrolegus, dixit ei:
 9 „Tuam non alienam pone genituram“. cumque Seuerus
 9 iurasset, suam esse, omnia ei dixit quae postea facta
 9 sunt. 25
 3 Tribunatum plebis Marco imperatore decernente pro-
 2 meruit eumque seuerissime exertissimeque egit. uxorem
 2 tunc Marciam duxit, de qua tacuit in historia uitae pri-
 3 uatae. cui postea in imperio statuas conlocauit. praetor
 3 designatus a Marco est non in candida sed in competito- 30
 4 rum grege anno aetatis XXXII. tunc ad Hispaniam missus
 4 somniauit primo, sibi dici, ut templum Tarraconense

3 cinxit *B* 4 familiaris *B*¹ habuit *B* habuit *P*¹ *exc.*¹
 5 iuuentam — habuit *P* *infra textum* 6 est in *P* s. *lin.*
 a om. *B*¹ 9 sorti//bus *P* omnibus *M* omnibus sortibus nac-
 tus militarem *Pet. Faber* 10 aficam *B*¹*P* 15 laticita-
 nus *BP*¹ 19 factum est *M* uehacula *BP* 24 ei om. *B*¹
 28 histria *B* histia *P*¹ 29 statuas om. *B*

Augusti, quod iam labebatur, restitueret. deinde ex al- 5
tissimi montis uertice orbem terrarum Romanque de-
spexit concinentibus prouinciis lyra uoce uel tibia. ludos 6
absens edidit. legioni III Scythicae deinde praepositus 6
est circa Massiliam. post hoc Athenas petit studiorum sa- 7
crorumque causa et operum ac uetustatum. ubi cum ini-
urias quasdam ab Atheniensibus pertulisset, inimicus his
factus minuendo eorum priuilegia iam imperator se ultus
est. deinde Lugdunensem prouinciam legatus accepit. 8
cum amissa uxore aliam uellet ducere, genituras sponsa- 9
rum requirebat, ipse quoque matheseos peritissimus, et
cum audisset, esse in Syria quandam quae id geniturae
haberet ut regi iungeretur, eandem uxorem petit, Iuliam
scilicet, et accepit interuentu amicorum. ex qua statim
pater factus est. Gallis ob seueritatem et honorificentiam 4
et abstinentiam tantum quantum nemo dilectus est. dein 2
Pannonias proconsulari imperio rexit. post hoc Siciliam
proconsularem sorte meruit. suscepitque Romae alterum
filium. in Sicilia, quasi de imperio uel uates uel Cal- 3
daeos consuluisse, reus factus, sed a praefectis praetor.,
quibus audiendus datus fuerat, iam Commodο in odio ue-
niente, absolutus est calumniatore in crucem acto. con- 4
sulatum cum Apuleio Rufino primum egit, Commodο se
inter plurimos designante. post consulatum anno ferme
fuit otiosus; dein Laeto suffragante exercitui Germano
praeponitur. proficiscens ad Germanicos exercitus hor- 5
tos spatiosos comparauit, cum antea aedes breuissimas
Romae habuisset et unum fundum in uicinia. in his 6
hortis cum humi iacens epularetur cum filiis parca cena,
pomaque adposita maior filius, qui tunc quinquennis erat,

1 leuabatur *BPM* 3 concinentibus *BP* prouincias *B*
tibia *BP* 5 in assiliam *B*¹ Moesiam *C* Syriam *S* Mar-
syam uel Emesam *Grotefend. diurn. ant. 1835. no. 37* Orima in Sy-
ria *Zumpt. comm. epigr. 11 p. 18* stadiorum *P*¹ 8 iam *fort.*
ex dittographia ortum. 19 caldeos *BP* 20 est *BPM* sed
scripsi a praefect. praetor. *B* a praefect. praet. *P* a *om.* *M*
21 odium *M* 27 hedes *B* 28 Romae *om.* *P*¹ inuenit
etiam *BPM* in Venetia *S* in uicinia *scripsi* (in uicinitate *Iord.*)

- conlutoribus puerulis manu largiore diuideret, paterque illum reprehendens dixisset: „parcius diuide, non enim regias opes possides“, quinquennis puer respondit: „sed possidebo“ inquit. in Germaniam profectus ita se in ea legatione egit, ut famam, nobilitatam iam ante, cumulare.
- Et hactenus rem militarem priuatus egit. dehinc a Germanicis legionibus, ubi auditum est, Commodum occisum, Iulianum autem cum odio cunctorum imperare, multis hortantibus repugnans imperator est appellatus apud Carnuntum idibus Augustis. qui etiam sestertia, quod nemo umquam principum, militibus dedit. deinde firmatis quas post tergum relinquebat prouinciis Romam iter contendit, cedentibus sibi cunctis, quacumque iter fecit, cum iam Illyriciani exercitus et Gallicani cogentibus ducibus in eius uerba iurassent. excipiebatur enim ab omnibus quasi ultor Pertinacis. per idem tempus auctore Iuliano Septimius Seuerus a senatu hostis est appellatus, legatis ad exercitum senatus uerbis missis qui iuberent, ut ab eo milites senatu praecipiente discederent. et Seuerus quidem cum audisset senatus consentientis auctoritate missos legatos, primo pertimuit, postea id egit corruptis legatis, ut apud exercitum pro se loquerentur transirentque in eius partes. his conperitis Iulianus senatus consultum fieri fecit de participando imperio cum Seuero. incertum, uere id an dolo fecerit, cum iam ante misisset notos ducum interfectores quosdam, qui Seuerum occiderent, ita ut ad Pescennium Nigrum interficiendum miserat, qui et ipse imperium contra eum susceperat auctoribus Syriacis exercitibus. uerum Seuerus euitatis eorum manibus quos ad se interficiendum Iulianus miserat, missis ad praetorianos litteris signum uel deserendi

1 cum lusoribus *M* 3 quinquennies *B* 5 legatio *P*¹
 nobilitatem *BP* nobilitatemque *M* 7 actenus *BP* 13 reliquerit *B* 14 item *BP t. I ord.* 15 illyrici *B*¹ gallicanis *BP*
 18 septimus *P*¹ 19 iuberet *P (t. I.)* 22 pertinuit *B*¹
 25 consulatum *BP*¹ fecit fieri *M* 26 uero *B* 27 misissent *B* misissent *P*

uel occidendi Iuliani dedit statimque auditus est. nam et 10
 Iulianus occisus est in Palatio, et Seuerus Romam inuita-
 tus. ita, quod nulli umquam contigit, nutu tantum Seue- 11
 rus uictor est factus armatusque Romam contendit.

5 Occiso Iuliano cum Seuerus in castris et tentoriis 6
 quasi per hosticum ueniens adhuc maneret, centum sena-
 tores legatos ad eum senatus misit ad gratulandum ro-
 gandumque. qui ei occurrerunt Interamnae armatumque 2
 circumstantibus armatis salutarunt excussi, ne quid ferri
 10 haberent. et postera die occurrente omni famulicio au- 3
 lico, septuagenos uicenos aureos legatis dedit eosdemque 4
 praemisit facta potestate, si qui uellent remanere ac se-
 cum Romam redire. fecit etiam statim praefectum prae- 5
 torii Flauium Iuuenalem, quem etiam Iulianus tertium
 15 praefectum sibi adsumpserat. Interim Romae ingens tre- 6
 pidatio militum ciuiumque, quod armatus contra eos Se-
 uerus ueniret, qui se hostem iudicassent. His accessit 7
 quod comperit, Pescennium Nigrum a Syriacis legionibus
 imperatorem appellatum. cuius edicta et litteras ad po- 8
 20 pulum uel senatum intercepit per eos qui missi fuerant,
 ne uel proponerentur populo uel legerentur in curia.
 eodem tempore etiam de Clodio Albino sibi substituendo 9
 cogitauit, cui Caesarianum decretum † aut Commodia-
 num uidebatur imperium. sed eos ipsos pertimescens de 10
 25 quibus recte iudicabat Heraclitum ad optinendas Brit-
 tannias, Plautianum ad occupandos Nigri liberos misit.
 cum Romam Seuerus uenisset, praetorianos cum subar- 11
 malibus inermes sibi iussit occurrere. eosdem sic ad
 tribunal uocauit armatis undique circumdatis.

30 Ingressus deinde Romam armatus cum armatis mili- 7
 tibus Capitolium ascendit. inde in Palatium eodem habitu
 perrexit praelatis signis quae praetorianis ademerat su-
 pinis, non erectis. tota deinde urbe milites in templis in 2

3 nutuantum *B* 10 famulitio *BP* 11 eosdem *M* 13
 praef. praet. *M* 23 fort. decretum iam a Commодо uidebatur
 imp. cf. *Clod. c. 3, 6. 13*. decretum a Commодо nomen uidebat
 et imperium *Mommseus* 24 pertimescen *B¹P* 26 occupan-
 das *B* 31 in om. *BPM*

porticibus in aedibus Palatinis quasi in stabulis manserunt, fuitque ingressus Seueri odiosus atque terribilis, cum milites inempta diriperent, uastationem urbi minantes. alia die armatis stipatus non solum militibus sed etiam amicis in senatum uenit. in curia reddidit rationem suscepti imperii causatusque est, quod ad se occidendum Iulianus notos ducum caedibus misisset. fieri etiam senatus consultum coegit, ne liceret imperatori inconsulto senatu occidere senatorem. sed cum in senatu esset, milites per seditionem dena milia poposcunt a senatu, exemplo eorum qui Augustum Octavianum Romam deduxerant tantumque acceperant. et cum eos uoluisset conprimere Seuerus nec potuisset, tamen mitigatos addita liberalitate dimisit. Funus deinde censorium Pertinacis imagini duxit eumque inter diuos sacrauit, addito flamine et sodalibus Heluianis, qui Marciani fuerant. se quoque Pertinacem uocari iussit, quamuis postea id nomen aboleri uoluerit quasi omen. Amicorum dehinc aes alienum dissoluit. filias suas dotatas maritis Probo et Aetio dedit. et cum Probo genero suo praefecturam urbi optulisset, ille recussauit dixitque, minus sibi uideri praefectum esse quam principis generum. utrumque autem generum statim consulem fecit, utrumque ditauit. Alia die ad senatum uenit et amicos Iuliani incusatos proscriptioni ac neci dedit. causas plurimas audiuit. accusatos a prouincialibus iudices probatis rebus grauiter puniuit. rei frumentariae, quam minimam reppererat, ita consuluit, ut excedens uita septem annorum canonem p. R. relinqueret.

Ad orientis statum confirmandum profectus est, nihil adhuc de Nigro palam dicens. ad Africam tamen legiones misit, ne per Libyam atque Aegyptum Niger Africam occuparet ac p. R. penuria rei frumentariae perurgueret.

9 inconsulto ^u P (u postea eras.) senato P¹ 13 eos om. B¹
 16 flammine B heluianos BP 18 quae omen BP querimonia M em. Bernays (Iord.) 19 alienos BP 20 prouo BP¹ (bis) genere BP¹ 21 recusauit P 28 ipse uita M anonem B² 32 lybiam BP 33 ac pater M

Domitium Dextrum in locum Bassi praefectum urbi reli- 8
quit atque intra triginta dies quam Romam uenerat est
profectus. egressus ab urbe ad Saxa rubra seditionem 9
ingentem ob locum castrorum metandorum ab exercitu
passus est. occurrit ei et statim Geta frater suus, quem 10
provinciam sibi creditam regere praecepit aliud speran-
tem. Nigri liberos ad se adductos in eo habuit honore 11
quo suos. miserat sane legionem, quae Graeciam Thra- 12
ciamque praeciperet, ne eas Pescennius occuparet, sed
iam Byzantium Niger tenebat. Perinthum etiam Niger 13
uolens occupare plurimos de exercitu interfecit atque
ideo hostis cum Aemiliano est appellatus. cumque Seue- 14
rum ad participatum uocaret, contemptus est. promisit 15
sane Nigro tutum exilium, si uellet, Aemiliano autem
non ignouit. Aemilianus dehinc uictus in Hellesponto a 16
Seueri ducibus Cyzicum primum confugit atque inde in 17
aliam ciuitatem, in qua eorum iussu occisus est. fusae 18
sunt item copiae ab isdem ducibus etiam Nigri. his audi- 19
tis ad senatum Seuerus quasi confectis rebus litteras mi-
sit. dein conflixit cum Nigro eumque apud Cyzicum in- 20
teremit caputque eius pilo circumtulit. filios Nigri post 21
hoc, quos suorum liberorum cultu habuerat, in exilium
cum matre misit. litteras ad senatum de uictoria dedit. 22
neque quemquam senatorum qui Nigri partium fuerant
praeter unum supplicio adfecit. Antiochensibus iratior 23
fuit, quod et administrantem se in orientem riserant et
Nigrum etiam uictu iuuerant. denique multa his ademit. 24
Neapolitanis etiam Palaestinensibus ius ciuitatis tulit,
quod pro Nigro diu in armis fuerunt. in multos saeue 25
animaduertit, praeter ordinem senatorium, qui Nigrum
fuerant secuti. multas etiam ciuitates eiusdem partis in- 26
iuriis adfecit et damnis. eos senatores occidit qui cum 27

1 praefecti *BPM em. Mommsenus* 6 accepit *BP* 8 trha-
ciamque *BP* 9 praeriperet *M* 10 byzantium *BP* 17
uisu *B* 18 hisdem *BP* antiochensibus *BP* 19 Seuerus
Pertinax *M* 26 an in oriente iriserant? 27 uictum *BPM*
29 se *BP om. M* seueri *cod. Riccardianus a. m. s.* saeue *scri-
psi. an Seuerus?*

- 9 Nigro militauerant ducum uel tribunorum nomine. deinde circa Arabiam plura gessit, Parthis etiam in dicionem re-
 10 ductis nec non etiam Adiabenis. qui quidem omnes cum
 10 Pescennio senserant. atque ob hoc reuersus triumpho
 11 delato appellatus est Arabicus Adiabenicus Parthicus. 5
 11 sed triumphum respuit, ne uideretur de ciuili trium-
 phare uictoria. excusauit et Parthicum nomen, ne Par-
 thos lacesseret.
- 10 Redeunti sane Romam post bellum ciuile Nigri aliud
 bellum ciuile Clodi Albini nuntiatum est, qui rebellauit 10
 in Gallia. quare postea occisi sunt *fili Nigri* cum matre.
- 2 Albinum igitur statim hostem iudicauit et eos qui ad illum
 3 mollius uel scripserunt uel rescripserunt. et cum iret
 contra Albinum, in itinere apud Viminacium filium suum
 maiorem Bassianum adposito Aurelii Antonini nomine 15
 Caesarem appellauit, ut fratrem suum Getam ab spe im-
 4 perii, quam ille conceperat, summoueret. et nomen qui-
 dem Antonini idcirco filio adposuit, quod somniauerat,
 5 Antoninum sibi successurum. unde Getam etiam quidam
 Antoninum putant dictum, ut et ipse succederet in im- 20
 6 perio. aliqui putant idcirco illum Antoninum appellatum,
 quod Seuerus ipse in Marci familiam transire uoluerit.
- 7 et primo quidem ab Albinianis Seueri duces uicti sunt.
 tunc sollicitus cum consularet a Pannoniacis auguribus,
 comperit se uictorem futurum, aduersarium uero nec in 25
 potestatem uenturum neque enasurum sed iuxta aquam
 8 esse periturum. multi statim amici Albini deserentes ue-
 nere, multi duces capti sunt, in quos Seuerus animad-
 uertit.
- 11 Multis interim uarie gestis in Gallia primo apud Ti- 30
 nurtium contra Albinum felicissime pugnauit Seuerus.
- 2 cum quidem ingens periculum equi casu adit, ita ut mor-
 tuus ictu plumbeae crederetur, ita ut alius iam paene im-

3 adiauenis *BP*¹ 5 adiauenicus *BP*¹ 7 recusauit *M*
 8 lacesserat *BP*¹ 11 filii Nigri *om. BP* 17 quidam *B*
 23 albiani *B* albiniani *P*¹ *c. P*³ 24 pannoniciacis *BP* Panno-
 nicianis *S* 30 dinurtium *B* Trinurtium *uolg.* 32 cadit *BP*

perator ab exercitu diligeretur. eo tempore lectis actis 3
 quae de Clodio Celsino laudando, qui Adrumetinus et ad-
 finis Albini erat, facta sunt, iratus senatui Seuerus, quasi
 hoc Albino senatus praestitisset, Commodum inter diuos
 5 referendum esse censuit, quasi hoc genere se de senatu
 posset ulcisci. primusque inter milites diuum Commodum 4
 pronuntiauit idque ad senatum scripsit addita oratione
 victoriae. senatorum deinde qui in bello erant interempti 5
 cadauera dissipari iussit. deinde Albini corpore adlato 6
 10 paene seminecis caput abscidi iussit Romamque deferri
 idque litteris prosecutus est. nictus est Albinus die XI 7
 kal. Martias. reliquum autem cadauer eius ante domum
 propriam exponi ac diu uideri iussit. equum praeterea ipse 8
 residens supra cadauer Albini egit expauescentemque ad-
 15 monuit et effrenatum ut audacter protereret. addunt alii, 9
 quod idem cadauer in Rhodanum abici praecepit, simul
 etiam uxoris liberorumque eius.

Interfectis innumeris Albini partium uiris, inter quos 12
 multi principes ciuitatis, multae feminae inlustres fuerunt,
 20 omnium bona publicata sunt aerariumque auxerunt; tum
 et Hispanorum et Gallorum proceres multi occisi sunt.
 denique militibus tantum stipendiorum quantum nemo^r 2
 principum dedit. filiis etiam suis ex hac proscriptione 3
 tantum reliquid quantum nullus imperatorum, cum ma-
 25 gnam partem auri per Gallias per Hispanias per Italiam
 imperator iam fecisset. tuncque primum priuatarum re- 4
 rum procuratio constituta est. Multi sane post Albinum 5
 fidem ei seruantes bello a Seuero superati sunt. eodem 6
 tempore etiam legio Arabica defecisse ad Albinum nuntiata
 30 est. ultus igitur grauiter Albinianam defectionem inter- 7
 fectis plurimis, genere quoque eius extincto iratus Romam
 et populo et senatoribus uenit. Commodum in senatum 8

1 dilegeretur *B*¹ delegeretur *B*² deligeretur *M* 9 cadauer *B*¹
 de alb. *B*¹ adlata *B*¹*P*¹ 10 capud *B* 11 litteras *B* 12 kl.
 mar *B* 13 diuidere *BPM em. S* denudari *Obrecht* 15 ut et
 effrenatum aud. *BPM em. S* 16 quo quidem *B*¹ hrodanum *B*
 20 cum eis et *P*³*M* 27 constuta *B*¹*P* (*t. lord.*) 32 et om. *M*
 Romam uenit *M* ei sen. *B*¹ in senatu et concione *M*

et contionem laudauit, deum appellauit, infamibus displi-
 9 cuisse dixit, ut appareret, eum apertissime furere. post
 hoc de sua clementia disseruit, cum crudelissimus fuerit
 et senatores infra scriptos occiderit.

- 13 Occidit autem sine causae dictione hos nobiles: Mum- 5
 mium Secundinum, Asellium Claudianum, Claudium Ru-
 2 fum, Vitalium Victorem, Papium Faustum, Aelium Celsum,
 Iulium Rufum, Lollium Professum, Aurunculeium Corne-
 3 lianum, Antoninum Balbum, Postumium Seuerum, Ser-
 gium Lustralem, Fabium Paulinum, Nonium Gracchum, 10
 Masticium Fabianum, Casperium Agrippinum, Ceionium
 4 Albinum, Claudium Sulpicianum, Memmium Rufinum,
 Casperium Aemilianum, Cocceium Verum, Erucium Cla-
 5 rum, L. Stilonem, Clodium Rufinum, Egnatuleium Hono-
 6 ratum, Petronium Iuniorem, Pescennios Festum et Vera- 15
 tianum et Aurelianum et Materianum et Iulianum et Albi-
 num, Cerellios Macrinum et Faustinianum et Iulianum,
 7 Herennium Nepotem, Sulpium Canum, Valerium Catulli-
 num, Nouium Rufum, Claudium Arabianum, Marcum Asel-
 8 lionem. horum igitur tantorum ac tam inlustrium uiro- 20
 rum, nam multi in his consulares, multi praetorii, omnes
 certe summi uiri fuere, interfector ab Afris ut deus ha-
 9 betur. Cincium Seuerum calumniatus est, quod se ue-
 14 neno adpetisset, atque ita interfecit. Narcissum dein, 25
 Commodi strangulatorem, leonibus obiecit. multos prae-
 terea obscuri loci homines interemit praeter eos quos uis
 2 proelii absumpsit. post haec, cum se uellet commendare
 hominibus, uehicularium munus a priuatis ad fiscum tra-
 3 duxit. Caesarem dein Bassianum Antoninum a senatu 15
 4 appellari fecit decretis imperatoriis insignibus. ru- 30
 more deinde belli Parthici extincti patri matri auo et
 5 uxori priori per se statuas conlocauit. Plautianum ex
 amicissimo cognita eius uita ita odio habuit, ut et hostem

2 apparet *BP*¹ c. *P*³ 10 nonnium *BP**M* graccum *BP*
 Graecum *M* 11 Mastium *M* 13 casperi *BP*¹ 17 fausti-
 num *B*¹ 18 Sulpicium *M* 24 ita *om. B* 26 ius *M*
 27 adsumpsit *B* iussit *M* 31 extiti *BP* extincto *M* ex-
 tincti *scripsi (Iord.)* pari *B*

publicum appellaret et depositis statuīs eius per orbem
 terrae graui eum insigniret iniuria, iratus praecipue, quod
 inter proquinquorum et adfinium Seueri simulacra suam
 statuam ille posuisset. Palaestinis poenam remisit quam
 5 ob causam Nigri meruerant. Postea iterum cum Plau- 7
 tiano in gratiam redit et ueluti ouans urbem ingressus
cum eo Capitolium petit. quamuis et ipsum procedenti
 tempore occiderit. Getae minori filio togam uirilem de- 8
 dit, maiori Plautiani filiam uxorem iunxit. i qui hostem 9
 10 publicum Plautianum dixerant deportati sunt. ita omnium
 rerum semper quasi naturali lege mutatio est. filios dein 10
 consules designauit. Getam fratrem extulit. profectus 11
 dehinc ad bellum Parthicum est edito gladiatorio munere
 et congiario populo dato. Multos inter haec causis uel ue- 12
 15 ris uel simulatis occidit. damnabantur autem plerique, 13
 cur iocati essent, alii, cur tacuissent, alii, cur pleraque
 figurate dixissent, ut „ecce imperator uere nominis sui,
 uere Pertinax, uere Seuerus.“

Erat sane in sermone uolgari, Parthicum bellum ad- 15
 20 fectare Septimium Seuerum, gloriae cupiditate non aliqua
 necessitate deductum. traiecto denique exercitu a Brun- 2
 disio continuato itinere uenit in Syriam Parthosque sum-
 mouit. sed postea in Syriam redit, ita ut se pararet ac 3
 bellum Parthis inferret. inter haec Pescennianas reli- 4
 25 quias Plautiano auctore persequabatur, ita ut nonnullos
 etiam ex amicis suis quasi uitae suae insidiatores appete-
 ret. multos etiam, quasi Caldaeos aut uates de sua sa- 5
 lute consuluissent, interemit, praecipue suspectus unum-
 quemque idoneum imperio, cum ipse paruulos adhuc filios
 30 haberet idque dici ab his uel crederet uel audiret, qui
 sibi augurabantur imperium. denique cum occisi essent 6

3 sua statum *B*¹ 4 palestinis *BP* 5 nigro *BP* plau-
 tio *BPM* 6 rediit *P*² (it in *ras.*) ingressum *BP* 7 cum eo
addidi 9 iunxit *B* hii *B* hi *P.M* 11 quase *BP*¹ 12
 profectos *BP*¹ 16 cum ioc. *P*² 17 figurata *BP* figura *M*
 figurate *exc.* esse *BPM* ecce *em. Gr.* 18 uero *B*¹ 21
 trahecto *B*¹ 27 caldeos *B* 28 suspectos *BPM em. S*

- nonnulli, Seuerus se excusabat et post eorum mortem negabat fieri iussisse quod factum est. quod de Laeto
 7 praecipue Marius Maximus dicit. Cum soror sua Lepti-
 tana ad eum uenisset uix Latine loquens, ac de illa mul-
 tum imperator erubesceret, dato filio eius lato clauo at- 5
 que ipsi multis muneribus redire mulierem in patriam
 praecepit, et quidem cum filio, qui breui uita defunc-
 tus est.
- 16 Aestate igitur iam exeunte Parthiam ingressus Ctesi-
 fontem pulso rege peruenit et cepit hiemali prope tem- 10
 pore, quod in illis regionibus melius per hiemem bella
 tractantur, cum herbarum radicibus milites uiuerent atque
 2 inde morbos aegritudinesque contraherent. quare cum
 obsistentibus Parthis, fluente quoque per insuetudinem
 cibi alio militum longius ire non posset, tamen perstitit 15
 et oppidum cepit et regem fugauit et plurimos interemit
 3 et Parthicum nomen meruit. ob hoc etiam filium eius
 Bassianum Antoninum, qui Caesar appellatus iam fuerat,
 annum XIII agentem participem imperii dixerunt milites.
 4 Getam quoque, minorem filium, Caesarem dixerunt, eum- 20
 dem Antoninum, ut plerique in litteras tradunt, appellan-
 5 tes. harum appellationum causa donatium militibus lar-
 gissimum dedit concessa omni praeda oppidi Parthici,
 6 quod milites quaerebant. inde in Syriam redit uictor et
 Parthicum deferentibus sibi patribus triumphum idcirco 25
 recusauit, quod consistere in curru adfectus articulari
 7 morbo non posset. filio sane concessit, ut triumpharet;
 cui senatus Iudaicum triumphum decreuerat idcirco quod
 8 et in Syria res bene gestae fuerant a Seuero. dein cum
 Antiochiam transisset, data uirili toga filio maiori secum 30

1 nonnullis *BP*¹ 7 praecipit *B* quibus peui *B*¹ reui
*B*² quibus seni *P.M* 9 est hesifontem *B*¹ thesifontem *B*²*P.M*
 12 culparum *BP.M* herbarum *Egnat.* 15 albo *B* 17 hoc *om.*
BP 21 littoras *B*¹ appellante *BP* 22 horum *B* ap-
 pellatione *B*¹ 24 et] *malim* sed parthicus *BP* et Parthicus.
 deferent. *distinguit Mommsenus* 26 curfu *B*¹*P*¹ cursu *B*²
 affectos *BP*¹ 27 sane *om.* *B*¹ 28 idcirco recusauit quod
 consistere res *B*¹ 29 gesti *B*¹ 30 antiochia *B*

eum consulem designauit, et statim in Syria consulatum ⁹⁵⁴
inierunt. post hoc dato stipendio cumulatione militibus ²⁰² 9
Alexandriam petit.

In itinere Palaestinis plurima iura fundauit. Iudaeos 17
5 fieri sub graui poena uetuit. idem etiam de Christianis
sanxit. deinde Alexandrinis ius bulentiarum dedit, qui 2
sine publico consilio ita ut sub regibus ante uiuebant, uno
iudice contenti, *quem* Caesar dedisset. multa praeterea 3
his iura mutauit. iucundam sibi peregrinationem hanc 4
0 propter religionem dei Sarapidis et propter rerum anti-
quarum cognitionem et propter nouitatem animalium uel
locorum fuisse, Seuerus ipse postea semper ostendit. nam
et Memfim et Memnonem et piramides et labyrinthum
diligenter inspexit.

Et quoniam longum est minora persequi, huius ma- 5
gnifica illa: quod uicto et occiso Iuliano praetorianas co-
hortes exauctorauit, Pertinacem contra uoluntatem mili-
tium in deos rettulit, Saluii Iuliani decreta iussit aboleri;
quod non optinuit. denique cognomentum Pertinacis non 6
0 tam ex sua uoluntate atque morum parsimonia uidetur
habuisse. nam et infinita multorum caede crudelior habi- 7
tus et, cum quidam ex hostibus eidem se suppliciter op-
tulisset dixissetque ille ** quod facturus esset, non est mol-
litus tam prudente dicto *et* interfici eum iussit. fuit prae- 8
5 terea delendarum cupidus factionum. prope a nullo con-
gressu *digressus* nisi uictor. Persarum regem Abgarum 18
subegit. Arabas in dicionem accepit. Adiabenos in tri-

4 palestinis BP fundicuit BP 5 poenam B de
etiam B¹ cristianis P 6 sanxit B 8 quem om. BP¹
add. P³ dedit B¹ 11 bello eorum BPM 13 nemnonem
B¹ 15 minorem P¹ 18 saluti BP 19 cognomentum P¹
20 quam BPM ac morum S atque morum scripsi pas-
simonia B¹ P¹ 22 optulissetque dixisset BPM 23 illi C post
ille lacunam significauit hanc fere sententiam fuisse ratus se nihil
aliud fecisse quam quod ipse (i.e. Seuerus) facturus fuisset. cf.
Aur. Vict. Caes. 20, 11 quid, quaeso, faceres, si tu esses? uolg.
quid tu facturus es? est BP esset M 24 et addidi
26 digressus add. C ex Aur. Vict. Caes. 20, 14 27 dicionem
M adiauenas BPM

- 2 butarios coegit. Britanniam, quod maximum eius impe-
rii decus est, muro per transuersam insulam ducto utrim-
que ad finem Oceani muniuit. unde etiam Britannici no-
3 men accepit. Tripolim, unde oriundus erat, contunsis belli-
cosissimis gentibus securissimam reddidit ac p. R. diur-
num oleum gratuitum et fecundissimum in aeternum
4 donauit. idem cum inplacabilis delictis fuit, tum ad
5 erigendos industrios quosque iudicii singularis. philoso-
phiae ac dicendi studiis satis deditus, doctrinae quoque
6 nimis cupidus, latronum ubique hostis. uitam suam pri-
uatam publicamque ipse composuit ad fidem, solum ta-
7 men uitium crudelitatis excussans. de hoc senatus ita
iudicauit, illum aut nasci non debuisse aut mori, quod et
8 nimis crudelis et nimis utilis rei publicae uideretur. domi
tamen minus cautus, qui uxorem Iuliam famosam adulte-
9 riis tenuit, ream etiam coniurationis. idem, cum pedibus
aeger bellum moraretur, idque milites anxie ferrent eius-
que filium Bassianum, qui una erat, Augustum fecissent,
tollī se atque in tribunal ferri iussit, adesse deinde omnes
tribunos centuriones duces et cohortes quibus auctoribus
10 id acciderat, sisti deinde filium, qui Augusti nomen accepe-
rat. cumque animaduerti in omnes auctores facti praeter
11 filium iuberet rogareturque omnibus ante tribunal postra-
tis, caput manu contingens ait: „Tandem sentitis caput im-
perare, non pedes.“ huius dictum est, cum eum ex humili
per litterarum et militiae officia ad imperium plurimis gra-
dibus fortuna duxisset: „Omnia, inquit, fui et nihil expedit.“
19 Perit Eboraci in Brittaniam subactis gentibus quae Brit-
taniae uidebantur infestae anno imperii XVIII, morbo gra-
2 uissimo extinctus iam senex. reliquit filios duos, Anto-
ninum Bassianum et Getam, cui et ipsi in honorem Marci

2 utrumque *BP* uterque *M* 5 ac pacem *M* diutur-
nam *BPM* emend. ex *Reg. C* 6 facundissimum *BPM* emend. ex
Reg. C ei iucundissimum *Mommsen.* 8 iudiciis *B* singul/a-
ris *P* 12 excusans *P* 16 eam *BPM* em. *S e Vict. l. s. s. 20,*
23 18 erant *BPM* 21 accederat *BP* 23 rogareturquem
- *BP* 27 dixisset *B¹* 28 euoraci *BP¹* brittannia *P*
brittanniae *BP* 29 infertae *B¹*

Antonini nomen inposuit. inlatus sepulchro Marci Anto- 3
nini, quem ex omnibus imperatoribus tantum coluit, ut
et Commodum in diuos referret et Antonini nomen omni-
bus deinceps quasi Augusti adscribendum putaret. ipse 4
5 a senatu agentibus liberis, qui ei funus amplissimum ex-
hibuerunt, inter diuos est relatus.

Opera publica praecipua eius extant Septizonium et 5
thermae Seuerianae. eiusdemque etiam ianuae in Trans-
tiberina regione ad portam nominis sui, quarum forma
10 intercidens statim usum publicum inuidit. Iudicium de eo 6
post mortem magnum omnium fuit, maxime quod diu nec
a filiis eius boni aliquid rei p. uenit, et postea inuadentibus
multis rem p. res Romana praedonibus direptui fuit. Hic 7
tam exiguis uestibus usus est ut uix et tunica eius aliquid
15 purpurae haberet, cum hirta clamyde umeros uelaret.
cibi parcissimus, leguminis patrii auidus, uini aliquando 8
cupidus, carnis frequenter ignarus. ipse decorus ingens, 9
promissa barba, cano capite et crispo, uultu reuerendus,
canorus uoce, sed Afrum quiddam usque ad senectutem
20 sonans. ac multum post mortem amatus uel inuidia de- 10
posita uel crudelitatis metu.

Legisse me apud Helium Maurum Phlegontis Hadriani 20
libertum memini, Septimium Seuerum inmoderatissime,
cum moreretur, laetatum, quod duos Antoninos pari im-
25 perio rei p. relinqueret, exemplo Pii, qui Verum et Mar-
cum Antoninos per adoptionem filios rei p. reliquit, hoc 2
melius quod ille filios per adoptionem, hic per se genitos
rectores Romanae rei p. daret: Antoninum scilicet Bassia-
num, quem ex priore matrimonio suscepit, et Getam,
30 quem de Iulia genuerat. sed illum multum spes fefel- 3

1 inlegatus BP 3 diuus B¹ diuo's B referet B
omnibus deinceps omnibus B fort. nominibus? 4 ipsi M
5 liberisque BPM em. S eius B²M exhibitum fuit M
7 praecipue BPM em. S 8 eius denique P.M iane B ianae
P ianus M Iani — quorum C ianuae Egn. balneae Becker
ant. rom. I p. 213 14 tamen B exc. M exiguis BPM fort.
exilibus? uixit BP uix M em. S 15 umero BP ualeret
BPM 18 referendus B¹ 22 Maurum] in P prius u in ras.
29 quidem BP om. M em. Egn. 30 quem om. BPM add. Egnat.

lit. nam unum parricidium, alterum sui mores rei p.
 inuiderunt, sanctumque illud nomen in nullo fere
 4 diu bene mansit. Et reputanti mihi, Diocletiane Auguste,
 neminem prope magnorum uirorum optimum et utilem
 5 filium reliquisse satis claret. denique aut sine liberis ue- 5
 ris interierunt aut tales habuerunt plerique, ut melius
 21 fuerit de rebus humanis sine posteritate discedere. et
 ut ordiamur a Romulo: hic nihil liberorum reliquit, ni-
 hil Numa Pompilius, quod utile posset esse rei p. quid
 Camillus? num sui similes liberos habuit? quid Scipio? 10
 2 quid Catones qui magni fuerunt? iam uero quid de Ho-
 mero Demosthene Vergilio Crispo [et] Terentio Plauto
 ceterisque aliis loquar? quid de Caesare? quid de Tullio,
 3 cui sane melius fuerat liberos non habere? quid de Au-
 gusto, qui nec adoptiuum bonum filium habuit, cum illi 15
 eligendi potestas fuisset ex omnibus? falsus est etiam ipse
 4 Traianus in suo munice ac nepote diligendo. sed ut
 omittamus adoptiuos, ne nobis Antonini Pius et Marcus,
 numina rei publicae, occurrant, ueniamus ad genitos.
 5 quid Marco felicius fuisset, si Commodum non reliquis- 20
 6 set heredem? quid Seuero Septimio, si Bassianum nec
 genuisset? qui statim insimulatum fratrem insidiarum
 contra se cogitatarum parricidali etiam figmento intere-
 7 mit; qui nouercam suam — et quid nouercam? matrem quin
 immo, in cuius sinu Getam filium eius occiderat, uxorem 25
 8 duxit; qui Papinianum iuris asylum et doctrinae legalis
 thesaurum, quod parricidium excusare noluisset, occidit,
 et praefectum quidem, ne homini per se et per scientiam
 9 suam magno deesset et dignitas. denique, ut alia omit-
 tam, ex huius moribus factum puto, *ut* Seuerus tristior uir 30
 ad omnia, immo etiam crudelior pius et dignus deorum

2 reſ P¹ 4 neminem facere prope BP¹ facere om. M
 fere em. S (ita etiam cod. Riccardianus u. s. m.) et deleuit prope;
 equidem fere post nullo u. 2 posui seruata u. prope 5 uiri BPM
 neris S 7 discederet B 12 demostene BP et uncis in-
 clusi terrentio BP 14 soli BPM sane scripsi 16 ele-
 gendi BP 20 quod B¹ non om. P¹ 21 non gen. M
 26 regalis BPM 28 sciam P¹ 29 deesse BP¹ 30 ut om. BP

altaribus duceretur. qui quidem diuinam Sallusti oratio- 10
nem, qua Micipsa filios ad pacem hortatur, ingrauat
morbo misisse filio dicitur maiori. idque frustra ** et
hominem tantum ualitudine. uixit denique in odio populi 11
5 diu Antoninus, nomenque illud sanctum diu minus amatum
est, quamuis et uestimenta populo dederit, unde Caracal-
lus est dictus, et thermas magnificentissimas fecerit. ex- 12
tat sane Romae Seueri porticus gesta eius exprimens a
filio, quantum plurimi docent, structa.

Signa mortis eius haec fuerunt: ipse somniauit quat- 22
tuor aquilis et gemmato curru praeuolante nescio qua in-
genti humana specie ad caelum esse raptum; cumque ra-
peretur, octoginta et nouem numeros explicuisse, ultra
quot annos ne unum quidem annum uixit, nam ad impe-
rium senex uenit; cumque positus esset in circulo ingenti 2
aereo, diu solus et destitutus stetit, cum ueretur autem,
ne praeceps rueret, a Ioue se uocatum uidit atque inter
Antoninos locatum. die circensium cum tres Victoriolae 3
more solito essent locatae gypseae cum palmis, media,
quae ipsius nomine adscriptum orbem tenebat, uento icta
de podio stans decidit et humi constitit; at quae Getae
nomine inscripta erat, corruit et omnis conminuta est;
illa nero quae Bassiani titulum praeferebat, amissa palma
uenti turbine uix constitit. post murum apud uallum 4
missum in Brittania cum ad proximam mansionem re-
diret non solum uictor sed etiam in aeternum pace fun-
data uoluens animo, quid ominis sibi occurreret, Aethiops
quidam e numero militari, clarae inter scurras famae et
celebratorum semper iocorum, cum corona e cupressu
facta eidem occurrit. quem cum ille iratus remoueri ab 5
oculis praecepisset, et coloris eius tactus omine et coro-

1 diu immo *BPM* salusti *P*¹ oratione *B*¹*P* 2 mihi
ipsa *BP*¹ 3 lacunam post frustra significauit *C* 4 populo
B 14 quod *BP* quot *exc. M* 16 aereo *Mommsenus* 17
reureret *B*¹*P*¹ 18 uictoriae *M* 21 fort. decidit et stans
humi constitit a quae *BP*¹ 22 erant *BP*¹ 24 consti-
tuit *B* maurum *BPM* 27 uolens *BP*¹ hominis *BP*¹
29 upresso *P*¹ 30 idem *BP*¹ *em. P*³ 31 homines *BP*

- nae, dixisse ille dicitur ioci causa: „Totum fuisti, totum
 6 uicisti, iam deus esto uictor.“ et in ciuitatem ueniens
 cum rem diuinam uellet facere, primum ad Bellonae tem-
 plum ductus est errore haruspici rustici, deinde hostiae
 7 furuae sunt adplicatae. quod cum esset aspernatus atque 5
 ad Palatium se reciperet, negligentia ministrorum nigrae
 hostiae et usque ad linen domus Palatinae imperatorem
 secutae sunt.
- 23 Sunt per plurimas ciuitates opera eius insignia. ma-
 gnum uero illud in uita eius, quod Romae omnes aedes 10
 publicas, quae uitio temporum labebantur, instaurauit
 nusquam prope suo nomine adscripto, seruatis tamen
 2 ubique titulis conditorum. moriens septem annorum ca-
 nonem, ita ut cottidiana septuaginta quinque milia mo-
 dium expendi possent, reliquit; olei uero tantum, ut 15
 per quinquennium non solum *urbis* usibus, sed et totius
 Italiae, quae oleo eget, sufficeret.
- 3 Vltima uerba eius dicuntur haec fuisse: „Turbatam
 rem p. ubique accepi, pacatam etiam Brittanis relinquo,
 senex et pedibus aeger firmum imperium Antoninis meis 20
 4 relinquens, si boni erunt, imbecillum, si mali.“ iussit
 deinde signum tribuno dari ‘Laboremus’, quia Pertinax,
 quando in imperium adscitus est, signum dederat ‘Militem-
 5 us’. Fortunam deinde regiam, quae comitari principes
 et in cubiculis poni solebat, geminare statuerat, ut sacra- 25
 6 tissimum simulacrum utrique relinqueret filiorum; sed
 cum uideret, se perurgueri sub hora mortis, iussisse fer-
 tur, ut alternis diebus apud filios imperatores in cubicu-
 7 lis Fortuna poneretur. quod Bassianus prius contempsit
 quam faceret parricidium. 30
- 24 Corpus eius a Britannia Romam usque cum magna
 2 prouincialium reuerentia susceptum est; quamuis aliqui
 urnulam auream tantum fuisse dicant Seueri reliquias

2 in *om.* *BP*¹ 4 terrore *B* 6 negligentiae *B* 7 ei *BP*
om. *M* et *S* 10 ciuitate *BPM em. S* 11 templorum *BP* te-
 miorum *M* instaurabit *BP*¹ 13 anonem *B*² 14 cotidiana
B 16 *urbis add. Egnat.* 17 egeret *M* 20 hec *BP*¹ ac *P*²
 26 utrimque *BP* 31 brittannia *P* usque *om.* *B*¹

continentem eandemque Antoninorum sepulchro inlatam,
 cum Septimius illic ubi uita functus est esset incensus.
 Cum Septizonium faceret, nihil aliud cogitauit, quam ut 3
 ex Africa uenientibus suum opus occurreret. nisi absente 4
 eo per praefectum urbis medium simulacrum eius esset
 locatum, aditum Palatinis aedibus, id est regium atrium,
 ab ea parte facere uoluisse perhibetur. quod etiam post 5
 Alexander cum uellet facere, ab haruspibus dicitur esse
 prohibitus, cum hoc sciscitans non litasset.

1 eademque *B* 2 septimus *BPl c. P³* Septimius Per-
 tinax Seuerus *M* 3 septizodium *BPM* 4 absente opere *BPM*
 8 aruspibus *B* 9 scissitans *B* aeli spartiani seuerus
 explicit *BP*

PESCENNIVS NIGER

AELI SPARTIANI

- 1 Rarum atque difficile est, ut, quos tyrannos aliorum
victoria fecerit, bene mittantur in litteras, atque ideo
vix omnia de his plene in monumentis atque annalibus 5
2 habentur. primum enim, quae magna sunt in eorum ho-
norem, ab scriptoribus deprauantur, deinde alia suppri-
muntur, postremo non magna diligentia in eorum genere
ac vita requiritur, cum satis sit audaciam eorum et bel-
lum, in quo uicti fuerint, ac poenam proferre. 10
- 3 Pescennius ergo Niger, ut alii tradunt, modicis pa-
rentibus, ut alii, nobilibus fuisse dicitur, patre Annio Fusco,
matre Lampridia, auctore curatore Aquini, ex qua familia
originem ducebat; quod quidem dubium etiam nunc ha-
4 betur. Hic eruditus mediocriter litteris, moribus ferox, 15
diuitiis immodicus, vita parcus, libidinis effrenatae ad
5 omne genus cupiditatum, ordines diu duxit multisque du-
catibus peruenit, ut exercitus Syriacos iussu Commodi re-
geret, suffragio maxime athletae qui Commodum strangu-
lauit, ut omnia tunc fiebant. 20
- 2 Is postquam comperit occisum Commodum, Iulianum
imperatorem appellatum eundemque iussu Seueri et sena-

1 incipit pescennius niger *BP* helii spartiani *add.* *P*³ Spar-
tiani Pescennius Niger *M* 3 quod *BP* 7 subprimuntur *B*
8 genera *BP* generatio *M* 9 requiretur *BP* requiratur *M*
10 fuerunt *B*¹ 13 lampidria *B* 19 strangulabit *B*¹*P*¹

tus occisum, Albinum etiam in Gallia sumpsisse nomen
 [eius] imperatoris, ab exercitibus Syriacis, quos regebat,
 appellatus est imperator, ut quidam dicunt, magis in Iu-
 liani odium quam in aemulationem Seueri. huic ob dete- 2
 5 stationem Iuliani primis imperii diebus ita Romae fautum
 est a senatoribus dumtaxat, qui et Seuerum oderant, ut
 inter lapidationes execrationesque omnium illi feliciter
 optaretur, „illum principem superi et illum Augustum“
 populus adclamaret. Iulianum autem oderant populares, 3
 10 quod Pertinacem milites occidissent et illum imperatorem
 aduersa populi uoluntate appellassent. denique ingentes
 ob hoc seditiones fuerunt. Ad occidendum autem Ni- 4
 grum primipilarem Iulianus miserat, stulte ad eum qui
 haberet exercitus *et* se tueri posset; proinde quasi
 15 qualis libet imperator a primipilario posset occidi. ea 5
 dem autem dementia etiam Seuero iam principi Iulia-
 nus successorem miserat. denique etiam Aquilium cen- 6
 turionem notum caedibus ducum miserat, quasi impera-
 tor tantus a centurione posset occidi. par denique 7
 20 insania fuit, quod cum Seuero ex interdicto de im-
 perio egisse fertur, ut iure uideretur principatum prae-
 uenisse.

Et de Pescennio Nigro iudicium populi ex eo apparuit, 3
 quod, cum ludos circenses Iulianus Romae daret, et indis-
 25 crete subsellia circi maximi repleta essent, ingentique
 iniuria populus adfectus esset, per omnes uno consensu
 Pescennius Niger ad tutelam urbis est expetitus, odio,
 ut diximus, Iuliani et amore occisi Pertinacis. cum qui-
 dem Iulianus dixisse fertur, neque sibi neque Pescennio 2
 30 longum imperium deberi, sed Seuero, qui magis esset
 odio habendus a senatoribus militibus prouincialibus po-

1 nomen eius BP et ius S. mihi ex dittographia litterarum uer-
 sus antecedentis eundemq. e ius su u. eius uidetur esse orta 8
 obtaretur B 13 iulianum BP¹ c. P³ 14 et se tueri] seueri
 BP 16 clementia B 18 miserator tantus BP¹ quasi im-
 perat add. P² 21 uidetur BP¹ ad principatum peruenisse
 M 25 se subsellia BP 29 nec M

3 pularibus. quod probauit rei euentus. Et Pescennius
 4 quidem Seuero eo tempore quo Lugdunensem prouin-
 5 ciam regebat amicissimus fuit; nam ipse missus erat ad
 6 comprehendendos desertores, qui innumeri Gallias tunc
 7 uexabant. in quo officio quod se honeste gessit, iucun- 5
 8 dissimus fuit Seuero, ita ut de eo ad Commodum Septi-
 9 mius referret adserens necessarium rei publicae uirum.
 10 et reuera in re militari uehemens fuit. numquam sub
 11 eo miles prouinciali lignum oleum operam extorsit. ipse
 12 a milite nihil accepit. cum tribunatus ageret, nihil ac- 10
 13 cipi passus est. nam et imperator iam tribunos duos,
 14 quos constitit stellaturas accepisse, lapidibus obrui ab
 15 auxiliaribus iussit.

16 Extat epistula Seueri, qua scribit ad Ragonium Cel-
 17 sum Gallias regentem: „Miserum est, ut imitari eius di- 15
 18 sciplinam militarem non possimus quem per bellum uici-
 19 mus: milites tui uagantur, tribuni medio die lauant, pro
 20 tricliniis popinas habent, pro cubiculis meritoria; saltant
 21 bibunt cantant et mensuras conuiuiorum uocant illi hoc 20
 22 sine mensura potare. haec, si ulla uena paternae discipli-
 23 nae uiueret, fierent? emenda igitur primum tribunos,
 24 deinde militem. quem quamdiu non timueris, tamdiu
 25 timeberis. sed scias idque de Nigro, militem timere non
 26 posse, nisi integri fuerint tribuni et duces militum.“ haec
 27 de Pescennio Seuerus Augustus. *De hoc* adhuc milite 25
 28 Marcus Antoninus ad Cornelium Balbum: „Pescennium
 29 mihi laudas, agnosco; nam et decessor tuus eum manu
 30 strenuum, uita grauem et iam tum plus quam militem
 31 dixit. itaque misi litteras recitandas ad signa, quibus
 32 eum trecentis Armenicis et centum Sarmatis et mille 30
 33 nostris praeesse iussi. tuum est ostendere, hominem non

1 rei euentus *om.* *BP*¹ 5 iucundissimum *BPM em. S*
 11 imperatorium *BP*¹ imperatorum *M* imperator iam *P*³
 14 quam *M* 16 possumus *BP.M* bellum *B*¹*P* bello *B*² per
 bellum *P*²*M* 17 labant *B*¹*F*¹ 19 uiuent *BP* cum *BPM*
 illi *scripsi* 20 uana *BP* 21 uiuere *BP* 22 non *add. S*
 24 timebis *BPM* timeberis *uolg.* 25 de hoc *addidi* (de eo-
 dem *C*) 31 nostres *B*¹*P*¹ nostros *B*²

ambitione, quod nostris non conuenit moribus, sed uir-
tute uenisse ad eum locum quem auus meus Hadrianus,
quem Traianus proauus non nisi exploratissimis dabat.“
De hoc eodem Commodus: „Pescennium fortem uirum 4
noui et ei tribunatus iam duos dedi: ducatum mox dabo,
ubi per senectutem Aelius Corduenus rem p. recussaue-
rit.“ haec de eo iudicia omnium fuerunt. Sed et Seue- 5
rus ipse saepe dixit, ignotum se Pescennio, nisi perse-
ueraret. a Commodio denique Pescennius consul decla- 6
ratus Seuero praepositus est, et quidem irato, quod pri-
mipilaribus commendantibus consulatum Niger mereret-
tur. in uita sua Seuerus dicit, se, priusquam filii sui id 7
aetatis haberent, ut imperare possent, aegrotantem id
in animo habuisse, ut, si quid forte sibi accidisset, Niger
Pescennius eodem et Clodius Albinus succederent, qui
ambo Seuero grauissimi hostes extiterunt. unde apparet, 8
quod etiam Seueri de Pescennio iudicium fuerit. Si Se- 5
uero credimus, fuit gloriae cupidus Niger, uita fictus,
moribus turpis, aetatis prouectae, cum in imperium inua-
sit, ex quo cupiditates eius incusat, proinde quasi Seuerus
minor ad imperium uenerit, qui annos suos contrahit, cum
decem et octo annis imperauit et octogesimo nono perit.

Sane Seuerus Heraclitum ad optinendam Bithyniam 2
misit, Fuluium autem ad occupandos adultos Nigri filios.
nec tamen in senatum quicquam de Nigro Seuerus dixit, 3
cum iam audisset de eius imperio, ipse autem proficisce-
retur ad componendum orientis statum tantum. sane 4
illud fecit proficiscens ut legiones ad Africam mitteret, ne
eam Pescennius occuparet et fame populum Romanum
perurgueret. uidebatur autem id facere posse per Liby- 5

1 ambitionem *BP t. I.* 6 senectutem melius *B¹P¹* (*in B prius m eras., in P alterum exp.*) recussauerat *B* recusauerit *P* 7 se seuerus *BP* 8 ignotorum *B* 14 habuisset *BP*
15 eidem *M* 19 cum imp. *M* 23 ad obtinendam Bri-
tanniam *Huebner m. Rh. n. XII p. 64* 24 fulbium *BP* 25 in
senatu *M* 27 statuã *B¹* distinctio post tantum est *Mommseni.*
ego tantum ex statum falso bis scripto ortum esse conieceram
30 et uidebatur *BPM* et deleui (*Iord.*) lybiam *BP*

am Aegyptumque uicinas Africae, difficili licet itinere ac
 6 nauigatione. et Pescennius quidem ueniente ad orientem
 Seuero Graeciam Thracias Macedoniam interfectis multis
 inlustribus uiris tenebat, ad participatum imperii Seue-
 7 rum uocans. a quo causa eorum quos occiderat cum
 Aemiliano hostis est appellatus. dein a ducibus Seueri
 8 per Aemilianum pugnans uictus est. et cum illi tutum
 exilium promitteret, si ab armis recederet, persistens
 iterum pugnavit et uictus est atque apud Cyzicum circa
 paludem fugiens sauciatus et sic ad Seuerum adductus 10
 6 atque statim mortuus. Huius caput circumlatum pilo Ro-
 mam missum, filii occisi, necata uxor, patrimonium pu-
 2 blicatum, familia omnis extincta. sed haec omnia, post-
 quam de Albinus rebellione cognitum est, facta sunt; nam
 3 prius et filios Nigri et matrem in exilium miserat. sed 15
 exarsit secundo ciuili bello, immo iam tertio et factus est
 4 durior. tunc etiam innumeros senatores interemit Se-
 uerus et ab aliis Syllae Punici, ab aliis Marii nomen
 accepit.
 5 Fuit statura prolixa, forma decorus, capillo in uerti- 20
 cem ad gratiam reflexo, uocis canorae, ita ut in campo
 loquens per mille passus audiretur, nisi uentus aduersa-
 retur, oris uerecundi et semper rubidi, ceruice adeo
 nigra, ut, quemammodum multi dicunt, ab ea Nigri no-
 6 men acceperit, cetera corporis parte candidus et magis 25
 pinguis, uini auidus, cibi parcus, rei ueneriae nisi ad
 7 creandos liberos prorsus ignarus. denique etiam sacra
 quaedam in Gallia, † qua se castissimis decernunt, con-
 8 sensu publico celebranda suscepit. Hunc in Commodia-
 nis hortis in porticu curua pictum de musio inter Com-
 modi amicissimos uidemus sacra Isidis ferentem; quibus
 9 Commodus adeo deditus fuit, ut et caput raderet et Anu-
 10 bin portaret et omnis pausas expleret. fuit ergo miles

1 difficile B 2 uenientem B 4 inlustribus B¹P¹ (c. P³)
 M 9 cizicum B in litura 16 etiam M 17 tunc cum BP
 tunc et M etiam scripsi (cum del. Mommsenus) 20 statura
 Pescennius M 28 quae a M decernuntur M 30 curba
 BP 33 paucas BP partes M em. Gr.

optimus, tribunus singularis, dux praecipuus, legatus se-
nerissimus, consul insignis, uir domi forisque conspicuus,
imperator infelix; usui denique rei p. sub Seuero, ho-
mine tetrico, esse potuisset, si cum eo esse uoluisset. sed 7
deceptus est consiliis scaeuus Aureliani, qui filias suas
eius filiis despondens persistere cum fecit in imperio.

Hic tantae fuit auctoritatis, ut ad Marcum primum 2
deinde ad Commodum scriberet, cum uideret prouincias
facili administrationum mutatione subuerti, primum ut
nulli ante quinquennium succederetur prouinciae prae-
sidi uel legato uel proconsuli, quod prius deponerent po-
testatem quam scirent administrare. deinde ne noui ad 3
regendam rem p. accederent praeter militares administra-
tiones, intimauit, ut assessores in quibus prouinciis adse-
dissent, in his administrarent. quod postea Seuerus et 4
deinceps multi tenuerunt, ut probant Pauli et Ulpiani
praefecturae, qui Papiniano in consilio fuerunt ac postea
cum unus ad memoriam, alter ad libellos paruisset, sta-
tim praefecti facti sunt. huius etiam illud fuit, ut nemo 5
adsideret in sua prouincia, nemo administraret nisi Ro-
mae Romanus, hoc est oriundus urbe. addidit praeterea 6
consiliariis salaria, ne eos grauarent quibus adsidebant,
dicens, iudicem nec dare debere nec accipere. Hic erga 7
milites tanta fuit censura, ut, cum apud Aegyptum ab eo
limitanei uinum peterent, responderit: „Nilum habetis
et uinum quaeritis?“ si quidem tanta illius fluminis dul-
citus, ut accolae uina non quaerant. idem tumultuanti- 8
bus is qui a Saracenis uicti fuerant et dicentibus: „Vi-
num non accepimus, pugnare non possumus“, „Erube-
scite“, inquit, „illi qui uos uincunt aquam bibunt.“
idem Palaestinis rogantibus, ut eorum censitio leuaretur 9
idcirco quod esset grauata respondit: „Vos terras uestras
leuari censitione uultis: ego uero etiam aerem uestrum
censere uellem.“

4 potuisse BP 5 sceui BPM em. S 6 dispondens BP
13 interpunxit Obrecht 18 ad om. B¹ 20 Romae om. M
28 his BPM saracinis B 33 censitionem BPM

8 Denique Delfici Apollinis uates in motu rei p. maximo, cum nuntiaretur tres esse imperatores, Seuerum Septimium, Pescennium Nigrum, Clodium Albinum, consultus quem expediret rei publicae imperare, uersum Graecum huiusmodi fudisse dicitur: 5

„Optimus est Fuscus, bonus Afer, pessimus Albus.“

2 ex quo intellectum, Fuscum Nigrum appellatum uaticinatione, Seuerum Afrum, Album uero Albinum dictum.

3 nec defuit alia curiositas, qua requisitum est, qui esset optenturus rem publicam. ad quod ille respondit alium 10 uersum talem:

„Fundetur sanguis Albi Nigrique animantis,
imperium mundi Poena reget urbe profectus.“

4 item, cum quaesitum esset, quis illi successurus esset, respondisse itidem Graeco uersu dicitur: 15

„Cui dederint superi, nomen habere Pii.“

5 quod omnino intellectum non est, nisi cum Bassianus Antonini, quod uerum signum Pii fuit, nomen accepit.

6 item cum quaereretur, quamdiu imperaturus esset, respondisse Graece dicitur: 20

„Bis denis Italum conscendit nauibus aequor:
si tamen una ratis transiliet pelagus.“

ex quo intellectum, Seuerum uiginti annos expleturum.

9 Haec sunt, Diocletiane maxime Augustorum, quae de Pescennio didicimus ex pluribus libris. non enim facile, 25

ut in principio libri diximus, quisquam uitas eorum mittit in libros qui aut principes in re p. non fuerunt aut a senatu appellati non sunt imperatores, aut occisi citius

2 ad famam uenire nequiuissent. inde quod latet Vindex, quod Piso nescitur, quod omnes illi qui aut tantum adoptati sunt aut a militibus imperatores appellati, ut sub 30

Domitiano Antonius, aut cito interempti uitam cum imperii usurpatione posuerunt. sequitur nunc, ut de Clodio Albino dicam, qui quasi socius huius habetur, quod et

1 immo reip. *BP* 3 consultum *BPM* 5 fuisse *BP*
14 illis *BP* 21 consendit *B¹P¹* aequor *om. B¹* 30 ipso
B¹ piso *B²*

pariter contra Seuerum rebellarunt et ab eodem uicti atque occisisunt. de quo ipso neque satis clara extant, quia 4 eadem fortuna illius fuit quae Pescennii, etiamsi uita satis dispar.

5 Ac ne quid ex is quae ad Pescennium pertinent praeterisse uideamur, licet aliis libris cognosci possint, de hoc uates dixerunt, quod neque uiuus neque mortuus in potestatem Seueri uenturus esset, sed iuxta aquas illi pereundum esset. quod quidam dicunt ipsum Seuerum de 6 mathesi, qua callebat, dixisse. nec abfuit responsis ueritas, cum ille inuentus sit iuxta paludem semiuuius.

Hic tantae fuit seueritatis, ut, cum milites quosdam 10 in cauco argenteo expeditionis tempore bibere uidisset, iusserit omne argentum summoueri de usu expeditionali, 15 addito eo ut ligneis uasis uterentur. quod quidem illi odium militare concitauit. dicebat enim, posse fieri, ut 2 sarcinae militares in potestatem hostium uenirent, nec se barbarae nationes argento nostro gloriosiores facerent, cum alia minus apta hosticam uiderentur ad gloriam. 20 idem iussit uinum in expeditione neminem bibere, sed 3 aceto uniuersos esse contentos. idem pistorum sequi expeditionem prohibuit, bucellato iubens milites et omnes contentos esse. idem ob unius gallinacei direptionem 5 decem commanipulones, qui raptum ab uno comederant, 25 securi percuti iussit, et fecisset, nisi ab omni exercitu prope usque ad metum seditionis esset rogatus. et cum 6 pepercisset, iussit, ut denorum gallinaceorum pretia prouinciali redderent decem, qui simul furto conuixerant, addito eo ut tota in expeditione in commanipulatione 30 nemo focum faceret, ne umquam recens coctum cibum sumerent, sed pane ac frigida uescerentur, adpositis speculatoribus, qui id curarent. idem iussit, ne zona milites 7 ad bellum ituri aureos uel argenteos nummos porta-

5 his *BPM* 6 Septimio Seueri quod intermittunt *BPM*
 post de hoc eieci (*Iordan.*) 9 quidem *BPM* 10 quam *M*
 adfuit *BP* 12 seueritas *B*¹ 13 cauco *B*²*M* uiuere *BP*¹
 14 summoui *BP*¹ (*corr. P*³) 17 ne *M* 31 frigidis *M*
 33 item *BP om. M* ituri *Hildebrand ad Appul. I p. 536*

- rent, sed publice commendarent, recepturi post proelia quod dederant, addens, liberis eorum et uxoribus hereditibus certe reddendum, cui uenisset, ne ad hostes aliquid praedae perueniret, si quid forte aduersi fortuna fecisset.
- 8 sed haec omnia, ut se habuerat Commodi temporum dis- 5
9 solutio, aduersa eidem fuere. denique etiamsi nemo fuit, qui suis temporibus dux seuerior uideretur, perniciem illi magis ista quam ** mortuo, ubi et inuidia et odium deposita erant, talia exempla ualuerunt.
- 11 Idem in omni expeditione ante omnes militarem cibum 10
sumpsit ante papilionem nec sibi umquam uel contra solem uel contra imbres quaesiuit tecti suffragium, si miles non ha-
2 buit. tantum denique belli tempore ratione militibus demonstrata sibi et seruis suis uel contubernalibus portauit quantum a militibus ferebatur, cum seruos suos annona 15
oneraret, ne illi securi ambularent et onusti milites, id-
3 que ab exercitu cum suspirio uideretur. idem in con-
tione iurauit, se, quamdiu in expeditionibus fuisset esset-
que adhuc futurus, non aliter egisse acturumque esse quam militem, Marium ante oculos habens et duces tales. 20
4 nec alias fabulas umquam habuit nisi *de* Annibale cete-
5 risque talibus. denique cum imperatori facto quidam panegyricum recitare uellet, dixit ei: „Scribe laudes Mar-
rii uel Annibalis *uel* alius ducis optimi uita functi et dic,
6 quid ille fecerit, ut eum nos imitemur. nam uiuentes 25
laudare inrisio est, maxime imperatores, a quibus speratur, qui timentur, qui praestare publice possunt, qui possunt necare, qui proscribere. se autem uiuum placere uelle, mortuum etiam laudari.“
- 12 Amavit de principibus Augustum Vespasianum Titum 30

3 qui *BPM em. S* uenissent *M* 7 perniciem *BP* ad perniciem — ista fuere *M* 8 post quam lacunam significauit
10 militare *B* 12 quaesibit *BP*¹ 14 portauit *uix sanum. an.* inposuit? 16 ambularent hon. *M* 17 contentionem *BP* 18 esse quae *BP* 19 esset *BP(M)* egisse *S*
20 habentem *BPM* habens *scripsi exercit. crit. p. 7 (Iord.)*
21 annibalem *B¹P* (hann. *B²*) de Annibale *M* 24 hann. *B²*
cuius *BP* uel alicuius *M* uel alius *scripsi (Iord.)* 28 uiuum *BP*¹

Traianum Pium Marcum, reliquos feneos uel uenenatos
 uocans; maxime tamen in historiis Marium et Camillum
 et Quinctium *et* Marcium Coriolanum dilexit. interroga- 2
 tus autem, quid de Scipionibus sentiret, dixisse fertur,
 felices illos fuisse magis quam fortes; idque probare
 domesticam uitam et iuuentutem, quae in utroque minus
 speciosa domi fuisset. apud omnes constat, quod, si re- 3
 rum potitus fuisset, omnia correcturus fuerit, quae Seue-
 rus uel non potuit emendare uel noluit, et quidem sine
 crudelitate, immo etiam cum lenitate, sed militari, non re-
 missa et inepta atque ridicula. Domus eius hodie Ro- 4
 mae uisitur in campo Iouis, quae appellatur Pescenniana.
 in qua simulacrum eius in trichoro consistit, positum ex
 Thebaico marmore, quod ille ad similitudinem sui factum
 a rege Thebaeorum acceperat. extat etiam epigramma 5
 Graecum, quod Latine hanc habet sententiam:

Terror Aegyptiaci Niger astat militis ingens, 6
 Thebaidos socius, aurea saecula uolens.

hunc reges, hunc gentes amant, hunc aurea Roma,
 hic Antoninis carus *et* imperio.

nigrum nomen habet, nigrum formauimus ipsi,
 ut consentiret forma, metalle, tibi.

quos quidem uersus Seuerus eradi noluit, cum hoc ei et 7
 praefecti suggererent et officiorum magistri, addens: 'Si 8
 talis fuit, sciant omnes qualem uicerimus; si talis non
 fuit, putent omnes nos talem uicisse: immo sic sit, quia
 fuit talis.'

1 femineos *P²M* 2 in *om.* *BP¹* 3 quantum *BPM* Quin-
 ctium (*i. e.* Cincinnatum) et *Iord.* 6 nimis *uolg.* 12 pe-
 scenniani *BPM* 13 trichoro *P* constituit statim post
 annum *BPM* consistit positum *scripsi* 20 et *om.* *BP*
 21 nigram form. *BP* 27 pescennius niger aeli spartiani ex-
 plicit *BP* [*sequitur Caracallus*]

V I T A

C L O D I I A L B I N I

I V L I I C A P I T O L I N I

1 Vno eodemque prope tempore post Pertinacem, qui
auctore Albino interemptus est, Iulianus a senatu Romae, 5
Septimius Seuerus ab exercitu in Illyrico, Pescennius
Niger in oriente, Clodius Albinus in Gallia imperatores
2 appellati. et Clodium quidem Herodianus dicit Seueri
II 15, 3 Caesarem fuisse. sed cum alter alterum indignaretur im-
perare, nec Galli ferre possent aut Germaniciani exerci- 10
tus, quod et ipsi suum specialem principem haberent,
3 undique cuncta turbata sunt. Fuit autem Clodius Albinus
4 familia nobili, Hadrumetinus tamen ex Africa. quare sor-
tem illam, qua Seuerum laudatum in Pescennii uita dixi-
mus, ad se trahebat, nolens intellegi 'Pessimus Albus', 15
quod eodem uersu continebatur quo et Seueri laus et ad-
5 probatio Nigri Pescennii. sed priusquam uel de uita eius
uel de morte dissero, etiam hoc dicendum est quod eum
nobilem fecit.

2 Nam ad hunc eundem quondam Commodus tum cum 20

1 incipit uita clodii albini iulii capitolini *BP(M)* 4 pro
*BP exc.*¹ prope *exc.*² *om. M* 5 auctor *B¹P¹* 6 syria *BPM*
Illyrico *corr. Erasmus* 8 appellati sunt *M* clodius — se-
uerum *BPM* 10 germaniani *BP em. S* 13 Hadrumentinus
M 14 quae *BP* 15 albinus *BP t. I.* 18 dixero *M*
20 adhuc *BP¹ exc.* ad hunc *P³ exc.*² *M* cum eum *BP* tum

successorem Albino daret, litteras dederat, quibus iusserat, ut Caesar esset. Exemplum indidi:

„Imperator Commodus Clodio Albino.

2

Alias ad te publice de successione atque honore tuo

5 misi, sed hanc familiarem et domesticam, omnem, ut uides, manu mea scriptam, qua tibi do facultatem, ut, si necessitas fuerit, ad milites prodeas et tibi Caesareanum nomen adsumas. audio enim, et Septimium Seuerum et 3 Nonium Murcum male de me apud milites loqui, ut sibi
10 parent stationis Augustae procurationem. habebis praeterea, cum id feceris, dandi stipendii usque ad tres aureos liberam potestatem, quia et super hoc ad procuratores meos litteras misi, quas ipse signatas excipies signo Amazonio et, cum opus fuerit, rationalibus dabis,
15 ne te non audiant, cum de aerario uolueris imperare. sane ut tibi insigne aliquod imperialis maiestatis adiciam, 5 habebis utendi coccini pallii facultatem † me praesentem et ad me et cum mecum fueris, habiturus et purpuram sed sine auro, quia ita et proauus meus Verus, qui puer
20 nita functus est, ab Hadriano, qui eum adoptauit, accepit. His litteris acceptis omnino facere id quod iubebat noluit, 3 uidens odiosum Commodum propter mores suos, quibus rem pub. perdiderat et se dedecorauerat, quandocumque ferendum, et timens ne ipse pariter occideretur. Extat 2
25 denique illius contio, qua, cum accepit imperium, et quidem Seueri [ut quidam] uoluntate firmatum, huius rei memoriam facit. cuius hoc exemplum est: „Inuitum me, 3

cum scripsi 4 publice, P publicem exc.¹ successore M
5 missi BP¹ exc. misissem P²V 7 Caesareum M 9 Macrum Borghesi annal. 1855 p. 25 12 quin M 14 amazoniae BP exc. M amazonio exc.² rationabilibus B 15 te BPV exc.
16 aliquid P¹ accedam BPV exc.¹ accedat M exc.² adiciam scripsi 17 coccinei M 18 pallei BP exc.¹ V praesente M
18 absque me exc.² fort. habebis — facultatem perpetuam et absque me et cum mecum fueris purpura B purpuream M 21 a nonio BPMV omnino Reg. Puteanei 22 umen B¹PV timens M uidens S 24 eum timens BPV om. M em. S 25 quam BPV quae M qua scripsi (Iord.) 26 ut quidam uolunt ante firm. M ut quidam eiecit. Iac. Lectius

1 conmilitiones, ductum ad imperium etiam illud probat,
 quod Commodum donantem me Caesareano nomine com-
 tempi; sed et uestrae uoluntati et Seueri Augusti paren-
 dum est, quia credo, sub homine optimo et uiro forti
 4 posse bene rem publicam regi.“ Nec negari potest, quod 5
 etiam Marius Maximus dicit, hunc animum Seuero pri-
 mum fuisse, ut, si quid ei contingeret, Pescennium Ni-
 5 grum et Clodium Albinum sibi substitueret. sed postea
 et filiis iam maiusculis studens et Albini amoris inuidens
 sententiam mutasse atque illorum utrumque bello op- 10
 6 pressisse, maxime precibus uxoris adductus. denique Se-
 uerus eum et consulem designauit, quod utique nisi de
 optimo uiro non fecisset, homo in legendis magistratibus
 diligens.

4 Sed ut ad eum redeam, fuit, ut dixi, Albinus Hadru- 15
 metinus oriundo, sed nobilis apud suos et originem a
 Romanis familiis trahens, Postumiorum scilicet et Albi-
 2 norum et Ceioniorum. quae familia hodie quoque, Con-
 stantine maxime, nobilissima est et per te aucta et au-
 genda, quae per Gallienum et Gordianos plurimum cre- 20
 3 uit. hic tamen natus lare modico, patrimonio pertenui,
 parentibus sanctis, patre Ceionio Postumo, matre Aurelia
 4 Messalina, primus suis parentibus fuit. cum exceptus
 utero, quod contra consuetudinem puerorum, qui nascun-
 tur et solent rubere, esset candidissimus, Albinus est dic- 25
 5 tus. quod uerum esse, patris epistula ad Aelium Bassia-
 num tunc proconsulem Africae data signat, adfinem,
 6 quantum uidetur, eorum ipsorum. Epistula Ceioni Po-
 stumi ad Aelium Bassianum: „Filius mihi natus est VII
 kl. Decembres, ita candidus statim toto corpore, ut lin- 30
 7 teamen, quo exceptus est, uinceret. quare susceptum

3 uoluntatis *BP*¹ 5 potes *BP*¹ quos *BP*¹ 10 illos
 utrosque *P*²*M* 11 maxime *P* adductum *M* abductus *P*²
 12 et *om. M* 15 Hadrumentinus oriundus *M* 21 pertinui
*B*¹ 22 Postumio *M* 25 ruborem *BM* rubore *P exc.*¹
 esse *BP* 26 ueri *BP*¹ *exc.*¹ ad *om. BP*¹ (*add. P*³) *exc.*¹
 27 designat *exc. M* 30 kl. dec. *B* cal. decembres *P* 31
 quod *BP exc.*

eum Albinorum familiae, quae mihi tecum communis est, dedi Albini nomine inposito. fac, ut rem publicam et te et nos, ut facis, diligas."

Hic ergo omnem pueritiam in Africa transegit, eruditus 5 litteris Graecis ac Latinis mediocriter, quod esset animi iam tum militaris et superbi. nam fertur in scholis 2 saepissime cantasse inter puerulos

'Arma amens capio, nec sat rationis in armis',
repetens

Verg. Aen.
II 314

10 'Arma amens capio'.

Huius multa imperii signa, cum esset natus, facta dicuntur. 3 nam et hos albus purpureis ad plenum colorem cornibus natus est. [quod mirandum fuit cum cornibus.] quae tamen in templo Apollinis Cumani ab eodem posita 4 iam tribuno diu fuisse dicuntur, quod, cum illic sortem de fato suo tolleret, his uersibus eidem dicitur esse responsum:

'Hic rem Romanam magno turbante tumultu
sistet eques, sternet Poenos Gallumque rebellem.'

Verg. VI
857—58

20 et in Gallia quidem eum multas gentes domuisse constat. 5 ipse autem suspicabatur de Seuero sibi praedictum 'Sternet Poenos', quod Septimius Afer esset. fuit et aliud signum futuri imperii. nam cum Caesareana familia 6 hoc speciale habuerit, ut paruuli domus eius in testudineis alueis lauarentur, nato infantulo testudo ingens patri eius munere piscatoris adlata est: quod ille homo literatus 7 omen accipiens et testudinem libenter accepit et eam curari iussit atque infantulo ad exaltationes pueri-

1 meum *BP exc.* 2 rempublicam amet et nos *Mommsenus*

5 litteris ac latinis graecis *P¹* ac *om. B* 6 in *BP exc.*
om. M tum *scripsi* superbiam *BP exc.* superbi *M* superbi.
nam *scripsi* 13 quod mirandum fuit cum cornibus *uncis in-*
clusi 14 appollinis *BP* apollonis *exc.* 15 illis *BP exc.¹* ille
exc.² *M* illic *scripsi* 16 facto *BP exc.* 18 romamnam *B¹*

ist

tumultus stete quae sterneret *B* tumultus teteque sternet *P exc.*
(*nisi quod in exc.* eques) 19 sterneret *B* 22 sterneret *B¹*

septimus *BP¹* 24 testudine albeis *BP exc.¹* 25 alueis
del. Mommsenus

- 8 les dicari, nobilitandum etiam hinc sperans. cum rarum
esset, aquilas in his locis uideri, in quibus natus est Al-
binus, septima eius die hora conuiuii, quod celebritati
pueri deputabatur, cum ei fierent nomina, septem aquilae
paruulae de nidis adlatae sunt et quasi ad iocum circa 5
cunas pueri constitutae: ne hoc omen pater abnuat, iussit
9 aquilas ali et diligenter curari. accessit omen, quod, cum
pueri eius familiae russulis fasciis inligarentur, quod
forte lotae atque udae essent russulae fasciolae, quas ma-
ter praegnans parauerat, purpurea matris inligatus est 10
fascea: unde illi ioco nutricis etiam Porfyri nomen indi-
10 tum est. haec atque alia signa imperii futuri fuere. quae
qui uolet nosse, Helium Cordum legat, qui friuola super
huius modi ominibus cuncta persequitur.
- 6 Adulescens igitur statim se ad militiam contulit atque 15
Antoninus per Lollium Serenum et Baebium Maecia-
num et Ceionium Postumianum suos adfines innotuit.
2 egit tribunus equites Dalmatas; egit et legionem quarta-
norum et primanorum; Bithynicos exercitus eo tempore
3 quo Auidius rebellabat fideliter tenuit. dein per Commo- 20
dum ad Galliam translatus, in qua fuis gentibus Trans-
renanis celebre nomen suum et apud Romanos et apud
4 barbaros fecit. quibus rebus accensus Commodus Cae-
sareanum ei nomen obtulit et dandi stipendii facultatem
5 et pallii coccini utendi. quibus omnibus ille prudenter 25
abstinuit dicens, Commodum quaerere qui aut cum eo
6 perirent, aut quos cum causa ipse posset occidere. quae-
sturae gratia illi facta est. qua concessa aedilis non am-

1 etiam *BPM fort.* eum. 3 diei *BPM em. C* conuiuii — de-
putabatur *del. Mommsenus* conuiuium *M* 4 cum] cuni *B*
eis *BP exc.* 6 nec *M* 8 fasciis *BP* 10 praegnans *P¹*
inlatus *P¹* 11 fascia *exc.² M* fascea inl. est fascea *B*
14 hominibus *BP exc.¹* prosequitur *P³* 16 lolium *B¹* loli-
lum *B²* meianum *B* mecianum *P exc.* Matianum *M* 17
zeionium *B* 18 legione *BP¹* 19 bytinicos *BP exc.* Bitha-
nicos *M* Britannicos *S* eorum *B* 20 quod *BP exc.* 21
translatis *B¹* fuis fugentibus *BP f. fugientibus M* fuis
gentibus *scripsi* 22 celebem *P¹* celebrem *B* 25 palli *P¹*
coccinii *exc.¹* coccinei *exc.²*

plus quam decem diebus fuit, quod ad exercitum festino
mitteretur. dein praeturam egit sub Commodo famosissi- 7
mam. nam eiusdem ludis Commodus et in foro et in
theatro pugnas exhibuisse perhibetur. consul a Seuerus 8
declaratus est eo tempore quo illum sibi parauerat *et* Pe-
scennium subrogare.

Ad imperium uenit natu iam grandior et maior Pe- 7
scennio Nigro, ut Seuerus ipse in uita sua loquitur. sed 2
uicto Pescennio, cum et filiis suis imperium seruare cu-
peret et ingentem senatus amorem circa Clodium Albi-
num uideret, quod esset uir antiquae familiae, litteras ad
eum per quosdam summi amoris ac summae adfectionis
misit, quibus hortabatur, ut, quoniam occisus esset Pe-
scennius Niger, ipse cum eo fideliter rem p. regeret.
quarum exemplum hoc esse Cordus ostendit: „Imperator 3
Seuerus Augustus Clodio Albino Caesari, fratri amantis-
simo et desiderantissimo, salutem. Victo Pescennio litte- 4
ras Romam dedimus, quas senatus tui amantissimus li-
benter accepit. te quaeso, ut eo animo rem p. regas quo
dilectus es frater animi mei, frater imperii. Bassianus et
Geta te salutant. Iulia nostra et te et sororem salutat. 5
infantulo tuo Pescennio Princo munera digna suo loco
tuoque mittemus. Tu uelim exercitus rei p. ac nobis re- 6
tentes, mi unanime, mi carissime, mi amantissime.“ Et 8
has quidem litteras missis stipatoribus fidelissimis dedit,
quibus praecepit, ut epistulam publice darent, postea
uero dicerent, se uelle pleraque occulte suggerere quae
ad res bellicas pertinerent et ad secreta castrorum atque
aulicam fidem; ubi uero in secretum uenissent quasi
mandata dicturi, quinque ualidissimi eum interimerent
gladiolis infra uestem latentibus. nec illorum quidem 2

1 festinanter *M* 2 famissimam *B* 5 declaratur *BP*
parauerat pescennio *BPM* et Pescennium *scripsi* 6 subro-
garet *BP*¹ 7 natura *B* natu iam *M* 8 loquitur *BP* testa-
tur *M* 10 uoluntatem s. maiorum *M* 11 antiquus *B*
12 honoris *M* addefectionis *P*¹ 15 corolus *B* 20 de-
lectus *Mommsenus* me *B* 22 Princo *M* 27 oculte *B*
28 pertinent *B*

fides defuit, nam cum ad Albinum uenissent et epistulam dedissent, qua lecta cum dicerent quaedam secretius suggerenda et locum semotum ab omnibus arbitris postularent, et cum omnino neminem paterentur ad porticum longissimam cum Albino progredi ea specie ne mandata 5
 3 proderentur, Albinus intellexit insidias. denique indulgens suspicionibus eos tormentis dedit. qui diu primo pernegarunt sed postea uicti necessitate confessi sunt ea
 4 quae Seuerus isdem praeceperat. tunc iam proditis rebus et apertis insidiis ea quae suspicabatur Albinus clara esse 10
 intellegens exercitu ingenti collecto contra Seuerum at-
 9 que eius duces uenit. et primo quidem conflictu habito contra duces Seueri potior fuit, post autem Seuerus ipse, cum id egisset apud senatum, ut hostis iudicaretur Albinus, contra eum profectus acerrime fortissimeque pugna- 15
 2 uit in Gallia non sine uarietate fortunae. denique cum sollicitus augures consuleret, responsum illi est, ut dicit Marius Maximus, uenturum quidem in potestate eius Albinum, sed non uiuum nec mortuum. quod et factum
 3 est. nam cum ultimo proelio commissum esset, innume- 20
 ris suorum caesis, plurimis fugatis, multis etiam deditis Albinus fugit et, ut multi dicunt, se ipse percussit, ut alii, seruo suo percussus seminiuius ad Seuerum deductus
 4 est. unde confirmatum est augurium quod fuerat ante praedictum. multi praeterea dicunt, a militibus, cuius 25
 nece a Seuero gratiam requirebant.
 5 Fuit Albino unus, ut aliqui dicunt, filius, ut Maximus dicit, duo. quibus primum ueniam dedit, postea uero eos
 6 cum matre percussit et in profluentem abici iussit. Caput eius excisum pilo circumtulit Romamque misit, litte- 30
 ris ad senatum datis, quibus insultauit, quod Albinum tantopere dilexissent, ut eius adfines et fratrem praeci-

1 fidefuit *P*¹ 6 intellegit *P*¹ *l. I.* 8 penegarunt *B*¹*P*¹
 pene negarunt *B*² 9 hisdem *BP* 18 quidem uenturum *B*
 20 cōmisum *B* 23 a seruo *M* 24 augurum *B* 25 cu-
 ius] qui eius *C* 26 necem *BP* 27 aliquid *B* ut *addidi*
 30 litteras *B* 31 insultabit *BP* insultabat *M* insultauit
scripsi

pue ingenti honore cumularent. iacuisse ante praetorium 7
Seueri Albini corpus per dies plurimos dicitur usque
ad fetorem, laniatumque a canibus in profluentem ab-
iectum est.

5 De moribus eius uaria dicuntur. et Seuerus quidem 10
ipse haec de eodem loquitur, ut eum dicat turpem mali-
tiosum inprobum inhonestum cupidum luxoriosum. sed 2
haec belli tempore uel post bellum, quando ei iam uelut
de hoste credi non poterat, cum et ipse ad eum quasi ad 3
10 amicissimum frequentes miserit litteras, et multi de Al-
bino bene senserint, et Seuerus ipse Caesarem suum
eundem appellari uoluerit et, cum de successore cogita-
ret, hunc primum habuerit ante oculos. Extant praeterea 4
Marci epistolae de hoc eodem, quae testimonium et uir-
15 tutum eius ferant et morum. quarum unam inserere ad 5
praefectos datam super eius nomine, absurdum non fuit.

„Marcus Aurelius Antoninus praefectis suis salutem. 6
Albino ex familia Ceioniorum, Afro quidem homini sed non
multa ex Afris habenti, Plautilli genero, duas cohortes
20 alares regendas dedi. est homo exercitatus, uita tristis, 7
grauis moribus. puto eum rebus castrensibus profutu-
rum, certe offuturum non esse satis noui. huic salarium 8
duplex decreui, uestem militarem simplicem, sed loci sui
stipendium quadruplum. hunc uos adhortamini, ut se
25 rei p. ostentet, habiturus praemium quod merebitur.“

Est et alia epistula, qua idem Marcus Auidii Cassii tem- 9
poribus de hoc eodem scripsit, cuius exemplum hoc est:
„Laudanda est Albini constantia, qui grauiter deficientes 10
exercitus tenuit, cum ad Auidium Cassium confugerent.
30 et nisi hic fuisset, omnes fecissent. habemus igitur ui- 11
rum dignum consulatu, quem sufficiam in locum Cassi
Papiri, qui mihi exanimis prope iam nuntiatus est. quod 12
interim a te publicari nolo, ne aut ad ipsum Papirium

4 esse *M* 7 luxoriosum *BP* 9 cred *P*¹ 10 miset lit
et multi *P*¹ 11 senserunt *P*² 13 oculos *B* 15 inferere
*B*¹*P*¹ 17 praefectus *BP*¹ 19 multo *BP t. I.* duos *BP*
22 esse non *BP* 23 post sui *distinguit S* 25 ostente et *B*¹
ostentet et *P*¹ 30 defecissent *M*

- aut ad eius adfectus perueniat, nosque uideamur in locum
 11 uiuentis consulem subrogasse. Et istae igitur epistulae
 constantem uirum Albinum fuisse indicant, et illud prae-
 cipue quod ad eas ciuitates instaurandas quas Niger ad-
 triuerat pecuniam misit, quo facilius sibi earum accolas 5
 2 conciliaret. Gulosum eum Cordus, qui talia persequitur
 in suis uoluminibus, fuisse dicit, et ita quidem ut pomo-
 rum tantum hauserit quantum ratio humana non patitur.
 3 nam et quingentas ficus passarias, quas Graeci callistru-
 thias uocant, ieiunum comedisse dicit et centum persica 10
 Campana et melones Ostienses decem et uuarum Labica-
 narum pondo uiginti et ficedulas centum et ostrea qua-
 4 dringenta. uini sane parcum fuisse dicit; quod Seuerus
 5 negat, qui eum adserit ebrium etiam in bello fuisse. cum
 suis etiam numquam conuenit uel propter uinolentiam, ut 15
 6 dicit Seuerus, uel propter morum acrimoniam. uxori
 odiosissimus fuit, seruis iniustus, atrox circa militem.
 nam saepe etiam ordinarios centuriones, ubi causae qua-
 litas non postulabat, in crucem sustulit. uerberauit certe
 7 uirgis saepissime neque umquam delictis pepercit. in 20
 uestitu nitidissimus fuit, in conuiuio sordidissimus et soli
 studens copiae, mulierarius inter primos amatores, auer-
 sae Veneris semper ignarus et talium persecutor, agrico-
 8 lendi peritissimus, ita ut etiam Georgica scripserit. Mi-
 lesias nonnulli eiusdem esse dicunt, quarum fama non 25
 ignobilis habetur, quamuis mediocriter scriptae sint.
- 12 A senatu tantum amatus est quantum nemo princi-
 pum, in odium speciatim Seueri, quem uehementer ob

2 consulis *P* 3 constat eum *B* *cod. Laurent. plut. LXIII*
cod. 31. Riccardianus testantur eum *PM* constantem scripsi *cf.*
c. 10, 10 (Jordan) Albinum uirum utilem fuisse *M* fuissent
BP cod. Laur. fuissent cod. Riccard. 4 ad *om. B (addunt cod.*
Laur. s. s., cod. Riccard.) 6 gylosum *BP¹* prosequitur *P³*
 8 auxerit *BP* oratio *BP¹* 9 callistrutias *BP(M)* 11
 laucanarum *BPM* 15 et *BP* ei *Mommsenus* coenauit *M*
 16 morumui *BP¹ exc.* 17 seruiis *B* 19 postulabit *BP¹*
 20 ne quemquam *B* neque nquam *P (alterum n erasum)* nec cu-
 iusquam *exc.²* 24 melesias *BPM* 26 mediter *B* mediriter
P¹ (c. P³) exc.¹

crudelitatem oderant senatores. denique uicto eo plu- 2
 rimi senatores a Seuero interfecti sunt, qui eius partium
 uel uere fuerant uel esse uidebantur. denique cum apud 3
 Lugdunum eundem interfecisset, statim litteras requiri
 iussit, ut inueniret uel ad quos ipse scripsisset, uel qui
 ad eum rescripsissent, omnesque illos quorum epistulas
 prepperit hostes iudicari a senatu fecit; nec his pepercit, 4
 sed et ipsos interemit et bona eorum proposuit atque in
 aerarium publicum rettulit. Extat epistula Seueri, quae 5
 ostendit animum suum, missa ad senatum, cuius hoc
 exemplum est: „Nihil mihi grauius potest euenire, p. c., 6
 quam ut uestrum iudicium Albinus haberet potius quam
 Seuerus. ego frumenta rei p. detuli, ego multa bella pro 7
 re p. gessi, ego populo Romano tantum olei detuli quan-
 tum rerum natura uix habuit. ego interfecto Pescennio
 Nigro uos a malis tyrannicis liberaui. magnam sane 8
 mihi reddidistis uicem, magnam gratiam: unum ex Afris
 et quidem Hadrumetinis fingentem, quod de Ceioniorum
 stemmate sanguinem duceret, usque adeo extulistis, ut
 eum principem habere uelletis me principe, saluis liberis
 meis. defuitne quaeso tanto senatu quem amare debere- 9
 is, qui uos amaret? huius fratrem honoribus extulistis,
 ab hoc consulatus, ab hoc praeturas, ab hoc speratis cu-
 iusuis magistratus insignia. non eam gratiam mihi red- 10
 ditis quam maiores uestri contra Pisonianam factionem,
 quam item pro Traiano, quam nuper contra Auidium Cas-
 sium praestiterunt: fictum illum et ad omnia mendacio-
 rum genera paratum, qui nobilitatem quoque mentitus
 est, mihi praeposulistis. quin etiam audiendus in senatu 11
 fuit Statilius Corfulenus, qui honores Albino et eius fra-
 tri decernendos ducebat, cui hoc superfuit, ut de me ille
 decerneret homo nobilis et triumphum. maior fuit dolor, 12
 quod illum pro litterato laudandum plerique duxistis,

4 inquiri iussit ut *M* 8 emit *B*¹ interemit *B*² 13 rep.
*BP*¹ belli *B*¹ 14 re p.] *rp BP* (*fort. pop. Rom.*) 16 malas
*B*¹ milis *P*¹ 20 uelitis *M* 29 praeposuitus *B*¹ 30 et ius
fr. *P*¹ 32 nobilis *supplicationes* et triumphum *Mommsenus*
ad triumphum *M*

cum ille neniis quibusdam anilibus occupatus inter Milesias Punicas Apulei sui et ludicra litteraria consenesce-
 13 ret.“ Hinc apparet, quanta seueritate factionem uel
 14 Pescennianam uel Clodianam uindicauerit. quae quidem
 omnia in uita eius posita sunt. quae qui diligentius scire
 uelit, legat Marium Maximum de Latinis scriptoribus, de
 Graecis scriptoribus Herodianum, qui ad fidem pleraque
 dixerunt.

13 Fuit statura procerus, capillo renodi et crispo, fronte
 lata et candore mirabili, ut plerique putent, quod ex eo
 nomen acceperit, uoce muliebri et prope ad eunuchorum
 sonum, motu facili, iracundia graui, furore tristissimo, in
 luxurie uariius, nam saepe adpetens uini, frequenter abs-
 2 tinens. armorum sciens prorsus, ut non male sui tem-
 poris Catilina diceretur.

3 Non ab re esse credimus causas ostendere quibus
 4 amorem senatus Clodius Albinus meruerit: cum Britta-
 nicos exercitus regeret iussu Commodi atque illum in-
 teremptum adhuc falso comperisset, cum sibi ab ipso
 Commodio Caesareanum nomen esset delatum, processit
 5 ad milites et hac contione usus est: „Si senatus p. R.
 suum illud uetus haberet imperium, nec in unius pote-
 state res tanta consisteret, non ad Vitellios neque ad Neronem
 neque ad Domitianos publica fata uenissent, in imperio
 consulari nostrae illae gentes Ceioniorum Albinorum
 Postumiorum, de quibus patres uestri, qui et ipsi ab auis
 6 suis audierant, multa didicerunt. et certe Africam Ro-
 mano imperio senatus adiunxit, Galliam senatus subegit
 et Hispanias, orientalibus populis senatus dedit leges,
 Parthos temptauit senatus; subegisset, nisi tam auarum
 principem Romano exercitui fortuna rei p. tunc dixisset.

6 de graecis Herod. *M* 10 lato *B*¹ et ut *BPM* et de-
 leui putant *M exc.*² quod *om. M* 11 eunuchorum *BP*
t. I. 12 sone *B*¹ iracundiam *BP*¹ *exc.* 13 luxorie *B*
 luxuria *M* uarium *BP exc.* 14 strenuus prorsus *M* 24
 uenissent essent in imp. *Momms.* 27 dididerunt *Obr.* 29 et
 ante *Hisp. om. BP* subegit *B*¹ dedit *B*² 30 et subegisset
M nisi tam] st *BP exc.* 31 dixisse *BP exc.* dedisset *M*

Brittannias Caesar subegit, certe senator, nondum tamen 7
dictator. hic ipse Commodus quanto melior fuisset, si
timuisset senatum? et usque ad Neronem quidem sena- 8
tus auctoritas ualuit, qui sordidum et impurum principem
5 damnare non timuit, cum sententiae in eum dictae sint,
qui uitae necisque potestatem atque imperium tunc tene-
bat. Quare, commilitones, ego Caesareanum nomen, 9
quod mi Commodus detulit, nolo. di faxint, ut ne alii
quidem uelint. senatus imperet, prouincias diuidat, se- 10
10 natus nos consules faciat. et quid dico senatus? nos
ipsi et patres uestri; eritis enim ipsi senatores.“

Haec contio uiuo adhuc Commodo Romam delata est. 14
quae Commodum in Albinum exasperauit, statimque suc-
cessorem misit Iunium Seuerum, unum ex contubernali-
15 bus suis. senatui autem tantum placuit, ut miris adcla- 2
mationibus absentem eum ornaret et uiuo Commodo et
deinceps interempto, ita ut nonnulli etiam Pertinaci auc-
tores fuerint, ut eum sibi socium adscisceret, apud Iu-
lianum de occidendo Pertinace ipsius plurimum auctoritas
20 ualuerit. ut autem hoc uerum intellegatur, epistulam 3
Commodi ad praef. praet. suos datam inserui, qua de oc-
cidendo Albino significauit suam mentem:

„Aurelius Commodus suis praefectis salutem.“ 4

Audisse uos credo, primum fictum esse, quod ego
25 meorum consilio interfectus essem, deinde contionem
Clodii Albini apud milites meos habitam, qua se multum
senatui commendat, idque, quantum uidemus, non frustra.
nam qui principem unum in re p. negat esse debere qui- 5
que adserit a senatu oportere totam rem p. regi, is per
30 senatum sibi petit imperium. Cauete igitur diligentis-

1 caes. *P*¹ 4 sordium *P*¹ 6 tenebant *BP exc.* 7
Caesareum *M* 8 mihi *P*²*M* dixit *exc.*¹ defixerit *exc.*²
9 pronuntias *B* 10 quod *BP exc. M* 21 occidendi *BP*¹
exc. 22 Albino] iuliano *BP exc. M* 23 seuerus *BPM* suis
ci. C Seuerus *del. Mommsenus* 25 in eorum *B exc.* 26 ha-
bita *BP*¹ *exc.* qui *BPM* qua *Iord.* 28 post unum in *exc.*
deest in rem p. spatio nouem litterarum uacuo relicto

sime; iam enim hominem scitis uobis militibus populo-
que uitandum.“

- 6 Has litteras cum Pertinax inuenisset, in Albini odium
publicare studuit. quare Albinus occidendi Pertinacis Iu-
liano auctor fuit. 5

4 publicasse tu id *BP exc.*¹ publicare studuit *exc.*² publica-
uit *M* 8 uita clodi albini iuli capitolini explicat *B²P* (iuli *B¹*)
[sequitur in *B* et *P* Alexander Seuerus]

ANTONINVS CARACALLVS

AELII SPARTIANI

Ex duobus liberis, quos Septimius Seuerus reliquid 1
Getam et Bassianum *Antoninos*, quorum unum exercitus
alterum pater dixit, Geta hostis est iudicatus, Bassianus
autem optinuit imperium. de cuius maioribus frustra pu- 2
tamus iterandum, cum omnia in Seueri uita satis dicta
sint. huius igitur pueritia blanda, ingeniosa, parentibus 3
adfabilis, amicis parentum iucunda, populo accepta, grata
senatui, ipsi etiam ad amorem conciliandum salutaris fuit.
non ille in litteris tardus, non in beniuolentis segnis, non 4
tenax in largitate, non lentus in clementia, sed sub paren-
tibus, uisus. denique, si quando feris obiectos damnatos 5
uidit, fleuit aut oculos auertit. quod populo plus quam ama-
bile fuit. septennis puer, cum conlusorem suum puerum 6
ob Iudaicam religionem grauius uerberatum audisset, neque
patrem suum neque patrem pueri uelut auctores uerbe-
rum diu respexit. Antiochensibus et Byzantiis inter- 7
uentu suo iura uetusta restituit, quibus iratus fuit Seue-

1 incipit antoninus caracallus *BP* Antoninus Caracalla [*sic
semper*] Aelii Spartiani *M* 3 libris *B* 4 Antoninos *addidit
Richter in mus. Rh. n. VII p. 27* 5 bassianum *BPM* Bassia-
nus *scripsi (Iord.)* 6 optinuit se *BP*¹ optinuisse *B*²*P*² opti-
nuit s'enatus) c(onsulto) *Mommsen. an optinuit reip.?* im-
perium constat *M* 11 signis *BP*¹ 14 uidit *om. P*¹ 15
consusorem *B*¹ 16 uerb(um) *P*¹ 17 uel *BPM em. C* 17
antiochensibus *BP*

- rus, quod Nigrum iuuerant. Plautiani odium crudelitatis
 8 causa concepit. quod a parentibus gratia sigillariorum
 acceperat, id uel clientibus uel magistris sponte donauit.
 2 sed haec puer. egressus uero pueritiam seu patris monitis
 seu calliditate ingenii siue quod se Alexandro Magno Macedo- 5
 doni aequandum putabat, restrictior grauior, uultu etiam
 truculentior factus est, prorsus ut eum quem puerum
 2 scierant multi esse non crederent. Alexandrum Magnum
 eiusque gesta in ore semper habuit. Tiberium et Syllam
 3 in conuentu plerumque laudauit. patre superbior fuit; 10
 fratrem magna eius humilitate despexit.
- 4 Post patris mortem in castra praetoria pergens apud
 milites conquestus est, circumueniri se fratris insidiis, at-
 que ita fratrem in Palatio fecit occidi. eius corpus sta-
 5 tim cremari praecepit. dixit praeterea in castris, fratrem 15
 sibi uenenum parasse, matri eum inreuerentem fuisse;
 6 egitque publice is gratias qui eum occiderunt. addidit
 7 denique his quasi fidelioribus erga se stipendium. pars
 militum apud Albam Getam occisum aegerrime accepit, di-
 centibus cunctis, duobus se fidem promisisse liberis Se- 20
 ueri, duobus seruare debere, clausisque portis diu impe-
 rator non admissus nisi delentis animis, non solum que-
 rellis de Geta et criminationibus editis sed inormitate sti-
 pendii militibus, ut solet, placatis, atque inde Romam
 9 redit. tunc sub ueste senatoria loricam habens cum arma- 25
 tis militibus curiam ingressus est. hos in medio inter
 subsellia duplici ordine conlocauit et sic uerba fecit.
 10 questus est de fratris insidiis inuolute et incondite ad
 11 illius accussationem, sui uero excussationem. quod qui-
 dem nec senatus libenter accepit, cum ille dixisset, fratri 30

1 plautini *BPM* 2 qui *BP* quae *M* quod scripsi (*Iord.*)
 sigillariorum accerant *BP* 4 monitus *BP* 5 macedoniae
BPM 8 scirent *M* 9 tyberium *BP* 10 patris *B¹P* pa-
 tri *B²M* 16 inrentem *B¹P* inferentem *B²* 17 his *BPM*
 18 hos *P¹* quos *BP* qui f. erga erant se stip. *M* quasi scripsi
 19 ociosum *B* 20 ducibus *P* (ci in ras.) promisse *P¹*
 25 habetis *B* 28 quaesitus *BP¹* inuoluntate *BP¹* 29
 acussationem *P* uero excussationem *om.* *BP¹* add. *P³MV*
 30 cumque *B¹*

se omnia permisisse, fratrem ab insidiis liberasse, et illum tamen sibi grauissimas insidias fecisse nec uicem amoris reddidisse fraterno. Post hoc relegatis deportatis- 3
que reditum in patriam restituit. inde ad praetorianos
5 processit et in castris mansit. altera die Capitolium petit, 2
eos quos occidere parabat adfabiliter est adlocutus innitensque Papiniano et Ciloni ad Palatium redit. cum flen- 3
tem matrem Getae uidisset aliasque mulieres post necem fratris, mulieres occidere conatus est, sed ob hoc reten-
10 tus, *ne* aueretur fratris occisi crudelitas. Laetum ad 4
mortem coegit misso a se ueneno: ipse enim inter suasores Getae mortis primus fuerat, qui et primus interemptus est. ipse mortem eius saepissime fleuit. multos, qui 5
caedis eius conscii fuerant, interemit. eum qui imaginem
15 eius honorauit *** post hoc fratrem patruelem Afrum, cui 6
pridie partes de cena miserat, iussit occidi. qui cum se 7
praecipitasset percussorum timore et ad uxorem crure fracto erepisset, tamen per ludibrium percussoribus de-
prehensus est et occisus. occidit etiam Pompeianum, 8
20 Marci nepotem, ex filia natum et ex Pompeiano, cui nupta fuerat Lucilla post mortem Veri imperatoris, quem et consulem bis fecerat et omnibus bellis praeposuerat, quae grauissima tunc fuerunt, et ita quidem ut uideretur a
latronibus interemptus. Dein in conspectu eius Papinia- 4
25 nus securi percussus a militibus et occisus est. quo facto percussori dixit: 'Gladio te exsequi oportuit meum iussum'. occisus est etiam eius iussu Patruinus ante 2
templum diu Pii, tractaque sunt eorum per plateam cadauera sine aliqua humanitatis reuerentia. filium etiam
30 Papiniani, qui ante triduum quaestor opulentum munus

1 permisse *BP*¹ 2 sibi] si in *B* 3 religatis *BP* 6
locutus *BPM* 7 papiano *BP* Ciloni *M* 10 *ne om.* *BP*¹
(*add. P*³*M*) 14 eumque et imag. *M* 15 *post* honorauit *la-*
cunam significauit honorabit *BP* 17 percussurum *BP*
18 erepsisset *M* per latebram *Mommsen.* *ego conieci* tamen
percussoribus deprehensus est et per ludibrium occisus 21
lucillam *BP*¹ 24 papianus *BP*¹ 26 iussit *B*¹ patrous *BP*
Petronius *M em. Borghesi memor. dell' instit. p. 271* 29 *au-*
tem M 30 papiani *BP*¹ *c. P*³

ediderat, interemit. isdem diebus occisi sunt innumeri,
 qui fratris eius partibus fauerant. occisi etiam liberti,
 4 qui Getae administrauerant. caedes deinde in omnibus
 locis. et in balneis facta caedes, occisique nonnulli etiam
 cenantes, inter quos etiam Sammonicus Serenus, cuius 5
 5 libri plurimi ad doctrinam extant. in summum discrimen
 etiam Cilo iterum praefectus et consul uenit ob hoc quod
 6 concordiam inter fratres suaserat. et cum idem Cilo sub-
 lata ueste senatoria nudis pedibus ab urbanicianis rap-
 7 tus esset, Antoninus seditionem compressit. multas prae- 10
 terea postea caedes in urbe fecit, passim raptis a militi-
 bus nonnullis hominibus et occisis, quasi seditionem
 8 uindicans. Heluium Pertinacem, suffectum consulem,
 9 ob hoc solum quod filius esset imperatoris occidit. ne-
 que cessauit umquam sub diuersis occasionibus eos inter- 15
 10 ficere, qui fratris amici fuissent. saepe in senatum saepe
 in populum superbe inuectus est aut edictis propositis
 aut orationibus editis, Syllam se etiam ostendens fu-
 turum.

5 His gestis Galliam petit atque ut primum in eam ue- 20
 2 nit, Narbonensem proconsulem occidit. cunctis deinde
 turbatis qui in Gallia res gerebant odium tyrannicum me-
 ruit, quamuis aliquando fingeret et benignum, cum esset
 3 natura truculentus. et cum multa contra homines et
 contra iura ciuitatum fecisset, morbo implicitus grauiter 25
 laborauit. circa eos qui eum curabant crudelissimus fuit.
 4 dein ad orientem profectionem parans omisso itinere in
 Dacia resedit. circa Retiam non paucos barbaros intere-
 mit militesque suos quasi Syllae milites et cohortatus est
 5 et donauit. Deorum sane se nominibus appellari uetuit, 30
 quod Commodus fecerat, cum illi eum, quod leonem ali-
 6 asque feras occidisset, Herculem dicerent. et cum Ger-
 manos subegisset, Germanum se appellauit uel ioco uel

1 hisdem *BP* 2 fuerant *B* liberte *B* 3 aedes *B* ad-
 ministrauerant aedes *Iord.* 4 factae *P* 7 chilo (*bis*) *BPM*
 9 rapius esset ab antoninus *B*¹ 23 se ben. *M* 27 omiso
B 31¹ quod *om.* *BP*¹ illi *uix sanum. fort. aulici* eum]
 cum *B*¹*P* 33 Germanicum *M*

serio, ut erat stultus et demens, adserens, si Lucanos uicisset, Lucanicum se appellandum. Damnati sunt eo 7 tempore qui urinam in eo loco fecerunt in quo statuæ aut imagines erant principis, et qui coronas imaginibus eius detraxerunt, ut alias ponerent, damnatis et qui remedia quartanis tertianisque collo adnexa gestarunt. Per 8 Thracias cum præf. præet. iter fecit. inde cum in Asiam traiceret, naufragii periculum adit antemna fracta, ita ut in scfam cum protectoribus uix descenderet. unde in triremem a præf. classis receptus euasit. Excepit apros 9 frequenter, contra leonem etiam stetit. quo etiam missis ad amicos litteris gloriatus est seque ad Herculis uirtutem accessisse iactauit.

Post hoc ad bellum Armeniacum Parthicumque con- 6 uersus ducem bellicum, qui suis competeat moribus, fecit. inde Alexandream petit, in gymnasium populum 2 conuocauit eumque obiurgauit; legi etiam ualidos ad militiam praecepit. eos autem quos legerat occidit exemplo 3 Ptolomæi Euergetis qui octauus hoc nomine appellatus est. dato præterea signo militibus, ut hospites suos occiderent, magnam caedem Alexandreae fecit. Dehinc per 4 Cadusios et Babylonios ingressus tumultuarie cum Parthorum satrapis manum contulit, feris etiam bestiis in hostes inmissis. datis ad senatum quasi post uictoriam lit- 5 teris Parthicus appellatus est; nam Germanici nomen patre uiuo fuerat consecutus. deinde cum iterum uellet 6 Parthis bellum inferre atque hibernaret Hedessae atque inde Carras Luni dei gratia uenisset, die natali suo, octauo idus Apriles, ipsis Megalensibus, cum ad requisita naturae discessisset, insidiis a Macrino præf. præet. positis,

5 damnati sunt et *M* 6 tertianque *P*¹ adnexa.runt *B*¹
 iesta *interposuit B*² gestarent *P**M* 7 præet. in fecit *BP*
 8 atemna *B* âtemna *P* 9 ita *BP om. M* uix *scripsi* in
*om. B*¹ 10 afros *BP* 11 quando *BP* 13 accessisse se
BP.M 19 ptholomei *B* euergetes *B*¹ euergitis *P*¹*M*
 22 Gadusios fines *M* babilonios *BP* 25 germani *B*¹
 27 hibernare thedesse *B* hibernare thedessae *P*¹ hibernaret hed.
*P*² hybernare aedesse *M* 28 uini *B*¹ natalis sui *BP.M em.*
Lord. octabu *B*¹ octauu *P*¹ octaba *B*²

- 7 qui post eum inuasit imperium, interemptus est. Conscii caedis fuerunt Nemesianus et frater eius Apollinaris Re-
cianusque, qui praefectus legionis secundae Parthicae militabat et qui equitibus extraordinariis praeerat, non ignorantibus Marcio Agrippa, qui classi praeerat, et prae- 5
terea plerisque officialium impulsu Martialis.
- 7 Occisus est autem in medio itinere inter Carras et Hedessam, cum leuandae uesicae gratia ex equo descen-
disset atque inter protectores suos, coniuratos caedis,
2 ageret. denique cum illum in equum strator eius leua- 10
ret, pugione latus eius confodit, conclamatumque ab omnibus est, id Martialem fecisse.
- 3 Et quoniam dei Luni fecimus mentionem, sciendum, doctissimis quibusque id memoriae traditum atque ita nunc quoque a Carrenis praecipue haberi, ut qui Lunam 15
femineo nomine ac sexu putauerit nuncupandam is addic-
4 tus mulieribus semper inseruiat; qui uero marem deum esse crediderit, is dominetur uxori neque ulla muliebres
5 patiatur insidias. unde, quamuis Graeci uel Aegyptii eo genere quo feminam hominem etiam Lunam deum dicant, 20
mystice tamen deum dicunt.
- 8 Scio de Papiniani nece multos ita in litteras rettulisse, ut caedis non adsciuerint causam, aliis alia referentibus; sed ego malui uarietatem opinionum edere quam de
2 tanti uiri caede reticere. Papinianum amicissimum fu- 25
isse imperatori Seuero et, ut aliqui loquuntur, adfinem
3 etiam per secundam uxorem, memoriae traditur; et huic praecipue utrumque filium a Seuero commendatum, eum-
que cum Seuero professum sub Scaeuola et Seuero in

2 Reanusque *M* 6 marcialis *BPM* 8 uessicae *BP*
12 marcialem *BPM* 15 abheri *B* 16 nuncupandum is ad-
dictis *B*¹ 17 semper *om. B* inseruit at qui uero *BPM* in-
seruiat qui uero *scripsi (Iord.)* 18 ullos *B* 20 hominem et
deum (*post Lunam*) *del. Iord.* 22 retulisse *B* 24 uerita-
tem *BPM em. C* 25 papiniani *BP*¹ 26 et *om. BP*¹ *add.*
*P*²*M* 27 traditur — commendatum *om. B*¹ *add. B*² 28 eum-
que — successisse *om. BP*¹ *add. P*² *uersum prdo mihi esse con-*
fusus uidetur ueriorque hie: Papinianum amicissimum fuisse
imp. Seuero || eumque cum Seuero professum sub Scaeuola et

aduocatione fisci successisse, atque ob hoc concordiae
 fratrum Antoninorum fauisse; egisse quin etiam, ne oc- 4
 cideretur, cum iam de insidiis eius Bassianus quereretur;
 atque ideo una cum is qui fautores fuerant Getae a mili-
 5 tibus non solum permittente uerum etiam suadente Anto-
 nino occisum. multi dicunt, Bassianum occiso fratre illi 5
 mandasse, ut et in senatu pro se et apud populum faci-
 nus dilueret, illum autem respondisse, non tam facile
 parricidium excusari posse quam fieri. est etiam haec 6
 10 fabella, quod dictare noluerit orationem qua inuehendum
 erat in fratrem, ut causa eius melior fieret qui occiderat;
 illum autem negantem respondisse, illud esse parrici-
 dium aliud accusare innocentem occisum. sed hoc om- 7
 nino non conuenit: nam neque praef. poterat dictare
 15 orationem, et constat, eum quasi fautorem Getae occisum.
 et fertur quidem Papinianus, cum raptus a militibus ad 8
 Palatium traheretur occidendus, praediuinasse dicens,
 stultissimum fore qui in suum subrogaretur locum, nisi
 adpetitam crudeliter praefecturam uindicaret. quod fac- 9
 20 tum est: nam Macrinus *Antoninum* occidit, ut supra ex-
 posuimus. qui cum filio factus in castris imperator filium 10
 suum, qui Diadumenus uocabatur, Antoninum uocauit, id-
 circo quod a praetorianis multum Antoninus desideratus est.

Bassianus uixit annis quadraginta tribus. imperauit 9
 25 annis sex. publico funere elatus est. Filium reliquit, qui 2
 postea et ipse Marcus Antoninus Heliogabalus dictus est;
 ita enim nomen Antoninorum inoleuerat, ut uelli ex ani-
 mis hominum non posset, quod omnium pectora uelut

Seuero inaduocatione fisci successisse || et, ut aliqui loquuntur,
 adfinem etiam p. s. u. memoriae traditur, et huic praecipue
 utrumque filium a Seuero commendatum || atque ob hoc con-
 cordiae fratrum Antoninorum fauisse 1 concordia *PV* con-
 cordiam *M* 2 fuisse *BPVM em. S* 4 his *BPM* fausto-
 res *B¹P* 5 permittentem *BPV* 7 per *BPM em. S* 10
 fauella *BP¹* 11 occideret *BPM em. Vrs.* 12 aliud *BPM* il-
 lud *em. S* est *M* 13 accusare *P* hec *B¹* 15 quisi *BP*
 occisu *B* 17 dicentem *BPM* dicens *scripsi* 18 stultissime
B¹ 20 macrinum *B²* Antoninum *om. BPMV add. Eras-*
mus 22 uocatur *BP* uocatus *M* 26 est dictus *M*

- 3 Augusti nomen obsederat. Fuit male moratus et patre
 duro crudelior. avidus cibi, uini etiam adpetens, suis
 odiosus et praeter milites praetorianos omnibus castris
 4 exosus. prorsus nihil inter fratres simile. Opera Ro-
 mae reliquid thermas nominis sui eximias, quarum cel- 5
 lam solearem architecti negant posse ulla imitatione qua
 5 facta est fieri. nam et ex aere uel cypro cancelli subter-
 positi esse dicuntur, quibus cameratio tota concredita est,
 et tantum est spatii, ut id ipsum fieri negent potuisse
 6 docti mechanis. reliquid et porticum patris nomine, quae 10
 7 gesta illius contineret et triumphos et bella. ipse Cara-
 calli nomen accepit a uestimento, quod populo dederat,
 8 demisso usque ad talos. quod ante non fuerat. unde ho-
 dieque Antoninianae dicuntur caracallae huiusmodi, in
 9 usu maxime Romanae plebis frequentatae. idem uiam 15
 nouam muniuit, quae est sub eius thermis, Antoninianis
 scilicet, qua pulchrius inter Romanas plateas non facile
 10 quicquam inuenias. Sacra Isidis Romam deportauit et
 templa ubique magnifica eidem deae fecit. sacra etiam
 maiore reuerentia celebrauit, quam ante celebrabantur. 20
 11 in quo quidem mihi mirum uidetur, quemadmodum sa-
 cra Isidis primum per hunc Romam uenisse dicantur,
 cum Antoninus Commodus ita ea celebrauerit ut et Anu-
 bin portaret et pausas ederet; nisi forte iste addidit ce-
 12 lebritati, non eam primus inuexit. Corpus eius Antonino- 25
 rum sepulchro inlatum est, ut † ea sedes reliquias eius
 acciperet quae nomen addiderat.
- 10 Interest scire, quemadmodum nouercam suam Iuliam
 2 uxorem duxisse dicatur. quae cum esset pulcherrima et
 quasi per negligentiam se maxima corporis parte nudas- 30
 set, dixissetque Antoninus 'Vellem, si liceret', respon-
 disse fertur: 'Si libet, licet. an nescis, te imperatorem

1 aug BP morigeratus M 6 soliare S · 7 ex patre
 BP superpositi BPM em. C 9 negant potuissent BP
 13 demiso B 19 magnifice idem BP eidem M 21 quem-
 ammodum P 23 anobin BP¹ 26 ea sedes mihi uidetur cor-
 ruptum 32 temperatorem B

esse et leges dare, non accipere?“ quo audito furor in- 3
 conditus ad effectum criminis roboratus est nuptiasque
 eas celebravit quas, si sciret se leges dare uere, solus
 prohibere debuisset. matrem enim (non alio dicenda erat 4
 5 nomine) duxit uxorem et ad parricidium iunxit incestum,
 si quidem eam matrimonio sociauit cuius filium nuper oc-
 ciderat.

Non ab re est etiam diasyrcticum quiddam in eum dic- 5
 tum addere. nam cum Germanici et Parthici et Arabici 6
 0 et Alamannici nomen adscriberet (nam Alamannorum
 gentem deuicerat) Heluius Pertinax, filius Pertinacis, di-
 citur ioco dixisse: „Adde, si placet, etiam Geticus Maxi-
 mus“, quod Getam occiderat fratrem, et Gothi Getae di-
 cerentur, quos ille, dum ad orientem transit, tumultuariis
 5 proeliis deuicerat.

Occidendi Getae multa prodigia extiterunt, ut in uita 11
 eius exponemus. nam quamuis prior ille e uita excesse- 2
 rit, nos tamen ordinem secuti sumus, ut qui et prior na-
 tus est et qui prior imperare coeperat, prior scriberetur.
 Eo sane tempore quo ab exercitu appellatus est Augustus 3
 uiuo patre, quod ille pedibus aeger gubernare non posse
 uideretur imperium, contunsis animis militum et tribuno-
 rum Seuerus dicitur animo uoluisse, ut et hunc occide-
 ret, nisi repugnassent praefecti eius, grauis uiri. aliqui 4
 5 contra dicunt, praefectos uoluisse id fieri, sed Septimium
 noluisse, ne et seueritas illius crudelitatis nomine inqui-
 naretur, et, cum auctores criminis milites fuerint, adule-
 scens stultae temeritatis poenas lueret tam grauis suppli-
 cii titulo, ut a patre uideretur occisus.

Hic tamen omnium durissimus et, ut uno complecta- 5
 mur uerbo, parricida et incestus, patris matris fratris ini-
 micus, a Macrino, qui eum occiderat, timore militum et
 maxime praetorianorum inter deos relatus est. habet 6
 templum, habet salios, habet sodales Antoninianos, qui

3 quasi *BP*9 Germani *BP*14 transiit *B*¹

20 ex-

citu *P*¹ c. *P*³24 pugnassent *BPM*31 parricidia *BPM*32 ac max. *M*33 praetorianum *BPM*

- 7 Faustinae templum et diuale nomen eripuit, certe templum quod ei sub Tauri radicibus fundauerat maritus, in quo postea filius huius Heliogabalus Antoninus sibi uel Ioui Syrio uel Soli — incertum id est — templum fecit.

5

4 iouis *BP*¹5 antoninus caracallus spartiani expl. *BP*

ANTONINVS GETA

AELII SPARTIANI

Scio, Constantine Auguste, et multos et clementiam 1
tuam quaestionem mouere posse, cur etiam Geta Antoni-
5 nus a me tradatur. de cuius priusquam uel uita uel nece
dicam, disseram, cur et ipsi Antonino a Seuerο patre sit
nomen adpositum. neque enim multa in eius uita dici 2
possunt qui prius rebus humanis exemptus est, quam
cum fratre teneret imperium. Septimius Seuerus quodam 3
10 tempore cum consulisset ac petisset, ut sibi indicaretur
quo esset successore moriturus, in somnis uidit Antoni-
num sibi successurum. quare statim ad milites processit 4
et Bassianum, filium maiorem natu, Marcum Aurelium
Antoninum appellauit. cum id fecisset, uel paterna cogi- 5
15 tatione uel, ut quidam dicunt, a Iulia uxore commonitus,
quae gnara erat somnii, quod minori filio hoc facto ipse
interclusisset aditum imperandi, etiam Getam, minorem
filium, Antoninum uocari iussit. itaque semper ab eo in 6
epistulis familiaribus dictus est, cum si forte abesset,
20 scriberet: 'Salutate Antoninos filios et successores meos'. 7
sed nihil ualuit patris cautio, nam ei solus ille successit

1 incipit antoninus geta feliciter *BP* Antoninus Geta eius-
dem Spartiani *M* ad constantinum aug. *add. P³* 7 uita *om.*
BP¹ 12 successorum *B* 14 quod *BPM* cum id *scripsi*
et *BPM* uel *scripsi* (*Iord.*) • 19 dictus est Antoninus *P³M*

qui primus Antonini nomen accepit. et haec de Antonini nomine.

- 2 Geta autem dictus est uel a patruī nomine uel aui
paterni, de cuius uita et moribus in uita Seueri Marius
2 Maximus primo septenario satis copiose rettulit. fuit au- 5
tem Antoninus Geta etiam ob hoc ita dictus quod in
animo habuit Seuerus, ut omnes deinceps principes
quemadmodum Augusti, ita etiam Antonini dicerentur,
idque amore Marci, uel fratrem suum quem dicebat et
cuius philosophiam litterarumque institutionem semper 10
3 imitatus est. dicunt aliqui, non in Marci honorem tantum
Antonini nomini delatum, cum id Marcus adoptiuum ha-
buerit, sed in eius qui Pius cognominatus est, Hadriani
4 scilicet successoris, et quidem ob hoc quod Seuerum ille
ad fisci aduocationem delegerat ex formularia forensi, 15
cum ad tantos processus ei patuisset dati ab Antonino
5 primi gradus uel honoris auspiciū, simul quod nemo ei
uideretur felicior imperator ad commodandum nomen eo
principe cuius proprium nomen iam per quattuor princi-
6 pes cucurrisset. De hoc eodem Seuerus, gnarus genitu- 20
rae illius, cuius, ut plerique Afrorum, peritissimus fuit,
7 dixisse fertur: „Mirum mihi uidetur, Iuuenalis amantissi-
mus, Geta noster diuus futurus, cuius nihil imperiale in
genitura uideo.“ erat enim Iuuenalis praef. eius prae-
8 torii. nec eum fefellit. nam Bassianus, cum eum occi- 25
disset ac uereretur tyrannicam ex parricidio notam audi-
retque, posse mitigari facinus, si diuum fratrem appella-
9 ret, dixisse fertur: „Sit diuus, dum non sit uiuus.“ de-
nique eum inter diuos rettulit atque ideo utcumque redit
cum fama in gratiam parricida. 30

3 Natus est Geta Seuero et Vitellio cons. Mediolanii,
941 etsi aliter alii prodiderunt, VI kal. Iunias ex Iulia, quam
189

1 antoninus BP de om. P¹ 3 uel a p. BP¹ 9 atque
BPM em. S suum sem BP¹ semet P³M quem scripsi 12
marcum adoptiuus BP marcus adoptiuus M 13 est M sed BP
14 successor BP 15 formula M formulario uolg. 18
uidetur P t. I. 22 amantissime M 26 tyrannicum B¹
natum B¹ natam B²P 30 cum om. BPM 32 alter B¹M

idcirco Seuerus uxorem duxerat quod eam in genitura
habere compererat, ut regis uxor esset, isque priuatus
sed iam optimi in re p. loci. statim ut natus est, nuntia- 2
tum est, ouum gallinam in aula peperisse purpureum.
5 quod cum allatum Bassianus frater eius accepisset et 3
quasi paruulus adplosum ad terram fregisset. Iulia dixisse
ioco fertur: „Maledicte parricida, fratrem tuum occi-
disti.“ [idque ioco.] quod dictum Seuerus altius quam 4
quisquam praesentium accepit, a circumstantibus autem
10 postea uelut diuinitus effusum adprobatum est. fuit etiam 5
aliud omen: nam cum in uilla cuiusdam Antonini, plebei
hominis, agnus natus esset, qui uellus in fronte pur-
pureum haberet, eadem die atque hora qua Geta natus
est, audissetque ille ab haruspice, post Seuerum Antoni-
15 num imperaturum, ac de se ille auguraretur sed tamen
talis fati timeret indicium, ferro eum adegit. quod et 6
ipsum signo fuit, Getam ab Antonino interimendum, ut
postea satis claruit. fuit etiam aliud omen ingens, ut 7
postea exitus docuit huius facinoris quod euenit: nam 8
20 cum infantis Getae natalem Seuerus commendare uellet,
hostiam popa nomine Antoninus percussit. quod tunc nec 9
quaesitum nec animaduersum, post uero intellectum est.

Fuit adulescens decorus, moribus asperis, sed non 4
impius, † anarbo retractator gulosus cupidus ciborum et
25 uini uarie conditi. huius illud pueri fertur insigne quod 2
cum uellet partium diuersarum uiros Seuerus occidere
et inter suos diceret „Hostes uobis eripio“, consentiretque
adeo usque Bassianus, ut eorum etiam liberos, si sibi
consuleret, diceret occidendos, Geta interrogasse fertur,
30 quantus esset interficiendorum numerus; cumque dixisset
pater, ille interrogauit: „Isti habent parentes, habent

7 fertur ioco *M* maledicta *B* 8 idque ioco *del. Iord.*
quod *om. M* 10 effosum *BP* effossum *M* 12 tatus *B¹P¹*
16 tale *BPM em. C* timere *BP¹ corr. P³* 17 ut postea
ingens *BP* ingens postea ut *M* ingens ut postea *scripsi* 24
anarbore tractator *BPM* nario retractator *S* iactator latere *exi-*
stimat Iord. 27 dicere *BPM* 29 consularet *BP* consule-
rent *M* occidendus *B* 31 interrogasse *B¹*

propinquos?“ cum responsum esset habere, ait: „Tum
 plures ergo in ciuitate tristes erunt quam laeti, quod ui-
 4 cimus.“ et optinuisset eius sententia, nisi Plautianus
 praefectus uel Iuuenalis institissent spe proscriptionum,
 ex quibus ditati sunt. his accedebat Bassiani fratris ni- 5
 5 mia crudelitas. qui cum contenderet et diceret quasi
 ioco quasi serio, omnes cum liberis occidendos partium
 diuersarum, Geta ei dixisse dicitur: „Tu qui nulli parcis,
 potes et fratrem occidere.“ quod dictum eius tunc nihil,
 post uero pro praesagio fuit. 10

5 Fuit in litteris assequendis tenax ueterum scripto-
 rum, paternarum etiam sententiarum memor, fratri sem-
 per inuisus, matri amabilior quam frater, subbalbe tamen
 2 canorus. uestitus nitidi cupidissimus, ita ut pater rideret.
 si quid acceperat a parentibus, ad suum contulit cultum 15
 3 neque quicquam cuiquam dedit. Post Parthicum bellum
 cum ingenti gloria *pater* floreret, Bassiano participi im-
 perii appellato Geta quoque Caesaris et Antonini, ut qui-
 4 dam dicunt, nomen acceperat. Familiare illi fuit has quae-
 stiones grammaticis proponere, ut dicerent, singula ani- 20
 5 malia quomodo uocem emitterent, uelut: agni balant,
 porcelli grunniunt, palumbes minurriunt, porci grun-
 diunt, ursi sacuiunt, leones rugiunt, leopardi rictant, ele-
 fanti barriunt, ranae coaxant, equi hinnunt, asini ru-

1 esset *om.* *B*¹ haberet complures ergo *BP* habere com-
 plures plures ergo *M* habere ait complures *Gr.* habere ait: tum
 plures ergo *scripsi* 6 qua — qua *C* prius quasi *del.* *Iord.*

7 quasi se uero *B*¹ 9 etiam fratrem *M* 10 post se *B*¹ an
 postea? 11 et tenax *BPM* et *deleui* (*Iord.*) 13 subalbe *B*¹

14 patri deret *B*¹ *P* *M* diceret *B*² *em.* *Bernhardy* 15 acci-
 pit *BP* praesentibus *BPM* *em.* *Musgrauius* 16 partium

BP 17 pater *om.* *BPM* bellum pater cum *uolg.* posui inter
 gloria et floreret bassiani *B*¹ particeps *M* 19 hos *B*

22 grunniunt *BP* minurriunt *BP*¹ *M* minurriunt *P*² porci
 grundiunt *om.* *M* grunniunt *BP* grundiunt *scripsi* cum *Aldhelmo*
de re gram. et metr. ap. Mai. auct. class. V p. 569 sq. (cf. Reiffers-
scheid. Suet. rel. p. 245) 23 leones — barriunt *P* infra textum

rictant *BPM* an rancant? 24 uarriunt *B* coraxant
*BP*¹ a. ruginiunt *BP* rugiunt *M* rudiunt *scripsi* cf. *Aldhelm. l.*

s. s.

diunt, tauri mugiunt, easque de ueteribus adprobare. Sereni Sammonici libros familiarissimos habuit, quos ille 6
ad Antoninum scripsit. habebat etiam istam consuetudi- 7
nem, ut conuiuia et maxime prandia per singulas litteras
5 inberet scientibus seruis, uelut in quo erat anser apruna 8
anas, item pullus perdix pauus porcellus piscis perna et
quae in eam litteram genera edulium caderent, et item
fasianus farrata ficus et talia. quare comis etiam habeba-
tur in adulescentia.

10 Occiso eo pars militum quae incorrupta erat parri- 6
cium aegerrime accepit, dicentibus cunctis, duobus se li-
beris fidem promisisse, duobus seruare debere; clausis-
que portis diu non est imperator admissus. denique nisi 2
querellis de Geta editis et animis militum delentis, inor-
15 nibus etiam stipendiis datis Romam Bassianus redire non
potuit. post hoc denique et Papinianus et multi alii in- 3
terempti sunt, qui uel concordiae fauerant uel qui par-
tium Getae fuerant, ita ut utriusque ordinis uiri et in
balneo et cenantes et in publico percuterentur, Papinia-
20 nus ipse securi percussus sit, inprobante Bassiano, quod
non gladio res peracta sit. uentum denique est usque ad 4
seditionem urbanicianorum militum, quos quidem non
leni auctoritate Bassianus compressit tribuno eorum, ut
alii dicunt, interfecto, ut alii, relegato. ipse autem tan- 5
25 tum timuit, ut lorica sub lato habens clauo etiam cu-
riam sit ingressus atque ita rationem facti sui et necis
Geticae reddiderit. quo quidem tempore Heluius Perti- 6
nax, qui postea est ab eodem Bassiano interemptus, reci-
tanti Faustino praetori et dicenti „Sarmaticus maximus
30 et Parthicus maximus“, dixisse dicitur: „Adde et Geti-
cus maximus“, quasi Gothicus. quod dictum altius in 7
pectus Bassiani descendit, ut postea nece Pertinacis est
adprobatum, nec solum Pertinacis sed et aliorum, ut

1 t. rugiunt *BP*¹ 2 sammonii *BP* 8 sarata *M* co-
mes *BP* 16 papianus *BP*¹ 17 fuerant *BPM* 19 bal-
neum *BPM* balneo et *C* 20 percussit *P* 27 eluius *BP* (*bis*)
29 faustum *BPM* 30 particus *BP* 31 in pectus *MP*³
interreptus *BP*¹ an intra pectus? 32 ut *om.* *BP*¹

- 8 supra dictum est, passim et inique. Heluim autem etiam -
suspectum habuit adfectatae tyrannidis, quod esset in
amore omnium et filius Pertinacis imperatoris. quae res
nulli facile priuato satis tuta est.
- 7 Funus Getae accuratius fuisse dicitur quam eius qui 5
2 fratri uideretur occisus. inlatusque est maiorum sepul-
chro, hoc est Seueri, quod est in Appia uia euntibus ad
portam dextra, specie Septizonii exstructum, quod sibi ille
3 uiuus ornauerat. Occidere uoluit et matrem Getae, no-
uercam suam, quod fratrem lugeret, et mulieres, quas 10
4 post reditum de curia flentes repperit. fuit praeterea
eius inmanitatis Antoninus, ut is praecipue blandiretur
quos ad necem destinabat, ut eius magis blandimentum
5 timeretur quam iracundia. mirum sane omnibus uideba-
tur quod mortem Getae totiens etiam ipse fleret quotiens 15
nominis eius mentio fieret, quotiens imago uideretur aut
6 statua. uarietas autem tanta fuit Antonini Bassiani, immo
tanta sitis caedis, ut modo fautores Getae, modo inimicos
occideret, quos fors obtulisset. quo facto magis Geta de-
siderabatur.

20

8 dextram *BPM* dextra scripsi (*Iord.*) sepizodii *BP*
12 his *BPM* 13 destinebat *B* 15 ipse etiam *M* 17 in-
mota s. *BP* 18 sitis] in *P* prius i in *ras.* 20 antoninus geta
explicit *BP* [sequitur in *B* et *P* uita *Heliogabali*]

OPILIUS MACRINVS

IVLI CAPITOLINI

Vitae illorum principum seu tyrannorum siue Caesa- 1
rum qui non diu imperauerunt in obscuro latent, idcirco
5 quod neque de priuata eorum uita digna sunt quae dicantur, cum omnino ne scirentur quidem, nisi adspirassent ad imperium, et de imperio, quod non diu tenuerunt, non multa dici possunt: nos tamen ex diuersis historicis eruta in lucem profereimus, et ea quidem quae
10 memoratu digna erunt. non enim est quisquam in uita 2
qui non ad diem quodcumque fecerit. sed eius qui uitas aliorum scribere orditur officium est digna cognitione perscribere. et Iunio quidem Cordo studium fuit eorum 3
imperatorum uitas edere quos obscuriores uidebat; qui
15 non multum profecit. nam et pauca repperit et indigna 4
memoratu, adserens, se minima quaeque persequuturum, quasi uel de Traiano aut Pio aut Marco sciendum sit, quotiens processerit, quando cibos uariauerit et quando uestem mutauerit, et quos quando promouerit. quae ille 5
20 omnia exsequendo libros mythistoriis repleuit talia scribendo, cum omnino rerum uilium aut nulla scribenda sint aut nimis pauca, si tamen ex his mores possint anim-

1 incipit opilius macrinus iuli capitolini feliciter *BP* Opi-
lius Macrinus Iulii Capitolii *M* 8 historiis *M* 11 qui
om. BP eis *BP t. I.* 14 imperatorem *P¹* 16 adse-
ren *P¹*

aduerti, qui re uera sciendi sunt, sed ex parte, ut ex ea cetera colligantur.

- 2 Occiso ergo Antonino Bassiano Opilius Macrinus, praefectus praetorii eius, qui antea priuatas curarat, imperium arripuit, humili natus loco et animi atque oris 5 inuerecundi, seque nunc Seuerum nunc Antoninum, cum in odio esset omnium et hominum et militum, nuncupauit. 2 statimque ad bellum Parthicum profectus et iudicandi de se militibus et rumoribus, quibus premebatur, adulescendi potestatem demit; quamuis senatus eum imperatorem odio Antonini Bassiani libenter acceperit, cum in 10 senatu omnibus una uox esset: „Quemuis magis quam parricidam, quemuis magis quam incestum, quemuis magis quam inpurum, quemuis magis quam interfectorem et senatus et populi.“ 15
- 5 Et mirum omnibus fortasse uideatur, cur Diadumenum filium Macrinus Antoninum uoluerit nuncupari, 3 cum auctor necis Antoninianae fuisse dicatur. de ipso quae in annales relata sint proferam: uates caelestis apud Carthaginem, quae deo repleta solet uera canere, 2 sub Antonino Pio, cum sciscitante proconsule de statu, ut solebat, publico et de suo imperio futura praediceret, ubi ad principes uentum est, clara uoce numerari iussit, quotiens diceret Antoninum, tuncque attentis omnibus 2 Antonini nomen [Augusti] octauo edidit. sed credentibus 25 cunctis, quod octo annis Antoninus Pius imperaturus esset, et ille transcendit hunc annorum numerum, et constitit apud credentes uel tunc uel postea, per uatem aliud 3 designatum. denique adnumeratis omnibus qui Antonini 4 appellati sunt is Antoninorum numerus inuenitur. enim- 30

4 priuatus cubabat *BPM* 6 post Antoninum *P³ add.* uocare 7 et hominum — parthicum *B infra text.* non curauit *B* non curauit *P exc.* 8 iudicandi *M* 9 seu rum. *BPM* e quibus *BP* 10 dempsit *M* 12 quemuis m. q. parr. — incestum *P infra textum* 14 purum *B¹* 16 diadumenus filius macrini antoninus *BPM em. C* 19 relatas in profera *BP exc.* relata sint *exc.²* 20 quae de r. *BP exc.¹* solebat *exc.² M* 24 adtonitis *BP exc.* 25 Augusti *del. Iord.* 28 credentis *BP* 30 his *BP*

uero Pius primus, Marcus secundus, Verus tertius, Com-
 modus quartus, quintus Caracallus, sextus Geta, septimus
 Diadumenus, octauus Heliogabalus Antonini fuere. nec
 inter Antoninos referendi sunt duo Gordiani, ut qui prae-
 5 nomen tantum Antoninorum habuerunt, aut etiam Antonii
 dicti sunt non Antonini. inde est quod se et Seuerus An- 6
 toninum uocauit, ut plurimi ferunt, et Pertinax et Iulia-
 nus et idem Macrinus. et ab ipsis Antoninis, qui ueri 7
 successores Antonini fuerunt, hoc nomen magis quam
 10 proprium retentum est. haec alii. sed alii idcirco Anto- 8
 ninum Diadumenum a Macrino patre appellatum ferunt,
 ut suspicio a Macrino interfecti Antonini militibus tolle-
 retur. alii uero tantum desiderium nominis huius fuisse 9
 dicunt, ut, nisi populus et milites Antonini nomen audi-
 15 rent, imperatorium non putarent.

Et de Macrino quidem in senatu multis, quando nun- 4
 tiatum est Varium Heliogabalum imperare, cum iam Caes-
 sarem Alexandrum senatus dixisset, ea dicta sunt *ut ap-*
pareat ignobilem sordidum spurcum fuisse. uerba de- 2
 20 nique Aurelii Victoris, cui Pinio cognomen erat, haec
 fuerunt, Macrinum libertinum, hominem prostibulum, 3
 seruilibus officiis occupatum in domo imperatoria, uenali
 fide, uita sordida sub Commodio, a Seuero remotum etiam
 a miserrimis officiis relegatumque in Africam, ubi, ut in-
 25 famiam damnationis tegeret, lectioni operam dedisse,
 egisse causulas, declamasse, ius postremo dixisse. dona- 4
 tum autem anulis aureis, patrocinate sibi conliberto suo
 Festo, aduocatum fisci factum sub Vero Antonino. Sed 5

1 sedundus *B*¹ sec/ undus *P* 4 aut qui *BPM* qui aut
Egnat. ut qui *scripsi* pronomen *BP* 6 antoninus uoc. *BP*
 7 et plur. fuerunt *BPM em. in obseru. misc. tom. IV p. II pag.*
 225 15 imperium *C ex Reg.* 16 multi *BPM* 17 imperatore
B imperatorem PM imperare scripsi 18 edicta sunt *B* ea dicta
 sunt *BM an in senatu talia — edita sunt?* ut *om. BP*
 19 nobilem *BP* 20 aureilii *BP* Primo *M Primio Iord.*
 21 postibulem *BP*¹ 24 religatumque *BP* 26 clausulas *BP*
 ius] in *BPM* in postremos *Mommseus* 27 non liberto *BP*
 uero liberto *M em. Ad. Kiessling* 28 fort. sub Caracallo Anto-
 nino. *cf. exerc. crit. p. 15*

et haec dubia ponuntur, et alia dicuntur ab aliis, quae ipsa quoque non tacebimus. nam plerique gladiatoriam pugnam eum exhibuisse dixerunt et accepta rudi ad Africam isse; uenatorem primo, post etiam tabellionem fuisse, deinceps aduocatum fuisse fisci. ex quo officio ad amplissima quaeque peruenit. dein cum esset praefectus praetorii collega ablegato, Antoninum Caracallum imperatorem suum interemit tanta fictione, ut ab eo non uideretur occisus. nam stratore eius redempto et spe ingenti proposita id egit ut quasi militaribus insidiis, quod uel ob parricidium uel incestum displiceret, interemptus diceretur.

Statim denique arripuit imperium filio Diadumeno in participatum adscito, quem continuo, ut diximus, Antoninum appellari a militibus iussit. dein corpus Antonini Romam remisit, sepulchris maiorum inferendum. mandauit collegae dudum suo praefecto praetorio, ut munus suum curaret ac praecipue Antoninum honorabiliter sepeliret ducto funere regio, quod sciebat, ob uestimenta populo congiaria data multum Antoninum a plebe dilectum. adcedebat etiam illud, quod militarem motum timebat, ne eo interueniente suum impediretur imperium, quod raptum ierat, sed quasi inuitus acceperat: ut sunt homines, qui ad ea se cogi dicunt quae uel sceleribus comparant. timuit autem etiam collegam, ne et ipse imperare cuperet, sperantibus cunctis, quod, si unius numeri concessus accederet, neque ille recussaret, et omnes cupidissime id facerent odio Macrini uel propter uitam inprobam uel propter ignobilitatem, cum omnes superiores nobiles fuissent imperatores. infulsit praeterea in nomen Seueri se, cum illius nulla cognatione tangeretur. unde iocus extitit: „Sic Macrinus est Seuerus quo-

5 deinceps — fuisse *om.* *B*¹ 8 factione *BP* 11 uel ne
inc. *BP* interemptum *BPM* 20 et congiaria *M* 22 nec
eo *BP* 26 unus *BPM* 27 consensus *M* consensus *uolg.*
recusaret *P* 28 proptam *P*¹ 29 probam *BP*¹ (*em.* *P*³)
30 imperatorem *BP*¹ *em.* *P*³ 31 seueris *BP* Seueri *M* Seueri
se *S*

modo Diadumenus Antoninus.“ statim tamen ad delendum militum motum stipendium et legionariis et praetorianis dedit solito uberius, utpote qui extenuare cuperet imperatoris occisi crimen. profuitque pecunia, ut so- 8
5 let, cui innocentia prodesse non poterat. retentus est enim aliquanto tempore in imperio homo uitiorum omnium.

Ad senatum dein litteras misit de morte Antonini di- 9
uum illum appellans excusansque se et iurans, quod de
10 cace illius nescierit. ita sceleri suo more hominum per-
ditorum iunxit periurium [a quo incipere decuit homi-
nem improbum], cum ad senatum scriberet. Interest 6
scire, cuiusmodi oratio fuerit, qua se excusauit, ut et in-
pudentia hominis noscatur et sacrilegium, a quo initium
15 sumpsit improbus imperator. Capita ex oratione Macrini 2
et Diadumeni imperatorum: „Vellemus, p. c., et inco-
lomi Antonino nostro et reuerti cum triumpho uestram
clementiam uidere. tunc demum enim florente re p. et
omnes felices essemus, et sub eo principe uiueremus
20 quem nobis Antoninorum loco di dederant. uerum quia 3
id euenire per tumultum militarem non potuit, nuntiamus
primum, quid de nobis exercitus fecerit, dein honores di- 4
uinos, quod primum faciendum est, decernimus ei uiro
in cuius uerba iurauimus, cum exercitus ultorem caedis
25 Bassiani neminem digniorem praefecto eius putauit, cui
et ipse utique uindicandam factionem mandasset, si ui-
uus deprendere potuisset.“ Et infra: „Detulerunt ad 5
me imperium, cuius ego, p. c., interim tutelam re-
cepi, tenebo regimen, si et uobis placuerit quod militibus
30 placuit, quibus iam et stipendium et omnia imperatorio
more iussi.“ Item infra: „Diadumenum filium meum 6
uobis notum et imperio miles donauit et nomine, Anto-
ninum uidelicet appellans, ut cohonestaretur prius no-

3 solitudo *BP*¹ 6 aliquando *B*¹*P* 11 iunxit *B* a quo
— improbum *insiticia habeo* 12 improbum. Cum — scriberet,
int. *distinxit C* 20 *dediderunt BP* 21 eueniret *BP* 23
uero *BP* 24 iurauimus. tum: 'exercitus *Mommsenus* 30
imperatorium ore *BP*¹ 33 quo honestetur *BP M*

7 mine, sic etiam regni honore. quod uos, p. c., bono fau-
 stoque omine adprobetis petimus, ne uobis desit Antoni-
 8 norum nomen, quod maxime diligitis.“ Item infra: „An-
 tonino autem diuinos honores et miles decreuit, et nos
 decernimus et uos, p. c., ut decernatis, cum possimus 5
 imperatorio iure praecipere, tamen rogamus dicantes et
 duas statuas equestres, pedestres duas habitu militari,
 sedentes ciuili habitu duas, item diuo Seuero duas trium-
 9 phales. quae omnia, p. c., uos impleri iubebitis nobis
 7 religiose pro prioribus ambientibus.“ Lectis igitur in sen- 10
 natu litteris contra opinionem omnium et mortem Anto-
 nini senatus gratanter accepit et Opilium Macrinum li-
 bertatem publicam curaturum sperans primum in patri-
 cios allegit, nouum hominem et qui paulo ante procura-
 2 tor priuatae fuisset. eundem, cum scriba pontificius es- 15
 set, quos hodie pontifices minores uocant, pontificem
 3 maximum appellauit Pii nomine decreto. diu tamen lectis
 litteris, cum omnino nemo crederet de Antonini morte,
 4 silentium fuit. sed posteaquam constitit occisum, sena-
 tus in eum uelut in tyrannum inuectus est. denique sta- 20
 tim Macrino et proconsulare imperium et potestatem tri-
 buniciam detulerunt.

5 Filium sane suum, cum ipse Felicis nomen rece-
 pisset, ut suspicionem occisi a se Antonini remoueret,
 Antoninum uocauit, Diadumenum antea dictum. [quod qui- 25
 6 dem nomen] etiam Varius Heliogabalus, qui se Bassiani
 filium diceret, homo sordidissimus et ex meretrice con-
 7 ceptus, idem postea nomen accepit. denique uersus ex-
 tant cuiusdam poetae, quibus ostenditur, Antonini nomen
 coepisse a Pio et paulatim per Antoninos usque ad sor- 30
 des ultimas peruenisse, si quidem solus Marcus nomen il-
 lud sanctum uitae genere auxisse uideatur, Verus autem
 degenerasse, Commodus uero etiam polluisse sacrati no-

1 regione hon. *B*¹ 2 homine *BP*¹ 5 decreuimus *M*
 7 pedes *BPM* 9 iubebetis *BP* iubete *M* 10 ambientibus *B*
 12 gradanter *B*¹*P* 15 pontificus *BP* pontificum *M* ponti-
 ficus *scripsi* 20 in *om.* *B*¹ 21 proconsularem *BP*¹ 25
 quod quidem nomen *deleui* 26 uassiani *B* 33 sacranti *B*¹*P*¹

minis reuerentiam. iam quid de Caracallo Antonino, 8
quidue de hoc potest dici? postremo etiam quid de He-
liogabalo, qui Antoninorum ultimus in summa impuritate
uixisse memoratur?

Appellatus igitur imperator † susceptos contra Parthos 8
profectus est magno apparatu, studens sordes generis et
prioris uitae infamiam uictoriae magnitudine abolere. sed 2
conflictu habito contra Parthos defectu legionum, quae
ad Varium Heliogabalum confugerant, interemptus est.
sed anno amplius imperauit. sane cum esset inferior in 3
eo bello, quod Antoninus gesserat, Artabane grauiter ne-
cem suorum ciuium uindicante, primo Macrinus repugna-
uit; postea uero missis legatis petit pacem, quam libenti
animo interfecto Antonino Parthus concessit. inde cum 4
se Antiochiam recepisset ac luxuriae operam daret, iu-
stam causam interficiendi sui praebuit exercitui ac Bas-
siani, ut putabatur, filium sequendi, id est Heliogabalum
Bassianum Varium, qui postea est et Bassianus et Anto-
ninus appellatus.

Fuit aliqua mulier Maesa siue Varia ex Emisena urbe, 9
soror Iuliae uxoris Seueri Pertinacis Afri, quae post mor-
tem Antonini Bassiani ex aulica domo fuerat expulsa per
Macrini superbiam; cui quidem omnia concessit Macri-
nus, quae diu illa collegerat. huic erant duae filiae, Sy- 2
miamira et Mamaea, quarum maiori filius erat Heliogaba-
lus. [et Bassiani et Antonini nomen accepit.] nam Helio-
gabalum Foenices uocant solem. sed Heliogabalus pul- 3
chritudine ac statura et sacerdotio conspicuus erat ac
notus omnibus hominibus qui ad templum ueniebant,
militibus praecipue. his Maesa siue Varia dixit Bassia- 4
num filium esse Antonini, quod paulatim omnibus militi-

5 susceptos *BP* (in *P s tertium eras.*) suscepto bello *M an*
infestos? 9 confugerent *BP*¹ 15 antiochiam *BP* lu-
xoriae *B* 17 sequenti *BP* id est uarium h. b. u. *P*¹ 18
quia *BP* et Bassianus *insiticia habeo* 19 appellatus est *M*
20 fuit quaedam *M* aemisena *P* 24 symiamyra *BP*
25 mamea *BP.M* 26 qui et Bass. *M* et Bassiani — accepit
uncis inclusi (idem proponit Mommsenus)

- 5 bus innotuit. erat praeterea Maesa ipsa ditissima, ex quo
etiam Heliogabalus luxoriosissimus. qua promittente mi-
6 litibus legiones abductae sunt a Macrino. suscepta enim
illa noctu in oppidum cum suis nepos eius Antoninus ap-
pellatus est imperii delatis insignibus. 5
- 10 Haec ubi sunt Macrino apud Antiochiam posito nun-
tiata, miratus audaciam muliebrem, simul etiam contem-
nens, Iulianum praefectum ad obsidendos eos cum legio-
2 nibus misit. quibus cum Antoninus ostenderetur, miro
amore in eum omnibus inclinatis occiso Iuliano praefecto 10
3 ad eum omnes transierunt. dein parte exercitus con-
iuncta, uenit contra Macrinum Antoninus contra se festi-
nantem, commissoque proelio Macrinus est uictus prodit-
tione militum eius et amore Antonini. fugiens sane Ma-
crinus cum paucis et filio in uico quodam Bithyniae occi- 15
sus est cum Diadumeno, ablatumque eius caput est et ad
4 Antoninum perlatum. Sciendum praeterea, quod Caesar
fuisse dicitur, non Augustus Diadumenus puer, quem ple-
5 rique pari fuisse cum patre imperio tradiderunt. Occisus
est etiam filius, cui hoc solum attulit imperium, ut inter- 20
6 ficeretur a milite. non enim aliquid dignum in eius uita
erit quod dicatur, praeter hoc quod Antoninorum nomini
est uelut nothus adpositus.
- 11 Fuit tamen in uita imperatoria paulo rigidior et au-
sterior sperans, se ante acta omnia posse obliuioni dare, 25
cum ipsa seueritas illius occasionem reprehendendi et
2 lacerandi eius aperiret. nam et Seuerum se et Pertina-
cem uoluerat nuncupari, quae duo illi asperitatis nomina
uidebantur. et cum illum senatus Pium ac Felicem nun-
3 cupasset, Felicis nomen recepit, Pii habere noluit. unde 30
in eum epigramma non inlautum Graeci cuiusdam poetae
uidetur extare, quod Latine hac sententia continetur:

2 luxoriosissimus <i>BP</i>	3 adductae <i>BP</i> ¹	suscepte <i>B</i>
4 est appellatus <i>M</i>	6 antiochiam <i>BP</i>	posita <i>B</i> ¹ <i>exc.</i> ¹
13 commissoque <i>BP</i>	proditionem <i>B</i>	15 bethyniae <i>BP</i> ¹ <i>exc.</i> ¹
bithin. <i>P</i> ² <i>exc.</i> ² <i>M</i>	16 ad om. <i>B</i> ¹	18 dicitur <i>M</i>
19 pa-	22 erat <i>M</i>	26 ipse <i>BP</i> <i>M</i>
tris <i>B</i>	26 ipse <i>BP</i> <i>M</i>	occasionem <i>P</i>
31 non inlautum <i>BP</i> (in <i>eras.</i>) <i>exc.</i> ¹	non latinum <i>M</i>	inlautum <i>exc.</i> ²
non infacetum <i>Mommсенus</i>	32 uideretur <i>BP</i> <i>exc.</i>	

Histrion iam senior turpis grauis asper iniquus 4
 inpius et felix sic simul esse cupit,
 ut nolit pius esse, uelit tamen esse beatus,
 quod natura negat, nec recipit ratio.
 nam pius et felix poterat dicique uiderique,
 imperium infelix est, erit ille sibi.

hos uersus nescio qui Latinos iuxta eos qui Graeci erant 5
 propositi in foro posuit. quibus acceptis Macrinus his
 uersibus respondisse fertur.

Si talem Graium tetulissent fata poetam, 6
 qualis Latinus gabalus iste fuit,
 nil populus nosset, nil nosset curia, mango
 nullus scripsisset carmina tetra mihi.

his uersibus Macrinus longe peioribus, quam illi Latini 7
 sunt, respondisse se credidit, sed non minus risui est
 habitus, quam poeta ille qui de Graeco Latine conatus est
 scribere.

Fuit igitur superbus et sanguinarius et uolens mili- 12
 tārter imperare, incusans quin etiam superiorum tempo-
 rum disciplinam ac solum Seuerum prae ceteris laudans.
 nam et in crucem milites tulit et seruilibus suppliciis 2
 semper adfecit et, cum seditiones militares pateretur, mi-
 lites saepius decimauit, aliquando etiam centesimauit,
 quod uerbum proprium ipsius est, cum se clementem
 diceret, quando eos centesimaret qui digni essent deci-
 matione atque uicensimatione. longum est eius crudeli- 3
 tates omnes aperire, attamen unam ostendam non ma-
 gnā, ut ipse credebat, sed omnibus tyrannicis inmani-
 tatibus tristiores. cum quidam milites ancillam hospitis 4

3 noluit BP 4 neget — recepit BP exc.¹ 5 poterit
 BP¹ dici atque uideri M 6 cui imper. P²M est et erit
 BP exc. sententia huius uersus culpa eius qui in Latinum uertit esse
 obscurata uidetur 7 hoc BP exc.¹ quis M delatis BP¹
 exc.¹ delatas P² delatos exc.² delatus eos S latinos scripsi
 10 retulissent M facta B¹ 11 quilis B 12 nihil
 (bis) BP exc.¹ magno BPM em. Ad. Kiesslingius 13 mihi
 om. P¹ 16 actus B coactus PM conatus scripsi 21 mul-
 tos BM milites P 23 decumabit BP¹ 27 perire B¹ ari-
 pere P¹ magnum BP exc.

iam diu prauī pudoris adfectassent, idque per quendam
 frumentarium ille didicisset, adduci eos iussit interroga-
 5 uitque, utrum esset factum. quod cum constitisset, duos
 boues mirae magnitudinis uiuos subito aperiri iussit at-
 que his singulos milites inseri capitibus, ut secum con- 5
 loqui possent, exertis; itaque poena hos adfecit, cum ne
 adulteris quidem talia apud maiores uel sui temporis es-
 6 sent constituta supplicia. Pugnauit tamen et contra Par-
 thos et contra Armenios et contra Arabas, quos Eudae-
 7 mones uocant, non minus fortiter, quam feliciter. Tribu- 10
 num, qui excubias deseri passus est, carpento rotali sub-
 teradnexum per totum iter uiuum atque exanimum traxit.
 8 reddidit etiam Mezentii supplicium, quo ille uiuos mor-
 tuis inligabat et ad mortem cogebat longa tabe confectos.
 9 unde etiam in circo, cum fauor publicus in Diadumenum 15
 se proseruisset, adclamatum:

„Egregius forma iuuenis,

cui pater haud Mezentius esset.“

10 uiuos etiam homines parietibus inclusit et struxit. adul-
 terii reos semper uiuos simul incendit iunctis corpori- 20
 bus. seruos qui dominis fugissent reppertos ad gladium
 11 ludi deputauit. delatores, si non probarent, capite ad-
 fecit, si probarent, delato pecuniae praemio infames di-
 misit.
 13 Fuit in iure non incallidus, adeo ut statuisset omnia 25
 rescripta ueterum principum tollere, ut iure non rescrip-
 ptis ageretur, nefas esse dicens, leges uideri Commodi et

es
 1 pudore suffectussent *B¹P¹ exc.¹* suffectussent *B²* suffectas-
 sent *P²M* suspecti essent *exc.² em. Gr.* atque *BPM* itque
exc.¹ idque *exc.²* quaedam *BP¹ exc.¹* 3 contitisset *B¹P¹*
 conditisset *exc.¹* condidicisset *exc.²* 4 aperi *BP exc.¹* 6
 l. eēt possent *B¹* istaque *S* poena os *BP exc.¹* 9 ente-
 mones *BP exc.* 11 superadnexum *BPM* subterad. *exc.*
 13 mezentii *BP¹* quod *BPM* 16 proserius sed clam. *BP¹*
corr. P³ semper fuisset accl. *M* 17 egregium f. iuuenem
Verg. l. s. s. post iuuenis *C add. ex Verg. l. s.* dignus
 21 dominos *M* 22 deputabit *BP* deputabat *M* deputauit
scripsi 23 delatio *BP¹* 25 in uenire *BP* 26 scri-
 pta *B*

Caracalli et hominum inperitorum uoluntates, cum Tra-
ianus numquam libellis responderit, ne ad alias causas
facta praeferrentur quae ad gratiam composita uiderentur.
in annonis tribuendis largissimus fuit, in auro parcissi- 2
5 mus. in uernaculis uel aulicis tam inpius, tam pertinax, 3
tam asper, ut serui illum sui non Macrinum dicerent, sed
Macellinum, quod macelli specie domus eius cruentaretur
sanguine uernularum. uini cibique audivissimus, nonnum- 4
quam usque ad ebrietatem, sed uespertinis horis. nam si
10 prandisset uel priuatim parcissimus, in cena effusissimus. 5
adhibuit conuiuio litteratos, ut loquens de studiis liberali-
bus necessario abstemius *esset*.

Sed cum eius uilitatem homines antiquam cogitarent, 14
crudelitatem morum uiderent, hominem putidulum in
15 imperio ferre non possent, et maxime milites, qui multa
eius meminerant funestissima et aliquando turpissima,
inita factione illum occiderunt cum puero suo Diadumeno,
scilicet Antonino cognomine, de quo dictum est, quod in
sommis Antoninus fuisset. unde etiam uersus extant hu- 2
20 iusmodi:

Vidimus in somnis ciues, nisi fallor, et istud:

Antoninorum nomen puer ille gerebat,

qui patre uenali genitus sed matre pudica,

centum nam moechos passa est centumque rogauit.

25 ipse etiam caluus moechus fuit, inde maritus:

en Pius, en Marcus, Verus nam non fuit ille.

et isti uersus ex Graeco translati sunt in Latinum, nam 3

Graece sunt disertissimi. uidentur autem mihi ab aliquo

1 uoluptates *BP* 5 uerandis *BP exc.*¹ ueredariis *exc.*² ue-
nerandis *M* uernulis *Scaliger* uernaculis *uolg.* uernaculis *S* 7
marcellinum *BP*¹ *exc.* 8 cibusque *BP*¹ *exc.* 9 prandidis-
set *B* 10 uel priuatim *inter* nonnumquam *et* usque ad ebrie-
tatem *esse ponendum mihi uidetur* 12 *esset add. S* abstineret
M 14 mirum *BP* nimiam *M* morum *S* 16 memirant *B*¹ *P*¹
di

17 diadumo *BP*¹ 21 et stuo *B* 22 illi *B* 23 nec matre p.
S 25 calbus *BP exc.*¹ inte *BP exc.*¹ ante *exc.*² 27 ex
translati *BP exc.* 28 disertissime *BP exc.*¹ *fort. transpo-*
nendae sententiae: translati sunt in Latinum. uidentur autem

- 4 poeta uulgari translati esse. quod cum Macrinus audisset, fecit iambos, qui non extant. iucundissimi autem
 5 fuisse dicuntur. qui quidem perierunt in eo tumultu in quo ipse occisus est, quando et omnia eius a militibus peruasa sunt. 5
- 15 Genus mortis, ut diximus, tale fuit: cum in Antoninum Heliogabalum exercitus inclinasset, ille fugit bello-
 que uictus est et occisus in suburbano Bithyniae, suis par-
 2 tim deditis partim occisis partim fugatis. Ita Heliogabalus
 clarus redditus est, quod uideretur patris uindicasse mor- 10
 tem, atque inde in imperium uenit, quod dedecorauit uit-
 tiis ingentibus, luxurie turpitudine abligurritione super-
 bia inmanitate. qui et ipse similem exitum uitae suae
 sortitus est.
- 3 Haec de Macrino nobis sunt cognita, multis aliqua ua- 15
 4 riantibus, ut se habet omnis historia. quae de plurimis
 collecta serenitati tuae, Diocletiane Auguste, detulimus,
 quia te cupidum ueterum imperatorum esse perspeximus.

mili ab aliquo poeta uulgari translati esse. nam Graece sunt
 disertissimi. 1 translata *BP*¹ 2 iocund. *P*² 5 peruersa
M peruastata *uolg.* 8 bythyniae *BP* 10 creditus *BPM*
 16 hominis *BP exc.* 17 serenitatis *BP exc.* 19 in *B* et *P* de-
 est subscriptio. sequitur *Albinus*

DIADVMENVS ANTONINVS

AELII LAMPRIDII

Antonini Diadumeni pueri, quem cum patre Opilio 1
Macrino imperatorem dixit exercitus occiso Bassiano fa-
5 ctione Macriniana, nihil habet uita memorabile, nisi quod
Antoninus est dictus, et quod ei stupenda omnia sunt
facta imperii non diutini, ut euenit. nam cum primum 2
innotuit per legiones, occisum esse Bassianum, ingens
maeror obsedit omnium pectora, quod Antoninum in re p.
10 non haberent, existimantium, quod cum eo Romanum
esset imperium periturum. id ubi Macrino iam impera- 3
tori nuntiatum est, ueritus, ne in aliquem Antoninorum.
qui multi ex adfinibus Antonini Pii erant inter duces, exer-
citus inclinaret, statim contionem parari iussit, filiumque
15 suum tunc puerum Antoninum appellauit. Contio: „Vi- 4
detis, commilitones, et me aetatis iam proiectae et Diadu-
menum puerum, quem diu principem, si di faueant, ha-
bebitis. intellego praeterea, desiderium ingens Antoni- 5
niani nominis apud uos manere. quare, quoniam mihi
20 per conditionem fragilitatis humanae non multum super-
esse uidetur ad uitam, hunc puerum Antoninum uobis
auctoribus nuncupo diu uobis Antoninum repraesentatu-

1 incipit diadumenus antoninus lampridii *BP* Diadumenus
Antoninus eiusdem Lampridii *M* 6 omnia *B* 7 diuturni
M 9 meror *BP* 15 hunc *BPM em. Obrecht* contio *BP*
18 antoniano nomine *B* nomine *P t. Iord.*

6 rum.“ Adclamatum: „Macrine imperator, di te seruent.
 Antonine Diadumene, di te seruent. Antoninum dudum
 7 omnes rogamus. Iuppiter optime maxime, Macrino et
 Antonino uitam. tu scis, Iuppiter, Macrinus uinci non
 potest. tu scis, Iuppiter, Antoninus uinci non potest. 5
 8 Antoninum habemus, omnia habemus. Antoninum nobis di
 2 dederunt imperatorem. Antoninus dignus imperio.“ Macri-
 nus imperator dixit: „Habete igitur, commilitones, pro im-
 perio aureos ternos, pro Antonini nomine aureos quinos et
 solitas promotiones sed geminatas. di facient, ut haec sae- 10
 pius fiant. dabimus autem per cuncta quinquennia id
 2 quod hodie putauimus.“ Post hoc ipse puerulus Diadu-
 menus Antoninus imperator dixit: „Gratias uobis, con-
 militones, quod me et imperio donastis et nomine, si qui-
 dem dignos et me et patrem meum duxistis, quos impe- 15
 ratores Romanos diceretis et quibus committeretis rem p.
 6 et pater quidem meus curabit, ne desit imperio, ego au-
 tem elaborabo, ne desim nomini Antoninorum. scio
 enim, me Pii, me Marci, me Veri suscepisse nomen, qui-
 4 bus satis facere perdifficile est. interim tamen causa im- 20
 perii, causa nominis id omne quod pater et tantundem
 promitto, honoribus, ut et uenerandus Macrinus pater
 VI. 12 5 praesens promisit, duplicatis.“ Herodianus Graecus
 scriptor haec praeteriens Diadumenum tantum Caesarem
 dicit puerum a militibus nuncupatum et cum patre oc- 25
 cisum.

6 Hac habita contione statim apud Antiochiam moneta
 Antonini Diadumeni nomine percussa est, Macrini usque

1 macrini *BP exc.*¹ 2 diuum *BPM* dudum *scripsi* 5 An-
 toninus] Macrinus *M* 6 uobis *B*¹ 7 dedecerint *B* 8 pa-
 tre *B*¹ *P* patrem *B*² *M* pater *exc.* imperatorem *scripsi* patre An-
 toninus *dignus*, dignus imperio *Mommсенus* 8 habet *BP*¹ *exc.*¹
 10 solitus *BP exc.*¹ faciant *M* 11 hic *BP exc.*¹ hoc
*exc.*² 12 putabimus *BPM exc.*¹ prestauius *exc.*² 15 di-
 xistis *BP t. Iord.* 17 curauit *BP exc.*¹ 21 idem *B*¹ *P*¹ idem
*B*² id omne *P*² 22 et ut *M* 23 heredianus *BP* 24 dia-
 dumeno *BP* 27 apud *om. P*¹ 28 Macrini] macrin *BP*¹ a
 macrino *P*³ Macrinique *M*

ad iussum senatus dilata est. missae etiam ad senatum 7
 litterae quibus nomen Antonini indicatum est. quare
 etiam senatus imperium id libenter dicitur recepis-
 se, quamuis alii Antonini Caracalli odio id factum putent.
 5 parauerat sane paenulas populo coloris russei dare Macri- 8
 nus imperator in honorem Antonini filii sui, quae uoca-
 rentur Antoninianae, ut caracallae Bassiani dictae sunt,
 adserens, melius filium suum Paenuleum uel Paenularium
 dicendum, quam Caracallus esset dictus Bassianus. con- 9
 10 giarium etiam per edictum Antoninianum promisit, ut
 ipsum edictum poterit indicare. Verba edicti: „Vellem, 10
 Quirites, iam praesentes essemus: Antoninus uester uo-
 bis congiarium sui nominis daret. incideret praeterea
 et pueros Antoninianos et puellas Antoninianas, quae tam
 15 grati nominis gloriam propagarent.“ et reliqua.

His ita gestis signa in castris et uexilla fieri Antoni- 3
 niana iussit fecitque Bassiani simulacra ex auro atque
 argento atque dies septem supplicatio pro Antonini no-
 mine celebrata est. Puer fuit omnium speciosissimus, 2
 20 statura longiuscula, crine flauo, nigris oculis, naso de-
 ducto, ad omnem decorem mento composito, ore ad
 oscula parato, fortis naturaliter, exercitio delicatior. hic 3
 ubi primum indumenta coccea et purpurea ceteraque ca-
 strensia imperii insignia accepit, quasi sidereus et cae-
 25 lestis emicuit, ut amaretur ab omnibus gratia uenustatis.

Haec fere de puero sunt dicenda. nunc ueniamus ad 4
 omina imperii, quae cum in aliis tum in hoc praecipue
 sunt stupenda: die qua natus est pater eius purpuras, 4
 tunc forte procurator aerarii maioris, inspexit et quas
 30 claras probauit in id conclaue redigi praecepit in quo
 post duas horas Diadumenus natus est. solent deinde 2

3 reperisse *B*¹ 5 rosei *B*² 7 balle *B*¹ *ut uid. superscr.*
bassiani 9 esset et *BP.M* 13 daret daret incidaret *BP*
daret incideret S cum M 14 antoninianus *B* 18 adque
BP exc. 21 ore oscyla *BP exc.* 22 exercitio// delatior *P*
 26 quae *BP* sunt quae *M* fere *scripsi* sint *BP.M* sunt *scri-*
psi 27 omnia *BP* 28 sint *B*¹ 29 iam aerarii *M* bafii
 memoris uel bafii imperatoris *S* 30 redici *BP* 31 oras *BP*

pueri pilleo insigniri naturali, quod obstetrices rapiunt
 et aduocatis credulis uendunt, si quidem causidici hoc iu-
 3 uari dicuntur. at iste puer pilleum non habuit sed diade-
 ma tenue, sed ita forte ut rumpi non potuerit, fibris in-
 4 tercedentibus specie nerui sagittari. ferunt denique, 5
 Diadematum puerum appellatum, sed ubi aduleuit, aui
 sui nomine materni Diadumenum uocatum, quamuis non
 multum abhorruerit ab illo signo Diademati nomen Dia-
 5 dumeni. in agro patris eius oues purpureas duodecim
 6 ferunt natas, quarum una tantum uaria fuerit. eadem 10
 die qua hic natus est aquilam ei constat sensim palum-
 bum regium paruulum attulisse et posuisse in cunis dor-
 mienti ac recessisse sine noxa. pantagathi in domo patris
 5 eius nidum posuerunt. his diebus quibus ille natus est
 mathematici accepta genitura eius exclamauerunt, et 15
 ipsum filium imperatoris esse et imperatorem, *quasi* mater
 2 eius adulterata esset, quod fama retinebat. huic eidem
 aquila pilleum in agro ambulanti tulit et, cum comitum
 infantis clamor esset factus, in monumento regio, quod
 iuxta uillam esset in qua tunc pater agebat, supra statuam 20
 3 regis posuit, ita ut capiti eius aptaret. quod multi omi-
 nosum putarunt et morti adcommodum, clarum autem
 4 euentus ostendit. natus est praeterea natali Antonini et
 ea hora et signis prope concinentibus quibus et Antoni-
 nus Pius. quare dixerunt mathematici, et imperatoris 25
 5 illum filium futurum et imperatorem, sed non diu. die
 qua natus est, quod Antonini esset natalis, mulier quae-
 dam propinqua dicitur exclamasse „Antoninus uocetur“,
 sed Macrinus timuisse, quod nullus ex eius genere hoc

1 obsetrices *BP*¹ *c.* *P*³ 3 dicantur *B*² ad *BP*¹ dia-
 demata *B* 4 utrum *BP*¹ ut rumpi *P*³*M* uiris interseden-
 tibus *BP* intersedentibus *M em. C* 5 sagitare *B* sagitari *PM*
 8 signum *BP**M* diadematis *BPM em. S* 9 agros *BPM*
 11 aquilam *B*¹ 13 pantagotha *B* panthagathi *P* 16
 ipsum ante imperatorem *add. M* quasi *om. BPM* 17 adul-
 teratus *B*¹ idem *B* hinc eidem *M* 20 esse *BP* 21 po-
 suisse *BPM* posuit sed *lord.* ominosum *B* 22 ptarent
BP putarent *M* 25 qui *B*¹ quare *B*² mathemaci *BP*

nomine censeretur, abstinuisseque nomine imperatorio, simul quod iam rumor de ui geniturae illius emanasset. Haec atque alia omina fuisse multi in litteras rettulerunt, 6 sed illud praecipue quod, cum in cunis esset Diadumenus, 5 et leo ruptis uinculis, ut quidam, ferus effugisset atque ad incunabula eius uenisset, puerum delinxit et inuiolatum reliquit, cum nutrix se in leonem misisset atque eius morsu adfecta perisset. namque sola forte in areola inuenta erat in qua infans iacebat.

Haec sunt quae digna memoratu in Antonino Diadumeno esse uideantur. cuius uitam iunxissem patris gestis, nisi Antoninorum nomen me ad edendam puerilis specialem expositionem uitae coegisset. Et fuit quidem 2 tam amabile illis temporibus nomen Antoninorum, ut 5 qui eo nomine non niteretur mereri non uideretur imperium. unde etiam quidam et Senerum et Pertinacem 3 et Iulianum Antoninorum praenominibus honorandos putant, unde postea duos Gordianos, patrem et filium, Antoninos cognominatos putant. sed aliud est cum prae- 4 nomen adscitur, aliud cum ipsum nomen inponitur. nam 5 Pius uerum nomen Antonini habuit, cognomen Pii, Marcus uerum nomen Verissimi habuit, sed hoc sublato atque abolito Antonini non praenomen sed nomen accepit. Verus autem Commodi nomen habuit, quo abolito Anto- 6 nini non praenomen sed nomen accepit. Commodum 7 autem Marcus Antoninum appellauit atque ita in publicas edidit die natalis sui. iam Caracallum Bassianum satis 8 constat uel somnii causa, quod Seuerus uiderat, cum sibi Antoninum successorem praedictum sensisset, anno de-

1 abstinuisse *BPM* an timens — abstinuisse? 2 ceniturae *B* post illius in *P* sex litterae erratae sunt 3 omnia *BP* litteris *B* rettulerunt *B* 5 ruptis ruptis *BP*¹ et quidem *M* 7 tum *BP* 8 atque *BP* quae *M* namque scripsi 10 emeratui *BP*¹ semeratui *P*³ diadumeno *BP* 12 puerili *BP* 14 et qui *B* 15 uidetur *BP*¹ c. *P*³ 17 pronom. *BP* (ter) 18 antoninus *BP* 20 adsciscitur *M* 26 publica acta Huebner de sen. p. R. actis p. 617 27 diem *BPM* em. *C* 29 anno] antonino *BP*

9 mum tertio decimo Antoninum dixisse, quando ei etiam
 10 imperatoriam addidisse dicitur potestatem. Getam uero,
 quem multi Antoninum negant dictum, eadem ratione
 qua Bassianum appellatum, satis constat, ut patri Senero
 succederet, quod minime factum est. post hoc ipse Dia-
 dumenus ut commendaretur exercitui senatui populoque
 Romano, cum esset ingens desiderium Bassiani Caracalli,
 Antoninum appellatum, satis constat.

7 Extat epistula Opili Macrini, patris Diadumeni, qua
 gloriatur non tam se ad imperium peruenisse, qui esset 10
 secundus imperii, quam quod Antoniniani nominis esset
 pater factus, quo clarius illis temporibus non fuerat uel
 2 deorum. quam epistulam priusquam intexam, libet uer-
 sus inserere in Commodum dictos, qui se Herculem ap-
 pellauerat, ut intellegant omnes, tam clarum fuisse Anto- 15
 ninorum nomen, ut illi ne deorum nomen commode
 3 uideretur adiungi. uersus in Commodum Antoninum
 dicti:

Commodus Herculeum nomen habere cupit,
 Antoninorum non putat esse bonum,
 expers humani iuris et imperii,
 speraus quin etiam clarius esse deum,
 quam si sit princeps nominis egregii.
 non erit iste deus nec tamen ullus homo.

4 hi uersus a Graeco nescio quo compositi a malo poeta in 25
 Latinum translati sunt, quos ego idcirco inserendos pu-
 tau, ut scirent omnes, Antoninos pluris fuisse quam deos
 ac trium principum amore, quos sapientia bonitas pietas
 consecrata sit: in Antonino pietas, in Vero bonitas, in
 Marco sapientia. Redeo nunc ad epistulam Macrini 30
 Opili:

„Opilius Macrinus Noniae Celsae coniugi.

1 dixit *BPM* (dixist *P t. I.*) an dictum? 7 cum *om. BP*.
 9 epistolas *BP*¹ 11 secundum *BP* secundum *remp. M* 12
 clarior *BPM* 13 intexam *BP* interseram *M* intexam *Murbac.*
 uerus *B* 16 ne de deorum *P* 17 uerus *B*¹ 26 ergo
*P*¹*M* 27 antoninus *B*¹*P*¹ plures *BP* 28 ac//tr. *P* ob
 — amorem *S* 29 in Antonino — sapientia *del. Iord.* 32 con-

Quid boni adepti sumus, mi uxor, caret aestimatione. 5
 et fortassis de imperio me putes dicere: non magnum
 est istud quod etiam indignis fortuna concessit. Anto- 6
 nini pater factus sum. Antonini mater es facta. o nos
 5 beatos, o fortunatam domum, praeclaram laudem nunc
 demum felicitis imperii. di faxint et bona Iuno quam co- 7
 lis, ut et ille Antonini meritum effingat, et ego, qui sum
 pater Antonini, dignus omnibus uidear.“ hac epistula 8
 indicatur, quantum gloriae adeptus sibi uideretur, quod
 10 uocatus est filius Antoninus.

Hic tamen quarto decimo mense imperii ob inciuilem 2
 patris atque asperum principatum interfectus est cum pa-
 tre, non suo nomine. quamuis etiam istum ultra aetatem 3
 saeuisse in plerosque repperiam, ut docent litterae ab hoc
 15 eodem ad patrem missae. nam cum quidam defectionis 4
 suspicionem incurrissent, et eos Macrinus saeuissime pu-
 nisset filio forte absente, atque hic audisset, auctores
 quidem defectionis occisos, tamen qui eorum dux Arme-
 niae erat et item legatus Asiae atque Arabiae ob antiquam
 20 familiaritatem dimissos, his litteris conuenisse patrem di-
 citur, paribus missis etiam ad matrem, quarum exem-
 plum historiae causa inserendum putauit: 5

„Patri Augusto filius Augustus.

Non satis, mi pater, uideris in amore nostro tenuisse
 25 tuos mores, qui tyrannidis adfectatae conscios reseruasti
 sperans, eos uel amiciores tibi futuros, si is parceres, uel
 ob antiquam familiaritatem dimittendos: quod nec debuit 6
 fieri nec potuit. nam primum omnium iam te exulcerati
 suspicionibus amare non possunt. deinde crudeliores ini-
 30 mici sunt, qui obliti ueteris familiaritatis se inimicissimis
 tuis iunxerunt. adde quod exercitus adhuc habent.

Si te nulla mouet tantarum gloria rerum,

7 Verg. Aen.
III 272

iungi *BP* 1 quod *M* mea *M* carita est. *B* car ita est.
P 8 haec *B¹PM* 9 indicat *M* 10 uocatus] factus *B¹*
 15 a patre *BP¹ corr. P³* 18 quorum *BP em. S* quorum tamen
 unus *M* 20 familiaritatem] familiariam tamen *BP* 26 his
BP 27 defuit *BP¹ corr. P³* 28 poterit *BP¹M* exul-
 ceratis *B* 31 iunxerunt *B*

Ascanium surgentem et spes heredis Iuli
 Respice, cui regnum Italiae Romanaque tellus
 Debetur.

- 8 Feriendi sunt isti, si uis esse securus. nam uitio ge-
 neris humani alii non sunt defuturi, cum isti ser- 5
 9 uantur.“ hanc epistulam quidam ipsius, quidam magistri
 eius Caeliani ferunt, Afri quondam rhetoris, ex qua appa-
 ret, quam asper futurus iuuenis, si uixisset.
- 9 Extat alia epistula ad matrem ab eodem destinata ta-
 lis: „Dominus noster et Augustus nec te amat nec ipsum 10
 se, qui inimicos suos seruat. age igitur, ut Arabianus et Tu-
 scus et Gellius ad palum deligentur, ne, si occasio fuerit, non
 2 praetermittant.“ Et, quantum Lollius Urbicus in historia
 sui temporis dicit, istae litterae per notarium proditae illi
 3 puero multum apud milites obfuisse dicuntur. nam, cum 15
 patrem occidissent, quidam hunc seruare uoluerunt, sed
 extitit cubicularius, qui has epistulas contioni militum
 legit.
- 4 Interfectis igitur ambobus et capitibus pilo circumla-
 tis in Marcum Aurelium Antoninum caritate nominis in- 20
 5 clinauit exercitus. is filius Bassiani Caracalli ferebatur.
 erat autem templi Heliogabali sacerdos, homo omnium in-
 purissimus et qui fato quodam Romanum deformarit
 6 imperium. de quo quidem, quia multa sunt, loco suo
 disseram. 25

1 iulii *BP*¹ 4 sint *BPM* 5 cui *BPM* 7 rethoris *B*
 8 inuexisset *B*¹ si uixisset *B*² 12 diligenter *BP* occasio
P nos interimant *M* 14 notariam puere *B*¹ 20 incli-
 nabit *BP*¹ 22 heliogabalis *B* 23 facto *B* 24 sunt di-
 cenda *M* 25 diadumenus antoninus aelii lampridii explicit *BP*
 [sequitur in *B* et *P* *Opilius*]

AELII LAMPRIDII

ANTONINVS HELIOGABALVS

Vitam Heliogabali Antonini, qui Varius etiam dictus est, 1
numquam in litteras misissem, ne quis fuisse Romanorum
5 principem sciret, nisi ante Caligulas et Neronēs et Vitel-
lios hoc idem habuisset imperium. sed cum eadem terra 2
et uenena ferat et frumentum atque alia salutaria, eadem
serpentes et cicures, compensationem sibi lector diligens
faciet, cum legerit Augustum Traianum Vespasianum Ha-
10 drianum Pium Titum Marcum, contra hos prodigiosos ty-
rannos. simul intellet Romanorum iudicia, quod illi et 3
diu imperarunt et exitu naturali functi sunt, hi uero in-
terfecti tracti, tyranni etiam appellati, quorum nec no-
mina libet dicere.

15 Igitur occiso Macrino eiusque filio Diadumeno, qui 4
pari potestate imperii Antonini etiam nomen acceperat,
in Varium Heliogabalum imperium conlatum est, idcirco
quod Bassianus filius diceretur. fuit autem Heliogabali 5
uel Iouis uel Solis sacerdos atque Antonini sibi nomen
20 adsciuerat uel in argumentum generis uel quod id nomen
usque adeo carum esse cognouerat gentibus, ut etiam

1 incipit aeli lampridii antoninus heliogabalus feliciter *BP*
ad constantinum aug. *add. P³* 3 Antonini impurissimam *P³M*

4 ne qui *B¹* 6 cum hec ead. *B¹* 7 post salutaria *uolg.*
add. alia contraria 8 compensationem *B* 9 Augustum Ve-
spasianum Traianum Hadrianum Pium Marcum *M* 11 intel-
legeret *B* et diu *om. B¹* 16 acceperant *BP*

- 6 parricida Bassianus causa nominis amaretur. et hic qui-
dem prius dictus est Varius, post Heliogabalus a sacer-
dotio dei Heliogabali, cui templum Romae in eo loco
constituit in quo prius aedes Orci fuit, quem e Suria se-
7 cum aduexit. postremo cum accepit imperium, Antoni- 5
nus appellatus est atque ipse in Romano imperio ulti-
mus Antoninorum fuit.
- 2 Hic tantum Symiamirae matri deditus fuit, ut sine illius
uoluntate nihil in re p. faceret, cum ipsa meretricio more
ufluens in aula omnia turpia exerceret, Antonino autem 10
Caracallo stupro cognita, ita ut hinc uel Varius uel Helio-
2 gabalus uulgo conceptus putaretur. et aiunt quidam,
Varii etiam nomen idcirco eodem inditum à condiscipu-
lis, quod uario semine, de meretrice utpote, conceptus
3 uideretur. hic fertur, occiso Macrini factione patre, ut 15
dicebatur, Antonino in templum dei Heliogabali confu-
gis- se, uelut in asylum, ne interficeretur a Macrino, qui
saeuissime cum filio luxurioso et crudeli exercuit impe-
4 rium. Sed de nomine hactenus, quamuis sanctum illud
Antoninorum nomen polluerint. quod tu, Constantine sa- 20
cratissime, ita ueneraris, ut Marcum et Pium inter Con-
stantios Claudiosque, uelut maiores tuos, aureos forma-
ueris, adoptans uirtutes ueterum tuis moribus congruen-
tes et tibi amicas caras.
- 3 Sed ut ad Antoninum Varium reuertamur, nactus 25
imperium Romam nuntios misit, excitatisque omnibus
ordinibus, omni etiam populo ad numen Antoninum, quod
non solum titulo, ut in Diadumeno fuerat, sed etiam in
sanguine redditum uidebatur, cum se Antonini Bassiani
2 filium scripsisset, ingens eius desiderium factum est. erat 30
praeterea etiam rumor, qui nouis post tyrannos solet
donari principibus, qui nisi ex summis uirtutibus non
permanet, et quem multi mediocres principes amiserunt.

4 orti *B* Horti *M* 6 altissimus *BPM* 9 nihil *om. B*¹
nichil *B*² *in marg.* 10 exerceat *B*¹ 11 hic *BP* 16 di
B 18 luxurioso *B* 19 actenus *B*₁ 25 ad *om. B*¹
29 Antoninum *M* 31 nobis *BP* 32 danari *B*¹ damnari
*B*²*PM*

denique ubi in senatu lectae sunt litterae Heliogabali, 3
 statim fausta in Antoninum et dira in Macrinum eiusque
 filium dicta sunt, appellatusque Antoninus princeps uo-
 lentibus cunctis et studiose credentibus, ut sese habent
 5 uota hominum ad credulitatem festinantium, cum quod
 optant uerum esse desiderant. sed ubi primum ingressus 4
 est urbem, omissis quae in prouincia gerebantur Helio-
 gabalum in Palatino monte iuxta aedes imperatorias con-
 secrauit eique templum fecit, studens et Matris typum et
 10 Vestae ignem et Palladium et ancilia et omnia Romanis
 ueneranda in illud transferre templum et id agens, ne
 quis Romae deus nisi Heliogabalus coleretur. dicebat 5
 praeterea, Iudaeorum et Samaritanorum religiones et
 Christianam deuotionem illuc transferendam, ut omnium
 15 culturarum secretum Heliogabali sacerdotium teneret.

Deinde ubi primum diem senatus habuit, matrem 4
 suam in senatum rogari iussit. quae cum uenisset, uo- 2
 cata ad consulum subsellia scribendo adfuit, id est sena-
 tus consulti conficiendi testis, solusque omnium impera-
 20 torum fuit, sub quo mulier quasi clarissima loco uiri se-
 natum ingressa est. fecit et in colle Quirinali senaculum. 3
 id est mulierum senatum, in quo ante fuerat conuentus
 matronalis, solemnibus dumtaxat diebus et si umquam
 aliqua matrona consularis coniugii esset ornamentis do-
 25 nata, quod ueteres imperatores adlinibus detulerunt et is
 maxime quae nobilitatos maritos non habuerant, ne inno-
 bilitatae remanerent. sed Symiamira facta sunt senatus 4
 consulta ridicula de legibus matronalibus: quae quo
 uestitu incederet, quae cui cederet, quae ad cuius osculum
 30 ueniret, quae pilento, quae equo, quae sagmario, quae
 asino ueheretur, quae carpento mulari, quae boum, quae
 sella ueheretur et utrum pellicia an ossea an eborata an

2 infausta anton. *B*¹ infausta in ant. *B*²*P* 6 uerum esse
 asseuerant *Scaliger* edisserant *S* 7 commisis *B* omissis his
M 10 anchilia *BP* 18 consulem subselliam ascribendo *BPM*

25 his *BPM* is *scripsi* 30 quae quoque sagm. *BP* quae
 equo sagm. *corr. Mommsenus* 31 quae boum *om. B*¹ bouum
P t. Iord. 32 pellicianosse an eb. *BP* pellicia nosce *M*

argentata, et quae aurum uel gemmas in calciamentis haberent.

5 Ergo cum hibernasset Nicomediae atque omnia sordide ageret inireturque a uiris et subaret, statim milites facti sui paenituit, quod in Macrinum conspirauerant, ut hunc principem facerent, atque in consobrinum eiusdem Heliogabali Alexandrum, quem Caesarem senatus Macrino
2 interempto appellauerat, inclinauere animos. quis enim ferre posset principem per cuncta caua corporis libidinem recipientem, cum ne beluam quidem talem quisquam
3 ferat? Romae denique nihil egit aliud, nisi ut emissarios haberet, qui ei bene uasatos perquirerent eosque ad aulam perducerent, ut eorum conditionibus frui posset.
4 agebat praeterea domi fabulam Paridis ipse Veneris personam subiens, ita ut subito uestes ad pedes defluerent, nudusque una manu ad mammam altera pudendis adhibita ingenicularet, posterioribus eminentibus in subactorem reiectis et oppositis. uultum praeterea eodem quo Venus pingitur schemate figurabat corpore toto expositus, eum fructum uitae praecipuum existimans, si dignus
5 atque aptus libidini plurimorum uideretur.

6 Vendidit et honores et dignitates et potestates tam per se quam per omnes seruos ac libidinum ministros.
2 in senatum legit sine discrimine aetatis census generis pecuniae merito, militaribus etiam praeposituris et tribunatibus et legationibus et ducatibus tenditis, etiam
3 procurationibus et Palatinis officiis. aurigas Protogenen et Cordium primo in certamine curuli socios, post in
4 omni uita et actu participes habuit. multos, quorum corpora placuerant, de scaena et circo et harena in aulam
5 traduxit. Hieroclem tiero sic amauit ut eidem inguina oscularetur, quod dictum etiam inuerecundum est, Floralia sacra se adserens celebrare. in uirginem Vestalem
6 incestum admisit. sacra p. R. sublati penetralibus

4 subigeret *BP*²*M* 9 principem qui per *BP* 10 quis
BP quidem *M* 15 subiciens *P* (ci in ras.) 28 Gordium uolg.
curulli *B*¹ 31 heroclen *BP* Herodem *M* 32 dictu etiam
uerec. *M* 33 se om. *B* ueselem *P*¹

profanauit. ignem perpetuum extinguere uoluit. nec 7
 Romanas tantum extinguere uoluit religiones, sed per
 orbem terrae unum studens, ut Helioabalus deus ubique
 coleretur, et in penum Vestae, quod solae uirgines soli-
 5 que pontifices adeunt, inrupit pollutus ipse omni conta-
 gione morum cum is qui se polluerant. et penetrale sa- 7
 crum est auferre conatus cumque seriam quasi ueram
 rapuisset, quia ei uirgo maxima falsam monstauerat, at-
 que in ea nihil repperisset, adplausam fregit; nec tamen
 10 quicquam religioni dempsit, quia plures similes factae
 dicuntur esse, ne quis ueram unquam possit auferre.
 haec cum ita essent, signum tamen quod Palladium esse 8
 credebatastulit et auro uinctum in sui dei templo locauit.

Matris etiam deum sacra accepit et tauroboliatus est, 7
 15 ut typhum eriperet et alia sacra quae penitus habentur
 condita. iactauit autem caput inter praecisos fanaticos 2
 et genitalia sibi deuinxit et omnia fecit quae Galli facere
 solent, ablatumque sanctum in penetrale dei sui transtu-
 lit. Salambonem etiam omni planctu et iactatione Syriaci 3
 20 cultus exhibuit, omen sibi faciens imminentis exitii. omnes 4
 sane deos sui dei ministros esse aiebat, cum alios eius
 cubicularios appellaret, alios seruos, alios diuersarum
 rerum ministros. lapides qui diui dicuntur ex proprio 5
 templo, *simulacrum* Dianae Laodiciae ex adyto suo, in
 25 quo id Orestes posuerat, adferre uoluit. Et Orestem qui- 6
 dem ferunt non unum simulacrum Dianae nec uno in
 loco posuisse sed multa in multis. posteaquam se apud 7
 tria flumina circa Hebrum ex responso purificauit, etiam
 Orestam condidit ciuitatem, quam saepe cruentari homi-
 30 num sanguine necesse est. et Orestam quidem urbem 8

3 heliogabalus *P*¹ unus ubique *M* 4 poenum *B* 5 an
 omni uel omnium contagione malorum? 8 quamquisgo *B*¹*P*¹
 quamuis ergo *B*² quamquis ūgo *P*² quamuis uirgo *M* em. *S*
 9 adplausam *BP* applausam *M* adplausam *scripsi* regit *BP*¹ c.
*P*³ 13 uictum *M* 14 et adeo ebacchatus est *M* 15 ty-
 phum *BP* typhum *M* 17 deuixit *BP* defixit *S* 18 sanctum
 nomen *M* 19 planctum *B*¹ 20 cuius *B*¹ 23 diuidi
B diui *P*² uiui *S* 24 simulacrum om. *BPM* add. *Obr.*
 25 auferre *C* 30 quidam *B*

Hadrianus suo nomini uindicari iussit eo tempore quo
 furore coeperat laborare ex responso, cum ei dictum es-
 set, ut in furiosi alicuius domum uel nomen inreperet.
 9 nam ex eo emollitam insaniam ferunt, per quam multos
 10 senatores occidi iusserat. quibus seruatis Antoninus Pii 5
 nomen meruit, quod eos post ad senatum adduxit quos
 8 omnes iussu principis interfectos credebant. cecidit et
 humanas hostias lectis ad hoc pueris nobilibus et decoris
 per omnem Italiam patrimis et matrimis, credo ut maior
 2 esset utrique parenti dolor. omne denique magorum ge- 10
 nus aderat illi operabaturque cottidie hortante illo et gra-
 tias dis agente, quod amicos eorum inuenisset, cum in-
 spiceret exta puerilia et excrucicaret hostias ad ritum gen-
 tilem suum.

3 Cum consulatum inisset, in populum non nummos uel 15
 argenteos uel aureos uel bellaria uel minuta animalia, sed
 boues opimos et camelos et asinos et seruos populo diri-
 4 piendos abiecit, imperatorium id esse dictitans. Insecutus
 est famam Macrini crudeliter, sed multo magis Diadu-
 meni, quod Antoninus dictus est, Pseudoantoninum [ut 20
 Pseudophilippum] eum appellans, simul quod ex luxurio-
 sissimo extitisse uir fortissimus optimus grauissimus se-
 5 uerissimus diceretur. coegit denique scriptores nonnullos
ut nefanda, immo potius impia de eiusdem Diadumeni
 6 luxuria disputarent in uita eius. Lauacrum publicum in 25
 aedibus aulicis fecit, simul et Plautini populo exhibuit, ut
 ex eo condiciones bene uasatorum hominum colligeret.
 7 idque diligenter curatum est, ut ex tota penitus urbe

1 nomine *BP.M em. C* 3 ueriosi *B¹ feriosi P¹* 4 mollitam
B 7 cedit *BP caedit M em. C* 11 cotidiae *B* 12 quos *BP*
 13 excrutiaret *BP excuteret uolg. scrutaretur Iord.* 15 con-
 latum *BP collatum M* 16 uel ante bellaria *om. BP* 17 opti-
 mos *BP.M* ceruos *S* diripendos *B¹P* 19 es *BP¹* 20 et Pseu-
 dophilippum *P¹ eiecit S* 21 quod cum luxoriosissus exstitis-
 set *M* 24 ut *om. BP.M addidi* mipace *BP.M* non ferenda
M impia *Egnatius* dictum *BP* dicta *M* Diadumeni *scripsi*
 25 luxoria *B* disputare ut *BP.M em. S* 27 basato-
 rum *BP*

atque ex nauticis monobelis quaererentur. sic eos appellabant qui uiriliores uidebantur.

Cum Marcomannis bellum inferre uellet, quod Antoninus pulcherrime profligarat, dictum est a quibusdam, 9
5 per Chaldaeos et magos Antoninum Marcum id egisse, ut Marcomanni p. R. semper deuoti essent atque amici, idque factum carminibus. et consecrationem cum quaereret, quae illa esset uel ubi esset, suppressum est. 2
constabat enim, illum ob hoc consecrationem quaerere, ut 10
eam dissiparet spe belli concitandi, et idcirco maxime quod audierat responsum fuisse, ab Antonino bellum Marcomannicum finiendum, cum hic Varius et Heliogabalus et ludibrium publicum diceretur, nomen autem Antonini pollueret, in quod inuaserat. prodebatur autem 3
15 per eos maxime qui dolebant, sibi homines ad exercendas libidines bene uasatos et maioris peculii opponi. unde etiam de nece eius cogitari coepit. et haec quidem domi.

Sed milites pestem illam imperatoris uelari nomine 10
20 pati nequierunt ac primum inter sese deinde per coronas iecere sermones, in Alexandrum omnes inclinantes, qui iam Caesar erat a senatu eo tempore, consobrinus huius Antonini, nam Varia una is erat auia, unde Heliogabalus Varius dicebatur.

25 Zoticus sub eo tantum ualuit ut ab omnibus officiorum principibus sic haberetur quasi domini maritus. erat praeterea idem Zoticus qui hoc familiaritatis genere 3
abutens omnia Heliogabali dicta et facta uenderet fumis quam maxime diuitias inormes sperans, cum aliis minaretur, aliis polliceretur, omnes falleret egrediensque ab 30
illo singulos adiret dicens: „De te hoc locutus sum, de

1 monobiles BP monobolos M em. S quaererent M 3
quos M 4 profligarat BP 7 factus BP factis M factum
scripsi consecratione — essent — essent M eēt (i. e. esset)
B 9 olcho B olchoc P 15 quo BP 20 deindo P¹
22 quo macrinus BPM consobrinus S 23 una] in B un in ras.
his M 26 maritus esset M 27 genere] nomine M
28 famis BP 29 enorme BP 31 audiret BPM

- 4 te hoc audiui, de te hoc futurum est.“ ut sunt homines
huiusmodi, qui, si admissi fuerint ad nimiam familiarita-
tem principum, famam non solum malorum sed et bono-
rum principum uendunt et qui stultitia uel innocentia
imperatorum, qui hoc non perspiciunt, infami rumigera- 5
5 tione pascuntur. nubsit et coit, ut et pronubum haberet
clamaretque „Concide Magire“, et eo quidem tempore
6 quo Zoticus aegrotabat. quaerebat deinde a philosophis
et grauissimis uiris, an et ipsi in adulescentia perpassi
7 essent quae ipse pateretur, idque inpudentissime; neque 10
enim unquam uerbis pepercit infamibus, cum et digitis
inpudicitiam ostentaret, nec ullus in conuentu et audiente
populo esset pudor.
- 11 Fecit libertos praesides legatos consules duces omnes-
que dignitates polluit ignobilitate hominum perditio- 15
2 rum. cum ad uindemias uocasset amicos nobiles et ad
corbes sedisset, grauissimum quemque percontari coepit,
an promptus esset in Venerem, erubescensque seni-
bus exclamabat: ‘Erubuit, salua res est’, silentium ac ru-
3 borem pro consensu ducens. addidit praeterea ipse quae 20
4 faceret, sine ullius pudoris uelamento. postquam senes
uidit erubescere ac tacere, uel quia aetas uel quia digni-
tas talia refutabat, contulit se ad iuuenes et ab his coepit
5 omnia exquirere. a quibus cum audiret aetati congrua,
gaudere coepit dicens, uere liberam uindemiam esse 25
6 quam sic celebrarent. ferunt multi, ab ipso primum re-
pertum, ut in uindemiarum festiuo multa in dominos io-
cularia et audientibus dominis dicerentur, quae ipse con-
posuerat, et Graeca maxime. horum pleraque Marius
7 Maximus dicit in uita ipsius Heliogabali. erant amici in- 30
probi et senes quidam et specie philosophi qui caput re-
ticulo conponerent, qui improba quaedam pati se dice-

1 est *om.* B¹ 2 admissi B 3 famam — principum P
infra textum 4 stultitia B 5 imperaturum B¹ rumige-
neratione B 6 aut et pr. B pronubem BPM 9 aduli-
scentia B 10 quidam B quidem PM idque scripsi 19 cla-
mabat B¹ re est B¹ ruborit' B¹ 25 dicere BP et dicere
M dicens scripsi 26 celebraret BPM 28 diceretur BPM

rent, qui maritos se habere iactarent. quos quidam finxisse dicunt, ut illi fierent uitiorum imitatione cariores.

Ad praefecturam praetorii saltatorem, qui histrioni- 12
cam Romae fecerat, adsciuit, praefectum uigilum Gor-
5 dium aurigam fecit, praefectum annonae Claudium tonsorem. ad honores reliquos promouit commendatos sibi 2
pudibulum inormitate membrorum. ad uicensimam hereditatum mulionem curare iussit, iussit et cursorem, iussit
et cocum et claustrarium artificem. cum ingressus est uel 3
10 castra uel curiam, auiam suam Variam nomine, de qua superius dictum est, secum induxit, ut eius auctoritate honestior fieret, quia per se non poterat; nec ante eum, quod iam diximus, senatum mulier ingressa est ita ut ad
scribendum rogaretur et sententiam diceret. in conui- 4
15 uiis exsoletos maxime iuxta se ponebat eorumque adtrectatione et tactu praecipue gaudebat, nec quisquam ei magis poculum cum bibisset dabat.

Inter haec mala uitae inpudicissimae Alexandrum, 13
quem sibi adoptauerat, a se amoueri iussit dicens, se
20 paenitere adoptionis, mandauitque ad senatum, ut Caesaris ei nomen abrogaretur. sed in senatu hoc prodito in- 2
gens silentium fuit. si quidem erat optimus iuuenis Alexander, ut postea conprobatum genere imperii eius, cum
ideo displiceret patri, quod inpudicus non esset. erat au- 3
25 tem eidem consobrinus. ut quidam dicunt, a militibus etiam amabatur et senatui acceptus erat et equestri ordini. nec defuit tamen furor usque ad exitum uoti pes- 4
simi. nam ei percussores inmisit, et hoc quidem modo: ipse secessit ad hortos Spei ueteris, quasi contra nouum 5
30 iuuenem uota concipiens, relicta in Palatio matre et auia et consobрино suo iussitque, ut trucidaretur iuuenis opti-

4 sciuit *BP*¹ Gordium *M* 5 censorem *BPM em. S ex libro Cuiaci.* cursorem *Iord.* 7 pubilium *B* uicensimum *BP* 10 uel in cur. *B*¹ 13 senatus *BP* 15 adtrectationes *BP* 22 quidam *B* alexandrum post. *BPM em. S* 23 comprobatus *M* 24 inpublicos *B* inpuaiicos *P (cum rasur. sup. a)* 25 et ut q. *M* 26 et amab. *B* 27 exitium *B*² *P t. I. distinxit Obr.*

6 mus et rei publicae necessarius. misit et ad milites litte-
 7 ras quibus iussit, ut abrogaretur nomen Caesaris Alexan-
 8 dro. misit qui et in castris statuarum eius titulos luto
 5 tegeret, ut fieri solet de tyrannis. misit et ad nutritores
 eius, quibus imperavit sub praemiorum spe atque hono-
 rum, ut eum occiderent quo uellent modo, uel in balneis
 14 uel ueneno uel ferro. Sed nihil agunt inprobi contra in-
 nocentes. nam nulla ui quis adduci potuit, ut tantum fa-
 cinus inpleret, cum in ipsum magis conuersa sint tela
 quae parabat aliis, ab isque *sit* interfectus quibus alios ad- 10
 petebat.

2 Sed ubi primum lutati sunt tituli statuarum, milites
 omnes exarserunt, et pars in Palatium, pars in hortos, in
 quibus erat Varius, ire tendunt, ut Alexandrum uindica-
 rent hominemque inpurum eundemque parricidalis animi 15
 3 tandem a re publica depellerent. et cum in Palatium ue-
 nissent, Alexandrum cum matre atque auia custoditum
 4 diligentissime postea in castra duxerunt. secuta autem
 erat illos Symiamira mater Heliogabali pedibus, sollicita
 5 filio. inde itum est in hortos, ubi Varius inuenitur certa- 20
 6 quando eidem nuntiaretur consobrinus occisus. qui su-
 bito militum strepitu exterritus in angulum se condit ob-
 iectuque ueli cubicularis, quod in introitu erat cubiculi,
 7 se texit. misit praefectos alios ad conpescendos milites 25
 in castra, alios uero ad eos placandos qui iam in hortos
 8 uenissent. Antiochianus igitur e praefectis unus milites
 qui in hortos uenerant et sacramenti admonitione exora-
 uit, ne illum occiderent, quia nec multi uenerant et ple-
 rique cum uexillo, quod Aristomachus tribunus retinu- 30
 15 erat, remanserant. haec in hortis. in castris uero milites

4 legeret *B*¹ 5 horum *BP*¹ 8 tantan 9 in *om.*
*B*¹ 10 hisque *BPM* sit *om.* *BP* 14 quibus *B*¹ in qui-
 bus *B*² 14 ut] at *B* uindicaret *BP*¹ 19 matre *B*
 21 augurandi *BP* 24 cubiculis et exegit *B*¹ 25 texigit *B*²
 an tegit et? praefectis *BP* ex praefectis *M* praefectos *scripsi*
 alio *BP* (*bis*) 27 antiochianus *BP* 30 exillo *BP*
 aristomachus *BP*

precanti praefecto dixerunt, se parsuros esse Heliogabalo, si et inpuros homines et aurigas et histriones a se dimoueret atque ad bonam frugem rediret is maxime summo-
 5 rant et qui omnia eius uendebant uel ueritate uel fumis. remoti sunt denique ab eo Hierocles Gordius et Mirissi- 2
 mus et duo improbi familiares, qui eum ex stulto stultio- rem faciebant. mandatum praeterea a militibus praefec- 3
 10 tis, ne paterentur illum ita diutius uiuere, et ut Alexan- der custodiretur, ne uel illi aliqua uis adferretur, simul ne Caesar quempiam amicum Augusti uideret, ne ulla fieret imitatio turpitudinis. sed Heliogabalus et ingenti 4
 prece Hieroclem reposcebat inpudicissimum hominem et insidias in dies Caesaris propagabat. denique kal. Ianua- 5
 15 riis, cum simul tum designati essent consules, noluit cum consobрино procedere. ad extremum cum ei auia et ma- 6
 ter dicerent, imminere milites ad eius exitium, nisi con- cordiam uiderent inter se consobrinorum, sumpta prae-
 20 texta hora diei sexta processit ad senatum, auia sua ad senatum uocata et ad sellam perducta. deinde in Capito- 7
 lium ad uota concipienda et perficienda solemnia ire no- luit, omniaque per praefectum urbanum facta sunt, quasi consules illic non essent.

Nec distulit caedem consobrini, sed timens, ne sena- 16
 25 tus ad alium se inclinaret, si ille consobrinum occidisset, iussit subito senatum urbe decedere. omnesque quibus aut uehicula aut serui deerant subito proficisci iussi sunt, cum alii per baiulos alii per fortuita animalia et mercede conducta ueherentur. Sabinum consularem uirum, ad 2
 30 quem libros Vlpianus scripsit, quod in urbe remansisset,

1 passurus *P* 3 his *BPM* is scripsi 4 qui eum *B* 6
 herocles *I* herodes *M* (bis) cordus *BPM* myrissinus
BPM em. *P* 8 militis *BP* 10 uel mihi delendum uidetur
 13 heroclem *B* 20 producta *P¹M* 21 uocata *BP* 22
 omnia *P.M* per *pr* (i. e. prae) urb. *BP* 24 ne om. *BP¹*
add. P³ setus *BP* corr. *P³* 25 aliquam *BP* aliquem *M*
 alium scripsi 26 omnesque etiam *M* 27 iussit *B¹P¹*
 30 ulpicianus *BP¹* (ter)

3 uocato centurione mollioribus uerbis iussit occidi. sed
 centurio aure surdiori imperari sibi credidit, ut urbe pel-
 leretur, itaque fecit. sic uitium centurionis Sabino saluti
 4 fuit. remouit et Vlpianum iuris consultum ut bonum ui-
 rum et Siluinum rhetorem, quem magistrum Caesaris 5
 fecerat. et Siluinus quidem occisus est, Vlpianus uero
 5 reseruatus. Sed milites et maxime praetorianus, † uel
 scientes qui mala in Heliogabalum pararant, uel quod
 sibi uiderent inuidiam facta pro conspiratione ad liberan-
 dam rem p., primum consciuere mortem his, cum alios 10
 uitalibus exemptis necarent, alios ab ima parte perfode-
 17 rent, ut mors esset uitae consentiens. post hoc in eum
 inpetus factus est atque in latrina ad quam confugerat
 occisus. tractus deinde per publicum addita iniuria ca-
 2 daueri [est], ut id in cloacam milites mitterent. sed cum 15
 non cepisset cloaca fortuito, per pontem Aemilium ad-
 nexo pondere, ne fluitaret, in Tiberim abiectum est, ne
 3 umquam sepeliri posset. tractum est cadauer eius etiam
 per circi spatia, priusquam in Tiberim praecipitaretur.
 4 Nomen eius, id est Antonini, erasum est senatu iubente 20
 remansitque Varii Heliogabali, si quidem illud adfectato
 5 retinuerat, cum uult uideri filius Antonini. appellatus est
 post mortem Tiberinus et Tractatitius et Impurus et
 multa, si quando ea erant designanda quae sub eo facta
 6 uidebantur. solusque omnium principum et tractus est 25
 7 et in cloacam missus et in Tiberim praecipitatus. quod
 odio communi omnium contigit, a quo speciatim cauere
 debent imperatores, si quidem nec sepulchra mereantur
 qui amorem senatus populi ac militum non merentur.
 8 Opera publica ipsius praeter aedem Heliogabali dei, quem 30
 Solem alii, alii Iouem dicunt, et amphitheatri instauratio-

2 surdiori] in *P* alt. i eras. imperatori *B* 5 rethorem
B 6 uero in *P* sup. lin. 7 reseruatus *B*¹ praetoriani *M*
 conieci ulciscentes qui mala in Alexandrum pararant. 9
 factaque *BPM* facta pro scripsi an quod sibi timerent inui-
 diam? (sic etiam *Iord.*) 10 conscii genere mortis *BPM* consci-
 uere mortem his *S* 15 est uncis inclusi (*Iord.*) cloaculam *M* (his)
 16 fortuita *B*¹ 25 omni *B*¹ 31 instauratio *BPM* em. *Vrs.*

nem post exustionem et lauacrum in uico Sulpicio, quod Antoninus Seueri filius coeperat, nulla extant. et laua- 9
crum quidem Antoninus Caracallus dedicauerat et lauando
et populum admittendo, sed porticus defuerant, quae
5 postea ab hoc subdititio Antonino exstructae sunt, ab
Alexandro perfectae.

Hic ultimus Antoninorum fuit (quamuis cognomine 18
postea Gordianos multi Antoninos putent, qui Antonii
dicti sunt, non Antonini) uita moribus improbitate ita
10 odibilis, ut eius senatus et nomen eraserit. quem nec 2
ego Antoninum uocassem nisi causa cognitionis, quae co-
git plerumque dici ea etiam nomina quae sunt abolita.
Occisa est cum eo et mater Symiamira probrosissima
mulier et digna filio. cautumque ante omnia post Anto- 3
15 ninum Heliogabalum, ne umquam mulier senatum ingre-
deretur, utique inferis eius caput dicaretur deuoueretur-
que per quem id esset factum.

De huius uita multa in litteras missa sunt obscena, 4
quae quia digna memoratu non sunt, ea prodenda censui
20 quae ad luxuriam pertinebant, quorum aliqua priuatus,
aliqua iam imperator fecisse perhibetur, cum ipse priua-
tus diceret, se Apicium, imperator Neronem Othonem et
Vitellium imitari. nam primus omnium priuatorum toros 19
aureis toralibus textit, quia tunc ex Antonini Marci aucto-
ritate id fieri licebat, qui omnem apparatus imperato-
rium publice uendiderat. deinde aestiua conuiuia colori- 2
bus exhibuit, ut hodie prasinum, uitreum alia die, uene-
tum deinceps exhiberet, semper uarie per dies omnes
aestiuos. primus deinde authepsas argenteas habuit, pri- 3
30 mus etiam caccabos. uasa deinde centenaria argentea

2 antonini *BP* coeperit *B* 5 ob hoc *BPM* sub-
decio *BPM em. S* et ab *Al. M* 10 et *om. M* 11 coegit
B 19 ea solum *M* 22 imperatorem uero oth. *BP* impe-
ratorium uero nunc oth. *P³* imperator uero Neronem Oth. *M*
equidem nomen Neronis in litteras em uero abiisse ratus imperator
Neronem Oth. scripsi 23 thoros *BP* 28 et deinceps *BP*
interpunxit S (cum M) 29 authepsas *BP* mensas et capsas arg.
P³M

- scalpta et nonnulla schematibus libidinosissimis in-
 4 nata. et mastichatum et puleiatum et omnia haec quae
 5 nunc luxuria retinet primus inuenit. nam rosatum ab
 aliis acceptum pinearum etiam adtritione odoratius reddi-
 dit. denique haec genera poculorum ante Heliogabalum 5
 6 non leguntur. nec erat ei ulla uita nisi exquirere uolupta-
 tes. primus fecit de piscibus isicia, primus de ostreis et
 leioistreis et aliis huiusmodi marinis conchis et locustis et
 7 cammaris et scillis. strauit et triclinia de rosa et lectos
 et porticus ac sic deambulauit, idque omni florum genere, 10
 8 liliis uiolis hyacinthis et narcissis. hic non nisi unguento
 9 nobili aut croco piscinis infectis natauit. nec cubuit in
 accubitis facile nisi is quae pilum leporinum haberent aut
 plumas perdicum subalares, saepe culcitas mutans.
- 20 Senatum nonnumquam ita contempsit, ut mancipia 15
 togata appellaret, p. R. unius fundi cultorem, equestrem
 2 ordinem in nullo loco habens. praefectum urbicum saepe
 post cenam ad potandum uocabat adhibitis et praefectis
 praetorio, ita ut, si recusarent, magistri officiorum eos
 3 cogerent. uoluit et per singulas urbis *regiones* lenones 20
 praefectos urbi facere, ut essent in urbe quattuordecim.
 et fecisset, si uixisset, promoturus omnes turpissimos et
 ultimae professionis homines.
- 4 Hic solido argento factos habuit lectos et tricliniaries
 5 et cubiculares. comedit saepius ad imitationem Apicii 25
 calcanea camelorum et cristas uiuis gallinaceis demptas,
 linguas pauonum et lusciniarum, quod qui ederet epile-

1 sculpta *M* 4 adtritionem *BPM* moderatius *BPM*
 8 lithostreis *BP* concis *BP* lucustis *BP* 9 scyllis
BPM 10 sic eadambulauit *BP*¹ sic ea deamb. *P*² sic per ea
 deamb. *M* ac sic deamb. *scripsi* (*Iord.*). aut uerba idque omni
 — et narcissis *eicienda sunt aut uerborum ordo librari culpa est*
confusus. ita eum restituerim: strauit et triclinia et lectos et
 porticus de rosa atque omni — narcissis ac sic deambulauit
 (atque *etiam Iord. coni.*) 11 liuis *BP*¹ hiacynthis *BP*
 13 bis *B* his *PM* 14 culcitrans *M* 16 Po. uero *M* se-
 questrem *BP* 19 horum *BPM* officiorum *S* 20 urbes *BPM*
 urbis *regiones C* 21 urbi *del. Iord* et ut *BPM* et *deleuit C*
 27 epilepsia] e pestilentia *BP* e pitilentia *M*

psia tutus diceretur. exhibuit et Palatinis magides extis 6
 mullorum refertas et cerebellis foenicopterum et perdi-
 cum ouis et cerebellis turdorum et capitibus psittacorum
 et fasianorum et pauonum. barbas sane mullorum tantas 7
 iubebat exhiberi, ut pro nasturtiis apiasteris et faselaribus
 et foeno Graeco exhiberet plenis fabatariis et discis. quod
 praecipue stupendum est.

Canes iecinoribus anserum paut. habuit leones et 21
 leopardos exarmatos in deliciis, quos edoctos per mansue-
 tarios subito ad secundam et tertiam mensam iubebat
 accumbere ignorantibus cunctis, quod exarmati essent,
 ad pauorem ridiculum excitandum. misit et uuas Apa- 2
 menas in praesepia equis suis et psittacis atque fasianis
 leones paut et alia animalia. exhibuit et sumina apruna 3
 per dies decem tricena cottidie cum suis uuluis, pisum
 cum aureis, lentem cum cerauniis, fabam cum electris,
 orizam cum albis exhibens. albas praeterea in uicem pi- 4
 peris piscibus et tuberibus conspersit. oppressit in tri- 5
 cliniiis uersatilibus parasitos suos uiolis et floribus, sic ut
 animam aliqui efflauerint, cum erepere ad summum non
 possent. condito piscinas et solia temperauit et rosato 6
 atque absentato. uulgu ad bibendum inuitauit et ipse
 cum populo tantum bibit, ut in piscina eum bibisse intel-
 legeretur, uiso quod unus bibisset. eunuchos pro apo- 7
 phoretis dedit, dedit quadrigas equos stratos mulos ba-
 sternas et redas, dedit et aureos millenos et centena
 pondo argenti. sortes sane conuiuales scriptas in coclea- 22
 ribus habuit tales ut alius exierit 'decem camelos', alius
 'decem muscas', alius 'decem libras auri', alius 'decem

1 ingentes *BP*¹ dapes *add. P*²*M* magides *scripsi* 5 na-
 scentis *BPM* nasturtiis *uolq.* absentis *S* facelaribus *BPM*
 8 iecinoribus *BP* iocineribus *M* 9 pardos *B* exarmatis *B*
 10 mensem *B* 12 et radiculum *M* 15 bulbis *BPM*
 17 et orizam *M* 19 folis *B* 20 eripere *BP* eripi *M* 23
 uiuit *BP* 24 *mihi uisu scribendum, uerba* quod unus bibisset *e*
uerbis Lampridi esse remouenda uidentur aphroditis *BPM* 26
 milenos *B* 28 alius *genetinum esse casum recte monuit Iord.*
 exhiberet *M* 29 alius *X libras — strutiones om. M* libris
BP

plumbi', alius 'decem strutiones', alius 'decem oua pul-
 2 lina', ut uere sortes essent et fata temptarentur. quod
 quidem et ludis suis exhibuit, cum et ursos decem et de-
 cem glires et decem lactucas et decem auri libras in sorte
 habuit. primusque hunc morem sortis instituit quem 5
 3 nunc uidemus. sed uere ad sortem scaenicos uocauit,
 cum et canes mortuos et libram bubulae carnis haberet
 in sorte et item centum aureos et mille argenteos et cen-
 4 tum folles aeris et alia talia. quae populus tam libenter
 accepit, ut eum postea imperare gratularentur. 10
 23 Fertur in euripis uino plenis nauales circenses ex-
 hibuisse, pallia de oenanthio fudisse et elefantorum quat-
 tuor quadrigas in Vaticano agitasse dirutis sepulchris
 quae obsistebant, iunxisse etiam camelos quaternos ad
 2 currus in circo priuato spectaculo. serpentes per Mar- 15
 sicae gentis sacerdotes collegisse fertur, eosque subito
 ante lucem, ut solet populus ad ludos celebres conuenire,
 3 effudisse, multosque adflictos morsu et fuga. usus est
 aurea omni tunica, usus et purpurea, usus et de gemmis
 4 Persica, cum grauari se diceret onere uoluptatis. habuit 20
 et in calciamentis gemmas, et quidem scalptas. quod ri-
 sum omnibus mouit, quasi possent sculpturae nobilium
 artificum uideri in gemmis, quae pedibus adhaerebant.
 5 uoluit uti et diademate gemmato, quo pulchrior fieret et
 magis ad feminarum uultum aptus. quo et usus est domi. 25
 6 fertur et promisisse foenicem conuiuis uel pro ea libras
 7 auri mille, ut in praetorio † eas dmitteret. marinae
 aquae colymbos exhibuit, in mediterraneis locis maxime,
 eosdemque singulis amicis natantibus dimisit et iterum
 8 cum piscibus inpleuit. montem niuium in uiridario do- 30
 mus aestate fecit aduectis niuib. ad mare piscem num-
 quam comedit, in longissimis a mari locis omnia marina

4 griles *BPM em. Vrsinus* 7 bubale *B bubalae P t. I.*
 11 deo ananthio *B* deo enanthio *PM* 21 calciamentes *P t. I.*
 22 sculptas — sculpturae *M* 23 qui *BPM em. Obr.*
 24 qua *BPM* 26 promise *B* promisse *P* foenicem *BP*
 conuiuiis *BP* 27 eos *B* eum dimitteret *S* 29 eosdem et *M*
 30 uiridario *M* 31 uibus *BP¹*

semper exhibuit. murenarum lactibus et luporum in locis mediterraneis rusticos pauit.

Pisces semper quasi in marina aqua cum colore suo ²⁴ coctos conditura ueneta comedit. momentarias de rosato et rosis piscinas exhibuit et lauit cum omnibus suis caldarias de nardo exhibens. idem in lucernis balsamum exhibuit. idem mulieres numquam iterauit praeter uxorem. lupanaria domi amicis clientibus et seruis exhibuit. idem numquam minus centum sestertiis cenauit, hoc est ³ argenti libris triginta. aliquando autem tribus milibus sestertium cenauit omnibus supputatis quae inpendit. cenas uero et Vitellii et Apicii uicit. pisces e uiuariis ⁴ suis bubus traxit. per macellum transiens mendicitatem publicam fleuit. parasitos ad rotam aquariam ligabat et ⁵ cum uertigine sub aquas mittebat rursusque in summum reuoluebat eosque Ixionios amicos uocauit. strauit et ⁶ saxis Lacedaemoniis ac Porphyreticis plateas in Palatio, quas Antoninianas uocauit. quae saxa usque ad nostram memoriam manserunt, sed nuper eruta et exsecta sunt. constituerat et columnam unam dare ingentem, ad quam ⁷ ascenderetur intrinsecus, ita ut in summo Heliogabalum deum collocaret, sed tantum saxum non inuenit, cum id de Thebaide adferre cogitaret.

Ebrios amicos plerumque claudebat et subito nocte ²⁵ leones et leopardos et ursos exarmatos inmittebat, ita ut expergefacti in cubiculo eodem leones ursos pardos cum luce, uel quod est grauius nocte inuenirent, ex quo plerique exanimati sunt. multis uilioribus amicis folles pro ² accubitis sternebat eosque reflabat prandentibus illis, ita ut plerumque subito sub mensis inuenirentur prandentes. primus denique inuenit simma in terra sternere, non in ³

3 colere *BP* 4 momentarios *B* 5 uiuit *BP* bibit *M* la-
uit *scripsi* caldarios *B* caldaria *M* 8 lupanaria *B* 10
libris trecentis *C* 11 sestertiis *BPM* 12 uiuit *BP* se-
uiuarii *BP* ex uiuariis *M* 16 uocauit quae saxa strauit *B*¹
19 erudite *B* eru//de/// *P* eruta et *Egn.* 20 clare *B*
22 id de bethaice ^{de} *B* 28 multi *BP*¹ *corr.* *P*³ 29 reflauit
BP 31 simmia *B*¹ syma *M*

lectulis, ut a pedibus utres per pueros ad reflandum spi-
 4 ritum soluerentur. in inimicis adulteriis ea quae solent
 5 simulato fieri effici ad uerum iussit. meretrices a lenoni-
 6 bus cunctis redemit saepe et manumisit. cum inter fabu-
 las priuatas sermo esset ortus, quanti herniosi esse pos-
 sent in urbe Roma, iussit omnes notari eosque ad balneas
 suas exhibere et cum isdem lauit, nonnullis etiam ho-
 7 nestis. gladiatores ante conuiuium pugnantes sibi et py-
 8 ctas frequenter *exhibuit*. strauit sibi triclinium in summo
 lusorio et, dum pranderet, noxios et uenationes sibi ex-
 9 hibuit. parasitis in secunda mensa saepe ceream cenam,
 saepe ligneam, saepe eburneam, aliquando fictilem, non-
 numquam uel marmoream uel lapideam exhibuit, ita ut
 omnia illis exhiberentur uidenda de diuersa materia quae
 ipse cenabat, cum tantum biberent per singula fercula et
 manus, quasi comedissent, lauarent.

26 Primus Romanorum holoserica ueste usus fertur, cum
 iam subsericae in usu essent. linteamen lotum numquam
 2 attigit, mendicos dicens qui linteis lotis uterentur. dalma-
 ticatus in publico post cenam saepe uisus est, Gurgitem
 Fabium et Scipionem se appellans, quod cum ea ueste
 esset cum qua Fabius et Cornelius a parentibus ad corri-
 gendos mores adulescentes in publicum essent producti.
 3 omnes de circo de theatro de stadio et omnibus locis et
 balneis meretrices collegit in aedes publicas et apud eas
 25 contionem habuit quasi militarem, dicens eas conmito-
 nes disputauitque de generibus schematum et uolupta-
 4 tum. adhibuit in tali contione postea lenones exsoletos
 undique collectos et luxuriosissimos puerulos et iuuenes.
 5 et cum ad meretrices muliebri ornatu processisset pa-
 pillam eiectam, *ad* exsoletos habitu puerorum qui prostituun-

2 inimicis *BP* in *mim.* *Scaliger* 3 simulatos *BP* 4 cunc-
 tas *S* 5 quanto *B*¹ hirneosi *BP exc.* 6 notari] in *P t*
in ras. 7 hisdem *BP* 8 pictas *BPM* 9 exhibuit *om. BP*
an pro sibi est scribendum uidit? Mommsenus pro sibi proponit ibi
 10 pictas *BP* 12 nonnumquam etiam *M* 18 subserica
M 19 lineis *B* 23 adulescentes *BP* 26 quisi *BP* 28
 leones *B*¹*P*¹ 31 *ad add. Vrsinus*

tur, post contionem pronuntiauit his quasi militibus ternos aureos donatium petitque ab his ut a dis peterent, ut alios haberet ipsis commendandos. iocabatur sane ita 7 cum seruis ut eos iuberet millena pondo sibi aranearum deferre proposito praemio, collegisseque dicitur decem milia pondo aranearum dicens, et hinc intellegendum quam magna esset Roma. mittebat parasitis pro cellario 8 salarii annua uasa cum ranis et scorpiis et cum serpentibus et huiusmodi monstris. claudibat in eiusmodi uas 9 sis infinitum muscarum, apes mansuetas eas appellans.

Quadrigas circensium in tricliniis et in porticibus sibi 27 semper exhibuit pransitans et cenitans, conuiuas senes agitare cogens, nonnullos honoratos. iam imperator iu- 2 bebat sibi et decem milia murium exhiberi, mille mustelas, mille sorices. dulciarios et lactarios tales habuit, ut 3 quaecumque coqui de diuersis edulibus exhibuissent uel structores uel pomarii, illi modo de dulciis modo de lactariis exhiberent. exhibuit parasitis cenas et de uitreis 4 et nonnumquam tot picta mantelia in mensam mittebat, is edulibus picta quae adponerentur, quot missus esset habiturus, ita ut de acu aut de textili pictura exhiberentur. nonnumquam tamen et tabulae illis pictae exhibe- 5 bantur, ita ut quasi omnia illis exhiberentur et tamen fame macerarentur. miscuit gemmas pomis ac floribus. 6 ierit et per fenestram cibos totidem quot exhibuit amicis. iusserat et canonem p. R. unius anni meretricibus leno- 7 nibus exsoletis intramuranis dari, extramuranis alio promisso, cum eo tempore iuxta prouisionem Seueri et Traiani septem annorum canon frumentarius Romae esset.

Canes quaternos ingentes iunxit ad currum et sic est 28 uinctus intra domum regiam idemque priuatus in agris suis fecit. processit in publicum et quattuor ceruis iunc- 2 tis ingentibus. iunxit sibi et leones, Matrem magnam se

3 ipse *B*¹ 4 areanarum *B* 7 cellario *BPM em. S* 8
an annui uel annuo? scorpionis *B* 9 cuiusmodi *B*¹ eui-
 use. *B*² 13 imperatori *BPM em. S* 14 murum *B* 20
 his *BPM is scripsi* quod misus *BP* 25 quod *BP* 31 idque
BPM idemque scripsi 33 iunxit *P*

- appellans. iunxit et tigres, Liberum sese uocans eodem-
que habitu agens quo dii pinguntur quos imitabatur.
- 3 Aegyptios dracunculos Romae habuit, quos illi agathodaemonas uocant. habuit et hippopotamos et crocodillum
et rhinocerotem et omnia Aegyptia, quae per naturam 5
4 sui exhiberi poterant. struthocamelos exhibuit in cenis
5 aliquotiens, dicens praeceptum Iudaeis, ut ederent. illud
sane mirum uidetur quod dicitur ab eo factum, ut de
croco sigma strauerit, cum summos uiros rogasset ad
prandium, pro eorum dignitate se dicens fenum exhibere. 10
6 transegit et dierum actus noctibus et nocturnos diebus,
aestimans hoc inter instrumenta luxuriae, ita ut sero de
somno surgeret et salutari inciperet, mane autem dormire
inceptaret. amicis cottidie *aliquid dabat* nec quemquam
facile indonatum relinquebat, nisi quem frugi quasi per- 15
ditum repperisset.
- 29 Habuit gemmata uehicula et aurata contemptis argen-
2 tatis et eboratis et aeratis. iunxit et quaternas mulieres
pulcherrimas et binas ad pabillum uel ternas et amplius
et sic uectatus est, sed plerumque nudus, cum illum nu- 20
3 dae traherent. habuit et hanc consuetudinem, ut octo
caluos rogaret ad cenam et item octo luscus et item octo
podagrosos, octo surdos, octo nigros, octo longos et octo
pingues, cum capi non possent uno sigmate, ut de his
4 omnibus risus citaret. donauit et argentum omne conui- 25
uis quod habuit in conuiuio et omnem apparatus pocu-
lorum, idque saepius. hydrogarum Romanorum ducum
primus publice exhibuit, cum antea militaris mensa esset,
6 quam postea statim Alexander reddidit. proponebat prae-
terea his quasi themata, ut iura noua dapibus condiendis 30

1 iunxit BP 2 imitabantur BP 3 quos — uocant om.
M agathodemonas B cod. Murbac. 4 hyppopotamos B
hyppopotamos P 5 rhinocerontem B 6 struthos et came-
los M 11 transegit BP¹ transigerit P³ traiecit M em. S
14 aliquid dabat om. BPM ex. c. inseruit C 18 iunxit BP
quaternis B 19 pabillum BPM em. Obr. uel ternas et
amplius del. Iord. 25 conuiuio BP 27 ydrog. BP idrog. M
ducum om. B 29 proponebat B 30 themate B

inuenirent. cuius placuisset commentum, ei dabat maximum praemium, ita ut sericam uestem donaret, quae tunc et in raritate uidebatur et in honore. si ius autem 7 displicuisset, iubebat, ut semper id comesset, quamdiu tamen melius inueniret. semper sane aut inter flores se- 8 dit aut inter odores pretiosos. amabat sibi pretia maiora 9 dici earum rerum quae mensae parabantur, orexin conuiuium hanc esse adserens.

Pinxit se ut coppedinarium, ut seplasiarium, ut popi- 30 narium, ut tabernarium, ut lenonem, idque totum domi semper et exercuit. sescentorum strutionum capita una 2 cena multis mensis exhibuit ad edenda cerebella. exhi- 3 buit aliquando et tale conuiuium ut haberet uiginti et duo fercula ingentium epularum, sed per singula lauarent et mulieribus uterentur et ipse et amici cum iure iurando quod efficerent uoluptatem. celebrauit item tale conui- 4 uium ut apud amicos singulos singuli missus appararentur, et, cum alter maneret in Capitolio, alter in Palatio, alter super aggerem, alter in Caelio, alter trans Tiberim, et ut quisque mansisset, tamen per ordinem in eorum domibus singula fercula ederentur, ireturque ad omnium domos. sic unum conuiuium uix toto die finitum est, 5 cum et lauarent per singula fercula et mulieribus uterentur. Sybariticum missum semper exhibuit ex oleo et 6 garo, quem quo anno Sybaritae reppererunt, et perierunt. dicitur et balneas fecisse multis locis ac semel lauasse at- 7 que statim destruxisse, ne ex usu balneas haberet. hoc idem de domibus de praetoriis de zaetis fecisse dicitur. Sed et haec *et alia* nonnulla fidem transeuntia credo esse 8 ficta ab is qui in gratiam Alexandri Heliogabalum deformare uoluerunt.

Fertur et meretricem notissimam et pulcherrimam 31

1 sicus *BP em. S* 3 si aliquis *M* 5 inuenisset *M*
6 pretia rerum *BPM* 9 coppedinarium *BPM em. S* 10 lenonem *B¹* 11 et *om. M* 17 missus *B* 19 caelio *B* 22 finitus *BP (ut uid.)* 24 exoleto *B¹* 25 sibarite *B* periecerunt *BP* 26 et *om. M* 28 cetis *B* zetis *PM* 29 et alia *add. C* esset ficta *BP an esse efficta?* 30 his *BPM*

- redemisse centum sestertiis eamque intactam uelut uirgi-
 2 nem coluisse. huic eidem priuato cum quidam diceret
 „Non times pauper fieri?“ dixisse dicitur: „Quid melius,
 3 quam ut ipse mihi heres sim et uxori meae?“ habuerat
 praeterea facultates a multis dimissas gratia patris. idem 5
 4 filios se nolle dicebat, ne quis ei frugi contingeret. odo-
 res Indicos sine carbonibus ad uaporandas zaetas iubebat
 incendi. iter priuatus numquam minus sexaginta uehicu-
 lis fecit auia sua Varia reclamante, quod omnia perditu-
 5 rus esset. imperator uero etiam sescenta uehicula dicitur 10
 duxisse, adserens, decem milibus camelorum Persarum
 regem iter facere, et Neronem quingentis carrucis iter
 6 inisse. causa uehiculorum erat lenonum lenarum mere-
 tricum exsoletorum, subactorum etiam bene uasatorum
 7 multitudo. in balneis semper cum mulieribus fuit, ita 15
 ut eas ipse psilothro curaret, ipse quoque barbam psi-
 lothro accurans, quodque pudendum dictu sit, eodem
 quo mulieres accurabantur *loco* et eadem hora. rasit et
 uirilia subactoribus suis ad nouaculum manu sua, qua
 8 postea barbam fecit. scobe auri porticum strauit et ar- 20
 genti, dolens, quod non posset et electri, idque frequenter
 quacumque fecit iter pedibus usque ad equum uel car-
 pentum, ut sit hodie de aurosa arena.
- 32 Calciamentum numquam iterauit, anulos etiam nega-
 tur iterasse. pretiosas uestes saepe conscidit uel lanam 25
 cepit et appendit atque ad eius aestimationem ponderis
 2 pisces amicis exhibuit. naues onustas mersit in portum,
 magnanimitatis hoc esse dicens. onus uentris auro ex-
 3 cepit, in myrrinis et onychis minxit. idem dixisse fertur:
 „Si habuero heredem, dabo illi tutorem, qui illum haec 30
 4 facere cogat quae ipse feci facturusque sum.“ habuit
 etiam istam consuetudinem, ut cenas sibi exhiberet tales

2 idem *BP* quidem *B* 4 hereim *B*¹ 6 notie *B* nol-
 tie *P* odore *P*¹ 7 zetas *BP**M* 8 iter] in *BP* 11 mi-
 lia *B* mili *P* 14 uastorum *BP* 16 psilotro *BPM* (*bis*)
 17 eo die quo *M* 18 loco *add. C* 19 uilia *B* subaucto-
 ribus *B* nouacula *M* 22 inter *BP* 23 sit *B* 25 uel
 lacerauit et appendit *Mommseus* 31 face *P*¹

ut una die nonnisi *de fasianis* totum ederet omnesque missus sola fasianorum carne strueret, item alia die de pullis, alia de pisce illo et item illo, alia de porcis, alia de strutionibus, alia de oleribus, alia de pomis, alia de
 5 dulciis, alia de opere lactario. saepe amicos suos cum 5 Aethiopibus aniculis inclusit nocturnis mansionibus et usque ad lucem detinuit, cum pulcherrimas his diceret apparatas. fecit hoc idem etiam de pueris, et tunc, ante 6 Philippum utpote, licebat. ridebat autem sic nonnum- 7
 10 quam, ut publice in theatro solus audiretur. ipse canta- 8 uit saltavit ad tibias dixit tuba cecinit pandurizavit organo modulatus est. fertur et una die ad omnes circi et 9 theatri et amphitheatri et omnium urbis locorum meretrices tectus cucullione mulionico, ne agnosceretur, ingres-
 15 sus, cum tamen omnibus meretricibus sine effectu libidinis aureos donaret addens: „Nemo sciat, Antoninus haec donat.“ Libidinum genera quaedam inuenit, ut spin- 33
 thrias ueterum malorum uinceret, et omnis apparatus Tiberii et Caligulae et Neronis norat.

20 Et praedictum eidem erat a sacerdotibus Syris, bio- 2 thanatum se futurum. parauerat igitur funes blatta et 3 serico et cocco intortos, quibus, si necesse esset, laqueo uitam finiret. parauerat et gladios aureos, quibus se oc- 4
 25 cideret, si aliqua uis urgueret. parauerat et in cerauneis 5 et hyacinthis et in smaragdis uenena, quibus se interimeret, si quid grauius inmineret. fecerat et altissimam tur- 6
 rem substratis aureis gemmatisque ante se tabulis, ex qua se praecipitaret dicens, etiam mortem suam pretiosam esse debere et ad speciem luxuriae, ut diceretur
 30 nemo sic perisse. sed nihil ista ualuerunt. nam, ut diximus, et occisus est per scurras et per plateas tractus et sordidissime per cloacas ductus et in Tiberim submissus est. Hic finis Antoninorum nomini in re p. fuit, scientibus 8

1 ut om. *P¹M* de om. *BP* 2 misos *B* missos *P* 3 pupillis *BP* 4 holeribus *P* 18 maiorum *B* del. *Eyssen*.
 20 syriis *P²M* 21 blata *B¹* 22 serica *B* 25 yacinthis *BP* 31 et sord.] est s. *BP¹M* em. *Momm*senus

cunctis, istum Antoninum tam uita falsum fuisse quam nomine.

34 Mirum fortasse cuiquam uideatur, Constantine uenerabilis, quod haec clades, quam rettuli, loco principum fuerit, et quidem prope triennio: ita nemo in re p. tum fuit qui istum a gubernaculis Romanae maiestatis abduceret, cum Neroni Vitellio Caligulae ceterisque huiusmodi numquam tyrannicida defuerit. sed primum omnium ipse ueniam peto, quod haec quae apud diuersos repperi litteris tradidi, cum multa improba reticuerim et quae ne dici quidem sine maximo pudore possunt. ea uero quae dixi praetextu uerborum adhibito, quantum potui, texi. deinde illud quod clementia tua solet dicere credidi esse respiciendum: 'Imperatorem esse fortunae est'. nam et minus boni reges fuerunt et pessimi. agendum uero quod pietas tua solet dicere, ut sint imperio digni quos *ad* regendi necessitatem uis fatalis adduxerit. Et quoniam hic ultimus Antoninorum fuit, neque postea hoc nomen in re p. loco principum frequentatum est, etiam illud addendum est, ne quis error oriatur, cum duos Gordianos narrare coepero, patrem et filium, qui se de Antoninorum genere dici uolebant: non nomen in illis primum fuit sed praenomen. deinde, ut in plerisque libris inuenio, Antonii dicti sunt, non Antonini.

35 Haec sunt de Heliogabalo, cuius uitam me inuitum et retractantem ex Graecis Latinisque collectam scribere ac tibi offerre uoluisti, cum iam aliorum ante tulerimus. scribere autem ordiar qui post sequuntur. quorum Alexander optimus et cum cura dicendus est annorum tredecim princeps, semestres alii et uix annui et bimi, Aurelianus praecipuus et horum omnium decus auctor tui generis Claudius. de quo uereor ad clementiam tuam

5 nemo uir ep̃ tum BPV nemo inuentus M em. Bernhardt
 14 credidisse reficiendum BPM em. Lectius 16 quos] quod B
 17 ad om. BP¹ add. P³M 23 primum om. P¹ pronomen
 BP in om. M 24 Antonii] antonini B¹ antoni P 27
 afferre M 29 uera BPM em. Gr. post dicendus add. P³M
 assertione est] et BPM em. Iord. tredecem BP 32 quod

scribens uera dicere, ne maliuolis adulator uidear esse,
 sed absoluar contra liuorem inproborum, cum et apud
 alios clarum esse perspexerim. his iungendi sunt Dio- 4
 cletianus, aurei parens seculi, et Maximianus, ut uulgo
 5 dicitur ferrei, ceterique ad pietatem tuam. te uero, Au- 5
 guste uenerabilis, multis paginis isdemque disertioribus
 illi prosequuntur, quibus id felicior natura detulerit. his 6
 addendi sunt Licinius [Seuerus Alexander] atque Maxen-
 tius, quorum omnium ius in dicionem tuam uenit, sed
 10 ita ut nihil *de* eorum uirtute derogetur. non enim ego id 7
 faciam quod plerique scriptores solent, ut de is detraham
 qui uicti sunt, cum intellegam, gloriae tuae accedere,
 si omnia de illis quae bona in se habuerint uera prae-
 dicaro.

*B*¹*P* qo *B*² 1 dicerent *BP* an dicere, ut ne mal.? adola-
 tur *BP* 3 his] hi *BP* 6 paganis *BP*¹ hisdemque *BP*
 disertationibus *B* 8 Alexander *delet C* Seuerus Alexander *del.*
Mommsenus 9 uis *BP* deuenit *M* 10 de *addidi* uir-
 tute *M* 11 his *BPM* is *scripsi* 13 habuerunt *M* prae-
 dicauero *B*² 14 aeli lampridii antoninus uarius heliogaba-
 lus *BP* [*sequitur in B et P Diadumenus*]

ALEXANDER SEVERVS

AELII LAMPRIDII

1 Interfecto Vario Heliogabalo — sic enim malumus di-
cere quam Antoninum, quia et nihil Antoninorum pestis
2 illa ostendit, et hoc nomen ex annalibus senatus auctori- 5
tate erasum est — ad remedium generis humani Aurelius
Alexander, urbe Arcena genitus, Varii filius, Variæ nepos
et consobrinus ipsius Heliogabali, accepit imperium, cum
ante Caesar a senatu esset appellatus, mortuo scilicet
3 Macrino, Augustumque nomen idem recepit addito eo ut 10
et patris patriæ nomen et ius proconsulare et tribuni-
ciam potestatem et ius quintæ relationis deferente senatu
4 uno die adsumeret. et ne praeceps ista honorum conti-
nuatio uideatur, exponam causas, quibus id et senatus
5 coactus est facere et ille perpeti. non enim aut graui- 15
tati senatus congruebat omnia simul deferre aut bono
6 principi raptum ire tot simul dignitates. milites iam in-
sueuerant sibi imperatores et tumultuario iudicio facere

1 incipit alexander seuerus aeli lampridii *BP* ad constanti-
num aug. *add. P³ eadem manus hæc adscripsit: hec istoria in-*
correcta multa et sollerti emendatione indiget. 4 antoninus
BPM 8 gabali *BP¹ exc. quod si cum S seruare uelimus, ipsius*
in illius mutandum erit cf. c. 2. 5. 25 heliogabali P³VM 9 se-
natus *B* appellatum *B* 12 deferentessenautu *B exc. de-*
ferente senatu *P* (esena *in ras.*) deferentessenautu *B² deferen-*
et tessenautu *exc.²* 14 etponam *P* 18 et ut tum. *exc.*

et item facile mutare, adferentes nonnumquam ad defen-
 sionem, se idcirco fecisse quod nescissent senatum prin-
 cipem appellasse. nam et Pescennium Nigrum et Clo- 7
 dium Albinum et Auidium Cassium et antea Lucium Vin-
 dicem et L. Antonium et ipsum Seuerum, cum senatus
 iam Iulianum dixisset principem, imperatores fecerant,
 atque ista res bella ciuilia seuerat, quibus necesse fuit
 militem contra hostem paratum parricidialiter perire.
 hac igitur causa festinatum est, ut omnia simul Alexander 2
 quasi iam uetus imperator acciperet. huc accessit nimia 2
 et senatus et populi inclinatio post illam cladem, quae
 non solum Antoninorum nomen decolorauit sed etiam Ro-
 manum dehonestauit imperium. certatim denique omnia 3
 decreta sunt et nominum genera et potestatum. pri- 4
 mus denique omnium cuncta insignia et honorificentiae
 genera simul recepit suffragante sibimet Caesaris nomine,
 quod iam ante aliquot annos meruerat, et magis suffra-
 gante uita et moribus, cum illi magnum conciliasset fauo-
 rem, quod Heliogabalus occidere conatus est nec potuit
 et militibus repugnantibus et senatu refragante. atque 5
 haec parua sunt, nisi quod dignum se exhibuit quem se-
 natus seruaret, quem saluum milites cuperent, quem
 omnium bonorum sententia principem diceret.

Alexander igitur, cui Mamaea mater fuit (nam et ita 3
 dicitur a plerisque) a prima pueritia artibus bonis inbu-
 tus tam ciuilibus quam militaribus ne unum quidem diem
 sponte sua transire passus est quo se non et ad litteras
 et ad militiam exerceret. nam in prima pueritia littera- 2
 tores habuit Valerium Cordum et Titum Veturium et Au-
 relium Philippum libertum patris, qui uitam eius postea

1 asserentes *P*³ addifferētes *M* 2 nescirent *B* 3 post
 clodium intermittit *B*¹: nigrum et, *B*²*P*¹ exc.: nigrum. 5 L.]
 Iulium *C* antoninum *BPVM* 8 militum *BP* exc.¹ *V*
 16 genera] nomina exc. in ras. suffragante *BP*¹ (bis) si-
 bimetet *P*¹ sibime exc. 17 aliquod *B*¹*P* 19 quod eum *M*
 23 daret *B* diceret *P* 24 cum *P* mamea *BP* 26
 / tam *P* quam *P*¹ 28 litteratores] *P*³ superscripsit ystoricos
 29 uenturium *B*¹

3 in litteras misit, grammaticum in patria Graecum Nebo-
nem, rhetorem Serapionem, philosophum Stilionem, Ro-
mae grammaticos Scaurinum Scaurini filium, doctorem
celeberrimum, rhetores Iulium Frontinum et Baebium
Macrianum et Iulium Granianum, cuius hodieque decla- 5
matae feruntur. sed in Latinis non multum profecit, ut
ex eiusdem orationibus apparet, quas *in* senatu habuit
uel *in* contionibus [quas] apud milites uel apud populum,
nec ualde amauit Latinam facundiam sed amauit littera-
tos homines uehementer, eos etiam reformidans, ne quid 10
de se asperum scriberent. denique quos dignos ad id esse
uidebat, singula quaeque, quae publice et priuatim age-
bat, se ipso docente uolebat addiscere, si forte ipsi non
adfuissent, eosque petebat, ut, si uera essent, in litteras
mitterent. 15

4 Dominum se appellari uetuit. epistulas ad se quasi
ad priuatum scribi iussit seruato tantum nomine impera-
toris. gemmas de calciamentis et uestibus tulit, quibus
usus fuerat Heliogabalus. ueste, ut et pingitur, alba usus
est nec aurata, paenulis togisque communibus. cum ami- 20
cis tam familiariter uixit ut communis esset ei saepe con-
sensus, iret ad conuiuia eorum, aliquos autem haberet
cotidianos etiam non uocatos, salutaretur uero quasi
unus e senatoribus patente uelo admissionalibus remotis
aut solis is qui ministri ad fores fuerant, *** salutare 25

1 Nebonem *M* 2 sêrapinionem *B* (lineola *sup.* e *postea*
eras.) philosophum *BP* 3 scarinum *BP exc.* 4 hebium
BP exc. M 5 Macrinus *M* orationes declamatae *P³M*
6 proficit *B exc.¹* 7 qua senatu *BP¹ exc.* quae et *P³* 8 in
om. BP exc. quas *deleui* 10 etiam ortos reform. *B¹* 11
eos digno addesce uid. *BP exc.¹* digna addiscere *exc.²* eos di-
gnos adesce iubebat *M em. Obr.* 12 publicae priuatim *BP*
exc.¹ priuatimque *M exc.²* publice et priu. *scripsi* 14 eoque
BP exc.¹ *M* eaque *M em. S* 16 quasi priuatim *B¹* 21 eis
Eyssen. 22 iret et *M* ceniui *B exc.* conuiui *P¹* 23
cotianos *BP¹ exc.* cottidianos *P³V(M)* mihi conuiuas aut inter-
cidisse uidetur aut pro cotianos reponendum. uocatus *P t. Iord.*
24 *pe P es exc.¹* de *M* 25 his *BPV hia M* aut fores *B¹*
lacunam significauit. cum antea *add. Egnatius, mea tamen sen-*
tentia plura desunt, minimum: remanentibus, cum antea.

principem non liceret, quod eos uidere non poterat. Et 4
erat eius corporis ut praeter uenustatem masculam, quam
hodieque et in pictura et in statuis uidemus, decor ei in-
esset staturae militaris, robur militis, ualitudo eius qui
5 uim sui corporis sciret ac semper curaret. erat praeterea 5
cunctis hominibus amabilis et ab aliis pius appellabatur,
ab omnibus certe sanctus et utilis rei p. huic sors in 6
templo Praenestinae talis extitit, cum illi Heliogabalus
insidiaretur:

Si qua fata aspera rumpas,
tu Marcellus eris.

Verz Aen.
VI 682

Alexandri nomen accēpit, quod in templo dicato apud 5
Arcenam urbem Alexandro Magno natus esset, cum casu
illuc die festo Alexandri cum uxore pater eius sollemni-
15 tatis implendae causa uenisset. cui rei argumentum est 2
quod eadem die natalem habet hic Mamaeae Alexander
qua ille Magnus excessit e uita. delatum sibi Antonini 3
nomen a senatu recusauit, cum hic magis adfinitate Ca-
racalli iungeretur, quam ille subdituius. si quidem, ut 4
20 Marius Maximus dixit in uita Seueri, nobilem orientis
mulierem Seuerus, cuius hanc genituram esse conpere-
rat ut uxor imperatoris esset, adhuc priuatus et non
magni satis loci, duxit uxorem, ex qua adfinitate hic Ale-
xander fuit, cui uere per matrem suam consobrinus Va-
25 rius Heliogabalus fuit. recusauit et Magni nomen ei quasi 5
Alexandro oblatum senatus iudicio.

Interest relegere orationem, qua nomen Antonini et 6

2 aculem *BP exc. VM em. Haase* quem *BP exc.¹ VM*
3 et om. *M* picturea *exc.* in ante statuis om. *M* deco-
rum esse *B* decureum esse *P exc.* rubrum add. *P³* decorem in-
esse rubeum *M* decor ei inesset *scripsi* 8 tem *BP¹* templo
P³M praene//stinae *P* praenestinae ueste *P³ (M)* illi om.
B 10 facta *BP¹* 11 tum *BP¹* tunc *M* marcellum *B*
14 post festo add. *P³V* mater patris *BPMV* pater eius *S*
sollemninitatis *B* 15 implenda *B* uenisset om. *BPVM*
16 mammeae *B* 18 cum om. *BPM* 19 subdititius *M* 20
diximus *B¹* maximus *B²* 25 quod ei q. *M* 26 est obl. *BPM*
est del. *Gr.*

Magni delatum sibi a senatu recusauit. quam priusquam
 praeferam, *inseram* etiam adclamationes senatus, quibus
 2 id decretum est. Ex actis urbis: „A. d. pridie nonas
 Martias. cum senatus frequens in curiam, hoc est in aedem
 Concordiae templumque inauguratum, conuenisset, 5
 rogatusque esset Aurelius Alexander Caesar Augustus, ut
 eo ueniret, ac primo recusasset, quod sciret de honoribus
 suis agendum, deinde postea uenisset, adclamatum:
 3 „Auguste innocens, di te seruent. Alexander imperator,
 di te seruent. di te nobis dederunt, di conseruent. di 10
 4 te ex manibus impuri eripuerunt, di te perpetuent. impurum
 tyrannum et tu perpeusus es, impurum et opscaenum
 et tu uiuere doluisti. di illum eradicarunt, di te
 5 seruarunt. infamis imperator rite damnatus. felices nos
 imperio tuo, felicem rem p. infamis unco tractus est ad 15
 exemplum timoris. luxuriosus imperator iure punitus
 est, contaminator honorum iure punitus est. di immortales
 Alexandro uitam. iudicia deorum hinc apparent.“
 7 Et cum egisset gratias Alexander, adclamatum est: „Antonine
 Alexander, di te seruent. Antonine Aureli, di te 20
 seruent. Antonine Pie, di te seruent. Antonini nomen
 2 suscipias rogamus. praesta bonis imperatoribus, ut Antoninus
 dicaris. nomen Antoninorum tu purifica. quod ille infamauit
 tu purifica. redde in integrum nomen Antoninorum.
 3 sanguis Antoninorum se cognoscat. iniuriam 25
 Marci tu uindica. iniuriam Veri tu uindica. iniuriam
 4 Bassiani tu uindica. peior Commodus solus Heliogabalus,
 nec imperator nec Antoninus nec ciuis nec senator nec
 5 nobilis nec Romanus. in te salus, in te uita. ut uiuere
 delectet, Antoninorum Alexandro uitam. ut uiuere de- 30

2 *inseram addidit Iordanus. addam uolg.* 3 ad *BPM em. S*

5 templum *M* inauguratum *BP* 6 ut concineret *BPM*
 consideret *Mommsen. ap. Huebner. d. s. p. R. actis p. 614* ut eo ueniret
scripsi propter sq. deinde postea uenisset 7 que in *B*
s. l. inauguratum *BP* 9 di *B* dii *B²* (*fere ubique*) 13 do-
 luit in *B* in *ras.* 14 seruent *M* 15 iunto *B¹* iuncto *B² exc.¹*

16 luxuriosus *BP exc.* 17 contraminator *B¹* 22 accipias *B*
 27 petor *BP* 28 imp̄ *BP* 30 delectet et antoninus

lectet, Antoninus uocetur. Antoninorum templa Antoni-
 nus dedicet. Parthos et Persas Antoninus uincat. sacrum 6
 nomen sacratus accipiat. sacrum nomen castus accipiat.
 Antonini nomen di cognoscant, Antoninorum honorem di
 5 conseruent. in te omnia, per te omnia. Antonine, ha-
 ueas.“ Et post adclamationes Aurelius Alexander Caesar 8
 Augustus: „Gratias uobis, p. c., non nunc primum sed
 et de Caesareano nomine et de uita seruata et Augusti
 nomine addito et de pontificatu maximo et de tribunicia
 10 potestate et proconsulari imperio, quae omnia nouo
 exemplo uno die in me contulistis.“ Et cum diceret, ad- 2
 clamatum: „Haec suscepisti, Antonini nomen suscipe.
 mereatur senatus, Antonini mereantur. Antonine Au- 3
 guste, di te seruent, di te Antoninum conseruent. mo-
 15 netae nomen Antonini reddatur. templa Antoninorum
 Antoninus consecret.“ Aurelius Alexander Augustus: 4
 „Ne quaeso, p. c., ne me ad hanc certaminis necessita-
 tem uocetis, ut ego cogar tanto nomini satis facere, cum
 etiam hoc ipsum nomen licet peregrinum tamen grauare
 20 uideatur. haec enim nomina insignia onerosa sunt. quis 5
 enim Ciceronem diceret mutum? quis indoctum Varro-
 nem? quis inpium Metellum? et, ut hoc di auertant,
 quis non aequantem nomina ferat degentem in clarissima
 specie dignitatum?“ Item adclamata, quae supra. Item 9
 25 imperator dixit: „Antoninorum *nomen*, uel iam numen
 potius quale fuerit, meminit uestra clementia: si pieta-

BPM (in *B* et et an in *ras*.) et *deleui* (*Iord*.) 4 ut cogn.
BP ut agnoscant *M* di cogn. *scripsi* (*Iord*.) 6 per] in *P* e in
ras. habeas *BPM* em. *S* 6 adclamationes — nobis p. c.
*om. B*¹ 8 saereano *B* caesereano *B*²*P* Caesareo *M* 11
exempla B 12 *sucipi BPM* em. *Lipsius ep. cent. II misc. 18*
14 mereatur *M* 16 antoninus antoninus *P*¹ 17 ne mi *B*²*P*
(in *B* post mi: nt' ut uid. *eras*.) 18 tantum omni *BP*¹ 19 ūme
B nomne *P* 20 *ultima Alexandri uerba mihi postulare uidentur*
ut ita scribatur: quis non Ciceronem derideret mutum? quis non
indoctum Varronem? quis non inpium Metellum? 21 dice-
rat *B* diceraet *P* 23 equit *B*¹ equiantem *B*²*P* equi ante i *M*
digerentem *BPM* em. *Gr.* aut degenerantem *Iord*. 25 no-
men *om. BPM* 26 quam *BPM*

tem, quid Pio sanctius? si doctrinam, quid Marco prudentius? si innocentiam, quid Vero simplicius? si fortitudinem, quid Bassiano fortius? nam Commodi meminisse nolo, qui hoc ipso deterior fuit quod cum illis moribus Antonini nomen optinuit. Diadumenus autem nec tempus habuit nec aetatem et arte partis hoc nomen incurrit.“ Item adclamatum ut supra. item imperator dixit: „Nuper certe, p. c., meministis, cum ille omnium non solum bipedum sed etiam quadrupedum spurcissimus Antonini nomen praeferret et in turpitudine atque luxurie Neronos Vitellios Commodos uinceret, qui gemitus omnium fuerit, cum per populi et honestorum coronas una uox esset, hunc inepte Antoninum dici, per hanc pestem sanctum uiolari nomen.“ Et cum diceret, adclamatum est: „Di mala prohibeant. haec te imperante non timemus. de bis te duce securi sumus. uicisti uitia, uicisti crimina, uicisti dedecora. Antonini nomen ornabis. certe praesumimus, bene praesumimus. nos te et a peritia probauimus et nunc probamus.“ Item imperator: „Neque ego, p. c., idcirco timeo istud uenerabile omnibus nomen accipere, quod uerear, in haec uitia delabatur uita, ut nos nominis pudeat, sed primum displicet alienae familiae nomen adsumere, deinde quod grauari me credo.“ Et cum diceret, adclamatum est ut supra. item dixit: „Si enim Antonini nomen accipio, possum et Traiani, possum et Titi, possum et Vespasiani.“ Et cum diceret, adclamatum est: „Quomodo Augustus, sic et Antoninus.“

4 si hoc *BPM* ipse *BPM* post deterior intermittunt si *BP*¹
 se *M* 5 optinuit] habuit *B* 11 luxuriae *B* luxuria *PM* (in
P a in ras.) post uinceret adscripsit *P*³ Heliogabalus 12
 fuerint *M* 13 inte *BPM* non rite uolg. inepte scripsi 14
 post pestem *P*³ add. heliog. *M* Heliogabalus tactum *BP*¹*M*
 tantum *P*² em. *S* 17 uicisti om. *BP*¹ exc. add. *P*³*M* orna-
 uisti *BP* exc. *M* em. in misc. obseru. Amst. 18 certi *M* sumus
BPM sumimus *Iord.* praesumimus scripsi 19 probauimus *B*
 22 aut *BPM* ut scripsi exercit. crit. p. 7 (*Iordan*) 25 enim
 om. *M* traiano *B*¹ 27 et augustus exc. et *BP* exc. *M*
 item scripsi

Item imperator: „Video, patres conscripti, quid uos *mo-*
ueat ad hoc nobis nomen addendum. Augustus primus 4
 primus est huius auctor imperii, et in eius *nomen* omnes
 uelut quadam adoptione aut iure hereditario succedimus.
 5 Antonini ipsi Augusti dicti sunt. Antoninus item primus 5
 Marcum et item Verum iure adoptionis uocauit, Com-
 modo autem hereditarium fuit, susceptum Diadumeno,
 adfectatum in Bassiano, ridiculum in Aurelio.“ Et cum 6
 diceret, adclamatum est: „Alexander Auguste, di te ser-
 10 uent. uerecundiae tuae, prudentiae tuae, innocentiae
 tuae, castitati tuae. hinc intellegimus, qualis futurus sis,
 hinc probamus. tu facies, ut senatus bene principes eli- 7
 gat. tu facies, optimum esse iudicium senatus. Alexan-
 der Auguste, di te seruent. templa Antoninorum Alexan-
 15 der Augustus dedicet. Caesar noster, Augustus noster, 8
 imperator noster, di te seruent. uincas ualeas multis an-
 nis imperes.“ Alexander imperator dixit: „Intellego, p. 11
 c., me optinuisse quod uolui et in acceptum refero, plu-
 rimas et agens et habens, enisurus, ut et hoc nomen
 20 quod in imperium detulimus, tale sit, ut et ab aliis desi-
 deretur et bonis uestrae pietatis iudiciis offeratur.“ Post 2
 haec adclamatum est: „Magne Alexander, di te seruent.
 si Antonini nomen repudiasti, Magni praenomen suscipe.
 Magne Alexander, di te seruent.“ Et cum saepius dice- 3
 25 rent, Alexander Augustus: „Facilius fuit, p. c., ut Anto-
 ninorum nomen acciperem, aliquid enim uel adfinitati
 deferrem uel consortioni nominis imperialis. Magni uero 4
 nomen cur accipiam? quid enim iam magnum feci? cum

1 non uideo uel uidete *Mommsenus* patris *B exc.*¹ *mo-*
ueat om. BP exc. (falso de eis refert S) M 2 alterum primus
esse superuacuum uidetur 3 nomen *om. BP exc. M* 5 sunt dicti
 sunt *BP exc.* idem *BPM* item *Vrsinus* sepius *BP exc. M*
Pius uolg. primus scripsi Antoninos de se *Pius Mommsenus*
 6 commodi *BP*¹ 10 si uerecundiae *BP exc. an fl. i. e. feli-*
citer? 12 elegat *BP exc.* 18 plurimas sed *BP*¹ plurimas
 gratias sed agens *P*³*M* 19 senisore *BPM* 20 talis *B*
 23 pronomen *BP* 25 auguste *BP*¹ augustus ait *P*³*M* Augu-
 stus *del. Mommsenus* 27 consortio *P*²*M* 28 accepi *BP* ac-
 cipitur *M* accipiam *scripsi (Iord.)*

id Alexander post magna gesta, Pompeius uero *post* ma-
 5 gnos triumphos acceperit. quiescite igitur, uenerandi
 patres, et uos ipsi magnifici unum me de uobis esse cen-
 12 sete, quam Magni nomen ingerite. Post haec adclamatum
 est: „Aureli Alexander Auguste, di te seruent.“ et re- 5
 liqua ex more.

2 Dimisso senatu, cum et alia multa eo die essent acta,
 3 quasi triumphans domum se recepit. multo clarior uisus
 est alienis nominibus non receptis, quam si recepisset,
 atque ex eo constantiae ac plenae grauitatis famam op- 10
 tinuit, si quidem uni *uiro* uel adulescenti potius senatus
 4 totus persuadere non potuit. sed quamuis senatu rogante
 non potuerit persuaderi, ut uel Antonini uel Magni no-
 mina susciperet, tamen ob ingentem uigorem animi et
 mirandam singularemque constantiam contra militum in- 15
 solentiam, Seueri nomen a militibus eidem inditum est.
 5 quod illi ingentem in praesentia reuerentiam, magnam
 apud posteros gloriam peperit, cum eo accessisset, ut de
 animi uirtute nomen acceperit, si quidem solus inuentus
 sit, qui tumultuantes legiones exauctorauerit, ut suo loco 20
 ostendetur, in milites autem grauissime animaduernerit,
 qui forte incurrerunt aliquid *quod* uideretur iniustum, ut
 et ipsum locis suis declarabimus.

13 Omina imperii haec habuit: primum quod ea die na-
 tus est qua defunctus uita Magnus Alexander dicitur, 25
 deinde quod in templo eius mater enixa est, tertio quod
 ipsius nomen accepit, tum praeterea quod ouum pur-
 purei coloris eadem die natum qua ille natus est palum-
 binum anicula quaedam matri eius optulit; ex quo qui-
 dem haruspices dixerunt, imperatorem quidem illum, 30
 sed non diu futurum et cito ad imperium peruenturum.

1 post om. BP¹ add. P³M 8 multo// P 11 uiro addidi
 (pro uni Iord. scribit iuueni) uel om. M censete potius M
 aduliscenti BP 21 ostenderetur B 22 currebant BP
 cupierunt Mommsenus quod om. BP 24 omnia B 27
 obium BP¹ ouium exc. purpuree B purpurei P purpurae
 exc.¹ 28 colores BP exc.¹ (eo in P in ras.) palumuinum BP¹
 30 haruspices om. B¹

tum praeterea, quod tabula Traiani imperatoris, quae 2
 geniali lecto patris imminebat, dum ille in templo pare-
 retur, in lectum eius decedit. his accessit quod nutrix ei 3
 Olympias data est, quo nomine mater Alexandri appellata
 5 est. nutritor Philippus prouenit casu unus ex rusticis, 4
 quod nomen patri Alexandri Magni fuit. fertur die prima 5
 natalis toto die apud Arcam Caesaream stella primae
 magnitudinis uisa et sol circa domum patris eius fulgido
 ambitu coronatus. cum eius natalem haruspices com- 6
 10 mendarent, dixerunt, eum summam rerum tenturum, id-
 circo quod hostiae de ea uilla quae esset Seueri impera-
 toris adductae essent, et quas in illius honorem coloni
 parassent. nata in domo laurus iuxta persici arborem 7
 intra unum annum persici arborem uicit. unde etiam
 15 coniectores dixerunt, Persas ab eo esse uincendos. mater 14
 eius pridie quam pareret somniauit, se purpureum dra-
 cunculum parere. pater eadem nocte in somnis uidit, 2
 alis se Romanae Victoriae, quae in senatu, ad caelum
 uehi. ipse cum uatem consuleret de futuris, hos acce- 3
 20 pisse dicitur uersus adhuc paruulus; et primum quidem 4
 sortibus

Te manet imperium caeli terraeque
 intellectum est, quod inter diuos etiam referretur.

Te manet imperium quod tenet imperium.
 25 ex quo intellectum est, Romani illum imperii principem
 futurum. nam ubi est imperium nisi apud Romanos quod
 tenet imperium? et haec quidem de Graecis uersibus
 sunt prodita. ipse autem, cum parentis hortatu animum 5
 a philosophia atque musica *ad* alias artes traduceret, Ver-
 30 gili sortibus huiusmodi inlustratus est:

Excudent alii spirantia mollius aera,

Verg. Aen.
 VI 848

2 lecto *om. exc.* matris *S* illa — pareret *exc.* 3 quo
 quod *B¹P¹ exc.¹* 9 ambito *BP* 10 tenturum *BP¹ exc.¹*
 temptaturum *exc.²* 13 persi *BP¹ exc.* 15 coniectores *BP¹*
exc.¹ 18 talis *BP exc. M* 23 referretur *BPM* refertur *exc.*

29 filosofia *BP* et musica quae alias artes traducere-
 tur *BPM* atque musica *ad al. scripsi* a philosophia musicaque
ad al. artes Iord. quod etiam mihi in mentem uenerat

credo equidem, uiuos ducent de marmore uultus,
 orabunt causas melius caelique meatus
 describent radio et surgentia sidera dicent:
 tu regere imperio populos, Romane, memento.
 hae tibi erunt artes pacique imponere morem,
 parcere subiectis et debellare superbos.

- 6 fuerunt multa alia signa, quibus principem humani generis esse constaret. nimius ardor oculorum et diutius intuitibus grauis, diuination mentis frequentissima, rerum memoria singularis, quam mnemonico Acholius ferebat 10
 7 adiutam. Et cum puer ad imperium peruenisset, fecit cuncta cum matre, ut et illa uideretur pariter imperare, mulier sancta sed auara et auri atque argenti cupida.
 15 Vbi ergo Augustum agere coepit, primum remouit omnes iudices a re p. et a ministeriis atque muneribus, 15 quos impurus ille ex genere hominum turpissimo prouexerat; deinde senatum et equestrem ordinem purgauit.
 2 ipsas deinde tribus et eos qui militaribus nituntur praerogatiuis purgauit et Palatium suum comitatumque omnem abiectis ex aulico ministerio cunctis obscenis et infami- 20 bus nec quemquam passus est esse in Palatinis nisi
 3 necessarium hominem. iure iurando deinde se constrinxit, ne quem adscriptum, id est uacantium, haberet, ne annonis rem p. grauaret, dicens, malum populi uillicum esse imperatorem, qui ex uisceribus prouincialium homines 25
 4 non necessarios nec rei p. utiles pasceret. fures iudicare iussit in ciuitatibus ullis numquam uideri et si essent,
 5 iussit deportari per rectores prouinciarum. annonam militum diligenter inspexit. tribunos, qui per stellaturas

1 quidem *BP*¹ et uiuos *B* ex uiuos *P*¹ 2 orabant *P*¹
 3 radiores *BP*¹ 5 hec *B* 6 deuellare *BP*¹ 8 et diuination *M* 10 nemonico *BPM em. Obrecht et Bernhardy*
 12 illi *BP* 14 coepit imperium *M* 15 reip. *B* 16 ille Heliogabalus *P*³*M* 18 praerogatiuis *BP* 20 infamis *B*¹
 21 nisi *om. BP*¹ 22 nefarium *Mommsenus* iurerando *P t.*
I. se om. M contrinxit *BP* 23 adscripticium *C* uacantium *BPM em. S* uacantem *C* 24 pupillum esse *BPM em. S* 26 parceret *BP* 27 numquam numquam *P*¹ 28 uisi *BPM em. S* 29 per *om. BPM*

militibus aliquid tulissent, capitali poena adfecit. negotia 6
et causas prius a scriuiorum principibus et doctissimis
iuris peritis et sibi fidelibus, quorum primus tunc Vlpia-
nus fuit, tractari ordinarique atque ita referri ad se prae-
5 cepit.

Leges de iure populi et fisci moderatas et infinitas 16
sanxit neque ullam constitutionem sacrauit sine uiginti
iuris peritis et doctissimis ac sapientibus uiris isdemque
disertissimis non minus quinquaginta, ut non minus in
10 consilio essent sententiae quam senatus consultum con-
ficerent, et id quidem ita ut iretur per sententias singu- 2
lorum ac scriberetur quid quisque dixisset, dato tamen
spatio ad disquirendum cogitandumque priusquam dice-
rent, ne incogitati dicere cogerentur de rebus ingentibus.
15 fuit praeterea illi consuetudo, ut si de iure aut de nego- 3
tiis tractaret, solos doctos et disertos adhiberet, si uero
de re militari, militares ueteres et senes bene meritos et
locorum peritos ac bellorum et castrorum et omnes litte-
ratos et maxime eos qui historiam norant, requirens
20 quid in talibus causis quales in disceptatione uersabantur
ueteres imperatores uel Romani uel exterarum gentium
fecissent.

Referebat Encolpius, quo ille familiarissimo usus est, 17
illum, si umquam furem iudicem uidisset, paratum ha-
25 buisse digitum, ut illi oculum erueret: tantum odium
eum tenebat eorum de quibus apud se probatum, quod
fures fuissent. addit Septimius, qui uitam eius non me- 2
diocriter exsequutus est, tanti stomachi fuisse Alexan-
dram in eos iudices qui furtorum fama laborassent,
30 etiamsi damnati non essent, ut, si eos casu aliquo uide-
ret, commotione animi stomachi choleram euomeret toto

6 legis *B exc.*¹ 8 accipientibus *BP¹ exc.* 10 confice-
ret *BPM* quam senatus consultum cum fieret *S cogitaueram de*
exigeret 11 iretur] *i in P in ras.* 13 cogitandum *BP exc.*¹
18 ad b. *B* 20 quin *BP¹ exc.* 21 gentium *om. B¹*
22 fecisset *B¹* 26 probatum esset *M* 27 septiminus *BP¹*
(*ut uid.*) *exc.* ptiminus *P²* 28 sthomaci *B¹P¹* 29 fertorum
B¹ (in P prius u in ras.) 31 sthomaci *B* cholera *B colerāP¹*

- 3 uultu inardesciente, ita ut nihil loqui posset. nam cum
quidam Septimius Arabianus, famosus crimine furtorum
et sub Heliogabalo iam liberatus, inter senatores princi-
4 pes salutatum uenisset, exclamauit: „O Marna, o Iuppi- 5
ter, o di immortales, Arabianus non solum uiuit, uerum
etiam in senatum uenit, fortassis etiam de me sperat:
tam fatuum, tam stultum esse me iudicat?“ salutabatur
autem nomine, hoc est „haue, Alexander.“
- 18 Si quis caput flexisset aut blandius aliquid dixisset,
ut adulator, uel abiciebatur, si loci eius qualitas patere- 10
tur, uel ridebatur ingenti cachinno, si eius dignitas gra-
2 uiori subiacere non posset iniuriae. salutatus consessum
obtulit omnibus senatoribus atque adeo nisi honestos et
bonae famae homines ad salutationem non admisit iussit-
que — quemadmodum in Eleusinis sacris dicitur, ut 15
nemo ingrediatur nisi qui se innocentem nouit — per
praeconem edici, ut nemo saluaret principem, qui se fu-
rem esse nosset: aliquando detectus capitali supplicio
3 subderetur. idem adorari se uetuit, cum iam coepisset
4 Heliogabalus adorari regum more Persarum. erat prae- 20
terea haec illius sententia, solos fures de paupertate con-
5 queri, dum uolunt scelera uitae suae tegere. item adde-
bat sententiam de furibus notam et Graece quidem, quae
Latine hoc significat: „Qui multa rapuerit, pauca suffra-
gatoribus dederit, saluus erit.“ quae Graece talis est: 25
- 10 Praef. praet. sibi ex senatus auctoritate constituit.
praefectum urbi a senatu accepit. alterum praef. praet.

1 uultui non ard. *BP*¹ 2 arabinus *BPM* Arabianus *scripsi*
3 principem *M* 4 Maria *M* i. e. fortuna *add. P*³ 5 o ante
di *om. BPM* Arabinus *M* 8 aue *B* 10 abiciatur *B*
12 consensum *BP* 13 honestes *B* 16 qui in se *B*¹ 17
dicit *BP*¹ dici *P*² edixit *M* 18 ne aliquando *M* 19 ipse
ad. *M* 22 idem *PM* 23 quae] qu *in B in ras.* 26 opolla
clepsas oligadus ecfeuxente *BP in M spatium unius uersus ua-*
cuum relictum, in eo quod mihi praesto fuit exemplo his litteris scrip-
tis expletum: ὁ πολλὰ μὲν κλέψας ὀλίγα δὲ τοῖς ψηφισταῖς
δωρησάμενος σωθήσεται 27 sibi — praet. *om. B*¹ 28 ubi
BPM

fecit, qui ne fieret, etiam fugerat dicens, inuitos non
 ambientes in re p. conlocandos. senatorem numquam 2
 sine omnium senatorum qui aderant consilio fecit, ita ut
 per sententias omnium circumiretur, testimonia dicerent
 5 summi uiri, ac si fefellissent uel testes uel i qui senten-
 tias dicebant postea in ultimum reicerentur locum ci-
 uium condemnatione adhibita, quasi falsi rei adprobat
 sine ullius indulgentiae proposito. idem senatores non- 3
 nisi ad summorum in Palatio uirorum suffragium fecit
 10 dicens, magnum uirum esse oportere qui faceret sena-
 torem. idem libertinos numquam in equestrem locum 4
 redegit adserens, seminarium senatorum equestrem lo-
 cum esse.

Moderationis tantae fuit, ut nemo umquam ab eius 20
 15 latere summoneretur, ut omnibus se blandum adfabilem-
 que praeberet, ut amicos non solum primi aut secundi
 loci sed etiam inferiores aegrotantes uiseret, ut sibi ab
 omnibus libere quod sentiebant dici cuperet et, cum dic-
 tum esset, audiret et, cum audisset, ita ut res poscebat
 20 emendaret atque corrigeret; sin minus bene factum es- 2
 set aliquid, etiam ipse conuinceret, idque sine fastu et
 sine amaritudine pectoris, consessum omnibus semper
 offerret praeter eos quos furtorum densior fama per-
 strinxerat, de absentibus semper requireret. denique cum 3
 25 ei nimiam ciuilitatem et Mamaea mater et uxor Memmia,
 Sulpicii consularis uiri filia, Catuli neptis, saepe *obicerent*
et dicerent: „Molliorem tibi potestatem et contemptibi-

2 remp. *M* 4 curaretur *BP* crearetur *M* curreretur *C* ire-
 tur *Faber* guraretur *S* circumiretur *scripsi* 5 hi *BPM* qui
 om. *BP*¹ 7 in cond. *BP* condemnatione *B* 12 sena-
 torem *BP*¹ 14 ut nemo umquam ab eius tantae fuit lat. *B*¹
 16 praeuere *B* ac sec. *M* 17 locis *BP*¹ ergotan-
 tes *BP*¹ 18 sentiebant *BP* quae sent. *M* quod sent. *scripsi*
 (*Iord.*) 20 emendare atque corrigere *BP* 21 idque in fac-
 tum et sine *BPM* 22 peccatoris *P* (a post eras.) consensu
BP 24 semper om. *B* 25 mammea *B* mater — Catuli
 om. *P*¹ 26 neptis saepe (aepe *B*) diceret *BP* et saepe dice-
 ret *M* obicerent *M* add. post cum ei, ego obicerent et ante dice-
 rent *interposui*

- liorem imperii fecisti,“ ille respondit: „Sed securiorem
 4 atque diuturniorem.“ dies denique numquam transiit,
 quando non aliquid mansuetum ciuile pium fecit, sed ita
 ut aerarium non euerteret.
- 21 Condemnationes perraras esse iussit, at quae factae 5
 fuerant non indulsit. uectigalia ciuitatibus ad proprias
 2 fabricas deputauit. fenus publicum trientarium exercuit,
 ita ut pauperibus plerisque sine usuris pecunias dederit
 3 ad agros emendos, reddendas de fructibus. praef. praet-
 torii suis senatoriam addidit dignitatem, ut uiri claris- 10
 4 simi et essent et dicerentur. quod antea uel raro fuerat
uel non diu uel omnino non fuerat, eo usque ut si quis
 imperatorum successorem praef. praet. dare uellet, lati-
 clauiam eidem per libertum summitteret, ut in multorum
 5 uita Marius Maximus dixit. Alexander autem idcirco se- 15
 natores esse uoluit praef. praet., ne quis non senator de
 6 Romano senatore iudicaret. milites suos sic ubique sci-
 nit, ut in cubiculo haberet breues et numerum et tem-
 pora militantium *indicantes*, semperque, cum solus esset,
 et rationes eorum et numerum et dignitates et stipendia 20
 7 recenseret, ut esset ad omnia instructissimus. denique
cum inter militares aliquid ageretur, multorum dicebat et
 8 nomina. de promouendis etiam sibi adnotabat et perlege-
 bat cuncta pittacia et sic faciebat diebus etiam pariter
 9 adnotatis et quis quo esset insinuante promotus. com- 25
 meatum populi Romani sic adiuuit, ut, cum frumenta
 Heliogabalus euertisset, hic empti de propria pecunia
 loco suo reponeret.
- 22 Negotiatoribus, ut Romam uolentes concurrerent,
 2 maximam immunitatem dedit. Oleum, quod Seuerus po- 30

2 diuturnorum *B*¹ 3 ciuilem *BP*¹ *exc.* faceret *M*
 5 errares *B*¹ erraras *B*²*P* *exc.* raras *M* perraras *scripsi* et
*BP*²*M* 7 fenus *B* 12 omnino non diu non fuerat *BP* *exc.*
 omnino non f. *M* uel non diu uel omnino non f. *scripsi* 13 im-
 peratorem *BP* *exc.*¹ 18 habere *BP* *exc.* 19 militantium
M indicantes *add. C* 20 stipendia *B*¹ 21 esse *BP*¹ *exc.*
 instructissimos *BP*¹ *exc.* 22 cum *om. BP*¹ *exc. add. P*³*M*
 23 prouendis *B* prouehendis *Mommsenus* pelegebat *B*¹
 1 pelegebat *P* 26 frumento *BP* 27 uicem pia *BPM* *em. S*

pulo dederat quodque Heliogabalus inminuerat turpissimis hominibus praefecturam annonae tribuendo, integrum restituit. ius conferre rationes, quod impurus ille sustulerat, hic omnibus reddit. mechanica opera Romae plurima instituit. Iudaeis priuilegia reseruauit. Christianos esse passus est. pontificibus tantum detulit et quindecim uiris atque auguribus, ut quasdam causas sacrorum a se finitas iterari et aliter distingui pateretur. praesides prouinciarum, quos uere non factionibus laudari conperit, et in itineribus secum semper in uehiculo habuit et muneribus adiuuit dicens, et fures a re publica pellendos ac pauperandos et integros esse redimendos atque ditandos. cum uilitatem populus Romanus ab eo peteret, interrogauit per curionem, quam speciem caram putarent. illi continuo exclamauerunt, carnem bubulam atque porcina. tunc ille non quidem uilitatem proposuit sed iussit, ne quis suminatam occideret, ne quis lactantem, ne quis uaccam, ne quis damalionem, tantumque intra biennium uel prope annum porcinae carnis fuit et bubulae, ut, cum fuisset octominutalis libra, ad duos unumque utriusque carnis libra redigeretur.

Causas militum contra tribunos sic audiuit ut, si aliquem repperisset tribunorum in crimine, pro facti qualitate sine indulgentiae proposito puniret. de omnibus hominibus per fideles homines suos semper quaesiuit, et per eos quos nemo nosset hoc agere, cum diceret, omnes praeda corrumpi posse. seruos suos semper cum seruili ueste habuit, libertos cum ingenuorum. eunuchos de ministerio suo abiecit et uxori ut seruos seruire iussit. et cum Heliogabalus mancipium eunuchorum fuisset, ad certum numerum eos redegit nec quicquam in Palatio curare fecit nisi balneas feminarum. cum plerosque eu-

1 quoque *BPM* 3 coni ferre *B* conferendi *M* 4 reddidit *M* 8 discingi *BPM* 10 in *om.* *BP* 12 pauperandos *P¹* 13 populis romanis *BP¹ exc.¹* 14 curam *BP¹ exc.* 16 seiussit *BP¹ exc.* 17 suem sum. *C* 20 octo minutulis *Mommsenus* unumquemque *BPM an unaquaeque?*
21 utrique *BP¹ exc.* 26 ageret *BPM*

- nuchos rationibus et procurationibus praeposuisset Helio-
 7 gabalus, hic illis et ueteres sustulit dignitates. idem
 tertium genus hominum eunuchos esse dicebat nec ui-
 dendum nec in usu habendum a uiris sed uix a feminis
 8 nobilibus. qui de eo fumum uendiderat et a quodam 5
 militari centum aureos acceperat, in crucem tolli iussit
 per eam uiam qua esset seruis suis ad suburbana impe-
 ratoria iter frequentissimum.
- 24 Prouincias legatorias praesidiales plurimas fecit, pro-
 2 consulares ex senatus uoluntate ordinauit. balnea mixta 10
 Romae exhiberi prohibuit, quod quidem iam ante prohi-
 3 bitum Heliogabalus fieri permiserat. lenonum uectigal
 et meretricum et exsoletorum in sacrum aerarium in-
 ferri uetuit, sed sumptibus publicis ad instaurationem
 4 theatri circi amphitheatri stadii deputauit. habuit in 15
 animo, ut exsoletos uetaret, quod postea Philippus fecit,
 sed ueritus est, ne prohibens publicum dedecus in pri-
 uatas cupiditates conuerteret, cum homines illicita ma-
 5 gis prohibita poscant furore iactati. bracariorum linteo-
 num uitrariorum pellionum claustrariorum argentariorum 20
 aurificum et ceterarum artium uectigal pulcherrimum
 instituit ex eoque iussit thermas et quas ipse fundauerat
 et superiores populi usibus exhiberi; siluas etiam ther-
 6 mis publicis deputauit. addidit et oleum luminibus ther-
 marum, cum antea et ante nonam non paterent et ante 25
 solis occasum clauderentur.
- 25 Huius imperium incruentum quidam litteris tradide-
 2 runt, quod contra est. nam et Seuerus est appellatus

3 uiuendum *B* 4 sed uix] *an* et uix? 5 fumus *BP*² fu-
 mos *P*¹ 6 militare *BP*¹ 8 inter *BP*¹ 9 prouinciale
 (lem *B*¹) gotorias *BP*¹ (praetorias *P*³) prouinciales gotorias *M*
em. S 11 exhibere *B*¹ 12 permise *B*¹ leonum *B*¹*P*¹
 13 imferri *B* 15 et adii *BP*¹ et aerarii *M* stadii *P*³ depu-
 tabit *BP*¹ 16 filippus *BP* 18 magis prohibita poscant
 furore iactant *BP* magis poscant prohibitaque furore perse-
 quantur *M em. S* 19 brachariorum *BPM* bracteariorum *M*
 20 plaustrarionum *M* 21 aurificum *B* 23 siluis *BP* 25
 et annonam *BPM em. Gr.*

a militibus ob austeritatem et in animaduersionibus asperior
 in quibusdam fuit. Opera ueterum principum instaura- 3
 uit, ipse noua multa constituit, in his thermas nominis
 sui iuxta eas quae Neronianae fuerunt aqua inducta quae
 5 Alexandriana nunc dicitur. nemus thermis suis de priua- 4
 tis aedibus suis, quas emerat, dirutis aedificiis fecit.
 Oceani solium primus imperator appellauit, cum Traianus 5
 id non fecisset sed diebus solia deputasset. Antonini Ca- 6
 racalli thermas additis porticibus perfecit et ornaui.
 10 Alexandrinum opus marmoris de duobus marmoribus, 7
 hoc est porfyretico et Lacedaemonio, primus instituit, in
 Palatio exornatis hoc genere marmorandi***. statuas colos- 8
 sas in urbe multas locauit artificibus undique conquisitis.
 Alexandri habitu nummos plurimos figurauit, et quidem 9
 15 electros aliquantos sed plurimos tamen aureos. a mulie- 10
 ribus famosis matrem et uxorem suam saluari uetuit.
 contiones in urbe multas habuit more ueterum tribuno- 11
 rum et consulum.

Congiarium populo ter dedit, donatium ter, carnem 26
 20 populo addidit. usuras feneratorum contraxit ad trien- 2
 tes pensiones, etiam pauperibus consulens. senatores si 3
 fenerarentur, usuras accipere primo uetuit, nisi aliquid
 muneris causa acciperent; postea tamen iussit ut semis-
 ses acciperent, donum munus tamen sustulit. statuas 4
 25 summorum uirorum in foro Traiani conlocauit undique
 translatas. Paulum et Vlpianum in magno honore ha- 5
 buit, quos praefectos ab Heliogabalo alii dicunt factos,
 alii ab ipso. nam et consiliarius Alexandri et magister 6
 scrinii Vlpianus fuisse perhibetur, qui tamen ambo asses-
 30 sores Papiniani fuisse dicuntur. basilicam Alexandrinam 7

1 ab *B*¹ animaduersionibus *P*³*M* asperios *P*¹ 5
 alexandria *B*¹ Alexandrina *M* 7 inter *BP*¹*M*; *P*³*M* *add.*: prin-
 cipes imperator *scripsi*. in thermis *Iord.* 9 portionibus *BPM*
em. C 10 Alexandrum *M* marmoris *delet Iord.* lacunam
esse cognouit Richter m. Rh. n. VII p. 28 19 donatium mili-
 tibus *M* 21 si] sine *B*¹ 22 feneraren *B* metuit *B*¹
 23 accipere *B*¹ 24 donum *delendum* (ita etiam *Mommsen.*) aut
 munusue *scribendum esse censet Cas.*

instituerat inter campum Martium et septa Agrippiana
 in lato pedum centum in longo pedum mille, ita ut tota
 columnis penderet. quam efficere non potuit, morte prae-
 8 uentus. Isium et Serapium decenter ornauit additis si-
 9 gnis et deliacis et omnibus mysticis. in matrem Mam- 5
 maeam unice pius fuit, ita ut Romae in Palatio faceret
 diaetas nominis Mammaeae, quas inperitum uulgus hodie
 'ad Mammam' uocat, et in Baiano palatium cum stagno,
 10 quod Mammaeae nomine hodieque censetur. fecit et alia
 in Baiano opera magnifica in honorem adfinium suorum 10
 11 et stagna stupenda admisso mari. pontes quos Traianus
 fecerat instaurauit paene in omnibus locis, aliquos etiam
 nouos fecit, sed instauratis nomen Traiani reseruauit.
 27 In animo habuit omnibus officiis genus uestium pro-
 prium dare et omnibus dignitatibus, ut a uestitu dino- 15
 scerentur, et omnibus seruis, ut in populo possent agnosci,
 ne quis seditiosus esset, simul ne serui ingenuis misce-
 2 rentur. sed hoc Vlpiano Pauloque displicuit dicentibus,
 plurimum rixarum fore, si faciles essent homines ad iniu-
 3 rias. tum satis esse constituit, ut equites Romani a 20
 4 senatoribus clauis qualitate discernentur. paenulis intra
 urbem frigoris causa ut senes uterentur permisit, cum
 id uestimenti genus semper itinerarium aut pluuiale
 fuisset. matronas tamen intra urbem paenulis uti uetuit,
 in itinere permisit. 25
 5 Facundiae Graecae magis quam Latinae nec uersu in-
 uenustus et ad musicam pronus, matheseos peritus, et
 ita quidem ut ex eius iussu mathematici publice propo-
 6 suerint Romae ac sint professi, ut docerent. haruspicinae
 quoque peritissimus fuit, orneoscopos magnus, ut et Va- 30
 7 scones Hispanorum et Pannoniorum augures uicerit. geo-
 metriam fecit. pinxit mire, cantauit nobiliter, sed num-

2 lata *B* 3 inpenderet *B*¹ 5 mammeam *BP* (*semper in*
hoc cap.) 6 romane *B* 7 dietas *BPM* 9 alio *BP* 12
 instaurauit *BP* 16 post agnosci *B*¹ *add.* censetur 17 qui
BP t. I. seruis *B*¹ 19 faciles *M* 22 senatores *Lipsius*
 23 aut] ut *B*¹ 25 in *om.* *BP* 26 facundiae fuit *M*
 30 manus *BP* 31 hispannorum *BP* 32 pinexit *B* no-

quam alio conscio nisi pueris suis testibus. uitas prin- 8
cipum bonorum uersibus scripsit. lyra tibia organo 9
cecinit, tuba etiam, quod quidem imperator numquam
ostendit. palaestes primus fuit. in armis magnus, adeo 10
5 ut multa bella et gloriose gesserit.

Consulatum ter iniit tantum ordinarium ac primo 28
nundino sibi alios semper suffecit. seuerissimus iudex 2
contra fures, appellans eosdem cottidianorum scelerum
reos et damnans acerrime ac solos hostes inimicosque
10 rei p. uocans. eum notarium qui falsum causae breuem 3
in consilio imperatorio rettulisset incisus digitorum neruis,
ita ut numquam posset scribere, deportauit. cum qui- 4
dam ex honoratis uitae sordidae et aliquando furtorum
reus per ambitionem nimiam ad militiam adspirasset,
15 idcirco quod per reges amicos ambierat admissus statim
in furto praesentibus patronis detectus est iussusque a
regibus audiri damnatus est re probata. et cum quaere- 5
retur a regibus, quid apud eos paterentur fures, illi re-
sponderunt: 'Crucem'. ad eorum responsum in crucem
20 sublatus est. ita et patronis auctoribus damnatus am-
bitor est et Alexandri quam praecipue tuebatur seruata
clementia est. statuas colossas uel pedestres nudas uel 6
equestres diuis imperatoribus in foro diui Neruae, quod
Transitorium dicitur, locauit omnibus cum titulis et co-
25 lumnis aereis, quae gestorum ordinem continerent, exem-
plo Augusti, qui summorum uirorum statuas in foro suo
e marmore conlocauit additis gestis. uolebat uideri origi- 7
nem de Romanorum gente trahere, quia eum pudebat Sy-
rum dici, maxime quod quodam tempore festo, ut solent,
30 Antiochenses Aegyptii Alexandrini lacessiuerant conui-
ciolis, et Syrum archisynagogum eum uocantes *et* ar-
chiereum.

cuam BP¹ 1 contio BP¹ em. P³M 5 gessit BP 6 tan-
tum om. M 7 nundinio BPM alio B 9 solus BP
11 retulissent BP 12 quidem B 15 admissus BP 20 ita
ut B 22 locossas B 23 cerue BP¹ 24 locabitur BP¹
locabit P² 28 qui BP¹ em. P³M 29 frustra BP a scurra
—uocante S 30 anthiocenses BP Aegyptii del. Mommsenus
lacessitus erat BPM conuinciolis BP 31 et om. BPM

29 Antequam de bellis eius et expeditionibus et uictoriis
loquar, de uita cottidiana et domestica pauca dissseram.
2 usus uiuendi eidem hic fuit: primum[ut], si facultas esset,
id est si non cum uxore cubuisset, matutinis horis in
larario suo, in quo et diuos principes sed optimos electos 5
et animas sanctiores, in quis Apollonium et, quantum
scriptor suorum temporum dicit, Christum Abraham et
Orfeum et huiuscemodi ceteros habebat ac maiorum
3 effigies, rem diuinam faciebat. si id non poterat, pro loci
qualitate uel uectabatur uel piscabatur uel deambulabat 10
4 uel uenabatur. dehinc si hora permitteret, actibus publicis
postmeridianam operam dabat, idcirco quod et res bellicae
et ciuiles, ut superius dictum est, per amicos tractabantur,
sed sanctos et fidelis et numquam uenales, et tractatae
5 firmabantur, nisi quid noui etiam ipsi placeret. sane si 15
necessitas cogeret, ante lucem actibus operam dabat et
in longam horam producebat neque umquam taediauit
aut morosus aut iratus resedit, fronte semper pari et
6 laetus ad omnia. erat enim ingentis prudentiae et cui
nemo posset inponere et quem si aliquis urbane temp- 20
tare uoluit, intellectus tulit poenas.

30 Post actus publicos seu bellicos seu ciuiles lectioni
Graecae operam maiorem dabat de re publica libros Pla-
2 tonis legens. Latina cum legeret, non alia magis legebat
quam de officiis Ciceronis et de re publica, nonnumquam 25
et orationes et poetas, in quis Serenum Sammonicum,
3 quem ipse nouerat et dilexerat, et Horatium. legit et
uitam Alexandri, quem praecipue imitatus est, etsi in eo
condemnabat ebrietatem et crudelitatem in amicos, quam-

archiereum et Syrum *Mommsenus* 2 cotidiana *B* 3 ut *deleui*
si] *om.* *B* se // *P* se *exc.* 5 lario *BP^M* solariorum *exc.* 8 huius
ceteros *BP exc.*¹ modi *add. exc.*² huiusce deos *M* huiuscemodi
ceteros *Iord.* 11 uenebatur *BP exc.* 12 post multam *BP*
exc. M em. Haase 14 sanctus *B*¹ fideles *P²M* 15 no-
bis *BP* 18 residit *BP* 21 intellectos *BP¹ exc.*¹ 23 de
rep. *BP* 26 oratores *exc.*² *M* si quis *BP exc.* ammo-
nicum *BP exc. M* 27 dixerat *BP¹ exc. em. P³M* orati-
um *B* oratium *P*

uis utrumque defendatur a bonis scriptoribus, quibus
 saepius ille credebatur. post lectionem operam palaestrae 4
 aut saeristerio aut cursui aut luctaminibus mollioribus
 dabat atque inde unctus lauabatur, ita ut caldaria uel
 5 numquam uel raro, piscina semper uteretur in eaque una
 hora prope maneret, biberet etiam frigidam Claudiam
 ieiunus ad unum prope sextarium. egressus balneas 5
 multum lactis et panis sumebat oua deinde mulsum at-
 que his refectus aliquando prandium inibat, aliquando
 10 cibum usque ad cenam differebat, prandit tamen saepius.
 ususque est Hadriani tetrafarmaco frequenter, de quo in 6
 libris suis Marius Maximus loquitur, cum Hadriani dis-
 serit uitam.

Postmeridianas horas subscriptioni et lectioni epistu- 31
 15 larum semper dedit, ita ut ab epistulis libellis et a memo-
 ria semper adsisterent, nonnumquam etiam, si stare per
 ualetudinem non possent, sederent relegentibus cuncta
 librariis et is qui scrinium gerebant, ita ut Alexander sua
 manu adderet, si quid esset addendum, sed ex eius sen-
 20 tentia qui disertior habebatur. post epistulas omnes 2
 amicos simul admisit, cum omnibus pariter est locutus
 neque umquam solum quemquam nisi praefectum suum
 uidit, et quidem Vlpianum, ex assessore semper suo,
 causa iustitiae singularis. cum autem alterum adhibuit, 3
 25 et Vlpianum rogari iussit. Vergilium autem Platonem 4
 poetarum uocabat eiusque imaginem cum Ciceronis simu-
 lacro in secundo larario habuit, ubi et Achillis et magno-
 rum uirorum. Alexandrum uero Magnum inter optimos 5
 et diuos in larario maiore consecrauit.

30 Iniuriam nulli umquam amicorum comitumue fecit 32
 nec magistris quidem aut principibus officiorum. prae- 2

1 utrum *BP*¹ *exc. em.* *P*³*M* 3 ausaeristerio *BP*¹ *exc.*¹ aut
 fer. *P*² *exc.*² 4 caldariis *M* 6 figidam *BP*¹ *corr.* *P*³ 8
 multum] pultem *Mommsenus* 11 tetrafarmaco *B*¹ 15 de-
 dit operam *P*²*M* ita et aut ab *M* epostolis *B*¹ (e in ras.)
 epostolis *B*² 17 ualitudinem *B*² 18 his *BP**M* 19 quod
BP 20 dissertior *BP* 22 numquam *BP* 23 assessores
BP suo^c *P* 27 habuit consecrauit ubi *B*¹

- fectis autem semper detulit adserens, eum qui mereatur
iniuriam pati ab imperatore damnandum esse, non dimit-
3 tendum. si umquam alicui praesentium successorem
dedit, semper illud addidit: „Gratias tibi agit res p.“; eum-
que muneratus est, ita ut priuatus pro loco suo posset 5
honeste uiuere, his quidem muneribus: agris bubus
equis frumento ferro inpendiis ad faciendam domum,
marmoribus ad ornandam et operis, quas ratio fabricae
4 requirebat. aurum et argentum raro cuiquam nisi militi
diuisit, nefas esse dicens, ut dispensator publicus in de- 10
lectationes suas et suorum conuerteret id quod prouin-
5 ciales dedissent. aurum negotiatorium et coronarium
Romae remisit.
- 33 Fecit Romae curatores urbis quattuordecim sed ex
consulibus uiros, quos audire negotia urbana cum prae- 15
fecto urbis iussit, ita ut omnes aut magna pars adessent,
2 cum acta fierent. corpora omnium constituit uinariorum
lupinariorum caligariorum et omnino omnium artium at-
que ex sese defensores dedit et iussit, qui ad quos iudices
3 pertineret. scaenicis numquam aurum, numquam argen-
tum, uix pecuniam donauit, pretiosas uestes, quas Helio-
gabalus dederat, et sustulit et milites quos ostensionales
uocant non pretiosis sed speciosis claris uestibus orna-
bat nec multum in signa aut ad apparatus regium auri
et serici deputabat dicens, imperium in uirtute esse, non 25
4 in decore. clamides hirtas Seueri et tunicas asemas uel
macrocheras, † et purpurea non magna ad usum re-
uocauit suum.
- 34 In conuiuio aurum nescit, pocula mediocria sed ni-
tida semper habuit. ducentarum librarum argenti pon- 30
2 dus ministerium eius numquam transit. nanos et nanas

3 praesidentium *Reg.* 8 fabrica *BPM* 10 diuisi *BP*¹
13 misit *B*¹ 15 ueros quos *BPM em. S* plerosque hos *Iord.*
praefecto bis *BP* 16 ãt *B* autem *P*¹ 18 idque *BP* his-
que *M* atque scripsi 19 sesse *P* quid *M* 22 et (etiam
M) sustu. *BPM* sustulit et *Mommseus* 26 tunicas *BP*¹
27 ex purpura non magna *M an* quae ex purpura non magna?
(e purpura *S*) 31 transiit *P*²*M* nanas et nanos *B*

et moriones et uocales exsoletos et omnia acroamata et
 pantomimos populo donauit; qui autem usui non erant,
 singulis ciuitatibus putauit alendos singulos, ne grauaren-
 tur specie mendicorum. eunuchos, quos Heliogabalus et 3
 in consiliis turpibus habebat et promouebat, donauit
 amicis addito elogio, ut, si non redissent ad bonos mores,
 eosdem liceret occidi sine auctoritate iudicii. mulieres 4
 infames, quarum infinitum numerum deprehenderat,
 publicari iussit, exsoletis omnibus deportatis, aliquibus
 etiam naufragio mersis, cum quibus illa clades consuetu-
 dinem habuerat funestissimam. auratam uestem ministro- 5
 rum uel in publico conuiuio nullus habuit. cum inter 6
 suos conuiuaretur, aut Vlpianum aut doctos homines ad-
 hibebat, ut haberet fabulas litteratas, quibus se recreari
 dicebat et pasci. habebat, cum priuatim conuiuaretur, et 7
 librum in mensa et legebat, sed Graece magis. [Latinos
 autem poetas lectitabat.] publica conuiuia ea simplici- 8
 tate egit qua priuata, nisi quod numerus accubitionum
 crescebat et multitudo conuiuiarum, qua ille offende-
 batur, dicens, se in theatro et circo manducare.

Oratores et poetas non sibi panegyricos dicentes, 35
 quod exemplo Nigri Pescennii stultum ducebat, sed aut
 orationes recitantes aut facta ueterum canentes libenter
 audiuit, libentius tamen, si quis ei recitauit Alexandri
 Magni laudes aut meliorum retro principum aut magno-
 rum urbis Romae uirorum. ad Athenaeum audiendorum 2
 et Graecorum et Latinorum rhetorum uel poetarum causa
 frequenter processit. audiuit autem etiam forenses ora- 3
 tores causas recitantes, quas uel apud ipsum uel apud

1 et exoletos *S* acromata *M* 2 pantamimos *BP*
 populos *BP*¹ 6 elioigio *BP* 8 finitum *B*¹*P*¹ *corr. P*³
 13 ut ulpianum *BP* 14 creari *BP*¹ *corr. P*³ 16 Latinos a.
p. lectitabat Jordan del. 17 publico *BP**M* conuiuio a *B*
 conuiuiae a *P* conuiuia/ exc. conuiuio ea *M* 18 eget *BP*
 accumbitionum *BP* accubantium *M em. S* 22 dicebat *M*
 23 uetert *B*¹ quam netuli ueniter *BP*¹ (*beniter P*²) quos
 ante retuli libenter *M* canentes libenter *em. S* 25 hieborum
*BP*¹ (*ut uid.*) 26 ad] aut *B* 27 rhetorum] praetorum *BP*

- 4 praefectos urbis egerant. agoni praesedit et maxime
 5 Herculeo in honorem Magni Alexandri. solus post me-
 ridiem uel matutinis horis idcirco numquam aliquos ui-
 debat, quod ementitos de se multa cognouerat, speciatim
 6 Verconium Turinum. quem cum familiarem habuisset, 5
 ille omnia uel fingendo sic uendiderat, ut Alexandri quasi
 stulti hominis et quem ille in potestate haberet et cui
 multa persuaderet infamaret imperium; sicque omnibus
 36 persuaserat, quod ad nutum suum omnia faceret. deni- 10
 que hac illum arte deprehendit ut quendam inmitteret,
 qui a se quiddam publice peteret, ab illo autem occulte
 quasi praesidium postularet, ut pro eo Alexandro secreto
 2 suggereret. quod cum factum esset, et Turinus suffra- 15
 gium promississet dixissetque, se quaedam imperatori
 dixisse, cum nihil dixisset, sed in eo pendere, ut adhuc 15
 impetraret, euentum uendens, cumque iterum iussisset
 Alexander interpellari, et Turinus quasi aliud agens nu-
 tibus adnuisset neque tamen intus quicquam dixisset, im-
 petratum autem esset quod petebatur, Turinusque ab illo
 qui mernerat fumis uenditis ingentia praemia percepis- 20
 set: accusari eum Alexander iussit probatisque per testes
 omnibus, et quibus praesentibus quid acceperat et qui-
 bus audientibus quid promississet, in foro Transitorio ad
 stipitem illum adligari praecepit et fumo adposito, quem
 ex stipulis atque umidis lignis fieri iusserat, necauit prae- 25
 3 cone dicente: „Fumo punitur qui uendidit fumum.“ ac
 ne una tantum causa uideretur crudelior fuisse, quaesiuit
 diligentissime, antequam eum damnaret, et inuenit, Turi-
 num saepe et in causis ab utraque parte acceperat, cum
 euentus uenderet, et ab omnibus qui aut praeposituras 30
 aut prouincias acceperant.
- 37 Spectacula frequentauit cum summa donandi parsi-

2 solos *BP*¹ 9 facerat *P*¹ 10 hano *B*¹*P*¹ 12 postola-
 ret *BP* 13 tet / t. *B* tet tur. *P*¹ 15 penderet *BP* 19 esse
BP 20 fumi uenditor *M* percipisset *B* 21 probasque
M 24 illud legari *B* illu / legari *P*¹ (d eras) illum ligari *P*²
 illum adligari *Iordan*. 25 tipulis *P*¹ necabat *B*¹ necabit
*B*²*P* 28 turrinum *BP* 30 praeturas *B*¹

monia, dicens, et scaenicos et uenatores et aurigas sic
alendos quasi seruos nostros aut uenatores aut muliones
aut uoluptarios. conuiuium neque opiparum neque ni- 2
mis parcum sed nitoris summi fuit, ita tamen, ut pura
mantelia mitterentur, saepius cocco clauata, aurata uero
nunquam, cum haec habere Heliogabalus iam coepisset,
et ante, ut quidam praedicant, Hadrianus habuisset. usus 3
conuiuii diurnus hic fuit: uini ad totum diem sextarii
triginta, panis mundi pondo triginta, panis sequentis ad
donandum pondo quinquaginta. nam semper de manu 4
sua ministris conuiuii et panem et partes aut holerum
aut carnis aut leguminum dabat, senili prorsus maturitate
patrem familias agens. erant decreta et carnis diuersae 5
pondo triginta, erant et gallinacei duo. adhibebatur anser 6
diebus festis, kalendis autem Ianuariis et Hilariis matris
deum et ludis Apollinaribus et Iouis epulo et Saturnali-
bus et huiusmodi festis diebus fasianus, ita ut aliquando
et duo ponerentur additis gallinaceis duobus. leporem 7
cottidie habuit, uenationem frequentem, sed eam cum
amicis diuidebat et is maxime quos sciebat per se non
habere. nec diuitibus quicquam talium munerum misit 8
sed ab his semper accepit. habuit cottidie amuli sine 9
pipere sextarios quattuor, cum pipere duo, et, ne longum
sit omnia inserere, quae Gargilius eius temporis scriptor
singillatim persecutus est, omnia et ad modum et ad
rationem illi sunt praebita. pomis uehementer indulsit, 10
ita ut secunda mensa illi saepius ponerentur, unde etiam

2 aut muliones — neque *om.* *B*¹ 3 opinarum *B*¹*P*¹ opimum
*B*² opinatum *P*³ *M em. Gr.* 6 haberent *BP*¹ recepisset *M*
8 concubui *B* concubii *P* 11 conuiuiis *BP* 12 prorsus
BP 13 partem *P*¹ familiam *BP* decreta *B* diuersa
B 14 gallinacciuo *B*¹*P*¹ gallinacei duo *B*² gallinacciuo *P*²
adhibatur *B*¹ abibatur *P*¹ adibebatur *P*² *t. I.* 15 matris
P 16 appoll. *P* 18 gallinaciis *BP* 20 his *BPM* is scri-
psi 22 et mullis *B*¹ et mulis *B*²*P exc.* ex mullis *M em. Sca-*
liger et mulsi *Mommsenus* 24 sit longum *M* gargilius mar-
tialis *P*³*M* 25 tarrationem *BPM* et ad rationem scripsi (*Iord.*)
26 illi sum praeuita *BPM* 27 secundum mensa *BP*¹ *exc.*
illis *BP*¹ *exc.*

- iocus exstitit, non secundam mensam Alexandrum habere
 11 sed secundum. ipse cibo plurimo refectiebatur, uino neque
 12 parce neque copiose, adfatim tamen. frigida semper pura
 usus, et aestate cum uino rosa condito. quod quidem so-
 lum ex diuerso genere conditorum Heliogabali tenuerat. 5
 38 Et quoniam de lepusculis facta est mentio, quod ille
 leporem cottidie haberet, iocus poeticus emerit, idcirco
 quod multi septem diebus pulchros esse dicunt eos
 V 29 qui leporem comederint, ut Martialis etiam epigramma
 significat, quod contra quandam Gelliam scripsit huius- 10
 modi:
- 2 Cum leporem mittis, semper mihi, Gellia, mandas:
 'septem formosus, Marce, diebus eris.'
 si uerum dicis, si uerum, Gellia, mandas,
 edisti numquam, Gellia, tu leporem. 15
- 3 sed hos uersus Martialis in eam quae deformis esset con-
 posuit, poeta uero temporum Alexandri haec in eum
 dixit:
- 4 Pulchrum quod uides esse nostrum regem,
 quem Syrum tetulit propago *pulchrum*, 20
 uenatus facit et lepus comesus,
 de quo continuum capit leporem.
- 5 hos uersus cum ad eum quidam ex amicis detulisset,
 respondisse ille dicitur Graecis uersibus in hanc sen-
 tentiam: 25
- 6 Pulchrum quod putas esse *uestrum* regem

1 secundam B¹ 2 secundum B se secundum P exc. sed se sec.
 M Momms. in addendis seruat scripturam cod. B refectiebatur M
 3 adfattamen BP¹ exc. friga BP exc. M 4 quod quidem
 — conditorum om. M 5 condito BP exc. conditorum scripsi
 7 mersit BP exc. 9 etiam BP exc. cochi V coci M 10 cu-
 iusmodi B¹ exc.¹ 12 si quando leporem mittis mihi Gellia dicis:
 formosus septem Mart. 13 formosus BP.M formosus exc.
 mace BP¹ exc. marie M 14 si non derides, si uerum
 lux mea narras Mart. 15 gallia exc. (teste Salm.) V 20
 quod BP exc. quem M detulit BP exc. M tetulit scripsi
 pulchrum Obr. addidit initio uersus, ego extremo. 21 fecit BP.M
 22 dedequo B¹ P exc. V ideoque M 26 putasse se regem
 BP exc. putas esse M uestrum add. Egn.

vulgari, miserande, de fabella,
 si verum putas esse, non irascor.
 tantum *tu* comedas uelim lepusculos,
 ut fias animi malis repulsis,
 pulchris ne inuideas liuore mentis.

Cum amicos militares habuisset, ut usum Traiani, 39
 quem ille post secundam mensam potandi usque ad quin-
 que pocula instituerat, reseruaret, unum tantum poculum
 amicis exhibebat in honorem Alexandri Magni, idque bre-
 uius, nisi si quis, quod licebat, maius libere postulasset.
 usus Veneris in eo moderatus fuit, exsoletorum ita ex- 2
 pers, ut, quemadmodum supra diximus, legem de his
 auferendis ferre uoluerit. horrea in omnibus regionibus 3
 publica fecit, ad quae conferrent bona i qui priuatas custo-
 dias non haberent. balnea omnibus regionibus addidit, 4
 quae forte non habebant. nam hodieque multa dicuntur
 Alexandri. fecit et domos pulcherrimas easdemque ami- 5
 cis suis maxime integris uiris donauit. Vectigalia publica 6
 in id contraxit, ut qui decem aureos sub Heliogabalo
 praestiterant tertiam partem aurei praestarent, hoc est
 tricensimam partem. tuncque primum semisses aureorum 7
 formati sunt, tunc etiam, cum ad tertiam aurei partem
 uectigal desidisset, tremisses, dicente Alexandro, etiam
 quartarios futuros, quod minus non posset. quos qui- 8
 dem iam formatos in moneta detinuit expectans, ut, si
 uectigal contrahere potuisset, et eosdem ederet, sed cum
 non potuisset per publicas necessitates, conflari eos ius-
 sit et tremisses tantum solidosque formari. formas bina- 9
 rias ternarias et quaternarias et denarias etiam atque
 30 amplius usque ad libribres quoque et centenarias, quas

2 putat *BP exc.* 3 *tu add. Egn.* uelin *BP exc.* le-
 pusculos *BP exc. M* 5 pulcher ne *M* inuidias *BP exc.*
 liuorem *BP* 6 cum amicus militaris suasisset *Mommsenus*
 8 instatuerat *BP¹ exc.* 9 id as br. *BP exc.* id autem *M em. S*
 10 si quod *B¹* si quid *B²P exc.* pro magni idas *Mommsenus*
proponit magni dans bibere *M habere uolg.* postolasse *B*
postulasse P exc. 14 atque *B¹P¹* hi *BPM* 16 dieque
B¹P 20 praestiterat *BP* 24 quod *BP* 30 ad libras quo-
 que *M* quos *B¹*

Heliogabalus inuenerat, resolui praecipit neque in usu
 19 cuiusquam uersari; atque ex eo his materiae nomen indi-
 tum est, cum diceret, plus largiendi hanc esse imperatori
 causam, si, cum multos solidos minores dare possit, dans
 decem uel amplius una forma triginta et quinquaginta et 5
 centum dare cogeretur.

40 Vestes sericas ipse raras habuit; olosericam numquam
 2 induit, subsericam numquam donauit. diuitiis nullius inui-
 dit. pauperes iuuat. honoratos, quos pauperes uere non per
 luxuriam aut simulationem uidit, semper multis commo- 10
 dis auxit agris seruis animalibus grægibus ferramentis ru-
 sticis. in thesauris uestem numquam nisi annum esse
 passus est eamque statim expendi iussit. omnem uestem
 4 quam donauit ipse perspexit. omne aurum, omne argen-
 5 tum idque frequenter adpendit. donauit et ocreas et bracas 15
 6 et calciamenta inter uestimenta militaria. purpurae cla-
 rissimae non ad usum suum sed ad matronarum, si quae
 aut possent aut uellent, certe ad uendendum grauissimus
 exactor fuit, ita ut Alexandriana purpura hodieque dica-
 tur quae uulgo Probiana dicitur, idcirco quod Aurelius 20
 Probus bafis praepositus id genus muricis repperisset.
 7 usus est ipse clamide saepe coccinea. in urbe tamen
 8 semper togatus fuit et in Italiae urbibus. praetextam et
 pictam togam numquam nisi consul accepit, et eam qui-
 dem quam de Iouis templo sumptam alii quoque accipie- 25
 9 bant aut praetores aut consules. accepit praetextam
 etiam cum sacra faceret, sed loco pontificis maximi non
 10 imperatoris. boni lintheaminis adpetitor fuit, et quidem
 puri, dicens: „Si lineae idcirco sunt *ut* nihil asperum ha-
 11 beant, quid opus est purpura in linea?“ aurum autem 30
 mitti et dementiam iudicabat, cum *ad* asperitatem ad-

2 ex his *S* 3 imperatoris *BP* 7 olosericas *M* 10 lu-
 xuriam *B* 13 eamquam *BP exc.* 19 alexandrina *M* 21
 pafis *P² bastis exc.* 23 in Italiae] inite *B* inite *P¹* 24 ea
BP exc. 28 lineae *BP¹* lineae *P²* linthei *M em. S* 29 ut *om. BP*
 30 uolg. interpung. post purpura; post linea distinxit Mommsen.
 aurum aut *BP* autem aurum *M* 31 malim: immitti et *om.*
B¹ clementiam *B¹* iudicat *BP* ad add. *S* asperitati *M*

deretur rigor. fasciis semper usus est. bracas albas habuit non coccineas, ut prius solebant.

Gemmarum quod fuit uendidit et aurum in aerarium 41
contulit, dicens, gemmas uiris usui non esse, matronas
5 autem regias contentas esse debere uno reticulo atque
inauribus et bacato monili et corona, cum qua sacrificium
facerent, et unico pallio auro sparso et cyclade, quae sex
uncias auri plus non haberet. prorsus censuram suis 2
temporibus de propriis moribus gessit. imitati sunt eum
10 magni uiri et uxorem eius matronae pernobiles. aulicum 3
ministerium in id contraxit, ut essent tot homines in singulis
officiis quot necessitas postularet, ita ut annonas,
non dignitatem acciperent fullones et uestitores et pistores
et pincernae et omnes castrenses ministri, quemam-
15 modum pestis illa instituerat, sed annonas singulas uix
binas. et cum argentum in ministerio plus ducentis 4
libris non haberet nec plures ministros, argentum et ministros
mutuos quando pascebat accipiebat ab amicis. quod hodieque fit,
si pascatur a praefectis absente imperatore. uoluptates scaenicas
20 in conuiuio numquam habuit, 5
sed summa illi oblectatio fuit, ut catuli cum porcellulis
luderent, aut perdices inter se pugnarent, aut galbulae
paruolae sursum et deorsum uolitant. habuit sane in 6
Palatio unum genus uoluptatis, quo maxime delectatus
25 est et quo sollicitudines publicas subleuabat. nam auaria 7
instituerat pauonum fasianorum gallinaceorum anatum,

6 uacato *B* 7 et tunico *BP* 8 unicias *BP* 12 quod
B postolaret *BP* 13 dignitatum *BP*¹ pictores *BP*¹
em. Ant. Loisel. 14 et *add. S* 15 post pestis heliogabalus
*add. P*³ instatuerat *BP*¹ 17 hec *B* nec haec *P t. I.*
ministro mantea *B*¹*P* ministro mantea *B*² ministros antea *M*
ministros mutuos *scripsi* et peristromata quando opus erat *I.*
Bernays 18 poscebat *M* 19 praeratur *B*¹ praestatur *B*²*M*
praescatur *P* pascatur *Reg.* 21 illic *B*¹ illa *M* autem ca-
tuli
tuli *B* aut. cū porcellulis *P* (cu in ras.) cum porcellulis
uiderent *M* porcellus *B* 22 aut perd.] ut *B*¹ haberent *B*¹
pugnarent *B*² gaeplae *BP* aues *M em. S* 23 paruulae *P*²
24 palacio *BP* delectus *BP*¹ 25 solitudines *BP*¹ *exc.* suble-
uarat *BP exc.*¹ subleuaret *Mem. S* auaria *BP*¹ 26 natum *BP*¹

perdicum etiam, hisque uehementer oblectabatur, maxime palumborum, quos habuisse ut ad XX milia dicitur, et ne eorum pastus grauaret annonam, seruos habuit uestigiales, qui eos ex ouis ac pullicenis ac pipionibus alerent.

- 42 Thermis et suis et ueterum frequenter cum populo
usus est et aestate maxime, balneari ueste ad Palatium
reuertens, hoc solum imperatorium habens quod lacer-
nam cocceam accipiebat. cursorem nunquam nisi ser-
uum suum, dicens ingenuum currere nisi in sacro certa-
mine non debere, cocos pistores fullones et balneatores
non nisi seruos suos habuit, ita ut, si quis deesset, eme-
ret. medicus sub eo unus palatinus salarium accepit, ce-
terique omnes usque ad sex fuerunt, qui annonas binas
aut ternas accipiebant, ita ut mundas singulas conseque-
rentur, alias aliter. iudices cum promoueret, exemplo
ueterum, ut et Cicero docet, et argento et necessariis in-
struebat, ita ut praesides prouinciarum acciperent argenti
pondo uicena, mulas senas, mulos binos, equos binos,
uestes forenses binas, domesticas binas, balneares singu-
las, aureos centenos, cocos singulos, muliones singulos
et, si uxores non haberent, singulas concubinas, quot sine
his esse non possent, reddituri deposita administratione
mulas mulos equos muliones et cocos, cetera sibi habi-
turi, si bene egissent, in quadruplum reddituri, si male,
praeter condemnationem aut peculatus aut repetun-
darum.

- 43 Leges innumeras sanxit. carrucas Romae et redas
senatoribus omnibus ut argentatas haberent, permisit, in-
teresse Romanae dignitatis putans, ut his tantae urbis
senatores uterentur. consules quoscumque uel ordina-

2 ut *om.* *M* usque *exc.* 4 pipinionibus *B* 6 uespere *B*²
7 laternam *BP exc.* 10 dere *B*¹*P*¹ *exc.* coco *B*¹ pi-
catores *BP exc.* piscatores *M* pistores *scripsi* 14 aut ternas
*bis scriptum in P*¹ mundus *B* 15 alter *BP.M em.* *C ex lib.*
Politiani promouere *BP* 18 uicenam filas *BP* uicena
phialas *M em.* *S* 19 ueste *B*¹ forcises *BP* domesticas
singulas *M* 20 coccos *B* singulios *B exc.* 21 quod *BP.M*
quot *scripsi* 22 non *om.* *P*¹ 23 coccos et *B*¹ 24 gessit
*B*¹ 28 praemisit *BP* 29 dignitati *BP.M*

rios uel suffectos creauit, ex senatus sententia nominauit, sumptum eorum contrahens, et nundina ueteri ex ordine instituit. [uel dies uel tempora.] quaestores candidatos 3 ex sua pecunia iussit munera populo dare, sed ita ut post 5 quaesturam praeturas acciperent et deinde prouincias regerent. arcarios uero instituit, qui de arca fisci ederent 4 munera eademque parciora. habuit in animo, ut munera per totum annum dispergeret, ut per triginta dies munus populo daretur, sed cur id non fecerit, in occulto habetur. 10 Capitulum septimo quoque die, cum in urbe esset, 5 ascendit, templa frequentauit. Christo templum facere 6 uoluit eumque inter deos recipere. quod et Hadrianus cogitasse fertur, qui templa in omnibus ciuitatibus sine simulacris iusserat fieri, quae hodieque idcirco quia non 15 habent numina dicuntur Hadriani, quae ille ad hoc parasse dicebatur; sed prohibitus est ab is qui consulentes 7 sacra reppererant omnes Christianos futuros, si id fecisset, et templa reliqua deserenda.

2 nundinia *BPM* uetera serdine *BP* sardine *M em. C*
 3 uel dies uel tempore *del. C* 4 sedicta *BP*¹ 5 inde *M*
 6 quae *B¹P* sederent *BP* 9 faceret *B¹* 14 hodie *M*
 16 his *BPM* 17 futuros, si id fecisset, et templa] *exhibui scripturam alterius familiae codicum deterioris notae (cod. Regii Laurent. pl. 66, 32 s. cruc. XX 6 Val. 1897. 1595 Ambros. C. 110) de qua cf. historiam crit. script. h. A. p. 31 sq. in BP (exc.) ita uerba sese excipiunt: omnes Christianos futuros si id optate uenisset (c. 58:) nominibus est ornatus — (Max. 5:) modo fictis languoribus occupatus. occiso Heliogabalo ubi primum fecisset. (Alex. 43:) et templa reliqua deserenda — (c. 55: quibus in senatu et apud populum lectis uario tempore cum etiam de isauria (Max. 15:) sentiunt et Gordianos — (Max. et Balb. 8:) homines uulgares (Max. 5:) conperit Alexandrum principem — (c. 18:) Caesaris nomine nuncuparunt. (Max. et Balb. 8:) his gestis celebratisque et q. s. idem ordo uidetur fuisse in eo codice ex quo descriptus est cod. Vaticanus n. 5301, quo usus est Bonus Accursius, sed a librario, qui codicem illum Vaticanum exarauit, coniectura ita mutatus, ut inter uerba c. 15 capitali poena affecit et negotia et causas haec intermitterentur: occiso heliogabalo ubi primum fecisset et templa reliqua deserenda. in iocis — et apud populum lectis. in cod. P a manu recenti atramento rubro uerus ordo in margine significatus est. uid. praef. 18 rereliqua *B¹M**

44 In iocis dulcissimus fuit, in fabulis amabilis, in con-
 2 uiuiis comis, ita ut quisque posceret quod uellet. ad
 aurum colligendum attentus, ad seruandum cautus, ad in-
 3 ueniendum sollicitus, sed sine cuiusquam excidio. Syrum
 se dici nolebat sed a maioribus Romanum et stemma ge- 5
 neris depinxerat, quo ostendebatur, genus eius a Metellis
 4 descendere. rhetoribus grammaticis medicis haruspicibus
 mathematicis mechanicis architectis salaria instituit et au-
 ditoria decreuit et discipulos cum annonis pauperum
 5 filios modo ingenuos dari iussit. etiam in prouinciis ora- 10
 toribus forensibus multum detulit, plerisque etiam anno-
 6 nas dedit, quos constitisset gratis agere. leges † agnos
 firmauit easque etiam ipse diligentissime seruauit. thea-
 7 tralia spectacula saepe obiit. theatrum Marcelli reficere
 8 uoluit. multis ciuitatibus, quae post terrae motus defor- 15
 mes erant, sumptus ad instaurationem operum et publi-
 corum et priuatorum [pecuniam] ex uectigalibus dedit.
 9 in templis sane numquam praeter quattuor aut quinque
 argenti libras auri ne guttulam quidem aut bratteolam
 posuit, susurrans uersum Flacci Persi:

11 69 „in sanctis quid facit aurum?“

45 Expeditiones bellicas habuit, de quibus ordine suo
 edisseram. primum tamen eius consuetudinem dicam de
 2 rebus uel tacendis uel prodendis. tacebantur secreta bel-
 lorum, itinerum autem dies publice proponebantur, ita ut 25
 edictum penderet ante menses duos, in quo scriptum es-
 set: „Illa die, illa hora ab urbe sum exiturus et, si di
 uoluerint, in prima mansione mansurus,“ deinde per or-
 dinem mansiones, deinde statuariae, deinde ubi annona
 esset accipienda, et id quidem eo usque quamdiu ad fines 30
 3 barbaricos ueniretur. iam enim inde tacebatur, et omnes

1 in iocis Alexander *P³M* conuiis *BP* (*t. I.*) 2 comis]
 malis *B¹* uelleri *B¹* 7 rethroribus *B* rethoribus *P* 8
 mathematicis *P¹* corr. *P³* 12 constisset *BP¹* agnoscens
P³M ac ius *S* in annos uolg. agonis *Mommsen. an* abolitas?
 17 pecuniam delet *S* 20 Flacci om. *M* peruersi *B* 21
 in sancto *Persius* 22 ordines suos *BP* 24 protendendis *B²*
 29 statuariae *B¹* testiuia *B²* 31 iam] et iam *BPM*

ambulabant, ne dispositionem Romanam barbari scirent.
certum est autem, eum numquam id quod proposuerat 4
fessellisse, cum diceret, nolle ab aulicis suas uendi disposi-
tiones, quod factum fuerat sub Heliogabalo, cum ab eu-
5 nuchis omnia uenderentur. quod genus hominum idcirco 5
secreta omnia in aula esse cupiunt, ut soli aliquid scire
uideantur et habeant unde uel gratiam uel pecuniam re-
quirant. et quia de publicandis dispositionibus mentio 6
contigit: ubi aliquos uoluisset uel rectores prouinciis
10 dare uel propositos facere uel procuratores, id est ratio-
nales, ordinare, nomina eorum proponebat, hortans popu-
lum, ut si quis quid haberet criminis probaret manifestis
rebus, si non probasset, subiret poenam capitis; dicebat- 7
que, graue esse, cum id Christiani et Iudaei facerent in
15 praedicandis sacerdotibus, qui ordinandi sunt, non fieri
in prouinciarum rectoribus, quibus et fortunae hominum
committerentur et capita.

Adsectoribus salaria instituit, quamuis saepe dixerit, 46
eos esse promouendos qui per se rem p. gerere possent,
20 non per adsectores, addens, militares habere suas admi-
nistrationes, habere litteratos, et ideo unumquemque hoc
agere debere quod nosset. thesauros repperitos is qui rep- 2
pererant donauit et, si multi essent, addidit his eos quos
in suis habebat officiis. cogitabat secum et descriptum 3
25 habebat cui quid praestitisset, et si quos sciret uel nihil
petisse uel non multum, unde sumptus suos augerent,
uocabat eos et dicebat: „Quid est, cur nihil petis? an me
tibi uis fieri debitorem? pete, ne priuatus de me quera-
ris.“ dabat autem haec in beneficiis quae famam eius 4
30 non laederent: bona punitorum sed numquam cum auro
argento uel gemmis, nam id omne in aerarium repone-
bat, dabat praeposituras locorum ciuiliu non militum,

1 ambulabant mihi suspectum. desideratur notio ignorandi. taciti
add. C et omnes ambulabant del. Iord. ita ne M 6 esse]
nosse uolg. 9 prouintiis BP 12 haberent B 16 quibus
in P sup. lin. 22 his BPM 23 eos in suis quos in suis h.
BP exc. 26 sumptos BP¹ exc. 31 om BP¹ omne P³M

dabat eas administrationes quae ad procuraciones perti-
 5 nerent. rationales cito mutabat, ita ut nemo nisi annum
 compleret, eosque *et* si boni essent, oderat, malum neces-
 sarium uocans. praesides uero proconsules et legatos
 numquam fecit ad beneficium sed ad iudicium uel suum 5
 uel senatus.

47 Milites expeditionis tempore sic disposuit, ut in
 mansionibus annonas acciperent nec portarent cibaria
 decem et septem, ut solent, dierum nisi in barbarico,
 quamuis et illic mulis eosdem atque camelis adiuuerit, di- 10
 cens, milites se magis seruare quam se ipsum, quod sa-
 2 lus publica in his esset. aegrotantes ipse uisitauit per
 tentoria milites etiam ultimos et carpentis uexit *et* omni-
 3 bus necessariis adiuuit. et si forte grauius laborassent,
 per ciuitates et agros patribus familias honestioribus et 15
 sanctioribus matronis eos distribuebat, reddens impendia
 quae fecissent, siue conualuissent illi seu perissent.

48 Cum quidam Quinius Camillus senator antiquae fa-
 miliae delicatissimus rebellare uoluisset tyrannidem ad-
 affectans, eique nuntiatum esset ac statim probatum, ad 20
 Palatium eum rogauit eique gratias egit, quod curam
 rei p., quae recusantibus bonis inponeretur, sponte reci-
 2 peret; deinde ad senatum processit et timentem ac tantae
 conscientiae tabe confectum participem imperii appella-
 uit, in Palatium recepit, conuiuio adhibuit, ornamentis 25
 3 imperialibus et melioribus quam ipse utebatur adfecit. et
 cum expeditio barbarica esset nuntiata, uel ipsum si uel-
 4 let ire uel ut secum proficisceretur hortatus est. et cum
 ipse pedes iter faceret, illum inuitauit ad laborem, quem
 post quinque milia cunctantem equo sedere iussit, cum- 30
 que post duas mansiones equo etiam fatigatus esset, car-
 5 pento inposuit. hoc quoque seu timore seu uere respuen-

3 complerent *BP*¹ et *add. S* oderant *B* 4 procon-
 sules *del. Mommsenus* 10 illum hic *BP* 13 tentoriam *BP*¹
 et *om. BPM* 14 necessariis *om. M* 15 hominibus *BPM* ho-
 nestioribus *S* 19 uoluissent *B*¹ 22 inponerentur *B* 23
 rocessit *P*¹ ac tantae *BP* aetate *M* 28 ire] ipse *B* 29
 ad borem *BP*¹ *corr. P*³ 31 duos *P*¹

- tem, abdicantem quin etiam imperium et mori paratum
 dimisit commendatumque militibus, a quibus Alexander
 unice amabatur, tutum ad uillas suas ire praecepit, in
 quibus diu uixit. sed post iussu imperatoris [occisus est], 6
 5 quod et ille militaris esset, [et] a militibus occisus est.
 scio, uulgum hanc rem quam contexui Traiani putare,
 sed neque in uita eius id Marius Maximus ita exposuit
 neque Fabius Marcellinus neque Aurelius Verus neque
 Statius Valens, qui omnem eius uitam in litteras mise-
 10 runt. contra autem et Septimius et Acholius et Encolpius 7
 uitae scriptores ceterique de hoc talia praedicauerunt.
 quod ideo addidi, ne quis uulgi magis famam sequere- 8
 tur quam historiam, quae rumore utique uulgi uerius rep-
 peritur.
- 15 Honores iuris gladii numquam uendi passus est di- 49
 cens: „Necesse est, ut qui emit et uendat. ego non patior
 mercatores potestatum, quos si pariant, damnare non
 possim. erubesco enim punire illum hominem, qui emit
 et uendidit.“ pontificatus et quindecimuiratus et augura- 2
 20 tus codicillares fecit, ita ut in senatu allegarentur. De- 3
 xippus dixit, uxorem eum cuiusdam Macrini filiam du-
 xisse, eundemque ab eo Caesarem nuncupatum. uerum 4
 cum uellet insidiis occidere Alexandrum Macrinus, de-
 tecta factione et ipsum interemptum et uxorem abiectam.
 25 idem dicit, patrum fuisse Antoninum Heliogabalum Ale- 5
 xandri, non uxoris sororis eiusdem filium. cum Christiani 6
 quendam locum, *qui* publicus fuerat, occupassent, contra
 popinarii dicerent, sibi eum deberi, rescripsit, melius
 esse, ut quemammodumcumque illic deus colatur, quam
 30 popinariis dedatur.

2 demisit BP 4 occisus est — et *uncis inclusi* occi-
 sus esset BP amatus M est *scripsi* 6 contexuit BP 8 Ve-
 rus] uenus BP 10 encolpius B 11 *fort.* ceterique uitae
 scriptores 16 et *om.* M patiar M 17 et eos quos BPM
em. S 19 uendit M 21 macriani BP Martiani M *em. S*
 23 macrianus P³ Martianus M 26 sororis eius matris C
 non matrisdem sororis Closs christianis BP 27 qui *om.*
 BP¹ add. P³M 29 illihic BP

- 50 Cum igitur tantus ac talis imperator domi ac foris es-
 set, iniit Parthicam expeditionem, quam tanta disciplina,
 tanta reuerentia sui egit, ut non milites sed senatores
 2 transire diceres. quacumque iter legiones faciebant, tri-
 buni taciti, centuriones uerecundi, milites amabiles erant, 5
 ipsum uero ob haec tot et tanta bona prouinciales ut
 3 deum suspiciebant. iam uero ipsi milites iuuenem impe-
 ratorem sic amabant ut fratrem ut filium ut parentem,
 uestiti honeste, calciati etiam ad decorem, armati nobili-
 ter, equis etiam instructi et esippiis ac frenis decentibus, 10
 prorsus ut Romanam rem p. intellegeret quicumque Ale-
 4 xandri uidisset exercitum. elaborabat denique, ut dignus
 illo nomine uideretur, immo ut Macedonem illum uince-
 ret, dicebatque, inter Romanum Alexandrum et Macedo-
 5 nem multum interesse debere. fecerat denique sibi ar- 15
 gyroaspidas et chrysoaspidas, fecerat et falangem triginta
 milium hominum, quos falangarios uocari iusserat et cum
 quibus multum fecit in Perside; quae quidem erat ex sex
 legionibus similium armorum, stipendiorum uero post
 bellum Persicum maiorum. 20
- 51 Dona regia in templis posuit; gemmas sibi oblatas
 uendidit, muliebre esse aestimans gemmas possidere,
 2 quae neque militi dari possint neque a uiro haberi. cum
 quidam legatus uniones duos uxori eius per ipsum obtu-
 lisset magni ponderis et inusitatae mensurae, uendi eos 25
 3 iussit. cum pretium non inuenirent, ne exemplum malum
 a regina nasceretur si eo uteretur, quod emi non posset,
 4 inauribus Veneris eos dicauit. Vlpianum pro tutore ha-
 buit, primum repugnante matre deinde gratias agente,
 quem saepe a militum ira obiectu purpurae suae defen- 30

3 reuentia *BP¹ corr. P³* 4 diceret *BP¹M* dicerent *P³* di-
 ceres *Mommsenus* inter *P¹* 5 aciti *BP* acciti *M em. S*
 6 prouintiales *BP* 7 dum *BP¹ corr. P³* suscipiebant *BPM*
 ipse *B* 8 defilium *BP* 11 intellegerent *BP* 13 ui-
 deret *BP¹ c. P³* 15 uultum *BP¹ c. P³* dicebatque — mul-
 tum *om. M* 18 inter pers. *BP* iter *M* quidam *BP* 20
 Persicum bellum *M* 22 muliebres *BP* existimans *M*
 27 regine *BP¹ exc.* 28 uenerit *B* 30 summae *BPM* suae
Jordan.

dit, atque ideo summus imperator fuit quod eius consilii
 praecipue rem p. rexit. in procinctu atque in expeditioni- 5
 bus apertis papilionibus prandit atque cenauit, cum mili-
 tarem cibum cunctis uidentibus atque gaudentibus sume-
 5 ret, circumiret prope tota tentoria, a signis abesse nemi-
 nem pateretur. si quis de uia in alicuius possessionem 6
 deflexisset, pro qualitate loci aut fustibus subiciebatur in
 conspectu eius aut uirgis aut condemnationi aut, si haec
 omnia transiret dignitas hominis, grauissimis contumeliis,
 10 cum diceret: „Visne hoc in agro tuo fieri quod alteri facis?“
 clamabatque saepius, quod a quibusdam siue Iudaeis siue 7
 Christianis audierat et tenebat, idque per praeconem,
 cum aliquem emendaret, dici iubebat: „Quod tibi fieri 8
 non uis, alteri ne feceris.“ quam sententiam usque adeo
 15 dilexit ut et in Palatio et in publicis operibus praescribi
 iuberet.

Idem cum quandam aniculam adfectam iniuriis a mi- 52
 lite audisset, exauctoratum eum militia seruum ei dedit,
 quod artifex carpentarius esset, ut eam pasceret; et cum
 20 dolerent hoc milites factum, persuasit omnibus, ut mo-
 deste ferrent, et eos terruit. ἀναίματον imperium eius, 2
 cum fuerit durus et tetricus, idcirco uocatum est quod
 senatorem nullum occiderit, ut Herodianus Graecus scri- ^{VI 1, 7-9, 8}
 ptor refert in libris temporum suorum. seueritatis autem 3
 25 tantae fuit in milites, ut saepe legiones integras exaucto-
 rauerit ex militibus Quirites appellans nec exercitum um-
 quam timuerit, idcirco quod in uitam suam dici nihil pos-
 set, quod umquam tribuni uel duces de stipendiis mili-
 tum quicquam accepissent, dicens: „Miles non timet nisi
 30 uestitus armatus calciatus et satur et habens aliquid in
 zonula“, idcirco quod mendicitas militaris ad omnem de-
 sperationem uocaret armatum. apparitores denique nul- 4

1 praecipue consiliis *B* 3 caenabit *BP*¹ 8 uirsis *BP*¹
 (prius i in ras.) 13 dic nubebat *B* 15 perscribi *M* 17
 milites,/// *P* (ui eras.) 21 anematum *BP exc.* 22 tetricus
*P*¹ uocatus *BP**M* 28 quod umquam] neque umquam
Mommsenus 29 mihi quae antecedunt postulare uidentur: miles
 non timendus uestitus 30 esatur *BP*¹ c. *P*³

los esse passus est tribunis aut ducibus milites iussitque, ut ante tribunal quattuor milites ambulant, ante decem sex, ante legatum decem, hique ad domos suos reciperent.

- 53 Et ut seueritas eius agnoscere posset, unam contionem 5
militarem indendam putavi, quae illius in re militari mo-
2 res ostenderet. nam cum Antiochiam uenisset, ac milites
lauacris muliebribus et deliciis uacarent, eique nuntiatum
esset, omnes eos comprehendere iussit et in uincta conici.
3 quod ubi conpertum est, mota seditio est a legione, cuius 10
4 socii erant in uincta coniecti. tum ille tribunal ascendit
uinctisque omnibus ad tribunal adductis, circumstantibus
5 etiam militibus et quidem armatis ita coepit: „Commili-
tones, si tamen ista uobis quae a uestris facta sunt dis-
plicant, disciplina maiorum rem p. tenet. quae si dilabi- 15
6 tur, et nomen Romanum et imperium amitteremus. neque
enim sub nobis ista facienda sunt quae sub impura illa
7 bestia nuper facta sunt. milites Romani, uestri socii,
mei contubernales et commilitones, amant potant la-
uant Graecorum in morem. equidem si insistunt, hoc 20
ego diutius feram? et non eos capitali dedam supplicio?“
8 Tumultus post hoc ortus est. atque iterum: „Quin con-
tinetis uocem in bello contra hostem, non contra impera-
9 torem uestrum necessariam? certe campidoctores uestri
hanc uos docuerunt contra Sarmatas et Germanos ac Per- 25
sas emittere, non contra eum qui acceptam a prouincia-
libus annonam qui uestem qui stipendia uobis adtribuit.
10 continete igitur uocem truculentam et campo ac bellis
necessariam, ne uos hodie omnes uno ore atque una
11 uoce Quirites dimittam, et incertum an Quirites. non 30
enim digni estis qui uel Romanae plebis sitis, si ius Ro-

1 nisi milites anteire uoluit iussitque *M* nisi *seruat S* 6
rem *M* militarem *BPM em. S* moris *BP* 7 antiochiam
P 8 deliciis *BP* 9 eos *om. P¹* 10 muta *B¹P¹* multa *B²*
11 sodieant *B exc.* socii eant *P¹ corr. P³* 17 ita *B* 20
labant *BP¹* in *add. S* morem *P* more *M* etquidem se
instituunt *BPM em. S* 22 contionestis *BP* in concione estis
M em. Puteanus 24 necessarium *P¹* 25 sarmatis *B exc.*

manum non agnoscitis.“ Et cum uehementius fremerent 54
 ac ferro quoque minarentur: „Deponite, inquit, dexteras
 contra hostem erigendas, si fortes sitis, me enim ista non
 terrent. si enim unum hominem occideritis, non nobis 2
 5 deerit res p., non senatus, non p. R., qui me de uobis
 uindicet.“ cum nihilo minus post ista fremerent, exclama- 3
 uit: „Quirites, discedite atque arma deponite.“ mi- 4
 rando exemplo depositis armis, depositis etiam sagulis
 militaribus omnes non ad castra, sed ad deuorsoria uaria
 10 recesserunt. tuncque priuatim intellectum est, quantum 5
 eius seueritas posset. denique etiam signa stipatores et i 6
 qui imperatorem circumdederant in castra rettulerunt,
 arma collecta populus ad Palatium tulit. eam tamen le- 7
 gionem quam exauctorauit rogatus post dies XXX, prius-
 15 quam ad expeditionem Persicam proficisceretur, loco suo
 restituit eaque pugnante maxime uicit, cum tamen tribu-
 nos eius capitali adfecit supplicio, quod per negligentiam
 illorum milites apud Dafnem luxuriati essent, uel per co-
 niuentiam seditionem fecisset exercitus.

20 Magno igitur apparatu inde in Persas profectus Artaxer- 55
 xerxen regem potentissimum uicit, cum ipse cornua ob-
 iret, milites admoneret, sub ictu teli uersaretur, manu
 plurimum faceret, singulos quosque milites ad laudem
 uerbis adduceret. fuso denique fugatoque tanto rege, qui 2
 25 cum septingentis elephantis falcatisque mille et octingentis
 curribus ad bellum uenerat equitum multis milibus sta-
 tim Antiochiam redit et de praeda, quam Persis diripuit,
 suum ditauit exercitum, cum et tribunos ea quae per ui-
 cos diripuerant et duces et ipsos milites habere iussisset.
 30 tumque primum serui Persae apud Romanos fuerunt, 3

1 fremeret — minaretur *M* 3 estis *M* 5 resp// *B* 9
 de castra *BP* deuorsoria *B*¹ (*lineola postea eras.*) uari *BP*
 10 priuatum *BP* 11 hi *BPM* 18 conibentiam *BP* com-
 bentiam *M* 19 fecissent *M* 20 inde] de in *P* ex in *corr. t.*
Iord. in *om.* *BPM* 21 ipse Alexander *P*³ *M* adiret *M*
 22 subiectustu *BP* subiectus *M* 23 aut laudem *BP* 27 an-
 thiochiam *P* 29 diripuerat *B*¹ *M* et ante ipsos *om.* *B*¹
 ipses *B*¹ 30 cumque *BP* Persae serui *M*

quos quidem, quia indigne ferunt Persarum reges, quem-
 piam suorum alicui seruire, acceptis pretiis reddidit pre-
 tiumque uel is qui manu ceperant seruos dedit uel in
 56 aerarium contulit. post hoc Romam uenit triumphoque
 pulcherrimo acto apud senatum primum haec uerba ha- 5
 2 buit. Ex actis senatus die VII kl. Octob.: „Persas, p. c.,
 uicimus. longae eloquentiae opus non est, tantum scire
 3 debetis, quae illorum arma fuerint, qui apparatus. iam
 primum elefanti septingenti idemque turriti cum sagitta-
 riis et onere sagittarum. ex his triginta cepimus, ducenti 10
 4 interfecti iacent, decem et octo perduximus. falcati cur-
 rus mille† se. adducere interfectorum animalium currus
 ducentos potuimus, sed id, quia et fingi poterat, facere
 5 supersedimus. centum et uiginti milia equitum eorum
 fudimus, catafractarios, quos illi clibanarios uocant, de- 15
 cem milia in bello interemimus, eorum armis nostros ar-
 mauimus. multos Persarum cepimus eosdemque uendidi-
 6 nus. terras interamnanas [Mesopotamiae scilicet] ne-
 7 clectas ab impura illa belua recepimus. Artaxerxen, po-
 tentissimum regem tam in re quam nomine, fusum fuga- 20
 uimus, ita ut eum terra Persarum fugientem uideret, et
 qua ducta fuerant quondam signa nostrorum, ea rex ipse
 8 signis effugit relictis. haec sunt, p. c., gesta. eloquentiae
 opus non est: milites diuites redeunt, laborem in uicto-
 9 ria nemo sentit. uestrum est supplicationem decernere, 25
 ne dis uideamur ingrati.“ Adclamatio senatus: „Alexan-
 der Auguste, di te seruent. Persice maxime, di te ser-
 uent. uere Parthicus, uere Persicus. trophaea tua et nos
 10 uidemus, uictorias et nos uidemus. iuueni imperatori,
 patri patriae, pontifici maximo. per te uictoriam undique 30

3 uel his *BM* uel, his *P* ceperat *BP* 7 loquentiae *P*¹
corr. *P*³ 9 turritium *BP* 10 et his *BP* trecentos *M*
 12 se *BP* sed *M* mille *MDC* *C* *MDCCC* *S* an ex uersu seq. huc intru-
 sum est? interfecturum *BP*¹ animali *P*¹ 14 eo *M*
 15 illic liban. *P* 16 intereminus *B* 18 interamnanas *B*
 Mesopotamiae scilicet *del. C* 20 in *om.* *M* 21 uiderent *BP*
 22 quae ducta *BPM* qua educta *Iordan.* 23 eloquentia *M*
 25 sensit *S* 27 di *B*²

praesumimus. ille uincit qui militem regit. diues senatus,
 diues miles, diues p. R.“ Dimisso senatu Capitolium 57
 ascendit atque inde re diuina facta et tunicis Persicis in
 templo locatis contionem huiusmodi habuit: „Quirites,
 5 uicimus Persas. milites diuites reduximus. uobis con-
 giarium pollicemur, cras ludos circenses Persicos dabi-
 mus.“ Haec nos et in annalibus et apud multos repperi- 2
 mus. sed quidam dicunt, a seruo suo eum proditum non
 uicisse regem sed, ne uinceretur, fugisse. quod contra 3
 10 multorum opinionem dici, non dubium est is qui pluri-
 mos legerint. nam et amisisse illum exercitum dicunt
 fame frigore ac morbo, ut Herodianus auctor est contra VI 6, 3
 multorum opinionem. Post hoc cum ingenti gloria comi- 4
 tante senatu equestri ordine atque omni populo circum-
 15 fusisque undique mulieribus et infantibus, maxime mili-
 tum coniugibus, pedes Palatium conscendit, cum retro
 currus triumphalis a quattuor elefantis traheretur. leua- 5
 batur manibus hominum Alexander, uixque illi per horas
 quattuor ambulare permissum est. undique omnibus cla-
 20 mantibus: „Salua Roma, quia saluus est Alexander.“ alia 6
 die actis circensibus et item ludis scaenicis deinceps con-
 giarium populo Romano dedit. puellas et pueros, quem- 7
 ammodum Antoninus Faustinianas instituerat, Mammaeas
 et Mammaeanos instituit.

25 Actae sunt res feliciter et in Mauretania Tingitana per 58
 Furium Celsum et in Illyrico per Varium Macrinum ad-
 finem eius et in Armenia per Iunium Palmatum, atque ex
 omnibus locis ei tabellae laureatae sunt delatae. quibus
 in senatu et apud populum lectis † uario tempore cum
 30 etiam de Isauria optate uenisset, omnibus nominibus est
 ornatus. is uero qui rem p. bene gesserant consularia or- 2

1 milites *M* 10 his *BPM* 11 legerit *BP* 12 aucto-
 res c. *BP*¹ corr. *P*³ 17 leuebatur *BP* 18 illis *BP* 23
 faustianas *P*¹ stituerat *BP* mammeanas et mammeanos
BP 25 aciae *B*¹ feliciter res *B*¹ tingitana *BM*
 29 uario tempore — uenisset cf. quae adnotauī ad c. 43 et hist.
 crit. p. 30 30 de aueia *Reg.* 31 adornatus *M* his *BPM*
 is scripsi

namenta decreta sunt, additis etiam sacerdotiis et agro-
 rum possessionibus is qui erant pauperes et aeuo iam
 3 graues. captiuos diuersarum nationum amicis donauit, si
 aetas puerilis aut iuuenalis permisit, si qui tamen regii
 aut nobiliores fuerunt, eos militiae, non tamen magnae 5
 4 deputauit. sola quae de hostibus capta sunt, limitaneis
 ducibus et militibus donauit, ita ut eorum essent, si here-
 des eorum militarent, nec umquam ad priuatos pertine-
 rent, dicens, attentius eos militaturos, si etiam sua rura
 5 defenderent. addidit sane his et animalia et seruos, ut 10
 possent colere quod acceperant, ne per inopiam homi-
 num uel per senectutem possidentium desererentur rura
 uicina barbariae, quod turpissimum ille ducebat.
 59 Post haec cum ingenti amore apud populum et sena-
 tum uiueret, et sperantibus uictoriam cunctis et inuitis 15
 eum dimittentibus ad Germanicum bellum profectus est,
 deducantibus cunctis per centum et centum quinquaginta
 2 milia. erat autem grauissimum rei p. atque ipsi, quod
 3 Germanorum uastationibus Gallia diripiebatur. pudorem-
 quē augebat, quod uictis iam Parthis ea natio imminebat 20
 rei publicae ceruicibus, quae semper etiam minusculis
 4 imperatoribus subiecta uidebatur. magnis igitur itineri-
 bus, laetis militibus contendit. sed cum ibi quoque sedi-
 5 tiosas legiones conperisset, abici eas praecepit. uerum
 Gallicanae mentes, ut sese habent durae ac retorridae et 25
 saepe imperatoribus graues, seueritatem hominis nimiam
 6 et longe maiorem post Heliogabalum non tulerunt. de-
 nique agentem eum cum paucis in Brittania, ut alii uo-
 lunt in Gallia in uico cui Sicilia nomen est, non ex
 omnium sententia sed latrocinantium modo quidam mili- 30
 tes et i praecipue qui Heliogabali praemiis effloruerunt,
 cum seuerum principem pati non possent, occiderunt.
 7 multi dicunt, a Maximino inmissos tirones, qui ei ad

1 additus *B¹P* 2 his *BP* 4 iuuenilis *M* 5 nobiles
B¹ 7 post essent *add. BP* militarent 17 c et L millia *M*
 22 igi *P¹* *corr. P³ exc.* 25 retrogredae *M* 29 est] esse
BP¹ 31 hi *BBM* i *scripsi* praemis *B¹* etflotuerunt *BP¹*
 exfloruerunt *exc.* effloruerant *M* ecfloruerunt *Iord.*

exercendum dati fuerant, eum occidisse, multi aliter; a 8
 militibus tamen constat, cum iniuriose quasi in puerum
 eundem et matrem eius auaram et cupidam multa di-
 xissent.

5 Imperauit annis XIII diebus VIII. uixit annis XXVIII 60
 mensibus III diebus VII. egit omnia ex consilio matris, 2
 cum qua occisus est. Omina mortis haec fuerunt: cum 3
 natalem diem commendaret, hostia cruenta effugit et, ut
 se ciuilitate gerebat ac permixtus populo erat, albam eius
 10 uestem, cum qua constiterat, cruentauit. laurus in Pala- 4
 tio eius ciuitatis a qua proficiscebatur ad bellum, ingens
 et antiqua tota subito decedit. arbores fici tres, quae ficus 5
 eas ferrent quibus Alexandrianarum nomen est, subito
 ante illius tentorium deciderunt, cum tentoria imperato-
 15 ria his adnexa essent. mulier Dryas eunti exclamauit 6
 Gallico sermone: „Vadas nec uictoriam speres nec te
 militi tuo credas.“ tribunal ascendit, ut contionaretur et 7
 faustum aliquid diceret, et ita coepit: „Occiso imperatore
 Heliogabalo.“ hoc tamen omni fuit quod iturus ad bel- 8
 lum milites adloqui minus fausta oratione coeptauerat.

Sed haec omnia uehementissime contempsit pro- 61
 fectusque ad bellum in loco supra dicto ita occisus est:
 pranderat forte publico, ut solebat, conuiuio, id est aper- 2
 tis papilionibus cibo militari accepto, neque enim aliud a
 5 discutientibus militibus in tentoriis est repertum. et cum 3
 quiesceret post conuiuium, hora diei ferme septima unus
 ex Germanis, qui scurrarum officium sustinebat, ingres-
 sus dormientibus cunctis, solo tamen imperatore interui-
 gilante uisus est; cui Alexander „Quid istic, inquit, con- 4
 20 tubernalis? num aliquid de hostibus nuntias?“ at ille 5

1 datis B dati// P da///s exc. 3 cupidem B 7 omnia
 BP 8 ostia BP 9 ciliter BP¹ exc. corr. P³ generabat
 BP¹ exc. populo om. B 10 cruentabit BP 11 cuius
 BP¹ cuiusdam P³ M eius scripsi (huius Iord.) 12 feci BP
 post tres B¹ add. subito decedit 16 ne te BPM 17 ut om.
 BP¹ add. P³ 18 et addidit Iordan. 19 nomini B 25
 discumbentibus M 26 quiesceret] dormiret M 29 est hic
 BPM istic em. Iordan. contubernales BP¹

- metu perterritus et sperans, non posse se euadere, quod in tentorium principis inruisset, ad contubernales suos uenit eosque ad durum principem interimendum cohortatus est. qui subito plures armatique ingressi inermes et obsistentes contrucarunt *et* ipsum plurimis ictibus confoderunt. aliqui dicunt, omnino nihil dictum sed tantum a militibus clamatum „Exi, recede“, atque ita obtruncatum iuuenem optimum *** sed omnis apparatus militaris, qui postea est ductus in Germaniam a Maximino, Alexandri fuit et potentissimus quidem per Armenios et Osdroenos et Parthos et omnis generis hominum.
- 62, ^ε Contempsisse Alexandrum mortem, cum ferocitas mentis qua militem semper adtriuuit tum etiam illa declarant: Thrasybulus mathematicus illi amicissimus fuit. qui cum ei dixisset, necessitatem esse, ut gladio barbarico periret, primo laetatus est, quod sibi mortem bellicam et imperatoriam crederet imminere; deinde disputauit ostenditque, optimos quosque uiolenta morte consumptos, cum diceret ipsum Alexandrum, cuius nomen teneret, Pompeium Caesarem Demosthenem Tullium et ceteros insignes uiros qui non quieta morte oppetissent. tantumque animi habuit, ut putaret se diis comparandum, si in bello periret. sed res eum fefellit: nam et gladio barbarico et scurrae barbari manu, uerum non in bello sed belli tempore perit.
- 63 Mortem eius milites et qui exauctorati ab eo quondam fuerant grauissime tulerunt atque auctores caedis trucidarunt. populus uero Romanus senatusque omnis cum prouincialibus cunctis neque tristius umquam neque asperius acceperunt, simul quod successoris asperitas atque

1 se *om.* *M* adere *BP*¹ *corr.* *P*³ 3 exhortatus *M* 4
ermes *B*¹ 5 et *om.* *B*¹ *P* ipsum autem *exc.* ipsumque *M*
confuderunt *BP*¹ *exc.* 7 atque ita *om.* *P*¹ 8 post optimum *P*²
add. dimiserunt. *conplura intercidisse suspicatur C* 13 cum *B*
14 thrasibylus *B* thrasibulus *B*² 20 demosthen *B* demo-
sthen *P*¹ *exc.* 21 qui *om.* *M* oppetisse *M* 24 uerō *P*¹
26 exauctoritate *B* quondam *B*¹ *P*¹ quadam *B*³ 28 que
omnis — tristius *om.* *B*¹ 29 prouincialibus *P* *conieci* tri-
stius quicquam neque

rusticitas Maximini, utpote hominis militaris, cui cum filio post eum imperium delatum est, grauiorem fati necessitatem uidebatur ostendere. senatus eum in deos 3 rettulit. cenotafium in Gallia, Romae sepulcrum amplissimum meruit. dati sunt et sodales, qui Alexandriani 4 appellati sunt; addita ei festiuitas matris nomine atque ipsius, quae hodieque Romae religiosissime celebratur natali eius die. causa occidendi eius ab aliis haec fuisse 5 perhibetur quod mater eius relicto bello Germanico orientem ad iactantiam sui uellet redire, atque ob hoc esset iratus exercitus. sed haec ab amatoribus Maximini ficta 6 sunt, qui uideri noluerunt, imperatorem optimum ab amico suo interfectum contra iura humana atque diuina.

Hactenus imperium p. R. eum principem habuit qui 64
15 diutius imperaret, post eum certatim inruentibus et aliis semestribus, aliis annuis, plerisque per biennium, ad summum per triennium imperantibus usque ad eos principes qui latius imperium tetenderunt, Aurelianum dico et deinceps. de quibus, si uita subpeditauerit, ea quae con- 2
20 perta fuerint publicabimus.

Reprehensa sunt in Alexandro haec: quod Syrus esse 3 nolebat, quod aurum amabat, quod suspiciosissimus erat, quod uectigalia multa inueniebat, quod se Magnum Alexandrum uideri uolebat, quod nimis seuerus in milites 25 erat, quod curas *de* priuatis agebat. quae omnia in re p. instituerat.

Scio sane plerosque negare, hunc a senatu Caesarem 4 appellatum esse sed a militibus, qui uerum prorsus ignorant; dicere praeterea, non hunc fuisse consobrinum 30 Heliogabali. qui, ut nos sequantur, historicos eius temporis legant et maxime Acholium, qui et itinera huius principis scripsit.

8 nata BP 11 haec aliamat. B¹ 13 humana] romana
BPM 16 sementibus BP¹ aliis om. BP¹ add. P³ 17
imperantibusque ad BP 22 suspiciosimus P¹ 24 uiri uolebat B¹ 25 de add. S priuatas M 28 ignorat BP¹
31 itinera BPM intima Lipsius ep. cent. II misc. 18 ego Acholium
et interiora Alexandri scripsisse existimo

- 65 Soles quaerere, Constantine maxime, quid sit quod hominem Syrum et alienigenam talem principem fecerit, cum tot Romani generis, tot aliarum prouinciarum repperiantur improbi impuri crudeles abiecti iniusti libidinosi.
- 2 iam primum possum de bonorum uirorum respondere 5 sententia, potuisse natura, quae ubique una mater est, bonum principem nasci, deinde timore, quod pessimus
- 3 esset occisus, hunc optimum factum. sed quia uerum mihi suggerendum, clementiae ac pietati tuae lecta re-
- 4 serabo. notum est illud pietati tuae, quod in Mario 10 Maximo legisti, meliorem esse rem p. et prope tutiorem in qua princeps malus est ea in qua sunt amici principis mali, si quidem unus malus potest a plurimis bonis corrigi, multi autem mali non possunt ab uno quamuis bono ulla
- 5 ratione superari. et id quidem ab Homullo ipsi Traiano 15 dictum est, cum ille diceret, Domitianum pessimum fuisse, amicos autem bonos habuisse, atque ideo Claudium magis odio fuisse, † quae rem p. temporis uitae ille, quia melius est unum malum pati quam multa.
- 66 Sed ut ad rem redeam, Alexander quidem et ipse 20 optimus fuit [nam hoc nemo uult nisi bonus] et optimae
- 2 matris consiliis usus est. at tamen amicos sanctos et uenerabiles habuit, non malitiosos non furaces non factiosos non callidos non ad malum consentientes non bonorum inimicos non libidinosos non crudeles non circum- 25 uentores sui non inrisores non qui illum quasi fatuum circumducerent, sed sanctos uenerabiles continentes religiosos amantes principis sui et qui de illo nec ipsi ride-

3 cum *om.* *B*¹ 6 potuitse *BP*¹ 8 ueramist *BP* uera mihi sunt suggerenda *S* uerum est. *M* mihi ex *S* coniectura addidi 9 reseruabo *P* 13 plurimi *BP*¹ 15 homulio *BP**M* *em.* *S* 17 illum *BPM* Claudium *corr.* *S* 18 qui remp. peioris uitae hominibus commendauerat quia *M* in rep. temporis sui quam ille quia *S* an illo? quam melius *B* 19 multos. et *BPM* multa. Sed scripsi 21 transponit *S*: optimus fuit et optimae matris consiliis usus est, nam hoc nemo uult nisi bonus. nam hoc — bonus *del.* *Iordan* 22 ac tamen *M* 23. 25 non ante factiosos et ante crudeles *om.* *BP*¹ *ada.* *P*³ 26 qui si ullum *BP*¹ 28 nec in ipsi *BP*¹ *corr.* *P*³

rent nec risui esse uellent, qui nihil uenderent nihil mentirentur nihil fingerent, numquam deciperent existimationem principis sui sed amarent. huc accedit quod eunuchos nec in consiliis nec in ministeriis habuit, qui soli principes perdunt, dum eos more gentium aut regum Persarum uolunt uiuere, qui eos a populo et amicis summovent, qui internuntii sunt aliud quam respondetur saepe referentes, claudentes principem suum et agentes ante omnia, ne quid sciat. qui cum empti sint et serui euirati quid tandem possunt boni sapere? erat denique eius ipsius sententia: „Ego de praefectorum et consulum et senatorum capitibus mancipia aere emptia iudicare non patior.“

Scio, imperator, quod periculo ista dicantur apud imperatorem, qui talibus seruiit, sed salua re p. posteaquam intellexisti, quid mali clades istae habeant et quemadmodum principes circumueniant, et tu eos eo loci habes ut nec clamide uti iusseris sed de necessitatibus domesticis delegaris.

Iam illud insigne, quod solum intra Palatium praeter praefectum et Vlpianum quidem neminem uidit nec dedit alicui facultatem uel fumorum uendendorum de se uel sibi de aliis male loquendi maxime occiso Turino, qui illum quasi fatuum et uacordem saepe uendiderat. his accessit, quod amicos et parentes Alexander si malos repperit, aut puniuit aut, si uetus uel amicitia uel necessitudo non siuit puniri, dimisit a se dicens: „His carior est mihi totis res p.“

Et ut scias, qui uiri in eius consilio fuerint: Fabius Sabinus, Sabini insignis uiri filius, Cato temporis sui,

1 ualent *B*¹ metirentur *B* 3 se am. *BP* eunuchis
*B*¹ eunuchus *P*¹ 6 et [etiam *M*] amicissimum mouent *BPM*
 principem *add. P*³ *em. S* 9 qui *om. B*¹ sunt *B* perui
 fuerit *BP* prauī fuerint *M* per uim euirati *S* serui euirati *scripsi*
 11 consulem *B*¹ 14 imperator constantine *P*³ *M* quo *M*
 16 intellegisti *BP* quemadmodum *P* 20 illud bis *script.*
*P*¹ 22 fumorem *B* 23 thrurino *BP*¹ 25 accensit *B*
 26 clementia *B*¹ amicitia *B*² 28 tota *BPM* totis *scripsi uid.*
exerc. crit. p. 7 29 fuerit *B*

Domitius Vlpianus, iuris peritissimus; Aelius Gordianns, Gordiani imperatoris filius scientia iuris insignis; Iulius Paulus, iuris peritissimus; Claudius Venacus, orator amplissimus; Catilius Seuerus, cognatus eius, uir omnium doctissimus; Aelius Serenianus, omnium uir sanctissimus; Quintilius Marcellus, quo meliorem ne historiae
 2 quidem continent. his tot atque aliis talibus uiris quid
 3 mali potuit cogitari uel fieri, cum ad bonum consentirent?
 3 et hos quidem malorum cohors depulerat, quae circum-
 uenerat Alexandrum primis diebus, sed prudentia iuuenis
 10 occisis atque depulsis et amicitia ista sancta conualuit.
 4 hi sunt qui bonum principem Surum fecerunt, et item
 amici mali, qui Romanos pessimos etiam posteris tradi-
 derunt, suis uitii laborantes.

1 Antonius Gordianus *S* 2 imperatoris ipsa res uiri *BP*
 ipsa rep. uiri *M* filius et ipse imperator uir ins. *S* scientia iuris
 scripsi (cf. *Gord. 18*) 6 marcellius *BP*¹ 8 sentirent *P*¹*M*
 9 eos *M* qui circumuenerant *M* 11 his malis occisis
*P*³*M* et om. *M* 12 hii *B* suum *BPM em. S* fecerent
*BP*¹ corr. *P*³ ut item *S* 13 romanus *B* 14 alexander
 seuerus l. aelii lampridii explicit *BP*

SCRIPTORES
HISTORIAE AVGVSTAE

RECENSUIT

HERMANNVS PETER

VOLVMEN ALTERVМ

LIPŒIAE
IN AEDIBVS B. G. TEVBNERI
MDCCCLXV

LIPSIAE: TYPIS B. G. TEVBNERI

VITAE

DIVERSORVM PRINCIPVM ET TYRANNORVM

A DIVO HADRIANO VSQVE AD NVMERIANVM

A DIVERSIS CONPOSITAE

II

MAXIMINI DVO

IVLI CAPITOLINI

Ne fastidiosum esset clementiae tuae, Constantine 1
maxime, singulos quosque principes uel principum libe-
5 ros per libros singulos legere, adhibui moderationem,
qua in unum uolumen duos Maximinos, patrem filium-
que, congererem. seruauī deinceps hunc ordinem, quem 2
pietas tua etiam ab Tatio Cyrillo, clarissimo uiro, qui
Graeca in Latinum uertit, seruari uoluit. quod quidem 3
10 non in uno tantum libro sed etiam in plurimis deinceps
reseruabo, exceptis magnis imperatoribus, quorum res
gestae plures atque clariores longiorem desiderant tex-
tum.

Maximinus senior sub Alexandro imperatore enituit. 4
15 militare autem sub Seuero coepit. Hic de uico Threiciae 5
uicino barbaris, barbaro etiam patre et matre genitus,
quorum alter e Gothia, alter ex Halanis genitus esse per-
hibetur. et patri quidem nomen Micca, matri Hababa 6
fuisse dicitur. sed haec nomina Maximinus primis tempo- 7
20 ribus ipse prodidit, postea uero, ubi ad imperium uenit,

1 incipiunt maximi duo iuli [iulii *P*] capitolini feliciter *BP*
ad constantinum aug. *add. P*³ 6 qu \equiv a *P* duos maxime *P*¹

7 seruari *BP* seruari deinceps *et* quod quidem *del. Mom-*
senus 11 reserabo *B* reseruabo *P* (u *in ras.*) 16 uicini *BP*
uicino *exc. M* 18 Micea *M* Mecca *Symmachus ap. Iord. d. r.*
Get. c. 15 Ababa *M Symm. l. s.*

occuli praecepit, ne utroque parente barbaro genitus imperator esse uideretur.

- 2 Et in prima quidem pueritia fuit pastor, nonnumquam
etiam † procerce, qui latronibus insidiaretur et suos ab
2 incursionibus uindicaret. prima stipendia equestria huic 5
fuere. erat enim magnitudine corporis conspicuus, uir-
tute inter omnes milites clarus, forma uirili decorus, fe-
rus moribus, asper superbus contemptor, saepe tamen
3 iustus. innotescendi sub Seuero imperatore prima haec
4 fuit causa: natali Getae, filii minoris, Seuerus militares 10
dabat ludos propositis praemiis argenteis, id est armillis
5 torquibus et balteolis. hic adulescens et semibarbarus et
uix adhuc Latinae linguae, prope Thraecicae, imperato-
rem publice petit, ut sibi daret licentiam contendendi
6 cum is qui iam non mediocri loco militarent. magnitudi- 15
nem corporis Seuerus miratus primum eum cum lixis
conposuit, sed fortissimis quibusque, ne-disciplinam mi-
7 litarem conrumperet. tunc Maximinus sedecim lixas uno
sudore deuicit sedecim acceptis praemiis minusculis non
3 militaribus iussusque militare. tertia forte die cum pro- 20
cessisset Seuerus ad campum, in turba exultantem more
barbarico Maximinum uidit iussitque statim tribuno, ut
2 eum coherceret ac Romanam disciplinam inbueret. tunc
ille, ubi de se intellexit imperatorem locutum, suspicatus
barbarus, et notum se esse principi et inter multos con- 25
3 spicuum, ad pedes imperatoris equitantis accessit. tum
uolens Seuerus explorare, quantus in currendo esset,
equum admisit multis circuitibus, et cum senex impe-
rator laborasset, neque ille a currendo per multa spatia
desisset, ait ei: „Quid uis Thracisce? num quid delectat 30
luctari post cursum?“ tum „Quantum libet, inquit, impe-

1 aculi *BP exc.* utroque *P t. Iord.* 3 nonnum etiam *B¹P exc.* 4 etiam *om. M* procerce *coni. S* etiam latro, certe *Eyssenhardt* 6 conspius *P¹* 10 natale *exc.* timoris *B*
13 thraecica *BP* threica *M* thraecicae *exc.* 15 his *BP* 17
quibus nec *BP exc. M* 19 minusculis *B* 20 non militare
exc. 25 in multos *exc.* 29 spatia *BPM* 30 dedisset *B*
eis *BP¹ (s eras.) exc.¹*

rator.“ post hoc ex equo Seuerus descendit et recentis- 4
simos quosque ac fortissimos milites ei comparari iussit.
tum ille more solito septem fortissimos uno sudore uicit 5
solusque omnium a Seuero post argentea praemia torque
aureo donatus est iussusque inter stipatores corporis
semper in aula consistere. hinc igitur factus conspicuus 6
inter milites clarus, amari a tribunis, a connilitonibus
suspici, inpetrare ab imperatore quod uellet, locis etiam
militiae a Seuero adiutus, cum esset peradulescens, lon-
gitudine autem corporis et uastitate et forma atque ocu-
lorum magnitudine et candore inter omnes excelleret.

Bibisse autem illum saepe in die uini Capitolinam 4
amforam constat, comedisse et quadraginta libras carnis,
ut autem Cordus dicit, etiam sexaginta. quod satis con- 2
stat, holeribus semper abstinuit, a frigidis prope semper,
nisi cum illi potandi necessitas. sudores saepe suos ex- 3
cipiebat et in calices uel in uasculum mittebat, ita ut duos
uel tres sextarios sui sudoris ostenderet.

Hic diu sub Antonino Caracallo ordines duxit centu- 4
riatos et ceteras militares dignitates saepe tractauit. sub
Macrino, quod eum qui imperatoris sui filium occiderat
uehementer odisset, a militia desiit et in Thracia in uico
ubi genitus fuerat possessiones comparauit ac semper
cum Gothis commercia exercuit. amatus est autem unice
a Getis quasi eorum ciuis. Halani quicumque ad ripam 5
uenerunt, amicum eum donis uicissim recurrentibus ad-
probabant. Sed occiso Macrino cum filio suo, ubi Helio- 6
gabalum quasi Antonini filium imperatorem conperit, iam
maturae aetatis ad eum uenit petitque, ut quod auus eius
Seuerus iudicii circa se habuerat, et ipse haberet. *sed*
apud inpurum hominem ualere nihil potuit. nam dicitur 7
cum eo iocatus esse Heliogabalus turpissime, dicens:

3 soloto <i>P</i> ¹	6 igitus <i>BP</i> ¹	8 suscipi <i>BP exc. M</i>	im-
perare <i>BP</i> ¹ (<i>corr. P</i> ³) <i>exc. M</i>	16 necessitas esset <i>M</i>	17	
fasculum <i>B</i>	19 centuriatus <i>M</i>	22 malitia <i>B milita exc.</i>	
thraci <i>exc.</i>	23 possessiones <i>P</i>	25 ciues <i>BP exc.</i>	28 im-
peratore <i>B an imperare?</i>	30 <i>sed om. BP exc. M</i>	32 dice-	

ris Maximine — lassasse *Mommsenus* diceris *post milites add. M*

„Maximine, sedecim et uiginti et triginta milites aliquando lassasti: potes tricies cum muliere perficere?“
 8 tum ille, ubi uidit infamem principem sic exorsum, a malitia discessit. et tamen retentus est per amicos Heliogabali, ne hoc quoque illius famae accederet quod uirum temporis sui fortissimum et quem alii Herculem, alii Achillem, Aiace[m] alii uocabant, a suo exercitu dimoueret. Fuit igitur sub homine impurissimo tantum honore tribunatus, sed numquam ad manum eius accessit, numquam illum salutauit per totum triennium huc atque illuc
 2 discurrens; modo agris modo otio modo fictis languoribus occupatus est. Occiso Heliogabalo, ubi primum conperit, Alexandrum principem nominatum, Romam contendit. quem Alexander miro cum gaudio, mira cum gratulatione suscepit, ut in senatu uerba faceret talia: „Maximinus, p. c., tribunus, cui ego latum clauum addidi, ad me confugit, qui sub impura illa belua militare non potuit, qui apud diuum parentem meum Seuerum tantus
 5 fuit quantum illum fama conperitis.“ statim denique illum tribunum legionis quartae ex tironibus, quam ipse composuerat, dedit et eum in haec uerba prouexit: „Veteres milites tibi, Maximine mi carissime atque amantissime, idcirco non credidi quod ueritus sum, ne uitia eorum sub
 7 aliis inolescentia emendare non posses. habes tirones: ad tuos mores, ad tuam uirtutem, ad tuum laborem eos fac militiam condiscere, ut mihi multos Maximinos rei optabiles solus efficias.“

2 lassasse *BPM* lassasses *exc.*¹ lassassed *exc.*² lassasti scripsi (*Eyssen.*) perficere *B* 3 exosum *BP exc. M* malitia *B* 7 alii Aiace[m] *M* diuomeret *exc.* 8 igitur Maximinus *P³M* 9 tribunus *Mommsenus* 12 est *del. Gr.* ubi primum] in *B* et *P* secuntur uerba uit. *Alex. c. 43* „fecisset et templa reliqua deserenda“. haec pars uitae Maximini usque ad *c. 18* „et omnes qui mecum“ interiecta est in uit. *Max. et Balb. post. u. c. 8*: „eius homines uulgares“. cf. *praef. p. XIII* occupatus est. ubi uero Maximinus comperit *M* 15 aut *BP¹* 17 uelua *BP¹* 19 fame *BP* 20 tironibus *BPM* quam *om. BP¹* 21 et *om. BPM* 24 aleis inolescentia *BP* 26 addiscere *M* reperi *B* reperi *P*

Accepta igitur legione statim eam exercere coepit. 6
 quinta quaque die iubebat milites decurrere, in se simu- 2
 lacra bellorum agere, gladios loricas galeas scuta tunicas et omnia arma illorum cottidie circumspicere; calcia- 3
 5 menta quin etiam ipse prospiciebat, prorsus autem ut patrem militibus praeberet. sed cum eum quidam tribuni reprehenderent dicentes: „Quid tantum laboras, cum eius loci iam sis, ut ducatum possis accipere?“ ille dixisse fertur: „Ego uero, quo maior fuero, tanto plus laborabo.“ exer- 5
 10 cebat cum militibus ipse luctamina, quinos senos et septenos iam grandaeus ad terram prosternens. denique in- 6
 uidentibus cunctis, cum quidam tribunus superbior, magni corporis, uirtutis notae atque ideo ferocior, ei dixisset: „Non magnam rem facis, si tribunus tuos milites uincis“, ille ait: „Visne congrediamur?“ cumque ad- 7
 15 uersarius adnuisset, uenientem contra se palma in pectus percussum supinum reiecit et continuo dixit: „Date alium, sed tribunum.“ Erat praeterea, ut refert Cordus, magnitudine tanta ut octo pedes digitis sex diceretur egressus; 8
 20 pollice ita uasto ut uxoris dextrocherio uteretur pro anulo. iam illa prope in uulgi ore sunt posita, quod amaxas manibus adtraheret, raedam onustam solus moueret, equo si pugnum dedisset, dentes solueret, si calcem, crura frangeret, lapides toficios friaret, arbores teneriores scinderet, alii denique eum Crotoniaten Milonem, alii Hercule- 25
 lem, Antaeum alii uocarent.

His rebus conspicuum uirum Alexander, magnorum 7
 meritorum iudex, in suam perniciem omni exercitui praefecit, gaudentibus cunctis ubique tribunis ducibus et militibus. denique totum eius exercitum, qui sub Heliogabalo 2
 30 magna ex parte torpuerat, ad suam militarem disciplinam retraxit. quod Alexandro, ut diximus, optimo quidem 3
 imperatori, sed tamen cuius aetas ab initio contemni po-

4 caltiamenta *P t. Iord.* 5 ut autem *BP* ut se parem *M*
 autem ut *scripsi* 6 repprehendent *B* reprehendunt *P* 8 ille
om. M 11 grandaeus *B* grandaeuos *P* 14 tribunas *B*¹ tribunos
*P*¹ 19 digito uideretur *BPM em. C cf. Max. iun. 2* 22 raedam
 — friaret *P sup. text.* 26 antheum *BP* 31 suum *B* 33 gr

4 tuerit, grauissimum fuit. nam cum in Gallia esset et non
 longe ab urbe quadam castra posuisset, subito inmissis
 militibus, ut quidam dicunt, ab ipso, ut alii, tribunis bar-
 5 ximino iam imperatore appellato. et causam quidem 5
 Alexandri interimendi alii aliam fuisse dicunt. quidam
 enim Mammaeam dicunt auctorem fuisse, ut filius de-
 serto bello Germanico orientem peteret, atque ideo mili-
 6 tes in seditionem prorupisse. quidam, quod ille nimis
 seuerus esset et uoluisset ita in Gallia legiones exaucto- 10
 rare ut exauctorauerat in oriente.

8 Sed occiso Alexandro Maximinus primum e corpore
 militari et nondum senator sine decreto senatus Augustus
 ab exercitu appellatus est filio sibimet in participatum
 dato; de quo pauca quae nobis sunt cognita mox dice- 15
 2 mus. Maximinus autem ea fuit semper astutia, ut milites
 non uirtute regeret sed etiam praemiis et lucris amantis-
 3 simos redderet. numquam ille annonam cuiuspiam tulit.
 4 numquam siuit *ut* quis in exercitu miles faber aut alte-
 rius rei, ut plerique sunt, artifex esset, solis uenationi- 20
 5 bus legiones frequenter exercens. sed inter has uirtutes
 tam crudelis fuit, ut illum alii Cyclopem, alii Busirem,
 alii Scirona, nonnulli Falarem, multi Tyfona uel Gygam
 6 uocarent. senatus eum tantum timuit, ut uota in templis
 publice priuatimque, mulieres etiam cum suis liberis fa- 25
 7 cerent, ne ille umquam urbem Romam uideret. audie-
 bant enim, alios in crucem sublato, alios animalibus nu-
 per occisis inclusos, alios feris obiectos, alios fustibus
 elisos, atque omnia haec sine dilectu dignitatis, cum ui-
 deretur disciplinam uelle regere militarem, cuius exemplo 30
 8 ciuilia etiam corrigere uoluit. quod non conuenit prin-

potuerit *B* 3 a tribunis *M* 7 mammeam *BPM* 11 ho-
 riente *B*¹ 12 maximus *BP*¹ primus *Vrsinus* 14 parti-
 cipato *B* 19 suit *B* fuit *PM* qui sine ex. *BP* siuit ut quis in
 exerc. *scripsi* 22 busiridem *B*²*M* 23 cironam *BP* chiro-
 nem *M* Scirona *S* an Cercyona? tyfonam *BP* tiphonem *M*
 em. *S* gigantam *BP* gigem *M* Gygam *scripsi* 29 omnia *ψ B*
 delictu *M* 31 corrigeret *B*¹

cipi, qui uelit diligi. erat enim ei persuasum, nisi crude-
 litate imperium non teneri. simul et uerebatur, ne prop- 9
 ter humilitatem generis barbarici a nobilitate contemne-
 retur. meminerat praeterea, se Romae etiam a seruis 10
 nobilium contemptum esse, ita ut ne a procuratoribus qui-
 dem eorum uideretur. et, ut se habent stultae opiniones, 11
 tales eos contra se sperabat futuros, cum iam imperator
 esset. tantum ualet conscientia degeneris animi. nam 9
 ignobilitatis tegendae causa omnes conscios generis sui
 10 interemit, nonnullos etiam amicos, qui ei saepe miseri-
 cordiae paupertatis causa pleraque donauerant. neque 2
 enim fuit crudelius animal in terris omnia sic in uiribus
 suis ponens, quasi non posset occidi. denique cum im- 3
 mortalem se prope crederet ob magnitudinem corporis
 15 uirtutisque, mimus quidam in theatro praesente illo di-
 citur uersus Graecos dixisse, quorum haec erat Latina
 sententia :

Et qui ab uno non potest occidi, a multis occiditur. 4
 elefans grandis est et occiditur,
 20 leo fortis est et occiditur,
 tigris fortis est et occiditur:
 caue multos, si singulos non times.

et haec imperatore ipso praesente iam dicta sunt. sed 5
 cum interrogaret amicos, quid mimicus scurra dixisset,
 25 dictum est ei, quod antiquos uersus cantaret contra ho-
 mines asperos scriptos; et ille, ut erat Thrax et barba-
 rus, credidit. nobilem circa se neminem passus est, 6
 prorsus ut Spartaci aut Athenionis exemplo imperabat.
 praeterea omnes Alexandri ministros uariis modis intere- 7
 30 mit. dispositionibus eius inuidit. et dum suspectos habet 8
 amicos ac ministros eius, crudelior factus est.

3 barbariti a *BP*¹ barbarica *M* nouitate *BM* noilitate
P em. C ex Reg. contempneretur *B* 7 contra stabat *B*¹
 contra sperabat *B*²*PM* se *C add. ex Reg.* 8 denegeris *B*
 9 scios *B*¹ 11 ac ante paupertatis (*sic etiam P*) *add. P*³
 15 minus *B*²¹ munus *M corr. P*³ 17 sentia *P*¹ 18 quia.
*BP*¹ multos *B*¹ 24 cum maximinus *P*³*M* scerra *B*¹
 scura *P*¹ 26 trhax *BP* 28 spartici *BPM* 30 susceptos *BP*

- 10 Cum esset ita moratus, ut ferarum more uiueret, tri-
stior et inmanior factus est factione Magni cuiusdam con-
sularis uiri contra se parata, qui cum multis militibus
et centurionibus ad eum confodiendum consilium inierat,
2 cum in se imperium transferre cuperet. et genus factio- 5
nis fuit tale: cum ponte iuncto in Germanos transire Ma-
ximinus uellet, placuerat, ut contrarii cum eo transirent,
pons postea solueretur, ille in barbarico circumuentus
3 occideretur, imperium Magnus arriperet. nam omnia bella
coeperat agere, et quidem fortissime, statim ut factus est 10
imperator, peritus utpote rei militaris, uolens existimatio-
nem de se habitam tenere et ante omnes Alexandri glo-
4 riam; quem ipse occiderat, uincere. quare imperator
etiam in exercitio cottidie milites detinebat eratque in
armis ipse manu exercitui et corpore multa semper osten- 15
5 dens. et istam quidem factionem Maximinus ipse finxisse
6 perhibetur, ut materiam crudelitatis augeret. denique
sine iudicio, sine accusatione, sine delatore, sine defen-
sore omnes interemit, omnium bona sustulit et plus quat-
tuor milibus hominum occisis se satiare non potuit. 20
- 11 Fuit etiam sub eodem factio desciscentibus sagittariis
Osdroenis ab eodem ob amorem Alexandri et desiderium,
quem a Maximino apud eos occisum esse constabat, nec
2 aliud persuaderi potuerat. denique etiam ipsi Titum,
unum ex suis, sibi ducem atque imperatorem fecerunt, 25
3 quem Maximinus priuatum iam dimiserat. quem quidem
et purpura circumdederunt, regio adparatu ornarunt et
4 quasi sui milites obsaepserunt, et inuitum quidem. sed
hic dormiens domi suae ab uno ex amicis suis interfectus
est, qui sibi doluit illum esse praepositum, Macedonio no- 30

3 parat *B* 4 inierant *BPM* 8 barbarico solo *M*
9 bella *om. M* 10 est *om. M* 13 occide *B¹P¹* occidid *B²*
imperatore *BP¹* (*ut uid.*) 15 magnus *BPM em. C* ostens
BP¹ (*corr. P³*) 16 quidemt *B¹* 18 inscio *B* iucio *P¹*
defensione *M* 20 militibus *P t. Iord.* 23 que max. *BP¹*
24 ticum *BPM em. S* (*cf. trig. tyr. 32*). *Κναστῖνος Herodiani VII*
1, 9 28 obsepierunt *B¹M* obsaepuerunt *P* 29 hic ticus
P³M

mine, qui eum Maximino prodidit quique capud eius ad imperatorem detulit. sed Maximinus primo ei gratias 5 egit, postea tamen ut proditorem odio habuit et occidit. his rebus in dies inmanior fiebat, ferarum more, quæ 6 uulneratae magis exulcerantur.

Post haec transit in Germaniam cum omni exercitu 7 et Mauris et Osdroenis et Parthis et omnibus quos secum Alexander ducebat ad bellum. et ob hoc maxime orien- 8 talia secum trahebat auxilia, quod nulli magis contra Germanos quam expediti sagittarii ualent. mirandum autem 9 adparatum belli Alexander habuit, cui Maximinus multa dicitur addidisse. Ingressus igitur Germaniam Transre- 12 nanam per triginta uel quadraginta milia barbarici soli uicos *incendit*, greges abegit, praedas sustulit, barbarorum plurimos interemit, militem diuitem reduxit, cepit innumeros, et nisi Germani a campis ad paludes et siluas confugissent, omnem Germaniam in Romanam ditionem redegisset. ipse praeterea manu sua multa faciebat, cum 2 etiam paludem ingressus circumuentus est a Germanis, nisi cum suo equo inhaerentem liberassent. habuit enim 3 hoc barbaricae temeritatis, ut putaret, imperatorem manum etiam suam semper debere. denique quasi nauale 4 quoddam proelium in palude fecit plurimosque illic interemit. Victa igitur Germania litteras Romam ad sena- 5 tum et populum misit se dictante conscriptas, quarum sententia haec fuit: 'Non possumus tantum, p. c., loqui 6 quantum fecimus. per quadraginta uel quinquaginta milia Germanorum uicos incendimus, greges abduximus,

1 maximo *B* maximino *P* (no *P*² in *ras*.) apud *BP*¹ capud *B*² 5 uulneraeta *B* in *P* tae in *ras*. 6 transiit *B*²*PM*
11 cum *BP* 12 trafenanam *B*¹ trasrenanam *B*² transrenanam *P* 13 trecenta *BPM* em. *S* quadringenta *PM* 14 incendit om. *BP* 15 coepit *B* 16 amnes *BP* per amnes *P*³*M* a campis scripsi cf. *Herod. VII* 2, 5: οἱ δὲ Γερμανοὶ ἀπὸ μὲν τῶν πεδίων, καὶ εἴ τινες ἦσαν χωρὶς ἀδενδροί, ἀνακλωρήκυσαν, ἐν δὲ ταῖς ὕλαις ἐκρύπτοντο περὶ τε τὰ ἔλη διέτριβον. et paludes *M* 17 confugisset *BP*¹ 21 manu etiam sua *BPM* em. *Bernhardy* 22 alue *B*¹ aule *B*²*PM* 25 dictatae *B*¹ 27 uel addidi quinquaginta om. *M*

captiuos abstraximus, armatos occidimus, in palude pugnaui-
 7 dium nos transire non permisisset.' Aelius Cordus dicit,
 8 hanc omnino ipsius orationem fuisse: credibile est. quid
 9 enim in hac est quod non posset barbarus miles? qui pari
 sententia et ad populum scripsit sed maiore reuerentia,
 idcirco quod senatum oderat, a quo se contemni multum
 10 credebat. Iussit praeterea tabulas pingi ita ut erat bel-
 lum ipsum gestum et ante curiam proponi, ut facta eius
 11 pictura loqueretur. quas quidem tabulas post mortem
 eius senatus et deponi iussit et exuri.

13 Fuerunt et alia sub eo bella plurima *ac* proelia, ex
 quibus semper primus uictor reuertit et cum ingentibus
 2 spoliis atque captiuis. Extat oratio eiusdem missa ad
 senatum, cuius hoc exemplum est: „Breui tempore, p. c., 15
 tot bella gessi quot nemo ueterum. tantum praedae in
 Romanum solum attuli quantum sperari non potuit. tan-
 tum captiuorum adduxi ut uix sola Romana sufficiant.“
 reliqua orationis ad hanc rem *non* necessaria.

3 Pacata Germania Sirmium uenit, Sarmatis inferre bel- 20
 lum parans atque animo concupiens usque ad Oceanum
 septentrionales partes in Romanam ditionem redigere;
 4 quod fecisset, si uixisset, ut Herodianus dicit, Graecus
 VII 2 scriptor, qui ei, quantum uidemus, in odium Alexandri
 5 plurimum fauit. Sed cum Romani eius crudelitatem ferre 25
 non possent, quod delatores euocaret, accusatorem in-
 mitteret, crimina fingeret, innocentes occideret, damnaret
 omnes quicumque in iudicium uenissent, ex ditissimis ho-
 minibus pauperrimos faceret nec aliunde nisi malo alieno
 pecuniam quaereret, deinde sine delicto consulares uiros 30
 et duces multos interimeret, alios siccis uehelis exhibe-
 ret, alios in custodia detineret, nihil denique praetermit-

2 silua *BP*¹ (*corr. P*³) 4 quod cred. *P*³*M* 11 senatus
 senatus *B*¹ iussisset *BP*¹ (*ut uid.*) 12 *ac addidi* proe-
 lia *om. M* 16 quod *BP* 18 sola] fora *Arntzen ad Aur. Vict.*
p. 226 19 orationis uerba non sunt ad rem *M* non *addidi*
 (*Eyssen.*) 26 posset *BP*¹ 28 in *om. P*¹ 30 sine de-
 lectu *S* 31 uehilis *B* uehiculis *P*³*M*

teret, quod ad crudelitatem uideretur operari: contra
eum defectionem pararunt. nec solum Romani, sed, quia 6
et in milites saeuiebat, exercitus qui in Africa erat subita
et ingenti seditione Gordianum senem, uirum grauissi-
5 mum, qui erat pro consule, imperatorem fecerunt. cuius
factionis hic ordo fuit:

Erat fisci procurator in Libya, qui omnes Maximini 14
studio spoliauerat; hic per rusticanam plebem, deinde
et quosdam milites interemptus est † per eos qui rationa-
lem in honorem Maximini defendebant. sed cum uide- 2
rent auctores caedis eius, acrioribus remediis sibi subue-
niendum esse, Gordianum proconsulem, uirum, ut dixi-
mus, uenerabilem, natu grandiore, omni uirtutum
genere florentem, ab Alexandro ex senatus consulto in
15 Africam missum, reclamantem et se terrae adfligentem,
opertum purpura imperare coegerunt, instantes cum gla-
diis et cum omni genere telorum. et primo quidem in- 3
uitus Gordianus purpuram sumpserat; postea uero, cum
uidit neque filio neque familiae suae tutum id esse, uo-
lens suscepit imperium et appellatus est omnibus Afris
20 Augustus cum filio apud oppidum Tysdrum. inde propere 4
Carthaginem uenit cum pompa regali et protectoribus et
fascibus laureatis, unde Romam ad senatum litteras misit,
quae occiso Vitaliano, duce militum praetorianorum, in
25 odium Maximini gratanter acceptae sunt. appellati etiam 5
Gordianus senex et Gordianus iuuenis a senatu Augusti.
interfecti deinde omnes delatores, omnes accusatores, 15
omnes amici Maximini. interfectus est Sabinus praefec-
tus urbis percussus in populo.

30 Vbi haec gesta sunt, senatus magis timens Maximi- 2
num aperte ac libere hostes appellat Maximinum et eius

2 pararent *P*¹ 3 quin afr. *BP*¹ ut uid. 9 per eos sine
dubio corruptum inter eos *C* propter eos *Gr.* an pulsus? cf. *He-*
rod. VII 4, 6 11 acrioribus *BP*¹ 14 consulto *B* 15 mis-
sus *BP*¹ 20 est omnis *BP* ab omnibus *M* 21 per *BPM*
propere scripsi 23 senatus *BP* 24 ualiano *BP* Valeriano
M em. C praetorianorum *B*¹ 25 accepit *B* 28 Maxi-
mini occisi sunt *P*³ *M* est] et *Gr.* 29 pertussus *B*¹ 31 ac

- 3 filium. litteras deinde mittit ad omnes prouincias, ut
 4 communi saluti libertatique subueniant: quae audita
 5 sunt ab omnibus. denique ubique amici et administrato-
 6 res et duces tribuni et milites Maximini interfecti sunt;
 7 paucae ciuitates fidem hosti publico seruauerunt, quae
 8 proditis is qui missi ad eos fuerant ad Maximinum cito
 9 per indices detulerunt. Litterarum senatus exemplum
 10 hoc fuit: „Senatus populusque Romanus per Gordianos
 11 principes a tristissima belua liberari coeptus proconsuli-
 12 bus praesidibus legatis ducibus tribunis magistratibus ac
 13 singulis ciuitatibus et municipiis et oppidis et uicis et
 14 castellis salutem, quam nunc primum recipere coepit,
 15 dicit. Dis fauentibus Gordianum proconsularem, uirum
 16 sanctissimum et grauissimum senatorem, principem me-
 17 ruimus, Augustum appellauimus, nec solum illum, sed
 18 etiam in subsidium rei p. filium eius Gordianum nobilem
 19 iuuenem. uestrum nunc est consentire ad salutem reip.
 20 obtinendam et ad scelera defendenda et ad illam beluam
 21 atque illius amicos, ubicumque fuerint, persequendos.
 22 a nobis etiam Maximinus cum filio suo hostis est iu-
 23 dicatus.“
- 16 Senatus consultum autem hoc fuit: cum uentum esset
 17 in aedem Castorum die VI kl. Iuliarum, acceptas litteras
 18 Iunius Silanus consul ex Africa Gordiani imperatoris [pa-
 19 tris patriae] proconsulis recitauit: „Inuitum me, p. c. 25
 20 iuuenes, quibus Africa tuenda commissa est, ad imperium
 21 uocarunt. sed intuitu uestri necessitatem libens susti-
 22 neo. uestrum est aestimare, quid uelit. nam ego us-
 23 que ad senatus iudicium incertus et uarius fluctuabo.“ le-
 24 ctis litteris, statim senatus adclamauit: „Gordiane Auguste, 30

perte *B*¹ 4 et tribuni *B*¹ 5 ciuitatis *BP* 6 his *BPM*
 8 senatusque *B*² (*in P* que *eras. ut uid.*) populus *P t.*
Iord. 13 proconsulerem *B*¹ procunsulem *M* 16 filium —
 reip. om. *M* 17 nunc] nun *B in P c in ras.* 18 ueliam *B*¹*P*¹
 belluam Maximinum *M* 19 ubicum *B* 22 consulti *BPM*
 consultum *scripsi* fuit exemplum *M* 23 castrorum *BPM*
 di *BP om. M* die *scripsi (Eyss.)* 24 Syllanus *M* consul
 consul lex *BP* africae *BPM* patris patriae *del. Gr.* procon-
 sulis *del. Eyssenh.* 25 patrae *B*

di te seruent. felix imperes, tu nos liberasti. saluus
imperes, tu nos liberasti. per te salua res p. omnes tibi
gratias agimus.“ item consul rettulit: „Patres conscripti, 4
de Maximinis quid placet?“ responsum est: „Hostes,
5 hostes. qui eos occiderit, praemium merebitur.“ item 5
consul dixit: „De amicis Maximini quid uidetur?“ adcla-
matum est: „Hostes, hostes. qui eos occiderit, prae-
mium merebitur.“ item adclamatum est: „Inimicus se- 6
natus in crucem tollatur. hostis senatus ubicumque feria-
10 tur. inimici senatus uiui exurantur. Gordiani Augusti,
di uos seruent. ambo feliciter agatis, ambo feliciter im-
peretis. nepoti Gordiani praeturam decernimus, nepoti 7
Gordiani consulatum spondemus. nepos Gordiani Caesar
appelletur. tertius Gordianus praeturam accipiat.“

15 Vbi hoc senatus consultum Maximinus accepit, homo 17
natura ferus, sic exarsit, ut non hominem sed beluam
putares. iaciebat se in parietes, nonnumquam terrae se 2
prosternebat, exclamabat incondite, arripiebat gladium,
quasi senatum posset occidere, conscindebat uestem re-
20 giam, alios uerberibus adiciebat, et nisi de medio reces-
sisset, ut quidam sunt auctores, oculos filio adolescentulo
sustulisset. causa autem iracundiae contra filium haec 3
fuit, quod eum Romam ire iusserat, cum primum impera-
tor factus est, et ille patris nimio amore neglexerat; pu-
25 tabat autem, quod si ille Romae fuisset, et nihil ausurus
esset *senatus*. ardentem igitur iracundia amici intra cu- 4
biculum receperunt. sed cum furorem suum tenere non 5
posset, ut obliuionem cogitationis acciperet, uino se
primo die obruisse dicitur eo usque ut, quid actum esset,
30 ignoraret. alia die admissis amicis, qui eum uidere non 6
poterant sed tacebant et qui factum senatus tacite lauda-

1 dii *B*² tu nos liberasti *om. B* 6 uideretur *BPM*
8 ita *BPM em. C* 11 dii *B*²*M* agitis *BP* 12 post nepoti
quattuor litterae eras. in P (fort. poti) 16 ueliam *BP*¹ 17
iacebat *BP*¹ 22 contra *P in ras.* cum *B* 25 et *om. M*
26 senatus *om. BP* igitur Maximinum *P*³*M* cubilum *P*¹
29 eosque *BP us in ras.* aietum *B*¹*P*¹ gestum *P*³*M*
est *BP* 30 alias *BP*¹ (*ut uid.*) 31 et qui *BPM* atque

- 7 bant, consilium habuit, quid facto opus esset. de consilio ad contionem processit, in qua contione multa in Afros, multa in Gordianum, plura in senatum dixit cohortatusque milites ad communes iniurias uindicandas.
- 18 Contio denique omnis militaris fuit, cuius hoc exemplum est: „Commilitones, rem uobis notam proferimus, Afri fidem fregerunt. nam quando tenuerunt? Gordianus senex debilis et morti uicinus sumpsit imperium.
- 2 sanctissimi autem p. c. illi, qui et Romulum et Caesarem occiderunt, me hostem iudicauerunt, cum pro his pugnarem et ipsis uincerem, nec solum me sed etiam uos et omnes qui mecum sentiunt, et Gordianos, patrem ac
- [3] filium, Augustos uocarunt. ergo si uiri estis, si uires habetis, eamus contra senatum et Afros, quorum omnium bona uos habebitis.“ Dato igitur stipendio, et
- [4] quidem ingenti, Romam uersus cum exercitu proficisci coepit.
- 19 Sed Gordianus in Africa primum a Capeliano quodam agitari coepit, cui Mauros regenti successorem dederat.
- 2 contra quem filium iuuenem cum misisset, acerrima pugna interfecto filio ipse laqueo uitam finiit, sciens, et in Maximino multum esse roboris et in Afris nihil uirium,
- 3 multum quin immo perfidiae. tunc Capelianus uictor pro Maximino omnes Gordiani metu partium in Africa interemit atque proscripsit nec cuiquam pepercit, prorsus ut
- 4 ex animo Maximini uideretur haec facere. ciuitates de-

Obrecht non poterant, consilium habuit quid facto opus esset. sed tacebant et factum *S* 1 sed *BPM* de *cm*. *S* 7 fregit *B*¹

8 senex / *P* 12 qui mecum] in *B* et *P* sequitur: quam et senatui acceptissimam et q. s. *Max. et Balb.* 8. interiecta sunt uu. „sentiunt et Gordianos — seueritatem eius homines uulgares“ (*Max. et Balb.* 8) in *B* et *P* post uu. uil. *Alex.* 58: uario tempore cum etiam de Isauria. In *M* haec edita sunt: qui mecum sunt quos et senatui acceptissimos et sibi aduersissimos esse credebant. quare factum est — (*Max. et Balb.* 8) Caesaris nomine nuncuparent. Vario tempore cum etiam de Isauria sentiunt et Gordianos patrem et q. s. 13 siue res *B* 16 quidam *BP* exercitum *B* 18 post primum in *P* s eras. 20 filiam *B* 21 in *om.* *P*¹ 24 Gordianos motu *M* 26 uidetur *BP*

nique subdidit, fana diripuit, donaria militibus diuisit, plebem et principes ciuitatum concidit. ipse praeterea 5 militum animos sibi conciliabat, proluens ad imperium, si Maximinus perisset.

5 Haec ubi Romam nuntiata sunt senatus, Maximini et 20 naturalem et iam necessariam crudelitatem timens mortuis duobus Gordianis Maximum ex praefecto urbi et qui plurimas dignitates praecipue gessisset, ignobilem genere sed uirtutibus clarum *et Clodium Balbinum*, moribus de-
 10 licatiorem, imperatores creauit. quibus a populo Augustis 2 appellatis per milites et eundem populum etiam paruulus nepos Gordiani Caesar est dictus. tribus igitur impera- 3 toribus contra Maximinum fulta res p. est. horum tamen 4 Maximus uita seuerior, prudentia grauior, uirtute constantior. denique ipsi contra Maximinum et senatus et 5 Balbinus bellum crediderunt. Profecto igitur ad bellum 6 Maximo contra Maximinum Balbinus Romae bellis intestinis et domesticis seditionibus urgebatur occisis praecipue per populum Gallicano et Maecenate. qui quidem populus a praetorianis laniatus est, cum Balbinus resistere seditionibus non satis posset. denique magna pars urbis incensa est.

Et recreatus quidem imperator fuerat Maximinus 7 audita morte Gordiani atque eius filii Capeliani uictoria. 25 uerum ubi aliud senatus consultum accepit, quo Maximus 8 et Balbinus et Gordianus imperatores appellati sunt, intellexit, senatus odia esse perpetua et se uere hostem

1 subdit *B* subtit *P*¹ subuertit *P*³*M* subdidit *scripsi* 5 nuntiasunt *B* in *P* ta in *ras*. an nuntiarunt? 7 Maximum Pupienum *P*³*M* 9 clarus *B* claros *P* t. *Iord.* et Clodium Balbinum *om.* *BP*¹ *add.* *P*³*M* delectatiorem *BP* 14 uitae *B*

15 ipse *BP* 19 post praecipue lacunam significauit. per *om.* *B.* in exercit. crit. p. 8 haec fere intercidisse suspicatus sum: Balbinus — urgebatur occisis praecipue [duobus praetorianis a Gallicano et Maecenate et instigantibus contra praetorianos] populum Gallicano et Maecenate. cf. *Gord.* 22. *Herod.* VII 11, 3. pro per populum *Mommsenus* conit. praetorianis a mae-
 caenate *BP* 22 par *B*² 25 quod *BP* 27 odia — et in *B* in *ras*.

- 21 omnium iudicio haberi. acrior denique Italiam ingressus
est. ubi cum comperisset, Maximum contra se missum,
vehementius saeuens quadrato agmine Hemonam uenit.
2 sed prouincialium omnium consilium hoc fuit, ut subla-
tis quae uictum praebere possent intra ciuitates se reci- 5
3 perent, ut Maximinus cum exercitu fame urgeretur. de-
nique ubi primum castra in campo posuit neque quic-
quam commeatum repperit, incensus contra eum exer-
citus suus, quod fame in Italia laboraret, in qua post
Alpes recreari se posse credebat, murmurare primum 10
4 coepit, deinde etiam aliqua libere dicere. haec cum
uellet uindicare, multum exarsit exercitus et odium taci-
tum in tempus distulit, quod loco suo statim prodidit.
5 plerique sane dicunt, ipsam Hemonam uacuum et deser-
tam inuentam esse a Maximino, stulte laetante, quod quasi 15
6 sibi ciuitas tota cessisset. post hoc Aquileiam uenit, quae
contra eum armatis circa muros dispositis portas clausit,
nec propugnatio defuit Menofilio et Crispino consularibus
uiris auctoribus.
- 22 Cum igitur frustra obsideret Aquileiam Maximinus, 20
legatos in eandem urbem misit. quibus populus paene
consenserat, nisi Menofilius cum collega restitisset dicens,
etiam deum Belenum per haruspices respondisse, Maxi-
2 minum esse uincendum. unde etiam postea Maximiniani
milites iactasse dicuntur, Apollinem contra se pugnasse 25
debere, nec illam Maximi aut senatus sed deorum fuisse
3 uictoriam. quod quidam idcirco ab his fictum esse
dicunt, quod erubescabant armati sic paene ab iner-
4 nibus uicti. ponte itaque cupis facto Maximinus fluuium
5 transiuit et de proximo Aquileiam opsidere coepit. in- 30

1 iudicium *B* 8 cum et auum *BP* commeatus *M em. S*
reperiret *M* 9 quid *P*¹ laborasset *M* 12 et] *an*
sed? 16 sibi *om. M* 18 oppugnatio *BPM em. S* Meno-
philo *M* 20 frustra *BP* 22 nisi *om. BP*¹ (*add. P*³) 23
pondisse *B*¹ *P* spondisse *M* 24 maximiani *BP* Maximini *M*
em. S 25 apollinem *B*¹ 26 maximam *BP t. Iord.* 27
quidem *M* factum *B* 28 armatis *B (in P s eras.)* sic]
an scilicet? 30 die proximo *Eyssenh.*

gens autem oppugnatio et discrimen tunc fuit, cum se
 ciues sulfure et flammis ceterisque huiusmodi propu-
 gnaculis a militibus defenderent; quorum alii nudabantur
 armis, aliorum uestes incendebantur, aliorum oculi ex-
 tinguebantur, diruebantur etiam machinamenta. inter
 haec Maximinus cum filio adolescente, quem Caesarem
 appellauerat, circumire muros, quantum a teli iactu satis
 tutus esse posset, nunc suos uerbis, nunc oppidanos ro-
 gare. uerum nihil profecit. nam multa et in eum cru-
 delitatis causa et in filium, qui speciosissimus erat, pro-
 bra congesta sunt.

Quare Maximinus sperans suorum ignauia bellum
 trahi duces suos interemit, eo tempore quo minime oportebat.
 Unde sibi milites etiam iratiores reddidit. huc
 accedebat, quod deficiebatur commeatibus, quia senatus
 ad omnes prouincias et portuum custodes litteras dederat,
 ne aliquid commeatum in Maximini potestatem ueniret.
 miserat praeterea per omnes ciuitates praetorios et quae-
 storios uiros, qui ubique custodias agerent et omnia
 contra Maximinum defenderent. effectum denique est, ut
 obsessi angustias obsidens ipse pateretur. nuntiabatur
 inter haec, orbem terrarum consensisse in odium Maxi-
 mini. quare timentes milites, quorum adfectus in Albano
 monte erant, medio forte die, cum a proelio quiesceretur,
 et Maximinum et filium eius in tentorio positos occide-
 runt eorumque capita praefixa contis Aquileiensibus de-
 monstrarunt. in oppido igitur uicino statim Maximini
 statucae atque imagines depositae sunt, et eius praef.
 praet. occisus est cum amicis clarioribus. missi etiam
 Romam capita sunt eorum.

Hic finis Maximinorum fuit, dignus crudelitate patris, 24

2 fulfur *BP*¹ 6 aduicente *B*¹ aduicente *P*¹ aduicente
*B*² *P*² 7 cirire *P*¹ 8 posse *B* 9 multae *BP* 13 min-
 me *P*¹ opostebat *P* 14 reddit *BP* 17 aliqui *BP* 20
 maximum *B* est] et *BP* 21 opsessi *B* 22 consessisse
BP 25 eius quiescentes in *M* posito *BP*¹ *em.* *P*³ 29 ca-
 rioribus *C ex Herod. VIII 5, 9* 30 eorum sunt *B*¹ 31 cru-
 delitatis *BP*

indignus bonitate filii. quibus mortuis ingens laetitia
 2 prouincialium, dolor grauissimus barbarorum. sed mili-
 tes interfectis publicis hostibus recepti sunt ab oppidanis
 rogantes, et primum ita ut ante imagines Maximi et Bal-
 bini et Gordiani adorarent, cum omnes dicerent, prio- 5
 3 res Gordianos in deos relatos. post hoc ingens ex Aqui-
 leia commeatus in castra, quae laborabant fame, propere
 traductus refectisque militibus alia die ad contionem uen-
 tum est, et omnes in Maximi et Balbini uerba iurarunt,
 Gordianos priores diuos appellantes. 10

4 Dici uix potest, quanta laetitia fuerit, cum Romam per
 Italiam caput Maximini ferretur, occurrentibus cunctis ad
 5 gaudium publicum. Et Maximus quidem, quem multi
 Puppienum putant, apud Rauennam bellum parabat per
 Germanorum auxilia atque ibi conperit, consensisse exer- 15
 citum sibi et collegis suis, occisos autem esse Maximinos.
 6 quare statim dimissis Germanorum auxiliis, quae sibi con-
 tra hostem parauerat, Romam laureatas litteras misit,
 quae in urbem ingentem laetitiam fecerunt, ita ut omnes
 per aras et templa et sacella et loca religiosa gratias age- 20
 7 rent. Balbinus autem, homo timidior natura et qui, cum
 Maximini nomen audiret, etiam tremere, hecatomben
 fecit iussitque per omnes ciuitates pare sacrificio suppli-
 8 cari. deinde Maximus Romam uenit senatumque ingres-
 sus actis sibi gratias contionem habuit, atque inde 25
 in Palatium cum Balbino et Gordiano uictores se rece-
 perunt.

25 Interest scire, quale senatus consultum fuerit uel qui
 dies urbis, cum est nuntiatus interemptus Maximinus:
 2 iam primum is, qui ex Aquileiensi Romam missus fuerat, 30

1 laetitia BP 4 ante P (fort. a eras.) albini BP¹
 7 laborant BP p BP praetorii M propere scripsi 8
 fectisque B fecistisque P fessisque M refectisque scripsi
 ada P¹ uentus BP 11 roma BP 12 fertur BPM
 13 quam B 14 rabennam BP 15 auxilia qui ubi BPM
 auxilia atque ibi scripsi 17 quare om. M 22 ecatonben
 BP 23 pares aficio B pari sacrificio P (ci in ras.) sup-
 plicari sacrificio M 25 attis sibi gratias BP 28 fuerint
 BP¹ 29 die BP 30 his BP is nuntius — ex Aq. urbe P³M

tanto impetu mutatis animalibus cucurrit, ut quarta die Romam ueniret, cum apud Rauennam Maximum reliquisset. et forte dies ludorum erat, cum subito sedente Balbino et Gordiano theatrum nuntius ingressus est, atque, 3
5 antequam aliquid indicaretur, omnis populus exclamauit: „Maximinus occisus est.“ ita et nuntius praeuentus, et 4 imperatores, qui aderant, gaudium publicum nutu et consensu indicauerunt. soluto igitur spectaculo omnes statim ad suas religiones conuolarunt, atque inde ad senatum 5
10 principes, populus ad contionem cucurrerunt.

Senatus consultum hoc fuit: Recitatis in senatu per 26 Balbinum Augustum litteris adclamauit senatus: „Hostes 2 populi R. di persecuntur. Iuppiter optime, tibi gratias. Apollo uenerabilis, tibi gratias. Maxime Auguste, tibi 15 gratias. Balbine Auguste, tibi gratias. diuis Gordianis templa decernimus. Maximini nomen olim erasum nunc 3 animis eradendum. hostis publici caput in profluentem abiciatur. corpus eius nemo sepeliat. qui senatui mortem minatus est, ut merebatur occisus est. qui senatui 20 uincla minatus est, ut debebat interemptus est. sanctissimi imperatores, gratias uobis agimus. Maxime Balbine Gordiane, di uos seruent. uictores hostium omnes desideramus. praesentiam Maximi omnes desideramus. Balbine Auguste, di te seruent. praesentem annum consules 25 uos ornetis. in loco Maximini Gordianus sufficiatur.“ Post 5 rogatus sententiam Cuspidius Celerinus haec uerba habuit: „P. c., eraso nomine Maximinorum appellatisque diuis Gordianis uictoriae causa principibus nostris Maximo Balbino et Gordiano statuas cum elephantis decernimus, currus triumphales decernimus, statuas equestres decernimus, tropaea decernimus.“ Post haec misso senatu supplicationes 6 per totam urbem decretae. uictores principes in Palatium 7

2 rabennam *BP* 10 principem *BPM em. Puteanus*
11 senatis *B* senatu \equiv *P* 14 appello *BP*¹ 16 maximi *B*¹
19 ut merebatur occisus est *om. M* 20 est *post* interemptus *om. M* 21 maxime balbine *B* 22 dii *B*²*P*²*M* 23 praesentem *M* 25 maximi *B* 29 dernimus *B*¹ triumphales *BP* 30 trophea *BP*

se receperunt, de quorum uita in alio libro deinceps dicemus.

MAXIMINVS IVNIOR

- 27 (1) De huius genere superius dictum est, ipse autem pulchritudinis fuit tantae, ut passim amatus sit a procacioribus feminis. nonnullae etiam optauerunt de eo concipere. proceritatis uidebatur posse illius esse, ut ad paternam staturam perueniret, si quidem anno uicensimo et primo perit, in ipso flore iuuentutis, ut aliqui autem dicunt octauo decimo, litteris et Graecis et Latinis inbutus ad primam disciplinam. nam usus est magistro Graeco litteratore Fabillo, cuius epigrammata Graeca multa et extant, maxime in imaginibus ipsius pueri. qui uersus Graecos fecit ex illis Latinis Vergilii, cum ipsum puerum describeret:

15

Qualis ubi Oceani perfusus lucifer unda
extulit os sacrum caelo tenebrasque resoluit,
talis erat iuuenis patrio sub nomine clarus.

- 5 Grammatico Latino usus est Philemone, iuris perito Modestino, oratore Titiano, filio Titiani senioris, qui prouinciarum libros pulcherrimos scripsit et qui dictus est simia temporis sui, quod cuncta esset imitatus. habuit et Graecum rhetorem Eugamium sui temporis clarum. Desponsa illi erat Iunia Fadilla, proneptis Antonini; quam postea accepit Toxotius, eiusdem familiae senator, qui perit post praeturam, cuius etiam poemata extant. manserunt autem apud eam arrae regiae, quae tales (ut Iunius Cordus loquitur, harum rerum persecutor) fuisse

3 Maximinus iunior *om. BPM* 4 de *om. BP* ipse] filius *M* 5 procacioribus *BP* 6 optauerint *P t. Iord.* 7 proceris *P¹* 12 fabilla *B¹* Fabilio *M* et *om. M* 14 latini *BPM* 17 o sacr. *B²* 18 patrio] primo *M* 19 filemone *BP* Philomone *M* 20 seniore *BPM* 22 imitatus esset *M* 23 rethorem *BP* desponsata *M* 24 antoni *BP* 27 ea *BP* tales fuerunt — loq. ex iis qui harum *M* 28 persecutores *BP* perscrutatores *M*

dicuntur: monolinum de albis nouem. reticulum cum 8
 prasinis undecim, dextrocherium cum copula de hyacin-
 this quattuor praeter uestes auratas et gemmis ornatas
 ceteraque insignia sponsaliorum.

5 Adulescens autem ipse Maximinus superbiae fuit in- 28 2
 solentissimae, ita ut etiam, cum pater suus, homo crude-
 lissimus, plerisque honoratis adsurgeret, ille resideret,
 uitae laetioris, uini parcissimus, cibi auidus, maxime sil- 2
 uestris, ita ut nonnisi aprunam anates grues et omnia
 10 captiua ederet. Infamabant eum ob nimiam pulchritudi- 3
 nem amici Maximi et Balbini et Gordiani et maxime se-
 natores, qui speciem illam uelut diuinitus lapsam incor-
 ruptam esse noluerunt. denique illo tempore quo cir- 4
 cum Aquileiam muros circumiens cum patre deditionem
 15 urbis petebat, nihil aliud ei quam spurcicies obiecta est,
 quae longe ab illius fuit uita. uestibus tam adcuratus 5
 fuit ut nulla mulier nitidior esset in mundo. amicis pa- 6
 ternis inmane quantum obsecutus est, sed ut donaret ac
 largiretur. nam in salutationibus superbissimus erat et 7
 20 manum porrigebat et genua sibi osculari patiebatur, non-
 numquam etiam pedes; quod numquam passus est senior
 Maximinus, qui dicebat: „di prohibeant, ut quisquam
 ingenuorum pedibus meis osculum figat.“ Et quoniam 8
 ad Maximinum seniore reuertimur, res iucunda prae-
 25 tereunda non est. nam cum esset Maximinus pedum, ut
 diximus, octo et prope semis, calciamentum eius, id est
 campagum regium, quidam in luco, qui est *inter* Aquile-
 iam et Arciam, posuerunt, quod constitit pede maius
 fuisse hominis uestigio [mensura]. unde etiam uulgo 9

1 monolium *BPM em. C* cum *addidi de add. M* 2 co-
 stula *BPM em. C* iachinctis *B* yachinctis *P* 3 et omnes
 auratas *B* et omnes regias *P* (r in ras. *M* et gemmis ornatas
scripsi 9 anetes *BP* 11 maximi *B* 12 uel *M* laspam
B¹P (t. *Iord.*) 14 muro *B¹* circumueniens *M* 15 spur-
 ticies *BP* 18 ut] us *B* 23 ingeiniurum *B* 24 maximas *BP*
 Maximinas *M* Maximinum seniore *em. S* iucundae prae-
 tereundae non sunt *M* praetereundum *BP em. S* 26 proepe
B¹P prius e sup. lin. 27 inter *om. BP* 28 constat *M* pedem
BPM 29 atque mensura *M* mensura *uncis inclusi*

tractum est, cum de longis et ineptis hominibus diceretur „caliga Maximini.“ quod idcirco indidi, ne qui Cordum legeret me praetermisisse crederet aliquid quod ad rem pertineret. sed redeam ad filium.

29 (3. De hoc adulescente Alexander Aurelius ad matrem suam scribit Mamaeam, cupiens ei sororem suam Theocliam dare, in haec uerba: „Mi mater, si Maximinus senior dux noster et quidem optimus non aliquid in se barbarum contineret, iam ego Maximino iuniori Theocliam tuam dedissem. sed timeo, ne soror mea Graecis munditiis erudita barbarum socerum ferre non possit, quamvis ipse adulescens et pulcher et scolasticus et ad Graecas munditias eruditus esse uideatur. haec quidem cogito, sed te tamen consulo, utrum Maximinum, Maximini filium, generum uelis an Messalam ex familia nobili, oratorem potentissimum eundemque doctissimum et, nisi fallor, in rebus bellicis, si adplicetur, fortem futurum.“ Haec Alexander de Maximino. de quo nos nihil amplius habemus dicere. Sane ne quid praetermissum esse uideatur, etiam epistulam indidi patris Maximini, imperatoris iam facti, qui dicit, idcirco se etiam filium suum appellasse imperatorem, ut uideret uel in pictura uel in ueritate, qualis esset iunior Maximinus in purpura. fuit autem talis epistula: „Ego cum propter adfectum, quem pater filio debet, Maximinum meum imperatorem appellari permisi, tum etiam, ut populus Romanus et senatus ille antiquus iuraret, se numquam pulchriorem imperatorem habuisse.“ Vnus autem est idem adulescens et aurea lorica exemplo Ptolomaeorum, usus est et argentea, usus et clypeo gemmato inaurato et hasta inaurata. fecit et spatas argenteas, fecit etiam aureas et omnino quicquid eius pulchritudinem posset iuuare. fecit et galeas gemmatas, fecit et

2 quis *BP* *M* 6 mameam *BP* sim *B*¹ theoclitiam *B* theodiam *P* *t. Iord.* 12 scolasticum *BP*¹ ad *om.* *P*¹ 19 quod dicere *BP* quod diceremus *M* quod *del. Gr.* an adicere? ne *B* *sup. lin.* 23 praetura *M* in *P* pur in ras. 24 praeter *BP*

28 autem et *BP* est autem *M* autem est *scripsi* 29 loca *B*^{ri} pholomeorum *BP*¹ (*ut uid.*) *ptol. P*²

bucculas. Haec sunt quae de puero sciri et dici decuit. reli- 10
qua qui uolet nosse de rebus Veneriis et amatoriis, qui-
bus eum Cordus aspergit, eundem legat; nos enim hoc
loco finem libri faciemus, ad alia, ut iubetur uelut pu-
5 blico iure, properantes.

Omina sane imperii haec fuerunt: serpens dormienti 30 (4)
caput circumdedit. posita ab eodem uitis intra annum
ingentes uuas purpureas attulit et mirae magnitudinis
facta est. scutum eius sub sole arsit. lanceola sic fissa 2
10 est fulmine ut tota etiam per ferrum finderetur et duas
partes faceret. quando dixerunt haruspices, duos impe-
ratores non diuturnos ex una domo isdem nominibus fu-
turos. lorica patris eius non, ut solet, ferrugine sed tota 3
purpureo colore infecta a plurimis uisa est. Filio autem 4
15 haec fuerunt: cum grammatico daretur, quaedam parens
sua libros Homericos omnes purpureos dedit aureis litte-
ris scriptos. ipse puerulus cum ad caenam ab Alexandro 5
esset rogatus in patris honorem, quod ei deesset uestis
caenatoria, ipsius Alexandri accepit. cum infans esset, 6
20 subito per publicum ueniente ueliculo Antonini Caracalli,
quod uacuum erat, conscendit et sedit et uix aegreque a
mulionibus carrucariis deturbatus est. nec defuerunt, 7
qui cauendum infantem dicerent Caracallo. tum ille
dixit: „Longe est, ut mihi iste succedat.“ erat enim illo
25 tempore inter ignobiles et nimis paruus.

Mortis omnia haec fuerunt: uenienti contra Maximum 31 (5)
et Balbinum Maximino cum filio, mulier quaedam passis
crinibus occurrit lugubri habitu et exclamauit: „Maxi-
mini, Maximini“, neque quicquam amplius dixit et mor-
30 tua est. uidebatur enim dicere uoluisse: „Succurrite.“
canes circa tentorium eius in secunda mansione ultra 2
duodecim ulularunt et animam quasi flendo posuerunt ac
prima luce mortui sunt deprehensi. lupi [urbem] quin- 3
genti simul ingressi sunt in eam urbem in qua se Maxi-

1 didici <i>BP</i>	10 scinderetur <i>M</i>	16 omericos <i>BP</i>
23 carocallo <i>B</i>	24 succedat iste <i>M</i>	26 omnia <i>BP</i> 31
tentoriam <i>B</i>	32 ulurarunt <i>P</i> ¹	33 urbem <i>uncis inclusi</i> <i>Eys-</i>

senh.

minus contulerat; plerique dicunt Hemonam, alii Archi-
 meam, certe quae deserta a ciuibus uenienti Maximino
 4 patuit. Longum est omnia persequi, quae qui scire desi-
 derat, is uelim, ut saepe dixi, legat Cordum, qui haec
 5 omnia usque ad fabellam scripsit. Sepulchra eorum
 nulla extant. in profluentem enim cadauera eorum
 missa sunt, et capita eorum in campo Martio insultante
 populo exusta.

32 (6) Scribit Aelius Sabinus, quod praetermittendum non
 fuit, tantam pulchritudinem oris fuisse in filio, ut etiam 10
 caput eius mortui iam nigrum, iam sordens, iam macera-
 tum, diffuente tabo, uel umbrae pulchrioris uideretur.
 2 denique cum ingens gaudium esset, quod caput Maximini
 uideretur, prope par maeror erat, quod et filii pariter
 3 portaretur. addidit Dexippus, tantum odium fuisse Ma- 15
 ximini, ut interfectis Gordianis uiginti uiros senatus crea-
 uerit, quos opponeret Maximino. in quibus fuerunt Bal-
 binus et Maximus, quos contra eum principes fecerunt.
 4 idem addidit, in conspectu Maximini iam deserti a mili-
 tibus et praefectum praetorio ipsius et filium eius occi- 20
 5 sum. nec desunt historici qui dicant, ipsum Maximinum,
 ubi desertus est et ubi filium interemptum ante oculos
 suos uidit, manu sua se interfecisse, ne quid ei muliebri
 contingeret.

33 (7) Praetereundum ne illud quidem est quod tanta fide 25
 Aquileienses contra Maximinum pro senatu fuerunt, ut
 funes de capillis muliebribus facerent, cum deessent
 2 nerui ad sagittas emittendas. quod aliquando Romae
 dicitur factum, unde in honorem matronarum templum
 Veneri Caluae senatus dicauit. 30

Sane quod nullo in loco tacendum est, cum et Dexip-
 pus et Arrianus et multi alii Graeci scripserunt, Maximum
 et Balbinum imperatores contra Maximinum factos, Ma-
 ximum autem cum exercitu missum et apud Rauennam

3 desideratus <i>B</i> ¹	6 profuentem <i>B</i> ¹ <i>P</i> ¹	15 addit <i>M</i>
19 conspectum <i>P</i>	20 anolinum et <i>P</i> ³ <i>M</i>	24 congingeret
<i>P</i> ¹	17 mulieribus <i>BP em. Gr. mulierum M</i>	29 matronarū
<i>B</i> ¹	33 babinum <i>B</i>	34 exercitum <i>BP</i>
		rabennam <i>BP</i>

bellum parasse, Aquileiam autem nisi uictorem non uidisse: Latini scriptores non Maximum sed Puppienum contra Maximinum apud Aquileiam pugnassee dixerunt eundemque uicisse. qui error unde natus sit, scire non
 5 possum, nisi forte idem est Puppienus qui Maximus. quod ideo testatum posui, ne quis me hoc nescisse cre-
 4 deret. [quod re uera magnum stuporem ac miraculum creat.]

1 aquileia *BP*¹ 2 scriptores *B*¹ septores *P*¹ pupie-
 num *B* dupienum *M* 5 pupienus *B* dupienus *M* 7 manum
B quod re uera — creat *uncis inclusit Eyssenh.* [*uita est in B*
et P sine subscriptione.]

GORDIANI TRES

IVLI CAPITOLINI

1 Fuerat quidem consilium, uenerabilis Auguste, ut
singulos quosque imperatores exemplo multorum libris
2 singulis ad tuam clementiam destinarem. nam id multos 5
3 fecisse, uel ipse uideram uel lectione conceperam. sed
inprobum uisum est uel pietatem tuam multitudine disti-
nere librorum uel meum laborem plurimis uoluminibus
4 occupare. quare tres Gordianos hoc libro conexui, con-
sulens et meo labori et lectioni tuae, ne cogereris pluri- 10
mos codices uoluendo unam tamen paene historiam lecti-
5 tare. sed ne ego, qui longitudinem librorum fugi mul-
titudinemque uerborum, in eam incurrisse uidear, quam
me urbane declinare confingo, iam rem adgrediar.

2 Gordiani non, ut quidam inperiti scriptores locuntur, 15
duo sed tres fuerunt, idque docente Arriano, scriptore
Graecae historiae, docente item Dexippo, Graeco auctore,
potuerunt addiscere, qui etiamsi breuiter, ad fidem tamen
2 omnia persecuti sunt. Horum Gordianus senior, id est
primus, natus est patre Maecio Marullo, matre Vlpia Gor- 20
diana, originem paternam ex Gracchorum genere habuit,

1 incipit Gordianus *BP* Iulii Capitolini liber de rebus ge-
stis Gordianorum *M* 5 multo *B* 7 ⁱusum *B* 8 laboriem
*B*¹ 9 consuleris *B* (*in P* *ns in ras.*) 11 uolendo *BP*¹
13 in ean *B* 14 a me *P*² 18 tam *P*¹ 20 ex patre *M*
mecio *BPM* 21 graecorum *BP*

maternam ex Traiani imperatoris, patre auo proauo consulibus, socero prosocero et item alio prosocero et duobus absoceris consulibus. ipse consul ditissimus ac potentissimus, Romae Pompeianam domum possidens, in
5 prouinciis tantum terrarum habens quantum nemo priuatus. ipse post consulatum, quem egerat cum Alexandro, ad proconsulatum Africae missus est ex senatus consulto.

Sed priusquam de imperio eius loquar, dicam pauca
de moribus: adulescens cum esset Gordianus, de quo
10 sermo est, poemata scripsit, quae omnia extant, et quidem cuncta illa quae Cicero, id est Marium et Aratum et Halcyonas et Vxorium et Nilum. quae quidem ad hoc scripsit ut Ciceronis poemata nimis antiqua uiderentur. scripsit praeterea, quemadmodum Vergilius Aeneidos et
15 Statius Achilleidos et multi alii † elidos, ita etiam ille Antoniniados, hoc est Antoninum Pium et Antoninum Marcum uersibus disertissimis libris triginta uitam illorum et bella et publice priuatimque gesta perscribens. et
20 haec quidem puerulus. postea uero ubi aduleuit, in Athenaeo controuersias declamauit, audientibus etiam imperatoribus suis. Quaesturam magnificentissimam gessit. aedilitatis suae tempore duodecim populo Romano munera, id est per singulos menses singula de suo exhibuit, ita ut gladiatorum nonnumquam quingena paria exhiberet, numquam minus centenis quinquagenis. feras
25 Libycas una die centum exhibuit, ursos una die mille. extat silua eius memorabilis, quae picta est in domo rostrata Cn. Pompei, quae ipsius et patris eius et proaui

1 proauo *in marg. B* 3 obsoceris *BP* 6 ipsos consulatum *BP* ipse consulatum *M* ipse post consulatum *scripsi*
7 misus *B* 8 parca *B¹* 10 pomata *B¹P¹ (corr. P³)* 11 et de *BP* ex de *M* edidit *S* id est *scripsi* merio *BPM em. S*
arathum *BP* 12 balcyonas *BP (M)* Halcyonas *scripsi*
et Nilum] et Limona *C* 13 poeta *BP* 14 eineidos *BP*
15 yliados *P³* eliados *M* 19 uero *om. B¹* 20 atheneo *BPM*
controuersiis *BPM em. C* 21 sui *BP* magnificentissime *M* 22 populi romani *BPM* 23 mune *P¹* sua *B*
24 quingenua *B¹* 26 libicas *BP* 28 GN *BP in B in ras.*

7 fuit, quam Philippi temporibus uester fiscus inuasit. in
 qua pictura etiam nunc continentur cerui palmati du-
 centi mixtis Brittannis, equi feri triginta, oves ferae
 centum, alces decem, tauri Cypriaci centum, strutiones
 Mauri miniati trecenti, onagri triginta, apri centum quin-
 8 quaginta, ibices ducenti, dammae ducenti. haec autem
 omnia populo rapienda concessit die muneris, quod sex-
 tum edebat.

4 Praeturam nobilem gessit. post iuris dictionem con-
 2 sulatum primum iniit cum Antonino Caracallo, secundum
 cum Alexandro. Filios duos habuit, illum consularem
 qui cum ipso Augustus appellatus est, qui iuxta Carthagi-
 nem in Africa bello absumptus est, et filiam Maeciam
 3 Faustinam, quae nupta est Iunio Balbo, consulari uiro. In
 consulatibus clarior fuit sui temporis consulibus, ita ut
 ei Antoninus inuideret, modo praetextas eius, modo latum
clauum, modo circenses ultra imperatorium mirans mo-
 4 dum. palmatam tunicam et togam pictam primus Roma-
 norum priuatus suam propriam habuit, cum ante impe-
 ratores etiam uel de Capitolio acciperent uel de Palatio. 20
 5 equos Siculos centum, Cappadoces centum permittentibus
 imperatoribus factionibus diuisit. et per haec populo
 6 satis carus, qui semper talibus commouetur. Cordus
 dicit, in omnibus ciuitatibus Campaniae Etruriae Umbriae
 Flaminiae Piceni de proprio illum per quadriduum ludos 2
 7 scaenicos et iuuenalia edidisse. Scripsit et laudes soluta
 oratione omnium Antoninorum, qui ante eum fuerunt.
 tantum autem Antoninos dilexit ut sibi quoque, ut multi
 dicunt, Antonini, ut plerique autem adserunt, Antonii no-
 8 men adscripserit. iam illud satis constat, quod filium, 3
 Gordianum nomine, Antonini signo inlustrauerit, cum

2 ducentis m. brittanni BP	4 auri B	cypriani B ¹
5 ari BP ¹	6 dammae ducentae M	7 sextam P ¹
11 unum M filium S	12 carthaninem P ¹	13 maetiam BPM
17 clauum om. BP	19 proprium B ¹	20 uel om. M
21 a centum B ¹ (an ccc?)	24 etruria et BP ¹	etruriae et P ²
25 flaminae BP ¹	26 iuuenilia B ¹	oratione soluta B ¹
31 et signo M	illustrauit M	

apud praefectum aerarii more Romano professus filium publicis actis eius nomen insereret.

Post consulatum proconsul Africae factus est adniten- 5
tibus cunctis, qui Alexandri imperium etiam in Africa
5 clarum per proconsulis dignitatem haberi atque esse uo-
luerunt. Extat epistula ipsius Alexandri, qua senatui 2
gratias agit, quod Gordianum ad Africam proconsulem
destinauerit. cuius hoc exemplum est: „Neque gratius 3
mihi quicquam p. c. neque dulcius potuistis efficere,
10 quam ut Antoninum Gordianum proconsulem ad Africam
mitteretis, uirum nobilem magnanimum disertum iustum
continentem bonum“ et reliqua. ex quo adparet, quan- 4
tus uir eo tempore Gordianus fuerit. amatus est ab Afris 5
ita, ut nemo antea proconsulum, ita ut eum alii Scipio-
15 nem, Catonem alii, multi Mucium ac Rutilium aut Lae-
lium dicerent. extat eorum adclamatio, quae a Iunio in 6
litteris relata est. nam cum quadam die factum impera- 7
torium legeret atque a proconsulibus Scipionibus coepis-
set, adclamatum est: „Nouo Scipioni, uero Scipioni, Gor-
20 diano proconsuli.“ haec et alia frequenter audiuit.

Et erat quidem longitudine Romana, canitie decora 6
et pompali uultu, ruber magis quam candidus, facie bene
lata, oculis ore fronte uerendus. corporis qualitate sub-
crassulus. moribus ita moderatus ut nihil possis dicere, 2
25 quod ille aut cupide aut inmodeste aut nimie fecerit.
adfectus suos unice dilexit, filium et nepotem ultra 3
morem, filiam et neptem religiose. socero suo An- 4
nio Seuero tantum detulit, ut in familia eius quasi
filium migrasse se crederet, numquam cum eo la-
30 uerit, numquam illo praesente sederit ante praeturam.
consul cum esset, aut in domo eius semper mansit aut, 5
si in Pompeiana domo, ad illum uel mane uel sero pro-
cessit. Vini parcus, cibi parcissimus, uestitu nitidus, 6

4 imperatorium <i>BP</i>	5 proconsulus <i>B</i> ¹	6 episto <i>P</i> ¹
11 et magnanimum <i>M</i>	14 cum aliis <i>BP</i>	15 multi <i>B</i>
16 admatio <i>P</i> ¹	19 spicione <i>B</i> spione <i>P</i>	20 alia] <i>fort. ta-</i>
lia 25 modeste <i>B</i> ¹	27 nepotem <i>B</i> ¹	29 ut numquam <i>M</i>
laberit <i>BP</i>	30 ille <i>B</i>	32 in] <i>in B in ras.</i>

- lauandi cupidus, ita ut et quarto et quinto in die lauaret
 7 aestate, hieme secundo. somni plurimi, ita ut in tricli-
 niis, si forte apud amicos ederet, etiam sine pudore dor-
 miret. quod uidebatur facere per naturam, non per ebrie-
 tatem atque luxuriam.
- 7 Sed boni mores nihil ei profuerunt. hac enim uita
 uenerabilis, cum Platone semper cum Aristotele cum
 Tullio cum Vergilio ceterisque ueteribus agens alium
 2 quam merebatur exitum passus est. nam cum tempori-
 bus Maximini, hominis saeui atque truculenti, pro con-
 10 sule Africam regeret, filio iam ex consulibus sibimet legato
 a senatu dato, cumque quidam rationalis acrius contra
 plurimos Afrorum saeuiret quam Maximinus ipse patere-
 tur, proscribens plurimos, interficiens multos et sibi ultra
 procuratorem omnia uindicans, retunsus deinde a 15
 proconsule atque legato nobilibus et consularibus uiris
 ipsis minaretur excidium, Afri tam insolentes iniurias
 ferre nequiuere et primum ipsum rationalem adiunctis
 3 sibi plerisque militibus occiderunt. occiso deinde eo,
 cum iam orbis terrarum odio contra Maximinum arderet, 20
 coeperunt cogitare, quemadmodum seditio inter Maximi-
 4 nianos et rusticos uel Afros orta placaretur. tunc qui-
 dam Mauritius nomine, potens apud Afros decurio, iuxta
 Tysdrum nobilissima posthac oratione apud plebem uel
 urbanam uel rusticanam in agro suo uelut contionabun- 25
 8 dus est locutus: „Gratias dis immortalibus, ciues, quod
 occasionem dederunt, et quidem necessariam, prouidendi

1 labandi BP² l/andi P¹ 2 eme P t. Iord. in hieme M
 3 amicos eius B¹ 6 haec BP hic M em. S uitae BP¹
 9 temporis P¹ 11 filio add. S eique add. M legato
 om. M 12 post contra B¹ add. maxi 14 ultro procuratio-
 nem M 15 petunsus BP² petensus P¹ 16 cum nobilibus
 M 17 ipse M et iudium BP cumque M em. Puteanus
 18 ferre om. P¹ nequirent pr. M 21 seditio om. M 22
 uel Afros del. Eyssenh. ortae inimicitiae placarentur M
 23 deturio B¹ iusta B 24 tysdrum B Θύστρω Herod. VII 6,
 1 sed cf. Plin. n. h. VII 30 „Tusdritanum“. nobilissime BPM
 nobilissimae prosapiae hac oratione S post haec M 25
 contianabundus B 27 gratias habeo M 27 occansionem
 BP¹

nobis contra hominem furiosissimum Maximinum. nos 2
enim, qui procuratorem eius moribus et uitae consimi-
lem occidimus, nisi facto imperatore salui esse non pos-
sumus. quocirca, si placet, quoniam non longe est nobi- 3
5 lissimus uir pro consule cum filio, consulari legato, quo-
rum utrique mortem pestis illa est minata, sublata de
uexillis purpura imperatores eos dicemus adhibitisque
insignibus Romano iure firmabimus.“ tunc adclamatum 4
est: „Aequum est, iustum est. Gordiane Auguste, di te
10 seruent. feliciter imperes, cum filio imperes.“

His actis propere uentum est ad oppidum Tysdram, 5
inuentusque senex uenerabilis post iuris dictionem iacens
in lectulo, qui circumfusus purpura humi se abiecit ac
retrectans eleuatus est. et cum aliud facere nihil posset, 6
15 euitandi periculi gratia, quod a fautoribus necessario,
a Maximinianis dubie imminebat, imperatorem se appel-
lari senex passus est. erat autem iam octogenarius et 9
plurimis prouinciis, ut diximus, ante praefuerat; populo
Romano ita commendatus suis actibus erat ut toto dignus
20 uideretur imperio. Alii quidem occiso..... Gordianus ante 2
nescierat. sed ubi rem conperit, iam mortis uicinus et
filio magis timens, maluit honestas causas habere mo-
riendi quam dedi uinculis et carceri Maximini.

Appellato igitur Gordiano imperatore iuuenes, qui 3
25 auctores huius facinoris erant, statuas Maximini deiece-

8 firmamus *BP* 10 imperatores *BPM* imperes *em. S*
13 lecto *M* 14 retractans *M* 15 quod maximinianis ne-
cessario fautoribus dubie imminebat *BP* quod a Maximini fau-
toribus dubie imm. *M* quod a fautoribus necessario, a Maximi-
nianis dubie imm. *scripsi cf. Herod. VII 5, 5* 17 senex *om.*
M octogenarios *P*¹ 19 erat *del. Gr.* 20 occiso] lacu-
nam quam significauit falso sic explent *P*³ *Vat. M:* iuvene Gor-
diano filio suo, etiam quod add. *M*, neque quidquam iuuant Casau-
boni aut Salmasi transpositiones. *Herodianum l. s. secutus haec*
fere in animo habuisse Capitolinum coniecerim: et illum (i. e. ratio-
nalem) quidem occisum Gordianus ante nescierat et q. s. cf.
Max. 14. sed fortasse complura uerba intercederunt, quibus „aliorum“
expositio causarum cur Gordianus se imperatorem appellari passus
sit, adnexa erat 23 uinculus est *B* et in *P* in *ras.* 24 iu-
uene// *P*

- runt, imagines perfregerunt, nomen publicitus eraserunt.
 4 ipsum etiam Gordianum Africanum appellauerunt. addunt quidam, Africani cognomentum Gordiano idcirco inditum, non quod in Africa imperare coepisset, sed quod
 5 de Scipionum familia originem traheret. in plurimis 5 autem libris inuenio, et hunc Gordianum et filium eius pariter imperatores appellatos et Antoninos cognominatos,
 6 in aliis uero Antonios. Post hoc Carthaginem uentum cum pompa regali et fascibus laureatis, filiusque legatus patris, exemplo Scipionum, ut Dexippus Graecae histo- 10 riae *scriptor* auctor est, pari potestate succinctus est.
 7 missa deinceps legatio Romam est cum litteris Gordianorum haec, quae gesta fuerant in Africa, indicans, quae per Valerianum, principem senatus, qui postea imperauit,
 8 gratanter accepta est. missae sunt et ad amicos nobiles 15 litterae, ut homines potentes et rem probarent et amiciores fierent ex amicis.
 10 Sed tanta gratulatione factos contra Maximinum imperatores senatus accepit, ut non solum gesta haec probarent sed etiam uiginti uiros eligerent, inter quos erat 20 Maximus siue Puppienus et Clodius Balbinus. qui ambo imperatores sunt creati, posteaquam Gordiani duo in
 2 Africa interempti sunt. illos sane uiginti senatus ad hoc creauerat, ut diuideret his Italicas regiones contra Maxi-
 3 minum pro Gordianis tuendas. tunc legationes a Maxi- 25 mino Romam uenerunt abolitionem praeteritorum spondentes. sed uicit Gordianorum legatio, quae bona omnia pollicebatur, ita ut eidem crederetur et ingens militibus stipendium et populo agros atque congiaria promittenti.
 4 usque adeo autem magis Gordianis quam Maximinis est 30 creditum, ut Vitalianus quidam, qui praetorianis militibus

3 africanum *B*¹ cognomento *BP*¹ 8 alii *BPM* in aliis
scripsi 11 *scriptor om. BPM add. Eyssenh.* rari *B*, *erarii*
*P*³ in *ras.* gladii *M* pari *scripsi hist. crit. p. 22* succinetus *B*¹
 13 gesto *P*¹ 21 maximinus *BP*¹ (*ut uid.*) puppeienus
BP t. Iord. albinus *B* 23 africanam *B*¹ (*P t. Iord.*) 25
 maximo *B*¹ 29 et *om. M* promittendi *BPM em. S* 30
 quamquam *BP t. Iord.*

praeerat, per audacissimos quaestorem et milites iussu
senatus occideretur, quod se antea crudeliter egerat, et
tunc eius magis inmanitas timebatur, amica et familiaris
moribus Maximini. de cuius morte haec fabella fertur. 6
5 fictae sunt litterae Maximini, signatae quasi eiusdem
anulo, et missi cum quaestore milites, qui eas ferrent, ad-
dentes, quaedam praeter litteras secreto esse dicenda.
longam igitur porticum petiuerunt, et cum ille ea quae 7
sibi erant secreto dicenda perquireret, hortantibus, ut
10 prius signum inspiceret epistolae, dum considerat, in-
teremptus est. persuasum deinde est militibus, iussu 8
Maximini Vitalianum interemptum. peractisque rebus in
castris Gordianorum et litterae et uultus sunt propositi.

Interest, ut senatus consultum, quo Gordiani impera- 11
15 tores appellati sunt et Maximinus hostis, litteris propage-
tur: Non legitimo sed indicto senatus die consul iam 2
domi conuentus cum praetoribus aedilibus et tribunis
plebis uenit in curiam. praefectus urbi, cui nescio quid 3
redoluerat, et qui publicas litteras non acceperat, a con-
20 uentu se abstinuit. sed profuit, nam consul ante solitas
adclamationes, priusquam aliquid in Maximinum feliciter
diceretur, ait: „P. c., Gordiani duo, pater et filius, ambo 4
ex consulibus, unus uester pro consule, alter uester le-
gatus, magno Afrorum consilio imperatores sunt appel-
25 lati. gratias igitur agamus Tysdritanae iuuentuti, gratias 5
Carthaginensi populo semper deuoto: ab inmani nos
belua ab illa fera uindicauerunt. quid timide auditis? 6
quid circumspicitis? quid cunctamini? hoc est quod sem-
per optastis. hostis est Maximinus: di facient, ut esse 7
30 iam desinat, et Gordiani senis felicitatem atque pruden-

1 audacissimas *BP* aut quaestorem et eiciendum aut per
audacissimum quaestorem scribendum est. cf. Herod. VII 7, 5
2 occiderunt *BPM* 4 fabella// *P* 5 pictę *B* 9 perquae-
reret *B* 11 iussum *BP* 14 quo om. *BP* 15 propagen-
tur *BPM* 18 cia *B* 21 addamnationes *B*¹ 23 consib *B*
consibus *P*¹ (*priusu in ras.*) 25 tydritanae *BP*¹*M* (*corr. P*³)
27 uelua *BP*¹ sera *B* 29 faciant *M* 30 gordiani s *P*¹
enis add. *P*² feliciter *B*¹

- tiam, iuuenis uirtutem atque constantiam laeti experiamus.“ Post haec litteras legit Gordianorum, ad senatum et ad se missas. tunc adclamauit senatus: „Di uobis gratias. liberati ab hostibus sumus, si penitus liberemur. Maximinum hostem omnes iudicamus. Maximinum cum filio dis inferis deuouemus. Gordianos Augustos appellamus. Gordianos principes agnoscimus. imperatores de senatu di conseruent, imperatores nobiles uictores uideamus, imperatores nostros Roma uideat. hostes publicos qui occiderit, praemium meretur.“
- 12 Dicit Iunius Cordus, tacitum senatus consultum fuisse. quod quale sit aut quare sic appellatum, breui exponam: 2 omnino exemplum senatus consulti taciti non aliud est hodie, quam quo uestra clementia conuocatis ad interiora maioribus ea disponit quae non sunt omnibus publicanda. de quibus adiurare etiam soletis, ne quis ante rem completam quicquam uel audiat uel intellegat. hunc autem morem apud ueteres necessitates publicae reppererunt, ut, si forte aliqua uis ab hostibus inmineret, quae cogeret uel humilia captare consilia uel aliqua constituere, quae non prius oporteret dici quam effici, uel si nollent ad amicos aliqua permanere, senatus consultum tacitum fieret, ita ut non scribae non serui publici non censuales illis actibus interessent, senatores exciperent, senatores omnium officia censualium scribarumque complerent, ne quid forte proderetur. factum est ergo senatus consultum tacitum, ne res ad Maximinum perueniret.
- 13 Sed statim illa, ut se habent hominum mentes, eorum dumtaxat qui erubescunt, per se ea non agnosci quae sciunt, et qui humiles se putant, si commissa non prodant, omnia conperit Maximinus, ita ut exemplum senatus

1 experiamur *M* 3 clamauit *BPM* adclamauit *scripsi*
 4 sic *Mommsen.* 6 deuocemus *BP* 10 merebitur *M* 11
 istu *B* istutt *P³* in *ras.* istud *M* tacitum *scripsi* *P³* inserit tacitum post senatus consultum 12 quales ita ut *B* sit *P³* in *ras.*
 13 consultu *B* 14 quod *BPM* em. *S* 19 quem *BP*
 20 uel cogeret *M* 22 permanere *B* 26 quit *B* 27 citum *BP¹* (corr. *P³*) 28 ille *BPM* em. *Eyssen.* haberent *B¹*
 31 maximus *B²*

consulti taciti acciperet, quod numquam antea fuerat fac-
titatum. Extat denique eius epistula ad praefectum 2
urbi talis: „Senatus consultum tacitum nostrorum illorum
principum legi, quod tu, praefectus urbi, factum esse
5 fortasse non nosti, nam nec interfuisti. cuius exemplum
ad te misi, ut scires, quomodo Romanam rem p. regeres.“
Enarrari autem non potest, quae commotio fuerit Ma- 3
ximini, cum audiuit, contra se Africam descivisse. nam 4
senatus auctoritate percepta incurrere in parietes, ue-
10 stem scindere, gladium arripere, quasi omnes posset oc-
cidere, prorsus furere uidebatur. Praefectus urbi acce- 5
ptis litteris acrioribus populum et milites adlocutus est,
dicens Maximinum iam occisum. ex quo gaudium maius 6
fuit, statimque deiectae sunt statucae atque imagines
15 eius qui hostis fuerat iudicatus. Usus est sane sena- 7
tus pendente bello potestate qua debuit. nam delato-
res calumniatores procuratores et omnem illam faecem
Maximinianae tyrannidis occidi iussit. atque parum fuit 8
quod senatus iudicauerat, illud populi iudicium fuit quod
20 occisi tracti sunt et in cloacam missi. tunc et praefectus 9
urbi Sabinus, consularis uir, fuste iam percussus occisus
et in publico derelictus est.

Haec ubi comperit Maximinus, statim cohortatus est 14
milites hoc genere contionis: „Sacraei conmilites,
25 immo etiam mi consecranei et quorum mecum plerique
uere militatis, dum nos a Germania Romanam defendi-
mus maiestatem, dum nos Illyricum a barbaris uindica-
mus, Afri fidem Punicam praestiterunt. nam duos nobis 2
Gordianos, quorum alter senio ita fractus est ut non pos-
30 sit adsurgere, alter ita luxurie perditus ut debilitatem
habeat pro senectute, imperatores fecerunt. et ne hoc 3
parum esset, factum Afrorum nobilis ille senatus agno-
uit, et pro quorum liberis arma portamus ii contra nos

9 parientes *B¹P¹* 13 magis *BP* m. f. gaudium *M*
17 facem *BP.M* faecem *scripsi* (*Eyssen.*) 18 Maximianae t.
o. senatus *M* 20 doacam *B¹* 21 iam *om. M* 25 mei *M*
26 in Germania *uolg.* 29 affectus *M* 31 prae *B¹*
32 parum est sed fact. *BPMem. C* 33 hii *BP* hic *M* ii *scripsi*

- uiginti uiros statuerunt et omnes uelut contra hostes sen-
 4 tentias protulerunt. quin immo agite, ut uiros decet:
 properandum est ad urbem. nam et uiginti uiri consula-
 res contra nos lecti sunt, quibus resistendum est nobis
 5 fortiter agentibus, uobis feliciter dimicantibus.“ Lentas 5
 militum mentes et non alacres animos hac contione et
 6 Maximinus ipse cognouit. denique statim ad filium
 scripsit, qui longe post sequebatur, ut adceleraret, ne
 7 quid contra eum se absente milites cogitarent. littera-
 rum exemplum tale Iunius Cordus edidit: „Refert ad te 10
 stipator meus Tynchanius quae gesta cognoui uel in
 Africa uel Romae, refert quae sint militum mentes.
 8 quaeso, quantum potes, properes, ne quid, ut solet, mili-
 taris turba plus faciat. quid uerear, ex eo audies quem
 ad te misi.“ 15
 15 Dum haec aguntur, in Africa contra duos Gordianos
 Capelianus quidam, Gordiano et in priuata uita semper
 aduersus et ab ipso imperatore iam cum Mauros Maxi-
 mini iussu regeret ueteranus dimissus, conlectis Mauris
 et tumultuaria manu accepto a Gordiano successore Car- 20
 thaginem petit, ad quem omnis fide Punica Carthaginien-
 sium populus inclinauit. Gordianus tamen fortunam belli
 2 experiri cupiens filium suum iam natu grandiore, qua-
 draginta et sex annos agentem, quem tunc legati loco, ut
 diximus, habuerat, contra Capelianum et Maximinianos 25
 3 misit, uirum de cuius moribus suo loco dicemus. sed
 cum in re militari et Capelianus esset audacior et Gor-
 dianus iunior non tam exercitatus, quippe qui nobilitatis
 deliciis tardabatur, pugna commissa uincitur et in eodem
 bello interficitur. 30

1 ut om. B¹ 4 quibusque BP 5 lenitas B¹P linitas B²
 6 nos BP suorum minus M em. S hanc contionem BP
 hic concione M et om. M 7 spe BP saepe M ipse em. Ob-
 recht 10 dicit M 11 thyncanius BP Tycanius M em. S
 12 roma BP 19 uetoranus B¹ 20 accepto a G. successore
 post dimissus transponit S, delet Mommsen. a om. M 21 at-
 que omnes BPM em. S 26 dicamus BP¹ 28 exercitus M
 29 tardatur BP

Fertur autem tanta multitudo Gordiani partium in 16
 bello cecidisse, ut, cum diu quaesitum sit corpus Gor-
 diani iunioris, non potuerit inueniri. fuit praeterea in- 2
 gens, quae raro in Africa est, tempestas, quae Gordiani
 5 exercitum ante bellum ita dissipauit ut minus idonei mi-
 lites proelio fierent, atque ita facilis esset Capeliani uic-
 toria. haec ubi comperit senior Gordianus, cum in
 Africa nihil praesidii, et a Maximino multum timoris et
 fides Punica perurgueret, et acerrime Capelianus instaret,
 10 luctus deinde mentem atque animum fatigaret, laqueo
 uitam finiuit.

Hic exitus duorum Gordianorum fuit, quos ambos
 senatus Augustos appellauit et postea inter diuos rettulit.

GORDIANVS IUNIOR

15 Hic Gordiani senis, proconsulis Africae, filius, qui 17
 cum patre et ab Afris et a senatu Augustus appellatus est,
 litteris et moribus clarus fuit praeter nobilitatem. [ut
 nonnulli, ab Antoninis, ut plurimi, ab Antoniis duxit.]
 si quidem argumento ad probandam generis qualitatem 2
 20 alii hoc esse disserant, quod Africanus Gordianus senior
 appellatus est cognomine Scipionum, quod domum Pom-
 peianam in urbe habuit, quod Antoninorum cognomine
 semper est nuncupatus, quod Antonium filium suum ipse
 significari uoluit in senatu: quae singula uidentur fami-
 25 lias designare. sed ego Iunium Cordum sequor, qui di- 3
 cit, ex omnibus his familiis Gordianorum coaluisse nobi-
 litatem. Idem igitur natus patri primus ex Fabia Ore- 4

anno uno

13 post rettulit *P*³ add. imperauerunt mensibus sex; eadem
 uerba add. *M Vat.* 1899 (om. *BP*¹ *Vat.* 1898) 14 Gordia-
 nus iunior in *B*¹ et *P* atramento nigro pictum neque quidquam spa-
 tii uacuum relictum 15 hoc *BP*¹ (ut uid.) 17 ut nonnulli —
 duxit uncis inclusi cf. c. 9 quam ut nonnulli *M* 20 desiderant
BP dixerunt *M* disserant *S* disserant scripsi 23 Antoninum
 uolg. 24 significauit *B*¹ 27 fauia *BP*

stillā, Antonini pronepte, unde Caesarum quoque familiam
 5 contingere uidebatur. et primis diebus sui natalis Anto-
 ninus est appellatus, mox in senatu Antoni nomen est
 editum, uulgo deinde Gordianus haberi coeptus.

18 In studiis grauissimae opinionis fuit, forma conspi- 5
 cuus, memoriae singularis, bonitatis insignis, adeo ut
 semper in scholis, si quis puerorum uerberaretur, ille la-
 2 crimas non teneret. Sereno Sammonico, qui patris eius
 amicissimus, sibi autem praeceptor fuit, nimis acceptus
 et carus usque adeo ut omnes libros Sereni Sammonici 10
 patris sui, qui censebantur ad sexaginta et duo milia,
 3 Gordiano minori moriens ille relinqueret. quod eum ad
 caelum tulit, si quidem tantae bibliothecae copia et splen-
 dore donatus in famam hominum litterarum decore per-
 4 uenit. quaesturam Heliogabalo auctore promeruit, id- 15
 circo quod luxurioso imperatori lasciuiā inuenis, non
 5 tamen luxuriosa neque infamis, praedicata est. praetu-
 ram Alexandro auctore urbanam tenuit, in qua tantus
 iuris dictionis gratia fuit ut statim consulatum, quem pater
 6 sero acceperat, mereretur. Maximini seu eiusdem Ale- 20
 xandri temporibus ad proconsulatum patris missus lega-
 tus est obsecutus, atque illic ea quae superius dicta sunt
 contigerunt.

19 Fuit uini cupidior, semper tamen undecumque con-
 diti, nunc rosa nunc mastice nunc absentio ceterisque 25
 2 rebus, quibus gula maxime delectatur. cibi parcus, ita
 ut intra punctum temporis uel prandium, si pranderet,
 3 uel caenam finiret. mulierum cupidissimus; habuisse
 enim decretas sibi concubinas uiginti et duas fertur. ex
 quibus omnibus ternos et quaternos filios dereliquit. 30

1 antoniae *BP* Antonii *M* *em. C* 2 sui natalis *mihī uide-*
tur corruptum. an suae aetatis? (post suum natalem *Huebner de*
actis s. p. R. p. 55) 3 antonini *BPM em. Vrsinus* es *BP*
 6 ut in *B s. l.* 7 conlissici *B* scholis *P³ in ras.* sici *P¹ si quis P³*
 lacimas *P¹* 8 sammanico *B* 12 qui gordiano *BPM* 13
 et copia spl. *BPM* 14 litteratorum *P¹* 17 luxorioso *B*
 25 rose n. masticae n. absentii absinthii *M* *BPM* 30 reli-
 quit *M*

appellatusque est sui temporis Priamus, quem uulgo io- 4
cantes, quod esset natura propensior, Priapum, non
Priamum, saepe uocitarunt. uixit in deliciis, in hortis, 5
in balneis, in amoenissimis nemoribus, nec pater asper-
natus est, saepissime dicens, illum quandoque in summa
claritate cito esse moriturum, uitam suam. nec ta- 6
men fortitudinem bonis umquam degenerauit, semper-
que inter inlustrissimos fuit ciues nec rei p. ad con-
sultationem defuit. denique etiam senatus libentissime 7
illum Augustum appellauit atque in eo spem publicam
posuit. Vestitu cultissimus, seruis et omnibus suis carus. 8
Cordus dicit, uxorem eum numquam habere uoluisse. 9
contra Dexippus putat, eius filium esse Gordianum ter-
tium, qui post hoc cum Balbino et Puppieno siue Maximo
15 puerulus est adeptus imperium.

Cum senior Gordianus mathematicum aliquando con- 20
suleret de genitura huius, respondisse ille dicitur, hunc
et filium imperatoris et patrem *et* ipsum imperatorem
futurum. et cum senior Gordianus rideret, ostendisse 2
20 constellationem mathematicum ferunt et de libris ueteri-
bus dictasse, ita ut probaret, se uera dixisse. qui quidem 3
et seni et iuueni et diem et genus mortis et loca, qui-
bus essent perituri, opstinata constantia ueritatis prae-
dixit. quae omnia postea Gordianus senior in Africa, 4
25 iam imperator et quando nihil timebat, narrasse perhibe-
tur, de morte quin etiam sua filiique et de genere mortis
dixisse. cantabat praeterea uersus senex, cum Gordianum 5
filium uidisset, hos saepissime:

Ostendent terris hunc tantum fata neque ultra
30 esse sinent. nimium uobis Romana propago
uisa potens, superi, propria haec si dona fuissent.

Verg. Aen.
VI 477 sqq.

2 prosperior *M* 3 mortis *B* in ortis *P* 4 amoenissi-
mi s *P* 6 uita sua *BPM* uitam suam *Obrecht* 7 fortitudi-
nem bonis *BP* fortitudine a bonis *M* fortunae bonis *Egnat. fort.*
fortitudinem eius 8 cibus *BP¹* ciuibus *M* consulationem
BP¹ (*corr. P³*) consolationem *M* 18 patrem *om. M* et *add. S*
19 filium *B¹* futurum *B²* 23 constantiae ueritate *BPM*
constantia ueritatis *scripsi* . 28 hoc *BP* 29 tantum hunc *BP*

6 Extant dicta et soluta oratione et uersibus Gordiani iu-
 nioris, quae hodie ab eius adfinibus frequentantur, non
 magna non minima sed media et quae appareat hominis
 esse ingeniosi sed luxuriantis et suum deserentis inge-
 21 nium. Pomorum et olerum audissimus fuit, in reliquo 5
 ciborum genere parcissimus, semper pomorum aliquid
 2 recentium deuorans. frigidarum percupidus nec facile
 per aestatem nisi frigidas et quam plurimas bibit. et
 erat corporis uasti, quare magis ad frigidas urgebatur.
 3 Haec de Gordiano iuniore digna memoratus comperi- 10
 mus: non enim nobis talia dicenda sunt quae Iunius Cor-
 dus ridicule ac stulte composuit de uoluptatibus dome-
 4 sticis ceterisque infimis rebus. quae qui uelit scire,
 ipsum legat Cordum, qui dicit, et quos seruos habuerit
 unusquisque principum et quos amicos et quot paenulas 15
 quotue clamydes, quorum etiam scientia nulli rei prod-
 est, si quidem ea debeant in historia poni ab historio-
 5 grafis quae aut fugienda sint aut sequenda. sane quod
 praetermittendum esse non censui, quia mirabile uisum
 est, lectum apud Vulcatium Terentianum, qui et ipse hi- 20
 storiam sui temporis scripsit, in litteras misi, Gordianum
 seniore[m] Augusti uultum sic repraesentasse ut et uocem
 et morem et staturam eiusdem ostentare uideretur,
 filium uero Pompeio simillimum uisum, quamuis Pom-
 peius obesi corporis fuisse denegetur; nepotem autem, 25
 cuius etiam nunc imagines uidemus, Scipionis Asiatici
 faciem rettulisse. quod pro sui admiratione tacendum
 esse non credidi.

3 esse hominis *M* 7 deuoraret *BPM* deuorans *scripsi*
 8 quem *BP* quam plurimum *M* bibit] edit *S* 10 memoratu
M (*in P s eras.*) 11 dicentes unque *B* dicentes unoque *P*
 nos t. dicere uoluimus *M em. S* 16 quod uel *BP* cla-
 mides *B* rei *om. M* 17 deant *P¹* hystoria *B* sto-
 riografis *B¹* 18 sane quidem [*sic uolq.*] — [*scripsit*] in
 litteras misit *Mommsen.* 20 iste *B¹* ibse *B²* hystoriam *B*
 21 misit *P³M* 22 sic] sibi *BP* 23 morem] os *S* motum
Draeger Phil. XX p. 524 25 obhaesi *BP* denegatur *M*
 27 administrasne *BP* administratione *M*

GORDIANVS TERTIVS

Post mortem duorum Gordianorum senatus trepidus 22
et Maximinum uehementius timens ex uiginti uiris, quos
ad rem p. tuendam delegerat, Puppienum siue Maximum
5 et Clodium Balbinum Augustos appellauit, ambos ex con-
sulibus. tunc populus et milites Gordianum paruulum, 2
annos agentem ut plerique adserunt undecim, ut nonnulli
tredecim, ut Iunius Cordus dicit sedecim, (nam uicensimo
et secundo anno eum perisse adserit) petiuerunt, ut Cae-
10 sar appellaretur; raptusque ad senatum atque inde in 3
contione positus indumento imperatorio tectus Caesar est
nuncupatus. Hic natus est, ut plures adserunt ex filia 4
Gordiani, ut unus aut duo (nam amplius inuenire non
potui) ex filio, qui in Africa perit. Gordianus scilicet 5
15 Caesar factus apud matrem educatus est et, cum extinctis
Maximinis Maximus etiam et Balbinus militari seditione
interempti essent, qui biennio imperauerant, Gordia-
nus adulescens, qui Caesar eatenus fuerat, et a mili-
tibus et populo et a senatu et ab omnibus gentibus ingenti
20 amore, ingenti studio et gratia Augustus est appellatus.
amabatur autem merito aui et auunculi siue patris, qui 6
ambo pro senatu et pro p. R. contra Maximinum arma
sumpserunt et militaris uel morte uel necessitate perie-
runt. post hoc ueterani ad curiam uenerunt, ut disce- 7
25 rent, quid actum esset. ex quibus duo ingressi Capito- 8
lium, cum illic senatus ageretur, ante ipsam aram a
Gallicano ex consulibus et Maecenate ex ducibus inter-
empti sunt; atque bellum intestinum ortum est, cum 9
essent armati etiam senatores, ignorantibus veteranis,
30 quod Gordianus adulescens solus teneret imperium. [De- 23
xippus quidem adseuerat, ex filio Gordiani tertium Gor-

1 Gordianus tertius in *BP* atramento nigro tenore non inter-
rupto pictum 3 et *B*¹ 4 diligerat *B*¹*P*¹ 8 nar *P* 10
inde deest in *P t. Iord.* 12 appellatus *M* 14 scilet *B* an
sic? 21 auunculis *BP*¹ 23 militari *M* 27 metena *BP*
Mecoena *M* 30 Dexippus — natum del. *Becker* obseru. in
script. hist. A. p. 20. cf. c. 19

dianum esse natum.] at posteaquam constitit apud ueteranos quoque, solum Gordianum imperare, inter populum et milites ac ueteranos pax roborata est, et hic finis belli intestini fuit, cum esset delatus Gordiano puero consula-

2 tus. sed indicium non diu imperaturi Gordiani hoc fuit 5
 3 quod eclipsis solis facta est, ut nox crederetur, neque
 3 sine luminibus accensis quicquam agi posset. post haec
 tamen uoluptatibus et deliciis populus Romanus uacauit,
 ut ea quae fuerant aspere gesta mitigaret.

a. $\frac{992}{240}$ 4 Venusto et Sabino cons. inita est factio in Africa 10
 contra Gordianum tertium duce Sabiniano; quem Gordianus per praesidem Mauretaniae obsessum a coniuratis ita oppressit ut ad eum tradendum Carthaginem omnes uenirent et crimina confitentes et ueniam sceleribus postulantes. finita igitur sollicitudine in Africa Gordiano iam 15
 a. $\frac{993}{241}$ 5 iterum et Pompeiano cons. bellum Persicum natum est.
 6 quando et adulescens Gordianus, priusquam ad bellum proficisceretur, et duxit uxorem filiam Misisithei, doctissimi uiri, quem causa eloquentiae dignum parentela sua putauit
 7 et praefectum statim fecit. post quod non puerile iam et 20
 contemptibile uidebatur imperium, si quidem et optimi soceri consiliis adiuuaretur, et ipse pro parte aliquantulum saperet nec per spadones ac ministros aulicos matris uel ignorantia uel coniuuentia uenderetur.

24 Extat denique et soceri eius ad eum epistula et ipsius 25
 Gordiani ad socerum, qua intellegitur, eius saeculum emendatius ac diligentius socero adiuuante perfectum. quarum exemplum hoc est:

2 „Domino filio et Augusto Misisitheus socer et praefectus.

Euasisse nos grauem temporum maculam, qua per 30

1 et *BPM* at *C* 5 fuit hoc *B*¹ 6 quid *B*¹ eglypsis
*B*¹*P*¹ eclipsis *B*²*P*² 8 uocauit *B* 9 fuerat *B*ⁿ apere *P*¹
 11 tercium *P* 12 obsessio *BP* 13 Carthagine *Reite-*
meier ad Zosim. p. 534 14 confitentis *BP* 18 et *om. M*
mysisithei BP Timisithei Eckhelius d. n. VII p. 219 22 ut
 inuaretur *B*¹ proprietate *B*¹ pro pietate *B*²*PM* pro aetate *S*
 pro parte *scripsi* 24 uel ante con. del. *B*² *om. P* conibentia
BP ignorantiae contuberina M uideretur *BP(M)* 29 mi-
 sytheus *B* mysitheus *P*

spadones et per illos qui amici tibi uidebantur erant
autem uehementes inimici omnia uendebantur, uoluptati
est eo magis, quo tibi gratior emendatio est, ut si qua
uitia fuerunt, tua non fuisse satis constet, mi fili uenera-
5 bilis. neque enim quisquam ferre potuit datas eunuchis 3
suffragantibus militum praeposituras, negatum laboribus
praemium, aut interemptos aut liberatos pro libidine atque
mercede quos non decebat, uacuatum aerarium, per eos
qui cottidie insidiosissime frequentabant initas factiones,
10 ut tu decipereris, cum inter se de bonis pessimi quique
haberent ante consilia tibimet suggerenda, bonos pelle-
rent, detestandos insinuarent, omnes postremo tuas fabu-
las uenderent. dis igitur gratias, quod uolente te ipso, 4
emendata res est. delectat sane boni esse principis socce- 5
15 rum et eius qui omnia requirat et omnia uelit scire et
qui pepulerit homines per quos antea uelut in auctione
positus nundinatus est.“

Item Gordiani ad ipsum:

25

„Imperator Gordianus Augustus Misistheo patri et praefecto.
20 Nisi di omnipotentes Romanum tuerentur imperium,
etiam nunc per emptos spadones uelut in hasta positi
uenderemur. denique nunc demum intellego, neque Feli- 2
ciones praetorianis cohortibus praeponi debuisse, neque
Serapammoni quartam legionem credendam fuisse, et, ne
25 omnia dinumerem, multa non esse facienda, quae feci; sed
dis gratias, quod te insinuante qui nihil uendis, didici ea
quae inclusus scire non poteram. quid enim facerem, 3
quod Admau † nos uenderet et consilio cum Gaudiano et
Reuerendo et Montano habito uel laudaret aliquos uel
30 uituperaret, et illorum consensu quasi testium quod dixe-
rat adprobarem? mi pater, uerum audias uelim: miser 4
est imperator, apud quem uera reticentur, qui cum ipse

1 tibi om. B 2 uendebatur BP¹ 3 et eo BPM est eo
scripsi quod BPM 7 libine B¹P¹ 13 uolente in te BP
14 resp. M 21 asta BP 22 feliciores M 23 coho-
stibus P¹ 24 ut omnia BPM 25 dinumerarem BP 28
ad mauros BPM Admau † nos scripsi quoad nos mater uend.
Eyssenh. 31 mihi adprobaret Gordianus scripsisse uidetur

publice ambulare non possit, necesse est, ut audiat et uel
 5 audita uel a plurimis roborata confirmet.“ His epistolis
 intellectum est, adulescentem soceri consiliis emendatum
 6 atque correctum. Et Misithei quidem epistolam Graecam
 7 quidam fuisse dicunt, sed in hanc sententiam. Tantum 5
 autem ualuit eius grauitas et sanctimonia, ut ex obscu-
 rissimo praeter nobilitatem gestis etiam Gordianum cla-
 rum principem fecerit.

26 Fuit terrae motus eo usque grauis imperante Gordiano
 ut ciuitatis etiam terrae hiatu cum populis deperirent. ob 10
 quae sacrificia per totam urbem totumque orbem terra-
 2 rum ingentia celebrata sunt. et Cordus quidem dicit, in-
 spectis libris Sibyllinis celebratisque omnibus quae illic
 iussa uidebantur mundanum malum esse sedatum.

a. $\frac{994}{242}$ 3 Sedato terrae motu Praetextato et Attico cons. Gor- 15
 dianus aperto Iano gemino, quod signum erat indicti belli,
 profectus est contra Persas cum exercitu ingenti et tanto
 auro, ut uel auxiliis uel militibus facile Persas euinceret.
 4 fecit iter in Moesiam atque in ipso procinctu quicquid
 hostium in Thraciis fuit deleuit fugauit expulit atque sum- 20
 5 mouit. inde per Syriam Antiochiam uenit, quae a Persis
 iam tenebatur. illic frequentibus proeliis pugnauit et uicit
 6 Sapore Persarum rege summoto. et post Artaxansen et
 Antiochiam recepit et Carras et Nisibin, quae omnia sub
 27 Persarum imperio erant. rex sane Persarum tantum Gor- 25
 dianum principem timuit ut, cum instructus esset et suis
 copiis et nostris, tamen ciuitatibus ipse praesidia sponte
 deduceret easque integras suis ciuitatibus redderet, ita ut
 2 nihil, quod ad eorum fortunas pertinet, adtaminaret. sed
 haec omnia per Misitheum, socerum Gordiani eundemque 30
 3 praefectum, gesta sunt. effectum denique est, ut Persae,
 qui iam in Italia timebantur, in regnum suum pugnante

15 praetex^t-ato *B* 18 euincere *BP* uincere posset *M* euin-
 ceret *scripsi* 19 inter moesiam *BP* 21 anthiociam *BP* in
 Ant. *M* 23 aesapore *BP*¹ Artaxerxem *M* Artaxata *S*
 24 anthiociam *P* nitibi *BP*¹ nitibin *M* 27 copies *BP*¹
 cum instructus esset summis copiis, e nostris *Gr.* - 29 perti-
 neret *M*

Gordiano redirent, totumque orientem Romana res p. detineret.

Extat oratio Gordiani ad senatum, qua de rebus ge- 4
stis suis scribens Misitheo praefecto suo et socero ingentes
5 gratias agit. cuius partem indidi, ut ex eo uera cognosceres: „Post haec, p. c., quae, dum iter agimus, gesta 5
sunt quaeque ubique singulis triumphis digna sunt actitata, etiam Persas, ut breui multa conectam, ab Antiochensium ceruicibus, quas iam nexas Persico ferro gere-
10 bant, et reges Persarum et leges amouimus. Carras deinde 6
ceterasque urbes imperio Romano reddidimus. Nisibin usque peruenimus et, si di fauerint, Ctesifonta usque ueniemus. ualeat tantum Misitheus praefectus et parens 7
noster, cuius ductu et dispositione et haec transegimus et
15 reliqua transigemus. uestrum est igitur supplicationes 8
decernere, nos dis commendare, Misitheo gratias agere.“
His in senatu lectis quadrigae elefantorum Gordiano de- 9
cretae sunt, utpote qui Persas uicisset, ut triumpho Persico triumpharet, Misitheo autem quadriga sex equorum
20 et triumphalis currus et titulus huiusmodi: „Misitheo 10
eminenti uiro, parenti principum, *praefecto praetorii*,
† totius urbis, tutori rei p. senatus populusque Romanus uicem reddidit.“

Sed ista felicitas longior esse non potuit. nam Misi- 28
25 theus, quantum plerique dicunt artibus Philippi, qui post eum praefectus praetorii est factus, ut alii morbo extinctus est herede Romano re p., ut quicquid eius fuerat uectigalibus urbis accederet. cuius uiri tanta in re p. dispo- 2
sitio fuit ut nulla esset umquam ciuitas limitanea potior et
30 quae posset exercitum p. R. ac principem ferre, quae totius anni in aceto frumento et larido atque hordeo et pa-

3 gestis *om. P t. Iord.* suis *om. M* 7 quae *M* 8 Persas *del. Mommsen.* anthiocensium *BP (fere semper)* 9 gerebant et regem P. amou. *S* 11 reddimus *P¹* nitibin *BP¹ M*
12 tesifonta *BP(M)* 16 dies *BP* 19 ex equorum *BP M em. Vrsinus* 21 praetototius urbis *BP¹* praetori totius urbis *P³ M* totius urbis *del. S* 22 tutoris *BP¹* rep. *BP¹* 29 uitas *BP¹* militanea *BP M* 31 e hordeo *B¹*

leis condita non haberet, minores uero urbes aliae tri-
 ginta dierum, aliae quadraginta, nonnullae duum men-
 3 sium, quae minimum, quindecim dierum. idem cum esset
 praefectus, arma militum semper inspexit. nullum senem
 militare passus est, nullum puerum annonas accipere. 5
 castra omnia et fossata eorum circumibat, noctibus etiam
 4 plerumque uigilias frequentabat. amabaturque ab omni-
 bus, quod sic et rem p. amaret et principem. tribuni eum
 et duces usque adeo timuerunt et amarunt ut neque uel-
 5 lent peccare neque ulla ex parte peccarent. Philippus 10
 eum propter pleraque uehementer timuisse fertur atque
 ob hoc per medicos insidias eius uitae parasse, et quidem
 6 hoc genere: cum effusione alui Misitheus laboraret atque
 a medicis sistendi uentris gratia poculum iuberetur acci-
 pere, mutatis quae fuerant parata id fertur datum quo 15
 magis solueretur. atque ita exanimatus est.

a. ⁹⁹⁵/₂₄₃ 29 Quo mortuo Arriano et Papo cons. in eius locum
 praefectus praetorii factus est Philippus Arabs, humili
 genere natus *sed* superbus, qui se in nouitate atque inor-
 mitate fortunae non tenuit, ita ut statim Gordiano, qui 20
 eum in locum parentis adsciuerat, insidias per milites fa-
 2 ceret, quae tales fuerunt: Misitheus tantum ubique, quan-
 tum diximus, habuerat conditorum ut uacillare dispositio
 Romana non posset; uerum artibus Philippi primum na-
 ues frumentariae sunt auersae, deinde in ea loca deducti 25
 3 sunt milites in quibus annoniari non posset. hinc Gordiano
 infestos milites statim reddidit, non intellegentes, artibus
 4 Philippi iuuenem esse deceptum. sed Philippus etiam hoc
 addidit ut rumorem per milites spargeret, adulescentem
 esse Gordianum, imperium non posse regere, melius esse, 30
 illum imperare qui militem gubernare, qui rem publicam

2 duorum *M* mensuum *BP* 4 armae *B* semen *P*¹
 (ut uid.) 6 et fossatorum *BP* fossato *M* em. *S* 9 atque *B*¹
 usque *B*² 13 generam *B* generem *P*¹ 14 gatia *B*¹*P*¹
 poculorum *BP* 17 apriano *BPM* em. *S* pappo *BPM*
 19 sed om. *BP* 22 ubique om. *M* 23 ut] et *B*¹*P* (t. *Iord.*)
 26 annona haberi *M* 28 hoc om. *M* 31 gubernare *BPM*
 em. *C*

sciret. corruptit praeterea etiam principes, effectumque, 5
ut palam Philippus ad imperium posceretur. amici Gor- 6
diani primum uehementissime resistebant, sed cum mi-
lites fame uincerentur, imperium Philippo mandatum est,
5 iussumque a militibus, ut quasi tutor eius Philippus cum
eodem Gordiano pariter imperaret.

Suscepto igitur imperio, cum et Philippus se contra 30
Gordianum superbissime ageret, et ille se imperatorem
atque imperatorum prolem et uirum nobilissimae familiae
10 recognosceret nec ferre posset inprobitatem hominis igno-
bilis, apud duces et milites adstante praefecto Maecio Gor-
diano, adfini suo, in tribunali conquestus est, sperans,
posse imperium Philippo abrogari. sed hac conuestione 2
nihil egit, cum illum incusasset, quod immemor bene-
15 ficiorum eius sibi minus gratus existeret. et cum milites
rogasset, cum aperte duces ambisset, factione Philippi
minor apud omnes fuit. denique cum se uideret minorem 4
haberi, petit, ut aequale saltem inter eos esset imperium,
nec impetrauit. dehinc petit, ut loco Caesaris haberetur, 5
20 neque id optinuit. petit etiam, ut praefecti loco esset Phi- 6
lippo, quod et ipsum negatum est. ultimae preces fue- 7
runt, ut eum Philippus pro duce haberet et pateretur ui-
uere. ad quod quidem paene consenserat Philippus, ipse
tacitus sed omnia per amicos agens nutibus atque con-
25 siliis. uerum cum secum ipse cogitaret amorem populi R. 8
et senatus circa Gordianum et totius Africae ac Syriae
totiusque orbis Romani, cum et nobilis esset et nepos ac
filius imperatorum et bellis grauibz totam rem p. libe-
rasset, posse fieri, ut flexa quandocumque militum uo-
30 luntate Gordiano redderetur imperium repetenti, cum in
Gordianum irae militum famis causa uehementes essent,

6 pater BP¹ 10 recognosceret B 12 coes ut esset
BP¹ concessit ut esset M corr. P³ 13 hanc B¹P¹ 18 ae-
quales alter BP¹ 22 pro duce phil. B 23 conserat B¹
27 romane P¹ 28 rem BP liberasse B¹P 29 ficta BP
factione quandoque m. G. M flexa scripsi 30 rerecenti B¹
recenti B² /// recenti P recens M repetenti scripsi

- clamantem e conspectu duci iussit ac dispoliari et occidi.
 9 quod cum primo dilatum esset, post ut iussit impletum
 est. ita Philippus impie non iure optinuit imperium.
 31 Imperavit Gordianus annis sex. Atque dum haec age-
 rentur, Argunt Scytharum rex finitimorum regna uasta- 5
 bat, maxime quod conpererat, Misitheum perisse, cuius
 2 consilio res p. fuerat gubernata. Philippus autem, ne a
 crudelitate nancisci uideretur imperium, Romam litteras
 misit, quibus scripsit, Gordianum morbo perisse, seque a
 cunctis militibus electum. nec defuit, ut senatus de his 10
 3 rebus, quas non nouerat, falleretur. appellato igitur prin-
 cipe Philippo et Augusto nuncupato Gordianum adule-
 scentem inter deos rettulit.
 4 Fuit iuuenis laetus pulcher amabilis gratus omnibus,
 in uita iocundus, in litteris nobilis, prorsus ut nihil prae- 15
 5 ter aetatem deesset imperio. amatus est a populo et se-
 natu et militibus ante Philippi factionem ita ut nemo prin-
 6 cipum. Cordus dicit, omnes milites eum filium appellasse,
 ab omni senatu filium dictum, omnem populum delicias
 7 suas Gordianum dixisse. denique Philippus, cum eum in- 20
 terfecisset, neque imagines eius tollere neque statuas
 deponere neque nomen abradere, sed diuum semper ap-
 pellans etiam apud ipsos milites, cum quibus factionem
 fecerat, serio animo et peregrina calliditate ueneratus est.
 32 Domus Gordianorum etiam nunc extat, quam iste Gor- 25
 2 dianus pulcherrime exornauit. est uilla eorum uia Prae-
 nestina ducentas columnas in tetrastylo habens, quarum
 quinquaginta Carysteae, *quinquaginta* Claudianae, quin-
 quaginta Synnades, quinquaginta Numidicae pari men-
 3 sura sunt. in qua basilicae centenariae tres, cetera huic 30
 operi conuenientia et thermae quales praeter urbem, ut

1 //// clamantem *P* ante conspectum d. i. ac spol. *M*
 4 imperavit G. annis sex *fort. eicienda* asne *B¹P* ne *B²* et *M*
 atque *scripsi* hac *B* 5 Argunthis *M* scythrarum *BP²*
 scyram *P¹* 12 aduliscentem *BP* 13 eos *B* 26 et uilla
M 27 intrastylo *BP* uno stilo *M em. S* quartum *B* 28
 christeae *BPM em. S* quinquaginta *om. BP* 30 bisscilicae
BP

tunc, nusquam in orbe terrarum. Familiae Gordiani hoc 4
senatus decreuit ut a tutelis atque a legationibus et a
publicis necessitatibus, nisi si uellent, posterius eius semper
uacarent. Opera Gordiani Romae nulla extant, praeter 5
5 quaedam nymphae et balneas. sed balneae priuatis homini-
bus fuerunt et ab eo in usum priuatum exornatae sunt.
instituerat porticum in campo Martio sub colle pedum 6
mille, ita ut ab altera parte aequa mille pedum porticus
fieret, atque inter eas pariter *pateret* spatium pedum
10 quingentorum; cuius spatii hinc atque inde uirdiaria es-
sent, lauro myrto et buxo frequentata, medium uero litho-
strotum breuibus columnis altrinsecus positis et sigillis
per pedes mille, quod esset deambulatorium, ita ut in
capite basilica esset pedum quingentorum. cogitauerat 7
15 praeterea cum Mithras, ut post basilicam thermas aesti-
uas sui nominis faceret, ita ut hiemales in principio por-
ticum poneret, *ne* sine usu essent uel uirdiaria uel por-
ticus. sed haec omnia nunc priuatorum et possessionibus 8
et hortis et aedificiis occupata sunt.

20 Fuerunt sub Gordiano Romae elefanti triginta et duo, 33
quorum ipse duodecim miserat, Alexander decem, alces
decem, tigres decem, leones mansueti sexaginta, leopardi
mansueti triginta, belbi, id est yaenae, decem, gladiato-
rum fiscalium paria mille, hippopotami sex, rinoceros
25 unus, arcoleontes decem, camelopardali decem, onagri
uiginti, equi feri quadraginta et cetera huius modi anima-
lia innumera et diuersa. [quae omnia Philippus ludis saecu-
laribus uel dedit uel occidit.] has autem omnes feras man- 2
suetas et praeterea efferatas parabat ad triumphum Per-
sicum. quod uotum publicum nihil ualuit. nam omnia haec
30

2 attutelis *B* e leg. *B* a om. *M* 5 quadam *BP* 7
marcio *BP* 8 qua *BP.M* aequa *em. S* 9 pariter et *BPM*
pariter *pateret scripsi* spacium *BP (bis)* 10 uirdiarii *BP(M)*
11 lithostratum *BP(M)* 16 porticum *BP².M* cum *P¹ em.*
S 17 *ne add. S* suo usui *M* 19 hostis *BP* 21 duo-
decim] XXII *C* 24 hippopotamis exrenocere *BPM* (et *r. M*)
hippopotami sex rin. *scripsi* 25 agrioleontes *Scaliger* argo-
leontes *S* camilopardali *BPM* 27 quae — occidit *uncis*
inclusi 30 sed uotum *M*

Philippus exhibuit saecularibus ludis et muneribus atque circensibus, cum millesimum annum in consulatu suo et filii sui celebrauit.

4 Quod de C. Caesare memoriae traditum est, hoc etiam
5 de Gordiano Cordus euenisse perscribit. nam omnes, qui-
cumque illum gladio adpetiuerunt (qui nouem fuisse di-
cuntur), postea interemptis Philippis, sua manu suisque
gladiis et isdem quibus illum percusserant interemisse *se*
dicuntur.

34 Trium igitur Gordianorum haec fuit uita, qui omnes 10
Augusti appellati sunt [duobus in Africa interemptis,
2 Persidis finibus.] Gordiano sepulchrum milites apud Cir-
ceium castrum fecerunt in finibus Persidis, titulum huius
modi addentes et Graecis et Latinis et Persicis et Iudaicis
3 et Aegyptiacis litteris, ut ab omnibus legeretur: „Diuo 15
Gordiano uictori Persarum, uictori Gothorum, uictori
Sarmatarum, depulsori Romanarum seditionum, uictori
4 Germanorum, sed non uictori Philipporum.“ quod ideo
uidebatur additum, quia in campis Philippis ab Alanis tu-
multuario proelio uictus abscesserat, simul etiam quod 20
5 a Philippis uidebatur occisus. quem titulum euertisse Lici-
nius dicitur eo tempore quo est nactus imperium, cum
6 se uellet uideri a Philippis originem trahere. Quae omnia,
Constantine maxime, idcirco sum persecutus, ne quid tuae
cognitioni deesset, quod dignum scientia uideretur. 25

2 consolato *B^P* 4 C. del. *B²M* 7 a philippis *BPM*
8 hisdem *BP* se *addidi* 11 duobus — finibus *uncis inclusi*.
tertio in Persidis finibus. Tertio Gordiano „*uetus codex*“ *Vrsini*
12 gorgiano *BP* Circessum uel Circesium *S* 15 lege-
tur *BP* 16 gordiani *BP* 17 romanorum *B* 18 adeo *BP*
21 lucinius *BP*¹ 24 secutus *BP* 25 gordianus tertius
expl. *BP*

MAXIMVS ET BALBINVS

IVLI CAPITOLINI

Interemptis in Africa Gordiano seniore cum filio, cum 1
Maximinus ad urbem furens ueniret, ut quod Gordiani
5 Augusti appellati fuerant uindicaret, senatus praetrepidus
in aedem Concordiae VII idus Iulias concurrit, ludis Apol-
linaribus, remedium contra furorem hominis improbissimi
requirens. cum igitur duo consulares, et eminentes qui- 2
dem uiri, Maximus et Balbinus (quorum Maximus a ple-
10 risque in historia reticetur et loco eius Puppieni nomen
infertur, cum et Dexippus et Arrianus Maximum et Balbi-
num dicant electos contra Maximinum post Gordianos),
quorum alter bonitate, uirtute alter ac seueritate clari
habebantur, ingressi essent curiam ac praecipue timorem
15 Maximini aduentu fronte ostenderent, referente consule
de aliis rebus, qui primam sententiam erat dicturus sic
exorsus est: „Minora uos sollicitant, et prope aniles res 3
feruentissimo tempore tractamus in curia. quid enim opus 4

1 incipit maximus *BP* Maximus eiusdem Iulii Capitolini *M*
5 pertrepidus *M* 6 eadem *BP*¹ Kalendas Iunias *M*
iunias *BP* Iulias scripsi (cf. *Max.* 16) apollonaribus *B*¹*P*¹
8 consulare sed *B*¹ consulares sed *B*² in *P* s et in *ras*.
11 arpiamus *BPM* em. *S* 13 bonitate] mihi aut nobilitate aut
bonitate et nobilitate *Capitolinus* scripsisse uidetur 14 prae-
cepue *B*¹ 15 ostenderet *BPM* 17 orsus *M* sollicitante
pr. *B* in *P* et in *ras*. 18 feruentissime *B*¹ sunt *BPM*
opus est *M*

de restitutione templorum, de basilicae ornatu, de ther-
 mis Titianis, de exaedificatione amphitheatri agere, cum
 immineat Maximinus, quem hostem mecum ante dixistis,
 Gordiani duo, in quibus praesidium fuerat, interempti
 sint, neque in praesenti ullum sit auxilium, quo respirare
 5 possimus? agite igitur, p. c., principes dicite. quid mora-
 mini? ne, dum singulatim pertimescitis, in timore potius
 2 quam in uirtute opprimamini.“ Post haec tacentibus cunc-
 tis, cum Maximus, qui et natu grandior erat et meritis
 et uirtute ac seueritate clarior, dicere sententiam coepis- 10
 set, quae ostenderet, duos principes esse faciendos, Vec-
 tius Sabinus ex familia Vlpiorum rogato consule, ut sibi
 2 dicere atque interfari liceret, sic exorsus est: „Scio, p. c.,
 hanc rebus nouis inesse oportere constantiam, ut rapienda
 sint consilia, non quaerenda, uerbis quin etiam plurimis 15
 abstinendum sit atque sententiis, ubi res perurgunt.
 3 ceruices suas quisque respiciat, uxorem ac liberos cogi-
 tet, auitas patriasque fortunas: quibus omnibus inminet
 Maximinus, natura furiosus truculentus inmanis, causa
 4 uero, ut sibi uidetur, satis iusta truculentior. ille qua-
 drato agmine castris ubique positis ad urbem tendit, uos
 5 sedendo et consultando diem teritis. longa oratione opus
 non est: faciendus est imperator, immo faciendi sunt
 principes, unus qui res domesticas, alter qui bellicas cu-
 ret, unus qui in urbe resideat, alter qui obuiam cum exer- 25
 6 citu latronibus pergat. ego principes dico, uos firmate, si
 7 placet, sin minus, meliores ostendite: Maximum igitur
 atque Balbinum, quorum unus in re militari tantus est ut
 nobilitatem generis splendore uirtutis † ei legerit, alter
 ita clarus nobilitate est, ut et morum lenitate rei p. est 30
 8 studiis semper ac litteris tenuit. habetis sententiam, p. c.,

5 illum *B* 6 principes *BP*¹ (*corr. P*³) 7 singulati *BP*¹
 permescitis *BP*¹ *corr. P*³ *fort. singuli pertimescitis* 11
 qua *M* 13 orsus *M* 22 consultado *B*¹ 25 quin ob. *BP*¹ (*ut*
uid.) 25 exercito *B*¹*P*¹ (*t. Iord.*) 29 generi *C* splen-
 dore] *magis placeret splendor allegerit M fort. adiunxerit*
 30 repi sit *BP* reip. sit *M* rei p. est *scripsi*

mihi fortasse periculosiorem quam uobis, sed nec uobis
 satis tutam, si non aut alios aut hos principes feceritis.“
 Post haec adclamatum est uno consensu: „Aequum est, 9
 iustum est. sententiae Sabini omnes consentimus. Maxime 10
 5 et Balbine Augusti, di uos seruent. di uos principes fece-
 runt, di uos conseruent. uos senatum a latronibus uindi-
 cate, uobis bellum contra latrones mandamus. hostis 11
 publicus Maximinus cum filio pereat, hostem publicum
 uos persequimini. felices uos iudicio senatus. felicem
 10 rem p. uestro imperio. quod uobis senatus detulit fortiter 12
 agite, quod uobis senatus detulit libenter accipite.“ His 3
 atque aliis adclamationibus imperatores facti sunt Maxi-
 mus atque Balbinus.

Egressi igitur a senatu primum Capitolium escende- 2
 15 runt ac rem diuinam fecerunt. deinde ad rostra populum 3
 conuocarunt. ubi cum orationem de senatus sententia et
 de sua electione habuissent, p. R. cum militibus, qui forte
 conuenerant, adclamauit: „Gordianum Caesarem omnes
 rogamus.“ hic nepos erat Gordiani ex filia, [qui est in 4
 20 Africa occisus] annum agens quartum decimum, ut ple-
 rique dicunt. qui statim raptus est et nouo genere sena- 5
 tus consulti, cum eadem die senatus consultum factum
 esset, inductus in curiam Caesar est appellatus.

Prima igitur relatio principum fuit, ut duo Gordiani 4
 25 diui appellarentur. aliqui autem unum putant appellatum, 2
 seniore uidelicet, sed ego libris, quos Iunius Cordus
 affatim scripsit, legisse memini, ambos in deos relatos.
 si quidem senior laqueo uitam finiuit, iunior autem in bello 3
 consumptus est, qui utique maiorem meretur reueren-
 30 tiam, quod eum bellum rapuit. post has igitur relationes 4
 praefectura urbi in Sabinum conlata est, uirum grauem
 et Maximi moribus congruentem, praetoriana in Pinarium
 Valentem.

5 dii B^2 (bis) 14 ascenderunt P^3M 19 qui est in Africa
 occisus *uncis inclusi cf. Gord. 22, 4* ut quidam uel ut alii ex filio
add. Egnatius post filia. filio qui est P^3 24 primum BP 29
neretur BP 30 bella BPM bellum *scripsi* rapuere P^3M
 31 conlocata BP 32 maximum BP^1 (ut *uid.*)

- 5 Sed priusquam de actibus eorum loquar, placet aliqua
dici de moribus atque genere, non eo modo quo Iunius
Cordus est persecutus omnia, sed illo quo Suetonius
Tranquillus et Valerius Marcellinus, quamvis Curius For-
tunatianus, qui omnem hanc historiam perscripsit, pauca 5
contigerit, Cordus uero tam multa ut etiam pleraque et
minus honesta perscripserit.
- 5 Maximo pater fuit Maximus, unus e plebe, ut nonnulli
dicunt faber ferrarius, ut alii raedarius uehicularius fabri-
2 cator. hunc suscepit ex uxore Prima nomine. cui fratres 10
quattuor pueri fuerunt, quattuor puellae, qui omnes intra
3 pubertatem interierunt. Nato Maximo carnem bubulam,
et quidem multam, aquila in cella eorum proiecisse fer-
tur, quae angusto patebat inpluuium, eandemque, cum iace-
ret neque quisquam adtingere auderet religionis timore, 15
iterum sustulisse et in proximum sacellum, quod erat
4 Iouis Praestitis, detulisse. id eo tempore nihil uisum est
ominis habere, sed non sine causa factum probauit impe-
5 rium. Pueritiam omnem in domo parentis Pinarii fecit,
quem statim ad praefecturam praetorii subuexit, ubi factus 20
6 est imperator. operam grammatico *ac* rhetori non mul-
tam dedit, si quidem semper uirtuti militari et seueritati
7 studuit. ac tamen militaris tribunus fuit et multos egit
numeros et postea praeturam, sumptu Pescenniae Mar-
8 cellinae, *quae* illum loco filii suscepit et aluit. inde procon- 25
sulatum Bithyniae egit et deinceps Graeciae ac tertio
9 Narbonae. missus praeterea legatus Sarmatas in Illyrico
contudit atque inde translatus ad Rhenum rem contra
10 Germanos satis feliciter gessit. post haec praefectus urbi

1 seu *BP*¹ 3 prosecutus *BPM* persecutus *scripsi* 4
Marcellus *M* 9 raedarius *B*¹ 11 uiri *BPM* pueri *em. S* in
pubertatem *M* 13 cellam *M* 14 eandemque *P* eam deni-
que *M* 16 sustulisset in *BP* 17 praestiti *BPM* uisus
*P*¹ 18 omnis *BP*¹ probabit *BP* 19 patris *BPM* paren-
tis *scripsi* pr/narii *P t. Iord.* 21 ac *addidi* rethori *BP*
multum *P*¹ 22 mitari *B*¹*P*¹ mitari *B*² et militari seu. *M*
23 adtaen *B* acta *P*¹ ac tamen *P*²*M* 24 Pescenninae *M*
25 quae *om. BPM* 26 bythiniae *B* graecae *BP* 27
missis *B* 28 renum *B* 29 gessit *om. B*¹

prudentissimus ingeniosissimus et seuerissimus adproba-
tus est. quare † ueluti senatus ei homini, quod non lice- 11
bat, nouae familiae imperium tamen detulit, confessis
omnibus, eo tempore in senatu aptiorem non esse, qui
5 deberet principis nomen accipere.

Et quoniam etiam minora plerique desiderant, fuit 6
cibi auidus, uini parcissimus, ad rem Veneriam nimis ra-
rus, domi forisque semper seuerus, ita ut et tristis cogno-
men acciperet. uultu grauissimus et retorridus, statura 2
10 procerus, corporis qualitate sanissimus, moribus asperna-
bilis ac tamen iustus neque umquam usque ad exitum ne-
gotiorum uel inhumanus uel inclemens. rogatus semper 3
ignouit nec iratus est, nisi ubi eum irasci decuit. factioni- 4
bus se numquam praebuit, iudicii tenax fuit neque aliis
15 potius quam sibi credidit. quare et a senatu multum di- 5
lectus est et a populo timori habitus, si quidem sciebat
populus eius censoriam praefecturam, quam uidebat posse
in imperio uehementius conualescere.

Balbinus nobilissimus et iterum consul, rector pro- 7
20 uinciarum infinitarum. nam et Asiam et Africam et Bi- 2
thyniam et Galatiam et Pontum et Thracias et Gallias
ciuilibus administrationibus rexerat, ducto nonnumquam
exercitu, sed rebus bellicis minor fuerat quam in ciuili-
bus; attamen bonitate, nimia sanctitate ac uerecundia
25 ingentem sibi amorem conciliauerat. familiae uetustis- 3
simae, ut ipse dicebat, a Balbo Cornelio Theofane origi-
nem ducens, qui per Gneum Pompeium ciuitatem me-
ruerat, cum esset suae patriae nobilissimus idemque
historiae scriptor. Statura aequae procerus, corporis qua- 4
30 litate conspicuus, in uoluptatibus nimius. quem quidem
adiuuabat diuitiarum habundantia, nam erat et a maiori-

1 in ingenios. BP ingeniosissimus scripsi (Eyssenh.) om. M

2 fort. uel cunctus senatus (rei p. saluti senatus Eyssenh.)

11 exitus B 14 iudii B¹ in P iuditii, sed tii a P³ in ras.

15 dilectum B¹ 20 bithiniam BPM 21 trachias BP 23

in om. M 24 tamen B adtamen B²P ad uer. B 25 con-

locauerat BP(M) 26 cornilio BP 27 igneum BP¹ (i eras.)

ciuitatum er. B¹ 30 quam B quam P 31 et om. PM

bus diues et multa hereditatibus per se ipse collegerat.
 5 Eloquentia clarus, poeta inter sui temporis poetas prae-
 6 cipuus. uini cibi Veneriae auidus, uestitu cultus, nec
 quicquam defuit quod illum populo non commendabilem
 redderet. amabilis etiam senatui fuit. Haec de utriusque 5
 7 uita conperimus. Denique nonnulli, quemadmodum Ca-
 tonem et Caesarem Sallustius comparat, ita hos quoque
 comparandos putarunt, ut alterum seuerum, clementem
 alterum, bonum illum, istum constantem, illum nihil lar-
 8 gientem, hunc affluentem copiis omnibus dicerent. Haec 10
 de moribus atque genere.

Decretis ergo omnibus imperatoriis honoribus atque
 insignibus, percepta tribunicia potestate, iure proconsu-
 lari, pontificatu maximo, patris etiam patriae nomine
 2 inierunt imperium. sed dum in Capitolio rem diuinam 15
 faciunt, populus R. imperio Maximi contradixit. time-
 bant enim seueritatem eius homines uulgares, quam et
 senatui acceptissimam et sibi aduersissimam esse crede-
 3 bant. quare factum est, ut diximus, ut Gordianum adu-
 lescentulum principem peterent, qui statim factus est. 20
 nec prius permissi sunt ad Palatium stipatis armatis ire
 quam nepotem Gordiani Caesaris nomine nuncuparunt.
 4 his gestis celebratisque sacris, datis ludis scaenicis ludis-
 que circensibus, gladiatorio etiam munere Maximus sus-
 ceptis uotis in Capitolio ad bellum contra Maximinum 25
 missus est cum exercitu ingenti, praetorianis Romae ma-
 5 nentibus. Vnde autem mos tractus sit, ut proficiscentes
 ad bellum imperatores munus gladiatorium et uenatus
 6 darent, breuiter dicendum est. multi dicunt, apud ueteres

2 poemata *B*¹ (poetenata *Vat.*) poemata *B*²*PM* poeta scripsi
 praecipi usu *BP*¹ praecipiti usu *P*³*M* praecipuus *em.* *S* post
 poetas *P*³*M* *add.* plurima fecit 3 rei ueneriae *M* 4 defuit
om. *B*¹*P* *t. lord.* 7 hunc q. comparandum *BPM* *em.* *C* 9
 adterum *P*¹ 10 hanc *B*¹ affluentem *B* 14 pontificatum *BP*
 15 meruerunt *M* 16 condixit *BP*¹ *corr.* *P*³*M* 17 post
 uulgares *in BP* *seq.* comperit alexandrum (*Max. 5*) — (*c. 18*) et
 omnes qui mecum. *in M* quam et senatui — nuncuparunt *de-*
sunt 20 tenerent *B*¹ 24 maximinus *BP*¹ (*ut uid.*) 26
 exercitui *B*¹

hanc deuotionem contra hostes factam, ut ciuium sanguine litato specie pugnarum se Nemesis [id est uis quaedam Fortunae] satiare. alii hoc litteris tradunt, quod 7 ueri similis credo, ituros ad bellum Romanos debuisse
 5 pugnare uidere et uulnera et ferrum et nudos inter se coeuntes, ne in bello armatos hostes timerent aut uulnera et sanguinem perhorrescerent.

Et Maximo quidem ad bellum profecto Romae prae- 9 toriani remanserunt. inter quos et populum tanta seditio 2
 10 fuit ut ad bellum intestinum ueniretur, urbis Romae pars maxima incenderetur, templa foedarentur, omnes plateae cruore polluerentur, cum Balbinus, homo lenior, seditio- nem sedare non posset. nam et in publicum processit, 3
 manus singulis quibusque tenuit et paene ictum lapidis
 15 passus est, ut alii dicunt, etiam fuste percussus est. ne- 4 que sedasset tumultum, nisi infantem Gordianum purpuratum ad populum longissimi hominis collo superpositum produxisset. quo uiso populus et milites usque adeo placati sunt ut amore illius in concordiam redirent.
 20 neque umquam quisquam in illa aetate sic amatus est 5 merito aui et auunculi, qui pro p. R. contra Maximinum in Africa uitam finiuerant. tantum apud Romanos memoria bonarum rerum ualet.

Maximo igitur ad bellum profecto senatus per omnes 10
 25 regiones consulares praetorios quaestorios aedilicios tribunicios etiam uiros misit, ita ut unaquaeque ciuitas frumentum arma et propugnacula et muros pararet, ut per singulas urbes Maximinus fatigaretur. iussum tunc 2
 tamen, ut omnia ex agris in ciuitates colligerentur, ne
 30 quid hostis publicus inueniret. scriptum est praeterea 3 ad omnes prouincias missis frumentariis iussumque, ut quicumque Maximinum inuisset in hostium numero ducere-

2 litate *B*¹ nemescis *B*¹ *P* *t.* *Iord.* id est uis q. Fortunae eiecit *C* quidam *BPM* 6 coeciuntes *B*¹ *P* nec in *BPM* *em.* *S* 8 praetoriam *B* 9 eo populi *BP* 11 plateae *B* 12 albinus *BPM* senior *M* 15 ut *add.* *S*
 percussus esse *M* 19 conconcordiam *B*¹ 25 quaetorios *B*¹ *P*¹ *corr.* *P*³ 31 missi *B*¹ 32 ducetur *B*

- 4 retur. Inter haec Romae iterum seditiones inter populum
 5 et milites ortae sunt. et cum mille edicta Balbinus pro-
 poneret nec audiretur, ueterani se in castra praetoria
 contulerunt cum ipsis praetorianis, quos coepit populus
 6 obsidere. nec umquam ad amicitiam essent redacti, nisi 5
 7 fistulas aquarias populus incidisset. in urbe autem, prius-
 quam dictum esset, milites pacatos uenire, et tegulae de
 tectis iactae sunt et omnia quae in domibus erant uasa
 8 proiecta. atque ideo maior pars ciuitatis perit et multo-
 rum diuitiae. nam latrones se militibus miscuerunt ad 10
 uastanda ea quae norant ubi repperirent.
- 11 Cum haec Romae geruntur, Maximus siue Puppienus
 apud Rauennam bellum parabat ingenti adparatu, timens
 uehementissime Maximinum, de quo saepissime dicebat,
 se non contra hominem sed contra Cyclopem bellum ge- 15
 2 rere. et Maximinus quidem apud Aquileiam ita uictus
 est ut a suis occideretur, caputque eius et filii perlatum
 est Rauennam, quod a Maximo Romam transmissum est.
 3 non tacenda hoc loco deuotio est Aquileiensium pro Ro-
 manis, qui etiam crinibus mulierum pro neruis ad sagittas 20
 4 emittendas *usi* esse dicuntur. Tantum sane laetitiae fuit in
 Balbino, qui plus timebat, ut hecatomben faceret, statim
 5 ut Maximini caput adlatum est. hecatombe autem tale
 sacrificium est: centum arae uno in loco cespiticiae ex-
 truuntur, et ad eas centum sues centum oues mactantur. 25
 6 iam, si imperatorium sacrificium sit, centum leones cen-
 tum aquilae et cetera huius modi animalia centena feriun-
 7 tur. quod quidem etiam Graeci quondam fecisse dicuntur,
 cum pestilentia laborarent, et a multis imperatoribus id
 celebratum constat.

30

2 cum *om.* *P*¹ albinus *BPM* 3 ueteranis in *BP*¹ (*corr.*
*P*³) 5 fistulis *BP* 8 iectis *B* quae *om.* *BPM* 9 ci-
 uitates *B*¹ 13 rabennam *BP* (*bis*) parabant *BP*¹ 20
 crines *BPM* crinibus *scripsi* 21 emitendas *BM* se *BP*¹
 totondisse *P*³ *M* *usi* esse *scripsi* 22 ecatonben *B* ecatomben *P*
 23 ut *om.* *BPM* est] et *BP om. M* ecatombe *BP*
 tales *B* 24 cespiticiae *B* 25 mantantur *B*¹ mattantur *P*¹
 26 nam *M* 27 feriunt *BPM* 28 quidem quidem *P*¹

His igitur peractis, Balbinus cum summa gratulatione 12
Maximum redeuntem e Rauennati cum exercitu integro
et copiis exspectabat. si quidem Maximinus ab oppidanis 2
Aquileiensibus et paucis qui illic erant militibus ac Cri-
5 spino ac Menofilio consularibus, qui a senatu missi
fuerant, uictus est. ipse autem Maximus Aquileiam id- 3
circo accesserat ut omnia tuta et integra usque ad Alpes
relinqueret ac, si quae essent barbarorum, qui Maximino
fauerant, reliquiae, compesceret. missi sunt denique ad 4
10 eum legati senatores uiginti, quorum nomina sunt apud
Cordum, (in his consulares quattuor, praetorii octo, octo
quaestorii) cum coronis et senatus consulto, in quo ei
statuae auratae equestres decernebantur. ex quo quidem 5
Balbinus subiratus est, dicens, Maximum minus quam se
15 laborasse, cum ipse domi tanta bella compressisset, ille
autem otiosus apud Rauennam sedisset. sed tantum 6
ualuit uelle, ut Maximo, quia profectus est contra Ma-
ximinum, etiam uictoria decerneretur, quam impletam
ille nesciuit. exercitu igitur suscepto Maximini ad urbem 7
20 cum ingenti pompa et multitudine Maximus uenit, maer-
rentibus militibus, quod eum imperatorem quem ipsi de-
legerant perdiderant et eos habebant, quos senatus legerat.
nec dissimulari poterat maeror, qui apparebat in fronti- 8
bus singulorum; et iam quidem nec uerbis abstinebatur,
25 quamuis Maximus et apud milites saepe dixisset, obliuio-
nem praeteritorum esse debere, et stipendia magna do-
nasset et auxilia in ea loca quae delegerant dimisisset.
sed animi militum semel inbuti odio refrenari nequeunt. 9
30 lites tangerent, acriores contra Maximum et Balbinum

1 gratulatio *P*¹ 2 rabennati *BP*¹ rabenna *P*² ingro
*P*¹ 3 expectabat *P* 4 a crisp. *BPM* 5 melofilio *BPM*
6 maximinus *BP* 8 relinquerent *B*¹ 9 fauerent *Eyssen*.
11 octoso *B* octo// *P* octo *M* octo, octo scripsi senatus-
consultum *BP* 14 minus] quidem *B* 15 elaborasse *BP* eum
lab. *P*³*M* em. *Gr.* 16 rabennam *BP* resedisset *M* 17
ualet belle *BP* 18 crederetur *C* 19 exercitui *BP* 20
maximinus *BP*¹ 26 deberet *BP*¹ (ut uid.) 29 audisset *BPM*

extiterunt, secum cotidie cogitantes, quos imperatores facere deberent.

- 13 Senatus consulti autem, quo moti sunt, haec forma est: Cum ingredienti urbem Maximo Balbinus et Gordianus et senatus et populus Romanus obuiam processissent, adclamationes primum publicae fuerunt, quae milites 5
2 contingerent. inde in senatum itum est, ubi post illa quae communia solent esse festa dictum est: „Sapienter electi principes sic agunt, per inperitos electi principes sic pereunt;“ cum constaret, a militibus factum Maximinum, 10
3 Balbinum autem et Maximum a senatoribus. his auditis milites grauius saeuire coeperunt, in senatum praecipue, qui sibi triumphare de militibus uidebatur.
- 4 Et Balbinus quidem cum Maximo urbem cum magna moderatione gaudente senatu et p. R. regebant; senatui 15
plurimum deferebatur; leges optimas condebant, moderate causas audiebant, res bellicas pulcherrime disponebant. et cum iam paratum esset, ut contra Parthos Maximus 5
proficisceretur, Balbinus contra Germanos, puer autem Gordianus Romae remaneret, milites occasionem 20
quaerentes occidendorum principum, cum primo uix inuenire possent, quia Germani stipabant Maximum atque
- 14 Balbinum, cotidie ingrauescebant. et erant quidem discordiae inter Balbinum et Maximum, sed tacitae et quae 25
intellegerentur potius quam uiderentur, cum Balbinus Maximum quasi ignobilem contemneret, Maximus Balbinum 3
2 quasi debilem calcaret. qua re occasio militibus data est intellegentibus, facile discordes imperatores posse interfici. ludis denique scaenicis, cum multi et milites et aulici occupati essent, et in Palatio soli cum 30
Germanis principes remansissent, inpetum in eos fecerunt. turbantibus igitur militibus, cum primum nuntiatum esset Maximo, turbam illam tempestatemque uix euadi posse, nisi ad Germanos mitteretur, et forte in alia

3 firma BP¹ 5 iam B obuiam P³ in ras. M 6 publice BP
10 factum esse M 12 seueri BP 15 moderationes BP¹ (ut uid.) 18 maximinus B¹ 22 autque B¹
31 inpetu BP facerent BPM

parte Palati Germani cum Balbino essent, mittit ad Bal-
binum Maximus petens, ut ei praesidium mitteret. sed 4
ille suspicatus, quod contra se eos peteret, quem postula-
re putabat monarchiam, primum frustratus est, deinde
5 usque ad litem peruentum est. in hac tamen seditione 5
illis contendentibus milites superuenerunt atque ambos
eos nudatos uestibus regalibus de Palatio cum iniuriis
produxerunt et per mediam ciuitatem ad castra raptare
uoluerunt magna ex parte laniatos. sed ubi conpere- 6
10 runt, Germanos ad defensionem illorum superuenire, am-
bos occiderunt et in itinere medio reliquerunt. inter 7
haec Gordianus Caesar sublatu a militibus imperator est
appellatus [id est Augustus], quia non erat alius in prae-
senti, insultantibus militibus senatui et populo, qui se
15 statim in castra receperunt. Germani sane, ne sine 8
causa pugnarent occisis iam imperatoribus suis, extra
urbem, ubi suos habebant, se contulerunt.

Hunc finem habuerunt boni imperatores, indignum 15
uitae et moribus suis: nam neque Maximo siue Puppieno
20 fortius neque Balbino benignius fuit quicquam, quod in re
ipsa intellegi potest. neque enim, cum esset potestas, ma-
los senatus eligeret. huc accedit quod multis honoribus ac 2
potestatibus explorati sunt, cum alter bis consul et praefec-
tus, alter consul et praefectus ad imperium longaeui perue-
25 nissent, amabiles senatui et populo etiam, qui Maximum
iam leuiter pertimescebant. Haec sunt quae de Maximo ex 3
Herodiano, Graeco scriptore, magna ex parte collegimus.

Sed multi non a Maximo, uerum a Puppieno impera- 4
tore uictum apud Aquileiam Maximinum esse dixerunt,
30 et ipsum cum Balbino esse occisum, ita ut Maximi nomen

1 palatii' B² om. M 3 se om. P¹ quem postulabat
monarchiam B P M q. putabat m. uelle uolg. quem postulare pu-
tabat scripsi 6 contradentibus B¹ 7 iniuris B P¹ 9 con-
perierunt B P 10 superueneri B P¹ 11 relinquerunt B P
13 id est Augustus uncis inclusit Eyssenh. 16 occisi P 20
in om. M 21 malas B¹ 22 accedit B 24 longa eul B¹
longae ul P 25 amabilem B P Maximinum M 27 col-
ligemus B P¹ 28 puppiano B P¹ .

- 5 praetereant. tanta est autem historicorum inter se certantium inperitia uel usurpatio, ut multi eundem Maximum quem Puppienum uelint dici, cum Herodianus, uitae suae temporum scriptor, Maximum dicat, non Puppienum, cum et Dexippus, Graecorum scriptor, Maximum et 5 Balbinum imperatores dicat factos contra Maximinum post Gordianos duos et a Maximo uictum Maximinum, non 6 a Puppieno. his accedit scriptorum inperitia, qua praef. praet. fuisse Gordianum paruolum dicunt, ignorantibus multis collo saepe uectum, ut militibus ostenderetur. 10
- 7 Imperarunt autem Maximus et Balbinus anno uno, cum Maximinus imperasset cum filio, ut quidam dicunt, per triennium, ut alii per biennium.
- 16 Domus Balbini etiam nunc Romae ostenditur in Carinis, magna et potens et ab eius familia huc usque pos- 15 2 sessa. Maximus, quem Puppienum plerique putant, summae tenuitatis sed uirtutis amplissimae fuit.
- 3 Sub his pugnatum est a Carpis contra Moesos. fuit et Scythici belli principium [fuit] et Histriae excidium eo tempore, ut autem Dexippus dicit, Histricae ciuitatis. 20
- 4 Dexippus Balbinum satis laudat et dicit, forti animo militibus occurrisse atque interfectum, ut mortem non timeret, quem omnibus disciplinis instructum fuisse dicit. Maximum uero negat eius modi uirum fuisse qualem 25
- 5 Graeci plerique dixerunt. addit praeterea, *tantum* contra 25 Maximinum Aquileiensem odium fuisse, ut de crinibus mulierum suarum arcubus neruos facerent atque ita 6 sagittas emitterent. Dexippus et Herodianus, qui hanc principum historiam persecuti sunt, Maximum et Balbi-

1 aut *P*¹ storicorum *BP*¹ ystoricorum *P*³ errantium *BPM*
em. C ex libris suis 5 dixippis *B*¹ dixippus *B*² *P* 6 imperato-
 rem dicant *B* 7 non puppienum *BP* 8 quae *BP* qui *M* qua
scripsi praesunt *B* 9 an ignorantium? 10 nullis *Gr.* 14
 balbinus *BP*¹ (*ut uid.*) 16 summa et ten. *B* summe ex ten. *P* (*e*
ex in ras.) summe ex ten. *M* 18 sub his — Moesos fuit *om. M*
 moesor *B* moeso *P t. Iord.* 19 scythici *BP* fuit *om. M* *uncis*
inclusi 23 in omnibus *M* dici *BP*¹ *corr. P*³ *M* 24 maxi-
 minum *B* 25 addidit *M* tantum *om. BPM* 26 aquileiodium
BP 27 suorum *BP* arcubos *B*¹ 28 dixippus *B* horum *M*

num fuisse principes dicunt, delectos a senatu contra Maximinum post interitum duorum in Africa Gordianorum, cum quibus etiam puer tertius Gordianus electus est. sed apud Latinos scriptores plerosque Maximi no-
 5 men non inuenio et cum Balbino Puppienum imperatorem repperio, usque adeo ut idem Puppienus cum Maximino apud Aquileiam pugnasse dicatur, cum memoratis historicis adserentibus ne Maximus quidem contra Maximinum pugnasse doceatur, sed resedis-
 10 se apud Rauennam atque illic patratam audisse uictoriam: ut mihi uideatur idem esse Puppienus qui Maximus dicitur.

Quare etiam gratulatoriam epistolam subdidi, quae
 15 scripta est a consule sui temporis de Puppieno et Balbino, in qua laetatur, redditam ab his post latrones improbos esse rem p.:

„Puppieno et Balbino Augustis Claudius Iulianus. 2

Cum primum Iouis Op. M. et deorum immortalium senatusque iudicio et consensu generis humani suscepisse uos rem p. a nefarii latronis scelere seruandam regendamque Romanis legibus, domini sanctissimi et inuictissimi Augusti, quamquam nondum ex diuinis litteris, sed tamen ex s. c. quod ad me u. c. Celsus Aelianus collega transmiserat, conperissem: gratulatus sum urbi Romae, cuius ad salutem estis electi, gratulatus senatui, cuius
 25 pro iudicio, quod in uos habuit, reddidistis pristinam dignitatem, gratulatus Italiae, quam cum maxima ab hostibus uastatione defenditis, gratulatus prouinciis, quas inexplibilis auaritia tyrannorum lacerata est, ad spem salutis, denique legionibus ipsis et auxiliis, quae ubique terrarum

1 principe *P*¹ 2 Gordianorum in Africa *F*¹*M* 3 Gordianos electos *B*¹ 4 cum *BP*¹ apud *M* maximini *B* 5 inuento *B*¹*P*¹ (*t. Iord.*) albino *BP* 8 serentibus *BP*¹ *corr.* *P*³*M* 9 residisse *BP* apud *om.* *B* rabennam *BP*
 16 augustus claudium *BP* 18 humani generis *B* suscipe *B* 19 rempi *BP* latrones *B*¹*P*¹ reddendamque *M*
 20 romania *BP* 21 modum *BP* diuinis *BP* uestris *M* 22 spc *BP* 23 urbis *B*¹ 24 cui *C* 26 cum maxime *C*
 hostium *S* 27 defendistis *M* quasi *B* 28 laceratas ad *BP* (*M*) *em.* *Bernhardy* salutis reduxistis *M* 29 de legio-

iam uultus uestros adorant, quod deposito dedecore pri-
 stino nunc in uestro nomine dignam Romani principatus
 3 speciem receperunt. quocirca nulla uox *tam* fortis, nulla
 oratio tam felix, nullum ingenium tam fecundum um-
 quam fuerit, quod possit publicam felicitatem digne ex- 5
 4 primere. quae quanta et cuius modi sint, iam in ipso
 exordio principatus uestri cognoscere potuimus, qui leges
 Romanas aequitatemque abolitam et clementiam, quae
 iam nulla erat, et uitam et mores et libertatem et spei
 5 successionum atque heredum reduxistis. haec enume- 10
 rare difficile est, nedum prosequi consentanea dicendi
 6 dignitate. nam quod nobis uita per uos reddita est,
 quam dimissis passim per prouincias carnificibus scele-
 ratus latro sic petit ut se ordini profiteretur iratum, quo-
 7 modo dicam aut prosequar? praesertim cum mediocritas 15
 mea non modo publicam felicitatem, sed ne peculiare
 quidem gaudium animi mei possit exprimere, cum eos
 Augustos et principes generis humani uideam quorum
 antehac perpetuo cultu mores et modestiam meam tam-
 quam ueteribus censoribus meis cuperem probata, et 20
 † haec esse confidam in priorum principum testimoniis,
 8 uestris tamen ut grauioribus iudiciis gloriarer. di prae-
 stent praestabuntque hanc orbi Romano felicitatem. nam
 cum ad uos respicio, nihil aliud optare possum, quam
 quod apud deos dicitur uictor Carthaginis precatus, ut 25
 scilicet in eo statu rem p. seruarent in quo tunc esset,
 9 quod nullus melior inueniretur. ita ego precor, ut in eo
 statu uobis rem p. seruent in quo eam uos adhuc nutan-
 tem collocarit. “

18 Haec epistola probat, Puppienum eundem esse, qui 30

nibus <i>BP</i>	1 quid <i>M</i>	3 quocirca <i>BP</i>	<i>tam</i> <i>add. Gr.</i>
4 quam <i>B</i>	numquam <i>BP</i>	6 eiusmodi <i>BP</i> ²	13 cornifi-
cibus <i>BP t. Iord.</i>	sic elatus <i>BPM</i>	sceleratus <i>scripsi</i>	14
sic retit <i>BP</i>	sciret id <i>M em. S</i>	proficeretur <i>B</i>	19 anthac
<i>P</i> ¹	20 probatam <i>M</i>	et etiamsi <i>uolg. propius ad cod. ue-</i>	
<i>stigia accedit</i>	et tametsi	22 dii <i>B</i> ²	23 praestabun- <i>que P</i> ¹
haec <i>BP</i>	ordi <i>B</i> ¹	25 eos <i>BPM</i>	26 seruaret <i>BPM</i>
28 natantem <i>BP</i>	29 collocaretis <i>M</i>		

a plerisque Maximus dicitur. si quidem per haec tempora 2
apud Graecos non facile Puppienus, apud Latinos non
facile Maximus inueniatur, et ea quae gesta sunt contra
Maximinum, modo a Puppieno modo a Maximo acta di-
5 cantur.

5 maximus siue puppienus et balbinus iuli [iulii *P¹ ut uid.*] capitolini expl. incipit eiusdem ualeriani duo *BI. Post uitam Maximi et Balbini interciderunt eorum uitae qui a Gordiano usque ad Valerianos imperatores fuere. etiam uitae Valeriani maioris prior pars periit.*

TREBELLII POLLIONIS

VALERIANI DVO

.....

1 (4) . . . Saporis rex regum uel solus: „Si scirem posse ali-
 quando Romanos penitus uinci, gauderem tibi de uictoria, 5
 2 quam praefers. sed quia uel fato uel uirtute gens illa plu-
 rimum potest, uide, ne, quod senem imperatorem cepisti,
 3 et id quidem fraude, male tibi cedat *et* posteris tuis. co-
 gita, quantas gentes Romani ex hostibus suas fecerint, a
 4 quibus saepe uicti sunt. audiuius certe, quod Galli eos 10
 uicerint et ingentem illam ciuitatem incenderint: certe
 Romanis seruiunt. quid Afri? eos non uicerunt? certe
 5 seruiunt Romanis. de longioribus exemplis et fortasse
 inferioribus nihil dico. Mithridates Ponticus totam Asiam
 6 tenuit: certe uictus est, certe Asia Romanorum est. si 15
 meum consilium requiris, utere occasione pacis et Vale-
 rianum suis redde. ego gratulor felicitati tuae, si tamen
 illa uti scias.“

2 (5) Velenus rex Cadusiorum sic scripsit: „Remissa mihi
 auxilia integra et incolumia gratanter accepi. at captum 20
 Valerianum principem principum non satis gratulor, ma-
 gis gratuler, si redderetur. Romani enim grauiores tunc

4 Sapor *M* Sapor *uolg.* Sapor *regi regum uel solo S*
 6 praeferes *BP* proferres *M* facto *BP* 8 et *addidi* 10
 mepe *B¹* nepe *P¹* nempe *P³M* 12 nonne *M* 14 interiori-
 bus *BPM em. Obrecht* miridates *B¹* mitridates *B²P* 16 oc-
 casione *P* 20 et *BPM* at *scripsi* 22 reddetur *M*

sunt, quando uincuntur. age igitur ut prudentem decet, 2
nec fortuna te inflammet, quae multos decepit. Valerianus
et filium imperatorem habet et nepotem Caesarem, et
quid ad omnem orbem Romanum, qui contra te totus in-
5 surget? redde igitur Valerianum et fac cum Romanis pa- 3
cem, nobis etiam ob gentes Ponticas profuturam.“

Artabastes rex Armeniorum talem ad Saporem episto- 3 (6)
lam misit: „In partem gloriae uenio, sed uereor, ne non
tam uiceris quam bella seueris. Valerianum et filius re- 2
10 petit et nepos et duces Romani et omnis Gallia et omnis
Africa et omnis Hispania et omnis Italia et omnes gentes
quae sunt in Illyrico atque in oriente et in Ponto, quae
cum Romanis consentiunt aut Romanorum sunt. unum 3
ergo senem cepisti et omnes gentes orbis terrarum in-
15 festissimas tibi fecisti, fortassis et nobis, qui auxilia mi-
simus, qui uicini sumus, qui semper uobis inter uos pu-
gnantibus laboramus.“

Bactrani et Hiberi et Albani et Tauroscythae Saporis 4 (7)
litteras non receperunt sed ad Romanos duces scripse-
20 runt auxilia pollicentes ad Valerianum de captiuitate libe-
randum.

Sed Valeriano apud Persas consenescente Odenatus 2
Palmyrenus collecto exercitu rem Romanam prope in pri-
stinum statum reddidit. cepit regis thesauros, cepit etiam, 3
25 quas thesauris cariores habent reges Parthici, concubinas.
quare magis reformidans Romanos duces Sapor timore 4
Ballistae atque Odenati in regnum suum ocius se recepit.
atque hic interim finis belli fuit Persici.

Haec sunt digna cognitu de Valeriano, cuius per an- 5 (1)
30 nos sexaginta uita laudabilis in eam conscenderat gloriam
ut post omnes honores et magistratus insigniter gestos
imperator fieret, non, ut solet, tumultuario populi con-
cursu, non militum strepitu, sed iure meritorum et quasi

5 romanus *B*¹ 6 Ponticas] in *B* c in *ras*. 7 arcabasdes
*B*¹ 8 ueroor *B*¹ 10 sed duces *BPM* 14 cepistis *BP*¹ (*ut*
uid.) 17 liberamus *B*¹ 18 albini *BP*¹ tauroscythae *B*
20 deliberandum *B*¹ 22 consenescente *P* odeonatus *B*
24 coepit *B* 25 chariores *BP* regis *BPM* 27 otius *B*¹

2 ex totius orbis una sententia. denique si data esset omni-
bus potestas promendi arbitrii, quem imperatorem uel-
lent, alter non esset electus.

3 Et ut scias, quanta uis in Valeriano meritorum fuerit
publicorum, ponam senatus consulta, quibus aduertant 5
omnes, quid de illo semper amplissimus ordo iudicauerit.

a. $\frac{1003}{251}$ 4 Duobus Decii cons. sexto kal. Nouembrium die, cum
ob imperatorias litteras in aede Castorum senatus habe-
retur, ireturque per sententias singulorum, cui deberet
censura deferri, (nam id Decii posuerant in senatus am- 10
plissimi potestate) ubi primum praetor edixit: „Quid uobis
uidetur, p. c., de censore deligendo?“ atque eum qui erat
princeps tunc senatus sententiam rogasset absente Vale-
riano (nam ille in procinctu cum Decio tunc agebat), om-
nes una uoce dixerunt interrupto more dicendae senten- 15
5 tia: „Valeriani uita censura est. ille de omnibus iudicet,
qui est omnibus melior. ille de senatu iudicet, qui nullum
habet crimen. ille de uita nostra sententiam ferat, cui
6 nihil potest obici. Valerianus a prima pueritia fuit censor.
Valerianus in tota uita sua fuit censor. prudens senator, 20
modestus senator, grauis senator. amicus honorum, ini-
micus tyrannorum, hostis criminum, hostis uitiorum.
7 hunc censorem omnes accipimus, hunc imitari omnes
uolumus. primus genere, nobilis sanguine, emendatus
uita, doctrina clarus, moribus singularis, exemplum anti- 25
8 quitatis.“ Quae cum essent saepius dicta, addiderunt:
„omnes“, atque ita discessum est.

6 (2) Hoc senatus consultum ubi Decius accepit, omnes au-
licos conuocauit, ipsum etiam Valerianum praecipit ro-
gari, atque in conuentu summorum uirorum recitato se- 30
2 natus consulto: „Felicem te, inquit, Valerianum, totius
senatus sententia, immo animis atque pectoribus totius
orbis humani. suscipe censuram, quam tibi detulit Ro-

4 fuit *BPM* 6 quide *B* 7 nou *B* 8 castrorum *BP*
12 delegendo *BP*¹ 14 iam *BP* 18 cum *B*¹ 23 huic
*B*¹ 25 exemplo *BP* 29 praecepit *M* 30 conuentus *BP*¹
(ut uid.) tato *BP* tanto *M* an lecto? senatos consultu *B*¹
32 peccatoribus *B*¹*P*¹

mana res publica, quam solus mereris, iudicaturus de moribus omnium, iudicaturus de moribus nostris. tu aestimabis, qui manere in curia debeant, tu equestrem ordinem in antiquum statum rediges, tu censibus modum
 5 pones, tu uectigalia firmabis diuides, tu res publicas recensebis; tibi legum scribendarum auctoritas dabitur, tibi 4 de ordinibus militum iudicandum est; tu arma respicies, 5 tu de nostro Palatio, tu de iudiciis, tu de praefectis eminentissimis iudicabis, excepto denique praefecto urbis
 10 Romae, exceptis consulibus ordinariis et sacrorum rege ac maxima uirgine Vestalium (si tamen incorrupta permanebit) de omnibus sententias feres. laborabunt autem etiam illi, ut tibi placeant, de quibus non potes iudicare.“
 Haec Decius. sed Valeriano sententia huiusmodi fuit: „Ne, 7
 15 quaeso, sanctissime imperator, ad hanc me necessitatem alliges, ut ego iudicem de populo, de militibus, de senatu, de omni penitus orbe iudiciis et tribunis ac ducibus. haec sunt *propter* quae Augustum nomen tenetis; apud 8 uos censura desedit, non potest hoc implere priuatus.
 20 ueniam igitur eius honoris peto, cui uita inpar est, inpar est confidentia, cui tempora sic repugnant, ut censuram hominum natura non quaerat.“

Poteram multa alia et senatus consulta et iudicia principum de Valeriano proferre, nisi et uobis pleraque nota
 25 essent, et puderet altius uirum extollere, qui fatali quadam necessitate superatus est. Nunc ad Valerianum minorem reuertar.

Valerianus iunior, alia quam Gallienus matre genitus, forma conspicuus, uerecundia probabilis, eruditione
 30 pro aetate clarus, moribus periucundus atque a fratris dissolutione seiunctus, a patre absente Caesar est appella-

1 iudicaturus d. m. omnium *om. M* 2 tua *B* 4 antiquum *BP¹* 5 statu *BP¹* statum *P³M* tu *scripsi* firmabis, diuitem rem publicam recensebis *Eyssenh.* 12 laborabant *BP¹* (*t. Iord.*) 18 *propter om. BP* 22 quaerat] ferat *misc. obseru.* 23 consulte iud. *BP* consulti *M* 24 de] seu *BP¹M* plerique *BP* plerisque *M* pleraque *C ex Reg.* 25 ut *BPM em. C* 29 conspicuus *BP¹*

- 2 tus, a fratre, ut Caelestinus dicit, Augustus. nihil habet
praedicabile in uita, nisi quod est nobiliter natus, educa-
tus optime et miserabiliter interemptus.
- 3 Et quoniam scio, errare plerosque, qui Valeriani im-
peratoris titulum in sepulchro legentes illius Valeriani 5
redditum putant corpus qui a Persis est captus, ne ullus
error obrepat, mittendum in litteras censui, hunc Valeria-
num circa Mediolanium sepultum addito titulo Claudii
iussu: „Valerianus imperator“.
- 4 Non puto plus aliquid uel de maiore Valeriano uel de 10
5 iuniore requirendum. et quoniam uereor, ne modum uo-
luminis transeam, si Gallienum, Valeriani filium, de quo
iam multus nobis fuit sermo uel Saloni-
num filium etiam Gallieni, qui et Gallienus est
dictus in libro adiuncto ad aliud 15
uolumen transeam semper enim me uobis dedidi ..
et famae, cui negare nihil possum.

3 misetrabiliter B 5 titulo BPM 6 a om. B¹ 8 Me-
diolanum M 13 multa B mul P¹ multus P². numerum littera-
rum deletarum supra cod. B secutus numero punctorum notauī, quo-
cum consentire P existumandus est, si nullam ex eo discrepantiam
in adnotatione attuli. neglexi tamen discrimen unius uel duarum
litterarum. quae litteris inclinatis descripta sunt, addita sunt a se-
cunda manu in P. in M omnia nullo spatio uacuo relicto ex arbitrio
Boni Accursi consarcinata sunt, quam ob rem et his et eis Gallieno-
rum uit. locis, ubi in B et P lacunae sunt, eius scripturas. addere
superuacaneum duxi. se BP¹ sermo P² de quo iam multus
sermo fuit uel nobis fuit se — spat. 27 litterarum uacat — salo-
ninum Vat. uel om. BP¹ add. P² 14 fi..... B fi.....
..... P¹ filium etiam P² (Vat., in quo et hic et in seqq. spa-
tium uacuum fere duplo maius est) quie B quiet gallienus —
sp. 15 litt. uac. — lienus est Vat. lienus BP¹ gal. add. P²
15 dic BP¹ dictus in P² dictus in libro aduinctus Vat.
aduine BP¹ aduincto P² 17 possumus B Exempli
causa lacunas ita expleuimus: Et quoniam uereor, ne modum uo-
luminis transeam, si Gallienum Valerianum, de quo iam multus
et fortasse nimius nobis fuit sermo in illius uita, uel Saloninum
filium etiam Gallieni, qui et Saloninus et Gallienus est dictus in
historia sui temporis, huic libro adiunctos edam, nunc ad aliud
uolumen transeamus, ut iubetur. semper enim me uobis dedidi
et famae, cui negare nihil possum. aut mutato me pronomine in
nos: semper enim nos uobis dedimus et famae, cui negare ni-
hil possumus.

TREBELLII POLLIONIS

GALLIENI DVO

Capto Valeriano, (enimvero unde incipienda est Gal- 1
 lieni uita, nisi ab eo praecipue malo, quo eius uita de-
 5 pressa est?) nutante re p., cum Odenatus iam orientis cep-
 pisset imperium, Gallienus comperta patris captiuitate
 gauderet, uagabantur ... exercitus, *murmurabant*
 duces, erat *omnium* maeror, quod
 imperator Romani in Perside *seruilit* teneretur
 10 ior omnium quod Gallienus na
 pater facto sic moribus re p.
 perdiderat. Gallieno igitur et Volusiano cons. Macrinus 2 a. ¹⁰¹³₂₆₁
 et Ballista in unum coeunt, exercitus reliquias conuocant

1 incipit eiusdem gallieni duo BP 7 uocabantur BP¹
 mus B mu P¹ murmurabant P² Vat. 8 omnium om. BP¹ add.
 P² quod om. B 9 imperator romanus — sp. 9 litt. uac. —
 /// in persida P in om. B Vat. persida BP Vat.
 sertenetur B in P¹ omnia uacua sunt, P²
 haec initio lacunae addidit: seruilit teneretur. seq. 16 litt. spat.
 seruilit — 15 litt. — sertenetur — 23 litt. — Vat. 10 ior
 omnium in B a sec. manu ut uid. additum post na spat. 22 litt.
 in P uac. in M omnia cohaerent Sententia Trebellii haec
 fere fuisse uidetur: uagabantur ubique exercitus, murmura-
 bant omnibus in prouinciis duces, erat omnium ingens maeror,
 quod Valerianus imperator Romanus in Perside seruilit tene-
 retur. sed erat etiam maior omnium maestitia quod Gallienus
 nactus imperium ut pater fato sic ipse moribus rem publicam per-
 diderat. in ultimis lacunis explendis secutus sum Obrechtium 12
 macrianus P³M

- et, cum Romanum in oriente nutaret imperium, quem facerent imperatorem requirunt, Gallieno tam neglegenter se agente ut eius ne mentio quidem apud exercitum fieret. placuit denique, ut Macrinum cum filiis suis imperatores dicerent ac rem p. *defendendam* .. capesserent 5
 sic igitur ... *delatum est* ... imperium
 4 Macrino causae Macrino imperandi cum filiis haec fuerunt: primum, quod nemo eo tempore sapientior ducum habebatur, nemo ad res regendas aptior; deinde ditissimus et qui priuatis posset fortunis publica explere dispendia. huc accedebat quod liberi eius, fortissimi iuuenes, tota mente in bellum ruebant, ut essent legionibus exemplo ad omnia *militaria*.
 2 Ergo Macrinus undique *auxilia* petit occupatis a se partibus, quas ipse posuerat ita ut
 imperium hoc bellum .. instruxit cum par esset omnibus quae contra eum poterant
 2 cogitari. idem Macrianus Pisonem, unum ex nobilibus et principibus senatus, ad Achaïam destinavit ob hoc ut Valentem, qui illic proconsulari imperio rem p. gubernabat, 20

5 de BP¹ defendendam P² defensandam Vat. capesserunt BP¹ Vat. 6 sit BP Vat. inter igitur et imperium in B sp. 14 litt. uacuum relictum. delatum est P² addidit, post imperium Vat. ponit. post imperium in P lac. 12 litt. 7 macriano et Vat. macri BP¹ macrino P² macrianum Vat. 9 sapienter BP¹ gerendas M 13 aria BP¹ militaria P² omnia militaria — sp. 11 litt. — aria Vat. 15 ma BP¹ macrinus P² macrianus — sp. 14 litt. — und. Vat. auxilia om. BP¹ auxilia P² auxilia petit — sp. 16 litt. — petito occupatis Vat. occupa — sp. 10 litt. — partibus B occupa... a... P¹ occupatis a se... P² (Vat.) 16 ipse om. B ipse P post ita etiam in M lacuna ut om. BP¹ add. P² 17 imperum B hoc om. BP¹ add. P² Vat. bellum instruxit continuat P instuxit B instūxit P 18 cum par om. BP¹ add. P² omni BP¹ omnibus P² Vat. 19 macrianus BPM qui antea Macrinus rectius appellatus erat. patri enim nomen fuit Macrino, filio Macriano cf. Zonar. XII 24 p. 598 sqq. ed. Bonn. a principibus BP a om. M et princ. scripsi 20 ab hoc B 21 gubernaret B¹

opprimeret. sed Valens comperto quod Piso contra se 3
 ueniret, sumpsit imperium. Piso igitur in Thessaliam se
 recepit. ubi missis a Valente militibus compluribus inter- 4
 fectus est, ipse quoque imperator appellatus cognomento
 5 Thessalicus. Et Macrianus retento in oriente uno ex filiis, 5
 pacatis iam rebus Asiam primum uenit Illyricumque
 petit. in Illyrico cum Aureoli imperatoris, qui contra Gal- 6
 lienum imperium sumpserat, duce, Domitiano nomine,
 manum conseruit, unum ex filiis secum habens et triginta
 10 milia militum ducens. sed uictus est Macrianus cum filio 7
 Macriano nomine deditusque omnis exercitus Aureolo im-
 peratori.

Turbata interim re p. *totoque* penitus orbe terrarum, 3
 ubi Odenatus comperit, Macrianum cum filio interemptum,
 15 regnare Aureolum, Gallienum remissius rem gerere, festi-
 nauit ad alterum filium Macriani, cum exercitu, si hoc
 daret fortuna, capiendum. sed i qui erant cum filio Ma- 2
 criani, Quieto nomine, consentientis Odenato auctore prae-
 fecto Macriani Balista iuuenem occiderunt missoque per
 20 murum corpore Odenato se omnes affatim dediderunt.
 totius prope igitur orientis factus est Odenatus imperator, 3
 cum Illyricum teneret Aureolus, Romam Gallienus. idem 4
 Balista multos Emisenos, ad quos confugerant Macriani
 milites, cum Quieto et thesaurorum custode interfecit, ita
 25 ut ciuitas paene deleretur. Odenatus inter haec, quasi 5
 Gallieni partes ageret, cuncta eidem nuntiari ex ueritate
 faciebat.

Sed Gallienus cognito quod Macrianus cum suis liberis 6
 esset occisus, quasi securus rerum ac patre iam recepto,

3 cum plurimis *BP* 5 thessalatis *BP* haec macria-
 nus *BPM* et Macr. *scripsi* retento] *an* relicto? 6 tam
BP tamen *M* iam *S* illyricum *BP* deinde Illyricum *M* Illy-
 ricumque *scripsi* *an* Illyricum petens? 7 Aureolo imperatore
M 8 domiciano *BM* 10 uinctus *B* 13 toto *BPM*
 15 ingerere *BPM* rem gerere *S* 16 exercitus hoc *BPM em. C*
 17 hi *BPM* 19 macrini *P¹* 20 affatim] statim *Eyssenh.*
 22 idem] id est *BPM* 23 emissenos *B* emisoenos *M*
 confugerent *BPM* 24 custodem *BP*

- 7 libidini et uoluptati se dedit. ludos circenses ludosque
 scaenicos, ludos gymnicos, ludiarum etiam uenationem
 et ludos gladiatorios dedit populumque quasi uictoriali-
 8 bus diebus ad festiuitatem ac plausum uocauit. et cum
 plerique patris eius captiuitatem maerere, ille specie de- 5
 coris, quod pater eius uirtutis studio deceptus uideretur,
 9 supra modum laetatus est. constabat autem, censuram
 parentis cum ferre non potuisset, uotium illi fuisse,
 quod inminentem ceruicibus suis grauitatem patriam non
 haberet. 10
- 4 Per idem tempus Aemilianus apud Aegyptum sumpsit
 imperium occupatisque horreis multa oppida malo famis
 2 pressit. sed hunc dux Gallieni Theodotus conflictu habito
 cepit atque imperatori
 u uiuum transmisit. Aegyptus enim 15
 data est ... Aemiliano ... a strangythebitinos
 milites uitum est
 ribus, cum Gallienus in luxuria et improbitate persisteret.
- 3 cumque ludibriis et helluationi uacaret neque aliter rem p.
 gereret, quam cum pueri fingunt per ludibria potestates, 20
 Galli, quibus insitum est leues ac degenerantes a uirtute
 Romana et luxoriosos principes ferre non posse, Postu-
 mum ad imperium uocarunt, exercitibus quoque consen-
 tientibus, quod occupatum imperatorem libidinibus que-
 4 rebantur. contra hunc Theodorus 25
 exercitum duxit, cum que urbem, in qua in-

1 libidinis B 2 senicos B¹ 3 gladiatorias B 5 me-
 rerent BP decoris] doloris Eyssenh. 8 eum f. non potuisse
 BPM cum f. n. potuisset scripsi uotiumque M 12 occu-
 patis PM 15 uiuum P aegypt BP¹ aegyptus enim — sp.
 11 litt. — P² (Vat.) 16 est om. Vat. aemiliano om. BP¹
 add. P² Vat. strangy BP¹ strangythebithinos ... P² 17
 post milites sp. 15 litt. uac. in P a pñst ythebitinos data
 est — 15 — a — 20 — strangy — 25 — milites Vat. 18
 rebus Vat. hic etiam in M spatia conplura uacua gallie-
 nis B¹ 21 est esse M degerantes BP¹ 22 postunium B]
 23 qui BP quo M quoque scripsi 24 quo BPM quod scripsi
 querebatur BPM 25 theodorus om. BP¹ add. P² Vat. in P post
 Theodorus spat. 8 litt. Theodotus uolg. 26 duxit cum om. BP¹
 add. P² Vat., quibus uocabulis expletum est spatium in P in qua

erat Postumus, *obsidere* re coepisset,
decernentibus dentibus Gallis, Gallienus muros
circumiens sagitta ictus est. iam per annos septem Postu- 5
mus imperauit et Gallias ab omnibus circumfluentibus
5 barbaris ualidissime uindicauit. his coactus malis Gallie- 6
nus pacem cum Aureolo facit oppugnandi Postumi studio
longeque bello tracto per diuersas obsidiones ac proelia
rem modo feliciter modo infeliciter gerit. accesserat prae- 7
terea his malis, quod Scythae Bithyniam inuaserant ciui-
10 tatesque deleuerant. denique Astacum, quae Nicomedia 8
postea dicta est, incensam grauiter uastauerunt. denique 9
quasi coniuratione totius mundi concussis orbis partibus
etiam in Siciliam quasi quoddam seruile bellum extitit
latronibus euagantibus, qui uix oppressi sunt. Et haec 5
15 omnia Gallieni contemptu fiebant. neque enim quicquam
est ad audaciam malis, ad spem bonorum bonis promptius,
quam cum malus timetur uel dissolutus contemnitur im-
perator.

Gallieno et Faustiniانو cons. inter tot bellicas clades 2 a. ¹⁰¹⁴/₂₆₂
20 etiam terrae motus grauissimus fuit et tenebrae per mul-
tos *dies*; auditum praeterea tonitruum terra mugiente, 3
non Ioue tonante, quo motu multae fabricae deuoratae
sunt cum habitatoribus, multi terrore emortui; quod qui-
dem malum tristius in Asiae urbibus fuit. mota est et 4
25 Roma, mota et Libya. hiatus terrae plurimis in locis fue-

inerat *om.* *BP*¹ in quam iuerat *add.* *P*² in qua inerat *Vat.* in
P post iuerat *sp.* 5 *litt.* 1 *obsidere om.* *BP*¹ *add.* *P*² *Vat.*

2 *decernentibus om.* *BP*¹ *add.* *P*² *Vat.* *dentibus om.* *Vat.* —
in M omnia cohaerent 3 *circumgens-B*¹*P*¹ *S lacunas ita ex-*
pleuit: contra hunc ipse Gallienus exercitum duxit cumque urbem,
in qua erat Postumus, obsidere coepisset, acriter eam defen-
dentibus Gallis Gallienus muros circumiens sagitta ictus est.

nam *BPM em. Hudemann Philol. 1854. VIII p. 191* 5

uincauit *P*¹ coactis *BP* 6 aureoliolo *B* aureoliolo *P* 7

longoquo *BPM* longeque *scripsi* 9 magis *BP* sythae *B*

bithyniam *BP* 10 Astacum] contum *BP* Corinthum *M*

postea e *Nic. M* 11 dictus *B* dictam *M* incensuram *BP*¹

12 concus *P*¹ 13 seruire *B* 16 audiciam *B* 17 uel

malus timetur diss. *BPM* malus timetur uel diss. *scripsi* 19

Faustino *M* 21 *dies om.* *BP* 23 mortui *M* 25 mota ly-

runt, cum aqua salsa in fossis appareret. maria etiam
 5 multas urbes occuparunt. pax igitur deum quaesita in-
 spectis Sibyllae libris, factumque Ioui Salutari, ut prae-
 ceptum fuerat, sacrificium. nam et pestilentia tanta exti-
 terat uel Romae uel in Achaicis urbibus, ut uno die quin- 5
 6 que milia hominum pari morbo perirent. Saeuiente for-
 tuna, cum hinc terrae motus, inde hiatus soli, ex diuersis
 partibus pestilentia orbem Romanam uastaret, capto Va-
 leriano, Gallis parte maxima obsessis, cum bellum Ode-
 natus inferret, cum Aureolus perurgueret cum 10
 Aemilianus Aegyptum occupasset, Gothori *clodius*,
 a quo dictum est superius, Gothis inditum est, occupatis
 Thraciis, Macedoniam uastauerunt, Thessalonicam obse-
 derunt, neque usquam spes mediocriter salutis ostentata
 7 est. quae omnia contemptu, ut saepius diximus, Gallieni 15
 fiebant, hominis luxuriosissimi et, si esset securus, ad
 omne dedecus paratissimi.

6 Pugnatum est in Achaia Marciano duce contra eos-
 2 dem Gothos, unde uicti per Achaeos recesserunt. Scy-
 thae autem, hoc est pars Gothorum, Asiam uastabant. 20
 etiam templum Lunae Ephesiae dispoliatum et incensum
 3 est, cuius opes fama satis notae populis. pudet prodere
 inter haec tempora, cum ista gererentur, quae saepe Gal-
 4 lienus malo generis humani quasi per iocum dixerit. nam
 cum ei nuntiatum esset, Aegyptum descuiisse, dixisse fer- 25
 tur: „Quid? sine lino Aegyptio esse non possumus?“
 5 cum autem uastatam Asiam et elementorum concussioni-
 bus et Scytharum incursionibus comperisset: „Quid, in-
 6 quit, sine afronitris esse non possumus?“ perdita Gallia

bia *B* 3 factoque *BP* 10 post perurgueret in *P spat.* 3 litt.
 Illyricum *add. uolg.* 11 clodius *om. BP¹ add. P² ea quod add.*
Vat. in M nulla lacuna 13 traciis *BP* 14 quies m. salutem
 ostentare est *BP* ostentare uisa ut est *M em. S* 18 achia *B*
 mariano *BP* Macriano *M em. C* 21 lanae *M* 22 ope
BP opus est *M* satis nota populos *BP* in populos satis nota
M satis notae *uolg.* populis *scripsi* perdere *BP* numerare *M*
em. Gr. 23 gallienis *B* 24 generes *P¹* 27 concurrisionibus
BP concursionibus *M* concussionibus *libri C* 28 cumperisset
P 29 afronitris *B¹* possum *BP¹*

risisse ac dixisse perhibetur: „Num atrabaticis sagis tuta
res p. est?“ sic denique de omnibus partibus mundi, cum 7
eas amitteret, quasi detrimentis uilium ministeriorum ui-
deretur affici, iocabatur. Ac ne quid mali deesset Gallieni 8
5 temporibus, Byzantium ciuitas, clara naualibus bellis,
claustrum Ponticum, per eiusdem Gallieni milites ita om-
nis uastata est, ut prorsus nemo superesset. denique nulla 9
uetus familia apud Byzantios inuenitur, nisi si aliquis
peregrinatione uel militia occupatus euasit, qui antiquita-
tem generis nobilitatemque repraesentet.

Contra Postumum igitur Gallienus cum Aureolo et 7
Claudio duce, qui postea imperium optinuit, principe ge-
neris Constanti Caesaris nostri, bellum iniit, et cum mul-
tis auxiliis Postumus iuuaretur Celticis atque Francicis,
15 in bellum cum Victorino processit, cum quo imperium
participauerat. uictrix Gallieni pars fuit pluribus proeliis
euentuum uariatione decursis. erat in Gallieno subitae 2
uirtutis audacia, nam aliquando iniuriis grauiter moueba-
tur. denique ad uindictam Byzantium processit et, cum
20 non putaret recipi se posse muris, receptus alia die om-
nes milites inermes armatorum corona circumdatos inter-
emit fracto foedere quod promiserat. per eadem tem- 3
pora etiam Scythae in Asia Romanorum ducum uirtute ac
ductu uastati ad propria recesserunt.

Interfectis sane militibus apud Byzantium Gallienus, 4
quasi magnum aliquid gessisset, Romam cursu rapido
conuolauit conuocatisque patribus decennia celebrauit
nouo genere ludorum, noua specie pomparum, exquisito
genere uoluptatum: iam primum inter togatos patres 8
30 equestrem ordinem et albatos milites et omni populo

1 resisse *BP*¹ arrisisse *M* non atr. *BP*¹ *em. Gr.* non sine
*P*³*M* atrabaticis *B*¹ trabeatis *M* 3 mitteret *BP* emitteret
M em. C 4 iocabatur *BP*¹ 5 bizantium *B* 12 prin-
cipem *BPM* 13 Constantini *M* incitet cum *BPM em. Gr.*
16 uictis *BP* 17 ratione *BPM em. C* euentuum ratione
diuersis *Eyssen.* erat enim *M* 22 facto *BP*¹*M em. P*³
29 iam] *an* nam? rogatos *BP*²*M* rogatus *P*¹ 30 et eq.
ord. *BPM* eq. ord. et *scripsi*

- praeunte, seruis etiam prope omnium et mulieribus cum
 cereis facibus et lampadis praecedentibus Capitolium pe-
 2 tit. praecesserunt etiam altrinsecus centeni albi boues
 cornuis auro iugatis et dorsualibus sericis discoloribus
 3 praefulgentes; agnae candentes ab utraque parte ducentae 5
 praecesserunt et decem elefanti, qui tunc erant Romae,
 mille ducenti gladiatores pompabiliter ornati eum auratis
 uestibus matronarum, mansuetae ferae diuersi generis
 ducentae ornatu quam maximo affectae, carpenta cum
 mimis et omni genere histrionum, pugilles flacculis non 10
 ueritate pugillantes. Cyclopea etiam luserunt omnes ape-
 narii, ita ut miranda quaedam et stupenda monstrarent.
 4 omnes uiae ludis strepituque et plausibus personabant.
 5 ipse medius cum picta toga et tunica palmata inter patres,
 ut diximus, omnibus sacerdotibus praetextatis Capitolium 15
 6 petit. hastae auratae altrinsecus quingenae, uexilla cen-
 tena praeter ea quae collegiorum erant dracones et signa
 7 templorum omniumque legionum ibant. ibant praeterea
 gentes simulatae, ut Gothi Sarmatae Franci Persae, ita ut
 non minus quam duceni globis singulis ducerentur. 20
 9 Hac pompa homo ineptus eludere se credidit populum
 Romanum, sed, ut sunt Romanorum facetiae, alius Po-
 stumo fauebat, alius Regaliano, alius Aureolo aut Aemi-
 liano, alius Saturnino, nam et ipse iam imperare dice-
 2 batur. inter haec ingens querella de patre, quem inultum 25
 filius liquerat, et quem externi utcumque uindicauerant.
 3 nec tamen Gallienus ad talia mouebatur obstupefacto uo-
 luptatibus corde, sed ab is qui circum eum erant requi-
 rebat: „Ecquid habemus in prandio? ecquae uoluptates
 paratae sunt? et qualis cras erit scaena qualesque cir- 30
 4 censes?“ sic confecto itinere celebratisque hecatombis ad
 domum regiam redit conuiuisque et epulis depulsis alios

1 omnium *BPM fort.* omnibus 3 process. *M* altrim-
 secus *BP* 4 cornibus *P³M* 5 acne *B* 12 monstraret
BPM 13 ludis *om. B¹* 17 digna *P¹* 23 fouebat *BP¹* faue-
 bat *P a rec. man. (t. Iord.)* regiliano *BPM em. S cf. trig. tyr. 10*
 26 aeterni *P* eterni *P* 28 his *BPM* 29 et quid — et quae
M 30 caena quales circ. *M* 31 ecatonbiis *B¹P* ecatonbiis *B²*

dies uoluptatibus publicis deputabat. Praetereundum non 5
 est haud ignobile facetiarum genus. nam cum grex Per-
 sarum quasi captiuorum per pompam (rem ridiculam)
 duceretur, quidam scurrae miscuerunt se Persis, diligen-
 5 tissime scrutantes omnia atque uniuscuiusque uultum
 mira inhiatione mirantes. a quibus cum quaereretur, 6
 quidnam ageret illa solertia, illi responderunt: „Patrem
 principis quaerimus“. quod cum ad Gallienum peruenis- 7
 set, non pudore, non maerore, non pietate commotus est
 10 scurrasque iussit uiuos exuri. quod populus factum tri- 8
 stius, quam quisquam aestimet, tulit, milites uero ita do-
 luerunt ut non multo post uicem redderent.

Gallieno et Saturnino cons. Odenatus rex Palmyre- 10 ¹⁰¹⁵
 norum optinuit totius orientis imperium, idcirco prae- ²⁶⁴
 15 cipue quod se fortibus factis dignum tantae maiestatis
 infulis declarauit, Gallieno aut nullas aut luxuriosas aut
 ineptas et ridiculas res agente. denique statim bellum 2
 Persis in uindictam Valeriani, quam eius filius neglegebat,
 indixit. Nisibin et Carras statim occupat tradentibus sese 3
 20 Nisibenis atque Carrenis et increpantibus Gallienum. nec 4
 defuit tamen reuerentia Odenati circa Gallienum. nam
 captos satrapas insultandi prope gratia et ostentandi sui
 ad eum misit. qui cum Romam deducti essent, uincente 5
 Odenato triumphauit Gallienus nulla mentione patris facta,
 25 quem nec inter deos quidem nisi coactus rettulit, cum
 mortuum audisset, sed adhuc uiuentem, nam de illius
 morte falso compererat. Odenatus autem ad Ctesifontem 6
 Parthorum multitudinem obsedit uastatisque circum om-
 nibus locis innumeros homines interemit. sed cum sa- 7
 30 trapae omnes ex omnibus regionibus illuc defensionis
 communis gratia conuolassent, fuerunt longa et uaria
 proelia, longior tamen Romana uictoria. et cum nihil aliud 8
 ageret nisi ut Valerianum Odenatus liberaret, instabat

2 haut *BP*¹ rex *BPM em. C* 3 rediculum *B*¹ 7
 agerent *M* 16 infulsis *P*¹ luxoriosas *B*¹ 17 inneptas
*P*¹ // st ridiculas *P* 19 nitibin *P*¹ charras *BP*² carra
*P*¹ 20 nisibinis *B* nitibenis *P*¹ charrenis *BP*² 22 gra-
 tia prope *B*¹ 25 ne *BP*¹ 27 tesifontem *BP*¹ (*M*)

- cottidie, at locorum difficultatibus in alieno solo im-
 11 perator optimus laborabat. Dum haec apud Persas ge-
 runtur, Scythae in Cappadociam peruaserunt. illic captis
 ciuitatibus bello etiam uario diu acto se ad Bithyniam
 2 contulerunt. quare milites iterum de nouo imperatore fa- 5
 ciendo cogitarunt. quos omnes Gallienus more suo, cum
 placare atque ad gratiam suam reducere non posset,
 occidit.
- 3 Cum tamen sibi milites dignum principem quaererent,
 Gallienus apud Athenas archon erat, id est summus magi- 10
 stratus, uanitate illa, qua et ciuis adscribi desiderabat et
 4 sacris omnibus interesse. quod neque Hadrianus *nisi* in
 summa felicitate neque Antoninus *nisi* in adulta fecerat
 pace, cum tanto studio Graecarum docti fuerint littera-
 rum ut raro aliquibus doctissimis magnorum arbitrio ces- 15
 5 serint uirorum. Areopagitarum praeterea cupiebat ingeri
 6 numero contempta prope re p. fuit enim Gallienus, quod
 negari non potest, oratione poemate atque omnibus arti-
 7 bus clarus. huius illud est epithalamion, quod inter cen-
 tum poetas praecipuum fuit. nam cum fratrum suorum 20
 filios iungeret, *et* omnes poetae Graeci Latinique epitha-
 lamia dixissent, idque per dies plurimos, ille, cum manus
 sponsorum teneret, ut quidam dicunt, † sceptus ita dixisse
 fertur:
- 8 Ite, agite, o pueri, pariter sudate medullis 25
 omnibus inter uos, non murmura uestra columbae,
 brachia non hederiae, non uincant oscula conchae.
- 9 longum est, eius uersus orationesque conectere, quibus
 suo tempore tam inter poetas quam inter rhetores emi-

1 ac *BPM em. C* colorum *P*¹ 2 imperatur *B*¹ re-
 guntur *P*¹ 3 scythice *B*¹ 4 actos *B*¹*P.M* acto *B*² acto se
S 5 contulerint *B* 12 nisi *bis inseruit S* 14 sint litt.
*BP*¹*M* sint i lit. *P*² 15 cesserit *P*¹ 18 ratione *BP*¹ 19
 est illud *M* epistulamiono *B* epistolamiono *PM em. S* 20
 fractum *BP*¹ 21 et om. *BPM* episthalamia *BP* 23
 septus *M* exceptus *S* desiderari mihi uidetur notio: ex tempore
 uel subito 25 ait *BPM* agite *em. in misc. obseru.* 29 in poe-
 tas *BPM* interethores *BP*¹ in rhetores *M*

cuit. sed aliud in imperatore quaeritur, aliud in oratore
uel poeta flagitatur.

Laudatur sane eius optimum factum. nam consulta 12
Valeriani fratris sui et Lucilli propinqui, ubi comperit,
5 ab Odenato Persas uastatos, redactam Nisibin et Carras
in potestatem Romanam, omnem Mesopotamiam nostram,
denique Ctesifontem esse peruenum, fugisse regem,
captos satrapas, plurimos Persarum occisos, Odenatum
participato imperio Augustum uocauit eiusque monetam,
10 qua Persas captos traheret, cudi iussit. quod et senatus
et urbs et omnis aetas gratanter accepit. Fuit praeterea 2
idem ingeniosissimus, cuius ostendentia acumen, in nugis
scilicet, pauca libet ponere: nam cum taurum ingentem 3
in harenam misisset, exissetque ad eum feriendum uena-
tor neque productum decies potuisset occidere, coronam
15 uenatori misit, mussantibusque cunctis, quid rei esset, 4
quod homo ineptissimus coronaretur, ille per curionem
dici iussit: „Taurum totiens non ferire difficile est“. idem, 5
cum quidam gemmas uitreas pro ueris uendidisset eius
20 uxori, atque illa re prodita uindicari uellet, subripi quasi
ad leonem uenditorem iussit, deinde e cauea caponem
emitti, mirantibusque cunctis rem tam ridiculam per cu-
rionem dici iussit: „Inposturam fecit et passus est“. 6
deinde negotiatorem dimisit.

25 Occupato tamen Odenato bello Persico, Gallieno re- 6
bus ineptissimis, ut solebat, incubante Scythae nauibus
factis Heracleam peruenerunt atque inde cum praeda in
solum proprium reuerterunt, quamuis multi naufragio
perierint. [nauali bello superati sint.]

5 uastatus *B*¹ nitibin *B*¹*P*¹ charras *B* 7 sifon-
tem *BP*¹ tesifontem *P*³ (*M*) 10 cudi] cuius *BP*¹ ut uid.
11 accerit *B*¹*P*¹ acceperit *B*² 12 ostendentia cum in his sci-
licet *BPM* ostendentia acumen *Egn.* ostendentia acuminis sci-
licet *S* ostendentia acumen in nugis scilicet *scripsi* 14 mis-
sisset *B* uector *BP* confector *C* 15 perductum *BPM* em. *C*
mussantibusque *B* mussantibus *P*¹ 19 ueras pro uitreis
BPM uendidisset *BP* 22 emittit *M* 26 incumbente *M*
27 heradeam *B* 29 nauali bello superati sint *uncis inclusi*
cf. exerc. crit. p. 19 sint *om. M*

- 13 Per idem tempus Odenatus insidiis consobrini sui in-
 2 teremptus est cum filio Herode, quem et ipsum impera-
 3 torem appellauerat. tum Zenobia, uxor eius, quod paruuli
 4 essent filii eius qui supererant, Herennianus et Timolaus,
 5 ipsa suscepit imperium diuque rexit non muliebriter ne-
 6 que more femineo. sed non solum Gallieno quoque uirago
 7 melius imperare potuisset, uerum etiam multis imperato-
 8 ribus fortibus atque solertibus. Gallienus sane ubi ei nun-
 9 tiatum, Odenatum interemptum, bellum Persis ad seram
 10 nimis uindictam patris parauit collectisque per Heraclia-
 11 num ducem militibus solertis principis rem gerebat. qui
 12 tamen Heraclianus, cum contra Persas profectus esset, a
 13 Palmyrenis uictus omnes quos parauerat milites perdidit
 14 Zenobia Palmyrenis et orientalibus plerisque uiriliter im-
 15 perante. Inter haec Scythae per Euxinum nauigantes
 16 Histrum ingressi multa grauiam in solo Romano fecerunt.
 17 quibus compertis Gallienus Cleodamum et Athenaeum By-
 18 zantios instaurandis urbibus muniendisque praefecit, pu-
 19 gnatumque est circa Pontum, et a Byzantiis ducibus uicti
 20 sunt barbari. Veneriano item duce nauali bello Gothi su-
 21 perati sunt, cum ipse Venerianus militari perit morte.
 22 atque inde Cyzicum et Asiam, deinceps Achaia omni
 23 uastauerunt et ab Atheniensibus duce Dexippo, scriptore
 24 horum temporum, uicti sunt. unde pulsati per Epirum Ma-
 25 cedoniam Boeotiam peruagati sunt. Gallienus interea uix
 excitatus publicis malis Gothi uagantibus per Illyricum
 occurrit et fortuito plurimos interemit. quo comperto Scy-
 thae facta carragine per montem Gessacem fugere sunt

3 cum *BPM* 4 therennianus *BPM em. S* timelaus *BP¹*
 5 m nulliebriter *B¹* nulliebriter *P¹* 6 femineo more *B¹*
 uirgo *BP* 7 multum *B¹* 8 fortius atque solertius
BP.Mem.S gallienos *B* gallieno *PM* Gallienus *scripsi* (*Eyssen.*)
 ubi enuntiatum *P¹* ei *om. M* 10 patres *B in P* is *in ras.*
 heradianum *B utroque loco* 13 quos] que *BP¹* 15 eu-
 pinum *B* euxinum *P²* sed x *in ras.* 17 cumpertis *BP* cleo-
 danum et atheneum *BP* Cleochanum et Athenum *M* 20 go-
 thesperati *B¹* su *superscr. B²* in *P* u *in ras.* 21 militaris *BP*
 24 achenoniam boetiam *BPM em. Egn.*

conati. omnes inde Scythas Marcianus uaria bellorum for- 10
tuna

... quae omnes Scythas ad rebellionem excitarunt.
Et haec quidem Heracliani ducis erga rem p. deuotio 14
5 fuit. uerum cum Gallieni tantam improbitatem ferre non
possent, consilium inierunt Marcianus et Heraclianus, ut
alter eorum imperium caperet et Claudius quidem, 2
ut suo dicemus loco, uir omnium optimus, electus est,
qui consilio non adfuerat, eaque apud cunctos reuerentia,
10 ut iuste dignus uideretur imperio, quemadmodum postea
conprobatum est. is enim et Claudius, a quo Constantius, 3
uigilissimus Caesar, originem ducit. fuit isdem socius in 4
appetendo imperio quidam Ceronius siue Cecropius, dux
Dalmatarum, qui eos et urbanissime et prudentissime ad-
15 iuuuit. Sed cum imperium capere uiuo Gallieno non pos- 5
sent, huius modi eum insidiis adpetendum esse duxerunt,
ut labem inprobissimam malis fessa re p. a gubernaculis
humani generis dimouerent, ne diutius theatro et circo
addicta res p. per uoluptatum deperiret inlecebras. insi- 6
20 diarum genus fuit tale: Gallienus ab Aureolo, qui princi-
patum inuaserat, dissidebat, sperans cottidie grauem et
intolerabilem tumultuarii imperatoris aduentum. hoc 7
scientes Marcianus et Cecropius subito Gallieno iusserant
nuntiarī, Aureolum iam uenire. ille igitur militibus cogi- 8
25 tatis quasi certum processit ad proelium atque ita missis
percussoribus interemptus est. et quidem Cecropii Dal- 9
matarum ducis *gladio* Gallienus dicitur esse percussus,
ut quidam ferunt, circa Mediolanium, ubi continuo et fra-
ter eius Valerianus est interemptus, quem multi Augu-

2 lacunam indicauit S agitauit inserit M 3 excitacrunt B¹

4 rem BP 7 lacunam indicauit C an in uu. antec. la-
tet: ut alter Romanum imperium caperet? ubi alter est idem
quod alius, usu loquendi illa aetate usitato. seqq. melius fluunt re-
cepta S coniectura: et Claudius quidem, qui consilio non adfue-
rat, electus est, uir omnium optimus eaque apud omnes reue-
rentia ut et q. s. et claudius colore rubro pictum in BP

11 a quo om. BP¹ add. P³M constantinus BPM em. Gr.

14 dalmatorum BP 18 humano B 19 rep. BPM em. Gr.

24 congregatis M 27 gladio om. BPM 29 multi B

- stum, multi Caesarem, multi neutrum fuisse dicunt. quod
 10 ueri simile non est, si quidem capto iam Valeriano scriptum
 inuenimus in fastis: „Valeriano imperatore consule“. quis
 igitur alius potuit esse Valerianus nisi Gallieni frater?
 11 constat de genere, non satis tamen constat de dignitate 5
 uel, ut coeperunt alii loqui, de maiestate.
- 15 Occiso igitur Gallieno seditio ingens militum fuit, cum
 spe praedae ac publicae uastationis imperatorem sibi uti-
 lem necessarium fortem efficacem ad inuidiam faciendam
 2 dicerent raptum. quare consilium principum fuit, ut mi- 10
 lites eius quo solent placari genere sedarentur. promissis
 itaque per Marcianum aureis uicenis et acceptis nam
 praesto erat thesaurorum copia) Gallienum tyrannum mi-
 3 litari iudicio in fastos publicos rettulerunt. sic militibus
 sedatis Claudius, uir sanctus ac iure ueneralibis et bonis 15
 omnibus carus, amicus patriae, amicus legibus, acceptus
 senatui, populo bene cognitus accepit imperium.
- 16 Haec uita Gallieni fuit, breuiter a me litteris intimata,
 qui natus abdomini et uoluptatibus dies ac noctes uino et
 stupris perdidit, orbem terrarum *per* triginta prope ty- 20
 rannos uastari fecit, ita ut etiam mulieres illo melius im-
 2 perarent. ac ne eius praetereatur miseranda solertia, ueris
 tempore cubicula de rosis fecit. de pomis castella com-
 posuit. uuas triennio seruauit. hieme summa melones ex-
 hibuit. mustum quemadmodum toto anno haberetur, do- 25
 cuit. ficos uirides et poma ex arboribus recentia semper
 3 alienis mensibus praebuit. mantelibus aureis semper
 4 strauit. gemmata uasa fecit eademque aurea. crinibus
 suis auri scobem aspersit. radiatus saepe processit. cum
 clamyde purpurea gemmatisque fibulis et aureis Romae 30
 uisus est, ubi semper togati principes uidebantur. pur-
 puream tunicam auratamque uirilem eandemque manica-
 tam habuit. gemmato balteo usus est. caligas gemmeas
 5 adnexuit, cum campagos reticulos appellaret. conuiuatus

1 quem *BP*¹ 7 gens *B* cum *Eyssenh.* transponit ante
 imperatorem 20 uiginti *BP* quem triginta *M* per triginta *S*
 tyrannis *M* 30 aure *BP em. P³M* 33 baltheo *B*
 caligas *BP*

in publico est. congiariis populum molliuit. senatui spor- 6
 tulam sedens erogauit. matronas ad consilium suum ro-
 gauit isdemque manum sibi osculantibus quaternos au-
 reos sui nominis dedit. ubi de Valeriano patre comperit 17
 5 quod captus esset, id quod philosophorum optimus de fi-
 lio amisso dixisse fertur „Sciebam, me genuisse mortale-
 lem“, ille sic dixit: „Sciebam, patrem meum esse mortale-
 lem“. nec defuit Annius Cornicula, qui eum quasi con- 2
 stantem principem falso sua uoce laudaret. peior tamen
 10 ille qui credidit. saepe ad tibicinem processit, ad organum 3
 se recepit, cum processui et recessui cani iuberet. lauit 4
 ad diem septimo aestate uel sexto, hieme secundo uel
 tertio. bibit in aureis semper poculis aspernatus uitrum, 5
cum diceret, nil esse communius. semper uina uariauit 6
 15 neque umquam in uno conuiuio ex uno uino duo pocula
 bibit. concubinae in eius tricliniis saepe accubuerunt. 7
 mensam secundam scurrarum et mimorum semper prope
 habuit. cum iret ad hortos nominis sui, omnia palatina 8
 officia sequebantur. ibant et praefecti et magistri officio-
 20 rum omnium adhibebanturque et conuiujs et potationi-
 bus. lauabant simul cum principe. admittebantur saepe 9
 etiam mulieres, cum ipso pulchrae puellae, cum illis anus
 deformes. et iocari se dicebat, cum orbem terrarum un-
 dique perdidisset.

25 Fuit tamen nimiae crudelitatis in milites, nam et terna 18
 milia et quaterna militum singulis diebus occidit. Sta- 2
 tuam sibi maiorem colosso fieri praecepit Solis habitu,
 sed ea imperfecta perit. tam magna denique coeperat fieri,
 ut duplex ad colossum uideretur. poni autem illam uolu- 3
 30 erat in summo Esquiliarum monte, ita ut hastam teneret,
 per cuius scapum infans ad summum posset ascendere.
 sed et Claudio et Aureliano deinceps stulta res uisa est, 4

2 consulatum *BPM* 5 optimus *BP* 6 mortalem nec defuit
 an ille se dixit *BPM* nec defuit cum ille sic dixit *Req.* 9 falsu
BP 13 natus *BP* 14 cum *add. S* dicens *M* 17 mi-
 norum *B* 20 nationibus *BP* coenationibus *M* potationibus
scripsi 21 etiam simul *M* 30 esquiliarum *BP* 31 ca-
 put *BPM* em *Scaliger*

si quidem etiam equos et currum fieri iusserat pro quali-
 5 tate statuæ atque in auctissima base poni. porticum Fla-
 miniam usque ad pontem Moluium et ipse parauerat du-
 cere, ita ut tetrastichæ fierent, ut autem alii dicunt, pen-
 tastichæ, ita ut primus ordo pilas haberet et ante se co- 5
 lumnas cum statuīs, secundus et tertius et deinceps διὰ
 6 τεσσάρων columnas. Longum est eius cuncta in litteras
 mittere, quæ qui uolet scire, legat Palfurium Suram,
 qui ephemeridas eius uitæ composuit. nos ad Saloninum
 reuertamur. 10

SALONINVS GALLIENVS

19(1) Hic Gallieni filius fuit, nepos Valeriani, de quo quippe
 nihil est quod dignum in litteras mittatur, nisi quod nobi-
 liter natus, educatus regie, occisus deinde non sua sed
 2 patris causa. De huius nomine magna est ambiguitas. 15
 nam multi eum Gallienum, multi Saloninum historiae
 3 prodiderunt. et qui Saloninum, idcirco quod apud Salo-
 nas natus esset, cognominatum ferunt; qui autem Gallie-
 num, patris nomine cognominatum et aui Gallieni, summi
 4 quondam in re p. uiri. fuit denique hactenus statua in 20
 pede montis Romulei, hoc est ante sacram uiam, intra
 templum Faustinae† aduentam ad arcum Fabianum, quæ
 haberet inscriptum 'Gallieno iuniori' 'Salonino' additum.
 5 ex quo eius nomen intellegi poterit. Transisse decennium
 imperii Gallienum satis clarum est. quod idcirco addidi 25
 quia multi eum imperii sui anno *nono* perisse dixerunt.
 6 fuisse autem et alios rebelliones sub eodem, proprio di-
 cemus loco, si quidem placuit triginta tyrannos uno uolu-

2 auctissima BP¹ acutissima P²M em. S flamminiam BP
 4 tetrastichæ — pentastichæ S fieret M 5 primum
 BP 6 diatesseron BP 8 calpurnium M 11 Saloninus
 Gallienus in BP colore rubro picta sunt, sed in tenore litterarum
 12 gallienus B¹ 16 multis B 21 monticis BP ro-
 mulet B 22 aduentam] uid. Becker antiq. Rom. I p. 241, qui
 conl. a Vesta ad arcum. Mommsenus: inter templum Faustinae
 ac Vestæ 23 salonino BP¹ 25 imperi B 26 nono add.
 S 27 alias M de quibus proprio M 28 uiginti BP

mine includere, idcirco quod nec multa de his dici possunt, et in Gallieni uita pleraque iam dicta sunt.

Et haec quidem de Gallieno hoc interim libro dixisse 7
sufficiet. nam et multa iam in Valeriani uita *dicta sunt*,
5 *alia* in libro qui de triginta tyrannis inscribendus est iam
loquemur, quae iterari ac saepius dici minus utile uide-
batur. huc accedit quod quaedam etiam studiose prae- 8
termisi, ne eius posteris multis rebus editis laederentur.
scis enim ipse tales homines cum is qui aliqua de maiori- 20 (2)
10 bus eorum scripserint quantum gerant bellum, nec
ignota esse arbitror quae dixit Marcus Tullius in Horten-
sio, quem ad exemplum Protreplici scripsit. unum ponam 2
tamen, quod iucunditatem quandam sed uulgarem habuit,
morem tamen nouum fecit. nam cum cingula sua ple- 3
15 rique militantium qui ad conuiuium uenerant ponerent
hora conuiuii, Saloninus puer siue Gallienus his auratos
bullatosque balteos rapuisse perhibetur, et, cum esset
difficile in aula Palatina requirere quod perisset, ac
taciti ex militibus uiri detrimenta pertulissent, postea
20 rogati ad conuiuium cincti adcubuerunt. cumque ab his 4
quaereretur, cur non soluerent cingulum, respondisse
dicuntur: „Salonino deferimus“, atque hinc tractum mo-
rem, ut deinceps cum imperatore cincti discumberent.
negare non possum, aliunde plerisque uideri huius rei 5
25 ortum esse morem: dicunt, militare prandium, quod
dictum est parandium ab eo quod ad bellum milites pa-
ret, a cinctis initum; cui rei argumentum est quod a
discinctis etiam cum imperatore caenatur. quae idcirco
posui, quia digna et memoratu uidebantur et cognitu.

30 Nunc transeamus ad triginta tyrannos, [Gallieni tem- 21 (3)]

1 includere *B*¹ idcirco *P*¹ 4 suffiet *B*¹*P*¹ sufficiat *M*
dicta sunt, alia *addidi* 5 in bro *B*¹ 9 quales *BPM*
em. C his *BPM* 10 scipserint *B*¹ 12 tamen ponam *B*
17 costilatosque *BP(M)* [costolatosque *P t. Iord.*] bulla-
tosque *scripsi* 19 tacitis *BPM* taciti ex *S* 20 cuncti *P*¹
22 more *BP*¹ 23 cumberent *P t. Iord.* 24 alium e *BPM*
25 optum *B*¹ dicunt enim *M* 27 addisc. *B*¹ 28 impe-
rator *BP*¹ (*corr. P*³) 29 cognitu *P*¹ 30 uiginti *BP* Gal-

poribus contemptu mali principis extiterunt] de quibus
 2 breuiter et pauca dicenda sunt. neque enim digni sunt
 eorum plerique, ut uolumen talium hominum saltem
 nominibus occuparetur, quamuis aliqui non parum in
 se uirtutis habuisse uideantur, multum etiam rei p. 5
 profuisse.

3 Tam uariae item opiniones sunt de Salonini nomine,
 ut qui se uerius putet dicere, a matre sua Salonina ap-
 pellatum esse quam is perdit dilexit, Piparam
 4 nomine, barbaram regis filiam. Gallienus cum suis sem- 10
 per flauo crinem condit.

5 De annis autem Gallieni et Valeriani ad imperium
 pertinentibus adeo incertâ traduntur, ut, cum quindecim
 annos eosdem imperasse constet, id est Gallienus usque
 ad quintum decimum peruenisset, Valerianus uero sexto 15
 sit captus, alii nouem annis, uix decem alii etiam Gallie-
 num imperasse in litteras mittant, cum constet, et decen-
 nalia Romae ab eodem celebrata, et post decennalia
 Gothos ab eo uictos, cum Odenato pacem factam, cum
 Aureolo initam esse concordiam, pugnatum contra Postu- 20
 mum, contra Lollianum, multa etiam ab eo gesta quae
 ad uirtutem, plura tamen quae ad dedecus pertinebant.
 6 nam et semper noctibus popinas dicitur frequentasse et
 cum lenonibus mimis scurrisque uixisse.

lieni — extiterunt *uncis inclusi* qui Gall. *P³M* 4 quamuis
 eorum *M* 5 uideatur *P¹* 9 lacunam indicauit *Gr.* dicant
add. M quamuis *BPM* quam is *S* 10 barbarorum uel bar-
 bari *S* 11 crine *BPM em. S* an est lacuna statuenda post sem-
 per? 12 anno *BPM* 14 gallieni *BPM em. S* 15 perue-
 nerit *S* 16 bis decem alii *BP¹* (annis *add. P³*) alii bis decem
 annis *M* uix decem alii *scripsi* 24 lenonibus *B*

TREBELLII POLLIONIS

TYRANNI TRIGINTA

Scriptis iam pluribus libris, non historico nec diserto 1
sed pedestri adloquio, ad eam temporum uenimus se-
5 riem, in qua per annos quibus Gallienus et Valerianus
rem p. tenuerunt triginta tyranni occupato Valeriano
magnis belli Persici necessitatibus extiterunt, cum Gal-
lienum non solum uiri sed etiam mulieres contemptui
haberent, ut suis locis probabitur. sed quoniam tanta 2
10 obscuritas eorum hominum fuit, qui ex diuersis orbis
partibus ad imperium conuolabant, ut non multa de his
uel dici possint a doctioribus uel requiri, deinde ab om-
nibus historicis qui Graece ac Latine scripserunt ita non-
nulli praetereantur uti eorum *nec* nomina frequententur,
15 postremo cum tam uarie a plerisque super his nonnulla
sint prodita: in unum eos libellum contuli *et* quidem
breuem, maxime cum uel in Valeriani uel in Gallieni uita
pleraque de his dicta nec repetenda tamen satis constet.

CYRIADES

20 Hic patrem Cyriadem fugiens, diues et nobilis, cum 2
luxuria sua et moribus perditis sanctum senem grauaret,

1 incipit eiusdem tyranni triginta BP 6 XXXta B
11 conualabant B 12 ominibus P 14 nec addidit Erasmus
16 et om. BP equidem M 20 nobis B

direpta magna parte auri, argenti etiam infinito pondere
 2 Persas petit. atque inde Sapor regis coniunctus atque
 sociatus, cum hortator belli Romanis inferendi fuisset,
 Odomastem primum, deinde Saporem ad Romanum so-
 lum traxit; Antiochia etiam capta et Caesarea Caesarea- 5
 3 num nomen meruit. atque inde uocatus Augustus, cum
 omnem orientem uel uirum uel audaciae terrore quate-
 ret, patrem uero interemisset, (quod alii historici negant
 factum) ipse per insidias suorum, cum Valerianus iam ad
 4 bellum Persicum ueniret, occisus est. neque plus de 10
 hoc historiae quicquam mandatum est quod dignum me-
 moratu esse uideatur, quem clarum perfugium et parri-
 cidium et aspera tyrannis et summa luxuries litteris de-
 derunt.

POSTUMVS

15.

3 Hic uir in bello fortissimus, in pace constantissimus,
 in omni uita grauis, usque adeo ut Saloninum filium suum
 eidem Gallienus in Gallia positum crederet, quasi custodi
 2 uitae et morum et actuum imperialium institutori. sed,
 quantum plerique adserunt, (quod eius non conuenit mo- 20
 ribus) postea fidem fregit et occiso Salonino sumpsit im-
 3 perium. ut autem uerius plerique tradiderunt, cum Galli
 uehementissime Gallienum odissent, puerum autem apud
 se imperare ferre non possent, eum qui commissum rege-
 bat imperium imperatorem appellarunt missisque militibus 25
 4 adulescentem interfecerunt. quo interfecto ab omni exer-
 citu et ab omnibus Gallis Postumus gratanter acceptus ta-
 lem se praebuit per annos septem ut Gallias instaurauerit,
 cum Gallienus luxuriae et popinis uacaret et amore barba-
 5 rae mulieris consenesceret. gestum est tamen a Gallieno 30
 contra hunc bellum tunc cum sagitta Gallienus est uulnera-

2 inde <i>om. B</i>	coniunctis <i>B</i>	4 Odenatum <i>M</i>	5 an-
thiocia <i>P</i>	6 meruit] accepit <i>M</i>	7 uel audacia <i>BP</i>	auda-
ciam uel <i>M em. S</i>	terroret <i>B¹</i>	8 interemisisset <i>B¹</i>	11
memoria <i>M</i>	13 luxuriae <i>BP</i>	18 gallienis <i>B¹</i>	24 ferre
imperare <i>BP</i>	30 dgestum <i>B¹</i>		

tus. si quidem nimius amor erga Postumum omnium erat in 6
Gallicanorum mente populorum, quod summotis omnibus
Germanicis gentibus Romanum in pristinam securitatem
reuocasset imperium. sed cum se grauissime regeret, 7
5 more illo quo Galli nouarum rerum semper sunt cupidi
Lolliano agente interemptus est.

Si quis sane Postumi meritum requirit, iudicium de 8
eo Valeriani ex hac epistula, quam ille ad Gallos misit,
intellegit: „Transrenani limitis ducem et Galliae praesi- 9
10 dem Postumum fecimus, uirum dignissimum seueritate
Gallorum, praesente *quo* non miles in castris, non iura in
foro, non in tribunalibus lites, non in curia dignitas per-
eat, qui unicuique proprium et suum seruet, uirum quem
ego prae ceteris stupeo, et qui locum principis mereatur
15 iure, de quo spero quod mihi gratias agetis. quod si me 10
fefellerit opinio quam de illo habeo, sciatis, nusquam
gentium repperiri qui possit penitus adprobari. huius 11
filio Postumo nomine tribunatum Vocontiorum dedi, adu-
lescenti, qui se dignum patris moribus reddet.“

POSTVMVS IVNIOR

De hoc prope nihil est quod dicatur, nisi quod a pa- 4
tre appellatus Caesar ac deinceps in eius honore Augustus
cum patre dicitur interemptus, cum Lollianus in locum
Postumi subrogatus delatum sibi a Gallis sumpsisset im-
25 perium. fuit autem quod solum memoratu dignum est 2
ita in declamationibus disertus ut eius controuersiae
Quintiliano dicantur insertae, quem declamatorem Ro-
mani generis acutissimum uel unius capitis lectio prima
statim fronte demonstrat.

2 gente *BPM em. S* 6 lollieno *BP¹* 9 intellegit *B*
transrenati *B* milites *BP* 11 quo *om. BP¹ add. P³M*
14 mereantur *BP* 15 spero *om. B¹* agitis *BP t. Iord.*
17 repperi *P¹* 28 primae *BP* 29 demonstratum
BPM

LOLLIANVS

- 5 Huius rebellione in Gallia Posthumus, uir omnium
fortissimus, interemptus est, cum iam nutans e Gallieni
luxuria in ueterem statum Romanum formasset impe-
2 rium. fuit quidem etiam iste fortissimus, sed rebellionis 5
intuitu minorem apud Gallos auctoritatem de suis uiribus
3 tenuit. interemptus autem est a Victorino, Vitruuiae filio
uel Victoriae, quae postea mater castrorum appellata est
et Augustae nomine affecta, cum ipsa per se fugiens tanti
ponderis molem primum in Marium, deinde in Tetricum 10
4 atque eius filium contulisset imperia. et Lollianus quidem
nonnihilum rei p. profuit. nam plerasque Galliae ciuitates,
nonnulla etiam castra, *quae* Posthumus per septem annos
in solo barbarico aedificauerat, quaeque interfecto Po-
sthumo subita inruptione Germanorum et direpta fuerant 15
et incensa, statum *in* ueterem reformauit. deinde a suis
militibus, quod in labore nimius esset, occisus est.
- 5 Ita Gallieno perdente rem p. in Gallia primum Posthu-
mus, deinde Lollianus, Victorinus deinceps, postremo
Tetricus, (nam de Mario nihil dicimus) adsertores Romani 20
6 nominis exstiterunt. quos omnes datos diuinitus credo,
ne, cum illa pestis inauditae luxuriae impediretur malis,
possidendi Romanum solum Germanis daretur facultas.
7 qui si eo genere tunc euadissent quo Gothi et Persae,
conuenientibus in Romano solo gentibus uenerabile hoc 25
8 Romani nominis finitum esset imperium. Lolliani autem
uita in multis obscura est, ut et ipsius Posthumi, sed
priuata: uirtute enim clari non nobilitatis pondere
uixerunt.

3 nutante *BPM* nutans e *S* 4 informasset *M* firmasset
Gr. 5 fut *P*¹ iste *om.* *M* 7 Victorinae uel Victoriae filio
M 9 affecta *BP* cum ipsa *om.* *B*¹ 13 quae *om.* *BPM*
14 quae *BPM* 15 inrutione *BP* 16 in *add.* *S*
19 deinde *B* 20 traeticus *BP* 22* inaudita luxuria
BPM em. S 24 euasissent *M* 25 consentientibus *BPM*
conuenientibus *scripsi* (*Eyssen.*) 28 enim] eius *M* clara
BP

VICTORINVS

Posthumus senior cum uideret, multis se Gallieni 6
uiribus peti, atque auxilium non solum militum uerum
etiam alterius principis necessarium, Victorinum, milita-
5 ris industriae uirum, in participatum uocauit imperii et
cum eodem contra Gallienum confluxit. tumque adhibi- 2
tis ingentibus Germanorum auxiliis diu bella traxissent,
uicti sunt. tunc interfecto etiam Lolliano solus Victori- 3
nus in imperio remansit, qui et ipse, quod matrimoniis
10 militum et militarium corrumpendis operam daret, a quo-
dam actuario, cuius uxorem stuprauerat, composita fa-
ctione Agrippinae percussus Victorino filio Caesare a
matre Vitruuia siue Victoria, quae mater castrorum dicta
est, appellato, qui et ipse puerulus statim est interemp-
15 tus, cum apud Agrippinam pater eius esset occisus. De 4
hoc, quod fortissimus fuerit et praeter libidinem optimus
imperator, a multis multa sunt dicta. sed satis credimus 5
Iuli Atheriani partem libri cuiusdam ponere, in quo de
Victorino sic loquitur: „Victorino, qui Gallias post Iu- 6
lium Posthumum rexit, neminem aestimo praeferendum,
20 non in uirtute Traianum, non Antoninum in clementia,
non in grauitate Neruam, non in gubernando aerario Ve-
spasianum, non in censura totius uitae ac seueritate mi-
litari Pertinacem uel Seuerum. sed omnia haec libido 7
25 et cupiditas mulierariae uoluptatis sic perdidit ut nemo
audeat uirtutes eius in litteras mittere, quem constat om-
nium iudicio meruisse puniri.“ ergo cum id iudicii de 8
Victorino scriptores habuerint, satis mihi uideor de mo-
ribus eius dixisse.

3 aulium *BP*¹ (*corr. P*³) 10 corrumpendos *P*¹ 13 bi-
trubia *BP* Victorina *M* 15 agrippinae *B*¹*P*¹ 16 libini-
nem *B*¹*P* 19 ulium *B*¹ Iunium *M* 20 rexit *om. B*¹ 22
in *om. BPM* nerbam *BP* uespasiano *BP*¹ 24 ueue-
rum *B*¹ 29 eius dixisse de moribus *B*¹*P* de moribus eius
dixisse *B*² de eius d. m. *M*

VICTORINVS IVNIOR

- 7 De hoc nihil amplius in litteras est relatum, quam
quod nepos Victoriae Victorini filius fuit et a patre uel
ab auia sub eadem hora qua Victorinus interemptus Caesar
est nuncupatus ac statim a militibus ira occisus. 5
- 2 Extant denique sepulchra circa Agrippinam, breui marmore
† inpressa humilia, in quibus *titulus* est inscriptus:
„Hic duo Victorini tyranni siti sunt.“

MARIVS

- 8 Victorino Lolliano et Postumo interemptis Marius ex 10
2 fabro, ut dicitur, ferrario triduo tantum imperauit. de
hoc quid amplius requiratur ignoro, nisi quod eum insigniorem
breuissimum fecit imperium. nam ut ille consul, qui sex meridianis
horis consulatum suffectum tenuit, a Marco Tullio tali aspersus est ioco: „Consulem 15
habuimus tam seuerum tamque censorium ut in eius magistratu nemo
pranderit, nemo caenauerit, nemo dormiuerit“, de hoc etiam dici posse
uideatur, qui una die factus est imperator, alia die uisus est imperare, tertia
3 interemptus est. Et uita quidem strenuus ac militaribus 20
usque ad imperium gradibus euectus, quem plerique Mamurium,
nonnulli Veturium, opificem utpote ferrarium,
4 nuncuparunt. sed de hoc nimis multa, de quo illud addidisse
satis est, nullius manus uel ad feriendum uel ad impellendum
fortiores fuisse, cum in digitis neruos uide- 25
5 retur habuisse non uenas. nam et carra uenientia digito
salutari reppulisse dicitur et fortissimos quosque uno digito
sic afflixisse, ut quasi ligni uel ferri obtunsioris ictu percussi
dolerent. multa duorum digitorum allisione

3 et ab *M* 5 ira // *P* ita *M* 7 inplēssa *P*² impressa *M*
an simplicissima? titulus addidit *C* 10 et lolliano post.
BP 18 uidetur *M* 19 diuisus *B*¹*P*¹ c. *B*³*P*³ 22 Vecturium
M 24 malus *B*¹ 25 implendum *BP**M* 29 allisione *BP*

contriuit. occisus est a quodam milite, qui, cum ei- 6
 quondam in fabili officina fuisset, contemptus est ab
 eodem, uel cum duxisset uel cum imperium cepisset.
 addidisse uero dicitur interemptor: „Hic est gladius 7
 5 quem ipse feristi“. Huius contio prima talis fuisse dici-
 tur: „Scio, conmilites, posse mihi obici artem pristi- 8
 nam, cuius mihi omnes testes estis. sed dicat quisque 9
 quod uult. utinam ferrum semper exerceam, non uino.
 non floribus, non mulierculis, non popinis, ut facit Gallie-
 10 nus, indignus patre suo et sui generis nobilitate, depe-
 ream. ars mihi obiciatur ferraria, dum me et exteræ 10
 gentes ferrum tractasse suis cladibus recognoscant. in 11
 Italia denique, ut omnis Alamannia omnisque Germa-
 nia cum ceteris quæ adiacent gentibus, Romanum popu-
 15 lum ferratam putent gentem, ut specialiter in nobis fer-
 rum timeant. uos tamen cogitatis uelim, fecisse uos 12
 principem, qui numquam quicquam sciërit tractare nisi
 ferrum. quod idcirco dico, quia scio, mihi a luxuriosis- 13
 sima illa peste nihil opponi posse, nisi hoc quod gladio-
 20 rum atque armorum artifex fuerim.“

INGENVVS

Tusco et Basso cons. cum Gallienus uino et popinis 9a. ¹⁰¹⁰/₂₅₈
 uacaret cumque se lenonibus mimis et meretricibus de-
 deret ac bona naturæ luxuriæ continuatione deperderet,
 25 Ingenuus, qui Pannonias tunc regebat, a Moesiâcis legio-
 nibus imperator est dictus, ceteris Pannoniarum uolen-

2 quondam operarius *P³M* est in *B* s. *lin.* 3 dixisset
P¹ 4 addixisse *B¹* uerbo *BP* hæc uerba *M* em. *S* di-
 citum interemptus *BP* 8 semper ferrum *M* 9 faciat *B¹*
 10 indignos *B¹P¹* patri *BP* depereat *BP* 11 obi-
 cia *B¹* 12 attractasse *M* lacunam post u. in Italia esse su-
 spicatus est Richter l. s. p. 28 genere *B¹* germania *B²* 17
 ni *P¹* corr. *P³* 18 luxuriassima *B* luxuriasissima *P* 19
 gladiatorum *P¹* 22 basco *B* 23 lenonibus *B¹* leninius *P¹*
 24 luxuriæ *BP* 25 lenonibus *B¹P¹* lenonibus *B²* corr.
P³M

tibus, neque in quoquam melius consultum rei p. a militibus uidebatur, quam quod instantibus Sarmatis creatus est imperator, qui fessis rebus mederi sua uirtute potuisset. causa autem ipsi arripiendi tunc imperii fuit, ne suspectus esset imperatoribus, quod erat fortissimus ac rei p. necessarius et militibus, quod imperantes uehementer mouet, acceptissimus. sed Gallienus, ut erat nequam et perditus, ita etiam, ubi necessitas coegisset, uelox fortis uehemens crudelis, denique Ingenuum conflictu habito uicit eoque occiso in omnes Moesiacos tam milites quam ciues asperrime saeuit. nec quemquam suae crudelitatis exortem reliquit, usque adeo asper et truculentus ut plerasque ciuitates uacuas a uirili sexu relinqueret. fertur sane item Ingenuus ciuitate capta laqueasse se atque ita uitam finisse, ne in tyranni crudelis potestatem neniret. Extat sane epistola Gallieni, quam ad Celerem Venerianum scripsit, qua eius nimietas crudelitatis ostenditur. quam ego idcirco interposui ut omnes intellegerent, hominem luxuriosum crudelissimum esse, si necessitas postulet: „Gallienus Veneriano.

Non mihi satisfacies, si tantum armatos occideris, quos et fors in bellis interimere potuisset. perimendus est omnis sexus uirilis, si et senes atque inpuberes sine reprehensione nostra occidi pössent. occidendus est quicumque male dixit contra me, contra Valeriani filium, contra tot principum patrem et fratrem. Ingenuus factus est imperator. lacera, occide, concide, animum meum intellege, mea mente irascere, qui haec manu mea scripsi.“

REGALIANVS

10 Fati publici fuit, ut Gallieni tempore quicumque po- 30

4 cipsi *B*¹ 7 nequa perditus *B*¹*P*¹ nequam p. *B*² corr. *P*³*M* 11 quam om. *BP*¹ add. *P*³*M* 14 in qua se *BP*¹ laqueasse se scripsi intrasse domum, in qua se pugione transfodit *P*³*M* 16 uerianum *BPM* Venerianum scripsi 20 ueriano *BPM* Veneriano scripsi 22 fors belli *M* 23 et si *P*¹ (ut uid. et eras.) 24 quicum *BP* 26 et om. *BP*¹ add. *P*³*M* 27 intellegere *BP*¹ intellegere potes *P*³*M* em. *S*

tuit ad imperium prosiliret. Regalianus denique in Illyrico ducatum gerens imperator est factus auctoribus imperii Moesis, qui cum Ingenuo fuerant ante superati, in quorum parentes grauiter Gallienus saeuierat. hic tamen
 2 multa fortiter contra Sarmatas gessit, sed auctoribus
 3 Roxolanis consentientibusque militibus et timore prouincialium, ne iterum Gallienus grauiora faceret, interemptus est. Mirabile fortasse uideatur, si quae origo imperii
 4 eius fuerit declararetur. capitali enim ioco regna promeruit. nam cum milites cum eo quidam caenarent, extitit
 5 uicarius tribuni qui diceret: „Regaliani nomen unde credimus dictum?“ alius continuo: „Credimus quod a regno“. tum is qui aderat scolasticus, coepit quasi grammaticaliter
 6 declinare et dicere: „Rex regis regi Regalianus“. milites, ut est hominum genus prouum ad ea quae cogitant:
 7 „Ergo potest rex esse?“ item alius: „Ergo potest nos regere?“ item alius: „Deus tibi regis nomen posuit“. quid multa? his dictis cum alia die mane processisset, a
 8 principiis imperator est salutatus. ita quod alii uel audacia uel iudicium. huic detulit iocularis astutia.

Fuit, quod negari non potest, uir in militari *re* semper probatus et Gallieno iam ante suspectus, quod dignus uideretur imperio, gentis Daciae, Decibali ipsius, ut fertur, adfinis. Extat epistola diui Claudii tunc priuati,
 9 qua Regaliano, Illyrici duci, gratias agit ob redditum Illyricum, cum omnia Gallieni segnicia deperirent. quam ego repertam in archiuis inserendam putauit, fuit enim publica.

„Claudius Regaliano multam salutem.

10

1 regilianus *BPM* Regalianus *S* cum nummis sic etiam in *BP*
u. 14) 3 ingenuo *B* 5 sarmatis *BP*¹ 8 sic *B* 9 de-
 claratur *P*¹ loco *BPM* 11 Valerianus tribunus *M* re-
 giliani *BPM* 14 regio *BP*² *M om. P*¹ regis rego *S* 15 ad
 ea *BPM fort.* dicere cogitent *P*¹ cogitant dixerunt *M* 17
 rege *B* regis *om. M* 18 hic *B* 19 principibus *M* 20
 iudicium — quod in *P* infra text. 21 negare *BPM* re *om.*
*BP*¹ add. *P*³ *M* 24 dunc *BP* adhuc *M* adhuc *Egn.* tunc scripsi
 25 et 29 regiliano *BPM* 25 yllirici *B* 27 athenicis *BPM*

- Felicem rem p., quae te talem uirum habere in castris illis meruit, felicem Gallienum, etiamsi ei uera
 11 nemo nec de bonis nec de malis nuntiat. pertulerunt ad me Bonitus et Celsus, stipatores principis nostri, qualis apud Scupos in pugnando fueris, quot uno die proelia et qua celeritate confeceris. dignus eras triumpho, si
 12 antiqua tempora exstarent. sed quid multa? memor cuiusdam hominis cautius uelim uincas. Arcus Sarmaticos et duo saga ad me uelim mittas, sed fiblatoria, cum ipse misi de nostris.“
- 13 Hac epistola ostenditur, quid de Regaliano senserit Claudius, cuius grauissimum iudicium suis temporibus fuisse non dubium est.
- 14 Nec a Gallieno quidem uir iste promotus est sed a patre eius Valeriano, ut et Claudius et Macrianus et In-
 15 genuus et Posthumus et Aureolus, qui omnes in imperio interempti sunt, cum mererentur imperium. mirabile autem hoc fuit in Valeriano principe quod omnes quoscumque duces fecit postea militum testimonio ad imperium peruenerunt, ut appareat, senem imperatorem in
 20 diligendis rei p. ducibus talem fuisse, qualem Romana felicitas, si continuari fataliter potuisset, sub bono principe requirebat. et utinam uel illi qui arripuerant imperia regnare potuissent, uel eius filius in imperio diutius
 25 non fuisset, ut libet se in sua statu res p. nostra tenuisset. sed nimis sibi Fortuna indulgendum putauit, quae et cum Valeriano bonos principes tulit et Gallienum diutius quam oportebat rei p. reseruauit.

1 te in *B* *supr. lin.* habet rei *BP* habere rei *M* habere in *C*
 2 bellius *BP*¹ belli ius *P*³*M* Illyricis *S* illis *scripsi* ei
B in *ras.* e *P*¹ 3 nemo *om.* *P*¹ nunciat *BP* 4 stipato-
 res *B*¹ 5 quod *BP* 6 quae *BP* conficeris *B* i prius in *P* in
ras. 8 sarmaticus *BP* 9 fiblatoriae *BP(M)* 11 haec *P*¹
 regiliano *BP**M* 15 Macrianus] *potius* Macrinus 17
 merentur *BP*¹ (*corr. P*³) 21 diligendis *M* 24 filius Gal-
 lienus *M* 25 utlibet *BP* ut libere *M* *fort.* utique 27 cum
 et Val. *M*

AVREOLVS

Hic quoque Illyricianos exercitus regens in contemp- 11
tum Gallieni, ut omnes eo tempore, coactus a militibus
sumpsit imperium. et cum Macrinus cum filio suo Ma- 2
criano contra Gallienum ueniret cum plurimis, exercitus
eius cepit, aliquos corruptos fidei suae addixit. et cum 3
factus esset hinc ualidus imperator, cumque Gallienus
expugnare uirum fortem frustra temptasset, pacem cum
eo contra Posthumum pugnaturus *fecit*. quorum pleraque
et dicta sunt et dicenda. hunc eundem Aureolum Clau- 4
dus interfecto iam Gallieno conflictu habito apud eum
pontem interemit qui nunc pons Aureoli nuncupatur at-
que illic ut tyrannum sepulchro humiliore donauit. Ex- 5
tat etiam nunc epigramma Graecum in hanc formam:

15 Dono sepulchrorum uictor post multa tyranni
 proelia iam felix Claudius Aureolum
munere prosequitur mortali et iure superstes,
 uiuere quem uellet, si pateretur amor
 militis egregii, uitam qui iure negauit
20 omnibus indignis et magis Aureolo.
 ille tamen clemens, qui corporis ultima seruans
 et pontem Aureoli dedicat et tumulum.

hos ego uersus a quodam grammatico translato ita posui 6
ut fidem seruarem, non quo *non* melius potuerint trans-
25 ferri, sed ut fidelitas historica seruaretur, quam ego prae
ceteris custodiendam putauit, qui quod ad eloquentiam
pertinet nihil curo. rem enim uobis proposui deferre, 7
non uerba, maxime tanta rerum copia ut in triginta ty-
rannorum simul uitas.

2 in illyr. BP 4 macrianus c. f. s. maerino BP Macriano
M Macrinus c. f. s. Macriano *scripsi* 6 coepit B 7 inua-
lidus BPM hinc ual. S 9 fecit om. BP 13 extitit BP
14 nunc om. P¹M epigramma BP 15 dona BPM em. S
sepulchrorum B¹ 17 prosequit B superstem C 23 ego
om. P¹ 24 seruauit B¹ non *addidi* (in uolg. *add. erat post*
melius) 26 qui id P³M 28 in om. M 29 uitas] *an*
uitis?

MACRIANVS

- 12 Capto Valeriano, diu clarissimo principe ciuitatis, fortissimo deinde imperatori, ad postremum omnium infelicitissimo, uel quod senex apud Persas consenuit uel quod indignus se posteros dereliquit, cum Gallienum contemnendum Ballista praefectus Valeriani et Macrianus primus ducum intellexerent, quaerentibus etiam militibus principem unum in locum concesserunt quaerentes, quid faciendum esset.
- 2 tuncque constitit, Gallieno longe posito, Aureolo usurpante imperium debere aliquem principem fieri, et quidem optimum, ne quispiam tyrannus existeret. uerba igitur Ballistae (quantum Maeonius Astyanax, qui consilio interfuit, adserit) haec fuerunt: „Mea et aetas et professio et uoluntas longe ab imperio absunt, et ego, quod negare non possum, bonum principem quaero. sed quis tandem est, qui Valeriani locum possit implere, nisi talis qualis tu es, fortis constans integer probatus in re p. et, quod maxime ad imperium pertinet, diues. arripe igitur locum meritis tuis debitum. me praefecto, quamdiu uoles, uteris. tu cum re p. tantum bene agas, ut te Romanus orbis factum principem gaudeat.“ Ad haec Macrianus: „Fateor, Ballista, imperium prudenti non frustra est. uolo enim rei p. subuenire atque illam pestem a legum gubernaculis dimouere, sed non hoc in me aetatis est: senex sum, ad exemplum equitare non possum, lauandum mihi est frequentius, edendum delicatius, diuitiae me iam dudum ab usu militiae retraxerunt. iuuenes aliqui sunt quaerendi, nec unus sed duo uel tres fortissimi, qui ex diuersis partibus orbis humani rem p. restituant,

1 Macrianus recte aliis huius libri locis Macrinus dicitur

- 5 dereliquit *B* 6 dum *BPM em. S* 8 quaerente *BP* 12
 balistae *BP (una l etiam u. 22)* meonius astianax *BP(M)*
 13 fuerunt *om. M* et *om. M* 15 quid *B¹* 17 post es *P³.M*
add. o Macriane 19 tui *BP¹ (corr. P³)* 26 ^xemplum *B*
 29 patribus *B¹P t. Iord.* romani *M*

quam Valerianus fato, Gallienus uitae suae genere per-
diderunt.“ Post haec intellexit eum Ballista sic agere ut 9
de filiis suis uideretur cogitare atque adeo sic adgressus
est: „Prudentiae tuae rem p. tradimus. da igitur li- 10
5 beros tuos Macrianum et Quietum, fortissimos iuuenes,
olim tribunos a Valeriano factos, qui Gallieno imperante,
quod boni sunt, salui esse non possunt.“ Tunc ille ubi 11
intellectum se esse comperit: „Do, inquit, manus de meo
stipendium militi duplex daturus. tu tantum praefecti
10 mihi studium et annonam in necessariis locis praebe.
iam ego faxim, ut Gallienus, sordidissimus feminarum
omnium, duces sui parentis intellegat.“ Factus est igitur 12
cum Macriano et Quietu duobus filiis cunctis militibus
uolentibus imperator ac statim contra Gallienum uenire
15 coepit utcumque rebus in orientem derelictis. sed cum 13
quadraginta quinque milia militum secum duceret, in
Illyrico uel in Thraciarum extimis congressus cum Au-
reolo uictus et cum filio interemptus est. triginta deni- 14
que milia militum in Aureoli potestatem concessere.
20 Domitianus autem eundem uicit, dux Aureoli fortissimus
et uehementissimus, qui se originem diceret a Domitiano
trahere atque a Domitilla.

De Macriano autem nefas mihi uidetur iudicium Va- 15
leriani praeterire, quod ille in oratione sua, quam ad
25 senatum e Persidis finibus miserat, posuit. inter cetera
ex oratione diui Valeriani: „Ego, p. c., bellum Persicum 16
gerens Macriano totam rem p. credidi quidem a parte
militari. ille uobis fidelis, ille mihi deuotus, illum et
amat et timet miles. utcumque res exegerit, cum exer-
30 citibus agit. nec, p. c., noua uel inopina nobis sunt: 17
pueri eius uirtus in Italia, adulescentis in Gallia, iuuenis
in Thracia, in Africa iam prouecti, senescentis denique

1 facto *BP*¹ 2 intellegxit *B*¹ 3 uidetur *B*¹ 5 suos
*B*¹ forosissimus *B*¹ fortissimus *B*² fortissimo *P*¹ 6 quia
BPM 7 tibi *B*¹ 10 praebet *BP*¹ (*u. u.*) 15 oriente *M*
17 trachiarum *BP* extremis *M* congressus *P*¹ 19 au-
reolo *B*¹ concessare *BP*¹ 21 Domitiano imperatore *P*³ *M*
27 quidaē *B*¹ 30 inopia *B*¹ 32 trachia *BP*

in Illyrico et Dalmatia, conprobata est, cum in diuersis
 18 proeliis ad exemplum fortiter faceret. huc accedit quod
 habet iuuenes filios, Romano dignus collegio, nostra di-
 gnus amicitia“ et reliqua.

MACRIANVS IVNIOR

5

13 Multa de hoc in patris imperio praelibata sunt, qui
 numquam imperator factus esset, nisi prudentiae patris
 2 eius creditum uideretur. de hoc plane multa miranda
 dicuntur quae ad fortitudinem pertineant iuuenalis aeta-
 tis. sed ad fata aut in bellis quantum unius ualet forti- 10
 3 tudo? hic enim uehemens cum prudentissimo patre,
 cuius merito imperare coeperat, a Domitiano uictus tri-
 ginta (dixi superius) milibus militum spoliatus est, ma-
 tre nobilis, patre tantum forte et ad bellum parato at-
 que ab ultima militia in summum perueniente ducatus 15
 splendore sublimi.

QVIETVS

14 Hic, ut diximus, Macriani filius fuit. cum patre et
 fratre Ballistae iudicio imperator est factus. sed ubi com-
 perit Odenatus, qui olim iam orientem tenebat, ab Au- 20
 reolo Macrianum patrem Quieti cum eius fratre Macriano
 uictos, milites in eius potestatem concessisse, quasi Gal-
 lienii partes uindicaret, adulescentem cum Ballista prae-
 2 fecto ducum interemit. idem quoque adulescens dignis-
 simus Romano imperio fuit, ut uere Macriani filius 25

1 in om. BP 3 dignos — dignos B³M 9 pertineat B¹
 iuuenilis B³M 10 ad facta BPM em. Obrecht quan-
 tum in bellis BPM transposuit S minus M 13 ut superius
 dixi M 15 ad B ultimum B³ ducatu B¹P¹ ducatus B²
 ducatus P² ducatum et spl. M 16 sublimi^s B² 21 quiet-
 cum BPM Quietum cum S fratrum P 23 adulescentem B¹P
 ballista BP 24 dudum BPM em. Obrecht 25 ut ut B¹

uideretur Macriani etiam frater, qui duo ad afflictis rebus
 potuerunt rem p. gerere. Non mihi praetereundum uide- 3
 retur de Macrianorum familia, quae hodieque floret, id
 dicere quod speciale semper habuerunt. Alexandrum 4
 5 Magnum Macedonem uiri in anulis et argento, mulieres
 et in reticulis et dextrocheriis et in anulis et in omni
 ornamentorum genere exculptum semper habuerunt, eo
 usque ut tunicae et limbi et paenulae matronales in fa-
 milia eius hodieque sint, quae Alexandri effigiem de licis
 10 uariantibus monstrent. uidimus proxime Cornelium Ma- 5
 crum ex eadem familia uirum, cum caenam in templo
 Herculis daret, pateram electrinam, quae in medio uultum
 Alexandri haberet et in circuitum omnem historiam con-
 tineret signis breuibus et minutulis, pontifici propinare,
 15 quam quidem circumferri ad omnes tanti illius uiri cupi-
 dissimos iussit. quod idcirco posui quia dicuntur iuari 6
 in omni actu suo qui Alexandrum expressum uel auro
 gestitant uel argento.

ODENATVS

20 Nisi Odenatus, princeps Palmyrenorum, capto Vale- 15
 riano, fessis Romanae rei p. uiribus sumpsisset imperium,
 in oriente perditae res essent. quare adsumpto nomine 2
 primum regali cum uxore Zenobia et filio maiore, cui
 erat nomen Herodes, minoribus Herenniano et Timolao
 25 collecto exercitu contra Persas profectus est. Nisibin pri- 3
 mum et orientis pleraque cum omni Mesopotamia in
 potestatem recepit, deinde ipsum regem nictum fugere
 coegit. postremo Ctesifonta usque Saporem et eius liberos 4
 persecutus captis concubinis, capta etiam magna praeda

1 uideretur *BP* post gerere ponunt, om. *M*, ego post filius
transposui macrianus *BPM em. S* afflicti *B* 2 gerere-
 tur *P*¹ uidetur non mihi pr. de *M* 5 machedonem *BP*
 uiros *B*³ uiri in auro *M* 8 limbi *BP* 10 uidemus *BPM*
 11 adem *B*¹ in eadem *M* 13 circuitu *M* 15 quem *B*
 quem *P*¹ corr. *P*³*M* 22 res perditae *B*³*M* 24 et a tima-
 lao *B* et a timolao *PM* 28 ctesifonta *B* et ius *P*¹

ad orientem uertit, sperans, quod Macrianum, qui imp-
 rare contra Gallienum coeperat, posset opprimere, sed
 illo iam profecto contra Aureolum et contra Gallienum,
 eo interempto filium eius Quietum interfecit, Ballista, ut
 plerique adserunt, regnum usurpante, ne et ipse posset
 5 occidi. composito igitur magna ex parte orientis statu
 a consobrino suo Maeonio, qui et ipse imperium sump-
 serat, interemptus est cum filio suo Herode, qui et ipse
 post reditum de Perside cum patre imperator est appella-
 6 tus. Iratum fuisse rei p. deum credo qui interfecto Va- 10
 7 leriano noluit Odenatum reseruare. ille plane cum uxore
 Zenobia non solum orientem, quem iam in pristinum re-
 formauerat statum, sed et omnes omnino totius orbis
 partes reformasset, uir acer in bellis et, quantum plerique
 scriptores loquuntur, uenatu memorabili semper inclitus, 15
 qui a prima aetate capiendis leonibus et pardis ursis ce-
 terisque siluestribus animalibus sudorem officii uirilis
 inpendit quique semper in siluis ac montibus uixit, perfe-
 rens calorem pluuias et omnia mala quae in se continent
 8 uenatoriae uoluptates. quibus duratus solem ac puluerem 20
 in bellis Persicis tulit, non aliter etiam coniuge adsueta,
 quae multorum sententia fortior marito fuisse perhibetur,
 mulier omnium nobilissima orientalium feminarum et, ut
 Cornelius Capitolinus adserit, speciosissima.

HERODES

25

16 Non Zenobia matre sed priore uxore genitus Herodes
 cum patre accepit imperium, homo omnium delicatissi-

2 posset — Gallienum *om. M* 4 eius] *om. M* quie-
 tiam *B¹M* Ballista, ut] ballista u *in B rubro colore picta, in*
P in ras. 6 composita *BP¹ (corr. P³)* 7 meonio *P* su-
 miperat *B¹P¹ (corr. P³)* 13 et *om. M* es *B¹P¹ (corr. B³P³)*
 15 memorauili *B¹P* 16 partis *B (in P d in ras.)* 17 silue-
 stris *P¹* 20 sole ac puluere *B¹P¹ (corr. B³P³)* 23 mulie-
 rum *BPM em. C* nobilissimam *BP¹* 24 saepeditissimam
B¹P¹ saepeditissimam *B² ex sup. sae scripsit P³ (seexpeditissi-*
mam Vat.)

mus et prorsus orientalis et Graecae luxuriae, cui erant sigillata tentoria et aureati papiliones et omnia Persica. denique ingenio eius usus Odenatus quicquid concubinarum regali-
um, quicquid diuitiarum gemmarumque cepit,
5 eidem tradidit paternae indulgentiae adfectione permotus. et erat circa illum Zenobia nouercali animo, qua
re commendabiliorem patri eum fecerat. neque plura
sunt quae de Herode dicantur.

MAEONIVS

10 Hic consobrinus Odenati fuit nec ulla re alia ductus 17
nisi damnabili inuidia imperatorem optimum interemit,
cum ei nihil aliud obiceret praeter filium Herodem. dici-
tur autem primum cum Zenobia consensisse, quae ferre
non poterat, ut priuignus eius Herodes priore loco quam
15 filii eius, Herennianus et Timolaus, principes dicerentur.
sed hic quoque spurcissimus fuit. quare imperator ap-
pellatus per errorem breui a militibus pro suae luxuriae
meritis interemptus est.

BALLISTA

20 De hoc, utrum imperauerit, scriptores inter se ambi- 18
gunt. multi enim dicunt, Quieto per Odenatum occiso
Ballistae ueniam datam et tamen eum imperasse, quod
neque Gallieno nec Aureolo nec Odenato se crederet.
alii adserunt, priuatum eum in agro suo, quem apud Daf-
2 nidem sibi comparauerat, interemptum. multi, et sump- 3
sisse illum purpuram, ut more Romano imperaret, et exer-
citus duxisse et de se plura promisisse, dixerunt,
occisum autem per eos quos Aureolus miserat ad con-

1 greciae BP luxoriae B sigilata BP 4 coepit B
6 zenobiano uelcali BP¹ 7 rem B 9 meonius BP
12 filii Herodes BPM em. S 17 loxoriae BP 19 uallista
BP 21 fricunt B¹ 23 neca BP nec M neque scripsi
25 compererat BP t. Iord. 26 et — imperasse M et add. S

prehendendum Quietum, Macrini filium, quem praedam
 4 suam esse dicebat. Fuit uir insignis, eruditus ad geren-
 dam rem p., in consiliis uehemens, in expeditionibus
 clarus, in prouisione annonaria singularis, Valeriano sic
 acceptus ut eum quibusdam litteris hoc testimonio pro- 5
 secutus sit:

5 „Valerianus Ragonio Claro praefecto Illyrici et Gal-
 liarum.

Si quid in te bonae frugis est, quam esse scio, parens
 6 Clare, dispositionem tu Ballistae persequere. sic rem p. 10
 informa. uidesne ut ille prouinciales non grauēt, ut illic
 equos contineat ubi sunt pabula, illic annonas militum
 mandet ubi sunt frumenta, non prouincialem, non pos-
 sessorem cogat illic frumenta ubi non habet dare, illic
 7 equum ubi non potest pascere? nec est ulla alia prouisio 15
 melior quam ut in locis suis erogentur quae nascuntur,
 8 ne aut uehiculis aut sumptibus rem p. grauent. Galatia
 frumentis abundat, referta est Thracia, plenum est Illyri-
 cum: illic pedites conlocentur, quamquam in Thracia
 etiam equites sine noxa prouincialium hiemare possint. 20
 9 multum enim ex campis foeni colligitur. iam laridum,
 iam ceterae species in is dandae sunt locis, in quibus ad-
 10 fatim redundant. quae omnia sunt Ballistae consilia,
 qui ex quaque prouincia unam tantum speciem praebere
 iussit, quod ea redundaret, atque ab ea milites submo- 25
 ueri. id quod publicitus est decretum.“

11 Est et alia eius epistola qua gratias Ballistae ait, in
 qua docet, sibi praecepta gubernandae rei p. ab eodem
 data, gaudens, quod eius consilio nullum adscripticium,

1 Macriani *M* 2 suum *BP* perdam suum *S* 7 yllyri
*B*¹ 10 ti *B*¹*P* tibi *B*² *om. M* tu *scripsi* balliste *B* s his
B his *PM* sic *scripsi* in formam *M* 11 uides nec utile *BP*
 u. nec ut ille *M em. S* 12 continuant *B* contineant *P* (e in
ras.) papula *B*¹ 13 possessorum *BP* 14 illis *BP*
 15 potestascere *B* potesaspascere *B*²*P* 17 nec autere hiculis
*B*¹*PM* nec utere uehiculis *B*² 18 frumenta *BP* trachia
BP in hylliricum *BP* 19 trachia *BP* 21 iam in *BP*
 iam ibi *M* in *del. Gr.* 22 his *BPM* is *scripsi* 23 omia *P*¹
 24 quadam *BPM* 25 submoberi *B*¹*P*¹ 27 baliste *BP* agit *M*

id est uacantem, haberet et tribunum nullum stipatorem, qui non uere aliquid ageret, nullum militem, qui non uere pugnaret.

Hic igitur uir in tentorio suo cubans a quodam gregario milite in Odenati et Gallieni gratiam dicitur interemptus. de quo ipse uera non satis comperi, idcirco quod scriptores temporum de huius praefectura multa, de imperio pauca dixerunt.

VALENS

Hic uir militaris, simul etiam ciuiliu uirtutum gloria pollens proconsulatum Achaiae dato a Gallieno tunc honore gubernabat. quem Macrianus uehementer reformidans, simul quod in omni genere uitae satis clarum norat, simul quod inimicum sibi esse inuidia uirtutum sciebat, misso Pisone, nobilissimae tunc et consularis familiae uiro, interfici praecepit. Valens diligentissime cauens et prouidens neque aliter sibi posse subueniri aestimans sumpsit imperium et breui a militibus interemptus est.

VALENS SUPERIOR

Et bene uenit in mentem, ut, cum de hoc Valente loquimur, etiam de illo Valente qui superiorum principum temporibus interemptus est aliquid diceremus. nam huius Valentis qui sub Gallieno imperauit auunculus magnus fuisse perhibetur. alii tantum auunculum dicunt. sed par in ambobus fuit fortuna. nam et ille, paucis diebus cum in Illyrico imperasset, occisus est.

2 qui non — militem *om. M* 3 pugaret *B¹* 11 proconsulatu *BPM* 12 honore *BP* 15 an nobilissimo? 20 Valens superior in *BP atram. nigro, non rubro ut ceterorum tyrannorum nomina picta* 21 et cum *B* 26 forma *BP* 27 et cum ille *M^o* cum in *addidi* illirico *B*

PISO

- 21 Hic a Macriano ad interficiendum Valentem missus,
ubi eum prouidum futurorum imperare cognouit, Thessa-
liam concessit atque illic paucis sibi consentientibus
sumpsit imperium Thessalicusque appellatus interemptus 5
est, uir summae sanctitatis et temporibus suis Frugi dic-
tus et qui ex illa Pisonum familia ducere originem dice-
2 retur cui se Cicero nobilitandi causa sociauerat. hic om-
nibus principibus acceptissimus fuit. ipse denique Valens,
qui ad eum percussores misisse perhibetur, dixisse 10
dicitur, non sibi apud deos inferos constare rationem,
quod quamuis hostem suum, Pisonem tamen iussisset
occidi, uirum cuius similem Romana res p. non ha-
beret.
- 3 Senatus consultum de Pisone factum ad noscendam 15
eius maiestatem libenter inserui: Die septimo kal. Iulia-
rum cum esset nuntiatum, Pisonem a Valente interemp-
tum, ipsum Valentem a suis occisum, Arellius Fuscus,
consularis primae sententiae, qui in locum Valeriani
4 successerat, ait: „Consul, consule.“ cumque consultus 20
esset „Diuiuos“ inquit „honores Pisoni decerno, p. c.,
Gallienum et Valerianum et Saloninum imperatores no-
stros esse id probaturos confido. neque enim melior uir
5 quisquam fuit neque constantior.“ post quem ceteri
consulti statuam inter triumphales et currus quadriugos 25
6 Pisoni decreuerunt. sed statua eius uidetur, quadrigae
autem, quae decretae fuerant, quasi transferendae alibi
7 positae sunt nec adhuc redditae. nam in his locis fuerunt
in quibus thermae Diocletianae sunt exaedificatae, tam
aeterni nominis quam sacrati. 30

5 ui interemptus *BP* 7 duceret *BP*¹ 16 Kalendarum
Iuliarum *M* 17 nuntiatum *BP* 18 Aurelius *M* 22 sa-
lolinum *B* 23 imperaturos *BP om. M* id probaturos *em. S*
24 citer consultum *B*¹*P. M* (circiter *B*²) 27 ad alium *BP. M*
alibi *scripsi* 29 diocleciae *P*

AEMILIANVS

Est hoc familiare populi Aegyptiorum, ut furiosi ac 22
dementes uel de leuissimis quibusque usque ad summa
rei p. pericula perducantur: saepe illic ob neglectas sa- 2
5 lutationes, locum in balneis non concessum, carnem et
olera sequestrata, calciamenta seruilia et cetera talia
usque ad summum rei p. periculum seditiones, ita ut
armarentur contra eas exercitus, peruenerunt. familiari 3
ergo sibi furore, cum quadam die cuiusdam seruus cura-
10 toris, qui Alexandriam tunc regebat, militari ob hoc
caesus esset quod crepidas suas meliores esse quam mili-
tis diceret, collecta multitudo ad domum Aemiliani ducis
uenit atque eum omni seditionum instrumento et furore
persecuta est: ictus est lapidibus, petitus est ferro, nec
15 defuit ullum seditionis telum. qua re coactus Aemilianus 4
sumpsit imperium, cum sciret, sibi undecumque pereun-
dum. consenserunt ei Aegyptiacus exercitus, maxime in 5
Gallieni odium. nec eius ad regendam rem p. uigor de- 6
fuit, nani Thebaidem totamque Aegyptum peragrauit et
20 quatenus potuit, barbarorum gentes forti auctoritate
summouit. Alexander denique uel Alexandrinus (nam 7
incertum id quoque habetur) uirtutum merito uocatus
est. et cum contra Indos pararet expeditionem, misso 8
Theodoto duce Gallieno iubente dedit poenas, si quidem
25 strangulatus in carcere captiuorum ueterum more per-
hibetur.

1 aemelianus BP 2 et hoc BP et hoc f. est M est hoc
scripsi cf. exerc. crit. p. 13 populo M uel BPM ante fu-
riose ponunt. ego transposui ante de l. 3 leuimus B leuimis P
leuibus M em. S quibus usque BP quibusque M quibusque
usque scripsi summae BPM summa scripsi 4 illi BPM
illic scripsi 7 seditionis M 8 eos BPM eas scripsi 9
curatores BP 10 militare BPM em. S 11 ante esset B¹
add. est 12 aucis B¹P auceps M 14 peditus BP 15 de
BP desiit M defuit Laurent. LXIII 31 Tollius ad Aus. idyll. VI
83 coaptus P t. Iord. 21 Alexander litt. maioribus colore
rubro in BP pictum denique Alexander M 24 sed qui-
dem BP

9 Tacendum esse non credo quod cum *de* Aegypto lo-
 quor, uetus suggestit historia, simul etiam Gallieni fac-
 10 tum. qui cum Theodoto uellet imperium proconsulare
 decernere, a sacerdotibus est prohibitus, qui dixerunt,
 11 fasces consulares ingredi Alexandriam non licere. cuius 5
 rei etiam Ciceronem, cum contra Gabinium loquitur, me-
 minisse satis nouimus. denique non extat memoria rei
 12 frequentatae. quare scire oportet, Herennium Celsum,
 uestrum parentem, cum consulatum cupit, hoc quod desi-
 13 derat non licere. fertur enim apud Memfim in aurea 10
 columna Aegyptiis esse litteris scriptum, tunc demum
 Aegyptum liberam fore cum in eam uenissent Romani
 14 fasces et praetexta Romanorum. quod apud Proculum
 grammaticum, doctissimum sui temporis uirum, cum de
 peregrinis regionibus loquitur, inuenitur. 15

SATVRNINVS

23 Optimus ducum Gallieni temporis, sed Valeriano di-
 2 lectus Saturninus fuit. hic quoque, cum dissolutionem
 Gallieni, pernoctantis in publico, ferre non posset et mi-
 lites non exemplo imperatoris sui sed suo regeret, ab 20
 exercitibus sumpsit imperium, uir prudentiae singularis,
 grauitatis insignis, uitae amabilis, uictoriarum barbaris
 3 etiam ubique notarum. hic ea die qua est amictus a mi-
 litibus peplo imperatorio contione habita dixisse fertur:
 „Commilitones, bonum ducem perdidistis et malum prin- 25
 4 cipem fecistis.“ denique cum multa strenue in imperio
 fecisset, quod esset seuerior et grauior militibus ab isdem
 5 ipsis a quibus factus fuerat interemptus est. huius in-
 signe est quod conuiuio discumbere milites, ne inferiora

1 de om. BP 2 successit BP 3 e theodoto BP 6
 gauiniū BP 9 cum *addidi* qui *add.* M dum *uolg.* 10 in a
 aurea BP 15 religionibus C 17 temporie M sed a M
 (*Eyssenh.*) dilectus *i. e.* delectus *cf. c. 10, 15* 22 barba-
 rum M 24 adhibita BPM 25 dacem B¹ 27 hisdem
 BPM 28 fuerat factus B¹ 29 nec BP

denudarentur, cum sagis iussit, hieme grauibus, aestate perlucidis.

TETRICVS SENIOR

Interfecto Victorino et eius filio mater eius Victoria 24
 5 siue Vitruuia Tetricum senatorem p. R. praesidatum in
 Gallia regentem ad imperium hortata, quod eius erat, ut
 plerique loquuntur, adfinis, Augustum appellari fecit
 filiumque eius Caesarem nuncupauit. et cum multa Te- 2
 tricus feliciterque gessisset diuque imperasset, ab Aure-
 10 liano uictus, cum militum suorum inpudentiam et pro-
 cacitatem ferre non posset, uolens se grauissimo principi
 et seuerissimo dedit. uersus denique illius fertur, quem 3
 furtim ad Aurelianum scripserat:

‘Eripe me his, inuicte, malis’.

Verg. Aen.
VI 365

15 quare cum Aurelianus nihil simplex neque mite aut tran- 4
 quillum facile cogitaret, senatorem p. R. eundemque
 consularem, qui iure praesidali omnes Gallias rexerat,
 per triumphum duxit, eodem tempore quo et Zenobiam
 Odenati uxorem cum filiis minoribus Odenati, Herenniano
 20 et Timolao. pudore tamen uictus uir nimium seuerus 5
 eum quem triumphauerat conrectorem totius Italiae fecit,
 id est Campaniae Samni Lucaniae Brittiorum Apuliae
 Calabriae Etruriae atque Umbriae Picensi et Flaminiae om-
 nisque annonariae regionis, ac Tetricum non solum
 25 uiuere, sed etiam in summa dignitate manere passus est,
 cum illum saepe collegam, nonnumquam commilitonem,
 aliquando etiam imperatorem appellaret.

TETRICVS IUNIOR

Hic puerulus a Victoria Caesar est appellatus, cum 25

5 Victorina *M* ettricum *BP* 8 que *om. B¹* 9 que
del. B² gessit et *B¹P* egisset *M* auriliano *B* 10 pro-
 caecitatem *B* 12 seuerissimo *B¹* eni *superscr. B³* 13 sta-
 tim *BP.M* furtim *scripsi* (per litteras occultas Aurelianum — de-
 precatus *Entrop. VIIII 13*) *cf. exerc. crit. p. 2* 23 picem *B¹*

2 illa mater castrorum ab exercitu nuncupata esset. qui et
 ipse cum patre per triumphum ductus postea omnibus
 senatoriis honoribus functus est inlibato patrimonio, quod
 quidem ad suos posteros misit, ut † Dagellius Fuscus
 3 dicit, semper insignis. narrabat auus meus, sibi familia- 5
 rem fuisse, neque quemquam illi ab Aureliano aut postea
 4 ab aliis principibus esse praelatum. Tetricorum domus
 hodieque extat in monte Caelio inter duos lucos contra
 Isium Metellinum, pulcherrima, in qua Aurelianus pictus
 est utrique praetextam tribuens et senatoriam dignitatem, 10
 - accipiens ab his sceptrum coronam cycladem. pictura est
 de museo. quam cum dedicassent, Aurelianus ipsum
 dicuntur duo Tetrici adhibuisse conuiuio.

TREBELLIANVS

26 Pudet iam persequi, quanti sub Gallieno fuerint ty- 15
 ranni uitio pestis illius, si quidem erat in eo ea luxuria ut
 rebelles plurimos mereretur et ea crudelitas ut iure
 2 timeretur. quare et in Trebellianum factum in Isauria
 principem ipsis Isauris sibi ducem quaerentibus.
 quem cum alii archipiratae uocassent, ipse se imperato- 20
 3 rem appellauit. monetam etiam cudi iussit. Palatium
 in arce Isauriae constituit. qui quidem cum se in in-
 tima et tuta Isaurorum loca munitus difficultatibus loco-
 rum et montibus contulisset, aliquamdiu apud Cilicas im-
 4 perauit. sed per Gallieni ducem Camsisoleum, natione 25
 Aegyptium, fratrem Theodoti qui Aemilianum ceperat,
 5 ad campum deductus uictus est et occisus. Neque tamen

4 Gellius *M* Arellius *Gr.* 6 quemquam quam *B* 7 tre-
 tricorum *B* 11 cycli picturae *BP* ciuicam picturatam *M* cy-
 cladem. pictura est *scripsi* 12 dedicasset *BPM* dedicassent
scripsi 13 detrici *B* 14 Trebellianus *atr. nigro in B exa-*
raturum 15 pudentiam *B* pudentia est *P³* (est in *ras.*) *M*
 fuerunt *M* 16 ea] a *BP t. Iord.* 18 qua erat et in *Tr.*
Eyssen. tribellianum *BP¹* 19 post principem aliquot uerba
intercidisse uidentur 23 et tuta *om. M* 25 Causisoleum *M*

postea Isauri timore ne in eos Gallienus saeuiret, ad
aequalitatem perducere quauis principum humanitate po-
tuerunt. denique post Trebellianum pro barbaris habentur,
et, cum in medio Romani nominis solo regio eorum
5 *sit*, nouo genere custodiarum quasi limite includitur,
locis defensa non hominibus. nam sunt non statura de-
7 cori, non uirtute graues, non instructi armis, non con-
siliis prudentes, sed hoc solo securi quod in editis positi
adiri nequeunt. quos quidem diuus Claudius paene ad
10 hoc perduxerat ut a suis semotos locis in Cilicia conlo-
caret, daturus uni ex amicissimis omnem Isaurorum pos-
sessionem, ne quid ex ea postea rebellionis oreretur.

HERENNIANVS

Odenatus moriens duos paruulos reliquit, Herennia-
27 num et fratrem eius Timolaum, quorum nomine Zenobia
usurpato sibi imperio diutius quam feminam decuit rem
p. obtinuit, paruulos Romani imperatoris habitu praeferens
purpuratos eisdemque adhibens contionibus, quas
illa uiriliter frequentauit, Didonem et Samiramidem et
20 Cleopatram sui generis principem inter cetera praedicans.
sed *de* horum exitu incertum est. multi enim dicunt, 2
eos ab Aureliano interemptos, multi morte sua esse con-
sumptos, si quidem Zenobiae posterum etiam nunc Romae
inter nobiles maneant.

25

TIMOLAVS

De hoc ea putamus digna notione quae de fratre sunt 28
dicta. unum tamen est quod eum a fratre separat, quod 2

1 gallienus *P*¹ seruire *B*¹ seuire *B*²*P*¹ (*corr. P*³) 3
baris *B*¹ 5 *sit om. BPM* lines *BPM* limite *scripsi* 6
omnibus *BP*¹ (*corr. P*³) non sunt *M* staturae *BP*
10 permotos *B*¹ 12 oriretur *M* 17 proferens *M* 21 de
*add. P*³*M* 24 maneat *BP* manent *M em. Gr.* 26 notio *BP*
(otio in *ras.*) notatione *M* notatione *Laur. LXIII 31* 27 fretae *BP*¹

tanti fuit ardoris ad studia Romana ut breui consecutus quae insinuauerat grammaticus esse dicatur, potuisse quin etiam summum Latinorum rhetorem facere.

CELSVS

- 29 Occupatis partibus Gallicanis orientalibus, quin etiam 5
Ponti Thraciarum et Illyrici, dum Gallienus popinatur et
balneis ac lenonibus deputat uitam, Afri quoque auctore
Vibio Passieno, pro consule Africae, et Fabio Pompo-
niano, duce limitis Libyci, Celsum imperatorem appella-
2 uerunt peplo deae Caelestis ornatum. hic priuatus ex tri- 10
bunis in Africa positus in agris suis uiuebat, sed ea iu-
stitia et corporis magnitudine ut dignus uideretur imperio.
3 quare creatus per quandam mulierem, Gallienam nomine,
consobrinam Gallieni, septimo imperii die interemptus
est atque adeo etiam inter obscuros principes uix relatus 15
4 est. corpus eius a canibus consumptum est Siccensibus,
qui Gallieno fidem seruauerant, perurgentibus, et nouo
iniuriae genere imago in crucem sublata persultante uul-
go, quasi patibulo ipse Celsus uideretur adfixus.

ZENOBIA

20

- 30 Omnis iam consumptus est pudor, si quidem fatigata
re p. eo usque peruentum est ut Gallieno nequissime
2 agente optime etiam mulieres imperarent. et quidem pe-
regrina etiam, nomine Zenobia, de qua multa iam dicta
sunt, quae se de Cleopatrarum Ptolemaeorumque gente 25
iactaret, post Odenatum maritum imperiali sagulo perfuso
per umeros, habitu Didonis ornata, diademate etiam ac-
cepto, nomine filiorum Herenniani et Timolai diutius

3 rethorem *BP* 5 occupatibus *B* 6 traciaram *BP*
8 uiuio *BP* 9 limitibus *B* libici *BP* 10 deae] dea *B*
de *P* 20 zenouia *B* 24 enim *BP om M* etiam scripsi
iam multa *M* 25 cleopetrarum *M* (in *P a prius in rus.*)
ptolemeorum quae *BP* 27 donis *BP M em. S* orta *B¹*

quam femineus sexus patiebatur imperavit. si quidem Gal- 3
 lieno adhuc regente rem p. regale mulier superba munus
 optinuit et Claudio bellis Gothicis occupato uix denique
 ab Aureliano uicta et triumphata concessit in iura Ro-
 5 mana. Extat epistola Aureliani, quae captivae mulieri te- 4
 stimonium fert. nam cum a quibusdam reprehenderetur,
 quod mulierem ueluti ducem aliquem uir fortissimus tri-
 umphasset, missis ad senatum populumque Romanum lit-
 teris hac se adtestatione defendit: „Audio, p. c., mihi 5
 10 obici, quod non uirile munus impleuerim Zenobiam tri-
 umphando. ne illi, qui me reprehendunt, satis laudarent,
 si scirent, quae illa sit mulier, quam prudens in consiliis,
 quam constans in dispositionibus, quam erga milites gra-
 uis, quam larga, cum necessitas postulet, quam tristis,
 15 cum seueritas poscat. possum dicere, illius esse quod 6
 Odenatus Persas uicit ac fugato Sapore Ctesifonta usque
 peruenit. possum adserere, tanto apud orientales et Ae- 7
 gyptiorum populos timori mulierem fuisse ut se non Ara-
 bes, non Saraceni, non Armenii commouerent. nec ego 8
 20 illi uitam conseruassem, nisi eam scissem multum Ro-
 manae rei publicae profuisse, cum sibi uel liberis suis
 orientis seruaret imperium. sibi ergo habeant propria- 9
 rum uenena linguarum ii quibus nihil placet. nam si ui- 10
 cisse ac triumphasse feminam non est decorum, quid de
 25 Gallieno loquuntur, in cuius contemptum haec bene rexit
 imperium? quid de diuo Claudio, sancto ac uenerabili 11
 duce, qui eam, quod ipse Gothicis esset expeditionibus
 occupatus, passus esse dicitur imperare? idque occulte ac
 prudenter, ut illa seruante orientalis fines imperii ipse
 30 securius quae instituerat perpetraret.“ Haec oratio in- 12
 dicat, quid iudicii Aurelianus habuerit de Zenobia. cuius
 ea castitas fuisse dicitur ut ne uirum suum quidem scierit
 nisi temptatis conceptionibus. nam cum semel concubuis-

11 laudent *B*³ 12 sciret *B*¹*P* quae illas *BP* (*s eras.*)
 qualis illa est *M* quae illa sit *scripsi* 13 ega *P*¹ 16 tesi-
 fonta *B*³ thesiphontem *M* 21 rep. *P*¹ uel] cum *B*¹
 23 hii *BP* *M* 26 dicio *BP* 29 orientale *BP* orientales *M*
 31 cuius *om.* *P*¹ 32 sciret *M*

set, exspectatis menstruis continebat se, si praegnans es-
 set, sin minus, iterum potestatem quaerendis liberis da-
 13 bat. uixit regali pompa. more magis Persico adorata est.
 14 regum more Persarum conuiuata est. imperatorum more
 Romanorum ad contiones galeata processit cum limbo 5
 purpureo gemmis dependentibus per ultimam fimbriam,
 media etiam coclide ueluti fibula muliebri adstricta,
 15 brachio saepe nudo. fuit uultu subaquilo, fusci coloris,
 oculis supra modum uigentibus nigris, spiritus diuini,
 uenustatis incredibilis. tantus candor in dentibus ut mar- 10
 16 garitas eam plerique putarent habere non dentes. uox
 clara et uirilis. seueritas, ubi necessitas postulabat, ty-
 rannorum, bonorum principum clementia, ubi pietas re-
 quirebat. larga prudenter, conseruatrici thensaurorum ul-
 17 tra femineum modum. usa uehiculo carpentario, raro 15
 pilento, equo saepius. fertur autem uel tria uel quattuor
 18 milia frequenter cum peditibus ambulasse. caenata est
 Hispanorum cupiditate. bibit saepe cum ducibus, cum
 esset alias sobria; bibit et cum Persis atque Armeniis, ut
 19 eos uinceret. usa est uasis aureis gemmatis ad conuiuia 20
 non nisi Cleopatranis. in ministerio eunuchos grauioris
 20 aetatis habuit, puellas nimis raras. filios Latine loqui ius-
 serat, ita ut Graece uel difficile uel raro loquerentur.
 21 ipsa Latini sermonis non usque quaque gnara, sed ut lo-
 queretur pudore cohibito; loquebatur et Aegyptiace ad 25
 22 perfectum modum. historiae Alexandrinae atque orien-
 talis ita perita ut eam epitomasse dicatur; Latinam autem
 Graece legerat.

1 exspectans *B*¹ 3 pompae *BP* *distinxit S* adorta *P*¹
 est *s. l. in B* 4 more regum *M* more magum *Mommsenus*
 imperatorem *B* 7 coclyde *BP(M)* *em. Egn.* 9 ingen-
 tibus *BP* 13 requerebat *BP t. Iord.* 19 pilemento *BP*
 17 pedibus *B*¹ nata *BPM em. C* 18 uiuit *BP (utroque loco)*
 19 sobriaes *B*¹ 20 uassis *B* conuiuincimusa *B*¹ conui-
 uiuiciniusa *B*² conuiuicimus *P*¹ a *add. P*² conuiuia cuius et *M*
 ad conuiuia non nisi *scripsi* 21 cleopatra nisi *BP* Cleopatra
 usa est *M em. S* 22 rara *BP* 23 id *BP* adeo *M* ita *scripsi*
 loqueretur *BPM* 24 latinis sermonibus *BPM* 25 co-
 hibita *BPM* cohibito *scripsi* 27 epitomanasse *B*

Cum illam Aurelianus cepisset atque in conspectum 23
 suum adductam sic appellasset: „Quid, o Zenobia, ausa
 es insultare Romanis imperatoribus?“ illa dixisse fertur:
 „Imperatorem te esse cognosco, qui uincis. Gallienum et
 5 Aureolum et ceteros principes non putavi. Victoriā mei
 similem credens in consortium regui uenire, si facultas loco-
 rum pateretur, optavi.“ Ducta est igitur per triumphum ea 24
 specie ut nihil pompabilius p. R. uideretur. iam primum
 ornata gemmis ingentibus, ita ut ornamentorum onere
 10 laboraret. fertur enim mulier fortissima saepissime resti- 25
 tisse, cum diceret, se gemmarum onera ferre non posse.
 uincti erant praeterea pedes auro, manus etiam catenis 26
 aureis, nec collo aureum uinculum deerat, quod scurra
 Persicus praeferebat. uita ab Aureliano concessa est, fer- 27
 15 turque uixisse cum liberis matronae iam more Romanae
 data sibi possessione in Tiburti, quae hodieque Zenobia
 dicitur, non longe ab Hadriani palatio atque ab eo loco
 cui nomen est Concae.

VICTORIA

20 Non tam digna res erat ut etiam Vitruuia siue Victoria 31
 in litteras mitteretur, nisi Gallieni mores hoc facerent ut
 memoria dignae etiam mulieres censerentur. Victoria enim, 2
 ubi filium ac nepotem a militibus uidit occisos, Postumum
 deinde Lollianum, Marium etiam, quem principem milites
 25 nuncupauerant, interemptos, Tetricum, de quo superius
 dictum est, ad imperium hortata est, ut uirile semper
 facinus auderet. insignita est praeterea hoc titulo ut ca-
 strorum se diceret matrem. cusi sunt eius nummi aerei 3
 aurei et argentei, quorum hodieque forma exstat apud
 30 Treuiros. quae quidem non diutius uixit. nam Tetrico 4

2 adductum *B* o] es *BP*³ e *P*¹ quid est *Momm*senus
 8 nam *B*² 12 uicti *BP*¹ (*corr.* *P*³) 14 huic *BPM* uita
scripsi uinere concessum est *M* 18 conche *M* 20 tam///
P Victorina *M* 24 maurium *BP*

imperante, ut plerique loquuntur, occisa, ut alii adserunt, fatali necessitate consumpta.

5 Haec sunt quae de triginta tyrannis dicenda uideban-
tur. quos ego in unum uolumen idcirco contuli, ne de
singulis si singula quaeque narrarem, nascerentur in- 5
6 digna fastidia et ea quae ferre lector non posset. Nunc
ad Claudium principem redeo. de quo speciale mihi uolu-
men quamuis breue merito uitae illius uidetur edendum
addito fratre singulari uiro, ita ut de familia tam sancta
7 et tam nobili saltim pauca referantur. Studiose in medio 10
feminas posui ad ludibrium Gallieni, quo nihil prodigio-
sius passa est Romana res p., duos etiam nunc tyrannos
quasi extra numerum, quod alieni essent temporis, addi-
turus, unum qui fuit Maximini temporibus, alterum qui
Claudii, ut tyrannorum triginta uitae hoc uolumine tene- 15
8 rentur. quaeso, qui expletum iam librum acceperas, boni
consulas atque hos uolumini tuo uolens addas, quos ego,
quem ad modum Valentem superiorem huic uolumini, sic
post Claudium et Aurelianum is qui inter Tacitum et Dio-
9 cletianum fuerunt addere destinaueram. sed errorem 20
meum memor historiae diligentia tuae eruditionis auertit.
10 habeo igitur gratiam, quod titulum meum prudentiae tuae
benignitas inpleuit. nemo in templo Pacis dicturus est, me
feminas inter tyrannos, tyrannas uidelicet uel tyrannides,
ut ipsi de me solent cum risu et ioco iactitare, posuisse. 25
11 habent integrum numerum ex arcanis historiae in meas lit-
12 teras datum. Titus enim et Censorinus, quorum unus, ut dixi,
sub Maximino, alter sub Claudio fuit. . . . qui ambo ab isdem
militibus a quibus purpura uelati fuerant interempti sunt.

5 si addidi ante singulis *M* add. ante de quingula *B*¹
10 saluti *BP* 15 uiri *BPM* uitae scripsi 17 hoc *BPM*
18 his *BPM* is scripsi 21 memor *B* meror *P(M)* hystoriae *B*
(etiam § 11) historiae *PM* maior historiae diligentia uolg. an
memoriae historicae diligentia? diligentiae *BPM* 23
pasci *B* 24 uel] et *M* 25 cum risu et ioco in *BPM* post
tyrannos posita *C* traiecit post dictum est, ego, si uerba Capito-
lini sunt, post solent 26 archanis *BP* 28 maximiano *BP*
Maximo *M* post Claudio fuit lacunam indicaui hisdem *BP*

TITVS

Docet Dexippus, nec Herodianus tacet omnesque qui ^{vii}32
 talia legenda posteris tradiderunt, Titum, tribunum Mau-
 rorum, qui a Maximino inter priuatos relictus fuerat, ti-
 more uolentae mortis, ut illi dicunt, inuitum uero et a
 militibus coactum, ut plerique adserunt, imperasse, at-
 que hunc intra paucos dies post uindicatam defectionem,
 quam consularis uir Magnus Maximino parauerat, a suis
 militibus interemptum. imperasse autem mensibus sex.
 fuit hic uir de primis erga rem p. domi forisque lauda-
 bilis, sed in imperio parum felix. alii dicunt, ab Armeniis
 sagittariis, quos Maximinus ut Alexandrinos et oderat et
 offenderat, principem factum. nec mireris, tantam esse
 uarietatem de homine, cuius uix nomen agnoscitur. Hu-
 ius uxor Calpurnia fuit, sancta et uenerabilis femina de
 genere Caesoninorum, id est Pisonum, quam maiores no-
 stri uniuiariam sacerdotem inter sacratissimas feminas ado-
 rarunt, cuius statuam in templo Veneris adhuc uidimus
 acrolitham sed auratam. haec uniones Cleopatranos ha-
 buisse perhibetur, haec lancem centum librarum argenti,
 cuius plerique poetae meminerunt, in qua maiorum eius
 expressa ostenderetur historia.

Longius mihi uideor processisse quam res postulabat. 7
 sed quid faciam? scientia naturae facilitate uerbosa est.
 quare ad Censorinum reuertar, hominem nobilem sed 8
 qui non tam bono quam malo rei p. septem diebus dici-
 tur imperasse.

CENSORINVS

Vir plane militaris et antiquae in curia dignitatis, bis 33

2 erodianus *P* 3 postieris *B*¹ 4 timorem *BPM* 5
 uolente *BP*¹ (*corr. P*³) alii *P.M* 9 interempto *BP* 11
 in *om. M* rarum *P t. Iord.* 14 guius *P*¹ 16 cesonino-
 rum *BP* Censorinorum *M* 18 uidemus *M* 19 acroliticam
*B*¹ *P* acroliticam *B*² argolicam *M em. S* 23 postolabat *BP*
 24 omnis scientia *M*

consul, bis praefectus praetorii, ter praefectus urbi, quarto pro consule, tertio consularis, legatus praetorius secundo, quarto aedilicius, tertio quaestorius, extra ordinem quoque legatione Persica functus, etiam Sarmatica.

2 Post omnes tamen honores cum in agro suo degeret 5
senex atque uno pede claudicans uulnere, quod bello Persico Valeriani temporibus acceperat, *imperator* factus et
3 scurrarum ioco Claudius appellatus est. cumque se grauissime gereret neque a militibus ob disciplinam censoriam ferri posset, ab is ipsis a quibus factus fuerat inter- 10
4 emptus est. extat eius sepulchrum circa Bononiam, in quo grandibus litteris incisi sunt omnes eius honores;
5 ultimo tamen uersu adseri potest: „Felix omnia, infelicissimus imperator.“ extat eius familia, Censorinorum nomine frequentata, cuius pars Thracias odio rerum Ro- 15
6 manarum, pars Bithyniam petit. extat etiam domus pulcherrima, adiuncta gentibus Flauis, quae quondam Titi principis fuisse perhibetur.

7 Habes integrum triginta numerum tyrannorum, qui
8 cum maleuolis quidem sed bono animo causabaris. da 20
nunc cuius libellum, non tam diserte quam fideliter scriptum. neque ego eloquentiam mihi uideor pollicitus esse sed rem, qui hos libellos, quos de uita principum edidi, non scribo sed dicto, et dicto cum ea festinatione, quam, si quid uel ipse promisero, uel tu petieris, sic perurgues 25
ut respirandi non habeam facultatem.

1 urbis *B*² 2 proconsul *B*²*PM* ante uir add. *M* Censorinus 7 factus est scurr. *BP* imperator et *P*³*M* add. post est; ego imperator *intermisi* post acceperat; est *mutavi* in et
8 loco *B*¹ 10 his *BP* 11 circa Bononiam in *BPM* est post litteris, *transposuit Eyssenh.* 13 adseri] fort. adscribi

o pest *B* pest *P*¹ (corr. *P*³) adscripto *M* ad omnia *P*³*M* 15
tracias *BP* romanorum *BPM* 17 gentibus *BPM* aedibus *C* 18 perhibetur *BPM* an perhibentur? 20 maleuobis *BPM* em. *Egnat.* 21 cuius *B*¹ feliciter *BP* 24 et dicto cum ea festinatione quam — sic perurgues ut respirandi non habeam facultatem *uix sana.* fort. et dicto cum magna festinatione. nam — sic perurgues.

TREBELLII POLLIONIS

DIVVS CLAVDIVS

Ventum est ad principem Claudium, qui nobis intuitu 1
 Constanti Caesaris cum cura in litteras digerendus est.
 de quo ego idcirco recusare non potui quod alios, tumul-
 tuarios uidelicet imperatores ac regulos, scripseram eo
 5 libro quem de triginta tyrannis edidi, qui Cleopatram
 etiam stirpem Victoriamque nunc detinet. si quidem eo 2
 res processit ut mulierum etiam uitas scribi Gallieni com-
 paratio effecerit. neque enim fas erat eum tacere princi- 3
 pem, qui tantam generis sui prolem *reliquit*, qui bellum
 10 Gothicum sua uirtute confecit, qui manum publicis cla-
 dibus uictor imposuit, qui Gallienum, prodigiosum impe-
 ratorem, etiamsi non auctor consilii fuit, tamen ipse im-
 peraturus bono generis humani a gubernaculis publicis
 15 depulit, qui si diutius in hac esset commoratus re p., Sci-
 piones nobis et Camillos omnesque illos ueteres suis uir-
 tutibus, suis consiliis, sua prouidentia reddidisset. Breue 2
 illius, *quod* negare non possum, in imperio fuit tempus,

1 incipit eiusdem [trebellii pollionis *add. P³*] diuus clau-
 dius feliciter uentum est ad principem claudium *colore rubr. BP*
 3 nob *BP* 4 litteris *M* 6 cleopatramnam *B* 7 uic-
 torianam *BPM* Victorinam *S* Victoriam *scripsi* hunc *M*
 10 reliquit *add. S (in adn. ad c. 3)* 11 štāū *B¹* sau *P¹* 15
 scipionis *B¹P* 17 bonis *B¹P* bones *B²* bonos *M em. S* 18
 genere non possum *BP om. M* quod negare non possum *scripsi*
 negare non possum *Eyssenh.*

sed breue fuisset, etiamsi quantum hominum uita suppe-
 2 tit, tantum uir talis imperare potuisset. quid enim in illo
 non mirabile? quid non conspicuum? quid non triumph-
 3 libus uetustissimis praeferendum? in quo Traiani uirtus,
 Antonini pietas, Augusti moderatio et magnorum prin- 5
 cipum bona sic fuerunt ut non ille ab aliis exemplum
 caperet, sed etiamsi illi non fuissent, hic ceteris reliquis-
 4 set exemplum. doctissimi mathematicorum centum et ui-
 ginti annos homini ad uiuendum datos iudicant neque
 amplius cuiquam iactitant esse concessos, etiam illud ad- 10
 dentes, Mosen solum, dei, ut Iudaeorum libri locuntur,
 familiarem, centum uiginti quinque annos uixisse; qui
 cum quereretur quod iuuenis interiret, responsum ei ab
 incerto ferunt numine, neminem plus esse uicturum.
 5 quare etiamsi centum et uiginti quinque annos Claudius 15
 uixisset, *ne* necessariam quidem mortem eius expectan-
 dam fuisse, ut Tullius de Scipione [sic] loquitur [pro
 6 Milone], stupenda et mirabilis docet uita. quid enim ma-
 gnum uir ille domi forisque non habuit? amauit parentes.
 quid mirum? amauit et fratres: iam potest dignum esse 20
 miraculo. amauit propinquos: res nostris temporibus
 comparanda miraculo, inuidit nulli, malos persecutus est.
 7 fures iudices palam aperteque damnauit. stultis quasi
 neglegenter indulgit. leges optimas dedit. talis in re p.
 8 fuit, ut eius stirpem ad imperium summi principes elige- 25
 rent, emendatior senatus optaret.

3 In gratiam me quispiam putet Constantii Caesaris lo-
 qui, sed testis est et tua conscientia et uita mea, me nihil
 2 umquam cogitasse dixisse fecisse gratiosum. Claudium
 principem loquor, cuius uita probitas et omnia quae in 30
 re p. gessit tantam posteris famam dedere ut senatus pop-
 ulusque Romanus nouis eum honoribus post mortem

6 bona] omnia *Mommsenus* nihil *BPM* ille *S* 10 con-
 cessum *M* 11 moysen *B*³ 13 quereretur *BP* quot *B*¹ *P*¹
 16 ne add. *S* ex Cicerone pro Milon. 7, 16 17 sic om. *M*
 pro Milone delet *C* „sic pro Milone“ *glossema diuersis locis e mar-*
gine in contextum inrepsisse arbitror 20 fratris *BP* 23 fu-
 reses *P*¹ 24 negligeret *M* 31 tm *B* tantum *P*

adfecerit: illi clypeus aureus uel, ut grammatici locuntur, 3
 clypeum aureum senatus totius iudicio in Romana curia
 conlocatum est, ut etiam nunc uidetur expressa thorace
 uultus eius. illi, quod nulli antea, populus Romanus 4
 5 sumptu suo in Capitolio ante Iouis optimi maximi templum
 statuam auream decem pedum conlocauit. illi totius or- 5
 bis iudicio in rostris posita est columna palmata statua
 superfixa librarum argenti mille quingentarum. ille, uelut 6
 futurorum memor, gentes Flauias Vespasiani et Titi, nolo
 10 autem dicere Domitiani, propagauit. ille bellum Gothicum
 breui tempore inpleuit. adulator igitur senatus, adulator 7
 populus R., adulatrices exterae gentes, adulatrices pro-
 uinciae, si quidem omnes ordines, omnis aetas, omnis ci-
 uitas statuis uexillis coronis fanis arcubus bonum prin-
 15 cipem aris ac templis honorauerit.

Interest et eorum qui bonos imitantur principes et 4
 totius orbis humani cognoscere, quae de illo uiro senatus
 consulta sint condita, ut omnes iudicium publicae mentis
 adnoscant: nam cum esset nuntiatum VIII kl. Aprilis 2
 20 ipso in sacrario Matris sanguinis die Claudium imperato-
 rem factum, neque cogi senatus sacrorum celebrandorum
 causa posset, sumptis togis itum est ad Apollinis tem-
 plum, ac lectis litteris Claudii principis haec in Claudium
 dicta sunt: 'Auguste Claudii, di te praestent'. dictum 3
 25 sexagies. 'Claudii Auguste, te principem aut qualis tu es,
 semper optauimus.' dictum quadragies. 'Claudii Auguste,
 te res p. requirebat.' dictum quadragies. 'Claudii Auguste,
 tu frater, tu pater, tu amicus, tu bonus senator, tu uere
 princeps.' dictum octogies. 'Claudii Auguste, tu nos ab 4
 30 Aureolo uindica.' dictum quinquies. 'Claudii Auguste, tu

3 expresso S 6 illo B 8 argentearum BPM ille
 BP¹ (corr. P³) 9 flauiasque et titi n. a. d. d. fuerant prop.
 BPM Vespasiani post qu(a)e add. Egnat., quod ex litteris que
 fuerant restituendum esse censeo 10 domiciani P 11 adu-
 lato BP¹ (corr. P³) 12 prouintiae P 15 honorauerunt M
 17 humani interest M 18 puplicae P 20 ipse BP
 23 claudii P¹ 24 claudii BP (per totum caput) dii B²M
 25 te om. BPM addidi post Auguste; uolg. add. post principem
 29 augustae B 30 aureolo B

nos a Palmyrenis vindica.' dictum quinquies. 'Claudi Auguste, tu nos a Zenobia et a Vitruuia libera.' dictum septies. 'Claudi Auguste, Tetricus nihil fecit.' dictum septies.

5 Qui primum ut factus est imperator, Aureolum, qui 5
grauior rei p. fuerat, quod Gallieno multum placebat, con-
flictu habito a rei p. gubernaculis depulit tyrannumque
missis ad populum edictis, datis etiam ad senatum oratio-
2 nibus, iudicauit. his accedit quod rogantem Aureolum et
foedus petentem imperator grauis et serius non audiuit, 10
responso tali repudiatum: „Haec a Gallieno petenda fue-
3 rant, qui consentiret moribus; poterat et timere.“ de-
nique iudicio suorum militum apud Mediolanium Aureolus
dignum exitum vitae ac moribus suis habuit, et hunc tam-
14 dem. nam Gallus Antipater, ancilla honorum et histori-
corum dehonestamentum, principium de Aureolo habuit:
5 „Venimus ad imperatorem nominis sui.“ magna uidelicet
uirtus ab auro nomen accipere. at ego scio, saepius inter
gladiatores bonis propugnatoribus hoc nomen adpositum. 20
habuit proxime tuus libellus munerarius hoc nomen in
indice ludiorum.

6 Sed redeamus ad Claudium. nam ut superius diximus
[triginta], illi Gothi qui euaserant eo tempore quo illos
Marcianus est persecutus, quosque Claudius emitti non 25
siuerat, ne id fieret quod effectum est, omnes gentes suo-
2 rum ad Romanas incitauerunt praedas. denique Scytharum
diuersi populi, Peuci Grutungi Austrogoti Virtingui

2 uitruria BP Victoria M em. Gr. 3 fecit BP fuit M an
poterit? 9 arrogantem P³M 10 potentem EP¹ seue-
rus M 13 suorum om. M medionalium BP¹ 15 quidam
BP t. Iord. 16 principum BPM 18 magna eius M 19
acciperet BPM 20 propugnatoribus B¹ pugnatoribus M
21 nomine BPM 22 ludorum M 23 triginta del. Gr.
25 macrianus BPM em. C 26 quid BPM id scripsi 27 in-
cittinerint B¹ incitauerint B³P.M 28 trutungi BPM Gru-
tungi Muellenhoffius in Haupti diar. antiq. Germ. VIIII p. 134
austorgoti BPM uirtinguisigypedes BPM Terningi,
Visi, Gipedes Muellenhoffius

Sigypedes, Celtae etiam et Eruli, praedae cupiditate in Romanum solum inruperunt atque illic pleraque uastarunt, dum aliis occupatus est Claudius dumque se ad id bellum quod confecit imperatorie instruit, ut uideantur
 5 fata Romana boni principis occupatione lentata. sed 3 credo, ut Claudii gloria adcresceret, eiusque fieret gloriosior toto penitus orbe uictoria. armatarum denique 4 gentium trecenta uiginti milia tunc fuere. dicat nunc qui 5 nos adulationis accusat, Claudium minus esse amabilem.
 10 armatorum trecenta uiginti millia: quis tandem Xerxes hoc habuit? quae fabella istum numerum adfinxit? quis poeta composuit? trecenta uiginti millia armatorum fuerunt. adde seruos, adde familias, adde carraginem et 6 epotata flumina consumptasque siluas, laborasse denique
 15 terram ipsam, quae tantum barbarici tumoris excepit.

Extat ipsius epistola missa ad senatum legenda ad populum, qua indicat de numero barbarorum, quae talis est:

„Senatui populoque Romano Claudius princeps. (hanc 2 autem ipse dictasse perhibetur, ego uerba magistri memoriae non requiro.) P. c., mirantes audite quod uerum 3 est. trecenta uiginti milia barbarorum in Romanum solum armati uenerunt: haec si uicero, uos uicem reddite meritis; si non uicero, scitote, me post Gallienum uelle pugnare. fatigata est tota res p. pugnamus post Valeria- 4 num, post Ingenuum, post Regalianum, post Lollianum, post Postumum, post Celsum, post mille alios, qui contemptu Gallieni principis a re p. defecerunt. non scuta, 5 non spathae, non pila iam supersunt. Gallias et Hispanias, uires rei p., Tetricus tenet, et omnes sagittarios, quod pudet dicere, Zenobia possidet. quidquid fecerimus, satis grande est.“

Hos igitur Claudius ingenita illa uirtute superauit, 6

1 Celtae etiam corrupta habet Muellenhoffius 2 in rep. uenerunt BP et rep. uenerunt M inruperunt scripsi 7 armatorum BP 9 accusat P admirabilem misc. obseru. 14 epota M 20 militantes BPM em. Obr. 24 pugnauius M 25 regilianum BPM 26 contemptu alio pr. BPM em. Egn. 30 zenouia BP¹

hos breui tempore adtriuit, de his uix aliquos ad patrium solum redire permisit. rogo, quantum pretium est clypeus in curia tantae uictoriae? quantum una aurea statua? dicit Ennius de Scipione: „Quantam statuam faciet populus R., quantum columnam, quae res tuas gestas lo- 5
8 quatur?“ possumus dicere, Flauium Claudium, unicum in terris principem, non columnis, non statuis sed famae uiribus adiuuari.

8 Habuerunt praeterea duo milia nauium, duplicem scilicet numerum quam illum, quo tota pariter Graecia 10
omnisque Thessalia urbes Asiae quondam expugnare conata est. sed illud poeticus stilus fingit, hoc uera continet
2 historia. Claudio igitur scriptores adulamur, qui duo milia nauium barbararum et trecenta uiginti milia armatorum deleuit oppressit adtriuit, qui carraginem tantam 15
quantam numerus hic armatorum sibimet aptare potuit et parare nunc incendi fecit, nunc cum omnibus familiis
3 Romano seruitio deputauit. ut docetur eiusdem epistola, quam ad Iunium Brocchum scripsit Illyricum tuentem:

4 „Claudius Broccho. 20

Deleuimus trecenta uiginti milia Gothorum, duo milia nauium mersimus. tecta sunt flumina scutis, spatibus et lanceolis omnia litora operiuntur. campi ossibus lateant tecti, nullum iter purum est, ingens carrago deserta est.
5
6 tantum mulierum cepimus ut binas et ternas mulieres 25
uictor sibi miles possit adiungere.“

9 Et utinam Gallienum non esset passa res p.! utinam sescentos tyrannos non pertulisset! saluis militibus quos uaria proelia sustulerunt, saluis legionibus quas Gallienus
2 male uictor occidit, quantum esset additum rei p.! si qui- 30

1 patriam BP¹ (corr. P³) 2 precium BP 4 Ennius ap. Vahlen. p. 156 (Satur. fr. u. 16 et 17). Lachmannus in comment. Lucretiano p. 206 hos uersus ita restituit: Quam tantam statuam statu et populus Romanus [] Quamue columnam, quae te res gestasque loquatur? (quae teque et tua gesta loq. Vahlenus in ceteris Lachmannum secutus) 7 non concol. B¹ 10 qua B¹ M quot eta BP¹ 13 adulamus P t. Iord. 14 uiginti B¹ 17 incendia fecit B¹ M incendefecit Gr. 24 tecti] ossibus B¹ est in B s. l. cartago B² 26 si BP¹ (corr. P³) 28 sescentos B¹

dem nunc uerba naufragii publici colligit nostra diligentia
 ad Romanae reip. pugnatum est enim apud Moe- 3
 sos, et multa proelia fuerunt apud Marcianopolim. multi 4
 naufragio perierunt, plerique capti reges, captae diuer-
 5 sarum gentium nobiles feminae, inpletae barbaris seruis
 Scythicisque cultoribus Romanae prouinciae. factus limi-
 tis barbari colonus e Gotho. nec ulla fuit regio quae Go- 5
 thum seruum triumphali quodam seruitio non haberet.
 quid boum barbarorum nostri uidere maiores? quid 6
 10 ouium? quid equarum, quas fama nobilitat, Celticarum?
 hoc totum ad Claudii gloriam pertinet. Claudius et secu-
 ritate rem p. et opulentiae nimietate donauit. pugnatum 7
 praeterea est apud Byzantios, ipsis qui superfuerant By-
 zantinis fortiter facientibus. pugnatum apud Thessalo- 8
 15 nicenses, quos Claudio absente obsederant barbari. pu-
 gnatum in diuersis regionibus, et ubique auspiciis Clau-
 dianis uicti sunt Gothi, prorsus ut iam tunc Constantio
 Caesari nepoti futuro uideretur Claudius securam parare
 rem p.

20 Et bene uenit in mentem, exprimenda est sors quae 10
 Claudio data esse perhibetur Commagenis, ut intellegant
 omnes, genus Claudii ad felicitatem rei p. diuinitus con-
 stitutum. nam cum consuleret factus imperator, quamdiu 2
 imperaturus esset, sors talis emersit:

25 „Tu, qui nunc patrias gubernas oras 3
 et mundum regis, arbiter deorum,
 tu *uinces* ueteres tuis nouellis;
 regnabunt etenim *tui* minores
 et reges facient suos minores.“

30 item cum in Appennino de se consuleret, responsum hu- 4
 ius modi accepit:

1 naufragii *B*¹ 2 post rei p. lacunam indicaui ac Rom. reip.
S enim *B*¹ messos *B* 6 senibusque *BPM em. Closs.*
 miles *BPM* limitis *scripsi* 7 barbarus et colonos et *M* 9
 bonum *BP*¹ (ut uid.) 13 superius fuerant *BP* bizantiis *M*
 14 thessolonicensis *BP* 21 commagnis *BP* cum magis
M em. Gr. Comi Mommsenus 27 in *BPM* tu *uinces S* tuis *om.*
P nobellis *BP*¹ regnis inueteres tuis nouellis *Mommsenus* 28
 eteniminiores *BP*¹ etenim minores *P*³ *M* 30 idem *S* Aponino *S*

Verg. Aen.
I 265

„Tertia dum Latio regnantem uiderit aestas.“

5 item cum de posteris suis:

Verg. Aen.
I 278

„His ego nec metas rerum nec tempora ponam.“

6 item cum de fratre Quintillo, quem consortem habere uolebat imperii, responsum est:

5

Verg. Aen.
VI 669

„Ostendent terris hunc tantum fata.“

7 quae idcirco posui ut sit omnibus clarum, Constantium diuini generis uirum, sanctissimum Caesarem et Augustae ipsum familiae esse et Augustos multos de se daturum, saluis Diocletiano et Maximiano Augustis et eius fratre 10 Galerio.

11 Sed dum haec a diuo Claudio aguntur, Palmyreni du-
cibus Saba et Timagene contra Aegyptios bellum sumunt
atque ab his Aegyptia peruicacia et indefessa pugnandi2 continuatione uincuntur. dux tamen Aegyptiorum Pro- 15
batus Timagenis insidiis interemptus est. Aegyptii uero
omnes se Romano imperatori dederunt in absentis Claudiia. 1022 3 uerba iurantes. Atticiano et Orfito cons. auspicia Clau-
270 diana fauor diuinus adiunxit. nam cum se Haemimontum
multitudo barbararum gentium quae superfuerant contu- 20
lisset, illic ita fame ac pestilentia laborauit ut iam Clau-4 dius dedignaretur et uincere. denique finitum est asperri-
mum bellum, terroresque Romani nominis sunt depulsi.5 Vera dici fides cogit, simul ut sciant i qui adulescentes nos
aestimari cupiunt id quod historia dici postulat non ta- 256 cere: eo tempore quo parta est plena uictoria, plerique
milites Claudii secundis rebus elati, quae sapientium quo-
que animos fatigant, ita in praedam uersi sunt ut non
cogitarent, a paucissimis se posse fatigari, dum occupati
animo atque corporibus auertendis praedis inseruiunt. 30

7 denique in ipsa uictoria prope duo milia militum a pau-

2 item d B¹ 3 ne BP pono M Verg. l. s. 4 quin-
tilio BP Quintillio M 13 Sabba M Sabda S timogene
BPM em. Gr. 16 imaginis BP Timogenis M em. Gr. 18
Atticiano] Antiochiano in fastis 19 hemimontum BP² emi-
montum P¹ in Hemim. M 24 hi BPM non B¹ nos in marg. B²
25 postolat B¹ P¹ 27 cladii B 27 annos B¹ corr. B³
30 auertendiis B praesidiis BPM

cis barbaris et is qui fugerant interempti sunt. sed ubi 8
hoc comperit Claudius, omnes qui rebelles animos extu-
lerant conducto exercitu rapit atque in uinclā Romam
etiam mittit ludo publico deputandos. ita id quod uel
5 fortuna uel miles egerat uirtute boni principis antiqua-
tum est. nec sola de hoste uictoria sed etiam uindicta
praesumpta est. In quo bello quod gestum est, equi- 9
tum Dalmatarum ingens extitit uirtus, quod originem ex
ea prouincia Claudius uidebatur ostendere, quamuis alii
10 Dardanum et ab illo Troianorum *rege* atque ab ipso Dar-
dano sanguinem dicerent trahere. Fuerunt per ea tem- 12
pora et apud Cretam Scythae et Cyprum uastare tempta-
runt, sed ubique morbo atque *fame* exercitu laborante
superati sunt.

15 Finito sane bello Gothico grauissimus morbus incre- 2
bruit, tunc cum etiam Claudius adfectus morbo mortalis
reliquid et familiare uirtutibus suis petit caelum. quo ad 3
deos atque ad sidera demigrante Quintillus frater eius-
dem, uir sanctus et sui fratris, ut uere dixerim, frater,
20 delatum sibi omnium iudicio suscepit imperium, non he-
reditarium sed merito uirtutum, qui factus esset impera-
tor, etiamsi frater Claudii principis non fuisset. Sub hoc 4
barbari qui superfuerant Anchialum uastare conati sunt,
Nicomopolin etiam optinere. sed illi prouincialium uirtute
25 obtriti sunt. Quintillus autem ob breuitatem temporis 5
nihil dignum imperio gerere potuit, nam septima decima
die, quod se grauem et serium contra milites ostenderat
ac uerum principem pollicebatur, eo genere quo Galba,
quo Pertinax interemptus est. et Dexippus quidem Quin- 6

1 his *BPM* interempta *B*¹ 3 misit *add. B*³ coniecit
add. Richter l. s. p. 28 5 egerant *B*¹ atiquantum *B*¹ ati-
quatum *B*²*P* 6 uidieta *B*¹ 7 nisi omnino delenda sunt *ui.*
quod gestum est, *post quod intercidisse uidetur:* cum Gothis
8 almatarum *BP*¹ 10 illo *BPM em. S* traianorum *BP*¹
rege add. S 13 ubique] utique *Mommsenus* fame *add. S*
atque *om. M* 15 increbuit *B*¹ 16 mortales *B*²*P*² 18
quintillius *P*¹*M* 20 hereditarum *B*¹ 23 ancialo *BP(M)*
Anchialum *scripsi* 25 breuitn *B*¹ breuetn *B*³ 29 claudium
BPM Quintillum corr. S

- tillum non dicit occisum, sed tantum mortuum. nec tamen addidit morbo, ut dubium sentire uideatur.
- 13 Quoniam res bellicas diximus, de Claudii genere et familia saltem pauca dicenda sunt, ne ea quae scienda
 2 sunt praeterisse uideamur: Claudius Quintillus et Crispus 5
 fratres fuerunt. Crispi filia Claudia; ex ea et Eutropio, nobilissimo gentis Dardanae uiro, Constantius Caesar est
 3 genitus. fuerunt etiam sorores, quarum una, Constantina nomine, nupta tribuno Assyriorum, in primis annis de-
 4 fecit. de auis nobis parum cognitum. uaria enim plerique 10
 5 prodiderunt. Ipse Claudius insignis morum grauitate, insignis uita singulari et unica castimonia, uini parcus, ad cibum promptus, statura procerus, oculis ardentibus, lato et pleno uultu, digitis usque adeo fortibus, ut saepe equis
 6 et mulis ictu pugni dentes excusserit. fecerat hoc etiam 15
 adulescens in militia, cum ludicro Martiali in campo
 7 luctamen inter fortissimos quosque monstraretur. nam iratus ei qui non balteum sed genitalia sibi contorserat omnes dentes uno pugno excussit quaerens indulgentiam
 8 pudore uindictae. si quidem tunc Decius imperator, quo 20
 praesente fuerat perpetratum, et uirtutem et uerecundiam Claudii publice praedicauit donatumque armillis et torquibus a militum congressu facessere praecepit, ne quid
 9 atrocius quam luctamen exigit faceret. Ipsi Claudio liberi nulli fuerunt, Quintillus duos reliquit, Crispus, ut dixi- 25
 mus, filiam.
- 14 Nunc ad iudicia principum ueniamus, quae *de illo* a diuersis edita sunt, et eatenus quidem ut appareret, quandocumque Claudium imperatorem futurum.
- 2 Epistola Valeriani ad Zosimionem, procuratorem Sy- 30
 riae:

4 neo *B¹P* 6 familia *BPM* ex familia *P³M* 7 uero *BPM*
 8 constrntina *P¹* 11 insigni *P¹* 13 staturae *P¹*
 16 ludicro *P¹* 17 monstaret *BPM* monstraretur *scripsi*
 18 uitalia *P¹* 19 quaeres *PM* indulgentiam meruit *M*
 20 que *P¹* 21 fuerat fuerat *P¹* uirtutim *B¹* 23 con-
 gressus *B* cepit *P¹* 25 quintillos *BP¹* 27 de *om. BPM*
 28 edicta *BP* appararet *P¹*

„Claudium, Illyricianae gentis uirum, tribunum Martiae quintae legioni fortissimae dedimus, uirum deuotissimis quibusque ac fortissimis ueterum praeferendum. huic 3
salarium de nostro priuato aerario dabis annuos frumenti 5
modios tria milia, hordei sex milia, laridi libras duo milia, uini ueteris sextarios tria milia quingentos, olei boni sextarios centum quinquaginta, olei secundi sextarios sescentos, salis modios uiginti, cerae pondo centum quinquaginta, feni paleae aceti holeris herbarum quantum 10
satis est, pellium tentoriarum decurias triginta, mulos annuos sex, equos annuos tres, camelas annuas decem, mulas annuas nouem, argenti in opere annua pondo quinquaginta, Phlippeos nostri uultus annuos centum quinquaginta et in strenis quadraginta septem et trientes centum 15
sexaginta. item in cauco *et* scyfo pondo undecim, item in 4
cauco *et* scyfo *et* zuma pondo undecim. tunicas russas 5
militares ... annuas, sagoclamydes annuas duas, fibulas argenteas inauratas duas, fibulam auream cum acu Cyprea unam. balteum argenteum inauratum unum, anulum bigemmem unum uncialem, brachialem unam unciarum 20
septem, torquem libralem unum, cassidem inauratam unam, scuta chrysografata duo, loricam unam, quam refundat. lanceas Herculianas duas, aclydes duas, falces 6
duas, falces fenarias quattuor. cocum, quem refundat, 7
unum, mulionem, quem refundat, unum. mulieres speciosas ex captiuis duas. albam subsericam unam cum purpura Girbitana, subarmalem unam cum purpura Maura. 8
notarium, quem refundat, unum, structorem, quem refundat, unum. accubitalium Cypriorum paria duo, interulas 10

1 illiricianae <i>BP</i>	2 quintiae <i>P</i> ¹	8 pondio <i>B</i> ¹	9
foeni <i>B</i>	palete <i>B</i> ¹	holeris <i>P</i> ¹ (<i>ut uid.</i>)	12 dnouem <i>B</i> ¹
13 filippeos <i>BP</i>	15 <i>et om. BPM</i>	scyso <i>B</i>	16 caucos
<i>BPM</i>	russeas <i>B</i> ²	<i>numerum excidisse cognouit Eyssenh.</i>	
17 fabulas <i>B</i> ¹	18 auratas <i>P</i> ¹	fabulam <i>B</i> ¹	acum cypream
<i>B</i> ¹ <i>P</i> ¹ <i>M</i>	19 argentum auratum <i>P</i> ¹	bigemmeum <i>B</i> ¹ <i>P</i> ² <i>M</i>	bigemmeunum <i>B</i> ² <i>P</i> ¹ <i>em. S</i>
20 brachiale unum <i>C</i> (unum <i>M</i>)	21 auratam <i>P</i> ¹	22 chrysografata <i>B</i> ¹	chrysografata <i>B</i> ² chrysografata <i>P</i>
26 subsericam <i>B</i> ¹	27 girbitana <i>M</i>	29 interulas <i>B</i>	

puras duas, togam, quam refundat, unam, latum clauum,
 11 quem refundat, unum. uenatores, qui obsequantur, duo,
 carpentarium unum, curam praetorii unum, aquarium
 12 unum, piscatorem unum, dulciarium unum. ligni coti-
 diani pondo mille, si est copia, sin minus, quantum fue- 5
 rit et ubi fuerit; coctilium cotidiana uatilla quattuor.
 13 balneatorem unum et ad balneas ligna, sin minus, laue-
 14 tur in publico. iam cetera, quae propter minutias suas
 scribi nequeunt, pro moderatione praestabis, sed ita ut
 nihil adaeret, et si alicubi aliquid defuerit, non praeste- 10
 15 tur nec in nummo exigatur. haec autem omnia idcirco
 specialiter non quasi tribuno sed quasi duci detuli, quia
 uir talis est ut ei plura etiam deferenda sint.“

15 Item ex epistola eiusdem alia inter cetera ad Abila-
 uium Murenam praef. praetori: „Desine autem conqueri, 15
 quod adhuc Claudius est tribunus nec exercitus ducendi
 locum accipit, unde etiam senatum et populum conqueri
 2 iactabas. dux factus est et dux totius Illyrici. habet in
 potestatem Thracios Moesos Dalmatas Pannonios Dacos
 3 exercitus. uir ille summus nostro quoque iudicio speret 20
 consulatum et, si eius animo commodum est, quando uo-
 4 luerit, accipiat praetorianam [accipiat] praefecturam. sane
 scias, tantum ei a nobis decretum salarii quantum habet
 Aegypti praefectura, tantum uestium quantum procon-
 sulatui Africano detulimus, tantum argenti quantum acci- 25
 pit curator Illyrici Metlarius, tantum ministeriorum quan-
 tum nos ipsi nobis per singulas quasque decernimus ciui-
 tates, ut intellegant omnes, quae sit nostra de uiro tali
 sententia.“

16 Item epistola Decii de eodem Claudio. 30
 „Decius Messalae praesidi Achaiae salutem.“

1 quam *B* 6 batilla *BPM em. S* 7 labetur *BPM*
 10 aderet *BP* adderetur *M em. Gr.* 16 ducem loco *BPM em.*
Gr. exercitum ducis loco *Mommsenus* 19 tyhacias *B¹ thracias*
P Thracios *scripsi* mysos *BPM em. S* 21 est *BP om. M et*
em. S 22 accipiat *del. S* 26 Medarius *M* Metiarius *Gr.*
 Metianus *S* metallarius *Mommsenus* 27 singulis *B* 28 sint
B¹ P 31 messae *B¹ in P al in ras.*

Inter cetera: „Tribunum uero nostrum Claudium, optimum iuuenem, fortissimum militem, constantissimum ciuem, castris senatui et rei p. necessarium, in Thermopylas ire praecepimus mandata eidem cura Peloponnesium, scientes, neminem melius omnia quae iniungimus esse curaturum. huic ex regione Dardanica dabis milites 2 ducentos, ex catafractariis centum, ex equitibus sexaginta, ex sagittariis Creticis sexaginta, ex tyronibus bene armatos mille. nam bene illi noui creduntur exercitus, 3 neque enim illo quisquam deuotior fortior grauior inuenitur.“

Item epistola Gallieni, cum nuntiatum esset per frumentarios, Claudium irasci, quod ille mollius uiueret: „Nihil me grauius accepit quam quod notaria tua intimasti, Claudium, parentem amicumque nostrum, insinuatis sibi falsis plerisque grauius irasci. quaeso igitur, mi Venuste, si mihi fidem exhibes, ut eum facias a Grato et Herenniano placari, nescientibus hoc militibus Daciscianis, qui iam saeniunt, ne grauius res erumpat. ipse ad 4 eum dona misi, quae ut libenter accipiat, tu facies. curandum praeterea est, ne me hoc scire intellegat ac sibi suscensere iudicet et pro necessitate ultimum consilium capiat. misi autem ad eum pateras gemmatas trilibres 5 duas, scyphos aureos gemmatos trilibres duos, discum corymbiatum argenteum librarum uiginti, lanceam argenteam pampinatam librarum triginta, patenam argenteam hederaciam librarum uiginti et trium, boletar alienticum argenteum librarum uiginti, urceos duos auro inclusos, argenteos librarum sex et in uasis minoribus argenti libras uiginti quinque, calices Aegyptios operisque diuersi 30

1 uero — militem *om. M* 3 reþ *BP* thermopilas *BP*
4 praecipimus *BP* 6 curaturum *B¹* Dardania *M*

8 et sag. *B* 9 armatis *B¹* 14 notoria *M* 17 m *B¹ ut uid. mihi B²*
18 heremniano *BP* 19 reserum *BP* referentur *M* erumpant *em. S* 20 curanturum *B¹P¹* cura tantum *B³*
21 est} *om. B* es *P¹ c. P³* ac uisus cens. *BP M* 27 uoletar *BP* uoletara *M* ieuticum *B¹* torenticum *Mommsenus* 28 argenteam *BP (t. Iord.)* urceos *B* aureo *B¹*

- 6 decem clamydes ueri luminis limbatae duas, uestes diuer-
sas sedecim, albam subsericam, paragaudem triuncem
unam, zancas de nostris Parthicas paria tria, singiliones
Dalmatenses decem, clamydem Dardanica mantuelem
unam, paenulam Illyricianam unam, bardocucullum unum, 5
7 cucutia uillosa duo, oraria Sarabdena quattuor; aureos
Valerianos centum quinquaginta, trientes Saloninianos
trecentos.“
- 18 Habuit et senatus iudicia, priusquam ad imperium
perueniret, ingentia. nam cum esset nuntiatum, illum 10
cum Marciano fortiter contra gentes in Illyrico dimicasse,
2 adclamauit senatus: „Claudi, dux fortissime, haueas! uir-
tutibus tuis, deuotioni tuae! Claudio statuam omnes dica-
3 mus. Claudium consulem omnes cupimus. qui amat rem p.
sic agit, qui amat principes sic agit, antiqui milites sic 15
egerunt. felicem te, Claudii, iudicio principum, felicem te
uirtutibus tuis, consulem te, praefectum te. uiuas Valeri-
4 et ameris a principe.“ Longum est tam multa quam me-
ruit uir ille perscribere; unum tamen tacere non debeo,
quod illum et senatus *et* populus et ante imperium et in 20
imperio et post imperium sic dilexit ut satis constet, ne-
que Traianum neque Antoninos neque quemquam alium
principem sic amatum.

1 clamides *B*¹ uero *B*¹ lymbatas *BP* 2 decim *B*¹
sedecim *B*² 3 nostris particas *P*¹ 11 macriano *BP*¹*M*
12 habeas *BPM* 17 uicias *BP* ualariae *B* ualariae *P*(*M*)
cm, C 20 et ante pop. *om. BP* et ante ante *om. M* 23
explicit. treuelli. pollionis. diuius. claudius. *BP*

FLAVII VOPISCI SYRACVSII DIVVS AVRELIANVS

Hilaribus, quibus omnia festa et fieri debere scimus 1
et dici, impletis sollemnibus uehiculo suo me et iudiciali
5 carpento praef. urbis, uir inlustris ac praefata reuerentia
nominandus, Iunius Tiberianus accepit. ibi cum animus 2
a causis atque a negotiis publicis solutus ac liber uacaret,
sermonem multum a Palatio usque ad hortos Varianos
instituit et in eo praecipue de uita principum. cumque 3
10 ad templum Solis uenissemus ab Aureliano principe con-
secratum, quod ipse nonnihilum ex eius origine sangui-
nem duceret, quaesiuit a me, quis uitam eius in litteras
rettulisset. cui cum ego respondissem, neminem a me 4
Latinorum, Graecorum aliquos lectitatos, dolorem † ge-
15 mitus sui uir sanctus per haec uerba profudit: „Ergo 5
Thersitem Sinonem ceteraque illa prodigia uetustatis et
nos bene scimus et posteri frequentabunt: diuum Aure-
lianum, clarissimum principem, seuerissimum imperato-
rem, per quem totus Romano nomini orbis est restitutus,
20 posteri nescient? deus auertat hanc amentiam. et tamen, 6
si bene noui, ephemeridas illius uiri scriptas habemus,

1 incipit flauii uopisci syracusii diuus aurelianus *BPM* ad
constantinum aug. *add. P*³ 4 sollempnibus *B* 9 et eum
praec. *S* 13 ergo cum *M* 14 dolorem gemitus sui *non in-*
tellego. fort. dolorem ingemiscens 15 profundit *BP*¹ 16
thersinonem *B*¹ thersiten sinomen *B*² *P t. Iord.* 17 requen-
tabunt *B*¹

etiam bella charactere historico digesta, quae uelim acci-
 7 pias et per ordinem scribas, additis quae ad uitam perti-
 nent. quae omnia ex libris linteis, in quibus ipse coti-
 diana sua scribi praeceperat, pro tua sedulitate condisces.
 curabo autem, ut tibi ex Vlpia bibliotheca et libri linteī 5
 8 proferantur. tu uelim Aurelianum ita ut est, quatenus
 9 potes, in litteras mittas.“ Parui Tiberiani praeceptis,
 accepi libros Graecos et omnia mihi necessaria in ma-
 num sumpsi, ex quibus ea quae digna erant memoratu
 10 in unum libellum contuli. tu uelim meo muneri boni 10
 consulas et, si hoc contentus non fueris, lectites Grae-
 cos, linteos etiam libros requiras, quos Vlpia tibi biblio-
 theca, cum uolueris, ministrabit.

2 Et quoniam sermo nobis de Trebellio Pollione, qui a
 duobus Philippis usque ad diuum Claudium et eius fra- 15
 trem Quintillum imperatores tam claros quam obscuros
 memoriae prodidit, in eodem uehiculo fuit adserente Ti-
 beriano, quod Pollio multa incuriose, multa breuiter pro-
 didisset, me contra dicente, neminem scriptorum quan-
 tum ad historiam pertinet non aliquid esse mentitum, 20
 prodente quin etiam in quo Liuius, in quo Sallustius, in
 quo Cornelius Tacitus, in quo denique Trogus manifestis
 2 testibus conuincerentur, pedibus in sententiam transitum
 faciens ac manum porrigens iocundans: „Propterea
 scribe, inquit, ut libet. securus quod uelis dices, habi- 25
 turus mendaciorum comites, quos historicae eloquentiae
 miramur auctores.“

3 Ac ne multa et friuola prooemiis odiosus intexam,
 diuus Aurelianus ortus, ut plures loquuntur, Sirmii fa-
 2 milia obscuriore, ut nonnulli Dacia ripensi. ego autem 30
 legisse me memini auctorem qui eum Moesia genitum

1 caractere *BP* 6 proferatur *B*¹ 7 parrumpiane *BP*
 parum ipse qui nec *M* parui tiberiane *Laurent. LXIII 31* parui
 Tiberiani *scripsi histor. crit. p. 13* 9 et *BPM* ea *scripsi*
 10 munere *BPM* muneri *scripsi* 13 ministravit *B*¹*P*¹ 14
 treuio *BP* q *B* (i. e. quia) 24 iocandam *BP* iocundam *M*
em. Obrecht praeterea *BPM em. C* 26 mendaciorum *BP*
 28 friuola *BP* prooemiis *BP*² premiis *P*¹ 31 gentium *B*¹

praedicaret. et euenit quidem, ut de eorum uirorum ge-
 nitali solo nesciatur qui humiliore loco et ipsi plerumque
 solum genitale confingunt, ut dent posteritati de locorum
 splendore fulgorem. nec tamen magnorum principum in
 5 rebus summa sciendi est, ubi quisque sit genitus, sed
 qualis in re p. fuerit. an Platonem magis commendat, 4
 quod Atheniensis fuerit quam quod unicum sapientiae
 munus inluxerit? aut eo minores inuenientur Aristoteles 5
 Stagiritis Eleatesque Zenon aut Anacharsis Scythia quod
 10 in minimis nati sunt uiculis, cum illos ad caelum omnis
 philosophiae uirtus extulerit?

Atque ut ad ordinem redeam, Aurelianus modicis or- 4
 tus parentibus, a prima aetate ingenio uiuacissimus, uiri-
 bus clarus, nullum umquam diem praetermisit, quamuis
 15 festum, quamuis uacantem, quo non se pilo et sagittis
 ceterisque armorum exerceret officiis. matrem quidem 2
 eius Callicrates Tyrius, Graecorum longe doctissimus
 scriptor, sacerdotem templi Solis, qui in uico eo in quo
 habitabant parentes fuisse dicit. habuisse quin 3
 20 etiam nonnihilum diuinationis, adeo ut aliquando marito
 suo iurgans ingesserit, cum eius et stultitiam increparet
 et uilitatem: „En imperatoris patrem.“ ex quo constat,
 illam mulierem scisse fatalia. idem dicit, auspicia imperii 4
 Aureliano haec fuisse: primum pueri eius peluem ser-
 25 pentem plerumque cinxisse neque umquam occidi potu-
 isse, postremo ipsam matrem, quae hoc uiderat, serpen-
 tem quasi familiarem occidere noluisse. his accedit quod 5
 ex palliolo purpureo, quod Soli sui temporis imperator
 optulerat, sacerdos mulier crepundia filio fecisse perhi-
 30 betur. addit etiam illud quod uinctum fasceola Aurelia- 6
 num aquila innoxie de cunis leuauerit et in aram posue-

1 eorum *B¹P¹* (*t. Iord.*) 2 humiliori *M* 4 nec *BP¹*
corr. P³ uiribus *BPM* in rebus *scripsi* 7 athenienses *BP¹*
(corr. P³) 8 an eo *M* inuenientur *om. M* aristotelis *B*
 9 eliatisque *BP(M)* anacarsis *BPM* 13 uicissimus
BP 17 calcitratis *B¹* 19 post parentes aliquot uerba inter-
 cidisse uidentur *e. c.*: praecipue colebatur 23 cesse *B¹P¹* cen-
 sisse *B³* 24 peluem *BP* 30 fasceolum *BP¹* fasceolo *P³*

- 7 rit, quae iuxta sacellum forte sine ignibus erat. idem
 auctor est, vitulum matri eius natum mirae magnitudinis,
 candidum sed purpurantibus maculis, ita ut haberet in
 5 latere uno 'aue', in alio coronam. multa superflua in eo-
 dem legisse memini; quippe qui adseuerat etiam, rosas 5
 in eiusdem mulieris chorte nato Aureliano exisse pur-
 2 pureas, odoris rosei, floris aurei. fuerunt et postea multa
 omina iam militantis futuri, ut res monstrauit, imperii:
 3 nam ingrediente eo Antiochiam in uehiculo, quod prae-
 uulnere tunc equo sedere non posset, ita pallium purpu- 10
 reum, quod in honore eius pansum fuerat, decedit ut
 4umeros eius tegeret. et cum in equum transire uellet,
 quia inuidiosum tunc erat uehiculis in ciuitate uti, equus
 est ei imperatoris adplicitus, cui per festinationem inse-
 5dit. sed ubi comperit, semet ad suum transtulit. data est 15
 ei praeterea, cum legatus ad Persas isset, patera qualis
 solet imperatoribus dari a rege Persarum, in qua insculp-
 tus erat Sol eo habitu quo colebatur ab eo templo in quo
 6 mater eius fuerat sacerdos. donatus eidem etiam elefantus
 praecipuus, quem ille imperatori optulit, solusque om- 20
 nium priuatus Aurelianus elefanti dominus fuit.
- 6 Sed ut haec et talia omittamus, fuit decorus ac gratia
 uiriliter speciosus, statura procerior; neruis ualidissimis,
 uini et cibi paulo cupidior, libidinis rarae, seueritatis in-
 mensae, disciplinae singularis, gladii exserendi cupidus. 25
- 2 nam cum essent in exercitu duo Aureliani tribuni, hic et
 alius qui cum Valeriano captus est, huic signum exer-
 citus adposuerat 'manu ad ferrum', ut si forte quaere-
 retur, quis Aurelianus aliquid uel fecisset uel gessisset,
 suggereretur 'Aurelianus manu ad ferrum' atque cogno- 30
 sceretur.

1 fortes neignibus *B* 2 auctores *BP*¹ (*corr. P*³) auctr
 in alio *BP*¹ aut *M* 5 adseuerit *BP* 6 orte *B*² curte *P*³
 exsisse *P* 11 expansum *P*³*M* 15 transtuli *BP*¹ (*corr.*
*P*³) 17 imperatoris *BP* stulitus *B*¹ (*ut uid.*) instulitus *P*¹
*corr. B*³*P*³ insculptus *M* 22 hac gratia *BP* 23 neruor *B*¹
(*corr. B*³) 25 singulis *BP* 27 est *P* 30 suggere-
tur *B*

Priuatim huius multa extant egregia facinora. nam 3
 erumpentes Sarmatas in Illyrico cum trecentis praesidia-
 riis solus adtriuuit. refert Theoclius, Caesareanorum tem- 4
 porum scriptor, Aurelianum manu sua bello Sarmatico
 5 una die quadraginta et octo interfecisse, plurimis autem
 et diuersis diebus ultra nongentos quinquaginta, adeo ut
 etiam ballistia pueri et saltatiunculas in Aurelianum tales
componerent. quibus diebus festis militariter saltitarent:

Mille mille mille decollauimus. 5
 10 unus homo mille decollauimus.
 mille uiuat qui mille occidit.

tantum uini nemo habet quantum fudit sanguinis.
 haec uideo esse perfriuola, sed quia supra scriptus auctor 6
 ita eadem ut sunt Latina suis scriptis inseruit, tacenda
 15 esse non credidi. idem apud Mogontiacum tribunus legio- 7
 nis sextae Gallicanae Francos iruentes, cum uagarentur
 per totam Galliam, sic adflixit ut trecentos ex his captos
 septingentis interemptis sub corona uendiderit. unde ite- 2
 rum de eo facta est cantilena:

20 „Mille Sarmatas, mille Francos semel et semel occidimus,
 mille Persas quaerimus.“

Hic autem, ut supra *diximus*, militibus ita timori fuit ut 3
 sub eo, posteaquam semel cum ingenti seueritate castren-
 sia peccata correxit, nemo peccauerit. solus denique om- 4
 25 nium militem, qui adulterium cum hospitis uxore commi-

1 priuatim *BPM* 3 adtriuuit *B*¹ refer *P*¹ (*corr. P*³)
 4 bello *om. M* 6 ulta *P*¹ nungentos *BP* ut *om. B*
 7 ballistea *M* saltantiunculas *B*¹ in *om. BP* 9
componerent add. Egnat. an tales quibusdam diebus f.?
*u. 1 quinquies exhibent mille P*³*M, u. 2 ter. 11 annos adscrip-*
*sit B*³ *bibat Buecheler m. Rh. n. XIII p. 433. Corssen de*
pronuntiat. II p. 414 hosce uersus ita scribit: Mille, mille, mille,
mille, mille decollauimus. || unus homo mille, mille, mille de-
collauimus. || mille, mille, mille, mille, uiuat, qui mille occi-
dit || tantum uini nemo habet, quantum fudit sanguinis. 12
habet nemo M 13 perfribola BP 15 montiacum BP(M)
*Mogontiacum scripsi 16 uagaretur B*¹ 19 deo *B*¹*P t. Iord.*
 21 *Corssen l. s. p. 415 ita scribit: mille, mille, mille,*
mille, mille Persas quaerimus. 22 diximus om. BP 24
*omnem B*³ 25 uxorem *P*¹ *commisserat B*

serat, ita puniuit ut duarum arborum capita inflecteret, ad pedes militis deligaret easdemque subito dimitteret, ut scissus ille utrimque penderet. quae res ingentem timorem omnibus fecit. Huius epistola militaris est ad uicarium suum data huius modi: „Si uis tribunus esse, immo si uis uiuere, manus militum contine. nemo pullum alienum rapiat, ouem nemo contingat. uuam nullus auferat, segetem nemo deterat, oleum salem lignum nemo exigat, annona sua contentus sit. de praeda hostis, non de lacrimis prouincialium uiuant. arma tersa sint, ferramenta samiata, calciamenta fortia. uestis noua uestem ueterem excludat. stipendium in balteo, non in popina habeat. torquem brachialem anulum adponat. equum et sagma-rium suum defricet, capitum animalis non uendat, mulum centuriatum communiter curent. alter alteri quasi miles, nemo quasi seruus obsequatur, a medicis gratis curentur, haruspicibus nihil dent, in hospitiiis caste se agant, qui litem fecerit uapulet.“

Inueni nuper in Vlpia bibliotheca inter linteos libros epistolam diui Valeriani de Aureliano principe scriptam, quam ad uerbum, ut decebat, inserui.

„Valerianus Augustus Antonino Gallo consuli.

Culpas me familiaribus litteris, quod Postumo filium meum Gallienum magis quam Aureliano commiserim, cum utique seueriori et puer credendus fuerit et exercitus, nec tamen id diutius iudicabis, si bene scieris, quantae sit Aurelianus seueritatis: nimius est, multus est, grauis est et ad nostra iam non facit tempora. testor autem omnes, me etiam timuisse, ne quid etiam erga filium meum seuerius, si quid ille fecisset, cum, ut est natura

2 quas ad *M* 3 utrumque *BP*¹ 8 sale *M* 9 sui *B*¹
 10 habeant *BPM* uiuant *scripsi* 11 calciamenta *P* 13
 et anulum *M* et *om.* *M* 14 caprum *M* malum *P*¹
 15 curet *M* quasi in nemo quasi *BP om. M* quasi miles, nemo
 quasi *Obr.* 17 hospiciis *BP* 21 quam *om. BP*¹ (*add. P*³)
 24 aurelianum *B*¹ commiserim *B* 26 ne *B*¹*P**M*
 tu *BPM* tamen *scripsi* 29 omnes deos *M* ega *B*¹*P*¹ (*corr.*
*B*³*P*³) 30 seuerus *P*¹

pronus ad ludicra, leuius cogitaret.“ Haec epistula in- 5
dicat, quanta fuerit seueritatis, ut illum Valerianus etiam
timuisse se dicat.

Eiusdem Valeriani alia est epistola, quae laudes illius 9
5 continet. quam ego ex scriniis praefecturae urbanae pro-
tuli. nam illi Romam uenienti salaria sui ordinis sunt de-
creta. Exemplum epistulae:

„Valerianus Augustus Ceionio Albino praefecto urbi. 2

Vellemus quidem singulis quibusque deuotissimis rei p.
10 uiris multo maiora deferre compendia quam eorum di-
gnitas postulat, maxime ubi honorem uita commendat
debet enim quid praeter dignitatem pretium esse meri-
torum, sed facit rigor publicus, ut accipere de prouincia-
rum inlationibus ultra ordinis sui gradum nemo plus
15 possit. Aurelianum, fortissimum uirum, ad inspicienda et 3
ordinanda castra omnia destinauimus, cui tantum a nobis
atque ab omni re p. communi totius exercitus confessione
debetur ut digna illo uix aliqua uel nimis magna sint mu-
nera. quid enim in illo non clarum? quid non Coruinis et 4
20 Scipionibus conferendum? ille liberator Illyrici, ille Gal-
liarum restitutor, ille dux magni totius exempli. et tamen 5
nihil praeter ea possum addere tanto uiro ad muneris gra-
tiam: non patitur sobria et bene gerenda res p. quare 6
sinceritas tua, mi parens carissime, supra dicto uiro ad-
25 ficiet, quamdiu Romae fuerit, panes militares mundos se-
decim, panes militares castrenses quadraginta, uini men-
salis sextarios quadraginta, porcellum dimidium, gallina-
ceos duos, porcinae pondo triginta, bubulae pondo qua-
draginta, olei sextarium unum et item [olei sextarium
30 unum] liquaminis sextarium unum, salis sextarium
unum, herbarum holerum quantum sat est. sane quoniam 7
ei aliquid praecipue decernendum est, quamdiu Romae

3 se om. B 5 seriniis B¹ 17 reip. BPM 22 mis-

sum B¹ 23 non addidi 24 k̄r̄me B 27 postenlum B¹

29 oleum B olei sextarium unum unc. inclusi olei secundi sext.
unum uolg. 30 salis sextarium unum om. B¹ add. B² ad marg.

31 herbas BPM h^holerum B

fuerit, pabula extra ordinem decernes, ipsi autem ad sumptus aureos Antoninianos diurnos binos, argenteos Philippeos minutulos quinquagenos, aeris denarios centum. reliqua per praefectos aerarii praebebuntur.“

- 10 Friuola haec fortassis cuipiam et nimis leuia esse ui- 5
 2 deantur, sed curiositas nihil recusat. habuit ergo multos ducatus, plurimos tribunatus, uicarias ducum et tribunorum diuersis temporibus prope quadraginta, usque adeo ut etiam Vlpri Criniti, qui se de Traiani genere referebat, et fortissimi re uera uiri et Traiani simillimi, qui pictus 10
 est cum eodem Aureliano in templo Solis, quem Valerianus Caesaris loco habere instituerat, uicem sumeret, exercitum duceret, limites restitueret, praedam militibus daret, Thracias bubus equis mancipiis captiuis locupletaret, manubias in Palatio conlocaret, quingentos seruos, duo 15
 milia uaccarum, equas mille, ouium decem millia, caprearum quindecim in priuatam uillam Valeriani congereret.
 3 tunc enim Vlprius Crinitus publice apud Byzantium sedenti Valeriano in thermis egit gratias, dicens, magnum de se iudicium habitum, quod eidem uicarium Aurelianum de- 20
 disset. quare eum statuit adrogare.
 11 Interest epistolas nosse Aureliano scriptas et ipsam adrogationem. Epistula Valeriani ad Aurelianum: „Si esset Aureliane iucundissime, qui Vlpri Criniti uicem posset implere, tecum de eius uirtute ac sedulitate con- 25
 2 ferrem, hunc tecum requirere potuissem suscipe bellum a parte Nicopolis, ne nobis aegritudo Criniti obsit. fac, quicquid potes. multa non dico: in tua erit potestate militiae magisterium. habes sagittarios Ilyraeos trecentos, Armenios sescentos, Arabas centum quinquaginta, Saracenos ducentos, Mesopotamenos auxiliares qua- 30

1 papula *BPM* 4 aerii *B*¹ 5 friuola *BP* 7 ducatos *B* tribunatus] ducatus *B*¹ tribunatus *P*¹ uarios *B*
 uacarios *P* uicarios *M* 13 duceret' *B* limite *BP* limites *M em. S* 14 thracias *BP* 15 manuuias *BP*¹ 16 uaccarum *B*¹ caprarum *M* 17 millam *B*¹ 18 enim] cum *BPM*
 19 gratiat *B*¹ 21 quareum *P*¹ 22 de aureliano *BP*
 25 impere *P*¹ 26 lacunam esse cognouit *C* 27 crinii *BP*
 29 itureos *BP(M)* 31 saraceno *P*¹ quadricentos *BP*

drigentos; habes legionem tertiam Felicem et equites 4
catafractarios octingentos. tecum erit Hariomundus Hal-
dagates Hildomundus Cariouiscus. commeatus a prae- 5
fectis necessarius in omnibus castris est constitutus.
10 tuum est pro uirtutibus tuis atque sollertia illic hiemalia 6
et aestiua disponere ubi tibi nihil deerit, quaerere prae-
terea ubi carrago sit hostium et uere scire quanti qua-
lesque sint, ut non in *cassum* uinum aut annona con-
sumatur aut alia iaciantur in quibus res bellica constituta
15 est. ego de te tantum deo fauente spero quantum de 7
Traiano, si uiueret, posset sperare res p. neque enim
minor est, in cuius locum fidemque te legi. consulatum 8
cum eodem Vlpio Crinito in annum sequentem a die un-
decimo kal. Iuniarum in locum Gallieni et Valeriani spe-
10 rare te conuenit sumptu publico. leuanda est enim pau- 9
pertas eorum hominum qui diu in re p. uiuentes, paupe-
res sunt et nullorum magis.“ His quoque litteris in- 10
dicatur, quantus fuerit Aurelianus, et re uera neque
enim quisquam aliquando ad summam rerum peruenit
20 qui non a prima aetate gradibus uirtutis ascenderit.

Litterae de consulatu.

12

„Valerianus Augustus Aelio Xifidio praefecto aerarii.

Aureliano, cui consulatum detulimus ob paupertatem,
qua ille magnus est, ceteris maior, dabis ad editionem
25 circensium aureos Antoninianos trecentos, argenteos
Philippeos minutulos tria milia, in aere sestertium quin-
quagies, tunicas multicias uiriles decem, lineas Aegyptias
uiginti, mantelia Cypria paria duo, tapetia Afra decem,
stragula Maura decem, porcos centum, oues centum.
30 conuiuium autem publicum edi iubebis senatoribus et 2

1 quites *P*¹ 2 Hartomundus *uolg.* Haldegastes *M*
Haldagates *uolg.* 3 Hildemundus *uolg.* praefectus *B*
8 in *om.* *M* *cassum* *add.* *B*³ consummatur *BP* 9 tala *B*¹ *P*
taela *B*³ talia *M* *em.* *S* iaciatur *P*¹ 12 delegi *BPM*
16 hominem *B*¹ *P*¹ 18 *post* re uera *aliquot uerba intercidisse*
seqq. uir. demonstrant. cf. Prob. c. 3 23 paupertatem *B* 25
argenteo *P*¹ 26 quinquagies *P*¹ 29 tragula *BPM* 30 et
add. C

equitibus Romanis, hostias maiores duas, minores quattuor.“

- 3 Et quoniam etiam de adrogatione aliqua me dixeram
positurum quae ad tantum principem pertinerent, quaeso,
4 ne odiosior uerbosiorue in ea re uidear, quam fidei causa 5
inserendam credidi ex libris Acholi, qui magister ad-
missionum Valeriani principis fuit, libro actorum eius
nono:
- 13 Cum consedisset Valerianus Augustus in thermis
apud Byzantium, praesente exercitu, praesente etiam 10
officio Palatino, adsidentibus Memmio Tusco consule or-
dinario, Baebio Macro praefecto praetorii, Quinto Anca-
rio praeside orientis, adsidentibus etiam a parte laeua
Aulnio Saturnino Scythici limitis duce et Murrentio
Mauricio ad Aegyptum destinato, Iulio Tryphone orien- 15
talis limitis duce et Maecio Brundisino praefecto annonae
orientis et Vlpio Crinito duce Illyriciani limitis et Thra-
cici et Fulvio Boio duce Retici limitis Valerianus Au-
2 gustus dixit: „Gratias tibi agit, Aureliane, res p., quod
eam a Gothorum potestate liberasti. abundamus per te 20
praeda, abundamus gloria et is omnibus quibus Romana
3 felicitas crescit. cape igitur tibi pro rebus gestis tuis
coronas murales quattuor, coronas uallares quinque,
coronas nauales duas, coronas ciuicas duas, hastas pu-
ras decem, uexilla bicolora quattuor, tunicas russas 25
ducales quattuor, pallia proconsularia duo, togam prae-
textam, tunicam palmatam, togam pictam, subarma-
4 lem profundum, sellam eburatam. nam te consulem
hodie designo, scripturus ad senatum, ut tibi deputet
scipionem, deputet etiam fasces; haec enim impera- 30
tor non solet dare, sed a senatu, quando fit consul, ac-

1 uerbosiorue ea *M* 6 acolii *BP* Acolii *M* 10 bizan-
tium *P* 11 nemmio *BP.M* fusco *BPM* Tusco *scripsi*
13 leua *BP* 14 aluulmo *M* Amulio *Gr.* 15 Mauricio *om. M*
16 maeceo *BP.M* Maecio *S* brundisino *B¹* 17 ulpi-
cio *BP* 19 gratia *P¹* 21 his *BP.M* is *scripsi* 24 hasdas
B 30 haec enim — accipere uerba *Vopisci* habet *C*, glossema
esse existumat *Goell Philol. XIII p. 596* 31 ad senatum *M*
accepi *B¹*

cipere.“ Post haec Valeriani dicta Aurelianus surrexit 14
 atque ad manus accessit agens gratias militaribus uerbis,
 quae propria et ipsa adponenda decreui. Aurelianus
 dixit: „Et ego, domine Valeriane, imperator Auguste, 2
 ideo cuncta feci, ideo uulnera patienter excepi, ideo et
 equos et coniuratos meos lassauī ut mihi gratias ageret
 res p. et conscientia mea. at tu plus fecisti. ago ergo 3
 gratias bonitati tuae et accipio consulatum, quem das.
 deus faciat et deus certus, ut et senatus de me sic iu-
 dicet.“ Agentibus igitur gratias omnibus circumstantibus 4
 Vlpīus Crinitus surrexit atque hac oratione usus est:
 „Apud maiores nostros, Valeriane Auguste, quod et fami- 5
 liae meae amicum ac proprium fuit, ab optimis quibusque
 in filiorum locum fortissimi uiri semper electi sunt, ut
 15 uel senescentes familias uel fetus matrimoniis iam cadu-
 cos substitutae fecunditas prolis ornaret. hoc igitur, 6
 quod Cocceius Nerua in Traiano adoptando, quod Vlpīus
 Traianus in Hadriano, quod Hadrianus in Antonino et
 ceteri deinceps proposita suggestionē fecerunt, in adro-
 gando Aureliano, quem mihi uicarium iudicii tui auctori-
 tate fecisti, censui esse referendum. iube igitur, ut lege 7
 agatur, sitque Aurelianus heres sacrorum nominis et bo-
 norum totiusque iuris Vlpio Crinito iam consulari uiro,
 ipse actutum te iudice consularis.“ Longum est cuncta 15
 25 pertexere. nam et actae sunt Crinito a Valeriano gratiae,
 et adoptio, ut solebat, impleta. Memini, me in quodam 2
 libro Graeco legisse, quod tacendum esse non credidi,
 mandatum esse Crinito a Valeriano, ut Aurelianus adop-
 taretur, idcirco praecipue quod pauper esset; sed hoc
 30 in medio relinquendum puto.

Et quoniam superius epistolam posui, qua sumptus 3
 Aureliano ad consulatum delatus est, quare posuerim,
 rem quasi friuolam, eloquendum putaui: uidimus proxime 4
 consulatum Furii Placidi tanto ambitu in circo editum ut
 35 non praemia dari aurigis sed patrimonia uiderentur, cum

2 militilibus *B* 6 coniuratos] cantherios *uolg.* 7 ego
BPM 8 accipi *B*¹ 10 gratias *om. P*¹ 19 intadrogando
*B*¹ interrogando *M* 33 fribolam *BP* eloquendam *BPM*

- darentur tunicae subsericae, lineae paragaudae, darentur
 5 etiam equi, ingemescentibus frugi hominibus. factum
 est enim, ut iam diuitiarum sit, non hominum consulatus,
 quia utique si uirtutibus defertur, editorem spoliare non
 6 debet. perierunt casta illa tempora et magis ambitione 5
 populari peritura sunt. sed nos, ut solemus, hanc quo-
 que rem in medio relinquimus.
- 16 His igitur tot ac talibus praeiudiciis muneribusque
 fultus Claudianis temporibus tantus enituit, ut post eum
 Quintillo quoque eius fratre interempto solus teneret im- 10
 perium Aureolo interfecto, cum quo Gallienus fecerat
 2 pacem. hoc loco tanta est diuersitas historicorum, et
 quidem Graecorum, ut alii dicant, inuito Claudio ab Aure-
 liano Aureolum interfectum, alii mandante ac uolente,
 alii ab imperatore iam Aureliano eundem occisum, alii 15
 3 uero adhuc a priuato. sed haec quoque media relinque-
 mus, ab ipsis petenda, per quos in litteras missa sunt.
 4 illud tamen constat, omne contra Meotidas bellum diuum
 Claudium nulli magis quam Aureliano credidisse.
- 17 Extat epistula, quam ego, ut soleo, fidei causa, immo 20
 ut alios annalium scriptores fecisse uideo, inserendam
 putauit:
- 2 „Flauius Claudius Valerio Aureliano suo salutem.
- Expetit a te munus solitum nostra res p. adgrederi.
 quid moraris? tuo magisterio milites uti uolo, tuo ductu 25
 tribunos. Gothi oppugnandi sunt, Gothi a Thraciis amo-
 uendi. eorum enim plerique Haemimontum Europamque
 3 uexant, qui te pugnante fugerunt. omnes exercitus
 Thracicos, omnes Illyricianos, totumque limitem in tua
 potestate constituo: solitam en nobis ede uirtutem. te- 30
 4 cum erit etiam frater Quintillus, cum occurrerit. ego
 aliis rebus occupatus summam belli illius uirtutibus tuis

1 linea *B* 5 debent *BPM* corr. *Eyssen*h. 8 muneribus
*P*¹ 9 claudiani *BP* enituit *B*¹*P*¹ (corr. *P*³) 11 aureliano
*BP*¹ 13 dicam *B*¹ ut uid. 16 a om. *M* 18 costat *BP*
 21 alio *BP*¹ inferendam *B*³ 22 ualeriano *BP*¹*M* 24
 exepetit *B*¹ 26 traciis *BP* 27 emimontum *BPM* 30 en
 om. *M* 32 summam *BP*

credo. misi sane equos decem, loricas duas et cetera quibus munire ad bellum euntem necessitas cogit.“

Secundis igitur proeliis usus auspicii Claudianis rem p. in integrum reddidit atque ipse statim, ut supra 5 diximus, consensu omnium legionum factus est imperator.

Equites sane omnes ante imperium sub Claudio Aure- 18
lianus gubernavit, cum offensam magistri eorum incurris-
sent, quod temere Claudio non iubente pugnassent. item 2
10 Aurelianus contra Suebos et Sarmatas isdem temporibus
vehementissime dimicavit ac florentissimam uictoriam
rettulit. Accepta est sane clades sub Aureliano a Marco- 3
mannis per errorem. nam dum is a fronte non curat
occurrere subito erumpentibus dumque illos a dorso per-
15 sequi parat, omnia circa Mediolanum grauitur euastata
sunt. postea tamen ipsi quoque Marcomanni superati
sunt. in illo autem timore, quo Marcomanni cuncta 4
uastabant, ingentes Romae seditiones motae sunt pauen-
tibus cunctis, ne eadem quae sub Gallieno fuerant proue-
20 nirent. quare etiam libri Sibyllini noti beneficiis publicis 5
inspecti sunt, inuentumque, ut in certis locis sacrificia
fierent, quae barbari transire non possent. facta denique 6
sunt ea quae praecepta fuerant in diuerso caerimoniarum
genere, atque ita barbari restiterunt, quos omnes Aure-
25 lianus carptim uagantes occidit.

Libet ipsius senatus consulti formam exponere, quo 7
libros inspicere clarissimi ordinis iussit auctoritas: Die 19
tertio iduum Ianuariarum Fuluius Sabinus praetor urba-
nus dixit: „Referimus ad uos, p. c., pontificum sugge-
30 stionem et Aureliani principis litteras, quibus iubetur, ut
inspiciantur fatales libri, quibus spes belli terminandi
sacrato deorum imperio continetur. scitis enim ipsi, 2
quotiescumque grauior aliquis exitit motus, eos semper

1 et cera *B*¹ *om.* *M* 2 munere *BP* 3 *pliis* *B* 9 uiente
*B*¹ *P*¹ iuuante *B*³ idem *B* 10 hisdem *B*³ 12 claudes
*P*¹ 13 cura *P*¹ 14 occurre *B*¹ *P*¹ (*corr.* *B*³ *P*³) 15 eua-
tata *B*¹ 20 sybillini *B* 27 libri *BP* clarissimior *BP*
clarissimorum *M* clarissimi ordinis *em.* *S*

inspectos, neque prius mala publica esse finita quam ex
 3 is sacrificiorum processit auctoritas.“ Tunc surrexit
 primae sententiae Vlpus Silanus atque ita loquutus est:
 „Sero nimis, p. c., de rei p. salute consulimur, sero
 ad fatalia iussa respicimus more languentium, qui ad 5
 summos medicos nisi in summa desperatione non mit-
 tunt, proinde quasi peritioribus uiris maior facienda sit
 4 cura, cum omnibus morbis occurri sit melius. meministis
 enim, p. c., me in hoc ordine saepe dixisse, iam tum
 cum primum nuntiatum est, Marcomannos erupisse, con- 10
 sulenda Sibyllae decreta, utendum Apollinis beneficiis,
 recussasse uero quosdam, et cum ingenti calumnia recus-
 sasse, cum adulando dicerent, tantam principis Aureliani
 esse uirtutem ut opus non sit deos consuli, proinde quasi
 et ipse uir magnus non deos colat, non de dis inmortalibus 15
 speret. quid plura? audiuius litteras, quibus ro-
 6 gavit opem dei, ut uir fortissimus adiuuetur. agite igitur,
 pontifices, qua puri, qua mundi, qua sancti, qua uestitu
 animisque sacris commodi, templum ascendite, subsellia
 laureata constituite, uelatis manibus libros euoluite, fata 20
 20 rei p., quae sunt aeterna, perquirite.“ Post haec inter-
 rogati plerique senatores sententias dixerunt, quas lon-
 2 gum est innectere. deinde aliis manus porrigentibus,
 aliis pedibus in sententias euntibus, plerisque uerbo con-
 3 sentientibus conditum est senatus consultum. itum deinde 25
 ad templum, inspecti libri, proditi uersus, lustrata urbs,
 cantata carmina, amburbium celebratum, ambarualia pro-
 missa, atque ita sollemnitas, quae iuebatur, expleta est.
 4 Epistula Aureliani de libris Sibyllinis. nam ipsam
 5 quoque indidi ad fidem rerum. „Miror, uos, patres 30
 sancti, tamdiu de aperiendis Sibyllinis dubitasse libris,

2 his *BP* 4 consulimus *M* 7 peritionibus *B* 11 sy-
 billae *BP* utendum *B* 13 Aureliani *om. M* 16 litteris
BP 18 quam p. quam m. *B*³ qua mundi *B*¹ qua sancti *B*²
 20 laureate *P*¹ constute *P* uetanis *BP*¹ ueteranis
*P*³*M em. S* rata *BP**M* 26 lustra *B*¹*P*¹ *corr. B*³*P*³ 27
 anurbium *BP* anbarbaria *BP* ambarbario *M* 28 sol-
 lempnitas *B* (*sic fere semper*) iubetur *P*¹ 31 sybillinis
BP (bis)

proinde quasi in Christianorum ecclesia, non in templo
 deorum omnium tractaretis. agite igitur et castimonia 6
 pontificum caerimoniisque sollemnibus iuuate principem
 necessitate publica laborantem. inspiciantur libri, quae 7
 5 facienda fuerint celebrentur: quemlibet sumptum, cuius-
 libet gentis captos, quaelibet animalia regia non abnuo
 sed libens offero, neque enim indecorum est diis iuan-
 tibus uincere. sic apud maiores nostros multa finita sunt
 bella, sic coepta. si quid est sumptuum, datis ad praefec- 8
 10 tum aerarii litteris decerni iussi. est praeterea uestrae
 auctoritatis arca publica, quam magis refertam repperio
 esse, quam cupio.

Cum autem Aurelianus uellet omnibus simul facta 21
 exercitus sui constipatione concurrere, tanta apud Pla-
 15 centiam clades accepta est ut Romanum paene solueretur
 imperium. et causa quidem huius periculi perfidia et 2
 calliditas barbarici fuit motus. nam cum congregari aperto
 Marte non possent, in siluas se densissimas contulerunt 3
 atque ita nostros uespera incumbente turbarunt. deni- 4
 20 que nisi diuina ope post inspectionem librorum sacrificio-
 rumque curas monstris quibusdam speciebusque diuinis
 impliciti essent barbari, Romana uictoria non fuisset.

Finito proelio Marcomannico Aurelianus, ut erat na- 5
 tura ferocior, plenus irarum Romam petit uindictae cu-
 25 pidus, quam seditionum asperitas suggerebat. inciuius
 denique usus imperio, uir alias optimus, seditionum auc-
 toribus interemptis cruentius ea quae mollius fuerant
 curanda compescuit. interfecti sunt enim nonnulli etiam 6
 30 nobiles senatores, cum his leue quiddam et quod con-
 temni a mitiore principe potuisset, uel unus uel leuis uel
 uilis testis obiceret. quid multa? magnum illud et quod 7
 iam fuerat et quod non frustra speratum est infamiae

1 cristianorum BP 3 caeremoniisque B 4 libris BPM
 6 abutio B¹ (ut uid.) abruo B³ 7 iubantibus BP iubentibus
 B³ 9 sumptum B 10 aerarium BP 15 dades B¹
 17 calliditas B¹ 23 p̃lio B 27 aliis optimis B³ 28
 etiam om. P¹ 30 uel uel leuis B¹ 32 q̃ B¹ frustra
 BP¹ (t. Iord.)

- 8 tristioris ictu contaminauit imperium. timeri coepit
 princeps optimus, non amari, cum alii dicerent perfo-
 diendum talem principem, non optandum, alii bonum
 9 quidem medicum sed mala ratione curantem. his actis
 cum uideret posse fieri, ut aliquid tale iterum quale sub 5
 Gallieno euenerat, proueniret, adhibito consilio senatus
 muros urbis Romae dilatauit. nec tamen pomerio addi-
 10 dit eo tempore sed postea. pomerio autem neminem
 principum licet addere nisi eum qui agri barbarici aliqua
 11 parte Romanam rem p. locupletauerit. addidit autem 10
 Augustus, addidit Traianus, addidit Nero, sub quo Pon-
 tus Polemoniacus et Alpes Cottiae Romano nomini sunt
 tributae.
- 22 Transactis igitur quae ad septiones atque urbis sta-
 tum et ciuilia pertinebant contra Palmyrenos, id est con- 15
 tra Zenobiam, quae filiorum nomine orientale tenebat
 2 imperium, iter flexit. multa in itinere ac magna bellorum
 genera confecit. nam in Thraciis et in Illyrico occur-
 rentes barbaros uicit, Gothorum quin etiam ducem Can-
 naban siue Cannabaudem cum quinque milibus hominum 20
 3 trans Danuuuium interemit. atque inde per Byzantium
 in Bithyniam transitum fecit eamque nullo certamine
 4 optinuit. multa eius magna et praeclara tam facta quam
 dicta sunt, sed omnia libro innectere nec possumus fa-
 stidii euitatione nec uolumus, sed ad intellegendos mores 25
 5 atque uirtutem pauca libanda sunt. nam cum Tyanam
 uenisset eamque obclusam repperisset, iratus dixisse fer-
 6 tur: „Canem in hoc oppido non relinquam.“ tunc et
 militibus acrius incumbentibus spe praedae, et Heraclami-
 mone quodam timore, ne inter ceteros occideretur, 30
 23 patriam suam prodente ciuitas capta est. sed Aurelianus
 duo statim praecipua, quod unum seueritatem ostenderet,
 alterum lenitatem, ex imperatoria mente monstraui.

1 perferendum *Obr.* 7 delatauit *BP*¹ (*corr.* *P*³) 8 eo
 tempore sed postea *eicit S* nemini — ei *M* 10 locutaue-
 rit *B*¹ 12 polemniacus *BPM* nominis *BP* nomini *M* no-
 mini sunt *S* 17 thracias *P*¹ (*ut uid.*) 18 barbaro *P*¹ 22
 bythiam *BP* Bithintam *M* 26 uirtutum *B* 33 impera *P*¹

nam et Heraclammonem proditorem patriae suae sapiens 2
uictor occidit et, cum milites iuxta illud dictum, quo canem se relicturum apud Thyanos negarat, euersionem urbis
exposcerent, respondit his: „Canem, inquit, negaui in hac
5 urbe me relicturum: canes omnes occidite.“ grande prin- 3
cipis dictum, grandius militum factum, nam iocatum princi-
pis, quo praeda negabatur, ciuitas seruabatur, totus exerci- 4
tus ita quasi ditaretur, accepit. Epistula de Heraclammone:
„Aurelianus Augustus Mallio Chiloni.

10 Occidi passus sum cuius quasi beneficio Thyanam
recepi. ego uero proditorem amare non potui et libenter
tuli quod eum milites occiderunt, neque enim mihi
fidem seruare potuisset, qui patriae non pepercit. solum 5
denique ex omnibus, qui oppugnabantur, campus accepit.
15 diuitem hominem negare non possum sed eius bona
eius liberis reddidi, ne quis me causa pecuniae locupletem
hominem occidi passum esse criminaretur.“

Capta autem ciuitas est miro modo. nam cum Heraclammon locum ostendisset aggeris naturali specie tu-
24 mentem, qua posset Aurelianus cultus ascendere, ille
conscendit atque elata purpurea clamide intus ciuibus
foris militibus se ostendit, et ita ciuitas capta est, quasi
totus in muris Aureliani fuisset exercitus.

Taceri non debet res quae ad famam uenerabilis uiri 2
25 pertinet. fertur enim, Aurelianium de Thyanae ciuitatis
euersione uere dixisse, uere cogitasse; uerum Apollonium
Thyanaeum, celeberrimae famae auctoritatisque
sapientem, ueterem philosophum, amicum uerum deorum,
ipsum etiam pro numine frequentandum, recipienti se in
30 tentorium ea forma qua uidetur subito adstitisse atque
haec Latine, ut homo Pannonius intellegeret, uerba
dixisse: „Aureliane, si uis uincere, nihil est quod de
4 ciuium meorum nece cogites. Aureliane, si uis imperare,

3 negaret *BPM* 4 negaui *B¹P¹* 6 uocatum *BPM* factum
Gr. iocatum *S* 7 qua *BP* 10 thianam *BP* 15 pussum *P¹*
16 cuius *BPM* eius *scripsi* liberi *B¹P¹* 17 passum esse —
modo *P infra textum* 19 natali *P¹* 23 aureliane *B¹* 28
sapientiaem *B¹* uir *B¹P¹* uirum *P³M* 29 pronomine *BPM*

- a cruore innocentium abstine. Aureliane, clementer te
 5 age, si uis uiuere.“ norat uultum philosophi uenerabilis
 Aurelianus atque in multis eius imaginem uiderat templis.
 6 denique statim adtonitus et imaginem et statuas et tem-
 plum eidem promisit atque in meliorem redit mentem. 5
 7 haec ego et a grauibz uiris conperi et in Vlpiae biblio-
 thecae libris relegi et pro maiestate Apollonii magis cre-
 8 didi. quid enim illo uiro sanctius uenerabilius diuinius-
 que inter homines fuit? ille mortuis reddidit uitam, ille
 multa ultra homines et fecit et dixit. quae qui uelit 10
 nosse, Graecos legat libros qui de eius uita conscripti
 9 sunt. ipse autem, si uita suppetit, atque ipsius uiri fa-
 uor nos iuuerit, breuiter saltem tanti uiri facta in litteras
 mittam, non quo illius uiri gesta munere mei sermonis
 indigeant, sed ut ea quae miranda sunt omnium uoce 15
 praedicentur.
- 25 Recepta Thyana Antiochiam proposita omnibus inpu-
 nitate breui apud Dafnem certamine optinuit atque inde
 praeceptis, quantum probatur, uenerabilis uiri Apollonii
 2 parens humanior atque clementior fuit. pugnatum est 20
 post haec de summa rerum contra Zenobiam et Zabam
 3 eius socium apud Emessam magno certamine. cumque
 Aureliani equites fatigati iam paene discederent ac terga
 darent, subito uì numinis, quod postea est proditum,
 hortante quadam diuina forma per pedites etiam equites 25
 restituti sunt. fugata est Zenobia cum Zaba, et plenissime
 4 parta uictoria. recepto igitur orientis statu Emesam
 uictor Aurelianus ingressus est ac statim ad templum
 Heliogabali tetendit, quasi communi officio uota soluturus.
 5 uerum illic eam formam numinis repperit quam in bello 30
 6 sibi fauentem uidit. quare et illic templa fundauit do-

3 atque *BPM fort.* namque 5 idem *BP* 6 bibliothi-
 cae *B*¹ 12 uitas *B* fauori ius *BP* fauor nos *scripsi* 13
 iuerit *B*¹ (*ũ eras.*) euerit *P*¹ fauori usque quaque placuerit
*P*³*M em. S* 14 militum *B* 18 dafnem *B* 19 appollonii
B 20 clementior *P*¹ *t. Iord.* 21 zenobiam *BP* Zabam *M*
 24 est *om. M* 29 heliogabalo *B*¹ communio *B* so-
 loturus *B*¹ soluiturus *B*³ 30 repperit *B*

nariis ingentibus positis et Romae Soli templum posuit
maiore honorificentia consecratum, ut suo dicemus
loco.

Post haec Palmyram iter flexit, ut ea oppugnata labo- 26
rum terminus fieret. sed in itinere a latronibus Syris
male accepto frequenter exercitu multa perpressus est et
in obsidione usque ad ictum sagittae periclitatus est.
Epistula ipsius extat ad Mucaporem missa, in qua de huius 2
belli difficultate ultra pudorem imperialem fatetur: „Ro- 3
mani me modo dicunt bellum contra feminam gerere,
quasi sola mecum Zenobia et suis uiribus pugnet, atqui
hostium quantum si uir a me oppugnandus esset, in con-
scientia et timore longe deteriore. dici non potest, quan- 4
tum hic sagittarum est, qui belli apparatus, quantum te-
lorum, quantum lapidum, nulla pars muri est quae non
binis et ternis ballistis occupata sit; ignes etiam tormen-
tis iaciuntur. quid plura? timet quasi femina, pugnat 5
quasi poenam timens. sed credo adiuturos Romanam
rem p. ueros deos, qui nunquam nostris conatibus de-
fuerunt.“ Denique fatigatus ac prope malis fessus litte- 6
ras ad Zenobiam misit deditionem illius petens, uitam
promittens, quarum exemplum indidi:

„Aurelianus imperator Romani orbis et receptor orien- 7
tis Zenobiae ceterisque quos societas tenet bellica.
Sponte facere debuistis id quod meis litteris nunc iu- 8
betur. deditionem enim praecipio inpunitate uitae pro-
posita, ita ut illic Zenobia cum tuis agas uitam ubi te ex
senatus amplissimi sententia conlocauero. gemmas au- 9
rum argentum sericum equos camelos in Romanum aera-
rium conferatis. Palmyrenis ius suum seruabitur.“

Hac epistula accepta Zenobia superbius insolentius- 27

1 psuit <i>P</i> ¹	4 palmiram <i>BPM</i>	8 murapore <i>B</i> ¹	11
atque <i>BPM em. S</i>	12 consuentia <i>BP</i>	14 est <i>om. M</i>	16
ediam <i>B</i> etiam <i>P</i> (et in <i>ras.</i>)	17 tim <i>BP</i> ¹ (<i>del. P</i> ³ <i>M</i>)	timet	
<i>em. S</i>	18 timentes <i>BPM</i>	19 uir <i>BPM em. S</i>	20 pro
<i>BPM</i> prope <i>scripsi</i>	26 enim <i>om. M</i>	27 se <i>M</i>	29 argen-
tum aurum <i>M</i>	aerarium Ro <i>M</i>	31 haec <i>BP</i> ¹	super-
bis <i>B</i>			

que rescripsit quam eius fortuna poscebat, credo ad terrorem. [nam] eius quoque epistulae exemplum indidi:

2 „Zenobia regina orientis Aureliano Augusto.

Nemo adhuc praeter te hoc quod poscis, litteris petit. uirtute faciendum est quidquid in rebus bellicis est ge- 5
rendum. deditionem meam petis, quasi nescias, Cleopatra- 3
m reginam perire maluisse quam in qualibet uiuere 4
dignitate. nobis Persarum auxilia non desunt, quae iam speramus, pro nobis sunt Saraceni, pro nobis Armenii. 5
latrones Syri exercitum tuum, Aureliane, uicerunt: quod 10
si igitur illa uenerit manus quae undique speratur, pones profecto supercilium, quo nunc mihi deditionem, quasi 6
omnifariam uictor, imperas.“ Hanc epistulam Nicomachus se transtulisse in Graecum ex lingua Syrorum dicit ab ipsa Zenobia dictatam. nam illa superior Aureliani 15
Graeca missa est.

28 His acceptis litteris Aurelianus non erubuit sed iratus est statimque collecto exercitu ac ducibus suis undique Palmyram obsedit neque quicquam uir fortis reliquit 2
quod aut imperfectum uideretur aut incuratum. nam et 20
auxilia quae a Persis missa fuerant, interceptit et alas Saracenas Armeniasque corripuit atque ad se modo ferociter modo subtiliter transtulit, denique multa ui mulierem 3
potentissimam uicit. uicta igitur Zenobia cum fugeret camellis, quos dromedas uocitant, atque ad Persas iter 25
tenderet, equitibus missis est capta atque in Aureliani potestatem deducta. uictor itaque Aurelianus totiusque 4
iam orientis possessor, cum in uinculis Zenobiam teneret, cum Persis Armeniis Saracenis superbior atque insolentior egit ea quae ratio temporis postulabat. tunc allatae 30
uestes quas in templo Solis uidemus consertae gemmis, tunc Persici dracones et tiarae, tunc genus purpurae, quod postea nec ulla gens detulit, nec Romanus orbis

2 nam *uncis inclusi* 4 hoc *om. M* 7 perisse *B¹* 10
quid *P* 12 supertilium *B* 13 hanc *P t. Iord.* nicho-
machus *BP* 15 aureliane *B¹* 23 post multa mul. *M* 28
tenderet *B¹* 29 superior *BPM* 30 illae *BPM* allatae *scripsi*
32 tum pers. *BPM* tunc *scripsi* thiarae *BP* 33 poste *P¹*

uidit. de qua pauca saltem libet dicere. meministis enim, 29
 fuisse in templo Iouis optimi maximi Capitolini pallium
 breue purpureum lanestre, ad quod cum matronae atque
 ipse Aurelianus iungerent purpuras suas, cineris specie
 5 decolorari uidebantur ceterae diuini comparatione fulgo-
 ris. hoc munus rex Persarum ab Indis interioribus sump- 2
 tum Aureliano dedisse perhibetur, scribens: „Sume pur-
 puram, qualis apud nos est.“ nam postea dili- 3
 gentissime et Aurelianus et Probus et proxime Diocletia-
 10 nus missis diligentissimis confectoribus requisierunt
 tale genus purpurae nec tamen inuenire potuerunt.
 dicitur enim sandyx Indica talem purpuram facere, si
 curetur.

Sed ut ad incepta redeamus, ingens tum strepitus 30
 15 militum fuit omnium, Zenobiam ad poenam poscentium.
 sed Aurelianus indignum aestimans, mulierem interim, 2
 occisis plerisque, quibus auctoribus illa bellum mouerat
 parauerat gesserat, triumpho mulierem reseruauit, ut
 populi Romani oculis esset ostentui. graue inter eos 3
 20 qui caesi sunt de Longino philosopho fuisse perhibetur,
 quo illa magistro usa esse ad Graecas litteras dicitur,
 quem quidem Aurelianus idcirco dicitur occidisse quod
 superior illa epistula ipsius diceretur dictata consilio,
 quamuis Syro esset sermone contexta.

Pacato igitur oriente in Europam Aurelianus redit 4
 uictor atque illic Carporum copias adflixit et, cum illum
 Carpicum senatus absentem uocasset, mandasse e loco
 fertur: „Superest, p. c., ut me etiam Carpisculum uoce-
 tis.“ carpisculum enim genus calciamenti esse, satis no- 5
 30 tum est. quod cognomen deforme uidebatur, cum et

8 non *B* post est *Egnat.* addidit: sed hoc falsum fuit. *ego*
lacunam significauit (*Eyssen.*) 14 sed sedux *BP* sed *M* sed ut
scripsi tamen *BPM* tum *scripsi* 16 indignaestimans *BP*
(lin. sup. a est a sec. m.) indignum existimans *M* indignum aesti-
 mans *scripsi* 20 filosofo *BP* 23 elicta *B*¹ 26 caprorum
BP corporum *M* 27 mundasset loco *B* mandasse loco *P* man-
 dasse illico *M em. S* 28 carpliscum *BP* carpisculum *M* 30
 cognomen quod *BP*

Gothicus et Sarmaticus et Armeniacus et Parthicus et Adiabenicus iam ille diceretur.

31 Rarum est ut Syri fidem seruent, immo difficile. nam Palmyreni, qui iam uicti atque contusi fuerant, Aureliano rebus Europensibus occupato non mediocriter rebella- 5
runt. Sandarionem enim, quem in praesidio illic Aurelianus posuerat, cum sescentis sagittariis occiderunt, Achilleo cuidam parenti Zenobiae parantes imperium. ue- 2
rum ideo Aurelianus, ut erat paratus, e Rhodopa reuertit 3
atque urbem, quia ita merebatur, euertit. crudelitas de- 10
nique Aureliani uel, ut quidam dicunt, seueritas eatenus extitit ut epistula eius feratur confessionem inmanissimi furoris ostentans, cuius hoc exemplum est.

5 „Aurelianus Augustus Cerronio Basso.

Non oportet ulterius progredi militum gladios. iam 15
satis Palmyrenorum caesum atque concisum est. mulieribus non pepercimus, infantes occidimus, senes iugulaui-
mus, rusticos interemimus. cui terras, cui urbem deinceps relinquemus? parcendum est is qui remanserunt. credimus enim, tam paucos tam multorum suppliciis esse 20
7 correctos. templum sane Solis, quod apud Palmyram aquiliferi legionis tertiae cum uexilliferis et draconario et cornicinibus atque laticinibus diripuerunt, ad eam formam
8 uolo quae fuit reddi. habes trecentas auri libras *de Zenobiae* capsulis, habes argenti mille octingenta pondo *de* 25
9 Palmyrenorum bonis, habes gemmas regias. ex his omnibus fac cohonestari templum: mihi et diis immortalibus gratissimum feceris. ego ad senatum scribam, petens, ut mittat pontificem qui dedicet templum.“

10 Haec litterae, ut uidemus, indicant satiatam esse in- 30
manitatem principis duri.

1 armenicus *BPM* 2 adiabeneficia mille diceretur *BP*¹
adiabenicus ad mille *P*³ adiabenicus diceretur *M em. Gr.*
6 sandariorem *BP*¹ 8 parentes *B* 9 adeo *BPM* ideo
scripsi paratus *om. B*¹ ex Europa *M* 11 ea exstitit
*B*¹ 16 concisum *BP* occisum *M* mulieres *P*¹ 17 sene
*P*¹ 19 his *BPM* 21 parmyram *BP*¹ 22 draconaria *B*¹
23 cornicibus *BPM* laticinibus *B* 25 de *add. S* 25
octoginta *B* 27 mortalibus *B*¹

Securior denique iterum in Europam redit atque illic 32
 omnes qui uagabantur hostes nota illa sua uirtute contu-
 dit. interim res per Thracias Europamque omnem Aure- 2
 liano ingentes agente Firmus quidam extitit, qui sibi
 5 Aegyptum sine insignibus imperii, quasi ut esset ciuitas
 libera, uindicauit. ad quem continuo Aurelianus reuertit, 3
 nec illic defuit felicitas solita. nam Aegyptum statim re-
 cepit atque, ut erat ferox animi, cogitatione multus, ue-
 hementer irascens, quod adhuc Tetricus Gallias optineret,
 10 occidentem petit atque ipso Tetrico exercitum suum pro-
 dente, quod eius scelera ferre non posset, deditas sibi
 legiones optinuit. princeps igitur totius orbis Aurelianus 4
 pacatis oriente et Gallis atque ubique terrore iniecto
 Romam iter flexit, ut de Zenobia et Tetrico, hoc est de ori-
 15 ente et de occidente, triumphum Romanis oculis exhiberet.

Non absque re est cognoscere, qui fuerit Aureliani 33
 triumphus. fuit enim speciosissimus. currus regii tres 2
 fuerunt, in his unus Odenati, argento auro gemmis ope-
 rosus atque distinctus, alter, quem rex Persarum Aure-
 20 liano dono dedit, ipse quoque pari opere fabricatus, ter-
 tius, quem sibi Zenobia composuerat, sperans, se urbem
 Romanam cum eo uisuram. quod illam non fefellit, nam
 cum eo urbem ingressa est uicta et triumphata. fuit alius 3
 currus quattuor ceruis iunctus, qui fuisse dicitur regis
 25 Gothorum. quo, ut multi memoriae tradiderunt, Capito-
 lium Aurelianus inuectus est, ut illic caederet ceruos,
 quos cum eodem curru captos uouisse Ioui optimo maximo
 ferebatur. praecesserunt elephanti uiginti, ferae mansuetae 4
 Libycae, Palaestinae diuersae ducentae, quas statim Aure-
 30 lianus priuatis donauit, ne fiscum annonis grauaret; li-

2 contulit *B*¹ 6 reuertit] *an* se uertit? 8 cogitatio-
 nem ultus *Eyssen*h. 12 regionis *B* regiones *P t. Iord.* 13
 orientem *B*¹ orientem Gall. *B*²*P* oriente Gall. *M* oriente et
G. scripsi ubique terrori uicto eripe me his inuicte malis
 Romam *BP* undique terris Romam *M em. S* (*cf. trig. tyr. c. 24*)
 14 ut *om. P* zobia *B*¹*P*¹ (*corr. B*²*P*³) 15 exliberet *B*
 16 ab re *M* 17 resgii *B*¹ 18 unum *BP* 19 distri-
 ctus *B*¹ 24 corrus *B*¹*P*¹ (*t. Iord.*) 27 capto *P*¹ 29 li-
 bicae *BP*

grides quattuor camelopardali alces cetera talia per ordinem ducta, gladiatorum paria octingenta, praeter captiuos gentium barbararum Blemmyes Exomitae Arabes Eudaemones Indi Bactrani Hiberi Saraceni Persae cum suis quique muneribus, Gothi Halani Roxolani Sarmatae 5
 5 praecesserunt inter hos etiam Palmyreni qui superfuerant
 34 principes ciuitatis et Aegyptii ob rebellionem. ductae sunt et decem mulieres, quas uirili habitu pugnautes inter Gothos ceperat, cum multae essent interemptae, quas de 10
 Amazonum genere titulus indicabat: praelati sunt tituli
 2 gentium nomina continentes. inter haec fuit Tetricus clamide coccea, tunica galbina, braxis Gallicis ornatus, adiuncto sibi filio, quem imperatorem in Gallia nuncupauerat. incedebat etiam Zenobia, ornata gemmis, catenis 15
 aureis, quas alii sustentabant. praeferebantur coronae omnium ciuitatum aureae titulis eminentibus proditae.
 4 iam populus ipse Romanus, iam uexilla collegiorum atque castrorum et catafractarii milites et opes regiae et omnis exercitus et senatus (etsi aliquantulo tristior, quod senatores triumphari uidebant) multum pompae addiderant.
 5 denique uix nona hora in Capitolium peruenit, sero autem
 6 ad Palatium. sequentibus diebus datae sunt populo uoluptates ludorum scaenicorum, ludorum circensium uenationum gladiatorum, naumachiae. 25
 35 Non praetereundum uidetur quod et memoria tenet, et fides historica frequentauit, Aurelianum eo tempore quo proficiscebatur ad orientem bilibres coronas populo promisisse, si uictor rediret, et, cum aureas populus speraret, neque Aurelianus aut posset aut uellet, coronas 30
 eum fecisse de panibus, qui nunc siliginei uocantur, et singulis quibusque donasse, ita ut siligineum suum coti-

2 octingenta *BP* 3 Axomitae *uolg.* 4 eundem omnes *BPM* bactriani *P³M* 5 alani *B¹* 6 uanduli *P³* uandali *M* religati *BPM* 7 poterecesserunt *B₁M*, poteraecesserunt *P* 10 acceperat *B* 16 aliis ostentabant *BP* alii ostent. *M* proforebantur *B* 22 hora nona *B¹* 24 scaenicorum ludorum *om. P¹* 31 pannibus *B¹* ligine *B¹*

die toto aeuo suo unusquisque et acciperet et posteris
suis dimitteret. nam idem Aurelianus et porcinam car- 2
nem p. R. distribuit, quae hodieque diuiditur. leges plu- 3
rimas sanxit, et quidem salutes, sacerdotia composuit,
5 templum Solis fundauit et porticibus roborauit. decreuit
etiam emolumenta sartis tectis et ministris.

His gestis ad Gallias profectus Vindelicos obsidione 4
barbarica liberauit, deinde ad Illyricum redit paratoque
magno potius quam ingenti exercitu Persis, quos eo quo-
10 que tempore quo Zenobiam superauit gloriosissime iam
uicerat, bellum indixit. sed cum iter faceret, apud Cae- 5
nofrurium, mansionem quae est inter Heracliam et By-
zantium, malitia notarii sui et manu Mucaporis interemp-
tus est.

Et causa occidendi eius quae fuerit, et quemadmodum 36
sit occisus, ne res tanta lateat, breui edisseram. Aure- 2
lianus, quod negari non potest, seuerus truculentus san-
guinarius fuit princeps. hic, cum usque eo seueritatem 3
tetendisset, ut et filiam sororis occideret non in magna
20 neque in satis idonea causa, iam primum in odium suo-
rum uenit. incidit autem, ut se res fataliter agunt, ut 4
Mnesteum quendam, quem pro notario secretorum ha-
buerat, libertum, ut quidam dicunt, suum, infensio-
rem sibi minando redderet, quod nescio quid de eo suspicatus
5 esset. Mnesteus, qui sciret, Aurelianum neque frustra 5
minari solere neque, si minaretur, ignoscere, breuem
nominum conscripsit mixtis is quibus Aurelianus uere
irascebatur cum is de quibus nihil asperum cogitabat,
addito etiam suo nomine, quo magis fidem faceret ingestae
30 sollicitudinis, ac breuem legit singulis quorum nomina
continebat, addens, disposuisse Aurelianum eos omnes oc-

1 tota *B* et unusq. *BPM* et *deleui* recipere *M* 2
iam *C* 5 pontifices *BPM* porticibus *Scaliger thes. temp. anim.*
p. 219 6 architectis *M* 8 illycum *B*¹ 11 inter *B*
ceno frurium *BP* zenophrorium *M* 12 bizantium *BP* 21
ut o *B*¹ 22 mnesticum *B*¹*P*¹ (*ut uid.*) 24 quo *BPM* eo
scripsi 26 breue *M* 27 his — his *BPM* 30 ac] hanc
Eyssen. 31 continebit *B*¹ adden *P*¹ accedere *B*¹

- cidere, illos uero debere suae uitae, si uiri sint, subue-
 6 nire. hic cum exarsissent timore qui merebantur offen-
 sam, dolore innocentes beneficiis atque officiis
 Aurelianus uidebatur ingratus, in supra dicto loco iter fa-
 cientem principem subito adorti interemerunt. 5
- 37 Hic finis Aureliano fuit, principi necessario magis
 quam bono. quo interfecto cum esset res prodita, et
 sepulchrum ingens et templum illi detulerunt ii a quibus
 2 interemptus est. sane Mnesteus postea subreptus ad sti-
 pitem bestiis obiectus est, quod statuae marmoreae po- 10
 sitae in eodem loco utrimque significant ubi et in colum-
 3 nis diuo Aureliano statuae constitutae sunt. senatus mor-
 tem eius grauius tulit, grauius tamen p. R., qui uulgo
 4 dicebat, Aurelianum paedagogum esse senatorum. Impe-
 rauit annis sex, minus paucis diebus, ac rebus magnis 15
 gestis inter diuos relatus est.
- 5 Quia pertinet ad Aurelianum, id quod in historia re-
 latum est tacere non debui. nam multi ferunt, Quintillum,
 fratrem Claudii, cum in praesidio Italico esset, audita
 6 morte Claudii sumpsisse imperium. uerum postea, ubi 20
 Aurelianum comperit imperare, a toto exercitu eum dere-
 lictum; cumque contra eum contionaretur nec a militi-
 bus audiretur, incisis sibimet uenis die uicesimo imperii
 7 sui perisse. [quidquid sane scelerum fuit, quidquid malae
 conscientiae uel artium funestarum, quidquid denique 25
 38 factionum, Aurelianus toto penitus orbe purgauit.] hoc
 quoque ad rem pertinere arbitror, Vabalathi filii nomine
 Zenobiam, non Timolai et Herenniani, imperium tenuisse
 quod tenuit.

1 sunt *BPM* 3 dolorem *BP* debere *M em. S* post in-
 nocentes *S add.* quorum uel quod. *plura tamen intercuisse uidentur*
 6 principe *BPM* 8 hi *BPM* 9 stipem *B* 10 uestiis
B¹P¹ 14 pedagogum *BP* (paedagogo *P t. Iord.*) 16 est] er
B¹ 21 ea *B¹P* eum *B³ om. M* delectum *B¹PM em. B³*
 23 incisis *B* 25 artium] etiam *M* 24 quidquid sane —
 purgauit ego e uerbis *Vopisci remouenda esse censeo; Eyssenh.*
reicit in § 4 post u. relatus est funestorum *BPM* 27 ar-
 buitror *B¹* babalati *BP* Balbati *M em. S* (cf. *Eckhel D. N.*
VII p. 492) 28 zenobia *BPM* heremniani *B*

Fuit sub Aureliano etiam monetariorum bellum Feli- 2
cissimo rationali auctore. quod acerrime seuerissimeque
conpescuit, septem tamen milibus suorum militum inter-
emptis, ut epistola docet missa ad Vlpium Crinitum ter
5 consulem, qui eum ante adoptauerat.

„Aurelianus Augustus Vlpio patri.

3

Quasi fatale quiddam mihi sit, ut omnia bella quae-
cumque gesserō, omnes motus ingrauescant, ita etiam
seditio intramurana bellum mihi grauissimum peperit.
10 monetarii auctore Felicissimo, ultimo seruorum, cui pro-
curationem fisci mandaueram, rebelles spiritus extulerunt.
hi compressi sunt septem milibus † Iembariorum et Ripa- 4
riensium et Castrianorum et Daciscorum interemptis. unde
apparet, nullam mihi a dis immortalibus datam sine diffi-
15 cultate uictoriam.“

Tetricum triumphatum correctorem Lucaniae fecit, 39
filio eius in senatu manente. Templum Solis magnificen- 2
tissimum constituit. muros urbis Romae sic ampliavit, ut
quinquaginta prope milia murorum eius ambitus teneant.
20 idem quadruplatores ac delatores ingenti seueritate perse- 3
cutus est. tabulas publicas ad priuatorum securitatem
exuri in foro Traiani semel iussit. amnestia etiam sub 4
eo delictorum publicorum decreta est de exemplo Athe-
niensium, cuius rei etiam Tullius in Philippicis meminit. 1, 1
25 fures prouinciales repetundarum ac peculatus reos ultra 5
militarem modum est persecutus, ut eos ingentibus sup-
pliciis cruciatibusque puniret. in templo Solis multum 6
auri gemmarumque constituit. Cum uastatum Illyricum 7
ac Moesiam deperditam uideret, prouinciam Transdanuui-
30 nam Daciam a Traiano constitutam sublato exercitu et

3 militibus BP intēptis B 7 mini sit BP incessit M
em. S 9 grauissimis BP 11 renelles BP¹ 12 militibus
BP Hiberiorum M Lembariorum S 14 facultate BP¹ em.
P³ M 19 murorum del. Becker topogr. Rom. p. 187 teneat
Becker l. s. 20 quadruplatores BP¹ 21 seueritatem BPM
23 deuictorum BP demuictorum M te BP anthensium
BPM 27 cruciatibus P¹ 29 transdanuina BP trans Da-
nubium M

- prouincialibus reliquid, desperans, eam posse retineri, abductosque ex ea populos in Moesia conlocauit appellauitque suam Daciam, quae nunc duas Moesias diuidit.
- 8 Dicitur praeterea huius fuisse crudelitatis, ut plerisque senatoribus simulatam ingereret factionem coniurationis 5
9 ac tyrannidis, *quo* facilius eos posset occidere. addunt nonnulli, filium sororis, non filiam, ab eodem interfectum, plerique autem etiam filium sororis.
- 40 Quam difficile sit imperatorem in locum boni principis legere, et senatus sanctioris auctoritas probat et 10
2 exercitus prudentis grauitas: occiso namque seuerissimo principe de imperatore deligendo exercitus rettulit ad senatum, idcirco quod nullum de is faciendum putabat, 3
3 qui tam bonum principem occiderant. uerum senatus hanc eandem electionem in exercitum refudit, sciens, non 15
4 tus elegerit. denique id tertio factum est, ita ut per sex menses imperatorem Romanus orbis non habuerit, omnesque iudices ii permanerent quos aut senatus aut Aurelianus elegerat, nisi quod pro consule Asiae Falconius Pro- 20
bus in locum Arelli Fusci delectus est.
- 41 Non iniucundum est ipsas inserere litteras quas ad senatum exercitus misit:

„Felices ac fortes exercitus senatui P. Q. R.

- Aurelianus imperator noster per fraudem unius ho- 25
2 minis et per errorem bonorum interemptus est. hunc inter deos referte sancti domini p. c. et de uobis aliquem, sed dignum uestro iudicio principem mittite. nos enim de is qui uel errauerunt uel male fecerunt, imperare no-
3 bis neminem patimur.“ Rescriptum ex senatus consulto. 30

2 adductosque *BP* im moesia *BP* appellauitque eam
Daciam *Eutrop. VIII 15* 3 datiam *B* 5 si multam *BPM*
ingeneret *BP* 6 quo *om. BPM* 8 filiam sor. *M* 10
sanctioris grauitas — prudentis auctoritas *BPM* sanctioris au-
ctoritas — prudentis grauitas *scripsi* 12 diligendo *P¹* 13
his *BPM* is *scripsi* 14 dam *BP¹* (*ut uid.*) 19 hii *BP* hi *M*
21 delegit *BPM* *em. S* 26 post bonorum *add. PM* ac ma-
lorum. *sed cf. Tac. c. 2* 27 sancti et domini p. c. uobis *BP*
29 his *BPM* qui uel male *BP*

cum die III nonarum Februariarum senatus amplissimus
in curiam Pompilianam conuenisset, Aurelius Gordianus
consul dixit: „Referimus ad uos, p. c., litteras exercitus
felicissimi.“ quibus recitatis [Aurelius] Tacitus, primae 4
5 sententiae senator, ita loquutus est: (hic autem est qui
post Aurelianum sententia omnium imperator est appel-
latus.) „Recte atque ordine consuluisent dii immortales, 5
p. c., si boni principes ferro inuiolabiles extitissent, ut
longiorem ducerent uitam, neque contra eos aliqua esset
10 potestas is qui neces infandas tristissima mente concipiunt.
uiuere enim princeps Aurelianus, quo *neque for-* 6
tior neque utilior fuit quisquam. respirare certe post in- 7
felicitatem Valeriani, post Gallieni mala imperante Clau-
dio coeperat: nostra res p., ad eadem reddita fuerat Aure-
15 liano toto penitus orbe uincente. ille nobis Gallias dedit, 8
ille Italiam liberauit, ille Vindelicis iugum barbaricae ser-
uitutis amouit. illo uincente Illyricum restitutum est, red-
ditae Romanis legibus Thraciae. ille, pro pudor, orien- 9
tem femineo pressum iugo in nostra iura restituit, ille
20 Persas, insultantes adhuc Valeriani nece, fudit fugauit
oppressit. illum Saraceni Blemmyes Exomitae Bactrani 10
Seres Hiberi Albani Armenii, populi etiam Indorum ue-
luti praesentem paene uenerati sunt deum. illius donis, 11
quae a barbaris gentibus meruit, refertum est Capitolium.
25 quindecim milia librarum auri ex eius liberalitate unum
tenet templum, omnia in urbe fana eius micant donis.
quare, p. c., uel deos ipsos iure conuenio, qui talem 12
principem interire passi sunt, nisi forte secum eum esse
maluerunt. decerno igitur diuinos honores. idque uos 13

1 februario BP Nonas Februarias M 2 pompilianam
B pompilianam P 4 Aurelius aut ex u. superiore huc intru-
sum est et omnino eiciendum (Eyssenh.) aut Claudius substituend-
um 5 senator om. B¹ 7 recta BP recto ordine M
em. C 10 his BPM infanda BPM tristissima BP
11 neque fortior addidit C 14 ad eadem] uix sanum. an uita
denuo reddita fuerat? 16 inde ante Vind. add. BP om. M
17 uiuente M 18 pudore BP 21 oppressos B bractani
B(M) bractrani P t. Iord. 23 cene BP(M) dolis BPM em.
P³ 29 id quod — existimo M

- omnes aestimo esse facturos. nam de imperatore diligendo ad eundem exercitum censeo esse referendum.
- 14 etenim in tali genere sententiae nisi fiat quod dicitur et electi periculum erit et eligentis inuidia. Probata sententia est Taciti. attamen cum iterum atque iterum mitteretur, ex senatus consulto, quod in Taciti uita dicemus, Tacitus factus est imperator.
- 42 Aurelianus filiam solam reliquit, cuius posteri etiam nunc Romae sunt. Aurelianus namque pro consule Ciliciae, senator optimus, sui uere iuris uitaeque uenerabilis, qui nunc in Sicilia uitam agit, eius est nepos.
- 3 Quid hoc esse dicam, tam paucos bonos extitisse principes, cum iam tot Caesares fuerint. nam ab Augusto in Diocletianum Maximianumque principes quae series purpuratorum sit, index publicus tenet. sed in his optimi ipse Augustus, Flavius Vespasianus, Flavius Titus, Cocceius Nerua, diuus Traianus, diuus Hadrianus, Pius et Marcus Antonini, Seuerus Afer, Alexander Mammaeae, diuus Claudius et diuus Aurelianus. Valerianum enim, cum optimus fuerit, a bonis infelicitas separauit. uide, quaeso, quam pauci sint principes boni, ut bene dictum sit a quodam mimico scurra Claudii huius temporibus, in uno anulo bonos principes posse perscribi atque depingi. at contra quae series malorum? ut enim omittamus Vitellios Caligulas et Neronas, quis ferat Maximinos et Philippos atque illam inconditae multitudinis faecem? tametsi Decios excerpere debeam, quorum et uita et mors ueteribus comparanda est.
- 43 Et quaeritur quidem, quae res malos principes faciat: iam primum, mi amice, licentia, deinde rerum copia, amici praeterea improbi, satellites detestandi, eunuchi auaris-

1 diligendo *M* 3 etenim *BP* *M* 4 elegentis *B* 5
est sent. *M* adtamen *BP* mitteretur *M* 8 reliquid *P*
11 silicia *B*¹ 16 fl utroque loco *BP* Flavius ante Ti-
tus *om. M* 19 Valerianus *M* 20 ab omnibus *BPM em. Obr.*
infelix apparuit *M* paruit *BP em. Gr.* uides *BPM*
em. C 22 nano *P*¹ 23 ad contra *BP* 25 caligolas *BP*
filippos *BP* 26 daecios *BP* 31 improbis *B*¹ *P*¹

simi, aulici uel stulti uel detestabiles et, quod negari non potest, rerum publicarum ignorantia. sed ego a patre 2 meo audiui, Diocletianum principem iam priuatum dixisse, nihil esse difficilius quam bene imperare. colligunt 3 se quattuor uel quinque atque unum consilium ad decipiendum imperatorem capiunt, dicunt, quid probandum sit. imperator, qui domi clausus est, uera non nouit. co- 4 gitur hoc tantum scire quod illi loquuntur, facit iudices quos fieri non oportet, amouet a re p. quos debebat optinere. quid multa? ut Diocletianus ipse dicebat, bonus 10 cautus optimus uenditur imperator. haec Diocletiani uerba 5 sunt, quae idcirco inserui ut prudentia tua sciret, nihil esse difficilius bono principe.

Et Aurelianum quidem multi neque inter bonos neque 44 inter malos principes ponunt, idcirco quod ei clementia, imperatorum *dos* prima, defuerit. Verconnius Herennianus praefectus praetorii Diocletiani teste Asclepiodoto saepe dicebat, Diocletianum frequenter dixisse, cum Maximiani asperitatem reprehenderet, Aurelianum magis du- 20 cem esse debuisse quam principem. nam eius nimia ferocitas eidem displicebat.

Mirabile fortasse uidetur quod conpertum Diocletiano 3 Asclepiodotus Celsino consiliario suo dixisse perhibet, sed de hoc posteri iudicabunt. dicebat enim, quodam tempore 4 Aurelianum Gallicanas consuluisse Dryadas sciscitantem, utrum apud eius posteros imperium permaneret. tum illas respondisse dixit, nullius clarius in re p. nomen quam Claudii posterorum futurum. et est quidem iam 5 Constantius imperator, eiusdem uir sanguinis, cuius puto 30 posteros ad eam gloriam quae a Dryadibus pronuntiata sit peruenire. quod idcirco ego in Aureliani uita constitui quia haec ipsi Aureliano consulenti responsa sunt.

Vectigal ex Aegypto urbi Romae Aurelianus uitri 45

9 debeat <i>BPM</i>	13 diffilius <i>B</i>	16 dos <i>om. BP</i>	23
perhibetur <i>BPM</i>	22 aurelianus <i>BPM</i>	consoluisse <i>P t.</i>	
<i>Iord.</i> 26 cum <i>BPM</i>	27 resp. <i>B¹P</i>	31 circo <i>B</i>	con-
sulento <i>B¹</i>	32 sponsa <i>B¹P¹ (corr. P³) M</i>	33 ubi <i>BP¹ (corr.</i>	
<i>P³) M</i>	uitrei <i>BPM</i>		

chartae lini stuppae atque anabolicas species aeternas
 2 constituit. Thermas in Transtiberina regione Aurelianus
 facere parauit hiemales, quod aquae frigidioris copia illic
 deesset. forum nominis sui in Ostiensi ad mare fundare
 coepit. in quo postea praetorium publicum constitutum 5
 3 est. Amicos suos honeste ditauit et modice, ut miseras
 paupertatis effugerent et diuitiarum inuidiam patrimonii
 4 moderatione uitarent. Vestem holosericam neque ipse in
 5 uestiario suo habuit neque alteri utendam dedit. et cum
 ab eo uxor sua peteret, ut unico pallio blatteo serico ute- 10
 retur, ille respondit: „Absit ut auro fila pensentur“. libra
 46 enim auri tunc libra serici fuit. habuit in animo, ut au-
 rum neque in cameras neque in tunicas neque in pelles
 neque in argentum mitteretur, dicens, plus auri esse in
 rerum natura quam argenti, sed aurum per uarios brat- 15
 tearum filorum et liquationum usus perire, argentum au-
 2 tem in suo usu manere. idem dederat facultatem, ut au-
 3 reis qui uellent et uasis uterentur et poculis. dedit prae-
 terea potestatem, ut argentatas priuati carruchas habe-
 4 rent, cum antea aerata et eburata uehicula fuissent. idem 20
 concessit, ut blatteas matronae tunicas haberent *et cete-*
ras uestes, cum antea coloreas habuissent et ut multum
 5 oxypaederotinas. ut fibulas aureas gregarii milites habe-
 rent, idem primus concessit, cum antea argenteas habu-
 6 issent. paragaudas uestes ipse primus militibus dedit, 25
 cum ante non nisi rectas purpureas acceperant, et quidem
 aliis monolores, aliis dilores, trilores aliis et usque ad
 47 pentelores, quales hodie lineae sunt. Panes urbis Romae
 uncia de Aegyptio uectigali auxit, ut quadam epistula data
 ad praefectum annonae urbis etiam ipse gloriatur: 30

3 frigidiaeris PPM opia B¹ 4 ostensi BP 5 cae-
 pit B 8 ustem B¹P¹ (corr. P³) obsericam B¹ ob del. B²
 olosericam P 10 et tun. BP blatto BP bratto M 16
 filiorum BP 17 usum B¹ 19 charruchas BP 20 aebu-
 rata BP 21 et om. BPM 23 oxypederotinas BP et ut
 mult. ox. om. M 26 ante om. B¹ rectis purpureis BPM 27
 monolorias BP aliis post trib. om. P¹ 28 panibus — un-
 ciam BPM panes — uncia scripsi uerbis BP

„Aurelianus Augustus Flauio Arabiano praefecto annonae. 2

Inter cetera, quibus dis fauentibus Romanam rem p.
iuuimus, nihil mihi est magnificentius quam quod
additamento unciae omne annonarum urbicarum genus
5 iuui. quod ut esset perpetuum, naucularios Niliacos 3
apud Aegyptum nouos et Romae amnicos posui, Tiberinas
exstruxi ripas, uadum aluei tumentis effodi, diis et Peren-
nitati uota constitui, almam Cererem consecraui. nunc 4
tuum est officium, Arabiane iucundissime, elaborare, ne
10 meae dispositiones in irritum ueniant. neque enim p. R.
saturo quicquam potest esse laetius.“

Statuerat et uinum gratuitum p. R. dare, ut, quemad- 48
modum oleum et panis et porcina gratuita praebentur,
sic etiam uinum daretur, quod perpetuum hac disposi-
15 tione conceperat. Etruriae per Aureliam usque ad Alpes 2
maritimas ingentis agri sunt ique fertiles ac siluosi. statu-
erat igitur dominis locorum incultorum, qui tamen uel-
lent, pretia dare atque illic familias captiuas constituere,
uitibus montes conserere atque ex eo opere uinum dare,
20 ut nihil reddituum fiscus acciperet, sed totum p. R. con-
cederet. facta erat ratio dogae cuparum nauium et ope-
rum. sed multi dicunt, Aurelianium ne id faceret prae- 3
uentum, alii a praef. praetorii suo prohibitum, qui di-
xisse fertur: „Si et uinum p. R. damus, superest, ut et
25 pullos et anseres demus.“ argumento est, id uere Aure- 4
lianum cogitasse, immo etiam facere disposuisse uel ex
aliqua parte fecisse, quod in porticibus templi Solis fiscalia
uina ponuntur, non gratuita populo eroganda sed pretio.
sciendum tamen, congiaria illum ter dedisse, donasse 5
30 etiam p. R. tunicas albas manicatas ex diuersis prouinciis
et lineas Afras atque Aegyptias puras, ipsumque primum
donasse oraria p. R., quibus uteretur populus ad fa-
uorem.

1 ã BP diis B²P² 4 annem BP urbicaurum BP
5 niliaeos BP 6 annicos B¹ 14 praeberentur M
16 hique BPM 18 pretia] gratia BPM dare] die B¹
19 ex eo per u. BP ex eo perpetuum uinum Eyss. 21 cum-
parum B¹ 27 templis BP t. lord.

49 Displicebat ei, cum esset Romae, habitare in Palatio,
 ac magis placebat in hortis Sallusti uel in Domitiae ui-
 2 uere. miliarensem denique porticum in hortis Sallusti
 ornauit, in qua cotidie et equos et se fatigabat, quamuis
 3 esset non bonae uoletudinis. seruos et ministros peccan- 5
 tes coram se caedi iubebat, ut plerique dicunt, causa te-
 4 nendae seueritatis, ut alii, studio crudelitatis. ancillam
 suam, quae adulterium cum conseruo suo fecerat, capite
 5 puniuit. multos seruos ex familia propria qui peccaue-
 6 rant legibus audiendos iudiciis publicis dedit. Senatum 10
 siue senaculum matronis reddi uoluerat: ita ut primae
 7 illic quae sacerdotia senatu auctore meruissent. Calceos
 mullos et cereos et albos et hederacios uiris omnibus
 tulit, mulieribus reliquit. cursores eo habitu quo ipse
 8 habebat senatoribus concessit. concubinas ingenuas ha- 15
 beri uetuit. eunuchorum modum pro senatoriis professio-
 nibus statuit, idcirco quod ad ingentia pretia peruenis-
 9 sent. Vas argenti eius numquam triginta libras transiit.
 conuiuium de assaturis maxime fuit. uino russo maxime
 50 delectatus est. medicum ad se, cum aegrotaret, numquam 20
 2 uocauit sed ipse se inedia praecipue curabat. uxori et
 3 filiae annum sigillaricium quasi priuatus instituit. seruis
 suis uestes easdem imperator quas et priuatus dedit prae-
 ter duos senes, quibus quasi libertis plurimum detulit,
 Antistium et Gillonem, *qui* post eum ex senatus sententia 25
 4 manu missi sunt. erat quidem rarus in uoluptatibus, sed
 miro modo mimis delectabatur, uehementissime autem
 delectatus est Fagone, qui usque eo multum comedit ut
 uno die ante mensam eius aprum integrum centum panes
 ueruecem et porcellum comederet, biberet autem infun- 30
 5 dibulo adposito plus orca. Habuit tempus praeter sedi-
 tiones quasdam domesticas fortunatissimum. Populus
 eum Romanus amauit, senatus et timuit.

5 seruo *M* 8 fecera *P*¹ 9 et familia *BP* e fam. *M*
 13 caereos *BP* 14 hederacios *BP* 15 ingenuus *B*¹*P* 19 as-
 salutaris *B* rufo *M* 20 se *om. B* 22 annum *BPM* an-
 num *liber Beroaldi* 24 dettulit *B* 25 qui *om. BPM* sen-
 tentiam *BP* 28 fagoriae *BP em. S* 30 berbicem *BP(M)*
 portellum *B* uiueret *BP*¹ 31 praeter] *px B* 33 autem *R. eum M*

FLAVII VOPISCI SYRACVSII

T A C I T V S

Quod post excessum Romuli nouello adhuc Romanae 1
urbis imperio factum pontifices, penes quos scribendae
5 historiae potestas fuit, in litteras rettulerunt, ut interre-
gnum, dum post bonum principem bonus alius quaeritur,
iniretur, hoc post Aurelianum habito inter senatum exer-
citumque Romanum non inuido non tristi sed grato reli-
giosoque certamine sex totis mensibus factum est. multis 2
10 tamen modis haec ab illo negotio causa separata est. iam
primum enim, cum interregnum initum est post Romu-
lum, interreges tamen facti sunt, totusque ille annus per
quinos et quaternos dies siue ternos centum senatoribus
deputatus est, ita ut qui ualerent interreges essent singuli
15 dumtaxat. qua re factum est, ut et plus anno interregnum 3
iniretur, ne aliquis sub aequabili dignitate Romani expers
remaneret imperii. huc accedit quod etiam sub consulibus 4
tribunisque militaribus praeditis imperio consulari, si
quando interregnum initum est, interreges fuerunt, nec
20 umquam ita uacua fuit hoc nomine Romana res p. ut nul-
lus interrex biduo saltem triduoue crearetur. uideo, mihi 5
posse obici, curules magistratus apud maiores nostros

1 incipit eiusdem tacitus *BP* 4 quod *B* quos serius ser.
M 8 religiosoque *BP*¹ (*corr. P*³) 11 rumulum *B*¹ 12 an-
nos *BP*¹ 15 plus annos *BP* plures annos *M em. S* 18 tri-
bunis qui *BPM* praediti *B*¹*PM* praedii *B*²

quadriennium in re p. non fuisse, sed erant tribuni plebis cum tribunicia potestate, quae pars maxima regalis imperii est. tamen non est proditum, interreges eo tempore non fuisse, quin etiam uerioribus historicis referentibus declaratum est, consules ab interregibus post creatos, qui haberent reliquorum comitia magistratum. ergo, quod rarum et difficile fuit, senatus populusque Romanus perpessus est, ut imperatorem per sex menses, dum bonus quaeritur, res p. non haberet. quae illa concordia militum? quanta populo quies? quam grauis senatus auctoritas fuit? nullus usquam tyrannus emerit, sub iudicio senatus et militum populiue Romani totus orbis est temperatus; non illi principem quemquam, ut recte facerent, non tribuniciam potestatem formidabant sed, quod est in uita optimum, se timebant.

Dicenda est tamen causa tam felicitum morarum et speciatim in monumentis publicis inserenda † eadem posteros humani generis stupenda moderatio, et discant qui regna cupiunt non raptum ire imperia sed mereri: interfecto fraude Aureliano, ut superiore libro scriptum est, calliditate serui nequissimi, errore militarium, (ut apud quos quaelibet commenta plurimum ualent, dum modo irati audiunt, plerumque temulenti, certe consiliorum prope semper expertis,) reuersis ad bonam mentem omnibus eisdemque ab exercitu grauiter confutatis, coeptum est quaeri, ecquis fieri deberet ex omnibus princeps. tunc odio praesentium exercitus, qui creare imperatorem raptim solebat, ad senatum litteras misit, de quibus priore libro iam dictum est, petens, ut ex ordine suo principem legerent. uerum senatus, sciens, lectos a se principes militibus non placere, rem ad milites

2 tribunica *P*¹ 10 curauis *BP*¹ 11 fuerit *BPM* fuit
Draeger Philol. XX p. 525 12 pobulique *B*¹ 17 inseranda
*BP*¹ eadem posteros *BPM* fort. ea et posteris 19 ca-
 piunt *BPM em. C ex libris suis* iri *B*³ 22 quosque libet
BP quoslibet *M em. S* 23 adiunt *B*¹ 25 exercitus *P*
 26 et quis *BPM em. S* ex omnibus uix sanum, an ex ducibus?
 27 imperato *P*¹

rettulit, dumque id saepius fit, sextus peractus est mensis.

Interest tamen, ut sciatur, quemadmodum Tacitus 3
imperator sit creatus: Die VII kal. Octob. cum in curiam 2
5 Pompilianam ordo amplissimus consedisset, Velius Cornificius Gordianus consul dixit: „Referemus ad uos, p. c., 3
quod saepe rettulimus: imperator est deligendus, *cum*
exercitus sine principe recte diutius stare non possit, simul quia cogit necessitas. nam limitem Transrenanum 4
0 Germani rupisse dicuntur, occupasse urbes ualidas nobiles diuites et potentes. iam si nihil de Persicis motibus 5
nuntiatur, cogitate, tam leues esse mentes Syrorum ut regnare uel feminas cupiant potius quam nostram perpeti sanctimoniam. quid Africam? quid Illyricum? quid 6
5 Aegyptum earumque omnium partium exercitum quo usque sine principe credimus posse consistere? quare agite, 7
p. c. et principem dicite. aut accipiet enim exercitus quem elegeritis aut, si refutauerit, alterum faciet.“

Post haec cum Tacitus, qui erat primae sententiae 4
20 consularis, sententiam incertum quam uellet dicere, omnis senatus adclamauit: „Tacite Auguste, deus te seruet. 2
te deligimus, te principem facimus, tibi curam rei p. orbisque mandamus. suscipe imperium ex senatus auctori- 3
tate, tui loci, tuae uitae, tuae mentis est quod mereris. 4
25 princeps senatus recte Augustus creatur, primae sententiae uir recte imperator creatur. ecquis melius quam 4
grauis imperat? ecquis melius quam litteratus imperat? quod bonum faustum salutareque sit, diu priuatus fuisti. scis, quemadmodum debeas imperare, qui alios principes
30 pertulisti. scis, quemadmodum debeas imperare, qui de aliis principibus iudicasti.“

At ille: „Miror, p. c., uos in locum Aureliani, fortis- 5

4 creatur *B*¹ 5 *odo* *P*¹ Velius] Vettius dicitur in *fastis*
6 referimus *M* 7 *cum addidi* 8 *potest* *M* 9 *trans Rhenum* *M*
17 *eum* *M* 20 *incertam — diceret* *BPM*
21 *senatur* *B*¹ *dii te seruient* *M* 24 *merereris* *B* 25 *principes* *B*
primae sent. — creatur om. *P*¹ 26 *et quis — et quis* *BPM* *ecquis scripsi*

6 simi imperatoris, senem uelle principem facere. en mem-
bra, quae iaculari ualeant, quae hostile torquere, quae
clipeis intonare, quae ad exemplum docendi militis fre-
quenter equitare. uix munia senatus implemus, uix sen-
7 tentias, ad quas nos locus artat, edicimus. uidete diligen-
tius, quam aetatem de cubiculo atque umbra in pruinās
aestusque mittatis. ac probaturos senem imperatorem mi-
8 lites creditis? uidete, ne et rei p. non eum quem uelitis
principem detis, et mihi hoc solum obesse incipiat quod
me unanimiter delegistis.“

10

5 Post haec adclamationes senatus hae fuerunt: „Et
Traianus ad imperium senex uenit.“ dixerunt decies. „Et
Hadrianus ad imperium senex uenit.“ dixerunt decies.
„Et Antoninus ad imperium senex uenit.“ dixerunt decies.
Verg. Aen. „Et tu legisti: Incanaque menta regis Romani.“ dixerunt 15
VI 809 decies. „Ecquis melius quam senex imperat?“ dixerunt
decies. „Imperatorem te, non militem facimus.“ dixerunt
2 uicies. „Tu iube, milites pugnent.“ dixerunt tricies.
„Habes prudentiam et bonum fratrem.“ dixerunt decies.
„Seuerus dixit, caput imperare non pedes.“ dixerunt 20
tricies. „Animum tuum, non corpus eligimus.“ dixerunt
uicies. „Tacite Auguste, di te seruent!“ Deinde omnes
3 interrogati. praeterea qui post Tacitum sedebat senator
consularis, Maecius Falconius Nicomachus in haec uerba
disseruit:

25

6 „Semper quidem, p. c., recte atque prudenter rei p.
magnificus hic ordo consuluit, neque a quoquam orbis
terrae populo solidior umquam expectata sapientia est,
attamen nulla umquam neque grauior neque prudentior
2 in hoc sacrario dicta sententia est. seniore[m] principem 30
fecimus et uirum qui omnibus quasi pater consulat. nihil
ab hoc in maturum, nihil praeproperum, nihil asperum for-

2 astile BP 3 ad emplum P¹ 6 ne cub. BPM 10
unianimiter B 15 reges BP 16 etquis BPM ecquis scripsi
(Eyssenh.) 23 interrogatis BP an interrogati sunt? 24 falto-
nius BP nichomachus B nichomachus P 29 adtamen BP
32 praeperum BP perperum M praeproperum scripsi (Eys-
senh) formidandam B¹

midandum est. omnia seria, cuncta graua et quasi ipsa
 res p. iubeat, auguranda sunt. scit enim, qualem sibi prin- 3
 cipem semper optauerit nec potest aliud nobis exhibere
 quam ipse desiderauit et uoluit. enim uero si recolere 4
 5 uelitis uetusta illa prodigia, Neronēs dico et Heliogabalos
 et Commodos, seu potius semper Incommodos, certe non
 hominum magis uitia illa quam aetatum fuerunt. dii auer- 5
 tant, principes pueros et patres patriae dici inpuberes et
 quibus ad suscribendum magistri litterarii manus teneant,
 10 quos ad consulatus dandos dulcia et circuli et quaecumque
 uoluptas puerilis inuitet. quae (malum) ratio est habere 6
 imperatorem, qui famam curare non nouerit, qui, quid
 sit res p., nesciat, nutritorem timeat, respiciat ad nutri-
 cem, uirgarum magistralium ictibus terrorique subiaceat,
 15 faciat eos consules duces iudices quorum uitam merita
 aetates familias gesta non norit. sed quo diutius, p. c., 7
 protrahor? magis gratulemur quod habemus principem
 senem, quam illa iteremus quae plus quam lacrimanda
 tolerantibus extiterunt. gratias igitur diis immortalibus 8
 20 ago atque habeo, et quidem pro uniuerſa re p., teque,
 Tacite Auguste, conuenio petens obsecrans ac libere pro
 communi patria et legibus deposcens, ne paruulos tuos,
 si te citius fata praeuenerint, facias Romani heredes im-
 perii, ne sic rem p. patresque conscriptos populumque
 25 Romanum ut uillulam tuam, ut colonos tuos, ut seruos
 tuos relinquant. quare circumspecte, imitare Neruas Traia- 9
 nos Hadrianos. ingens est gloria morientis principis
 rem p. magis amare quam filios.“

Hac oratione et Tacitus ipse uehementer est motus, 7

3 optauerit semper *B*¹ potes *BP* 4 quam quod ipse
M lecolere *B*¹ recedere *M* 6 inconmodos *BP* 9 scri-
 bendum *B* litterari *BP*¹ (*corr. P*³) 10 consulatos *B*¹
 11 inuitat *B*¹ 13 sito *B*¹ nutriticem sua *B*¹ 14 maga-
 rum *BP*² magnarum *P*¹ magnorum *M* uirgarum *scripsi* 16
 quod *BPM em. S* 18 lacrimando *BPM* 21 couenio *P*¹
 potens *B*¹ 22 et *add. S* parbulos *BP* 24 populum *B*¹
 26 circumspectae *P*¹ (*ut uid.*) traianus *BP*¹ 29 locus
*B*¹ mocus *B*²

et totus senatorius ordo concussus, statimque adclamatum est: „Omnes, omnes.“

2 Inde itum ad campum Martium, ubi comitiale tribunal
ascendit. ibi praef. urbis Aelius Cesettianus sic loquutus
3 est: „Vos sanctissimi milites et sacratissimi uos Quirites, 5
habetis principem, quem de sententia omnium exerci-
tuum senatus elegit: Tacitum dico, augustissimum uirum,
ut qui hactenus sententiis suis rem p., nunc adiuuet ius-
4 sis atque consultis.“ Adclamatum est a populo: „Feli-
cissime Tacite Auguste, dii te seruent“, et reliqua quae 10
solent dici.

5 Hoc loco tacendum non est, plerosque in litteras ret-
tulisse, Tacitum absentem et in Campania positum prin-
cipem nuncupatum: uerum est nec dissimulare possum.
6 nam cum rumor emersisset, illum imperatorem esse fa- 15
ciendum, discessit atque in Baiano duobus mensibus fuit.
7 sed inde deductus huic senatus consulto interfuit, quasi
uere priuatus et qui uere recusaret imperium.

8 Ac ne quis me temere Graecorum alicui Latinorum-
ue aestimet credidisse, habet in bibliotheca Vlpia in ar- 20
mario sexto librum elephantinum, in quo hoc senatus
consultum perscriptum est, cui Tacitus ipse manu sua
2 subscripsit. nam diu haec senatus consulta quae ad prin-
cipes pertinebant in libris elephantinis scribebantur.

3 Inde ad exercitus profectus. ibi quoque, cum primum 25
tribunal ascendit, Moesius Gallicanus praefectus praetorii
4 in haec uerba disseruit: „Dedit, sanctissimi commilito-
nes, senatus principem, quem petistis, paruit praeceptis
et uoluntati castrensi ordo ille nobilissimus. plura
mili apud uos praesente iam imperatore non licet loqui. 30
ipsum igitur, qui tueri nos debet, loquentem dignanter

3 materium *B* ibi — ubi *BP* ibi — ibi *M* ubi — ibi *scripsi*
comitiale *B* 4 elius *BP* Cescetianus *M* Caesetianus
Eyssen. 6 exercitum *BP*¹ (*c. B*³*P*³) 8 diuet *BPM* adiu-
uet *scripsi* 12 in *om. BP*¹*M* (*add. P*³) 19 latinorum ut *BPM*
em. S 20 armenio *B* armerio *P*¹ 21 senatur *B*¹ 24 per-
tinebat *B*¹ 25 exercitum *B*² 26 praetori *P* 29 uolup-
tati *BP* 30 iam *om. M*

audite.“ Post hoc Tacitus Augustus dixit: „Et Traianus 5
ad imperium senex uenit, sed ille ab uno delectus est, at
me, sanctissimi commilitones, primum uos, qui scitis
principes adprobare, deinde amplissimus senatus dignum
5 hoc nomine iudicauit: curabo enitar efficiam, ne uobis
desint, si non fortia facta, at saltem uobis atque impera-
tore digna consilia.“

Post hoc stipendium et donatium ex more promisit 9
et primam orationem ad senatum talem dedit: „Ita mihi
10 liceat, p. c., sic imperium regere ut a uobis me constet
electum, ut ego cuncta ex uestra facere sententia et pote-
state decreui. uestrum est igitur ea iubere atque sancire
quae digna uobis, digna modesto exercitu, digna populo
Romano esse uideantur.“ In eadem oratione Aureliano 2
15 statuam auream ponendam in Capitolio decreuit, item
statuam argenteam in curia, item in templo Solis, item
in foro diui Traiani. sed aurea non est posita, dedicatae
autem sunt solae argenteae. in eadem oratione cauit, ut, 3
si quis argento publice priuatimque aes miscuisset, si
20 quis auro argentum, si quis aeri plumbum, capital esset
cum honorum proscriptione. in eadem oratione cauit, ut 4
serui in dominorum capita non interrogarentur, ne in
causa maiestatis quidem. addidit, ut Aurelianum omnes 5
pictum haberent. diuorum templum fieri iussit, in quo
25 essent statuae principum bonorum, ita ut isdem natalibus
suis et Parilibus et kal. Ianuariis et Votis libamina pone-
rentur. in eadem oratione fratri suo Floriano consulatum 6
petit et non impetrauit, idcirco quod iam senatus omnia
nundinia suffectorum consulum clauserat. dicitur autem
30 multum laetatus senatus libertate, quod ei negatus est
consulatus, quem fratri petierat. fertur denique dixisse:
„Scit senatus quem principem fecerit.“

Patrimonium suum publicauit, quod habuit in rediti- 10
bus, sestertium bis milies octingenties. pecuniam, quam

2 deductus *M* ad *BP* 6 salutem *BP* 10 sit *BP*
bolibis *B* boubis *P*¹ 12 uerum *BPM* 16 curiam *B* 20
capitale *M* 24 ut quo *BP* 28 imperabit *B*¹ impetrabit *B*²*P*¹
29 nundia *BP* inuidia *M* 34 sesterties *BP*

- domi collegerat, in stipendium militum uertit. togis et
 2 tunicis isdem est usus quibus priuatus. meritoria intra
 urbem stare uetuit, quod quidem diu tenere non potuit.
 thermas omnes ante lucernam claudi iussit, ne quid per
 3 noctem seditionis oriretur. Cornelium Tacitum, scripto- 5
 rem historiae Augustae, quod parentem suum eundem
 diceret, in omnibus bibliothecis conlocari iussit et, ne
 lectorum incuria deperiret, librum per annos singulos
 decies scribi publicitus in cunctis archis iussit et in
 4 bybliotheis poni. Holosericam uestem uiris omnibus 10
 interdixit. Domum suam destrui praecepit atque in eo
 5 loco thermas publicas fieri priuato sumptu iussit. colum-
 nas centum Numidicas pedum uicenum ternum Ostien-
 sibus donauit de proprio. possessiones, quas in Mauritania
 6 habuit, sartis tectis Capitolii deputauit. argentum men- 15
 sale, quod priuatus habuerat, ministeriis conuiuiorum
 7 quae in templis fierent dedicauit. seruos urbanos omnes
 manu misit utriusque sexus, intra centum tamen ne Cani-
 niam transire uideretur.
- 11 Ipse fuit uitae parcissimae, ita ut sextarium uini tota 20
 2 die numquam potauerit, saepe intra heminam. conuiuium
 uero unius gallinacei, ita ut sinciput adderet et oua. prae
 omnibus holeribus adfatim ministratis lactucis inpatienter
 indulgit, somnum enim se mercari illa sumptus effusione
 3 dicebat. amariores cibos adpetiuit. balneis raro usus est 25
 atque adeo ualidior fuit in senectute. uitreorum diuersi-
 tate atque operositate uehementer est delectatus. panem
 nisi siccum numquam comedit eundemque sale atque aliis
 4 rebus conditum. fabricarum peritissimus fuit, marmorum

4 nec BP ne M et ne uolg. 8 singulos] libros B¹
 9 euicos archis BPM em. C et in bybl. poni delet Hudemann
 Phil. VIIII p. 191 10 olosericam BP 14 possessionibus
 B 15 architectis M mensalem BP¹ 16 habuerit BP
 (t. Iord.) 18 utrisque BP nec animam B nec aninimam
 P t. Iord. 21 intremam B¹P (a add. B²) 22 gallicanecei
 B¹P inciput BP incipiunt M oba BP pro BPM
 23 hominibus BP holeribus B inpatienter P 24 me-
 reari B¹//mereari P¹ (c. P³) 25 cibus BP¹ 26 adeo om. M
 uitriorum BP

cupidus, nitoris senatorii, uenationum studiosus. mensam 5
denique suam numquam nisi agrestibus opimauit. fasia-
nam auem nisi suo et suorum natali et diebus festissimis
non posuit. hostias suas semper domum reuocauit isdem-
que suos uesci iussit. uxorem gemmis uti non est passus. 6
auro clauatis uestibus idem interdixit. nam et ipse auctor
Aureliano fuisse perhibetur, ut aurum a uestibus et ca-
meris et pellibus summoueret. Multa huius feruntur sed 7
longum est ea in litteras mittere. quod si quis omnia de
hoc uiro cupit scire, legat Suetonium Optatianum, qui
eius uitam adfatim scripsit. Legit sane senex minutulas 8
litteras ad stuporem nec umquam noctem intermisit qua
non aliquid uel scriberet ille uel legeret praeter poster-
um kalendarum diem.

15 Nec tacendum est et frequenter intimandum, tantam 12
senatus laetitiam fuisse, quod eligendi principis cura ad
ordinem amplissimum reuertisset ut et supplicationes de-
cernerentur, et hecatombe promitteretur, singuli denique
senatores ad suos scriberent, nec ad suos tantum sed
20 etiam ad externos, mitterentur praeterea litterae ad pro-
uincias: scirent omnes socii omnesque nationes, in anti-
quum statum redisse rem p. ac senatum principes legere,
immo ipsum senatum principem factum, leges a senatu
petendas, reges barbaros senatui supplicaturos, pacem
25 ac bella senatu auctore tractanda. ne quid denique de- 2
esset cognitioni, plerasque huius modi epistulas in fine
libri posui, et cum cupiditate et sine fastidio, ut aestimo,
perlegendas.

Et prima quidem illi cura imperatoris facti haec fuit, 13
30 ut omnes qui Aurelianum occiderant interimeret, bonos
malosue, cum iam ille uindicatus esset. Et quoniam a 2
Meotide multi barbari eruperant, hos eosdem consilio at-

3 natali et] natalibus *B*³ debus *B*¹ 10 optationum
BP 12 nocte *BP* 13 ille *om. M* 15 imitandum *BPM*
em. C 16 elegendi *BP* dura *B* 18 aecatonben *BP*
singulis *BPM* singuli *Reg.* 22 reddisse *B*¹ 24 petendas
— senatui *om. M* pace *BP* 25 trantando *B*¹ 30 inter-
imerent *BP t. Iord. M* 32 meotide *BP* hoc *B*¹

- 3 que uirtute compressit. ipsi autem Meotidae ita se gregabant, quasi accitu Aureliani ad bellum Persicum conuenissent, auxilium daturi nostris, si necessitas postularet.
- 4M. Tullius dicit, magnificentius esse dicere, quemadmodum *gesserit quam quemadmodum* ceperit consulatum: 5 at in isto uiro magnificum fuit quod tanta gloria cepit imperium. gessit autem propter breuitatem temporum nihil
- 5 magnum. interemptus est enim insidiis militaribus, ut alii dicunt, sexto mense, ut alii, morbo interiit. tamen constat, factionibus eum oppressum mente atque animo 10
- 6 defecisse. Hic idem mensem Septembrem Tacitum appellari iussit, idcirco quod eo mense et natus et factus est imperator.

Huic frater Florianus in imperio successit, de quo pauca ponenda sunt. 15

- 14(1) Hic frater Taciti germanus fuit, qui post fratrem arripuit imperium, non senatus auctoritate sed suo motu, quasi hereditarium esset imperium, cum sciret, adiuratum esse in senatu Tacitum, ut, cum mori coepisset, non
- 2 liberos suos sed optimum aliquem principem faceret. denique uix duobus mensibus imperium tenuit et occisus est Tarsi a militibus, qui Probum audierant imperare,
- 3 quem omnis exercitus legerat. tantus autem Probus fuit in re militare ut illum senatus optaret, miles eligeret,
- 4 ipse p. R. adclamationibus peteret. Fuit etiam Florianus 25 morum fratris imitator, nec tamen usquequaque. nam effusionem in eo frater frugireprehendit, et haec ipsa imperandi cupiditas aliis eum moribus ostendit fuisse quam fratrem.

1 uiri ut eo comperisset BP (M, ubi uiribus) ipsa BP
moetidae BP 4 cum T. dicat M 5 gesserit quam quemadmodum add. S ex orat. in Pis. 2 imperium B¹ consulatum B² 7 gessit — magnum om. P¹ 8 interemptur B¹ 14 in om. BPM 15 post sunt add. BP: feliciter explicit tacitus [tacitus explicit P] incipit florianus 16 tacitus germani BP¹ (em. P³) 18 esse BP¹ (c. P³) 19 senat P¹ caepisset B cepisset P 20 aliquem optimum B¹ 24 intere BP in re M 26 usquequae BP 27 reprehendite BP reprehendebat M reprehendit et scripsi (Eyssenh.)

Duo igitur principes una exstiterunt domo, quorum 5
alter sex mensibus, alter uix duobus imperauerunt, quasi
quidam interreges inter Aurelianum et Probum. [post in-
terregnum principes nuncupati.] Horum statuæ fuerunt 15(2)

5 Interamnae duæ pedum tricenum e marmore, quod illic
eorum cenotafia constituta sunt in solo proprio; sed de-
iectæ fulmine ita contritæ sunt ut membratim iaceant
dissipatæ. quo tempore responsum est ab haruspicibus, 2
quandocumque ex eorum familia imperatorem Romanum
10 futurum seu per feminam seu per uirum, qui det iudices
Parthis ac Persis, qui Francos et Alamannos sub Roma-
nis legibus habeat, qui per omnem Africam barbarum
non relinquat, qui Taprobanis praesidem inponat, qui
ad Romanam insulam proconsulem mittat, qui Sarmatis
15 omnibus iudicet, qui terram omnem, qua Oceano ambi-
tur, captis omnibus gentibus suam faciat, postea tamen
senatui reddat imperium et antiquis legibus uiuat, ipse
uicturus annis centum uiginti et sine herede moriturus.
futurum autem eum dixerunt a die fulminis præcipitati 3
20 statisque confractis post annos mille. non magna hæc 4
urbanitas haruspicum fuit, qui principem talem post mille
annos futurum esse dixerunt, quia, si post centum annos
prædicerent, forte possent eorum deprehendi mendacia
..... pollicentes cum uix remanere talis possit historia.
25 ego tamen hæc idcirco inserenda uolumini credidi ne quis 5
me legens legisse non crederet.

Tacitus congiarium p. R. intra sex menses uix dedit. 16 (3)
imago eius posita est in Quintiliorum, in una tabula quin- 2
quplex, in qua semel togatus, semel clamydatus, semel

2 imperauerint *BPM* 3 post interregnum principes nun-
cupati *ieicit S* 5 interämne *B¹* interamne *B²P* 8 raceant *B¹*
11 halamannos *BP* 12 per *om. P¹* (*add. P³*) 13 da-
probanis *BP¹* 14 ad Britanniam ins. *C* ad magnam ins. *S*
19 præcipitatis *BPM em. C* 20 per annos *BP* 22 futurus
BP¹ 23 mendatia *BP* 24 ante pollicentes lacunam indi-
caui. *S* uerba ita transponit: qui principem talem post mille an-
nos futurum esse dixerunt pollicentes, cum uix remanere talis
possit historia. quia si post centum et q. s. 25 uolumine
BPM 27 uix *BPM* sexies *Eyssen.*

3 armatus, semel uenatorio habitu. de qua quidem epi-
grammatarius ita allusit ut diceret: „Non agnosco se-
nem armatum, non clamydatum“ et cetera, „sed agnosco
4 togatum.“ Et Floriani liberi et Taciti multi extiterunt,
quorum sunt posteri, credo, millesimum annum ex- 5
pectantes. in quos multa epigrammata quo iocati
5 sunt aruspices imperium pollicentes. Haec sunt quae de
uita Taciti atque Floriani digna memoratu comperisse me
memini.

6 Nunc nobis adgrediendus est Probus, uir domi foris- 10
que conspicuus, uir Aureliano Traiano Hadriano Antoninis
Alexandro Claudioque praeferendus, [nisi] quia in illis
uaria, in hoc omnia praecipua tunc fuere, qui post Taci-
tum omnium iudicio bonorum imperator est factus orbem-
que terrarum pacatissimum gubernauit, deletis barbaris 15
gentibus, deletis etiam plurimis tyrannorum, qui eius tem-
poribus extiterunt, de quo dictum est, ut Probus dicere-
tur, etiamsi Probus nomine non fuisset. quem quidem
multi ferunt etiam Sibyllinis libris promissum, qui si diu-
7 tius fuisset, orbis terrae barbaros non haberet. Haec ego 20
in aliorum uita de Probo credidi praelibanda, ne dies
hora momentum aliquid sibi uindicaret in me necessitate
8 fatali ac Probo indicto deperirem. nunc quiescam in-
terim in meo stadio, satis factum arbitrans studio et cupi-
ditati meae. 25

17 (4) Omina imperii Tacito haec fuerunt: fanaticus quidam
in templo Siluani tensis membris exclamauit: „Tacita
purpura, tacita purpura“, idque septimo. quod qui-
2 dem postea omni deputatum est. uinum, quo libaturus

1 uenatoria *B* habitu *P t. Iord.* 3 inter cetera *BPM*
et cetera *scripsi* 5 millesinum *B* 6 multae *B¹* post epi-
grammata aliquot uerba interciderunt 8 comperrisse *P* me
in *B sup. lin. om. PM* 10 foris *BP* 12 nisi uncis inclusi
13 tunc] an coniuncta? 15 dilectis *B¹P¹* dilectis *B²* 19
etiam *om. M* sybillinis *BP* fore promissum *M* 21 in-
didi *M* praeliberanda *B¹* 22 ora *BP* aliquis *BP*
23 quoniam inter meo studio *BP* quo claudium uolumen *M em.*
Obr. 25 me *B* 26 omnia *BP¹* sanaticus *B¹* 27 Taciti
purpuram *Reg.* 29 omni *BP¹* (*corr. P³*)

Tacitus fuerat in templo Herculis Fundani, subito purpureum factum est. uitis, quae uuas Aminnias albas ferebant, 3
 eo anno quo ille imperium meruit purpurascere
 plurima purpurea facta sunt. Mortis omina haec fuerunt: 4
 5 patris sepulchrum disruptis ianuis se aperuit. matris umbra se per diem et Tacito et Floriano uelut uiuentis optulit, nam diuersis patribus nati ferebantur. in larario dii omnes seu terrae motu seu casu aliquo conciderunt. imago Apollinis, quae ab his colebatur, ex summo fastigio in 5
 10 lectulo posita sine hominis cuiuspiam manu deprehensa est. Sed quousque ultra progredimur? sunt a quibus ista dicantur. nos ad Probum et ad Probi gesta insignia reuertemur.
 Et quoniam me promisi aliquas epistulas esse positum, 18 (5)
 15 rent, his additis finem scribendi faciam.

Epistulae publicae:

„Senatus amplissimus curiae Carthaginensi salutem dicit. 2

Quod bonum faustum felix salutareque sit rei p. orbi-
 que Romano, dandi ius imperii, appellandi principis, nun-
 20 cupandi Augusti ad nos reuertit. ad nos igitur referte, 3
 quae magna sunt. omnis prouocatio praefecti urbis erit,
 quae tamen a proconsulibus et ab ordinariis iudicibus
 emergerit. in quo quidem etiam uestram in antiquum sta- 4
 tum redisse credimus dignitatem, si quidem primus hic
 25 ordo est, qui recipiendo uim suam ius suum ceteris seruat.“

Alia epistula:

„Senatus amplissimus curiae Treuirorum. 5

Vt estis liberi et semper fuistis, laetari uos credimus.
 creandi principis iudicium ad senatum redit, simul etiam
 30 praefecturae urbanae appellatio uniuersa decreta est.“

Eodem modo scriptum est Antiochensibus Aquileiensi- 6

1 citus *BP*¹ (*corr. P*³) 2 ferebat *M* 3 purascere *BPM*
 purpureas tulit. sed et alia plurima *S* 6 semper d. *BP*
 7 se optulit *P*³ ferabantur *BP* 8 dit omnes *BP* 12 re-
 seruemur *BPM* reuertemur *uolg. an reuertamur?* 21 quae
BP erat *B*¹ 25 ut *post* suum *add. B*² ceterit *B*¹*P*¹ ce-
 teri *B*² 29 creandis *B*¹*P*¹ 31 antiochensibus *BP*¹

bus Mediolanensibus Alexandrinis Thessalonicensibus Corinthiis et Atheniensibus.

19 (6) Priuatae autem epistulae haec fuerunt :

„Autronio Iusto patri Autronius Tiberianus salutem.

Nunc te, pater sancte, interesse decuit senatui amplissimo, nunc sententiam dicere, cum tantum auctoritas amplissimi ordinis creuerit ut reuersa in antiquum statum re p. nos principes demus, nos faciamus imperatores, nos denique nuncupemus Augustos. fac igitur ut conualescas, curiae interfuturus antiquae. nos recepimus ius proconsulare, redierunt ad praefectum urbi appellationes omnium potestatum et omnium dignitatum.“

3 Item alia :

„Claudius Sapiilianus Cereio Maeciano patruo salutem.

Optinuimus, pater sancte, quod semper optauimus : in antiquum statum senatus reuertit. nos principes facimus, nostri ordinis sunt potestates. gratias exercitui Romano et uere Romano : reddidit nobis quam semper habuimus potestatem. abice Baianos Puteolanosque secessus, da te urbi, da te curiae. floret Roma, floret tota res p. imperatores damus, principes facimus ; possumus et prohibere qui coepimus facere. dictum sapienti sat est.“

6 Longum est omnes epistulas conectere quas repperi, quas legi. tantum illud dico, senatores omnes ea esse laetitiae elatos ut in domibus suis omnes albas hostias caederent, imagines frequenter aperirent, albatum sederent, conuiuia sumptuosiora praeberent, antiquitatem sibi redditam crederent.

1 Mediolanensibus — Atheniensibus *add. B² infr. text.*
 thesalonicensibus *B* 4 tyferianus *BPM* 7 reuera — reip.
BPM reuersa — re p. *scripsi* 8 facimus *PM* 9 nuncupamus *BPM* 14 meciano *BPM* 15 optimus *BPM* anticum *B¹* 17 ordines *B* 19 abicebat ianos *B* abicie baticinos *P t. Iord.* 20 urbe *B¹* te om. *B* 22 caepimus *BP* 23 quonectere *BP* 26 aperient *BP* 27 praeuenerent *BP¹* praeuenirent *P²M em. C* 28 eredirent *BP¹* florianus explicit *BP*

FLAVII VOPISCI SYRACVSII

P R O B V S

Certum est quod Sallustius Crispus quodque Marcus 1
Cato et Gellius historici sententiae modo in litteras rettut-
5 lerunt, omnes omnium uirtutes tantas esse quantas uideri
eas uoluerint eorum ingenia qui uniuscuiusque facta de-
scripserint. inde est quod Alexander Magnus Macedo, cum 2
ad Achillis sepulchrum uenisset, grauiter ingemescens
„Felicem te, inquit, iuuenis qui talem praeconem tuarum
10 uirtutum repperisti“, Homerum intellegi uolens, qui
Achillem tantum in uirtutum studio fecit quantum ipse
ualebat ingenio.

Quorsum haec pertineant, mi Celsine, fortassis requi- 3
ris. Probum principem, cuius imperio oriens occidens
15 meridies septentrio omnesque orbis partes in totam secu-
ritatem redactae sunt, scriptorum inopia iam paene ne-
scimus. occidit, pro pudor, tanti uiri et talis historia qua- 4
lem non habent bella Punica, non terror Gallicus, non mo-

1 incipit eiusdem probus feliciter *BP* ad constantinum aug.
add. P³ 3 quoque *BP¹ (corr. P³)* 4 a gellius *B²* 5
euadas *B¹* euatas *B²* euantas *P¹*. uerba quantas uideri eas uo-
luerint non esse sana et Sallusti Cat. 8, 4 et ipsius Vopisci uerbis
(§ 2) „quantum ipse ualebat ingenio“ euincitur. conieci: quan-
tas exhibere eas ualuerint 6 unius cuius *BP* 7 esse *M*
machedo *BP* cum *om. P.* 11 fuit *BP* finxit *M* fecit
scripsi inse *BP* 13 hoc *B¹P t. Iord.* nequiras cur *M*
15 meridie *BP¹ (corr. P³)* septentri *B¹* seueritatem
BP 16 ia// *P (m eras.)*

- 5 tus Pontici, non Hispaniensis astutia. sed non patiar ego
 ille a quo dudum solus Aurelianus est expeditus, cuius
 uitam quantum potui persecutus, Tacito Florianoque iam
 scriptis non me ad Probi facta conscendere, si uita suppet- 5
 6 numque dicturus. neque ego nunc facultatem eloquen-
 tiamque polliceor sed res gestas, quas perire non patior.
 2 Vsus autem sum, ne in aliquo fallam carissimam
 mihi familiaritatem tuam, praecipue libris ex bibliotheca
 Vlpia, aetate mea thermis Diocletianis, et item ex domo 10
 Tiberiana, usus etiam regestis scribarum porticus Por-
 2 phyreticae, actis etiam senatus ac populi. et quoniam me
 ad colligenda talis uiri gesta ephemeris Turduli Gallicani
 plurimum iuuuit, uiri honestissimi ac sincerissimi, benefi-
 3 cium amici senis tacere non debui. Cn. Pompeium, tribus 15
 fulgentem triumphis belli piratici, belli Sertoriani, belli
 Mithridatici multarumque rerum gestarum maiestate su-
 blimem, quis tandem nosset, nisi eum Marcus Tullius et
 4 Titus Liuius in litteras rettulissent? Publium Scipionem
 Africanum, immo Scipiones omnes, seu Lucios seu Nasi- 20
 cas, nonne tenebrae possiderent ac tegerent, nisi commen-
 datores eorum historici nobiles atque ignobiles extitissent?
 5 longum est omnia persequi, quae ad exemplum huiusce
 6 modi etiam nobis tacentibus usurpanda sunt. Illud tan-
 tum contestatum uolo, me [et] rem scripsisse, quam si 25
 7 quis uoluerit, honestius eloquio celsiore demonstret. et
 mihi quidem id animi fuit *ut* non Sallustios Liuios Tacitos
 Trogos atque omnes disertissimos imitarer uiros in uita

1 pontifici *B*¹ 2 expeditus *BPM em. Eyssenh.* 3 flo-
 riano qui *B*² 4 proui *P*¹ suppetit *B*³ 11 ex regestis
BPM ex del. C 12 populo *BP* 13 turtuli *B*³ 14 iubit
*B*¹*P*¹ iuuant *B*³ 15 *GN BP* Cn. Pompeium — usurpanda
sunt *C ponit c. 1 § 2 post u. ualebat ingenio, cuius sententiam si*
quis sequi uelit, § 4 eicienda sunt atque ignobiles 16 pira-
tici] parthici *BPM* 19 paulum *BPM* 20 africanum *BP t.*
Iord. lucius *B*¹*P* 24 nobisuis *B*¹ (*ut uid.*) tamen *Reg.*
25 et *del. C* 26 et mihi *BPM fort.* etenim mihi 27 ut
addidi post fuit, uolg. post non libios *BP* tacito *BP*¹ (*c.*
*P*³) 28 disertissimos *B*

principum et temporibus disserendis, sed Marium Maximum, Suetonium Tranquillum, Fabium Marcellinum, Gargilium Martialem [Iulium Capitolinum, Aelium Lampridium] ceterosque qui haec et talia non tam diserte quam
 5 uere memoriae tradiderunt. sum enim unus ex curiosis, 8
 quod infinitas ire non possum, incenditibus uobis, qui,
 cum multa sciatis, scire multo plura cupitis. Et ne diu- 9
 tius ea quae ad meum consilium pertinent loquar, magnum
 et praeclarum principem et qualem historia nostra non
 10 nouit, arripiam.

Probus oriundus e Pannonia, ciuitate Sirmiensi, nobiliore 3
 matre quam patre, patrimonio moderato, adfinitate non magna, tam priuatus quam imperator nobilissimus uirtutibus claruit. Probo, ut quidam in litteras rettulerunt, 2
 15 pater nomine Maximus fuit, qui, cum ordines honestissime duxisset, tribunatum adeptus apud Aegyptum uita functus est uxore ac filio et filia derelictis. multi dicunt, Probum Claudii propinquum fuisse, optimi et sanctissimi principis, quod, quia per unum tantum Graecorum
 20 relatum est, nos in medio relinquemus. unum tamen dico, 4
 quod in ephemeride legisse me memini, a Claudia sorore Probum sepultum. Adulescens Probus corporis uiribus 5
 tam clarus est factus ut Valeriani iudicio tribunatum prope inerbis acciperet. extat epistola Valeriani ad Gallienum, 6
 25 qua Probum laudat adhuc adulescentem et imitationi omnium proponit. ex quo apparet, neminem umquam peruenisse ad uirtutum summam iam maturum, nisi qui puer seminario uirtutum generosiore concretus aliquid inclitum designasset.

30 Epistula Valeriani:

4

„Valerianus pater Gallieno filio, Augustus Augusto.

3 Iulium Capitolinum, Aelium Lampridium *uncis inclusi cum Richtero l. s. p. 34 cf. hist. crit. p. 11 sq.* 4 taliam non tan B^1 6 infinitas ire B^1P^1 per *add. B³* infinita scire P^3M infinitas ire *scripsi* incenditibus BP 7 multos BP 8 loquor BP^1 13 nobilissimis M 19 graecarum BP^1 21 clauda B^1 22 moribus t. clarum M 24 inuerbis B^1P^1
 31 augus augusto B

„Et meum secutus iudicium, quod semper de Probo
adulescente primo habui, et omnium bonorum, qui eun-
dem sui nominis uirum dicunt, tribunatum in eum contuli
datis sex cohortibus Saracenis, creditis etiam auxiliariis
Gallis cum ea Persarum manu quam nobis Artabassis Sy- 5
rus mancipauit. te quaeso, fili carissime, ut eum iuuenem,
quem imitari pueris omnibus uolo, in tanto habeas honore
quantum uirtutes eius et merita pro debito mentis splen-
dore desiderant.“

3 Alia epistula de eodem ad praef. praet. cum salario: 10
„Valerianus Augustus Muluio Gallicano praef. praet.

Miraris fortassis, quod ego inberbem tribunum fecerim
contra sententiam diuī Hadriani, sed non multum mirabe-
4 ris, si Probum cogitas: est adulescens uere probus; num-
quam enim aliud mihi, cum eum cogito, nisi eius nomen 15
occurrit, quod nisi nomen haberet, potuit habere cogno-
5 men. huic igitur dari iubebis, quoniam mediocris fortunae
est, ut eius dignitas incrementis iuuetur, tunicas russulas
duas, pallia Gallica duo fibulata, interulas paragaudias
duas, patinam argenteam librarum decem specellatam, 20
aureos Antoninianos centum, argenteos Aurelianos mille,
6 aereos Philippeos decem milia; item in salario diurno, bu-
bulae pondo., porcinae pondo sex, caprinae pondo de-
cem, gallinaceum per biduum, olei per biduum sextarium
unum, uini ueteris diurnos sextarios decem cum larido, 25
7 pabuli aceti salis olerum lignorum quantum sat est. ho-
spitia praeterea eidem ut tribunis legionum praeberi
iubebis.“

5 Et haec quidem epistulis declarantur. Nunc quantum
ex ephemeride colligi potuit: Cum bello Sarmatico iam 30

4 cohorbus *B¹P* 5 syrius *BP* 8 mentis] meritis *C*
10 cum *del. in B* 12 miraueris *P¹* miraris *M* 13 consten-
tiam *B¹P¹* constantiam *B²* contra constitutum *P³M em. Gr.*
14 et *BP om. M* est *em. Gr.* adolescentem u. probum *M*
iubetur *P* 15 alium *B¹P* 19 galliga *BP* integrulas
BP 23 *intercidit numerus* porcino *BP* 24 olei per bi-
duum *om. B¹* 25 diurno *P¹* 26 bolulaci *BP(M)* pabuli
aceti *scripsi* soalis *BP* oleum *P¹* 29 num *B* non *M*

tribunus tramisso Danuuiο multa fortiter fecisset, publice
in contione donatus est hastis puris quattuor, coronis ual-
laribus duabus, corona ciuica una, uexillis puris quattuor,
armillis aureis duabus, torque aureo uno, patera sacrifi-
5 cali quinquelibri una. quo quidem tempore Valerium 2
Flaccinum, adulescentem nobilem, parentem Valeriani,
e Quadorum liberauit manu. unde illi Valerianus coronam
ciuicam detulit. uerba Valeriani pro contione habita: „Sus- 3
cipe, Probe, praemia pro re p., suscipe coronam ciuicam
10 pro parente.“ quo quidem tempore legionem tertiam 4
eidem addidit, sub testimonio huiusmodi.

Epistula de legione tertia: 5

„Res gestae tuae, Probe carissime, faciunt, ut et se-
rius tradere maiores tibi exercitus uidear et cito tamen
15 tradam. recipe in fidem tuam legionem tertiam Felicem, 6
quam ego adhuc nulli nisi prouecto iam credidi; mihi
autem eo tempore credita est, quo et me canosum qui
credebat cum gratulatione uidit. sed ego in te non ex- 7
specto aetatem, cum et uirtutibus fulgeas, et moribus pol-
20 leas. Vestes tibi triplices dari iussi, salarium duplex feci, 8
uexillarium deputaui.“

Longum est, si per res gestas tanti percurram uiri, 6
quae ille sub Valeriano, quae sub Gallieno, quae sub Au-
reliano et Claudio priuatus fecerit, quoties murum con-
25 scenderit, uallum diripuerit, hostem comminus intereme-
rit, dona principum emeruerit, rem p. in antiquum statum
sua uirtute reddiderit. docet Gallieni epistula ad tribu- 2
nos data, qui fuerit Probus:

„Gallienus Augustus tribunis exercituum Illyricianorum.
30 Etiamsi patrem meum fatalis belli Persici necessitas
tenuit, habeo tamen parentem Aurelium Probum, quo la-
borante possim esse securus. qui si adfuisset, numquam
ille ne pominandus quidem tyrannus sibi usurpasset im-

1 trāmisso^s B danubio BPM 8 uexilis B¹ 5 quin-
quelibra B¹ 6 Flaccum M 19 fulges BP 20 tribi B¹
24 quotiens P³M 25 cominus P interemit BP
26 principem B¹ 29 tribuni B¹ tribunus P t. Iord. exer-
citur BPM

3 perium. quare omnes uos consiliis eius cupio parere qui
et patris iudicio probatus est et senatus.“

4 Non magnum fortassis iudicium Gallieni esse uideatur,
principis mollioris, sed, quod negari non potest, ne disso-
lutus quidem quispiam se nisi in eius fidem tradit cuius 5
5 sibi uirtutes aestimat profuturas. sed esto, Gallieni epi-
stula sequestretur, quid Aureliani iudicium? qui Probo
decimanos, fortissimos exercitus sui et cum quibus ipse
ingentia gesserat, tradidit sub huius modi testimonio:

6 „Aurelianus Augustus Probo salutem dicit. 10

Vt scias, quanti te faciam, decimanos meos sume,
quos Claudius mihi credidit. isti enim sunt qui quadam
felicitatis praerogatiua praesules nisi futuros principes
habere non norunt.“

7 Ex quo intellectum est, Aurelianum in animo hoc 15
habuisse, ut, si quid sibi scienti prudentique eueniret, Pro-
7 bum principem faceret. Iam Claudii, iam Taciti iudicia
de Probo longum est innectere, quamuis feratur in senatu
Tacitus dixisse, cum eidem offerretur imperium, debere
Probum principem fieri. sed ego senatus consultum ipsum 20
non inueni.

2 Ipse autem Tacitus imperator primam talem ad Pro-
bum epistulam dedit:

3 „Tacitus Augustus Probo.

Me quidem senatus principem fecit de prudentis 25
exercitus uoluntate. attamen sciendum tibi est, tuis
nunc umeris magis incubuisse rem p. qui et quan-
tus sis, omnes nouimus, scit senatus. adesto igitur no-
stris necessitatibus, tuae familiae adsere, ut soles, rem p.
4 nos tibi decreto totius orientis ducatu salarium quinqu- 30
plex fecimus, ornamenta militaria geminauimus, consula-

1 parare *B¹P* 2 probatur *B¹* 3 iudici *P t. Iord.*
6 sibi] siut *BP* ista *B³* 11 sue *P¹* 12 credidisti en.
BP¹ (c. P³) 15 hic *BP* haec *M em. S* 19 offeretur *B*
24 tacitur *B¹* 26 uoluntatem *BP¹* adtamen *B* uis
BP¹ (c. P³) 27 quantur *B¹* 28 sis] si *BP¹ (c. P³)* sena-
tur *B¹* adeosto *B¹P¹* 30 ducatus *BP*

tum in annum proximum nobiscum decreuimus; te enim manet pro uirtutibus tuis Capitolina palmata.“

Ferunt quidam, Probo id pro imperii omine fuisse, 5 quod Tacitus scripsit: „Te manet Capitolina palmata.“ 5 sed in hanc sententiam omnibus semper consulibus scribebatur.

Amor militum erga Probum ingens semper fuit, ne- 8 que enim umquam ille passus est peccare militem. ille quin etiam Aurelianum saepe a graui crudelitate deduxit. 10 ille singulos manipulos adiit, uestes et calciamenta per- 2 spexit, si quid praedae fuit, ita diuisit ut sibi nihil praeter tela et arma seruaret. quin etiam cum de praedato, siue 3 ex Alanis siue ex aliqua alia gente incertum est, repper- tus esset equus non decorus neque ingens, qui, quantum 15 captiui loquebantur, centum ad diem milia currere dice- retur, ita ut per dies octo uel decem continuaret, et om- nes crederent, Probum tale animal sibimet seruaturum, iam primum dixit: „Fugituo militi potius quam forti hic equus conuenit.“ deinde in urnam milites iussit *nomen* 4 20 *suum* mittere, ut aliqui eum sorte ductus acciperet. et 5 cum essent in exercitu quidam nomine Probi alii quat- tuor milites, casu euenit, ut qui primum *emergeret ei* Probo nomen existeret, cum ipsius Probi ducis nomen missum non esset. sed cum quattuor illi milites inter se 6 25 contenderent ac sortem sibi quisque defenderet, iussit ite- rum agitari urnam, sed et iterum Probi nomen emersit; cumque tertio et quarto fecisset, quarto Probi nomen effusum est. tunc omnis exercitus equum illum Probo 7 duci dicauit, ipsis etiam militibus, quorum nomina exie- 30 rant, id uolentibus.

5 hac *B* sententia *B*² 8 peccari in militem *C* 10 manipu *B*¹*P*¹ (*c. P*³) manipulares *B*² uestar *B* (*in P* es *in ras.*) 12 telas *P*¹ hic ex *BPM* 13 aqua *B*¹*P*¹ (*c. P*³) 17 talem *BP*¹ 19 equu *B*¹*P*¹ (equas *P*¹ *t. Iord.*) equus *B*² 20 nomen suum *om. BP* aliqu' *B* aliquis *M* forte *B* accipere *BP*¹ (*c. P*³) 22 ut primum emergeret cui Probo *M* emergeret, ei *addidi* ut primum, cui Probo nomen, existeret *Eyssenh.* 23 probono *B*¹ pro *BP*¹ (*c. P*³) 25 defendere *BP*¹ *c. P*² 28 equom *B*¹*P*¹ 29 exierat *B*¹*P*¹ *t. Iord.*

- 9 Pugnavit et contra Marmaridas in Africa fortissime
eisdemque uicit atque ex Libya Carthaginem transiit
2 eandemque a rebellionibus uindicauit. pugnavit et singu-
lari certamine contra quendam Aradionem in Africa eun-
demque prostravit et, quia fortissimum ac pertinacissi-
mum uirum uiderat, sepulchro ingenti honoravit, quod
adhuc extat tumulo usque ad ducentos pedes terra elat-
um per milites, quos otiosos esse numquam est passus.
3 extant apud Aegyptum eius opera, quae per milites stru-
xit, in plurimis ciuitatibus. in Nilo autem tam multa fecit
4 ut uestigial frumentarium solus adiuuerit. pontes templa
porticus basilicas labore militum struxit, ora fluminum
multa patefecit, paludes plerasque siccauit atque in his
5 segetes agrosque constituit. Pugnavit etiam contra Pal-
myrenos Odenati et Cleopatrae partibus Aegyptum defen-
dentes, primo feliciter, postea temere, ut paene capere-
tur, sed postea reffectis uiribus Aegyptum et orientis
maximam partem in Aureliani potestatem redegit.
10 Cum his igitur tot ac tantis uirtutibus eniteret, Tacito
absumpto fataliter ac Floriano imperium arripiente omnes
2 orientalis exercitus eundem imperatorem fecerunt. non
inepta neque inelegans fabula est scire quemadmodum
3 imperium Probus sumpserit: cum ad exercitus nuntius
uenisset, tum primum animus militibus fuit praeuenire
4 Italicos exercitus, ne iterum senatus principem daret. sed
cum inter milites sermo esset, quis fieri deberet, et ma-
nipulatum in campo tribuni eos adloquerentur, dicentes,
requirendum esse principem aliquem fortem sanctum ue-
recundum elementem probum, idque per multos circulos,
ut fieri adsolet, diceretur, quasi diuino nutu undique ab
omnibus adclamatum est: „Probe Auguste, dii te seruent!“

2 eosdenique *B¹M* libia *BP* 3 eademque *B¹* 6 in-
gen *B¹P¹* 7 terrae latum *BP¹* terrae lato *P²M* terra elato
S terra elatum *scripsi* 9 extat *BP* mer *B¹P* stuxit
B¹ 19 ac *om.* *B¹P* et *M* 21 exercitur *BP* 22 inepta]
inaegyptum *BP* 23 exercitur *B¹* exercitum *B²* 27 adlo-
queretur *B* 29 prob *P¹ c.* *P³* fuisset *B¹* tam *BP*
30 diuini *B¹* 31 di te *add.* *P³M* te dii *B³*

deinde concursus et cespitium tribunal, appellatusque 5
imperator, ornatus etiam pallio purpureo, quod de statua
templi oblatum est, atque inde ad Palatium reductus, in-
uitus ac retractans et saepe dicens: „Non uobis expedit
5 milites, non mecum bene agetis. ego enim uobis blandiri
non possum.“

Prima eius epistula, data ad Capitonem praef. praet. 6
talıs fuit: „Imperium numquam optavi et inuitus accepi.
deponere mihi rem inuidiosissimam non licet. agenda est 7
10 persona quam mihi miles inposuit. te quaeso, Capito, ita
mecum salua re p. perfruaris, annonam et commeatus et
quicquid necessarium est ubique militi pares. ego, quan-
tum in me est, si recte omnia gubernaueris, praefectum
alterum non habebo.“

15 Cognito itaque quod imperaret Probus milites Floria- 8
num, qui quasi hereditarium *arripuerat imperium*, inter-
emerunt scientes, neminem dignius posse imperare quam
Probum. ita ei sine ulla molestia totius orbis imperium 9
et militum et senatus iudicio delatum est.

20 Et quoniam mentionem senatus fecimus, sciendum est, 11
quid ipse ad senatum scripserit, quid item ad eum amplis-
simus ordo rescripserit:

Oratio Probi prima ad senatum:

2

„Recte atque ordine, p. c., proximo superiore anno
25 factum est, ut uestra clementia orbi terrarum principem
daret, et quidem de uobis, qui et estis mundi principes et
semper fuistis et in uestris posteris eritis. atque utinam 3
id etiam Florianus exspectare uoluisset nec uelut heredi-
tarium sibi uendicasset imperium, uel illum uel alium
30 quempiam maiestas uestra fecisset. nunc quoniam ille im- 4

3 oblatum BP	inuitus B ¹	8 innuitus B ¹	9 rem
om. P ¹	10 inposui B ¹ P ¹ (c. B ³ P ³)	capitu B ¹	11 resp.
BP	perfruaris BP	annona BPM	commeatur B ¹
12 milites BPM	16 arripuerat imperium om. BP		17 imp̃
BP	18 modestia B ¹	19 iudio P ¹	24 ordinem B ¹ ordi-
natim B ²	25 ut] ad BP	ementiaor terr. BP ¹	26 pri-
cipem P t. Iord.	28 etiam om. M		

perium arripuit, nobis a militibus delatum est nomen Augustum, uindicatum quin etiam in illum a prudentioribus militibus, quod fuerat usurpatum. quaeso, ut de meis meritis facturus quicquid iusserit uestra clementia.“

5 Item senatus consultum:

Die III nonas Feb. in aede Concordiae. inter cetera: Aelius Scorpionus consul dixit: „Audistis, p. c., litteras

6 Aurelii Valerii Probi: de his quid uidetur?“ Tunc adclamatatum est: „Probe Auguste, dii te seruent. olim dignus et fortis et iustus bonus ductor, bonus imperator. 10 exemplum militiae, exemplum imperii, dii te seruent.

7 adsertor rei p. felix imperes, magister militiae felix imperes, te cum tuis dii custodiant. et senatus antea

8 te delegit. aetate Tacito posterior, ceteris prior. quod imperium suscepisti, gratias agimus. tuere nos, tuere rem 15

9 p. bene tibi committimus quos ante seruasti. tu Franciscus, tu Gothicus, tu Sarmaticus, tu Parthicus, tu omnia. et prius fuisti semper dignus imperio, dignus triumphis.

12 felix agas, feliciter imperes.“ Post haec Manlius Statianus, qui primae sententiae tunc erat, ita locutus est: „Dis 20 immortalibus gratias et prae ceteris, patres conscripti, Ioui optimo, qui nobis principem talem qualem semper optabamus dederunt. si recte cogitemus, non nobis Aurelianus,

2 non Alexander, non Antonini, non Traianus, non Claudius requirendi sunt. omnia in uno principe constituta sunt, 25 rei militaris scientia, animus clemens, uita uenerabilis, exemplar agenda rei p. atque omnium praerogatiua uirtutum. enim uero quae mundi pars est, quam ille non uincendo didicerit? testes sunt Marmaridae, in Africae solo uicti, testes Franci, in inuiis strati paludibus, testes Ger-

3 mani et Alamanni, longe a Rheni summoti litoribus. iam uero quid Sarmatas loquor, quid Gothos, quid Parthos ac 30 Persas atque omnem Ponticum tractum? ubique uigent

4 post meritis lacunam indicaui faciatis uolg. iusserit
B¹ uestra B² 6 nona BP¹ c. P³ 11 exemplum militiae
om. B¹ 12 adserto reipi B 15 suscepistis BP 21 ceteris] teris B¹P¹ c. B³P³ 24 aut cl. BP 30 inius B¹P
niuis B³ inuiis M in addidit S 33 uigeant BP

Probi uirtutis insignia. longum est dicere, quot reges 5
 magnarum gentium fugarit, quot duces manu sua occide-
 rit, quantum armorum sit, quae ipse cepit priuatus. su- 6
 periores principes quas illi gratias egerint, testes sunt lit-
 5 terae publicis insertae monumentis. dii boni, quoties ille
 donis militaribus est donatus! quas militum laudes eme-
 ruit! adulescens tribunatus, non longe post adulescentiam
 regendas legiones accepit. Iuppiter optime maxime, Iuno 7
 regina tuque uirtutum praesul Minerua, tu orbis Concor-
 10 dia et tu Romana Victoria, date hoc senatui populoque
 Romano, date militibus, date sociis atque exteris nationi-
 bus: imperet quemadmodum militauit! decerno igitur, 8
 p. c., uotis omnium concinentibus nomen imperatorium,
 nomen Caesareanum, nomen Augustum, addo proconsu-
 15 lare imperium, patris patriae reuerentiam, pontificatum
 maximum, ius tertiae relationis, tribuniciam potestatem.“
 Post haec adclamatum est: „Omnes, omnes.“

Accepto igitur hoc s. c. secunda oratione permisit 13
 patribus, ut ex magnorum iudicum appellationibus ipsi
 20 cognoscerent, proconsules crearent, legatos *ex* consulibus
 darent, ius praetorium praesidibus darent, leges quas Pro-
 bus ederet senatus consultis propriis consecrarent.

Statim deinde, si qui de interfectorebus Aureliani su- 2
 perfuerant, uario genere uindicauit, mollius tamen mode-
 25 ratiusque quam prius exercitus et postea Tacitus uindica-
 uerant. deinde animaduertit etiam in eos qui Tacito 3
 insidias fecerant. Floriani sociis pepercit, quod non ty-
 rannum aliquem uidebantur secuti, sed sui principis fra-
 trem. recepit deinde omnes Europenses exercitus, qui 4
 30 Florianum et imperatorem fecerant et occiderant.

1 uirtutes *BP* quod *BP*¹ 2 fugauerit *B*³*M* quod
BP 3 coepit *B* priuatus cepit *P* 6 multum *P*¹ 9 mi-
 nerba *BP*¹ 11 nationes *B*¹ 13 concincentibus *B*³ 14
 nomen imperatorium *om. M* 18 sedm *B* secundum *BP em. S*
 orationem *B*³*PM* 19 iudicium *BP*¹*M* 20 ex *add. S*
 21 Probus delendum esse mihi uidetur 23 si quidem ex int.
BP aurelianis *B* 29 europenses *B*¹*P*

- 5 His gestis cum ingenti exercitu Gallias petit, quae
 omnes occiso Postumo turbatae fuerant, interfecto Au-
 6 reliano a Germanis possessae. tanta autem illic proelia
 et tam feliciter gessit ut a barbaris sexaginta per Gallias
 nobilissimas reciperet ciuitates, praedam deinde omnem, 5
 qua illi praeter diuitias etiam efferebantur ad gloriam.
 7 et cum iam in nostra ripa, immo per omnes Gallias se-
 curi uagarentur, caesis prope quadringentis milibus, qui
 Romanum occupauerant solum, reliquias ultra Nigrum
 8 fluuium et Albam remouit. tantum his praedae barba- 10
 ricae tulit quantum ipsi Romanis abstulerant. contra
 urbes Romanas castra in solo barbarico posuit atque illic
 14 milites collocauit. agros horrea et domos et annonam
 Transrhenanis omnibus fecit, is uidelicet quos in excubiis
 2 conlocauit. nec cessatum est umquam pugnari, cum co- 15
 tidie ad eum barbarorum capita deferrentur, iam ad sin-
 gulos aureos singula, quamdiu reguli nouem ex diuersis
 3 gentibus uenirent atque ad pedes Probi iacerent. quibus
 ille primum obsides imperauit, qui statim dati sunt, de-
 4 inde frumentum, postremo etiam uaccas atque oues. di- 20
 citur iussisse his acrius, ut gladiis non uterentur, Roma-
 nam exspectaturi defensionem, si essent ab aliquibus uin-
 5 dicandi. sed uisum est id non posse fieri, nisi si limes
 Romanus extenderetur, et fieret Germania tota prouin-
 6 cia. maxime tamen ipsis regibus consentientibus in eos 25
 uindicatum est qui praedam fideliter non reddiderunt.
 7 accepit praeterea sedecim milia tyronum, quos omnes per
 diuersas prouincias sparsit, ita ut numeris uel limitaneis
 militibus quinquagenos et sexagenos intersereret, dicens
 sentiendum esse non uidendum, cum auxiliariis bar- 30
 baris Romanus iuuatur.
- 15 Compositis igitur rebus in Gallia tales ad senatum
 litteras dedit: „Ago diis immortalibus gratias, p. c., quia

3 tata <i>P</i> ¹	4 et tam <i>om. M</i>	5 receperit <i>P</i> ¹	6 diui-
nas tamen <i>BPM</i>	efferabantur <i>BP</i>	8 quadringentibus <i>B</i>	
quadringentis <i>P</i>	9 reliquas <i>BPM</i>	11 tulit <i>om. P</i> ¹	14
transrhenaris <i>B</i> ¹	his <i>BPM</i>	16 deferrentur <i>B</i>	26 feli-
citer <i>P</i> ¹	31 iubatur <i>BP</i> ¹		

uestra in me iudicia conprobarunt. subacta est omnis qua 2
 tenditur late Germania, nouem reges gentium diuersarum
 ad meos pedes, immo ad uestros, supplices stratique ia-
 cuerunt. omnes iam barbari uobis arant, uobis iam se-
 5 runt et contra interiores gentes militant. supplicationes 3
 igitur uestro more decernite. nam et quadringenta milia
 hostium caesa sunt, et sedecim milia armatorum nobis
 oblata, et septuaginta urbes nobilissimae a captiuitate ho-
 stium uindicatae et omnes penitus Galliae liberatae. coro- 4
 10 nas quas mihi optulerunt omnes Galliae ciuitates aureas
 uestrae, p. c., clementiae dedicaui. has Ioui optimo ma-
 ximo ceterisque diis deabusque immortalibus uestris ma-
 nibus consecrate. praeda omnis recepta est, capta etiam 5
 alia, et quidem maior quam fuerat ante direpta. arantur 6
 15 Gallicana rura barbaris bubus et iuga Germanica captiua
 praebent nostris colla cultoribus, pascuntur ad nostrorum
 alimoniam gentium pecora diuersarum, equinum pecus
 nostro iam fecundatur equitatu, frumento barbarico ple-
 na sunt horrea. quid plura? illis sola relinquimus sola,
 20 nos eorum omnia possidemus. uolueramus, p. c., Ger- 7
 maniae nouum praesidem facere, sed hoc ad pleniora
 uota distulimus. quod quidem credimus conferre, cum di-
 uina prouidentia nostros uberius secundarit exercitus.

Post haec Illyricum petit. priusquam ueniret, Retias 16
 25 sic pacatas reliquit ut illic ne suspicionem quidem ullius
 . terroris relinqueret. in Illyrico Sarmatas ceterasque gen- 2
 tes ita contudit ut prope sine bello cuncta reciperet quae
 illi diripuerant. tetendit deinde iter per Thracias atque 3
 omnes Geticos populos fama rerum territos et antiqui
 30 nominis potentia pressos aut in deditionem aut in amici-

1 tenditus BP 4 seruiunt BPM 8 septaginta P¹ c.
 P³ a om. BP¹M add. P³ 11 as eas B¹ has eas B² eas
 PM (in P ante eas tres fere litterae erasae) 14 fuerant BP
 18 post fecundatur B² s. text. add. equinum pecus nostro iam
 fecundat 19 solo nos BPM in solo S 20 nomina P¹ ger-
 mani P¹ (c. P³) 23 nostro BP¹ (c. P³) fecundarit BPM
 em. Eyssenh. 25 illius BP 26 reliqueret BP 27 condit
 BP¹ (c. P³) confudit M

- 4 tiam recepit. his gestis orientem petit atque *in* itinere
 potentissimo quodam latrone Palfuerio capto et interfecto
 omnem Isauriam liberauit populis atque urbibus Roma-
 5 nis legibus restitutis. barbarorum qui apud Isauros sunt
 uel per terrorem uel urbanitatem loca ingressus est. quae
 cum peragrasset, hoc dixit: „Facilius est ab istis locis
 6 latrones arceri quam tolli.“ ueteranis omnia illa quae
 anguste adeuntur loca priuata donauit, addens, ut eorum
 filii ab anno octauo decimo, mares dumtaxat, ad militiam
 mitterentur, ne latrocinare umquam discerent. 10
- 17 Pacatis denique omnibus Pamphylicae partibus cetera-
 rumque prouinciarum quae sunt Isauriae uicinae ad
 2 orientem iter flexit. Blemmyas etiam subegit, quorum
 captiuos Romam transmisit qui mirabilem sui uisum stu-
 3 pente p. R. praebuerunt. Copten praeterea et Ptolomai- 15
 dem urbes ereptas barbarico seruitio Romano reddidit
 4 iuri. ex quo tantum profecit ut Parthi legatos ad eum
 mitterent confitentes timorem pacemque poscentes, quos
 ille superbius acceptos magis timentes domum remisit.
 5 fertur etiam epistula illius repudiatis donis quae rex mi- 20
 serat ad Narseum talis fuisse: „Miror, te de omnibus quae
 nostra futura sunt tam pauca misisse. habeto interim om-
 nia illa quibus gaudes. quae si nos habere cupiamus, sci-
 6 mus, quemadmodum possidere debeamus.“ His acceptis
 litteris Narseus maxime territus, et eo praecipue quod 25
 Copten et Ptolomaidem conperit a Blemmyis, qui eas
 tenuerant, uindictas caesosque ad internitionem eos qui
 gentibus fuerant ante terrori.

1 in om. BP itine P¹ (c. P³) 6 hoc P¹ 8 donauit
 om. B¹ 10 latrocinari M quam discerent B¹P¹ hi quam
 P³ condiscerent S 11 pamphyliae BPM 13 blemmeas BP
 Blemas M 14 stupenti S 15 copte BP ptolomaide
 urbis BP 16 addidit M 17 parti BP 19 superius B¹
 timente B¹P¹ (c. B³P³) 20 epistura P t. Iord. rex
 Parthorum P³M 21 Narseum] seum P t. Iord. 22 sunt
 fut. sunt B¹ fuisse B¹ misisse B² 25 fort. territus est, et
 eo 26 copten B pholomaidem P¹ pthol. P³ qui erant uind.
 B¹ 27 uindictas BP¹ c. P³

Facta igitur pace cum Persis ad Thracias redit et cen- 18
tum milia Basternarum in solo Romano constituit, qui
omnes fidem seruauerunt. sed cum et ex aliis gentibus ple- 2
rosque pariter transtulisset, id est ex Gipedis Grauthun-
5 gis et Vandulis, illi omnes fidem fregerunt et occupato
bellis tyrannicis Probo per totum paene orbem pedibus
et nauigando uagati sunt nec parum molestiae Romanae
gloriae intulerunt. quos quidem ille diuersis uicibus 3
uariisque uictoriis oppressit, paucis domum cum gloria
10 redeuntibus, quod Probi euasissent manus. Haec Probus
cum barbaris gessit.

Sed habuit etiam non leues tyrannicos motus. nam 4
et Saturninum, qui orientis imperium arripuerat, uariis
proeliorum generibus et nota uirtute superauit. quo uicto
15 tanta in oriente quies fuit, ut, quemadmodum uulgo loque-
bantur, mures rebelles nullus audiret. deinde cum Pro- 5
culus et Bonosus apud Agrippinam in Gallia imperium ar-
ripuissent omnesque sibi iam Brittannias Hispanias et bra-
catae Galliae prouincias uindicarent, barbaris semet iu-
20 uantibus uicit. ac ne requiras plura uel de Saturnino uel 6
de Procuro uel de Bonoso, suo eosdem inseram libro,
pauca de isdem, *ut* decet, immo ut poscit necessitas, lo-
cuturus. unum sane sciendum est, quod Germani omnes, 7
cum ad auxilium essent rogati a Procuro, Probo seruire
25 maluerunt quam cum Bonoso et Procuro *imperare*. Gallis 8
omnibus et Hispanis ac Brittannis hinc permisit, ut uites
haberent uinumque conficerent. ipse Almam montem in
Illyrico circa Sirmium militari manu fossam lecta uite
consequit.

30 Dedit Romanis etiam uoluptates, et quidem insignes, 19

2 asternarum *BP*¹ (*c. P*³) 4 gautunnis *M* 5 blandu-
lis *BPM em. S* 8 uicius *B*¹ 9 uictorinis *B*¹ (*in P is in ras.*)
14 praeliis *B* uirtutem *BP* 19 prouinciae *B*¹ 20
saturnio *BP* 22 hisdem *BPM* ut *add. Egnat.* 24 pro
seru. *BP* Probo potius perseru. *P*³*M* 25 imperare *addidi*
(*esse add. uolg.*) 26 hispaniis *BP* permisit *B*¹ circa sir-
mium *B*² 28 uitet *BP* 29 conseruitu *BP om. M* 30 uo-
luptatis *B*

- 2 delatis etiam congiariis. triumphauit de Germanis et
Blemmyis, omnium gentium drungos usque ad quinquagenos homines ante triumphum duxit. uenationem in circo amplissimam dedit, ita ut populus cuncta diriperet.
- 3 genus autem spectaculi fuit tale: arbores ualidae per milites radicitus uulsae conexis late longeque trabibus adfixae sunt, terra deinde superiecta totusque circus ad siluae consitus speciem gratia noui uirosis effronduit. missi deinde per omnes aditus strutiones mille, mille cerui, mille apri; iam damae ibices oues ferae et cetera herbatum animalia quanta uel ali potuerunt uel inueniri. immisi deinde populares, rapuit quisque quod uoluit. edidit alia die in amphitheatro una missione centum iubatos leones, qui rugitibus suis tonitrus excitabant. qui omnes e posticis interempti sunt, non magnum praebentes spectaculum quo occidebantur. neque enim erat bestiarum impetus ille qui esse e caueis egredientibus solet. occisi sunt praeterea multi qui dirigere nolebant sagittis. editi deinde centum leopardi Libyci, centum deinde Syri; editae centum leaenae et ursi simul trecenti; quarum omnium ferarum magnum magis constat spectaculum fuisse quam gratum. edita praeterea gladiatorum paria trecenta Blemmyis plerisque pugnantibus, qui per triumphum erant ducti, plerisque Germanis et Sarmatis, nonnullis etiam latronibus Isauris.
- 20 Quibus peractis bellum Persicum parans, cum per Illyricum iter faceret, a militibus suis per insidias interemptus est. causae occidendi eius haec fuerunt: pri-

2 blemmiis *B*¹ ad] atque *B* at *P* 4 dedi *BP*¹ (*c. P*³)
6 radicibus *BPM* traubus *BP*¹ 8 noui] nobis *BPM*
et frunduit *BP* gratiam — obtulit *M* immissi *M* 9
aditos *B*¹. strociones *BP* 10 mille damae *M* ibicos *BP*
libycae *M* 12 paruit *BP* 13 die *om. P*¹ 14 tonitrua *M*
e *add. S* 15 posticis *BP* contisficiis *M* 16 cum occ.
M 17 haec esse ab eis *B*¹ esse haec ab eis *B*²*P* esse abeis
M em. Petrus Faber occissi *B* 18 uolebant *M* sediti *BP*
sed ibidem immissi centum *M* 19 lybici *BP* syriaeditae
BP syriacae *M em. S* 20 lanae *BP* lameae *M* 22 editum
*B*¹ trecenta a bl. *BPM* 28 hae fuere *M*

- mum quod numquam militem otiosum esse perpessus est.
 si quidem multa opera militari manu perfecit, dicens, an-
 nonam gratuitam militem comedere non debere. his ad- 3
 didit dictum eis graue, si umquam eueniat, salutare rei p.,
 5 breui milites necessarios non futuros. quid ille concepe- 4
 rat animo qui hoc dicebat? nonne omnes barbaras gentes
 subiecerat pedibus totumque mundum fecerat iam Ro-
 manum? „Breui, inquit, milites necessarios non habebi- 5
 mus.“ quid est aliud dicere: Romanus iam miles erit
 10 nullus. ubique regnabit, omnia possidebit secura res p.
 orbis terrarum non arma fabricabitur, non annonam 6
 praebebit, boues habebuntur aratro, equus nascetur ad
 pacem, nulla erunt bella, nulla captiuitas, ubique pax,
 ubique Romanae leges, ubique iudices nostri.
 15 Longius amore imperatoris optimi progredior quam 21
 pedestris sermo desiderat. quare addam illud quod prae-
 cipue tanto uiro fatalem properauit necessitatem. nam 2
 cum Sirmium uenisset ac solum patrium effecundari cu-
 peret *et* dilatari, ad siccandam quandam paludem multa
 20 simul milia militum posuit ingentem parans fossam, qua
 deiectis in Sauum naribus loca Sirmiensibus profutura
 siccaret. hac re moti milites confugientem eum in turrem 3
 ferratam, quam ipse speculae causa elatissimam exaedi-
 ficauerat, interemerunt anno imperii sui quinto. postea 4
 25 tamen ingens ei sepulchrum elatis aggeribus omnes pari-
 ter milites fecerunt cum titulo huius modi inciso marmori:
 „Hic Probus imperator et uere probus situs est, uictor
 omnium gentium barbararum, uictor etiam tyrannorum.“
 Conferens ego cum aliis imperatoribus principem Pro- 22

1 ociosum *BP*² ocosum *P*¹ 4 eius *BPM em. C* 7 subie-
 rat *BP* que totum *BP* quia totum *M* totumque *scripsi*
 10 regnauit *BP* possidebimus *BPM em. S* 12 boues] uo-
 bis *BPM em. S* atra *BP* aratra *M* 15 longius *om. B*
 imperatores *B* 18 sermum *BP* 19 et *om. BP* sican-
 dam *B*¹ 20 quam *BP* 21 saltum *BP* altum *M em. Closs*
 nauibus *M* 22 sicaret *B* haec perm. *B* hac perm. *P* ac
 perm. *M em. S* 23 tamquam *BP*¹ et letissimam *B*¹ et la-
 tissimam *B*² *PM em. Gr.* exaedificauit *B*² 24 quanto *B*¹
 29 conferenti mihi cum *BP*

bum omnibus prope Romanis ducibus, qua fortes, *qua*
 clementes, qua prudentes, qua mirabiles extiterunt, in-
 tellego hunc uirum aut parem fuisse aut, si non repugnat
 2 inuidia furiosa, meliorem. quinquennio enim imperii sui
 per totum orbem terrarum tot bella gessit, et quidem per 5
 se, ut mirabile sit, quemadmodum omnibus occurrerit
 3 proeliis. multa manu sua fecit, duces praeclarissimos in-
 stituit. nam ex eius disciplina Carus Diocletianus Con-
 stantius Asclepiodotus Annibalianus Leonides Cecropius
 Pisonianus Herennianus Gaudiosus Vrsinianus et ceteri, 10
 quos patres nostri mirati sunt, et de quibus nonnulli boni
 4 principes extiterunt. conferat nunc, cui placet, uiginti
 Traiani Hadrianique annos, conferat prope totidem Anto-
 ninorum. nam quid de Augusto loquar, cuius imperii an-
 nis uix potest adiuui? malos autem principes taceo. ipsa 15
 uox Probi clarissima indicat, quid se facere potuisse spe-
 23 raret, qui dixit, breui necessarios milites non futuros. ille
 2 uero conscius sui non barbaros timuit, non tyrannos. quae
 deinde felicitas emicuisset, si sub illo principe milites non
 fuissent? annonam prouincialis daret nullus, stipendia de 20
 largitionibus nulla erogarentur, aeternos thesauros habe-
 ret Romana res p., nihil expenderetur a principe, nihil a
 possessore redderetur: aureum profecto saeculum promit-
 3 tebat. nulla futura erant castra, nusquam lituus audien-
 dus, arma non erant fabricanda, populus iste militantium, 25
 qui nunc bellis ciuilibus rem p. uexat, araret, studiis in-
 cumberet, erudiretur artibus, nauigaret. adde quod nul-
 4 lus occideretur in bello. dii boni, quid tantum uos offen-
 5 dit Romana res p., cui talem principem sustulistis? eant
 nunc, qui ad ciuilia bella milites parant, in germanorum 30

1 quasi fortes *BP* qui *M* (*sic semper*) *qua ante clem. om.*
BP 3 patrem *B*¹ 9 asclepiodotos *P*¹ 10 ursianus *B*
*post Vrsinianus P*³*M add. Hercules Maximianus* 12 *post ex-*
titerunt M add. instituti sunt 13 *annoninorum B*¹ 14 *ouius*
*B*¹ anni *BPM em. Obrecht* 15 *attiui B atuiui P anni*
u. possunt credi M em. Obrecht 18 *fort. uere* 21 *largitio-*
nibus] gargitionibus B (in P l in ras.) 22 *expederetur P*¹
 23 *auream B*¹ 24 *numquam B*¹ 26 *aparet BP apparet M*
em. S 27 *nullos BP*¹ 30 *milides B*¹

necem arment dexteram fratrum, hortentur in patrum uulnera liberos et diuinitatem Probo derogent, quam imperatores nostri prudenter et consecrandam uultibus et ornandam templis *et* celebrandam ludis circensibus iudicant.

Posterius Probi uel odio uel inuidiae timore Romanam rem fugerunt et in Italia circa Veronam ac Benacum et Larium atque in his regionibus larem locauerunt. sane quod praeterire non potui, cum imago Probi in Veronensi sita fulmine icta esset ita ut eius praetexta colores mutaret, haruspices responderunt, huius familiae posteros tantae in senatu claritudinis fore ut omnes summis honoribus fungerentur. sed adhuc neminem uidimus, posterius autem aeternitatem uidentur habere, non modum.

Senatus mortem Probi grauissime accepit, aequo populus. et cum esset nuntiatum, Carum imperare, uirum bonum quidem sed longe a moribus Probi, Carini causa filii eius, qui semper pessime uixerat, tam senatus quam populus inborruit. metuebant enim unusquisque tristior principem, sed magis improbum metuebant heredem.

Haec sunt, quae de Probo cognouimus uel quae digna memoratui aestimauimus. nunc in alio libro, et quidem breui, de Firmo et Saturnino et Bonoso et Proculo dicemus. non enim dignum fuit, ut quadrigae tyrannorum bono principi miscerentur. post inde si uita suppetit, Carum incipiemus propagare cum liberis.

4 et om. BPM 6 inuidiae uel B¹ inuidiae uel B²P in uno die M em. C 7 refugerunt BP² fugerunt P¹ Romam arifugerunt M acunacum BP 9 ueronensis ita BP ueronensis fritorii situ M Veronensi sita scripsi 10 iecta B¹P iecta B² ita om. M 14 Non modo senatus Eyssenh. 15 populos B 18 senatur B 20 metuebat BP 21 hae BP pro B¹P¹ c. P³ gnouimus P¹ c. P³ 25 principe BP misceretur B¹ deinde M 26 preparare P¹ libris BP¹ (c. P³)

FLAVII VOPISCI SYRACVSII FIRMVS SATVRNINVS PROCVLVS ET BONOSVS

- 1 Minusculos tyrannos scio plerosque tacuisse aut bre-
uiter praeterisse. nam et Suetonius Tranquillus, emenda- 5
tissimus et candidissimus scriptor, Antoninū Vindicem-
que tacuit, contentus eo quod eos cursim perstrinxerat,
et Marius Maximus Auidium Marci temporibus, Albiſum
2 et Nigrum Seueri non suis propriis libris sed alienis in-
nexuit. et de Suetonio non miramur, cui familiare fuit 10
amare breuitatem. quid Marius Maximus, homo omnium
verbosissimus, qui et mythistoricis se uoluminibus impli-
cauit, num ad istam descriptionem curamque descendit?
3 atque contra Trebellius Pollio ea fuit diligentia, ea cura
in edendis bonis malisque principibus ut etiam triginta 15
tyrannos uno breuiter libro concluderet, qui Valeriani et
Gallieni nec multo superiorum aut inferiorum principum
4 fuere temporibus. quare etiam † quoque etiamsi non tamen
minima fuerit cura, ut dictis Aureliano Tacito et Floriano

1 incipit eiusdem firmus saturninus proculus et bonos *B¹P¹*
 bonosus *B²P²* 6 antoninum *BPM* uindicem tacuit —
 maximus qui auid. *BPM* Vindicemque tacuit — Maximus Aui-
 dium *scripsi* 9 scuri *BP t. Iord.* 12 mythis throricis *B*
 mythis thoricis *P¹* mythis histhoricis *P³* historicis *M* 14 at *M*
 treuis *BP* 16 uni *BP* 18 quare nobis quoque *M*

Probo etiam, magno ac singulari principe, cum dicendi essent Carus Carinus et Numerianus, de Saturnino Bonoso et Proculo et Firmo, qui sub Aureliano fuerant, non taceremus.

5 Scis enim, mi Basse, quanta nobis contentio proxime 2
fuerit cum amatore historiarum Marco Fonteio, cum ille diceret, Firmum, qui Aureliani temporibus Aegyptum occupauerat, latrunculum fuisse, non principem, contra ego mecumque Rufus Celsus et Ceionius Iulianus et Fa-
10 bius Sossianus contenderent, dicentes, illum et purpura usum et percussa moneta Augustum esse uocitatum, cum etiam nummos eius Seuerus Archontius protulit, de Graecis autem Aegyptiisque libris conuicit, illum *αὐτοκράτορα* in edictis suis esse uocatum. et illi quidem aduersum nos 2
15 contententi haec sola ratio fuit quod dicebat, Aurelianum in edicto suo non scripsisse quod tyrannum occidisset, sed quod latrunculum quendam a re p. remouisset; perinde quasi digne tanti princeps nominis debuerit tyrannum appellare hominem tenebrarium, aut non semper
20 latrones uocitauerint magni principes eos quos inuadentes purpuras necauerunt. ipse ego in Aureliani uita, prius- 3
quam de Firmo cuncta cognoscerem, Firmum non inter purpuratos habui sed quasi quendam latronem; quod idcirco dixi, ne quis me oblitum aestimaret mei. sed ne 4
25 uolumini, quod breuissimum promisi, multa conectam, ueniamus ad Firmum.

Firmo patria Seleucia fuit, tametsi plerique Graeco- 3
rum alteram tradunt, ignari, eo tempore ipso tres fuisse Firmos, quorum unus praefectus Aegypti, alter dux li-
30 mitis Africani idemque pro consule, tertius iste Zenobiae amicus ac socius, qui Alexandriam Aegyptiorum incitatus furore peruasit, et quem Aurelianus solita uirtutum sua-

6 armatore *BP* fronteio *BPM* 9 rufus *BPM* fa-
uius *BP* 12 seuerunt *B* arcontius *BPM* 13 autocra-
tora *BPM* 14 nos] non *BPM* 18 digni *BP* dignitatis pr.
nomine *M em. S* 20 uocitauerunt *BPM* 23 puratos *P¹ (c. P³)*
24 ne que *BP* 27 seleutia *BP* 29 firmus *B¹ postea*
is eras. 30 zenouiae *BP¹* 31 incitatur *B*

- 2 rum felicitate contriuit. De huius diuitiis multa dicuntur.
 nam et uitreis quadraturis bitumine aliisque medicamen-
 tis insertis domum instruxisse perhibetur et tantum ha-
 buisse de chartis ut publice saepe diceret, exercitum se
 3 alere posse papyro et glutine. Idem et cum Blemmyis 5
 societatem maximam tenuit et cum Saracenis. naues quo-
 4 que ad Indos negotiatorias saepe misit. ipse quoque di-
 citur habuisse duos dentes elephanti pedum denum, e
 quibus Aurelianus sellam constituerat facere additis aliis
 duobus, in qua Iuppiter aureus et gemmatus sederet 10
 cum specie praetextae, ponendus in templo Solis, Ap-
 peninns sortibus adductus, quem appellari uoluerat Io-
 5 uem Consulem uel Consulentem. sed eosdem dentes
 postea Carinus mulieri cuidam dono dedit, quae lectum ex
 is fecisse narratur. quia et nunc scitur et sciri apud po- 15
 6 steros nihil proderit, taceo. ita donum Indicum, Ioui opti-
 mo maximo consecratum, per deterrimum principem et
 ministerium libidinis factum uidetur *et pretium*.
 4 Fuit tamen Firmus statura ingenti, oculis foris emi-
 nentibus, capillo crispo, fronte uulnerata, uultu nigriore, 20
 reliqua parte corporis candidus sed pilosus atque hispi-
 2 dus, ita ut eum plerique Cyclopem uocarent. carne multa
 uescebatur, struthionem ad diem comedisse fertur. uini
 non multum bibit, aquae plurimum, mente firmissimus,
 neruis robustissimus, ita ut Tritanum uinceret, cuius 25
 3 Varro meminit. nam et incudem superpositam pectori con-
 stanter aliis tundentibus pertulit, cum ipse reclinis ac re-
 supinus et curuatus in manus penderet potius quam iace-

2 uitumine *BP*¹ 3 introduxisse *BPM em. Vrsinus* 4
 cartis *BP* 5 papyra *BP* glutino *M* 6 tenuis et *BP*¹
 tenuisset *P*³ 7 negotiariis *B* negotiatoriis *P* post quoque
BP add. ipse perhibetur, an in uersum sup. sunt transponendi et
 scribendum tenuisse perhibetur? 8 elephatinos *P*³ de-
 nique *B*¹ 9 aditis *BP* 11 aponinis *C* 12 sordibus *B*¹
 additis *BPM* adductus *scripsi (Eyssenh.)* 15 his *BPM* 16
 domum *BP* 18 libiunis *P*¹ et om. *BPM* 19 inminen-
 tibus *B*¹ 24 ibit *B*¹ 25 trianum *B*¹*P*¹ tritannum *B*² tri-
 tanum *P*² trinarium *M* 26 Varro Aelius *M* suppositam *B*
 27 studentibus *BP* reclinus *M* ruspinus *B*

ceret. fuit tamen ei contentio cum Aureliani ducibus ad
bibendum, si quando eum temptare uoluissent. nam qui- 5
dam Burburus nomine de numero uexillariorum, notissi-
mus potator, cum ad bibendum eundem prouocasset, si-
5 tulas duas plenas mero duxit et toto postea conuiuio
sobrius fuit; et cum ei Burburus diceret: „Quare non
faeces bibisti?“ respondit ille: „Stulte, terra non bibi-
tur.“ Leuia persequimur, cum maiora dicenda sint.

Hic ergo contra Aurelianum sumpsit imperium ad de- 5
10 fendendas partes, quae supererant Zenobiae. sed Aure-
liano de Thraciis redeunte superatus est. multi dicunt, 2
laqueo eum uitam finisse: aliud edicto suo ostendit *Aure-
lianus*. namque cum eum uicisset, tale edictum Romae
proponi iussit:

15 „Amantissimo sui populo Romano Aurelianus Augu- 3
stus salutem dicit.

Pacato undique gentium toto qua late patet orbe ter-
rarum Firmum etiam latronem Aegyptium, barbaricis mo-
tibus aestuantem et feminei propudii reliquias colligentem,
20 ne plurimum loquar, fugauimus obsedimus cruciauimus
et occidimus. nihil est, Romulei Quirites, quod timere 4
possitis. canon Aegypti, qui suspensus per latronem in-
probum fuerat, integer ueniet. sit uobis cum senatu con- 5
cordia, cum equestri ordine amicitia, cum praetorianis
25 adfectio. ego efficiam, ne sit aliqua sollicitudo Romana.
uacate ludis, uacate circensibus. nos publicae necessita- 6
tes teneant, uos occupent uoluptates. quare sanctissimi
Quirites,“ et reliqua.

Haec nos de Firmo cognouisse, scire debuisti, sed 6
30 digna memoratu. nam ea quae de illo Aurelius Festiuus, 2
libertus Aureliani, singillatim rettulit si uis cognoscere,
eundem oportet legas, maxime cum dicat, Firmum eun-

1 contio <i>B</i>	ducabus <i>B</i> ¹	2 eius <i>BP</i>	uoluisset <i>BP</i>
4 saitias <i>BP</i>	9 hinc <i>B</i> ¹	10 superant <i>B</i> ¹	11 Thra-
ciis] Carris <i>M</i>	superatur <i>B</i> ¹	12 dictis sui <i>B</i>	dictis suis
<i>P</i> edictis suis <i>M</i>	edicto suo <i>scripsi</i>	Aurelianus <i>om. BPM</i>	
17 lata <i>BP</i>	19 colligendum <i>BP</i>	22 egypti <i>B</i>	23 de-
buistis <i>B</i> ²	32 oportebat <i>B</i> ¹		

dem inter crocodillos, unctum crocodillorum adipibus,
 natasse et elephantum rexisse et hippopotamo sedisse et
 sedentem ingentibus strutionibus uectum esse et quasi
 3 uolitassee. sed haec scire quid prodest? cum et Liuius et
 Sallustius taceant res leues de is quorum uitam ar- 5
 4 ripuerunt. non enim scimus, quales mulos Clodius
 habuerit aut mula's Titus Annius Milo, aut utrum Tusco
 equo sederit Catilina an Sardo, uel quali clamide Pom-
 5 peius usus fuerit purpura. quare finem de Firmo facie-
 mus uenientes ad Saturninum, qui contra Probum impe- 10
 rium sibimet in orientis partibus uindicauit.

7 Saturninus oriundo fuit Gallus, ex gente hominum
 inquietissima et auida semper uel faciendi principis uel
 2 imperii. huic inter ceteros duces, quod uere summus uir
 esset certe uideretur, Aurelianus limitis orientalis duca- 15
 tum dedit, sapienter praeci piens, ne umquam Aegyptum
 3 uideret. cogitabat enim, quantum uidemus, uir prudentis-
 simus Gallorum naturam et uerebatur, ne, si perturbidam
 ciuitatem uidisset, quo eum natura ducebat, eo societate
 4 quoque hominum duceretur. sunt enim Aegyptii, ut satis no- 20
 sti, uiri uentosi furibundi iactantes iniuriosi atque adeo uani
 liberi nouarum rerum usque ad cantilenas publicas cu-
 pientes uersificatores epigrammatarii mathematici haru-
 5 spices medici. nam sunt Christiani Samaritae et quibus
 praesentia semper tempora cum enormi libertate dis- 25
 6 pliceant. Ac ne quis mihi Aegyptiorum irascatur et meum
 esse credat quod in litteras rettuli, Hadriani epistolam

2 hippopotamos edisse *BPM em. Turnebus* 3 strucionibus *BP* 5 his *BPM* uita *BPM em. S* 8 catillino *B* catillina *P* 9 purpura *del. Eyssenh.* 12 Saturninus in *BP* colore rubro pictum De Saturnino. Saturninus oriundus fuit Gallis *M* 13 uel ante fac. om. *B¹* 14 imperii *BPM conieci* interimendi uerisset *BP* (quos uere scire *M*) uir esset scripsi 15 uiderentur *BP* 16 egyptum *B* (sic per hoc cap. et duo seqq.) 18 praeturb. *BP* 19 e *BPM* eo *S* 21 uiri] uenti *BP* uasi *BP* auidi nou. r. *M* 24 eis *BPM* sunt scripsi cristiani *B* (semper) *P* (exceptis duobus locis c. 8 § 4 et § 7)

ponam ex libris Phlegontis liberti eius proditam, ex qua penitus Aegyptiorum uita detegitur.

„Hadrianus Augustus Seruiano consuli salutem. 8

Aegyptum, quam mihi laudabas, Seruiane carissime,
 5 totam didici leuam pendulam et ad omnia famae momenta uolitantem. illic qui Serapem colunt Christiani sunt et deuoti sunt Serapi qui se Christi episcopos dicunt, nemo illic archisynagogus Iudaeorum, nemo Samarites, nemo Christianorum presbyter non mathematicus, non haruspex,
 10 non aliptes. ipse ille patriarcha cum Aegyptum uenerit, 4 ab aliis Serapidem adorare, ab aliis cogitur Christum. genus hominum seditiosissimum uanissimum iniuriosissimum, ciuitas opulenta diues fecunda in qua nemo uiuat otiosus. alii uitrum conflant, aliis charta conficitur, alii
 15 linifiones, omnes certe cuiuscumque artis et uidentur et habentur. podagrosi quod agant habent, habent [cesi quod agant habent] caeci quod faciant, ne chiragrīci quidem aput eos otiosi uiuunt. unus illis deus nummus est. hunc
 20 Christiani, hunc Iudaei, hunc omnes uenerantur et gentes. et utinam melius esset morata ciuitas, digna profecto quae pro sui fecunditate, quae pro sui magnitudine totius Aegypti teneat principatum. huic ego cuncta concessi, uetera priuilegia reddidi, noua sic addidi ut praesenti gratias
 25 agerent. denique ut primum inde discessi, et in filium meum Verum multa dixerunt, et de Antinoo quae dixerint, comperisse te credo. nihil illis opto, nisi ut suis pullis alantur, quos quemadmodum fecundant, pudet dicere. Calices tibi allassontes uersicolores transmissi, quos mihi 10

1 romam *BPM* inseram uel ponam (cf. c. 12, 6) scripsi exerc. crit. p. 21 promam *Eyssen*. et *B* flegontis *BP* 6 illa *BP* illi *M em. C* 8 iudeorum *BP* 9 presbiter *BP* 10 aliptas *BP* 11 cogita *B* cristum *B* 14 conflant *B* ab aliis *M* cartha *BPM* conficitur *BP* alii *add. S* 15 omnes certe linifiones *BPM* transposuit *S* 16 habent *BM* cesi quod agant habent *iecit S* 18 nullus *BP om. M em. Lehrs* ap. *Friedlaenderum „Darstellungen“ II p. 208* 19 iudei *B* 21 quae pro *om. M* funditate *BP* profunditate *M* fecunditate *Reg.* 22 teneant *BP t. Iord.* 25 antonino *BPM em. Egnat.* 28 allassenas *B* uersicoloris transmissi *B* id est uers. *S*

sacerdos templi obtulit, tibi et sorori meae specialiter dedicatos; quos tu uelim festis diebus conuiuisti adhibeas. caueas tamen, ne his Africanus noster indulgenter utatur."

- 9 Haec ergo cogitans de Aegyptiis Aurelianus iusserat, ne Saturninus Aegyptum uideret, et mente quidem diuina. 5
nam ut primum Aegyptii magnam potestatem ad se uenisse uiderunt, statim clamauerunt: „Saturnine Auguste, 2
di te seruent!" et ille quidem, quod negari non potest, uir sapiens de Alexandrina ciuitate mox fugit atque ad 3
Palaestinam rediit. ibi tamen cum cogitare coepisset, tutum sibi non esse, si priuatus uiueret, deposita purpura ex simulacro Veneris cyclade uxoriam militibus circumstan- 10
tibus amictus et adoratus est. auum meum saepe dicentem audiui, se interfuisse, cum ille adoraretur. „flebat", inquit, „et dicebat: „Necessarium, si non adroganter dicam, 15
res per uirum perdidit. ego certe instauraui Gallias, ego a Mauris possessam Africam reddidi, ego Hispanias pacavi. sed quid prodest? omnia haec adfectato semel honore perierunt."
- 10 Et cum eum animarent uel ad uitam uel ad imperium, 20
qui amicuuerunt purpuram, in haec uerba disseruit: 2
„Nescitis, amici, quid mali sit imperare. gladii seta pendentes ceruicibus imminent, hastae undique, undique spicula. ipsi custodes timentur, ipsi comites formidantur. non cibus pro uoluptate, non iter pro auctoritate, non 25
3 bella pro iudicio, non arma pro studio. adde, quod omnis aetas in imperio reprehenditur: senex est quispiam? inhabilis uidetur; adulescens? est furiosus. iam quid amabilem omnibus Probum dico? cui cum me aemulum esse cupitis, cui libens cedo et cuius dux esse cupio, in ne- 30

praestare tamen uidetur uersicolores omnino eicere 3 tantum
B¹ 9 ciuitatem B mox add. B² 10 palaestinam BP
12 conclude BP¹ cum add. P³ cum chlamyde M 14 audi B¹
16 perducit B¹ 21 amugierunt BP quia induerunt M
em. C disserui B (in P it in ras.) 22 gladiis et a pendentibus BP 25 inter BP 28 additur his et furore BPM (in qua furor). adulescens? est furiosus scripsi 29 cui memulum BP cui me aemulum M cum add. S mulum P¹ c. P³
30 in me nec. B

cessitatem mortis me trahitis. habeo solatium mortis: solus perire non potero.“ Marcus Saluidienus hanc ipsius 4 orationem uere fuisse dicit, et fuit re uera non parum literatus. nam et in Africa rhetoricae operam dederat, Romae frequenter pergulas magistrales.

Et ne longius progrediar, dicendum est, quod praeci- 11 pue ad hunc pertinet, errare quosdam et putare, hunc esse Saturninum qui Gallieni temporibus imperium occupauit, cum is longe alius sit et Probo paene nolente sit 10 occisus. fertur autem Probus et clementes ad eum litteras saepe misisse et ueniam esse pollicitum, sed milites, qui cum eo fuerant, non credidisse. obsessum denique 3 in castro quodam ab is quos Probus miserat inuito Probo esse iugulatum.

Longum est friuola quaeque conecere, odiosum dicere, 4 quali statura fuerit, quo corpore, quo decore, quid biberit, quid comederit, ab aliis ista dicantur quae prope ad exemplum nihil prosunt. nos ad ea quae sunt dicenda redeamus.

Proculo patria Albingauni fuere, positi in Alpibus 12 maritimis. domi nobilis sed maioribus latrocinantibus atque adeo pecore ac seruis et is rebus quas abduxerat satis diues. fertur denique eo tempore quo sumpsit imperium duo milia seruorum suorum armasse. huic uxor uirgo, 3 quae illum in hanc praecipitauit dementiam, nomine Samso, quod ei postea inditum est, nam antea Vituriga nominata est. filius Herennianus, quem et ipsum, si quinquennium impleisset, ita enim loquebatur, dicasset imperio. homo, quod negari non potest idemque for- 5

4 rectorio BP 5 frequentauerant pergula ministrales
BP 6 ut ne BP 7 hanc B¹ ad hunc B² quosdam scio
M 9 his BP fuit M a probo P t. Iord. poene uolens BPM 12 erant P¹ 13 his BPM 15 fribola B
odiosus BP et odiosum M 20 Proculus litteris atris maiusculis pictum in BP alhingatuni B (in P inter a et u ras.) 21
nobiles BPM 22 his BPM 25 clementiam B 26 Sampso M 28 quennium P¹ dicasset] an designasset? cf. Max. 7
29 potest optimus M eidemque BP

tissimus, ipse quoque latrociniiis adsuetus, qui tamen armatam semper egerit uitam. nam et multis legionibus tribunus praefuit et fortia edidit facta. Et quoniam minima quaeque iocunda sunt atque habent aliquid gratiae cum leguntur, tacendum non est quod et ipse gloriatur in quadam sua epistola, quam ipsam melius est ponere quam de ea plurimum dicere.

„Proculus Maeciano adfini salutem dicit.

Centum ex Sarmatia uirgines cepi. ex his una nocte decem iniui; omnes tamen, quod in me erat, mulieres intra dies quindecim reddidi.“

Gloriatur, ut uides, rem ineptam et satis libidinosam atque inter fortes se haberi credit, si criminum densitate coalescat.

Hic tamen cum etiam post honores militares se probe libidinoſe tamen fortiter ageret, hortantibus Lugdunensibus, qui et ab Aureliano grauiter contusi uidebantur et Probum uehementissime pertimescebant, in imperium uocitatus est, ludo paene ac ioco, ut Onesimus dicit, quod quidem aput nullum alium repperisse me scio. nam cum in quodam conuiuio ad latrunculos luderetur, atque ipse decies imperator exisset, quidam non ignobilis scurra „Aue“ inquit, Auguste“ adlataque lana purpurea umeris eius iunxit eumque adorauit; timor inde consciorum atque inde iam exercitus temptatio et imperii. nihilum tamen Gallis profuit, nam Alamannos, qui tunc adhuc Germani dicebantur, non sine gloriae splendore contriuit, numquam aliter quam latrocinandi pugnans modo. Hunc tamen Probus fugatum usque ad ultimas terras et cupientem in Francorum auxilium uenire, a quibus originem se trahere ipse dicebat, ipsis proidentibus Francis, quibus familiare est ridendo fidem frangere, uicit et interemit. Posterius eius etiam nunc apud Albingaunos

3 forti *B*¹ 5 et om. *B* 7 metiano *BM* maetiano *P* Maeciano scripsi (*Eyssen*h.) 9 armatia *BPM* coepi *B* 10 iniui *BP* militares cum se *BPM* cum eiecit uolg. 16 reget *BP* 19 poene *B* 22 ignobiles *B*¹*P* 23 purpurea *B*¹*P* 24 uinexit *B* uinxit *P* 33 capud galb. *B*¹

agunt, qui ioco solent dicere, sibi non placere esse uel principes uel latrones. Haec digna memoratu de Proculo 6 didicisse me memini. ueniamus ad Bonosum, de quo multo minora condidi.

5 Bonosus domo Hispaniensi fuit, origine Brittannus, 14
Galla tamen matre, ut ipse dicebat rhetoris filius, ut
ab aliis comperi paedagogi litterarii. paruulus patrem
amisit atque a matre fortissima educatus litterarum nihil
didicit. militauit primum inter ordinarios, deinde inter 2
equites; duxit ordines, tribunatus egit, dux limitis Re-
tici fuit, bibit, quantum hominum nemo. de hoc Aurelia- 3
nus saepe dicebat: „Non ut uiuat natus est, sed ut bibat“,
quem quidem diu in honore habuit causa militiae. nam 4
si quando legati barbarorum undecumque gentium uenis-
sent, ipsi propinabantur, ut eos inebriaret atque ab his
per uinum cuncta cognosceret. ipse quantumlibet bibisset,
semper securus et sobrius et, ut Onesimus dicit, scriptor
uitae Probi, adhuc in uino prudentior. habuit praeterea 5
rem mirabilem, ut quantum bibisset tantum mingeret,
neque umquam eius aut pectus aut uenter aut uesica gra-
uaretur.

Hic idem, cum quodam tempore in Reno Romanas lu- 15
sorias Germani incendissent, timore ne poenas daret,
sumpsit imperium, idque diutius tenuit quam merebatur.
5 nam longo grauique certamine a Probo superatus la- 2
queo uitam finiuit, cum quidem iocus extitit, amphoram
pendere, non hominem. Filios duos reliquit, quibus am- 3
bobus Probus pepercit, uxore quoque eius in honore ha-
bita et usque ad mortem salario praestito. fuisse enim di- 4
citur, ut et auus meus dicebat, femina singularis exempli
et familiae nobilis, gentis tamen Gothicae; quam illi Au-
relianus uxorem idcirco dederat ut per eum a Gothis

1 placere <i>B</i> ¹	3 memni <i>P t. Iord.</i>	5 Bonosus <i>litt. atris</i>
<i>maiusc. pictum in BP</i>	6 rethoris <i>BP</i>	10 militis <i>BP M</i>
ipsis propinabat <i>M</i>	17 nescimus <i>BP</i>	15
mingeretur <i>B</i> ² <i>P</i>	20 graueretur <i>BP</i> ¹	19 mangeretur <i>B</i> ¹
<i>em. Gr.</i>	23 non ante diutius <i>add. B</i> ²	22 luxorias <i>BP (M)</i>
28 uxorem <i>BP</i>	31 tamen <i>om. M</i>	penas <i>B</i> paenas <i>P</i>

5 cuncta cognosceret. erat enim illa uirgo regalis. Extant litterae ad legatum Thraciarum scriptae de his nuptiis et donis, quae Aurelianus Bonoso dari nuptiarum causa iussit, quas ego inserui:

6 „Aurelianus Augustus Gallonio Auito salutem.

Superioribus litteris scripseram, ut optimates Gothicas apud Perinthum conlocares, decretis salariis, non ut singulae acciperent, sed ut septem simul unum conuiuium haberent. cum enim diuisae accipiunt, et illae parum sumunt, et res p. plurimum perdit. nunc tamen, quoniam placuit Bonoso Hunilam dari, dabis ei iuxta breuem infra scriptum omnia quae praecipimus; sumptu etiam publico nuptias celebrabis.“

8 Breuis munerum fuit: „Tunicas palliolatas ianthinas subsericas, tunicam auro clauatam subsericam librilem unam, interulas dilores duas et reliqua quae matronae conueniunt. ipse dabis aureos Philippeos centum, argentarios Antoninianos mille, aeris sestertium decies.“

9 Haec me legisse teneo de Bonoso. et potui quidem horum uitam praeterire quos nemo quaerebat, attamen, ne quid fidei deesset, etiam de his quae didiceram intimanda curavi. supersunt mihi Carus Carinus et Numerianus, nam Diocletianus et qui secuntur stilo maiore dicendi sunt.

2 trachiarum *P* 5 gallonia *BP*¹ (a postea eras.) galloni
M 6 ut] aut *B*¹ 7 apud] aut *B* perintum *P*¹
8 singuli *BPM* conuiuium *B*¹*P*¹ (corr. *P*³) 11 breue *M*
14 numerum *B* numerus *M* pulliolatas *B* iacethinas *B* hyacinthinas *P*³*M* 15 post subsericas numerum excidisse censet *Eyssen*h. librilem non intellego. an uirilem? cf. Gall. 16 Aurel. 12 18 sertertium *P*¹ 20 adtamen *BP* 21 didicerant *B* 22 carus om. *B*¹ in *M* desunt uu. et Numerianus, nam Diocl. — Car. 4 delegabant. ego uero

FLAVII VOPISCI SYRACVSII

CARVS ET CARINVS

ET NVMERIANVS

Fato rem p. regi eamque nunc ad summum euehi, nunc 1
 5 ad minima retrahi, Probi mors satis prodidit. nam cum ducta 2
 per tempora uariis uel erecta motibus uel adflicta, nunc tem-
 pestate aliqua nunc felicitate uariata omnia prope passa esset
 quae patitur in homine uno mortalitas, uidebatur post diuer-
 sitatem malorum iam secuta continuata felicitate mansura
 10 post Aurelianum uehementem principem Probo ex sen-
 tentia senatus ac populi leges et gubernacula temperante.
 sed ruina ingens uel naufragii modo uel incendii accensis 3
 fataliter militibus sublato e medio tali principe in eam de-
 sperationem uotum publicum redegit ut timerent omnes
 15 Domitianos Vitellios et Neronas. plus enim timetur de in- 4
 certis moribus principis quam speratur, maxime in ea
 re p. quae recentibus confossa uulneribus Valeriani capi-
 titutatem, Gallieni luxuriam, triginta etiam prope tyranno-
 rum *conluuionem* caesa ciuiliu membra sibimet uindi-
 20 cantium perpessa maeruerit.

1 incipit eiusdem carus et cari et numerianus feliciter BP
 ad constantinum aug. P³ add. 6 erectam — adflicta BP
 8 mortalitatis B diuersitamen B diuersitar P¹ 9 mensura
 BP¹ 10 uehementer B 11 leges et gub. senatus ac populo
 BP 13 e om. BP 17 resp. B 18 luxuriam BP 19 col-
 luuionem add. Richter p. 28 tyrannorum collisionibus caesa ci-
 uilium bellorum membra sibimet eam uind. P³ probra scribit
 pro prope Eyssenh. tyrannorum B 20 meruerit BP

2 Nam si uelimus ab ortu urbis repetere, quas uarietates
 sit passa Romana res p., inueniemus, nullam magis uel bonis
 2 floruisse uel malis laborasse. et, ut a Romulo incipiam, uero
 patre ac parente rei p., quae illius felicitas fuit? qui fundauit
 constituit roborauitque rem p. atque unus omnium con- 5
 3 ditorum perfectam urbem reliquit? quid deinde Numam
 loquar? qui frementem bellis et grauidam triumphis ciui-
 4 tatem religione muniuit. uiguit igitur usque ad Tarquinii
 Superbi tempora nostra res p., sed passa tempestatem de
 5 moribus regiis non sine graui exitio semet ulta est. ado-
 leuit deinde usque ad tempora Gallicani belli, sed quasi
 quodam mersa naufragio capta praeter arcem urbe plus
 6 prope mali sensit quam habuerat boni. reddidit se deinde
 in integrum, sed eousque grauata est Punicis bellis ac
 terrore Pyrrhi ut mortalitatis mala praecordiorum timore 15
 3 sentiret. creuit deinde uicta Carthagine trans maria mis-
 sis imperiis, sed socialibus adfecta discordiis extenuato feli-
 citatis sensu usque ad Augustum bellis ciuilibus adfecta con-
 senuit. per Augustum deinde reparata, si reparata dici pot-
 2 est libertate deposita. tamen utcumque, etiamsi domi tri- 20
 stis fuit, apud exterarum gentes effloruit; passa deinceps tot
 3 Neronum per Vespasianum extulit caput. nec omni Titi
 felicitate laetata, Domitiani uulnerata inmanitate per Ner-
 uam atque Traianum usque ad Marcum solito melior
 4 Commodi ueritas et crudelitate lacerata est. nihil post 25
 haec praeter Seueri diligentiam usque Alexandrum Ma-
 5 maeae sensit bonum. longum est quae secuntur uni-
 uersa conecere: uti enim principe Valeriano non potuit
 6 et Gallienum per annos quindecim passa est. inuidit

4 post felicitas in BP c. 13 Augustum — fuisse c. 15 inter-
 missa sunt. quod B¹ 5 uinus B¹ 8 regionē B regione
 P¹ (c. P³) 12 quadam BP 13 tumebat BP tum habebat
 Gr. habuerat scripsi (quam adhuc boni habuerat C) 15 pyrrhi
 BP per mortalitatis mala B fort. prope mort. m. timo-
 rem B¹ 17 felicitatis BP¹ (c. P³) 19 reperta B¹ 22 ue-
 spasionum B capud BP 23 letitia B¹ domiciani BP²
 domicia P¹ 25 nihil BP nihil scripsi (Eyssenh.) 26 usque
 ad P³ 27 mameae BP

Claudio longinquitatem imperii amans uarietatum semper et prope inimica fortuna iustitiae. sic enim Aurelianus 7 occisus est, sic Tacitus absumptus, sic Probus caesus, ut appareat, nihil tam gratum esse fortunae, quam ut ea 5 quae sunt in publicis actibus euentuum uarietate mutentur. sed quorsum talibus querellis et temporum casibus detinemur? ueniamus ad Carum, medium, ut ita dixerim, uirum et inter bonos magis quam inter malos principes conlocandum et longe meliorem, si Carinum non reliquisset heredem.

Cari patria sic ambigue a plerisque proditur, ut prae 4 summa uarietate dicere nequeam, quae illa uera sit. One- 2 simus enim, qui diligentissime uitam Probi scripsit, Romae illum et natum et eruditum sed Illyricianis parentibus fuisse contendit. sed Fabius Ceryllianus, qui tem- 3 pora Cari Carini et Numeriani solertissime persecutus est, neque Romae sed in Illyrico genitum, neque Pannoniis sed Poenis parentibus adserit natum. in epheme- 4 ride quadam legisse memini, Carum Mediolanensem fuisse, 20 sed auo iuri Aquileiensi ciuitatis insertum. ipse, quod 5 negari non potest, ut epistula eius indicat, quam pro consule ad legatum suum scripsit, cum eum ad bona hortaretur officia, Romanus uult uideri.

Epistula Cari:

25 „Marcus Aurelius pro consule Ciliciae Iunio legato suo.

Maiores nostri, Romani illi principes, in legatis creandis hac usi sunt consuetudine ut morum suorum specimen per eos ostenderent quibus rem publicam delegabant. ego uero, si ita non esset, aliter non fecissem, 7

1 longinquitatem BP prope et semper BP semper et
prope scripsi 2 sic] fit BP¹ (c. P³) 6 quorsum B 9 re-
linquisset BP 11 Cari maiusculis litt. exaratum in BP ut
praesumpte grauitate BP em. Obr. 12 nequeante BP sint
BP 15 fauius BP¹ 17 pannonis B¹ 20 set lauo B¹ ab
auo C iuria aq. BP ipse se BP 25 manslius ualerius
BP em. C cilicio B 28 diligebant BP 29 non ante es-
set om. B¹

specialiter te iuuante non fallar. fac igitur, ut maioribus nostris, id est Romanis non discrepemus uiris.“

8 Vides, tota epistula maiores suos Romanos illum uelle
5 intellegi. indicat et oratio eius ad senatum data istam generis praerogatiuam. nam cum primum imperator esset
creatus, sic ad senatorium ordinem scripsit. inter cetera:
2 „Gaudendum est itaque, p. c., quod unus ex uestro ordine, uestri etiam generis imperator est factus. quare adnitemur, ne meliores peregrini quam uestri esse uideantur.“ hoc quoque loco satis clarum est, illum uoluisse
3 intellegi se esse Romanum, id est Roma oriundum. 10

4 Hic igitur per ciuiles *et* militares gradus, ut tituli statuarum eius indicant, praef. praet. a Probo factus tantum sibi apud milites amoris locauit ut interfecto Probo tanto principe solus dignissimus uideretur imperio. 15

6 Non me praeteriit, suspicatos esse plerosque et eos in fastos retulisse, Cari factione interemptum Probum, sed neque meritum Probi erga Carum neque Cari mores id credi patiuntur, simul quia Probi mortem et acerrime et
2 constantissime uindicauit. Quid autem de eo Probus senserit, indicant litterae de eius honoribus ad senatum datae. 20

„Probus Augustus amantissimo senatui suo salutem dicit.“

Inter cetera: „Felix autem esset nostra res p., si, qualis Carus est aut plerique uestrum, plures haberem in
9 actibus conlocatos. quare equestrem statuam uiro morum ueterum, si uobis placeat, decernendam censeo, addito eo ut publico sumptu [uel] eidem exaedificetur domus marmoribus a me delatis. decet enim nos talis integritatem remunerari uiri“ et reliqua. 30

7 Ac ne minima quaeque conectam et ea quae apud alios poterunt inueniri, ubi primum accepit imperium,

1 feci aliter si *BP* specialiter scripsi 8 adnitemini *BPM*
adnitemur *Req.* (*fort.* adnitebimur) 12 et *om.* *BPM* 14
amores *BPM* locauit] *fort.* conciliauit aut conciuuit 15
dignissimis *B*¹ dignissimu *P*¹ 17 fasto *BP*¹ (*c.* *P*³) 18
neque] quod *BPM* 24 autem *om.* *M* 26 statuo *BP*¹
27 placet *M* 28 uel *del.* *C* etiam *B*¹ eidem *B*²

consensu omnium militum bellum Persicum, quod Probus
 parabat, adgressus est liberis Caesaribus nuncupatis, et
 ita quidem ut Carinum ad Gallias tuendas cum uiris lectis-
 simis destinaret, secum uero Numerianum, adulescentem
 5 cum lectissimum tum etiam disertissimum, duceret. et 2
 dicitur quidem saepe dixisse, se miserum, quod Carinum
 ad Gallias principem mitteret, neque illa aetas esset Nu-
 meriani ut illi Gallicanum, quod maxime constantem prin-
 cipem quaerit, crederetur imperium. sed haec alias. nam 3
 10 extant etiam litterae Cari, quibus aput praefectum suum de
 Carini moribus queratur, ut appareat uerum esse quod
 Onesimus dicit, habuisse in animo Carum, ut Carino Cae-
 sareanum abrogaret imperium. sed haec, ut diximus, 4
 alias in ipsius Carini uita dicenda sunt. nunc ad ordinem
 15 reuertemur.

Ingenti apparatu et totis uiribus Probi profligato 8
 magna ex parte bello Sarmatico, quod gerebat, contra
 Persas profectus nullo sibi occurrente Mesopotamiam Ca-
 rus cepit et Ctesifontem usque peruenit occupatisque Per-
 20 sis domestica seditione imperatoris Persici nomen emeruit.
 uerum cum auidus gloriae, praefecto suo maxime urgente, 2
 qui et ipsi et filio eius quaerebat exitium cupiens im-
 perare, longius progressus esset, ut alii dicunt morbo, ut
 plures fulmine interemptus est. negari non potest, eo 3
 25 tempore quo periit tantum fuisse subito tonitruum ut
 multi terrore ipso exanimati esse dicantur. cum igitur
 aegrotaret atque in tentorio iaceret, ingenti exorta tem-
 pestate inmani coruscatione, inmaniore, ut diximus, toni-
 tru exanimatus est. Iulius Calpurnius, qui ad memoriam 4

1 concessu *BP* persiccum *B¹P* 4 cum se *B* Nume-
 rianum — quod Carinum *om. M* adulescentem *BP³* adulicen-
 tem *P¹* (adulescentem *P¹ t. Iord.*) 6 quod] ut *P¹* 7 ue-
 tas *B¹* 10 extans *B* iam *BP.M* etiam *em. C* 11 quae-
 ratur *BP* queritur *M* 12 ut] aut *B¹* 14 in uita Carini *M*
 15 reuertamur *M* 16 totius *BP* 17 magno *BP¹*
 18 mesopotamia *B* 19 tesifontem *BP(M)* 20 persi *BP.M*
 21 profecto *BP* iurgante *BP.M* *emend. in misc. obseru.*
 (*Eyssenh.*) 22 filii *BPM* filio scripsi 26 examinati *B*
 29 examinatus *B* iub. *B* iubius *M* Iunius *M* capur-

dictabat, talem ad praefectum urbis super morte Cari epistulam dedit

- 5 Inter cetera: „Cum, inquit, Carus, princeps noster
uere carus, aegrotaret, tanti turbinis subito exorta tempe-
estas est ut caligarent omnia, neque alter alterum nosce- 5
ret; coruscationum deinde ac tonitruum in modum fulgu-
rum igniti sideris continuata uibratio omnibus nobis
6 ueritatis scientiam sustulit. subito enim conclamatum est,
imperatorem mortuum, et post illud praecipue tonitruum
7 quo cuncta territa erant. his accessit quod cubicularii do- 10
lentes principis mortem incenderunt tentorium. unde post
fama emersit, fulmine interemptum eum quem, quantum
scire possimus, aegritudine constat absumptum.“
- 9 Hanc ego epistulam idcirco indidi quod plerique di-
cunt, uim fati quandam esse, ut Romanus princeps Ctesi- 15
fontem transire non possit, ideoque Carum fulmine ab-
sumptum quod eos fines transgredi cuperet qui fataliter
2 constituti sunt. sed sibi habeat artes suas timiditas, cal-
3 canda uirtutibus. licet plane ac licebit, *ut* per sacratissi-
mum Caesarem Maximianum constitit, Persas uincere at- 20
que ultra eos progredi, et futurum reor, si a nostris non
deseratur promissus numinum fauor.
- 4 Bonum principem Carum fuisse, cum multa indicant
tum illud etiam quod statim *ut* est adeptus imperium,
Sarmatas adeo morte Probi feroces ut inuasuros se non 25
solum Illyricum sed Thracias quoque Italiamque minaren-
tur, ita †sic inter bella pariendi contudit, ut paucissimis
diebus Pannonias securitate donauerit occisis Sarmatarum
sedecim milibus, captis diuersi sexus uiginti milibus.

nius *BP t. Iord.* calphurnius *P³* 4 et tanti *BPM* 5 cali-
garet *M* alter alterum] alterutrum *BP* 9 tonitruum *BPM*
10 contra *P¹* cuncta *P²* terrauerat *B* terruerat *PM* ter-
rita erant *scripsi* 11 fuit *BP om. M* post *scripsi* 13 possu-
mus *M* 14 inditi *B¹P¹* 19 ut *addidi* 20 constitit *om. M*
uicere *B¹* 24 ut *addidi* 25 sarmatis *BP* 27 ita inter
bella patiendo *uolg. sed patiendo non conuenit cum seqq. fort.*
ita scienter bellum gerendo contudit 29 militibus *BP¹ (ut*
uid.) sexsus *BP*

Haec de Caro satis esse credo. ueniamus ad Numeri- 10
anum. huius et iunctior patri et admirabilior per socerum
suum facta uidetur historia. et quamuis Carinus maior
aetate fuerit, prior etiam Caesar a patre sit nuncupatus,
5 tamen necesse est, ut prius de Numeriano loquamur, qui
patris secutus est mortem, post de Carino, quem uir rei
p. necessarius Augustus Diocletianus habitis conflictibus
interemit.

Numerianus, Cari filius moratus egregie et uere di- 11
10 gnus imperio, eloquentia etiam praepollens, adeo ut pu-
blice declamauerit, feranturque illius scripta nobilia, de-
clamationi tamen magis quam Tulliano adcommodatiora
stilo. uersu autem talis fuisse praedicatur ut omnes poe- 2
tas sui temporis uicerit. nam et cum Olympio Nemesiano
15 contendit, qui ἀλιευτικὰ κυνηγετικὰ et ναυτικὰ scri-
psit inque omnibus colonis inlustratus emicuit, et Aure-
lium Apollinarem iamborum scriptorem, qui patris eius
gesta in litteras rettulit, isdem quae recitauerat editis ue-
luti radio solis obtexit. huius oratio fertur ad senatum 3
20 missa tantum habuisse eloquentiae ut illi statua non quasi
Caesari sed quasi rhetori decerneretur, ponenda in biblio-
theca Vlpia, cui subscriptum est: „Numeriano Caesari,
oratori temporibus suis potentissimo.“

Hic patri comes fuit bello Persico. quo mortuo, cum 12
25 oculos dolere coepisset, quod illud aegritudinis genus
uigilia utpote confecto familiarissimum fuit ac lectica por-

1 coro *BP*¹ cuius est mentio qui et patri mirab. *M*
2 iunior *B*¹*P* em. *Gr.* iunior *B*² uicinior *uolg.* 4 quae sit
BP sit *M* a pte *i. e.* a patre scripsi 5 di num. *B* loqui-
mur *B*¹ 6 morem *P*³ quae *BP* 7 habetis *BP*¹ 9
Numerianus colore rubro pictum in *BP* morus *B*¹ 13 uerso
*B*¹ 15 alieutica κυνηγετικά et nautica *BP* pro nautica *Bern-*
hardy hist. litt. rom. p. 500 coni. Ixeutica 16 quinque *BP*¹
quique *P*² quibus *M* inque scripsi coloniis *M* 17 apollo-
narem *BP*¹ amborum *BPM* em. *Vrsinus* 18 hisdem *BP*
20 illis *BP*¹ statua *B*¹ 21 cesari *B*¹ rethor *B*¹ re-
thori *B*²*P* bibliothecae *BP*¹ 22 suscriptum *B*¹ 25 ocu-
lis *B*³ 26 nimia *BPM* uigilia *P*³ teste *Grutero* familiaris-
simus *BPM* em. *Gr.* portat' *B* portatur *P*¹*M* c. *P*³

taretur, factione Aprī socerī sui, qui inuadere conabatur
 2 imperium, occisus est. sed cum per plurimos dies de
 imperatoris salute quaeretur a milite, contionareturque
 Aper, idcirco illum uideri non posse, quod oculos inuali-
 dos a uento ac sole subtraheret, foetore tamen cadaueris 5
 res esset prodita, omnes inuaserunt Aprum, cuius factio
 latere non potuit, eumque ante signa et principia protra-
 xere. tunc habita est ingens contio, factum etiam tribu-
 13 nal. et cum quaeretur, quis uindex Numeriani iustissi-
 mus fieret, quis daretur rei p. bonus princeps, Diocletia- 10
 num omnes diuino consensu, cui multa iam signa facta
 dicebantur imperii, Augustum appellauerunt, domesticos
 tunc regentem, uirum insignem, callidum, amantem rei p.,
 amantem suorum et ad omnia quae tempus quaesiuerat stat-
 tim paratum, consilii semper alti, nonnumquam tamen ef- 15
 frontis sed prudentia et nimia peruicacia motus inquieti
 2 pectoris comprimentis. hic cum tribunal conscendisset at-
 que Augustus esset appellatus, et quaeretur, quemad-
 modum Numerianus esset occisus, educto gladio Aprum
 praefectum praetori ostentans percussit, addens uerbis 20
 suis: „Hic est auctor necis Numeriani.“ sic Aper foedi-
 tate et deformibus consiliis agens dignum moribus suis
 3 exitum dedit. auus meus rettulit interfuisse contioni, cum
 Diocletiani manu esset Aper occisus; dixisse autem dice-
 bat Diocletianum, cum Aprum percussisset: „Gloriare, 25
 Aper,

Aeneae magni dextra cadis.“

Verg. Aen.
 X 830

4 quod ego miror de homine militari, quamuis plurimos

1 Arrii Aprī *M* conebatur *BP*¹ (*c. P*³) 5 ac u. *BP*¹
 faetore *P* 9 numerianus *B* 12 Augustum — *c. 15* fuisse
intermissa sunt in BP post c. 2 u. felicitas. in M omnino desunt
 Augustum diocletianum *P*³ 14 quaesiuerat temperatum
BP quaesiuerat statim paratum scripsi 15 frons *B*¹ frontis
*B*²*P* fortis *P*² ferocis *Laurent. LXIII 31 Vatic. no. 1902* 16
 prudentiae *BP* prudentia et *scripsi* peruicacia *BP* 17
 consendisset *B*¹*P* 21 foedauit *BP* foeditate *scripsi exerc.*
crit. p. 21 23 conticioni *BP* 25 cum Aprum addunt *P*³ *Vat.*
 percussisse *BP*¹ *Vat.* percussisset *P*³ 27 amae *B*¹
 28 plurimos plus quam *BP fort. probe sciam*

+ plus quam militares uel Graece uel Latine uel comicorum
usurpare dicta uel talium poetarum. ipsi denique comici 5
plerumque sic milites inducunt ut eos faciant uetera dicta
usurpare. nam et „Lepus tute es pulpamentum quaeris“
5 Liui Andronici dictum est, multaque alia Plautus Caeci-
liusque posuerunt.

Curiosum non puto neque satis uulgare fabellam de 14
Diocletiano Augusto ponere hoc conuenientem loco, quae
illi data est ad omen imperii. auus meus mihi retulit ab
10 ipso Diocletiano compertum. „cum, inquit, Diocletianus 2
apud Tungros in Gallia in quadam caupona moraretur
in minoribus adhuc locis militans et cum Dryade quadam
muliere rationem conuictus sui cotidiani faceret, atque
illa diceret: „Diocletiane, nimium auarus, nimium parcus
15 es“, ioco non serio Diocletianus respondisse fertur:
„Tunc ero largus, cum fuero imperator.“ post quod uer- 3
bum Dryas dixisse fertur: „Diocletiane, iocari noli, nam
eris imperator cum Aprum occideris.“ semper in animo 15
Diocletianus habuit imperii cupiditatem, idque Maximiano
20 conscio atque auo meo, cui hoc dictum a Dryade ipse re-
tulerat. denique, ut erat altus, risit et tacuit. apros ta- 2
men in uenatibus, ubi fuit facultas, manu sua semper oc-
cidit. denique cum Aurelianus imperium accepisset, cum 3
Probus, cum Tacitus, cum ipse Carus, Diocletianus dixit:
25 „Ego semper apros occido, sed alter utitur pulpamento.“
iam illud notum est atque uulgatum quod, cum occidisset 4
Aprum praefectum praet., dixisse fertur: „Tandem occidi
Aprum fatalem.“ ipsum Diocletianum idem auus meus 5
dixisse dicebat, nullam aliam sibi causam occidendi manu
30 sua fuisse Aprum nisi ut impleret Dryadis dictum et suum fir-
maret imperium. non enim tam crudelem se innotescere cu- 6

2 alium *Eyssenh.* 5 liuii *B*² multa alia quae *BP* mul-
taque alia *scripsi* celiusque *BP*¹ (*c. P*³ *Vat.*) 7 non *del.*
C 9 illa *BP* 11 in *om.* *B*¹ 13 curationem *BP* 17
nolo *B* 18 occiderit *B* in animo *B* 20 dryadae *P* 21
rixit *B* (*in P* sit in *ras.*) 22 facultus *P*¹ 27 praefectus *BP*
28 id est *B*

peret, primis maxime diebus imperii, nisi illum necessitas ad hanc atrocitatem occisionis adtraheret.

- 7 Dictum est de Caro, dictum etiam de Numeriano, su-
 16 perest nobis Carinus, homo omnium contaminatissi-
 mus, adulter, frequens corruptor iuventutis (pudet dicere
 quod in litteras Onesimus retulit), ipse quoque male
 2 usus genio sexus sui. Hic cum Caesar decretis sibi Galliis
 atque Italia Illyrico Hispaniis ac Brittanniis et Africa re-
 lictus a patre Caesareanum teneret imperium, sed ea lege
 ut omnia faceret quae Augusti faciunt, inormibus se uitiis 10
 3 et ingenti foeditate maculauit, amicos optimos quosque
 relegauit, pessimum quemque elegit aut tenuit, praef.
 urbi unum ex cancellariis suis fecit, quo foedius nec co-
 4 gitari potuit aliquando nec dici. praef. praetorii quem
 habebat occidit; in eius locum Matronianum, uete- 15
 5 rem conciliatorem, fecit, unum ex his notariis, quem stu-
 prorum et libidinum conscius semper atque adiutorem
 6 habuerat. inuito patre consul processit. superbas ad sena-
 tum litteras dedit. uulgo urbis Romae, quasi populo Ro-
 7 mano, bona senatus promisit. uxores ducendo ac reici- 20
 endo nouem duxit pulsas plerisque praegnatibus. mimis
 meretricibus pantomimis cantoribus atque lenonibus Pa-
 8 latium repleuit. fastidium suscribendi tantum habuit ut
 inpurum quendam, cum quo semper meridie iocabatur,
 ad suscribendum poneret, quem obiurgabat plerumque 25
 17 quod bene suam imitaretur manum. habuit gemmas in
 calceis, nisi gemmata fibula usus non est. balteum etiam
 saepe gemmatum. regem denique illum Illyrici plerique
 2 uocitarunt. praefectis numquam, *numquam* consulibus
 obuiam processit. hominibus improbis plurimum detulit 30
 3 eosque ad conuiuium semper uocauit. centum libras auium,

7 sextus B 8 itabae B¹ dein delet. ac, sup. a superscr. a.
 italiae P t. Iord. hispanis BP 12 relegit BP 13 cal-
 cellariis B 16 ex his BPM fort. ex suis notarius BP
 stuprum BP 18 praecessit M 21 plerique BP¹ (c. P³)
 praegnantibus B²M 28 ut regem — uocitarent M 29 praef.
 BP praefectus M numquam add. Gr. 31 uocatum B

centum piscium, mille diuersae carnis in conuiuio suo
 frequenter exhibuit. uini plurimum effudit. inter poma et
 melones natauit. rosis Mediolanensibus et triclinia et cu-
 bicula strauit. balneis ita frigidis usus est, ut solent esse ⁴
⁵ cellae suppositoriae, frigidariis semper nivalibus. cum hie- ⁵
 mis tempore ad quendam locum uenisset, in quo fontana
 esset pertepida, ut adsolet per hiemem naturaliter, eaque
 in piscina usus esset, dixisse balneatoribus fertur: „Aquam
 mihi muliebrem praeparatis.“ atque hoc eius clarissi-
¹⁰ mum dictum effertur. audiebat pater eius, quae ille face- ⁶
 ret, et clamabat: „Non est meus.“ statuerat denique Con-
 stantium, qui postea Caesar est factus, tunc autem praesi-
 diatum Dalmatiae administrabat, in locum eius subrogare-
 quod nemo tunc uir melior uidebatur, illum uero, ut One-
¹⁵ simus dicit, occidere. longum est, si de eius luxuria plura ⁷
 uelim dicere. quicumque ostiatim cupit noscere, legat
 etiam Fuluium Asprianum usque ad taedium gestorum
 eius uniuersa dicentem.

Hic ubi patrem fulmine absumptum, fratrem a socero ¹⁸
²⁰ interemptum, Diocletianum Augustum appellatum compe-
 rit, maiora uitia et scelera edidit, quasi iam liber a fre-
 nis domesticae pietatis suorum mortibus absolutus. nec ²
 ei tamen defuit ad uindicandum sibimet imperium uigor
 mentis. nam contra Diocletianum multis proeliis conflixit,
²⁵ sed ultima pugna apud Marcum commissa uictus occubuit.

Hic trium principum fuit finis, Cari Numeriani et ³
 Carini. post quos Diocletianum et Maximianum principes
 dii dederunt, iungentes talibus uiris Galerium atque Con-
 stantium, quorum alter natus est, qui acceptam ignomi-
³⁰ niam Valeriani captiuitate deleret, alter, qui Gallias Ro-
 manis legibus redderet. quattuor sane principes mundi ⁴

1 millae *P* 3 mediolasibus *P*¹ (*c. P*³) 5 frigidaliis *BP*
 innalibus *B*¹ 6 quemdam *BP* 7 pertepia *BP*¹ (*c. P*³)
 fons erat aqua pertepida *M* solet *M* 12 praesidatum *PM*
 14 quo *C* 15 luxoria *BP* 21 celera *BP*¹ (*c. P*³) 22
 moribus *BPMem. C* 25 Margum *C* 26 caro *BP* 27 prin-
 cipem dederunt *BPM em. Egnat.* 28 garelium *P*¹ 30 capti-
 uitatem *BP* 31 regibus *BP*

- fortes sapientes benigni et admodum liberales, unum in rem p. sentientes, semper reuerentes Romani senatus, moderati, populi amici, persancti graues, religiosi et quales
- 5 principes semper orauimus. quorum uitam singulis libris Claudius Eusthenius, qui Diocletiano ab epistulis fuit, 5 scripsit, quod idcirco dixi ne quis a me rem tantam requireret, maxime cum uel diuorum principum uita non sine reprehensione dicatur.
- 19 Memorabile maxime Cari et Carini et Numeriani hoc habuit imperium quod ludos populo R. nouis ornatos spec- 10 taculis dederunt, quos in Palatio circa porticum stabuli
- 2 pictos uidimus. nam et neurobaten, qui uelut in uentis cothurnatus ferretur, exhibuit, et tichobaten, qui per parietem urso eluso cucurrit, et ursos mimum agentes et item centum salpistas uno crepitu concinentes et centum 15 cerataulas, choraulas centum, etiam pythaulas centum, pantomimos et gymnicos mille, pegma praeterea, cuius flammis scaena conflagrauit, quam Diocletianus postea magnificentiorem reddidit. mimos praeterea undique aduocauit. exhibuit et ludum Sarmaticum, quo dulcius nihil est. exhibuit Cy- 20 clopea. donatum est Graecis artificibus et gymnics et histri- nibus et musicis aurum et argentum, donata et uestis serica.
- 20 Sed haec omnia nescio quantum apud populum gratiae habeant, nullius sunt momenti apud principes bonos.
- 2 Diocletiani denique dictum fertur, cum ei quidam largitio- 25 nalis suus editionem Cari laudaret dicens, multum pla-

2 rep. *M* sitientes *BP* spe reuerent *BP* praeterea *M*
em. Gr. 3 pescate *BP* potestete *M em. Gr.* 4 principes
om. B¹ 5 ab epistulis eius *B¹* fort. ab epistulis suis 6 circo
B¹ a mare tantatam *BP* a me tantam rem *M em. S* 7 ui-
 uorum *BP* uirorum *M em. Becker obss. p. 52 cf. histor. crit. p. 12*
 8 sint *B* sin////repr. *P* 9 memorabilem *BP* Cari *om.*
M 10 ahuit *B¹* populo *R*] populorum *BM* 13 cotur-
 natus *BP(M)* ferreretur *B* thycobaten *BP(M)* 14 mi-
 num *BP* in circum *M* 16 capitaulas *BPM em. S* pytau-
 las *BP* pitaulas *M* 17 gemnicos *BP* 18 poste *B¹* 19 ad-
 uocatum *B* 20 cyclopem *BPM em. S* 21 adornatum *BPM*
em. ex libro Puteani et *M* 23 ad *M* 24 momenta *B*
 26 caris *P¹*

cuisse principes illos causa ludorum theatralium ludorum-
que circensium : „Ergo, inquit, bene risus est in imperio
suo Carus.“ denique cum omnibus gentibus aduocatis Dio- 3
cletianus daret ludos, parcissime est usus liberalitate, di-
5 cens, castiores esse oportere ludos spectante censore.

Legat hunc locum Iunius Messala, quem ego libere 4
culpae audeo. ille enim patrimonium suum scaenicis de-
dit, heredibus abnegauit, matris tunicam dedit mimae, la-
cernam patris mimo † et recte si auiae pallio aurato at-
10 que purpureo pro syrmate tragoedus uteretur. inscriptum 5
est adhuc in choraulae pallio tyrianthino, quo ille uelut
spolio nobilitatis exultat, Messalae nomen uxoris. iam quid
lineas petitas Aegypto loquar? quid Tyro et Sidone tenui-
tate perlucidas, micantes purpura plumandi difficultate per-
15 nobiles? donati sunt ab Atrabatis birri petiti, donati birri 6
Canusini Africani, opes in scaena non prius uisae. et haec 21
quidem idcirco ego in litteras rettuli, quod futuros edito-
res pudore tangeret, ne patrimonia sua proscriptis legiti-
mis heredibus mimis et balatronibus deputerent.

20 Habe, mi amice, meum munus, quod ego, ut saepe 2
dixi, non eloquentiae causa sed curiositatis in lumen edidi,
id praecipue agens ut, si quis eloquens uellet facta prin-
cipum reserare, materiam non requireret habiturus meos
libellos ministros eloquii. te quaeso, sis contentus nosque 3
25 sic uoluisse scribere melius quam potuisse contendas.

2 cirnensium *B* cirensium *P*¹ (*corr.* *P*³) ego *P*¹ 4
ausus *BP* usus *M* est usus *scripsi* libertate *BPM* 5 spec-
tate *BP* censorem *P* censorem *M* 7 scaenices *BP* 9
et recte flauie *M* ut reti flauo et *Turnebus* *post*, recte *lacunam*
esse suspicatur S aurata *B* 10 purpureo *P* 11 tyrian-
thino *BPM* quod *B*¹ 12 mesale *BP* 13 quod *B*¹ quo *B*²
sidona *BP(M)* 15 atrabaticis *BM* atrabaticis *P* ab Atraba-
tis *C* 16 canusini *B*¹ afrincanae *B* afrincani *P* scaenari
BP scaenarii *M* 19 latronibus *M* (*in P* balatronibus *initio*
fuisse uidetur, nunc extat ba....onibus) 22 eloques *B*¹ 23
habituros *BP* 25 sic *delet S* an haec? 25 contendas feli-
citer *BP* explicitae · uitae · diuersorum · principum · et · ty-
rannorum · a diuo · adriano · usque · ad numerianum · feliciter ·
utere felix; , *BP* (*colore rubro pict.*)

INDEX

NOMINVM ET RERVM MEMORABILIVM.

Nomina imperatorum ex ipsorum uitis non sunt laudata.

- a libellis* primus Hadr. equites Rom. habuit 22, 15. semper ad-
sistebant, cum Alex. subscrip-
tioni et lectioni epistularum
operam daret 249, 14.
- a memoria* semper adsistebant,
cum Alex. subscriptioni et lec-
tioni epistularum operam da-
ret 249, 14.
- ab epistulis* primus Hadr. equites
Rom. habuit 22, 15. semper ad-
sistebant, cum Alex. sub-
scriptioni et lectioni epistu-
larum operam daret 249, 14.
- Abgarum* regem ex orientis parti-
bus sola auctoritate Pius de-
duxit 41, 3. Persarum regem
subegit Seu. 137, 26.
- ad Ablauium Murenam* praef. praet.
epistula Valeriani inserta II
134, 14.
- Abraham* in larario suo habuit
Alex. 248, 7.
- absentatum* conditum 217, 22.
- absentio* uinum conditum II 40, 25.
- Academicum* locum quendam uillae
Tiburtinae Hadr. uocauit 26, 6.
- accubitalia* Cypriaca II 133, 29.
- accubitio* 251, 18.
- aceto* milites in expeditione Seu.
iussit esse contentos 151, 21.
- per Achaeos* uicti Gothi reces-
serunt II 78, 19.
- Achaia* 13, 32. 14, 3. 95, 17. II 74,
20. 78, 18. in Achaia rebelliones
repressit Pius 37, 30. A. a
Gothis uastata II 84, 22.
- Achaiae* praeses II 134, 31.
— proconsulatus II, 109, 11.
- in Achaicis* urbibus pestilentia II
78, 5.
- Achilleis* Statii II 29, 15.
- Achilles* Maximinus dictus II 6, 7.
- Achillis* simulacrum in secundo
larario habuit Alex. 249, 27. A.
ab Alexandro felix praedicatus
II 185, 8; 11.
- Achilleo* parenti Zenobiae Pal-
myreni parabant imperium II
158, 8.
- Acholius* qui et itinera (cf. adnot.)
Alex. scripsit 273, 31, magister
admissionum Val. fuit II 146, 6.
citatur 238, 10. 263, 10. 273,
31. (libro actorum eius nono:
II 146, 6.
- aclydes* II 133, 23.
- acroamata* omnia populo donauit
Alex. 251, 1.
- acrolitha* statua Calpurniae I
121, 19.

- acta* Hadriani inrita fieri senatus uolebat 26, 19.
actis publicis nomen Gordiani Antonini insertum II 31, 2. *acta* senatus curauit Hadr. 5, 9. ex *actis* sen. oratio Alexandri inserta 268, 6. *actis* senatus ac populi usus est Vopiscus II 186, 12. *actis* urbis Com. indi iussit omnia quae turpiter faceret 100, 19. ex *actis* urbis adclamationes senatus insertae 232, 3.
actorum libri Acholii II 146, 6.
actuarius II 95, 11.
acus Cyprea II 133, 18.
ad libellos 149, 18.
ad memoriam 149, 18.
adamante gemma, quam Traianus a Nerua acceperat, donatus Hadrianus 5, 21.
adclamationes militum insertae 196, 1. populi II 176, 9 sqq. senatus 35, 30. 87, 22 sqq. 102, 15 sqq. 104, 8 sqq. 232, 9 sqq.; 19 sqq. 233, 12 sqq. 234, 14 sqq. 235, 9 sqq.; 22 sqq. 236, 5. 268, 26 sqq. II 14, 30 sqq. 21, 12 sqq. 55, 3. 125, 24 sqq. 136, 12 sqq. 173, 21 sqq. 174, 11 sqq. 194, 9 sqq. 195, 17.
Adiabenos in dicionem redegit Seu. 132, 3. in tributarios coegit Seu. 137, 27.
Adiabenicus Seu. dictus 132, 3. Aurelianus II 158, 2.
Adiutricis. secundae — legionis Hadr. a Traiano tribunus creatus 4, 4.
adlectiones praetoriae 109, 21; 24.
Admau† II 45, 28.
administrationes ciuiles II 57, 22. de adm. prouinciarum sententia Pesc. 149, 9.
admissionales 230, 24.
admissionum magister II 146, 16.
adorari se uetuit Al., cum iam coepisset Hel. *adorari* regum more Persarum 240, 19. *adorare* co-
acti sunt milites Maximiniani imagines Maximi et Balbini et Gordiani II 20, 5.
adrogatio Aureliani II 146, 3 sqq.
Adrumetina colonia 117, 8.
Adrumetinus 133, 2. 154, 13. 156, 15. 163, 18.
adscripticius II 108, 29.
adscriptum se neminem habere iurauit Al. 238, 23.
de adsertionibus legem firmauit Marcus 52, 5.
ut adsessores in quibus prouinciis adsedissent, in his administrarent, intimaui Pesc. 149, 14. eiusdem hoc fuit ut nemo adsideret in sua prouincia, nemo administraret, nisi Romae Romanus 149, 20. a. salaria instituit 261, 18.
adsurgere solebat plerisque honoratis Maximinus pater, filius residebat II 23, 7.
adulterorum poena Opilii 192, 19.
aduocatio fisci 173, 1. 178, 15.
aduocatum fisci primus instituit Hadr. 20, 19.
adytum 207, 24.
Aebutianus praefectus a Cleandro interfectus 94, 26.
in aedibus aulicis lauacrum publicum fecit Hel. 208, 26.
aedes imperatoriae 205, 8. *aedes* Laterani uid. Laterani. *aedes* Palatinae uid. Palatinae. *aedes* publicae Romae instauratae a Seuero 142, 10. *aedes* Vectiliana uid. Vectiliana.
aedes (cf. templum) Augusti Tarracone ab Augusto restituta 13, 15. *aedem* Bonae deae fecit Hadr. 20, 2. a. Castorum II 14, 23. 70, 8. Concordiae 232, 5. II 53, 6. 194, 6. a. Faustinae a senatu decreta 65, 6, a Marco Halalae exstructa 65, 12; sed postea Heliogabalo dedicata 65, 13. a. Heliogabali ab Hel.

- imp. exstructa 214, 30. a. Iouis Olympii ab Hadr. Athenis dedicata 14, 13. a. Orci 204, 4.
- aedilis* Hadr. per Latina oppida fuit 19, 12.
- aeditus* templi 108, 6.
- Aegyptiacae* litterae II 52, 15.
- Aegyptiace* loquebatur Zenobia ad perfectum modum II 118, 25.
- Aegyptiacus* exercitus II 111, 17.
- miles 153, 17.
- Aegyptia* (animalia) omnia quae per naturam sui exhiberi poterant, Romae habuit Hel. 222, 5.
- Aegyptiae* lineae II 145, 27. 169, 31.
- litterae II 112, 11.
- Aegyptii* 172, 19. 247, 30. 208, 26. apud A. Marcus se egit philosophum 64, 29. A. mores II 111, 2. A. timore Zenobiae se non commouerunt II 117, 17. contra A. Palmyreni bellum sumunt atque ab his Aegyptia perucacia vincuntur II 130, 14. dux eorum Probatas Timaginis insidiis interemptus II 130, 15. A. omnes se Rom. imp. dederunt II 130, 16. A. principes ob rebellionem ab Aur. triumpho ducti II 160, 8. Aegyptiorum furore incitatus Firmus Alexandriam peruasit II 205, 31. A. sunt uiri uentosi, furibundi, iactantes etc. II 208, 20. eorum mores epistula Hadriani descripti II 209, 2. 210, 4. A. Saturninum imperatorem appellauerunt II 210, 6.
- Aegyptii* calices II 135, 30.
- Aegyptios* dracunculos Hel. Romae habuit 222, 3.
- Aegyptii* libri II 205, 13.
- Aegyptium* linum II 98, 26.
- de *Aegypto* uectigali panes urbis Romae uncia auxit Aur. II 168, 29.
- Aegyptius* (latro) II 114, 26. 207, 18.
- Aegyptus* 90, 16. 130, 32. 148, 1. 149, 24. II 76, 11; 15. 111, 19. 146, 14. 173, 15. 187, 16. 209, 21. 210, 5. seditionibus urgebatur Hadriano imp. 7, 7. in A. rebelliones repressit Pius 37, 30. per A. Bucolici milites grauiam multa fecerunt 61, 4. 82, 29. in A. res optime gessit Auidius 82, 25. A. occupauit Aemilianus II 78, 11. a Gall. descivit II 78, 25. Aegyptum liberam fore in aurea columna apud Memfim scriptum, cum in eam uenissent Romani fasces et praetexta Romanorum II 112, 1; 12. Aeg. sibi uindicauit Firmus sine insignibus imperii, quasi ut esset ciuitas libera II 159, 5. 205, 7. A. recepit Aur. II 159, 7. uectigal ex A. urbi Romae uitri chartae lini stuppae etc. constituit II 167, 33. apud A. exstant Probi opera, quae per milites struxit in plurimis ciuitatibus II 192, 9. A. defendebant Palmyreni Odenati et Cleopatrae partibus II 192, 15. A. in potestatem Aureliani Probus redegit II 192, 17. pendulam et ad omnia famae momenta uolitantem dicit Hadr. II 209, 6; 10. lineae Aegypto petitae II 227, 13.
- Aegypti* canon II 207, 22.
- praefectura II 134, 24. 205, 29.
- in *Aeliam* familiam Verus patre ab Hadr. adoptato deuenit 69, 4.
- Aeliae* kalendae 98, 18.
- Aelianus*. Celsus —. uid. Celsus.
- Aelius*. ad A. Bassianum proconsulem Africae (156, 26) epistula Ceionii Postumi 156, 29.
- Cesetiani praef. urbi contio inserta II 176, 4 sqq.

Aelius Celsus a Seu. occisus 134, 7.
 — Cordueno in ducatu successit
 Pesc. 147, 6.
 — Cordus. uid. Cordus.
 — Gordianus Gordiani imp. filius
 in consilio Alexandri 276, 1.
 — Hadrianus Afer pater Hadri-
 ani imp., consobrinus Traiani
 imp. 3, 8.
 — — patruus magnus H. imp.
 3, 8. uid. Hadrianus.
 — Lampridius. uid. Lampridius.
 — Sabinus citatur II 26, 9.
 — Scorpionianus consul II 194, 7.
 — Serenianus in consilio Alex.
 276, 5.
 — Spartianus. uid. Spartianus.
 — Verus Caesar. uid. Helius.
 — Verus imp. uid. Verus.
 ad *Aelium* Xifidium praef. aerarii
 Val. epistula inserta II 145,
 22 sqq.
 in *Aemilia* uia Pert. diuidendis
 alimentis procurauit 106, 1.
 — Clara —. uid. Clara.
Aemilianus (dux Nigri) hostis ap-
 pellatus 131, 12. 148, 6. A. non
 ignouit Seu. 131, 14. A. uictus in
 Hellesponto a Seu. ducibus 131,
 15. per A. pugnans Pesc. uictus
 est 148, 7.
 — Casperius —. uid. Casperius.
Aemilianus tyrannus. uita Tre-
 bellii II 111—112. — II 76, 16.
 apud Aegyptum sumpsit impe-
 rium II 76, 11. 78, 11. A. multi
 Romae fauebant II 80, 23. A.
 Theodotus cepit II 114, 26.
Aemilianus. Scipio —. uid. Scipio.
Aemilius Iuncus consul a Com. in
 exilium actus 92, 23.
 Q. — Laetus. uid. Laetus.
 — pons 214, 16.
 — Parthenianus, qui adfectato-
 res tyrannidis iam inde a uete-
 ribus historiae memoriae tra-
 didit, citatur 81, 22.
Aeneas II 222, 27.)

Aeneis Vergilii II 29, 14.
aerei Philippei II 188, 22.
aes si quis argento miscuisset, si
 quis aeri plumbum, ut capital
 esset cum bonorum proscrip-
 tione Tac. cauit II 177, 19.
Aethiops 141, 27. Aethiopes ani-
 culae 225, 6.
Aetio filiam suam dedit Seu. 130,
 20.
Aetnam conscendit Hadr. 14, 6.
Afer patruelis a Car. occisus
 202, 7.
Afer. Seuerus —. 150, 6; 8. uid.
 Seuerus.
Afra tapetia II 145, 28.
Afrae lineae II 169, 21.
Afri 161, 18; 19. 163, 17. II 16,
 3; 7; 14; 22. 32, 13; 22; 23.
 68, 12. Seu. ut deum habent
 134, 22. plerique periti geni-
 turae 178, 21. Gordianum fi-
 liumque Augustos appellarunt
 II 13, 20. Gord. ab Afris amatus
 II 31, 13. A. insolentes iniurias
 rationalis cuiusdam Maximini
 ferre nequiverunt et rationalem
 occiderunt II 32, 17. et Gord.
 imperatorem appellauerunt II
 35, 24. 37, 27. 39, 16. eorum
 factum senatus agnouit II 37,
 32. Celsum imperatorem appel-
 lant II 116, 7.
Africa 14, 8; 11. 125, 3. 154, 13.
 156, 27. 157, 4. II 13, 3. 14,
 24; 26. 16, 18; 24. 30, 13. 31,
 4. 34, 4; 13; 23. 38, 12; 16.
 39, 8. 41, 24. 52, 11. 53, 3.
 55, 20. 59, 22. 69, 11. 103, 32.
 116, 11. 173, 14. 181, 12. 192,
 1; 4. 211, 4. — II 31, 3. 49,
 26. 194, 29. — I 22, 24. 96, 11.
 126, 10; 12. 143, 4. 148, 1.
 186, 3. — II 13, 15. 31, 7; 10.
 32, 11. 57, 20. — ad Africam
 Seu. legiones misit, ne Niger
 occuparet ac p. R. penuria rei
 frumentariae perurgueret 130,

- 31; 32. 147, 28. A. senatus R. imperio adiunxit 164, 27. A. descivit contra Maximinum II 37, 8. tempestas, quae raro in Africa est, dissipavit exercitum Gordiani II 39, 4. in A. inita est factio contra Gord. tertium Sabiniano duce II 44, 10; 15. A. a Mauris possessam reddidit Saturninus II 210, 17. A. decreta Carino a patre II 224, 8. — Africae proconsulatus 107, 18. II 29, 7. 116, 8. legatio proconsulis Africae 126, 14.
- Africana* ciuitas II 126, 21.
- classis instituta a Com. 102, 1. et appellata Commodiana Herculea 102, 4.
- Africanis* prouinciis multum beneficiorum adtribuit Hadr. 14, 10. ab Afr. dilectus est Hadr. 22, 25.
- Africani* birri II 227, 16.
- Africanus* 126, 21.
- II 210, 3.
- appellatus Gordianus II 34, 2; 3. 39, 20.
- limes II 205, 30.
- proconsulatus II 134, 25.
- Afrum* quiddam Seu. sonabat 139, 19.
- Agaclytus* libertus multum potuit sub Marco et Vero 56, 17; sub Vero, qui ei dedit Libonis uxorem 75, 16. consilium Veri Fabiaeque ad Marcum e uita tollendum Marco prodidit 76, 20.
- agathodaemonas* Romae habuit Hel. 222, 4.
- agoni* et maxime Herculeo Alex. praesedit 252, 1.
- pro *agonotheta* resedit Hadr. 14, 2.
- agrarius mergus* ex uersu Luciliano Pert. appellatus 111, 26.
- Agricola*. Calpurnius —. uid. Agricola.
- Agrippa*. A. lauacrum instaurauit Hadr. 19, 28. templum extruxit Pius 39, 28.
- Agrippa*. Marcius —. uid. Marcius
- Agrippiana* septa 246, 1.
- Agrippina* II 95, 12; 15. 96, 6. 199, 17.
- Agrippinus*. Casperius —. uid. Casperius.
- Agrippus* histrio Veri 74, 28.
- Aiax* Maximinus dictus II 6, 7.
- ad *alabastrorum* speciem uasa aurea 72, 6.
- Alamanni* II 181, 11. — A. deuicerat Car. 175, 10. A. a Probo summoti a Rheni litoribus II 194, 31. A. qui tunc adhuc Germani dicebantur, non sine gloriae splendore contriuit Proculus II 212, 26.
- Alamannia* II 97, 13.
- Alamannicus* appellatus Caracallus 175, 10.
- Alani* nel *Halani* II 3, 17. 5, 25. 190, 13. — A. molientis saepe rebellionem repressit Pius 37, 31. contra Marcum conspirauerant 62, 1. ab A. Gord. tertius in campis Philippis tumultuario proelio uictus II 52, 19. ab Aur. triumpho ducti II 160, 5.
- Alba* 168, 19.
- (fluuius) II 196, 10.
- Albanos* amicissimos habuit Hadr. 21, 29. A. Romanis auxilium polliciti sunt ad Val. de captiuitate liberandum II 69, 18. A. ueluti deum uenerati sunt 165, 22.
- Albanus* (Marci) 85, 10; 16.
- Albanus* mons II 19, 23.
- Albingauni* positi in Alpibus maritimis II 211, 20. 212, 33.
- Albinorum* familia 156, 17. 157, 164, 25.
- Albinianam* defectionem grauit ultus est Sen. 133, 30.
- Albiniani* (duces) primo uice Seu. duces 132, 23.

Albinus. Ceionius —. uid. Ceionius.

— Clodius —. uita a Iulio Capitolino scripta I p. 154—166. de Cl. Alb. substituendo cogitauit Seu. 129, 22. 147, 15. A. rebellauit in Gallia 132, 10. 145, 1. A. hostem iudicauit Seu. 132, 12. contra A. iuit Seu. 132, 14. multi amici A. deserentes ad Seu. uenere 132, 27. apud Tivertium felicissime contra A. pugnavit Seu. 132, 31, XI kal. Mart. 133, 11. quod Clodius Celsinus adfinis A. (133, 2) a senatu laudatus erat, Seu. iratus senatui, quasi hoc A. senatus praestitisset 133, 4. A. caput abscidi iussit 133, 10. supra cadauer A. Seu. equum egit 133, 14. interfecti a Seu. innumeri A. partium uiri 133, 18. multi post A. fidem ei seruantes a Seu. uicti sunt 133, 27. legio Arabica ad Alb. defecisse nuntiata est 133, 29. postquam de rebellione A. cognitum est, Seu. in adfines Pesc. saeuit 148, 14. A. Albus oraculo Delphico significatus 150, 3; 6; 8. A. quasi socius Pescenni 150, 34, a militibus imperator factus 229, 2. Alb. non suo proprio libro sed alieno innexuit Marius Maximus II 204, 8.

— Nummii. uid. Nummii.

— Pescennius a Seu. occisus 134, 16.

Albis fluuius 117, 17.

Albus Albinus oraculo Delphico significatus 150, 8; 12.

alces decem Romae fuerunt Gord. tertio imp. II 51, 20.

Alexandri defectio Comm. imp. 95, 26.

Alexander Aemilianus tyrannus uocatus II 111, 21.

Alexander Cotiaensis grammaticus graecus magister Marci 45, 16.

— Magnus Macedo. 231, 17. 236, 25. 237, 4; 6. 251, 24. 252, 2. 255, 9. 264, 13; 14. 272, 19. — Alexandri exemplo sine certo successore mori uolebat Traianus 6, 24. de A. Philippi sententia 66, 14. A. se aequandum putabat Car. 168, 5, eius gesta in ore semper habuit 168, 8. die festo Alexandri in templo Alexandri apud Arce-nam urbem natus est Al. imp. 231, 13; 14. A. Magni nomen post magna gesta accepit 236, 1. A. habitu nummos plurimos figurauit Alex. imp. 245, 14. A. uitam legebat Alex. imp. 248, 28. A. in larario maiore consecrauit Alex. imp. 249, 27. Magnum Al. uideri uolebat Alex. imp. 273, 23. A. in ornamentis exseulptum habuit familia Macrianorum II 105, 4; 9; 13. qui A. expressum gestitant uel auro uel argento, in omni actu iuuari dicuntur II 105, 17. A. uox ad Achillis sepulchrum edita II 185, 7.

Alexander. Aurelius — Seuerus. uita ab Aelio Lampridio conscripta I 228—278. — II 3, 14. 25, 17; 19. 30, 6. 40, 18; A. 20. 182, 12. 194, 24. 216, 26. aditum Palatinis aedibus quominus alia parte faceret, ab haruspibus prohibitus 143, 8. a senatu Caesar dictus 185, 18. 206, 7. 209, 21. in A. milites occiso Macrino inclinare animos 206, 8. 209, 21. A. quem adoptauerat Hel., amoueri a se iussit 211, 18, si quidem A. erat optimus iuuenis 211, 22. Hel. ad milites litteras misit, quibus iussit, ut

abrogaretur nomen Caesaris Alexandro 212, 2. A. milites uindicare uolunt 212, 14. A. custoditum diligentissime in castra ducunt 212, 17. ut A. custodiretur, praefectis mandatum a militibus 213, 9, et ne quempiam amicum Augusti uideret 213, 11. sed Hel. in dies insidias Caesaris propagabat 213, 14. Siluinum magistrum Al. fecerat Hel. 214, 5. porticus thermarum Carac. ab A. perfectae 215, 6. A. militarem mensam, cum Hel. hydrogarum publice exhibuisset, reddidit 222, 29. multa fidem transeuntia ficta ab is, qui ingratiā A. Heliogabalum deformare uoluerunt 223, 30. A. tredecim annorum principem cum cura dicendum esse dicit Lampridius 226, 28. A. magno cum honore suscipit Maximinum II 6, 13; 14. oratio in senatu habita inserta II 6, 15 sq. Maximinum omni exercitui praefecit II 7, 27; 22. interemptus in Gallia II 8, 4; 6; 12. A. ministros interemit Max. II 9, 29. A. gloriam uincere uolebat Max. II 10, 12. sagittarii Osdroeni a Max. descuerunt amore Alex. II 10, 22. A. Mauros Osdroenos Parthos secum ducebat ad bellum Germanicum II 11, 8, mirandumque habuit adparatum belli II, 11, 11. in odium Al. Herodianus Maximino plurimum fauit II, 12, 24. A. Gordianum ex s. c. in Africam miserat II 13, 14. epistula de Maximinis inserta II 24, 7 sqq.; (18). cum A. consulatum egit Gord. primus II, 29, 6. qui Al. imperium etiam in Africa clarum esse uolebant,

adnisi sunt, ut Gord. pr. proconsul fieret II 31, 4. epistula Alexandri ad senatum inserta II 31, 6 sqq. A. decem elefantos Romam miserat II 51, 21. A. Mammaeae optimus imp. II 166, 18.

Alexandrea uid. Alexandria (urbs).
Alexandriae filiae Cassii liberam uagandi potestatem Marcus dedit 65, 19. 84, 26.

Alexandria 173, 3. II 111, 10. — apud A. in musio Hadr. quaestiones proposuit et dissoluit 20, 11. A. Maeciano filio ab Audio erat commissa 64, 9. Alexandriae fuit Marcus 64, 25. A. mancipiorum pascitur uoluptate 75, 2. A. saeuit Car. 171, 16; 21. fasces consulares A. ingredi non licuit II 112, 5. peruasit Firmus II 205, 31.

Alexandriam Commodianam togatam appellare uoluit Com. Carthaginem 102, 3.

Alexandrianam aquam in thermas sui nominis induxit Alex. 245, 5.

Alexandrianae ficus 271, 13.

Alexandriana purpura 246, 19.

Alexandriani sodales 273, 5.

Alexandrinam basilicam instituit Alex. 245, 30.

Alexandrina ciuitas II 210, 9. — frumenta 102, 2.

Alexandrinae historiae ita perita Zenobia, ut eam epitomasse dicatur II 118, 26.

Alexandrini 247, 30. II 184, 1. — multa in Cassium dixerant fausta 65, 2. A. ius buleutarum dedit Seu. 137, 6. Alexandrinos oderat et offenderat Maximinus II 121, 12.

— calices crystallini 72, 2.

Alexandrinum opus primus instituit Alex. 245, 10.

- Alexandrinus* Aemilianus uocatus II 111, 21.
- Ὀλυμπία* Olympii Nemesiani II 221, 15.
- alimentis* publicis multa inuenit Marcus 53, 8. al. diuidentis in uia Aemilia procurauit Pert. 106, 1. alimentorum cura in Italia 118, 1.
- imentaria* compendia sustulit Pert. 111, 21.
- imentariae* puellae. uid. puellae.
- iptes* II 209, 10.
- lassantes* calices II 209, 28.
- llius* Fuscus a Comm. occisus 95, 12.
- lmam* montem in Illyrico Probus lecta uite conuenit II 199, 27.
- lpes* II 18, 10. 62, 7. — A. transcenderunt Marcus et Verus 50, 8. 75, 26.
- Cottiae sub Nerone Rom. nomini sunt tributae II 152, 12.
- maritimae II 169, 15. 211, 20.
- lpinus* caseus 43, 7.
- und *Alpinum* perit Verus 76, 5; 7.
- ueis* testudineis lauabantur parvuli domus Caesareanae 157, 23.
- Amazone* pictam Com. Marciam diligebat 98, 6.
- mazonum* genus II 160, 11.
- mazonico* habitu in harenam procedere uoluit Com. 98, 6.
- mazonium* signum Commodi 155, 9.
- mazonius* Commodus dictus 98, 4. mensis appellatus 98, 3.
- mbarualia* promissa II 150, 27.
- mburbium* celebratum II 150, 27.
- minniae* uuae II 183, 2.
- nnestia* Romae decreta delictorum publicorum sub Aur. II 163, 22.
- nicos* nauicularios Romae posuit Aur. II 169, 6.
- mphitheatrum* a Pio instauratum 39, 27. ab Hel. post exustionem 214, 30. amphitheatri exaedicatio II 54, 2.
- amphora* Capitolina II 5, 17.
- anabolicas* species uestigal ex Aegypto Romae constituit Aur. II 168, 1.
- Anacharsis* Scythia II 139, 9.
- anacliteria* 31, 6.
- Q. *Ancaeus* praeses orientis II 146, 12.
- Anchialum* uastare conati sunt barbari II 131, 23.
- ancilia* in Heliogabali templum transferre studuit Hel. imp. 205, 10.
- Andron* musicus et geometra magister Marci 45, 14.
- Andronicus*. Liuius —. uid. Liuius.
- Aninio* Macro oratore magistro usus est Marcus 45, 18.
- annariae* legis uenia impetrata 90, 17.
- Annia* Cornificia soror M. Antonini 45, 4.
- Faustina consobrina M. Antonini 45, 4. F. Marcus duxit uxorem 48, 29. eas nuptias usque ad donatium Pius celebrimas fecit 41, 16. de adulterio Commodum edidisse dicebatur 59, 16; 21; 31. nuptias filiae cum Claudio Pompeiano factas inuitas habuit 61, 1. F. uolente Auidius rebellauit 63, 29. 84, 34. Marcus amisit F. in radicibus montis Tauri 65, 3. senatus ei honores aedemque decreuit 65, 6. diuamque appellauit 65, 9. Marcus coloniam fecit uicum, in quo obiit, aedemque illi exstruxit 65, 12. F. mortua Fabia enisa est, ut in matrimonium Marci coiret 67, 29. eam incestasse dicitur Verus 76, 9. Verus eius dolo extinctus 76, 10; 20. Marci epistulae ad Faustina

- insertae 85, 7. 86, 16. rebellionem Cassii nesciuit 85, 11. 86, 9. duae epistolae Faustinae ad Marcum insertae 85, 16 sqq. et 85, 20 sqq. F. somnium, cum esset Commodus cum fratre praegnans 89, 7. templum sub radicibus Tauri et diuinale nomen eripuit Car. 176, 1.
- Annia* Faustina consobrina Marci. uid. Faustina uxor Pii 34, 12.
- de *Annibale* semper fabulas habuit Seu. 152, 21; 24.
- Annibalianus* dux ex disciplina Probi II 202, 9.
- Annius* M. Antoninus antea dictus II 48, 3.
- Ceionius Commodus pater Heli dictus 28, 21.
- Cornicula Gallienum falso quasi constantem principem laudauit II 87, 8.
- Fuscus pater Pesc. 144, 12.
- Libo consul patruus M. Antonini 44, 10.
- T. — Milo. uid. Milo.
- Seuero socero Gordianus primus multum detulit II, 31, 27.
- Verissimus Marcus Antoninus ab Hadr. uocatus 35, 7. uid. Marcus.
- Verus. uid. Verus imp. (24, 4).
- Marcus post virilem togam appellatus 45, 8.
- Verus Antoninus. uid. Antoninus Pius.
- Verus auus M. Antonini iterum cons. et praef. urbi 44, 7. cons. (a. 873/121) 44, 17. in eius aedibus educatus est Marcus 45, 3.
- proauus paternus Marci 44, 12.
- socer Pii 34, 12.
- pater Marci, qui in praetura decessit 44, 7.
- annonaria* regio II 113, 24.
- annonae* consultissime prouidit Pert. 110, 5. annonam militum diligenter inspexit Al. 238,
- Antaeus* Maximinus uocatus 7, 26.
- Antiatum* aquae ductus opus 39, 30.
- antidoto* largius accepto Heli perit 23, 28.
- Antimochum* imitando Hadr. (Antimochus) scripsit 16, 17.
- Antinoi* mors 15, 2. de A. mulieres dixerunt Aegyptii II 209,
- Antiochenses* 247, 30. II 183, A. odio habuit Hadr. 14, 26. multa in Marcum pro Casidoro dixerant 64, 17. specialem amaram Auidium et eius periculo consenserunt 82, 27. 19. qua re grauiter iratus Marcus 84, 21. A. Seuerus, quod administrantem riserant et Pesc. uictu iurauerant 131, 25. iura uetustastituit Car. 67, 19. ab A. c. uicibus Persas amouit Gordianus tertius II 47, 8.
- Antiochensi* genere Claudius Pompeianus 60, 31.
- Antiochia* 7, 26. 8, 1. 73, 10; 106, 18. 136, 25. 189, 15. 196, 27. 266, 7. 267, II 140, 9. — ne A. tot ciuitatum metropolis diceret Syriam a Phoenice separauit Hadr. 14, 28.
- Antiochense* oppidum arsit 23. apud A. in deliciis uidetur Verus 51, 6. A. uidere uoluit Marcus 64, 22. postea uoluit 64, 24. A., quae a Persis tenebatur, recepta a Gordiano tertio II, 46, 21; 24. A. c. Cyriades II 92, 5. A. optinuit Aur. II 154, 17.
- Antiochianus* praef. milites orauit, ne Heli occiderent 212, 27.
- Antipater*. Gallus—. uid. Gallus

atistius. A. seruo plurimum detulit Aur. II 170, 25.

Burrus a Pert. apud Com. adfectati regni insimulatus 107, 10.

. Capella —. uid. Capella.

atius Lupus a Com. occisus 95, 9.

tonii dicti sunt Gordiani 185, 5. 215, 8. 226, 24. II 30, 29. 84, 8: ab A. duxit nobilitatem Gordianus II, 39, 18.

tonini omnes enumerantur 184, 29. A. nomen usque ad sordes ultimas paulatim peruenit 188, 29. A. nomen amabile 173, 27. 199, 12; 14; maxime veneratus est Constantinus 204, 20, dilexit Gordianus primus II 30, 28. omnibus deinceps principibus quasi Augusti adscribendum putabat Seu. 139, 3. 178, 8. Seu. somniavit a Iove se inter A. locatum 141, 18. omnium A. laudes soluta oratione scripsit Gord. primus II 30, 27. non duo A. sed duo Augusti in fastis dicuntur Verus et Marcus 31, 28. ipsi A. hoc nomen magis quam proprium retinuerunt 185, 8. Antonini amati II 136, 22. Antoninis (235, 5) carus Pesc. 153, 20; innotuit Alb. 158, 16. A. (II 202, 13) praeferendus Probus II 182, 11. 194, 21. A. fratrum (Car. et Getae 142, 20. 177, 20. 178, 1.) concordiae fauit Papinianus 173, 2. Seu. laetatus est, quod duos A. pari imperio rei p. relinqueret 139, 24. Ant. nomini Diad. est uelut nothus adpositus 190, 22. non sunt referendi inter A. Gordiani 185, 4. 215, 8. 226, 24. Gordiani Antonini dicti sunt II 30, 29; 31. 34, 7. ab A. duxit nobilitatem

Gordianus II 39, 18. A. cognomine semper nuncupatus Gord. filius II 39, 22, primis diebus aetatis II 40, 2. A. multi supererant ex adfinibus Antonini Pii 195, 12.

Antoninorum sepulchrum 143, 1. 174, 26.

— templa 233, 1; 15. 235, 14.

Antoninus. A. nomen delatum a senatu recusauit Alexander 231, 17; 27.

— Arrius —. uid. Arrius.

— Balbus a Seu. occisus 136, 9.

— Caracallus —. uid. Caracallus.

— Commodus —. uid. Commodus.

— Commodi frater apud Lanuuium natus prid. kal. Sept. 89, 5, quadrimus elatus est 89, 10.

— Diadumenus —. uid. Diadumenus.

— ad A. Gallum cons. epistula Val. inserta II 142, 22.

— Geta —. uid. Geta.

— Gordianus (II 31, 10). — uid. Gordianus.

— Heliogabalus —. uid. Heliogabalus.

— A. Iulianus se appellauit 185, 7. 199, 17.

— Mamertini filius a Com. occisus 95, 11.

— Marcus —. uid. Marcus.

— A. Opilius se appellauit 184, 6.

— A. Pertinax se appellauit 185, 7. 199, 16.

— Pius. uid. Pius.

— plebeius homo a Seu. occisus 179, 11; 14.

— popa omen fecit occidendi Getae 179, 21.

— A. Septembrem appellandum decreuit senatus, respuit Pius 41, 14.

— A. Seuerus se appellauit 185, 6. 199, 16.

- Antoniniana* vexilla fieri iussit Seu. 197, 16.
- Antoninianae* caracallae 174, 14.
- *paenulae* 197, 7.
- *plateae* in Palatio 219, 18.
- Antoniniani* argentei II 214, 18.
- *aurei* II 144, 1. 145, 25. 188, 21.
- Antoninianum* edictum 197, 10.
- Antoninianum* flaminem dedicauit Marcus Vero 56, 23. A. flamines dati Marco 59, 11.
- *pueros* et *puellas* instituere uoluit Orit. 197, 14.
- *sacerdotes* dati Marco 59, 11.
- *sodales* meruit Pius mortuus 43, 28; Marcus 59, 11. dedicauit Marcus Vero 56, 23. habet Car. 175, 34.
- Antoninianos* libros scripsit Gord. pr. II 26, 15.
- L. *Antonius* sub Domitiano a militibus imperator appellatus 150, 32. 229, 5. A. cursim perstrinxit Suetonius II 204, 6.
- Antonius* Gordianus alter a patre dictus II, 39, 23.
- Anubim* portabat Com. 96, 19; 21. 148. 32. 174, 22. A. simulacrum moueri uisum est 101, 5.
- Apamenae* uuae 217, 12.
- apenarii* Cyclopea luserunt II 80, 11.
- Apenninae* sortes II 206, 11.
- Apenninus* 105, 6. II 129, 30.
- Aper* (iterum) cons. (a. 928/176) 90, 19. 98, 21.
- M. — *patruus* Seueri 125, 6 (cf. adn.).
- *socer* Numeriani occidit eum II 222, 1; 4. A. milites ante signa protraxere II 222, 6. percussit eum Diocletianus II 222, 19; 21; 24; 25; 26. dictum Dryadis Gallicanae de Apro occidendo 223, 18; 27; 28; 30.
- *Trosius* —. uid. *Trosius*.
- *Vettius* —. uid. *Vettius*.
- aphronita* II 78, 29.
- apiastera* 217, 5.
- Apicii* Caelii relata in lecto semper habuisse dicitur Helius 31, 13. (uid. adn. crit.) A. se imitari dixit Hel. 215, 22. 216, 25. cenas A. uicit Hel. 219, 12.
- ob *Apidem* seditio Alexandriae orta 13, 9.
- Apolaustrus* histrio Veri 74, 30. interfectus 95, 3.
- Apollinaris* conscius caedis Caracalli 172, 2.
- *Aurelius* —. uid. *Aurelius*.
- *Sulpicius* — *grammaticus*. uid. *Sulpicius*.
- Apollinares* ludi 253, 16. II 53, 6.
- Apollinis* imago II 183, 9. templum Babylone 74, 5. Romae II 125, 22.
- Apollo* II 21, 14. 150, 11. Apollinem contra se pugnasse debere Maximiniani milites dixerunt II 18, 25. Apollinis Cumani templum 157, 14.
- *Delphici* uates 150, 1.
- Apollodoro* architecto auctore Hadr. Lunae facere simulacrum molitus est 20, 7.
- Apollonium* quem e Calchide acciuerat Pius, cum in Tiberianam domum ire nollet, risit Pius 41, 19; 23. A. Chalcedonio Stoico philosopho magistro usus est Marcus 45, 28. ad domum eius discendi causa uenit Marcus 46, 1. audiuit Verus 69, 16.
- *rhethorem* audiuit Verus 69, 14.
- *Syrus* phil. Platonius re sponsum Nicefori Iouis libris suis indidit 5, 1.
- (*Thyanaeum*) in *larario* suo habuit Alex. 248, 6. A. Aur. monuit, ne *Thyanam* euertere II 153, 26. Ap. maiestas I. 154, 7. eius praeceptis parens

- Aur. clementior fuit II 154, 9.
poplexi arreptus Verus perit
 56, 13, 76, 5.
ppellatio sub Tac. praefecturae
 urbanae universa decreta est
 II 183, 30. 184, 11.
ppenninus uid. Apenninus.
ppia uia 182, 7.
pulei Milesiae Punicae 164, 2.
puleius Rufinus cons. cum Se-
 nero 127, 23.
pulia 73, 6. II 113, 22.
quarum ductus infinitos Hadr.
 suo nomine nuncupauit 20, 18.
 aquae ductus Antiatum opus Pii
 39, 30. aqua Alexandriana 245, 4.
quileia 55, 26. 75, 25; 26. 76,
 2. II 23, 14; 27. 27, 1; 3. 60,
 16. 61, 6. 63, 29. 65, 7. — A.
 portas claudit Maximino II
 18, 16; fortiterque se defen-
 dit II 18, 20; 30.
quileiense II 30, 20.
quileienses II 19, 26. 181, 31.
 — commeatus in castra Maxi-
 miniana traduxerunt II 20, 6.
 A. fides pro senatu contra
 Maximinum II 26, 26. 60, 19.
 A. uicerunt Maximinum II, 61,
 4. A. odium maximum contra
 Maximinum II, 64, 26.
quileiensis ciuitatis ius II 217, 20.
quilius centurio missus, qui
 Seu. occideret 121, 13. 145, 17.
quilonem cursorem appellauit
 Helius 31, 19.
quinum 144, 13.
am Athenis sibi dedicauit
 Hadr. 14, 14.
rabes II 144, 30. — A. in di-
 cionem recepit Seu. 137, 27.
 timore Zenobiae se non com-
 mouerunt II 117, 18. — con-
 tra A. Eudaemones feliciter
 pugnavit Opilius 192, 9. ab
 Aur. triumpho ducti II 160, 3.
rabiam peragrauit Hadr. 15, 1.
 prodigia in A. 40, 26; 30. lues
 40, 27. in A. res optime ges-
 sit Auidius 82, 25. circa A.
 plura gessit Seu. 132, 2. A.
 legatus 201, 19.
Arabianum ad palum deligandum
 esse censet Diad. 202, 11.
Arabianus. Claudius —. uid. Clau-
 dius.
 — Flavius —. uid. Flavius.
 — Septimius —. uid. Septimius.
Arabica legio ad Alb. defecisse
 nuntiabatur 133, 29.
Arabicus dictus est Caracallus
 175, 9.
 — Seuerus 132, 5.
Arabs. Philippus —. uid. Phi-
 lippus.
Aradionem prostrauit Probus II
 192, 4.
Aratus poema Ciceronis et Gord.
 pr. II 29, 11.
Arca Caesarea 237, 7.
arca fisci 259, 6.
arcarios instituit Alex. qui de
 arca fisci ederent munera 259, 6.
Arcena urbs 228, 7. 231, 17.
archiereus Alex. dictus 247, 31.
Archimea II 26, 1.
archipirata II 114, 20.
archisynagogus Iudaeorum II 209,
 8. Syrus Alex. dictus I 247, 31.
architectis salaria instituit et
 auditoria decreuit Alex. 260, 8.
archiua II 99, 27.
archon Athenis fuit Hadrianus
 19, 14. Antoninus et Gallienus
 II 82, 10.
Archontius, Seuerus —. uid. Se-
 uerus.
Arcia II 23, 28.
arcoleontes decem Romae fuerunt
 Gord. tertio imp. II 51, 25.
arcus Fabianus II 88, 22.
 — Sarmatici II 100, 8.
Arellii Fusci consularis sententia
 de Pisone II 110, 18.
Arellius Fuscus pro consule Asiae
 II 164, 20.

Areopagitarum ingeri numero cupiebat Gall. II 82, 16.

argentei Antoniniani 214, 17.

— Aureliani 188, 21.

— Philippi II 144, 2. 145, 26.

argentum summoueri de usu expeditionali iussit Sen. 151, 14. si quis argento aes miscuisset, si quis auro argentum, ut capital esset cum bonorum proscriptio Tac. cavit II 177, 19.

Argut Scytharum rex finitimorum regna uastabat II 50, 5.

argyroaspidas fecerat Alex. 264, 15.

Aristomachus tribunus retinuit uexillum, cum milites contra Hel. irent 212, 30.

Aristoteles II 32, 7. A. Stagiritēs II 139, 8.

arithmeticae peritissimus Hadr. 15, 9.

armarium sextum bibliothecae Vlpiae II 176, 20.

in *Armenia* res prospere gestae sunt Marco imp. 51, 13. A. uindicarunt duces Veri 73, 14. in A. res optime gessit Auidius 82, 25. in A. res feliciter actae Alex. imp. 269, 27. A. dux 201, 18. ad *Armenicum* bellum conuersus Car. 171, 14.

Armeniaci M. Antoninus et L. Verus dicti 51, 14. Verus 73, 15. Aurelianus II 158, 1.

Armenias alas corripuit Aur. II 156, 22.

Armenici 146, 30.

Armenii II 144, 30. — A. regem habere permisit Hadr. 21, 27. ab A. expugnatione Parthorum regem solis litteris repulit Pius 41, 2. contra Armenios feliciter pugnavit Opil. 92, 9. A. in exercitu Alex. in Germaniam ducto 272, 10. A. rex Artabasdes II 69, 7. A. timore Zenobiae se non

commouerunt II 117, 19. bibit Zenobia cum A., ut eos uinceret II 118, 19. in bello contra Aur. pro Zen. sunt A. II 156, 9. cum A. superbior egit ea quae ratio temporis postulabat Aur. II 156, 29. A. Aur. ueluti deum uenerati sunt II 165, 22.

Armenii sagittarii Titum imp. fecerunt II 121, 11.

aromatica populo donauit Hadr. 19, 19.

arrae regiae II, 22, 27.

Arria Fadilla mater Antonini Pii 34, 8.

Arrianus cons. (a. 995/243) I 48, 17.

— citatur II 26, 32. 28, 16. 53, 11.

Arrius 24, 2. uid. Antoninus Pius

— Antoninus insidiis a Cleandro occisus 94, 32. a Pertapud Com. adfectati regni in simulatus 107, 10.

— — auus maternus Antonini Pii 34, 9.

Artabanes grauiter necem suorum ciuium uindicabat 189, 11.

Artabasdis regis Armeniorum a Saporem epistula inserta II 69, 7 sqq.

Artabassis Syrus Valeriano matrem Persarum mancipauit I 188, 5.

Artaxata cepit Statius Priscus 51, 14.

Artaxansen recepit Gord. tertius II 46, 23.

Artaxerxes Persarum regem uic Alex. 267, 20. 268, 19.

artium corpora constituit Alex. 250, 18.

Articuleius cons. (a. 853/101) 5, 1.

aruspicina. uid. haruspicina.

(*Ascanius* 202, 1.)

Asclepiodotus dux ex disciplina Probi fuit II 202, 9.

— testis adfertur II 167, 17; 2.

M. *Asellio* a Sen. occisus 134, 1.

- Asellius Claudianus* a Sen. occisus 134, 6.
Asia 13, 32. 73, 9. 171, 7. II 57, 20. 75, 6. 77, 24. 79, 23. 128, 11. — per As. iter faciens Hadr. templa sui nominis consecrauit 14, 14. Asiae proconsulatum egit Pius 35, 30. oppida Pio imp. terrae motu conciderunt 40, 20. Asiae proconsul Com. imp. Crassus 95, 14. A. Romanorum est II 68, 14; 15. uastata a Scythis II 78, 20; 27; et elementorum concussionibus II 78, 27. a Gothis uastata II 84, 22. A. legatus 201, 19. A. proconsulatus 94, 35. 118, 9. II 164, 20.
Asiaticus. Scipio —. uid. Scipio.
Asprianus. Fuluius —. uid. Fuluius.
Assyriorum tribunus II 132, 9.
Astacum incensam grauiter uastarunt Scythae II 77, 10.
astrologos (126, 22) in familiaritate habuit Hadr. 17, 14.
Astyanax. Maeonius —. uid. Maeonius.
asylum 204, 17.
Atetus Sanctus orator magister Commodi 89, 15.
Attellanae uid. Attellanae.
Athenae 14, 12. 65, 24. 73, 7. 127, 5. II 82, 10. Athenis archon fuit Hadr. 19, 14. in stadio uenationem mille ferarum exhibuit 19, 16. Athenarum pars ab Hadr. appellata Hadrianopolis 20, 17.
Athenaeum 113, 5. ad A. frequenter processit Alex. audientium rhetorum uel poetarum causa 251, 26. in A. controuersias declamauit Gord. pr. II 29, 20.
Athenaeus Byzantius Scythas uicit II 84, 17.
Atheniensis II 139, 7. 184, 2. in *Athenienses* multa contulit Hadr. 14, 2. opera, quae apud A. coeperat, dedicauit 14, 13. cum Sen. iniurias quasdam ab Ath. pertulisset, minuendo eorum priuilegia imperator se ultus est 127, 7. A. duce Dexippo uicerunt Gothos II 84, 23. Ath. exemplo Romae amnestia decreta II 163, 23.
Athenionis exemplo imperabat Max. II 9, 28.
Atharianus. Iulius —. citatur II 95, 18.
 per *athletam*, cum quo exerceri solebat, Com. strangularunt Laetus et Marcia 101, 22.
Atidius Cornelianus, qui Syriam administrabat, fugatus a Vologesso 50, 26.
Atilius Seuerus consul a Com. in exilium actus 92, 24.
 — Titianus proscriptus est adfectatae tyrannidis reus 38, 31.
Atrabatica saga II 79, 1.
 ab *Atrabatis* birri petiti II 227, 15.
Attalum in proconsulatu Asiae Arrius Antoninus damnauerat 94, 33.
Attellanas in conuiuio exhibuit Hadr. 26, 3.
Attianum. Caelium — equitem Romanum Hadrianus patre orbatus tutorem habuit 3, 16. A. amicitia utebatur Hadrianus 6, 7. A. admonuit Hadrianum ut Baebium, Laberium, Frugi Crassum necaret 7, 16. cum Plotina et Matidia reliquias Traiani deferebat (Romam) 7, 27. ab Hadr. ex praefecto praetorii factus senator 10, 6. obtruncare eum nitebatur Hadr. 10, 24. necem quattuor consularium in A. consilia refundebat Hadr. 10, 26. id egit Hadr. ut successorem

- A. peteret praefecturae 10, 28, quamvis ei deberet imperium 11, 1. postea ut hostis loco habuit Hadr. 15, 22.
- Atticianus* cons. (a. 1022/270) II 130, 18.
- Atticus* cons. (a. 994/242) II 46, 15.
- Herodes —. uid. Herodes.
- auctio* ornamentorum imperialium a Marco facta 48. 8. 61, 24. a. rerum Commodi Pert. habuit 100, 10; 20. de auctionibus legem tulit Marcus 52, 6.
- aucupatus* amavit Marcus 47, 15.
- auditoria* Alex. decrevit rhetoribus grammaticis medicis haruspicibus mathematicis architectis 260, 8.
- aves* incendiariae 101, 1.
- Aufidium* Victorinum condiscipulum amavit Marcus 46, 19. contra Catthos missus est 50, 30.
- Augur* cons. (a. 873/121) 44, 17.
- augures* consuluit Seu. 160, 17. aug. multum detulit Al. 243, 7. augures Pannoniaci 132, 24. 246, 31.
- auguratus* codicillares fecit Alex. 263, 19.
- Augusta* appellata Faustina a senatu 37, 17.
- Augustae* historiae scriptor Tacitus II 178, 6.
- Augusta* statio 155, 10.
- Augusti* primi Verus et Marcus duo pariter rem p. gubernauerunt 24, 5. 49, 28; et sic appellati sunt 31, 26. uitas eorum qui Augusti fuerunt ad Diocletianum mittere uolebat Spartianus 27, 7. 33, 12.
- Augustus* Octavianus 140, 14. 203, 9. II 166, 13. sero meruit nomen patris patriae 8, 15. post Oct. labantem disciplinam militarem retinuit Hadr. 11, 19. A. aedem Tarracone suo sumptu restituit Hadr. 13, 15; Seu. ut restitueret somnio monitus 127, 1. A. a rebellibus occidi non potuit 84, 11. A. clementia consecrauit 86, 21. milites, qui A. O. Romam deduxerant, dena milia acceperant 130, 11. A. amavit Seu. 152, 30. in Augusti nomen omnes uelut quadam adoptione succedere dixit Al. 235, 2. A. summorum uirorum statuas in foro suo conlocauit additis gestis 247, 26. A. uultum praesentauit Gord. pr. II 42, 22. Augusti moderatio II 124, 5. A. pomerio addidit II 152, 11. A. optimus imperator II 166, 16. A. imperii annis uix potest adiuui II 202, 14. per A. reparata res p. II 216, 18; 19.
- Augusti* forum instaurauit Hadr. 19, 28.
- Augustus* appellatus est Alexander 228, 10; Maximinus II 8, 13.
- mensis Commodus appellatus 98, 1.
- auliaria* in Palatio instituit Alex. 257 25.
- Auidius* Cassius. uita a Vulcacio Gallicano scripta p. 78 —88. —163, 216. —post mortem Veri a Marco desciiuit 57, 1. 90, 15. rettudit Bucolicos milites 61, 5. rebellauit in oriente Faustina uolente 63, 27. imperatorem se appellauit ementita morte Antonini 63, 31. eius defectione Marcus non est satis motus 64, 1. Romae turbae fuerunt, quasi C. aduentaret 64, 6. sed statim interfectus est 64, 7. Marcus non exultauit eius interfectione 64, 8. eius filium Maecianum exercitus occidit 64, 10. ciuitatibus, quae Cassio consense-

rant, Marcus ignovit 64, 17.
 Antiochenses multa in Marcum pro Cassio dixerant 64, 18; item Alexandrini 65, 2.
 A. Cyrrus natus erat 64, 23. (cf. adn.). C. Marcus occidi passus est, non iussit 65, 14.
 Heliodorus filius C. 65, 15.
 filii C. amplius media parte paterni patrimonii acceperunt 65, 17.
 Alexandria filia Cassi, Druncianus gener 65, 19.
 dedit Marcus Cassium extinctum 65, 21.
 A. confecit Parthicum bellum 73, 12.
 contra fidem Seleuciam expugnauit, unde pestilentia nata 74, 8.
 quo tempore Au. rebellabat, Alb. Bithynicos exercitus fideliter tenuit 158, 20.
 Alb. exercitus deficientes tenuit, cum ad Au. confugerent 161, 26; 29.
 A. a militibus imperator factus 229, 4.
 Auidium non suo proprio libro sed alieno innexuit Marius Maximus II 204, 8.
 Auidius Seuerus pater Cassii 78, 5.
 Auidius, Gallonius —. uid. Gallonius.
 — Lollianus —. uid. Lollianus.
 Aurei Antoniniani II 144, 2, 145, 25, 188, 21.
 — Gallieni II 87, 3.
 — Philippei II 214, 17.
 — Valeriani II 136, 6.
 Aureliam (familiam) hoc est Antonini adoptionis iure transiit Marcus 48, 4.
 post septimum annum traductus est Verus 69, 26.
 Aurelia Messalina mater Albini 156, 22.
 — (uia) 34, 17. II 169, 15.
 Aureliani argentei II 188, 21.
 — sodales Pio creati 50, 13.
 Aurelianus. Valerius —. uita a Flauio Vopisco scripta II p. 137 — 170. — 273, 18. II 87,

32. 117, 31. 120, 19. 173, 32. 180, 2, 181, 3. 182, 11. 186, 2. 189, 23. 190, 7. 194, 23. 196, 2. 204, 19. 205, 3; 7; 15. 206, 9. 207, 31. 215, 10. 217, 2. 223, 23. — A. cum cura dicendum esse censet Lampridius 226, 30.
 A. uicit Tetricum II 113, 9; 13; et per triumphum duxit II 113, 15.
 postea in honore habuit II 114, 6.
 A. pictus in domo Tetricorum II 114, 9; quam cum Tetrici dedicassent, A. conuiuio adhibuerunt II 114, 12.
 A. Herennianum et Timolaum interemit II 115, 22.
 A. uicit et triumphauit Zenobiam II 117, 4. 119, 1.
 epistula A. de Zenobia inserta II 117, 5.
 uitam Zenobiae concessit II 119, 14.
 A. mortuo interregnum II 171, 7.
 A. interfectus calliditate serui nequissimi, errore militarium II 172, 20.
 A. statuas decreuit Tacitus II 177, 14.
 ut Aur. omnes pictum haberent cauit Tac. II 177, 23.
 Tac. Aureliano auctor fuerat, ut aurum a uestibus et cameris et pelliculis summoueretur II 179, 7.
 omnes, qui Aur. occiderunt, interemit Tac. II 179, 30; et Probus II 195, 23.
 epistula ad Probum inserta II 190, 10.
 in animo habuit, ut Probum principem faceret II 190, 15.
 Probus A. saepe a graui crudelitate deduxit II 191, 9.
 Aegyptum et orientis maximam partem in Aur. potestatem redegit Probus II 192, 18.
 Firmum Zenobiae socium uicit A. II 205, 32; de Thraciis rediens II 207, 9; 10.
 edictum Aur. insertum II 207, 15sq.
 A. Saturnino limitis orientalis

- ducatum dedit II 208, 15; et iussit ne Aegyptum uideret II 210, 4. Lugdunenses ab A. grauiter contusi uidebantur II 212, 17. A. Bonosum in honore habuit causa militiae II 213, 11. A. Bonoso Hunilam uxorem dedit II 213, 31. 214, 3. ep. A. ad Gallonium Auitum inserta II 214, 5 sqq. Aureliani uita Vopisci citatur II 205, 21.
- Aurelianus* pro consule Ciliciae Aur. imp. nepos II 166, 9.
- Aureliani* scaevis consiliis deceptus est Pesc. 149, 5.
- Aurelianus* tribunus cum Val. captus II 140, 26.
- Pescennius a Seu. occisus 134, 16,
- Aurelius* uid. Alexander Seuerus.
- M. *Aurelius* Antoninus Bassianus uid. Caracallus.
- Aurelius* Antoninus Heliogabalus uid. Heliogabalus.
- Apollinaris iamborum scriptor Cari gesta in litteras rettulit II 221, 16.
- T. *Aurelius* Antoninus Pius uid. Pius.
- L. *Aurelius* Ceionius Commodus pater Heli dictus 28, 21.
- — Verus Anton. uid. Verus.
- Festius, libertus Aureliani citatur II 207, 30.
- Fulvus pater Antonini Pii 34, 7.
- Fulvus auus Antonini Pii 34, 5.
- Gordianus cons. refert ad senatum litteras exercitus de imp. post Aur. deligendo II 165, 2.
- Marcus Antoninus uid. Marcus.
- Philippus litterator Alex. qui uitam eius postea in litteras misit 229, 30.
- Probus bafis praepositus genus quoddam muricis repperit 256, 21.
- Aurelius* Probus imperator uid. Probus.
- Verus scriptor rerum Traiani 263, 8.
- Victoris Pinii uerba de Opilio 185, 20.
- Aureolus*, uita II p. 101. — II 107, 23. 119, 5. — Aureoli, qui contra Gall. imperium sumpserat (II 75, 7. 85, 20; 24. 102, 9) dux uicit Macrianum II 75, 7. deditusque ei omnis eius exercitus II, 75, 11. Illyricum tenebat II 75, 22. cum A. pacem fecit Gall. oppugnandi Postumi studio II 77, 6. 79, 11. 148, 11. perurguet Illyricum II 78, 10. A. multi Romae fauebant II 80, 23. cum A. a Gall. post decennalia concordia inita II 90, 20. A. a Val. promotus II 100, 16. uicit Macrinum cum filio II 103, 17; 19; 20. 104, 20. Macrinus contra A. profectus II 106. 3. occidit Ballistam II 107, 28. A. fudit Claudius II 126, 5; 9; apud Mediolanium II 126, 13. iudicium Galli Antipatri de A. II 126, 17. inuito Claudio Aur. ab Aureliano interfectus II 148, 6; 14.
- auro* si quis argentum miscuisset, ut capital esset cum bonorum proscriptione Tac. cauit II .177, 20. ut aurum a uestibus et cameris et pellibus summoeretur, Tac. Aureliano auctor fuit II 179, 7.
- aurum* coronarium Italiae remisit Hadr. 8, 16. Italicis totum, medium prouincialibus reddidit Pius 37, 11. Romae remisit Alexander 250, 12.
- Aurunculeius* Cornelianus a Seu. occisus 136, 8.

aspicia imperii Aureliani II 139, 23 sqq.

ustrogoti in Rom. solum inruerunt II 126, 28.

uthepsas argenteas primus habuit Hel. 215, 29.

utronius Iustus pater Autronii Tiberiani II 184, 3.

utronii Tiberiani epistola ad patrem inserta II 184, 3.

uulnius Saturninus Scythici limitis dux II 146, 14.

abylonem peruenerunt duces Veri 73, 13.

a Babylonia pestilentia nata 74, 5.

abylonii 171, 22.

acatum monile 257, 6.

actranorum reges ad Hadr. legatos amicitiae petendae causa supplices miserunt 22, 2. B. Romanis auxilia polliciti sunt ad Val. de captiuitate liberandum II 69, 18. ab Aur. triumpho ducti II 160, 4. ueluti deum Aur. uenerati sunt II 165, 21.

aeium Longum condiscipulum amauit Marcus 46, 19.

aebius Macer praef. urbi ne caretur Hadrianum admonuit Attianus 7, 17.

aebius Macer praef. praet. Val. imp. II 146, 12.

Maecianus rhetor magister Alexandri II 230, 4.

er — Maecianum adfinem Alb. Antoninis innotuit 158, 16.

aetica 126, 10; 12. B. populabantur Mauri 126, 13.

als Celsus occisus 8. 27. moritur Hadr. 25, 8; 10. 37, 14. 48, 12.

aiiani secessus II 184, 19.

aiantum II 176, 16. — in B. palatium cum stagno et alia opera magnifica fecit Alex. 246, 8; 10.

Balbinus. Clodius —. uitae Maximi et Balbini a Capitolino scriptae II 53—67. — II 21, 3; 12; 15; 21; 23. 23, 11. 25, 27. 41, 14. — B. a senatu imperator creatus II 17, (9); 26. 43, 5. Maximo bellum contra Maximinum credidit et Romae remansit II 17, 16; 17. resistere seditionibus Romae ortis non satis potuit II 17, 20. ante B. imaginem Aquileiae adorare coacti sunt milites Maximiniani II 20, 4; et in eius uerba iurare II 20, 9. hecatomben fecit Maximino occiso II 20, 21; 26. B. statuas aliosque honores decernit senatus II 21, 28. in uiginti uiris, quibus Italia contra Maximinum tuenda data est, electus II 26, 17. 34, 21. contra Maximinum imperator factus II 26, 33. 43, 5. militari seditione interemptus II 43, 16.

Balbus. Antoninus —. uid. Antoninus.

— Cornelius —. uid. Cornelius.

— Cornelius Theophanes per Cn. Pompeium ciuitatem meruit, cum esset suae patriae nobilissimus idemque historiae scriptor II 57, 26.

— Iunius —. uid. Iunius.

Ballista tyrannus. uita II p. 107

— 109. Ballistae atque Odenati timore Sapor ocus in regnum suum se recepit II 69, 27. B. et Macrinus quem facerent imperatorem requirunt II 73, 13.

B. praef. Macrini auctore Quietus occisus II 75, 19. B. multos Emisenos, ad quos confugerant Macrini milites, interfecit II 75, 23. B. praefectus Valeriani Macrianum eiusque filios imperatores dicit II 102, 6; 12; 22. 103, 2. 104, 19. eius

- oratio inserta II 102, 12sqq.
103, 4sqq. B. ab Odenato inter-
emptus II 104, 23. regnum
occupavit, ne et ipse posset
occidi II 106, 4.
- ballistia* II 141, 7.
- balnei* (cf. lauacra, thermae)
mixta Romae exhiberi pro-
hibuit Al., quod quidem iam
ante prohibitum Hel. fieri
permiserat 244, 10. b. omni-
bus regionibus addidit Alex.
255, 15. balneae a Gordiano
tertio Romae extructae II 51,
5. balneum, quo usus fuisset,
sine mercede populo exhibuit
Pius 39, 7.
- balnearis* iocus Hadriani 17, 28.
- balneatores* servos habuit Alex.
258, 10.¹
- balsama* per gradus theatri fluere
iussit Hadr. 19, 20. b. in lu-
cernis exhibuit Hel. 219, 6.
- baphia* 256, 21.
- Bardaici* cuculli 110, 24.
- bardocucullus* II 136, 5.
- basilicae* centenariae tres in uilla
Gordianorum II 50, 30. bas.
Alexandrinam instituit Alex.
245, 30. b. opere mirabili apud
Nemausum in honorem Plo-
tinae extruxit Hadr. 13, 13. b.
Neptuni instauravit Hadr. 19,
27. bas. Traiani 90, 12.
- Bassianus*, Aelius —. uid. Aelius.
— Aurelius Commodus Pius uid.
Pius.
— Caracallus uid. Caracallus.
— Valerius —. uid. Valerius.
— Varius Heliogabalus uid. He-
liogabalus.
- Bassu* cons. (1010/258) II 97, 22.
- Bassi* praef. urbi successor Do-
mitius Dexter 131, 1.
- Bassum* adloquitur Vopiscus in
uita Firmi II 205, 5.
- Cerronius —. uid. Cerronius.
- Basternae* contra Marcum con-
- spiraverant 62, 1. B. centum
milia in solo Rom. constitui
Prob. II 199, 2.
- basternae* 217, 25.
- bastum* 99, 14.
- belbi* id est yaenae decem Ro-
mae fuerunt Gord. tertio imp
II 51, 23.
- Belenus* deus per haruspices re-
spondit Maximinum esse uin-
cendum II 18, 23.
- Belgica* 117, 15.
- bellaria* 208, 16.
- Bellonae* seruientes uere exsecra-
brachium praecepit Comm. 96
19. B. templum 142, 3.
- Benacus* II 203, 7.
- beneficiarius* Seruiani 4, 15.
- Bessi* adversus Marcum conspi-
rauerunt 61, 1.
- in *bibliothecis* omnibus Corne-
lium Tacitum conlocari iuss.
Tac. II 178, 7. b. Sereni San-
monici (quae ad sexaginta
duo milia librorum contineba-
copia in famam hominum li-
teratorum peruenit Gord. filii
II 40, 13. b. in domo Tib-
riana II 186, 10. bibl. Vlp-
uid. Vlpia.
- Bibulus* cons. (878/126) 116,
(cf. adn.)
- birri* Atrabatici II 227, 15. C-
nusini II 227, 16
- Bithynia* 118, 7. 190, 15. 194,
II 57, 20. 82, 4. 122, 16.
ad B. optinendam Heraclitus
misit Sen. 147, 23. (cf. 12
25.) B. inuaserant Scythae
77, 9. optinuit Aur. II 152, 2.
Bith. proconsulatus II 56, 2.
- Bithynici* exercitus 158, 19.
- Blemmyae* ab Aur. triumpho da-
II 160, 3. ueluti deum uen-
rati sunt Aur. II 165, 21. B. su-
egit Probus II 198, 13. Cop-
et Ptolemais a B. uindicat-
a Probo II 198, 26. de I

- triumphauit Probus II 200, 2;
 22. cum Bl. societatem maxi-
 mam tenuit Firmus II 206, 5.
Boeotiam peruagati sunt Gothi
 II 84, 25.
Boionia Procilla auia materna
 Antonii Pii 34, 8.
Boionius Antoninus Pius uid.
 Pius.
Boius. Fuluius —. uid. Fuluius.
boletar alieuticum II 135, 27.
 de *bonis* maternis legem dedit
 Marcus 53, 23.
Bonae deae aedem fecit Hadr. 20, 2.
Bonitus stipator Gallieni II 100, 4.
Bononia II 122, 11.
Bonosus tyrannus. uita a Vo-
 pisco scripta II 204. 213 —
 214. — II 199, 21. 203, 23. — B.
 in Gallia imperium arripuit
 II 199, 17. Germani ad auxi-
 lium uocati maluerunt Probo
 seruire quam cum B. imperare
 II 199, 25.
Bonus. Rupilius —. uid. Rupilius.
 in *Bosforanum* regnum Pius re-
 misit Rimethalcen 41, 6.
Boream cursorem appellauit He-
 lius 31, 18.
brabia in Volueris equi gratiam
 primum coeperunt postulari
 72, 28.
bracas albas habuit Alex. non
 coccineas ut prius solebant
 257, 1. br. Gallicae II 160, 13.
bracata Gallia II 199, 19.
breuis causae 247, 10. breues
 et numerum et tempora indi-
 cantes in cubiculo semper ha-
 buit Al. 242, 18. breuis mu-
 nerum ins. II 214, 14. br.
 nomina II 161, 25.
Britanni (uel Brittani uel Brit-
 tanni) II 30, 3. — teneri sub
 Romana ditione non poterant
 Hadriano imp. 7, 8. B. uicit
 Pius per Lollium Vrbicum
 37, 26. aduersus B. a Marco
 missus est Calpurnius Agri-
 cola 50, 28. B. contra Com. im-
 peratorem diligere uoluerunt
 95, 28. pacatam rem p. etiam
 Brittanis reliquit Seu. 142, 19.
 Probus permisit B. ut uites
 haberent uinumque conficerent
 II 199, 26.
Britannia 105, 20. 270, 28. — in
 Br. multa correxit murumque
 duxit Hadr. 12, 14. 13, 8. B.
 per duces Com. sedata 99, 20.
 in Br. a Com. missus Pertinax
 107, 5; seditiones contra im-
 peratorem conpescuit 107, 12.
 muro ducto muniuit Seu. 138, 1.
 141, 25. Sen. subegit gentes,
 quae Br. uidebantur infestae
 ibique perit 138, 28. 142, 31.
 ad *Britannias* optinendas Hera-
 clitum misit Seuerus 129, 25.
 (cf. 147, 23.) B. subegit Caesar
 165, 1. uindicauerunt sibi Bono-
 sus et Proculus II 199, 18. de-
 cretae Carino a patre II 224, 8.
Britannici exercitus 120, 28. 164,
 27.
Britannicum bellum iminebat
 Marco imp. 50, 27. 62, 3. Br.
 b. militibus equestris loci
 uiros praefecerat Perennis
 amotis senatoribus 94, 1.
Britannicus Commodus dictus
 28.
 — Seuerus dictus 138, 3.
Brittannus II 213, 5.
Brittanus 16, 20.
Brittii II 113, 22.
Brocchus. Iunius —. uid. Iunius.
Brundisinus. Maecius —. uid.
 Maecius.
Brundisium 51, 22. 65, 27. 135, 22.
Bruttii Praeentis filiam Mar-
 cus iunxit filio 66, 5.
 — Praeensis iterum cons. (a.
 932/180) 98, 25.
buccellatum 81, 26. b. milites ius-
 sit esse contentos Seu. 151, 22.

Bucolici milites ab Auidio Cassio retunsi 61, 4. 84, 29.

buleutarum ius Seu. Alexandrinis dedit 137, 6.

Burburus de numero nexillarium Firmum ad bibendum prouocauit II 207, 3; 6.

Burei aduersus Marcum conspirauerant 61, 31.

Burrus Antistius —. uid. Antistius.

Busiris Maximinus dictus II 8, 22.

Byrrum sororis Commodi uirum Cleander interfecit 94, 22; pariterque qui eum defendebant 94, 25.

Byzantii II 84, 17; 19. 129, 13. — B., quibus iratus fuit Seu. quod Nigrum iuuerant, iura uetusta restituit Car. 167, 18. B. ciuitas per Gallieni milites ita uastata, ut prorsus nemo superesset II 79, 5; 8. Gall. ad uindictam Byzantium processit II 79, 19.

Byzantini qui superfuerant fortiter fecerunt (contra Gothos) II 129, 13.

Byzantium II 79, 25. 144, 18. 146, 10. 152, 21. 161, 12. — a Nigro occupatum 131, 10.

caccabos primus habuit Hel. 215, 30.

Cadusii 171, 22. C. rex Velenus II 68, 19.

Caecilius poeta II 223, 5.

Caecilius spado 86, 6.

caelestium peritia callebat Aelius Hadrianus Hadriani imp. patruus magnus 4, 8.

Caelestinus citatur II 72, 1.

Caelestis dea II 116, 10. — C. templum 107, 20. uates Caelestis apud Carthaginem 184, 19.

Caelianus rhetor Afer magister Diad. 202, 7.

Caelius. Apicius —. uid. Apicius. — Attianus uid. Attianus.

— Felix a Com. interfectus 95, 12. — mons 44, 17. 101, 2. 223, 19. II 114, 8.

Caenofrurium II 161, 11.

caesai lingua Maurorum elephantus dicitur 28, 8.

Caesaris tantum nomen primus accepit Helius 27, 12; 20. 67, 19.

Caesar. Helius —. uid. Helius.

Caesar. C. Iulius —. 33, 11. 78, 11. 140, 13. 272, 20. — clementia C. deum fecit 86, 21. C. subegit Britannias 165, 1. a patribus occisus II 16, 9. qui C. occiderunt, sua manu suisque gladiis et isdem quibus illum percusserant, intermissee se dicuntur II 52, 4. C. et Catonem Sallustius comparat II 58, 7.

Caesar Octauianus 11, 19.

Caesaream cepit Cyriades II 92, 5.

Caesarea. Arca — 237, 7.

Caesareana familia hoc speciale habuit, ut paruuli testudineis alueis lauarentur 157, 23.

Caesareanorum temporum scriptor Theoclius II 141, 3.

Caesareanum imperium II 219, 12. 224, 9.

— nomen 129, 23. 155, 7. 156, 2. 164, 20. 165, 7. 233, 8. II 92, 5. 195, 14.

Caesares unde dicti 28, 6. uitas Caesarum ad Diocletianum mittere uolebat Spartianus 27, 7. 33, 12 C. familiam contingere uidebatur Gord. II 40, 2.

Caesoninorum genus II 121, 16.

Caesonius Vectilianus legiones totas in Syria excaldantes se repperisse ad Marcum scripsit 81, 32.

- Caieta* 59, 32. C. portus a Pio re-
stitutus 39, 29.
- Calabria* II 113, 23.
- calceos* mullos et cereos et albos
et hederacios Aur. uiris om-
nibus tulit, mulieribus reliquit
II 170, 12.
- Calchide* Apollonium acciuerat
Pius 41, 19; 24.
- calculo* Pertinax inbutus 105, 11.
- Caldaeus* uid. Chaldaeus.
- caldarias* de nardo exhibuit Hel.
219, 5.
- Calenum* condiscipulum amauit
Marcus 46, 20.
- calices* Aegyptii II 135, 30. al-
lassontes II 209, 28. myrrini
et crySTALLINI Alexandrini 72, 2.
- caliga* Maximini II 24, 2. cali-
gas gemmeas adnexuit Gall.
86, 33.
- Caligula* 67, 6. 203, 5. II 166, 25.
— C. debuisse occidi Marcus
dixit 84, 8. eum qui Tran-
quilli librum uitam Caligulae
continentem legerat, feris obici
iussit Com., quia eundem diem
natalis habuerat, quem et Cal.
97, 2. C. omnis apparatus no-
rat Hel. 225, 19. tyrannicida
non defuit 226, 6.
- Callicrates* Tyrius Graecorum
longe doctissimus scriptor ci-
tatur II 139, 17; 23; 30. 140,
1; 5.
- callistruthiae* 162, 9.
- Calpurnia* Titi uxor II 121, 15.
- Calpurnius* 86, 5.
- Agricola a Marco contra Brit-
tanos missus est 50, 29.
- Iulius —. uid. Iulius.
- Calua* Venus II 26, 30.
- Caluilla*. Domitia —. uid. Domitia.
- Caluisius* Tullus pater Domitiae
Caluillae, matris Marci 44, 11.
- camelopardali* 160, 1. decem Gord.
tertio imp. Romae fuerunt II
51, 25.
- camelos* quaternos ad currus iunxit
Hel. 218, 15.
- cameratio* 174, 8.
- Camilli* II 123, 16.
- Camillus* 140, 10. 153, 2.
— Quinius —. uid. Quinius.
- campagus* regius Maximini II 23,
27.
- Campana* persica 162, 11.
- Campania* 39, 18, 52, 23. II 30, 24.
113, 22. 176. 13. — omnia
oppida largitionibus subleua-
uit Hadr. 11, 1.
- campi doctores* 266, 24.
- campus* Iovis 153, 12.
- campus* Martius uid. Martius.
- Camsisoleus* dux Gallieni uicit
Trebellianum II 114, 25.
- cancellarius* praef. urbi a Carino
factus II 224, 13.
- cancelli* 174, 7.
- Candidus* iterum cons. (a. 857/105)
5. 14.
- Vespronius —. uid. Vespro-
nius.
- Caniniam* legem ne transire ui-
deretur, intra centum seruos ur-
banos manu misit Tac. II 178, 18.
- Caninio* Celere oratore magistro
usus est Marcus 45, 18. C.
audiuit Verus 69, 14.
- Cannabas* siue *Cannabaudes* Go-
thorum dux ab Aur. interemp-
tus II, 152, 19.
- canonem* septem annorum p. R.
Seu. reliquit 130, 28. 142, 13.
iuxta prouisionem Seu. et Tra-
iani septem annorum canon
Romae erat 221, 29. unius anni
canonem Hel. meretricibus
lenonibus exoletis dari ius-
serat 221, 26. canon Aegypti
ab Aur. restitutus II 207, 22.
- Canopum* locum quandam uillae
Tiburtinae Hadr. uocauit 26, 7.
- cantilenae* insertae II 141, 9 sqq.;
20 sq.
- Canus*. Sulpius —. uid. Sulpius.

- Canusini birri* II 227, 16.
Canusium 51, 2. 73, 2.
Capadoces uid. Cappadoces.
Capelianus agitare coepit Gordianum II 16, 18. uictor omnes Gordiani metu partium in Africa interemit II 16, 23. C. uictoria II 17, 24. 38, 17; 25; 27. 39, 6; 9.
Capella Antistius litterator Latinus magister Commodi 89, 15.
Capito praef. praet. Probi II 193, 7; 10.
 —. Egnatius —. uid. Egnatius.
Capitolina amphora II 5, 12.
 — palmata II 191, 2; 4.
Capitolinum. Iulium — imitari uult Vopiscus II 187, 3. Iulii Capitolini uita Antonini Pii I p. 34—43. Marci Antonini p. 44—67. Veri p. 68—77. Pertinacis p. 105—116. Clodii Albini 154—166. Opilii Macrini 183—194. Maximinorum duorum II 3—27. Gordianorum II 28—52. Maximi et Balbini II 53—67.
 — Cornelius —. uid. Cornelius.
 — Iuppiter —. 256, 25. II 157, 2.
Capitolium 120, 13. 129, 31. 135, 7. 169, 5. 222, 18. 269, 2. II 30, 20. 43, 25. 55, 14. 58, 15; 25. 80, 2; 15. 125, 5. 159, 25. 160, 22. 165, 24. 177, 15. — in Cap. iurauit Marcus, nullum senatorem se sciente occisum 67, 23. in C. uota soluit Pert. 108, 25. in C. ad uota concipienda ire noluit Hel. 213, 20. C. septimo quoque die ascendit Alex. 259, 10. C. sartis tectis deputauit Tac. possessiones quas in Mauritania habuit II 177, 15.
Cappadoces. a C. seruitia castris profutura suscepit Hadr. 14, 15.
 — equi II 30, 21.
 in *Cappadociam* peruaserunt Scythae II 82, 3.
Capreas Com. Lucillam sororem in exilium misit 93, 13.
Capua 50, 33. 72, 32. 85, 31. 123, 8.
caracallae Antoninianae 174, 14. 197, 7.
Caracallus. Aurelius Antoninus Pius Bassianus —. uita ab Aelio Spartiano scripta 167—176. — 141, 23. 159, 21. 187, 17; 25. 189, 1; 22. 204, 16. 232, 27. II 5, 19; 28. 30, 10; 16. — Bassianus a patre adposito Aurelii Antonini nomine Caesar appellatus 132, 15. cur Antonini nomen adpositum sit 132, 18; 21. 178, 13. 199, 27. 200, 4. Bass. Antoninum a senatu appellari fecit Seu. decretis imperatorii insignibus 134, 29. participem imperii dixerunt milites 136, 18. Augustum fecerunt milites 138, 18. C. filius Seueri 138, 31, quem ex priore matrimonio susceperat 138, 28. Seueri nihil felicius fuisset, si Bass. nec genuisset 139, 21. uixit in odio populi 141, 5. Caracallus est dictus, quod uestimentis populo dedit 141, 6. 197, 5. Bass. praeceptum patris, ut alternis diebus apud filios in cubiculo Fortuna poneretur, prius contempsit, quam faceret patricidium 142, 29. C. Antonini quod uerum signum Pii fuit (150, 16), nomen accepit 150, 17. inter diuos rettulit Getar. 178, 25. omina occidendi Car. fratre Getae 179, 5; 17. etiam liberos eorum qui diuersarum partium fuissent, occidendos esse censuit Car. 179, 28. C. nimia crudelitas 180, 5. C. pater participem impe-

rii appellauit 180, 17. Geta occiso vehementer irati milites 181, 15. C. improbanit, quod Papinianus non gladio interfectus esset 181, 20. seditionem urbanicianorum militum non leui auctoritate compres-
sit 181, 23. C. interemit Hel-
nium Pertinacem, quod eum
Geticum dixerat 181, 28; 32.
C. inmanitas 182, 12. uarietas
182, 17. C. occiso Macrinus
praef. praet. eius imperium
arripuit 184, 3. odio Car. Macri-
num senatus libenter accepit
184, 11. Car. quintus Antoninus
185, 2. ut suspicio interfecti
Antonini militibus tolleretur,
Opil. filium Antoninum appel-
lauit 185, 12. 188, 24. Car.
occidit Opil. 184, 18; tanta
fictione ut ab eo non uide-
retur occisus 186, 7. corpus
C. Opilius Romam misit 186,
15; ducto funere regio hono-
rabiliter sepeliuit 186, 18; quia
Car. ob uestimenta plebi data
multum dilectus 186, 20. inter
diuos rettulit Opilius 187, 8.
multos honores senatum Car.
decernere iubet Opilius 188,
3. mortem Ant. senatus gra-
tanter accepit 188, 11; primo
tamen nemo credidit de An-
tonini morte 188, 18. C. filium
se dixit Hel. 188, 26. 203, 29.
idem Maesa militibus dixit
189, 31. bellum gessit contra
Parthos 189, 11. interfecto Car.
Parthus pacem concessit 189,
14. Hel. filius Car. 189, 16.
202, 21. 203, 18. C. rescripta
leges uideri nefas esse dixit
Opilius 193, 1. C. occisus
factione Macriniana 195, 5;
8. odio C. senatus imperium
Opilii libenter accepit 197, 4.
caracallae Bassiani paenulae

dictae sunt 197, 7. Bassiani
ex auro atque argento simu-
lacula fecit Opil. 197, 17. in-
gens desiderium Caracalli oc-
cisi 200, 7. Bassianus parri-
cida causa nominis amabatur
203, 1. Symiamira Car. stupro
cognita 203, 11. lauacrum,
quod C. coeperat, et dedica-
uerat in uico Sulpicio, ab Hel.
perfectum 215, 2; 13. Al. ma-
gis Caracalli adfinitate iunge-
batur quam Hel. 231, 18. for-
titudine Bassiani 234, 4. Anto-
nini nomen adfectatum in
Bass. 235, 8. Car. thermas
additis porticibus perfecit Alex.
245, 8. C. dictum de Maxi-
mino iun., cum cauendum eum
esse quidam dixissent II 25,
20; 23.

cardus 113, 33.

Carinae II 64, 14.

Carinus. uita a Flauio Vo-
pisco scripta II 215. 224—
227. — II 205, 2. 206, 13.
214, 22. — Carini causa tam
senatus quam populus inhor-
ruit cum Carum imperare nun-
tium esset II 203, 17.

Cariouiscus dux Valeriani II 145, 3.

Carnuntum 128, 11.

carnem populo addidit Alex. 245,
19. c. porcinam populo distri-
buit Aur. II 161, 2.

Carpi pugnaverunt contra Moe-
sos II 64, 18. C. copias ad-
flixit Aur. II 157, 26.

Carpicus Aurelianus dictus II
157, 27.

Carpiscus Aurelianus dictus II
157, 28.

carpisculum II 157, 28.

Carrae 171, 28. 172, 7. — C.
quae a Persis iam tenebantur,
recepit Gord. tertius II 46, 24.
47, 10. occupauit Odenatus II
81, 19. 83, 5.

- Carreni* 172, 15. — *C.* se traderunt Odenato II 81, 20.
- carrucas* argentatas Alex. senatoribus concessit 258, 27. ut argentatas c. priuati haberent, Aur. potestatem dedit II 168, 19.
- Carthaginense* forum arsit 40, 23.
- Carthaginensis* curia II 183, 17. — *populus* II 35, 26. inclinavit ad Capelianum II 38, 21.
- Carthago* 184, 20. II 13, 22. 30, 12. 34, 8. 38, 20. 44, 13. 66, 25. 216, 16. — *Carth.* ab Hadr. appellata Hadrianopolis 20, 17. *C.* appellare uoluit Com. Alexandriam Commodianam togatam 102, 3. a rebellionibus uindicauit Probus II 192, 2.
- Carus*. M. Aurelius —. uita a Flauio Vopisco scripta II 215. 217—221. II 203, 26. 205, 2. 214, 22. — *Carus* dux ex disciplina Probi fuit II 202, 8. cum Carum imperare nuntiatum esset, Carini causa filii eius tam senatus quam *populus* inhorruit II 203, 16.
- Carysteae* columnae II 50, 28.
- caseus* Alpinus 43, 7.
- in *Casio* monte Hadr. sacrificanti fulmen decidens hostiam et uictimarium adflauit 14, 30.
- Casperius* Aemilianus a Seu. occisus 134, 13. — *Agrippinus* a Seu. occisus 134, 11.
- Cassiana* defectio 86, 34. — *seueritas* et disciplina 81, 34.
- Cassiani* 88, 28.
- Cassianus* motus 106, 21.
- Cassiorum* familia 78, 3; 10.
- L. *Cassius* 88, 13.
- Cassius*. Auidius —. uid. Auidius.
- Cassio* Papirio consuli successorem destinavit Marcus Albinus 161, 31; 33.
- Castorum* aedes II 14. 23. 70, 8.
- castrenses* ministri 257, 14. *castrenses* uestes 110, 23.
- Castriani* II 163, 13.
- Catachannas* libros obscurissimos Hadrianus Antimachum imitando scripsit 16, 16.
- catafractarii* II 135, 7. 160, 19. apud Persas 268, 15. cat. equites II 145, 2.
- caterua* imperatoria 119, 3.
- Catilina* II 208, 8. — *C.* Auid. dictus 80, 12; Alb. 164, 15.
- Catilius* Seuerus Hadr. Syriae praeposuit 8, 2; graviter insecutus est 15. 27. *C. Pii* adoptionem factam esse doluit, quia sibi praeparabat imperium 24, 12. cum *C.* cons. fuit Pius 35, 22.
- *Seuerus cognatus Alexandri* in consilio eius fuit 276, 4.
- *proauus maternus M. Antonini* 44, 14. eius nomen primo habuit Marcus 45, 6.
- Cato*. M. — *Censorius* 88. 14. — *C.* Macedonas liberos pronuntiavit, quia tueri non poterat 7, 10. *Catonem* Ciceroni praetulit Hadr. 17, 1. *C.* et Caesarem comparat Sallustius II 58, 6. *Cato* citatur II 183, 4.
- Cato* temporis sui dictus est Fabius Sabinus 275, 30.
- dictus est Gord. primus II 31, 15.
- catomidiari* decoctores bonorum suorum in amphitheatro iussit Hadr. 19, 6.
- Catonnes* 140, 11.
- Catthi* uel *Catti* in Germaniam ac Retiam inruperunt Marco imp. 50, 27. contra eos missus est Aufidius Victorinus 50, 29. *C.* debellauit Didius 117, 19.
- Catulinus*. Valerius —. uid. Valerius.
- Catulis* neptis Memmia uxor Alex. 241, 16.
- Catulus*. Cinna —. uid. Cinna.

- lauchis* erumpentibus restitit Didius 117, 16.
- usas* Hadr. aetate princeps agnoscebat uocatis in consilium senatoribus et equitibus Romanis 10, 10.
- usas* Romae atque in prouinciis frequenter audiuit Hadr. adhibitis in consilio suo consulibus atque praetoribus et optimis senatoribus 22, 20. (cf. 18, 18.)
- usas* capitales hominum honestorum Marcus ipse cognouit 63, 10.
- usae* compendii 54, 13.
- usas* liberales munivit Marcus 51, 28. 52, 4.
- usas* regales terminauit Pius 41, 4.
- usarios* Hadr. in Gallias profectus liberalitatibus subleuauit 11, 10.
- usidici* 198, 2.
- ecropius* siue *Ceronius* dux Dalmatarum socius Claudio in adpetendo regno II 85, 13; 23. percussit Gallienum II 85, 26.
- ecropius* dux ex disciplina Probi fuit II 202, 9.
- cionii* 161, 18. 163, 18. 164, 25. — C. familia per Gallienum et Gordianos plurimum creuit 156, 18.
- Ceionius* Aelius Commodus Verus Antoninus uid. Verus imp.
- cionius* Albinus a Seuero occisus 134, 11.
- C. Albinum* praef. urbi epistula Val. inserta II 143, 8.
- Commodus* uid. Commodus.
- Commodus* pater Heli Veri Caesaris 28, 20.
- Commodus* Verus uid. Helius.
- Julianus* II 205, 9.
- Postumus* pater Clodii Albinii 156, 22. — C. epistula ad Aelium Bassianum inserta 156, 29 sq.
- per Ceionium* Postumianum adfinem Alb. Antoninis innotuit 158, 17.
- Celer.* Celerinus — orator uid. Caninius 45, 18.
- Venerianus uid. Venerianus.
- Celerinus.* Cuspидius —. uid. Cuspидius.
- cella* solearis thermarum Car. 174, 5.
- cellae* suppositoriae II 225, 5.
- cellarium* 221, 7.
- Celsa.* Nonia —. uid. Nonia.
- Celsinus* amicus Vopisci, cui misit uitam Probi II 185, 13.
- consiliarius Diocletiani II 167, 23.
- Clodius —. uid. Clodius.
- Celsus* inimicus Hadriani in suspicionem adfectatae tyrannidis lapsus est 6, 8. propter insidias Hadriano paratas occisus 8, 27.
- defecit Pio imp. 85, 22.
- stipator Gallieni II 100, 4.
- unus ex triginta tyrannis. uita Trebellii II 116. II 127, 26.
- Celsus* Aelianus consul collegam de Maximino occiso certiozem fecit II 65, 22.
- Aelius —. uid. Aelius.
- Furius —. uid. Furius.
- Herennius —. uid. Herennius.
- Iulius —. uid. Iulius.
- Ragonius —. uid. Ragonius.
- Rufus —. uid. Rufus.
- Celtae* in Rom. solum inruperunt II 127, 2.
- Celtica* auxilia iuuerunt Postumum II 79, 14.
- Celticae* equae II 129, 10.
- cenatio* Iouis locus Palatii 113, 14.
- cenotaphium* Alex. in Gallia meruit 273, 4. c. constituta Tacito et Floriano Interamniae II 181. 6.
- censitio* 149, 31.

- Censorinorum familia* II 122, 14.
Censorinus tyrannus. uita Trebellii II 121—122. — imperator fuit sub Claudio II 120, 28.
censorium funus 115, 32. 130, 14.
censorum potestas II 71, 1 sqq.
censuales II 36, 23.
census retractari iussit Pert. 109, 26.
centesimare 191, 23; 25.
Centumcellae 90, 2.
centuriati ordines II, 5, 19.
centuriones ordinarii 162, 18.
cerataulas centum exhibuit Carus II 226, 16.
Cereius Maecianus II 184, 14.
Cerellius Faustinianus a Seu. occisus 134, 17.
 — *Iulianus a Seu. occisus* 134, 17.
 — *Macrinus a Seu. occisus* 134, 17.
Cereris initialia adiit Marcus 65, 25. C. aliam consecrauit Aur. II 169, 8.
Ceronius socius Claudio in adpetendo regno II 85, 13.
Cerronius Bassus II 158, 14.
certamen quinquennale in honorem Hadr. constituit Pius 26, 22.
cerui palmati II 30, 2.
Ceryllianus. Fabius —. uid. Fabius.
Cesettianus. Aelius —. uid. Aelius.
Chaeronensis Sextus Plutarchi nepos 46, 2.
Chalcedonius Apollonius Stoicus philosophus 45, 28.
Chalcis uid. Calchis.
 ad *Chaldaeos* rettulit Marcus 59, 19. ad *Chaldaeos* uenit Heluius Successus 105, 9. quod C. consulisset de imperio Seu. reus factus 127, 19. Seu. multos interemit, quasi *Chaldaeos* de sua salute consulissent 135, 27. per Ch. Marcus id egerat, ut *Marcomanni* semper deuoti essent p. R. 209, 5.
character historicus II 138, 1.
chartae uectigal ex Aegypto constituit Aur. II 168, 1.
Chatti uid. Catthi.
Chilo. Fabius —. uid. Fabius.
 — *Mallius* —. uid. Mallius.
chiragrici II 207, 17.
chirodotae Dalmatarum 110, 22.
chlamys aurata 18, 16.
 — *coccinea* 256, 22. II 160, 13.
 — *Dardanica* II 136, 4.
 — *Graecanica* 110, 23.
 — *hirta* 139, 15. 250, 26.
 — *ueri luminis limbata* II 136 1.
 — *purpurea* II 86, 30. 153, 21.
choraulas centum exhibuit Carus II 226, 16.
chors II 140, 6.
chrestologus uid. christologus.
Christianam deuotionem in templum Heliogabali transferendam esse dicebat Hel. imp. 205, 14.
Christianos fieri sub gravi poena uetuit Seu. 137, 5. esse passus est Al. 243, 5. omnes *Christianos* futuros ei qui consulebant sacra reppererant, si Hadr. Christum inter deos recepisset 259, 17. C. praedicandorum sacerdotum modus 262, 14. C. contra popinarios fauit Alex. 263, 26. dictum Chr. quoddam ab Alex. frequentatum 265, 12. Ch. ecclesia II 151, 1. C. in Aegypto II 208, 24. in Aegypto qui Serapem colunt Chr. sunt II 209, 6. nemo Chr. presbyter in Aegypto non mathematicus non haruspex non aliptes II 209, 8; numerum uenerantur II 209, 19.
christologus Pert. appellatus 114, 27.
Christum in larario suo habuit Alex. 247, 7. C. templum facere uoluerunt eumque inter deos recipere Hadr. et Alex. 259,

11. deuoti sunt in Aegypto Serapi qui se Christi episcopus dicunt II 209, 7. patriarcha cum Aegyptum uenerit, ab aliis Serapidem adorare, ab aliis cogitur Christum II 209, 11.
- rysoaspidas* fecit Alex. 264, 15.
- rysografata* scuta II 133, 22.
- baria* nisi in barbarico non septem et decem dierum, ut solent, Alex. imp. a militibus portabantur 262, 8.
- cero*. M. Tullius —. 140, 13. 233, 21. 272, 20. II 32, 8. 186, 18. — Cic. Catonem praetulit Hadr. 17, 1. Cic. de officiis et de re publica legebat Alex. 248, 25. Cic. simulacrum in secundo larario habuit Alex. 249, 26. ut C. poemata nimis antiqua uiderentur, Gord. primus cuncta illa scripsit quae Cic. II 39, 11; 13. Pisonum familiae nobilitandi causa se sociauerat II 110, 8. citatur in oratione contra Gabinium II 112, 6. (Verrin. III 5, 9:) 258, 16. in Hortensio II 89, 11. (ad fam. VII 30, 1:) II 96, 15. pro Milone [7, 16:] II 124, 17. in Philippicis (I 1:) II 163, 24. (in Pis. 2:) II 180, 4.
- Ciceroniana* uilla Puteolis sepultus est Hadr. 25, 12.
- lices* II 114, 24.
- licia* 73, 9. II 115, 10. C. pro consule II 166, 9. 217, 25.
- loni* (iterum praef. et consuli) innitens Car. post mortem Getae ad Palatium redit 169, 7. C. in summum discrimen uenit, quod concordiam inter Caracallum Getamque suaserat 170, 8.
- ncius* Seuerus a Seu. interfectus 134, 23.
- ngii* Seueri pontificis maximi sententia Commodo interempto 104, 10.
- cincti* milites cum imperatore discumbebant II 29, 23.
- Cinnam* Catulum audiuit Marcus 46, 3.
- Circeium* castrum II 52, 12.
- Circenses* ludi uid. ludi.
- Circium* cursorem appellauit Helius 31, 19.
- circumforanei* propolae 90, 29.
- circi* ruina Pio imp. 40, 19.
- cirratae* militares 110, 22.
- citro* composita uasa 111, 1.
- Ciucam* patrum Veri ad eum in Syriam misit Marcus 51, 20.
- ciuitia* multa correxit Marcus 66, 2.
- clamis* uel *clamys* uid. *chlamys*.
- Clara*. Aemilia — mater Did. imp. 117, 6.
- Didia —. uid. Didia.
- Clarissimus*. Seuerus —. uid. Seuerus.
- Clarus* cons. (945/193) 116, 7.
- Erucius —. uid. Erucius.
- Ragonius —. uid. Ragonius.
- Septicius — uid. Septicius.
- classem* Africanam instituit Com. 102, 1.
- Germanica 106, 2.
- Rauennas 121, 25.
- Claudia* filia Claudii Crispi mater Constantii Caesaris II 132, 6.
- soror Probi imp. sepeliuit fratrem II 187, 21.
- frigida 249, 6.
- Claudiana* auspicia II 149, 3.
- tempora II 148, 9.
- Claudianae* columnae II 50, 28.
- Claudianus*. Asellius —. uid. Asellius.
- Claudius* pater Claudii Pompeiani a Commodo interfectus 93, 21.
- Claudius*. Flavius —. imp. uita a Trebellio Pollione scripta II p. 122—136. — 274, 17. II 87, 32. 100, 12. 120, 7; 15;

- 19; 28. 138, 15. 149, 7; 9. 162, 19; 20. 166, 22. 182, 12. 187, 18. 189, 24. 190, 17. 194, 24. — inter Constantios Claudiosque Marcum et Pium formavit Constantinus 204, 22. C. auctorem generis Constantini cum cura dicendum esse dicit Lampridius 226, 32. Cl. iussu Valeriani iunioris sepulchro titulus est additus 'Valerianus imperator' II 72, 8. cum Cl. bellum contra Postumum iniit Gall. II 79, 12. princeps generis Constantii Caesaris II 79, 13. 85, 11. 167, 28. princeps electus II 85, 7. 86, 15. Cl. epistula ad Regalianum inserta II 99, 24; 29 sqq. C. a Val. promotus II 100, 15. Cl. interemit Aureolum II 101, 10; 16. C. Isauros paene ad hoc perduxerat, ut a suis semotos locis in Cilicia conlocaret II 115, 9. Cl. bellis Gothicis occupato Zenobia munus regale optinuit II 117, 3; 26. invito Claudio Aureolus ab Aureliano interfectus II 148, 13. Cl. bellum contra Meotidas Aur. credidit II 148, 19. Cl. epistula ad Aurelianium inserta II 148, 23 sqq. Cl. imp. respirare coepit res p. II 165, 13. Cl. optimus imperator II 166, 19. Aureliano decimanos credidit II 190, 12. Claudio longinquitatem imperii invidit fortuna II 217, 1.
- Claudius* Arabianus a Seu. occisus 134, 19.
- Censorinus scurrarum ioco appellatus II 122, 8.
- Crispus frater Claudii imp. II 132, 5. eius filiae filius Constantius Caesar II 132, 6; 25.
- Eusthenius qui Diocletiano ab epistulis fuit, Diocletiani Maximiani Galerii Constantii uitam singulis libris scripsit II 226, 5.
- Claudii* Iuliani epistola gratulatoria ad Puppium et Balbinum Maximino uicto missa inserta II 65, 16.
- Lucanus a Com. interfectus 95, 16.
- Maximum audiuit Marcus 46, 3.
- Pompeiano proficiscens ad bellum Germanicum Marcus filiam suam dedit 60, 30. P. peregrinus et Cassio rebellante senior 85, 25. P. consulem dixit Marcus 86, 26; 31. Com. eum occidere conatus est 91, 26. P. interfectus 92, 2. Pertinacem uexillis regendis adsciuit 106, 7. Pert. eum hortatus est, ut imperium sumeret, quia casum Com. la crimauerat 108, 7. ad participatum imperii Did. e Tarra cinensi euocauit 123, 8. P. nupta fuerat Lucilla post Veri mortem 169, 20.
- Quintillus uid. Quintillus.
- Rufus a Seu. occisus 134, 6.
- Sapiiani epistula ad Cereium Maecianum inserta II 184, 14.
- Seuerum audiuit Marcus 46, 5.
- Sulpicianus a Seu. occisus 134, 12.
- tonsorem praefectum anno nae fecit Hel. 211, 5.
- Venacus orator in consilio Alex. 276, 3.
- clau* qualitate equites Romanos a senatoribus discreti II 246, 1.
- Cleandrum* in Perennis potentia locum subrogauit Com. 94, 5 10; atque per eum etiam grauiora fecit quam per Perennem 94, 9. ad eius arbitrium

- praefecti praet. aut retenti aut occisi 94, 16. C. omnia pecunia uenditabat 94, 20. praefectus est factus 94, 28. dignus uitae finis inpositus 94, 31. concubinas Com. constuprauit 95, 4. lauacrum Commodi nomine fecerat 101, 31.
- Teodamus* Byzantius Scythas uicit II 84, 17.
- Teopatra* II 115, 20. — perire maluit quam in qualibet uiuere dignitate II 156, 6.
- Teopatras* et Odenati partibus Palmyreni defendebant Aegyptum; contra eos pugnabat Probus II 192, 15.
- Teopatrarum* gens II 116, 25.
- Teopatrana* stirps II 123, 6.
- Teopatrans* uasis usa Zenobia II 118, 21.
- Teopatrani* uniones II 121, 19.
- Tibariani* a Persis catafractarii dicti 268, 15.
- Tiberium* Hadriano posuit Pius 37, 21. cl. aureus Claudio in Romana curia conlocatus II 125, 1.
- Todius* uia 74, 20.
- Todius* II 208, 6.
- Albinus uid. Albinus.
- Balbinus uid. Balbinus.
- Celsinus a senatu laudatus 133, 2.
- Rufinus a Seu. occisus 134, 14.
- Tobias* aduersus Marcum conspirauerunt 62, 1.
- Toccius* Nerua uid. Nerua.
- Verus a Seu. occisus 134, 13.
- Totilicia* taberna 106, 32. (cf. adnot.)
- Totum* cibum milites sumere uentit Seu. 151, 30.
- Totos* seruos habuit Alex. 258, 10.
- Totillares* Alex. fecit pontificatus quindecimuiratus auguratus 263, 20.
- Todes* libertus Veri 75, 19.
- Coelium* Salustio praetulit Hadr. 17, 2.
- Coelius* mons uid. Caelius.
- cohortem* quinquagenariam Hadr. Hiberorum regidono dedit 18, 13.
- collegium* pontificum 104, 11. c. sacerdotalia 98, 17. sacerdotum 48, 24. 90, 9.
- collis* Quirinalis uid. Quirinalis.
- colossus* transtulit Hadr. 20, 2. ornamenta quaedam col. addidit Com., Neronis caput sumpsit ac suum inposuit 102, 6.
- columnae* Carysteae II 50, 28. Claudianae II 50, 28. Numidicae II 50, 29. 178, 12. porphyreticae II 50, 29. Synnades II 50, 29. c. palmata statua superfixa argentea in rostris posita Claudio II 125, 7.
- colymbi* marinae aquae 218, 28.
- comitatus* principis grauem esse prouincialibus dicebat Pius 39, 19.
- comitia* magistratuum 172, 6.
- Commagenae* II 129, 21.
- commeatus* p. R. adiunxit Alex. 242, 25.
- Commodianam* coloniam Romam appellari uoluit Com. 96, 2; 7.
- Commodiana* domus Palatina Commodi 98, 24.
- Commodianam* Herculeam classem Africanam Comm. appellauit 102, 4.
- Carthaginem Alexandriam — togatam Com. appellare uoluit 102, 3.
- Commodiani* horti 148, 30.
- serui Pert. in balneis necem parasse dicuntur 114, 15.
- Commodianum* imperium 129, 23.
- saeculum aureum adsimulabat Com. 99, 31.
- Commodianum* Commodus se uocauit 96, 9. — Herculaneum flaminem Commodo addidit Se-

uerus 102, 12. populum R. dixit Com. 100, 20.

Commodi. Ceioni — familia 112, 12.

Commodus. Ceionius — pater Helii 28, 20.

Commodus. L. Ceionius — Antoninus imp. uita ab Aelio Lampridio scripta I p. 89—104. — 59, 1. 85, 24. 128, 8. 144, 21. 185, 23. 232, 27. 234, 3. II 175, 6. 216, 25. — C. multos honores tribuit Marcus 57, 4. cum eo triumphauit Marcus post bellum Marcomannicum 57, 7. 58, 5. C. natus est de adulterio 59, 13; 23; 30. C. togam uirilem dedit pater 62, 24; sibi collegam in tribuniciam potestatem iunxit 65, 31. C. turpem se et cruentum iam ante patris mortem ostentabat 66, 16. de C. patris iudicium 67, 4. C. iustum imperium 87, 24; et tribuniciam potestatem rogat senatus 87, 27. C. posteros Auidii post mortem patris uiuos incendi iussit 88, 1. occiso Perenne Com. Pertinaci satisfecit 107, 4. Pertinax apud C. adfectati regni insimulasse dictus est Antistium et Arrium 107, 10. Commodus Pert. praef. urbi plurimum placuit 107, 23. Pertinax interficiendi Com. conscientiam delatam sibi ab aliis non fugit 107, 24. C. interemptus 107, 26. C. occiso fictum est, quod morbo esset extinctus 108, 1. casum C. lacrimauit Claudius Pompeianus 108, 8. uituperatio C. adclamationibus senatus ostensa 108, 14. C. interfectus auctore Laeto 108, 16. Laetus et Marcia ministri scelerum Commodi 108, 20; inuitos eos paruisse C. Pert. dixit 108, 20.

C. in Vectilianis occisus 108, 31. consuetudinem rogandi magistratus et procures senatus praetermiserat Com. 109, 5. statucae Com. deiectae 109, 6. quae C. militibus dederat Pert. confirmauit 109, 14. C. adlectionibus innumeris praetorias miscuit 109, 21. donatiua et congiaria, quae C. promiserat, Pert. [soluit 110, 4. Pert. ea exegit, quae C. indixerat 110, 7. auctionem rerum C. habuit Pert. 110, 11; 20. a libertis Pert. ea exegit, quibus C. uendente ditati erant 110, 19. sumptus omnes C. Pert. rescidit 111, 12. omnibus, quibus C. ademerat possessiones, reddit Pert. 112, 3. nullum ex is quos C. rebus gerendis inposuerat, mutauit Pert. 114, 12. Didius reus factus coniurationis cum Saluio contra Commodum 118, 4; sed a Commodo liberatus 118, 5. C. memoriam se restitutum Did. cum imperator fieret, pollicitus 118, 27. emendationem temporum Com. Pertinacis auctoritate reparandam creditum fuerat 119, 16. multa quae C. statuerat, Pert. tulerat, Did. restituit 120, 23. per Laetum C. manus euaserat Didius 121, 23. Commodus in odium ueniente Seu. reus factus absolutus est 127, 21. C. Seu. consulem inter plurimos designauit 127, 23. inter diuos referendum esse censuit Seu. 133, 4. 139, 3, primusque inter milites diuum C. appellauit 133, 6; in senatu et in conuentione laudauit 133, 32; C. strangulatorem Narcissum leonibus obiecit 134, 25. si C. non reliquisset heredem nihil

Marco felicius 140, 20. Pescennius iussu C. exercitus Syriacos rexit 144, 18; suffragio athletae, qui C. strangulauerat 144, 19. ad Com. Sen. scripsit adserens Pesc. necessarium rei p. uirum 146, 6. Commodi epistula inserta 147, 4 sqq. inter C. amicissimos Pesc. pictus uidebatur Isidos sacra ferens 148, 30. Pesc. ad Com. scripsit de administratione prouinciarum 149, 7. C. temporum dissolutio 152, 5. C. Albinum Caesarem esse iusserat 154, 20. 158, 23. 164, 20. 165, 8. epistula C. ad Clodium Albinum inserta 155, 3 sqq. sed Clod. id quod iubebat facere noluit, uidens odiosum Com. 155, 22. 158, 21; contempsit Caesareanum nomen, quod ei C. dare uoluit 156, 2. C. transtulit Alb. ad Galliam 158, 20. Albino praetore C. et in foro et in theatro pugnas exhibuit 159, 2; 3. C. iussu Alb. Britannicos exercitus rexit 164, 18. C. melior fuisset, si timuisset senatum 165, 2. contio Albini, qua senatum laudauerat, Romam delata exasperauit C. in eum 165, 12; 13; placuit senatui, qui miris eum adclamationibus ornauit uiuo C. 165, 16. epistula ad praef. praet. inserta 165, 21 sqq. C. deorum nominibus appellatus erat 170, 21. C. sacra Isidos celebrauit 174, 23. C. quartus Antoninus 185, 1. C. polluit sacrati nominis Antonini reuerentiam 188, 31. C. rescripta leges uideri nefas esse dixit Opilius 192, 27. C. pater Antoninum appellauit 199, 25. uersus in Com. dicti, quod se Hercu-

lem appellauerat (200, 14; 19) inserti 200, 19 sqq. C. hereditarium nomen Antonini erat 235, 6. Commodos in luxurie uicit Hel. 234, 11.

Commodus. Ceionius — post Helius Verus dictus uid. Helius. — L. Ceionius — Verus uid. Verus. — mensis Augustus dictus in honorem Com. imp. 98, 1; 22. *comoedias* in conuiuio exhibuit Hadr. 26, 3.

Concae II 119, 17.

Concordia II 195, 9. — C. templum 108, 6. 232, 5. II 53, 6. 194, 6.

concupinas ingenuas haberi uultit Aur. II 170, 15.

Condianus. Quintilius — uid. Quintilius.

condita militaria ut agnosceret laborabat Hadr. 12, 9.

conditor rosato atque absentato piscinas temperauit Hel. 217, 21.

conditura ueneta 219, 4.

congiarium duplex Hadrianus populo dedit 9, 5. c. populo datum pro adoptione Heli 29, 2. c. Pius militibus (ac) populo de proprio dedit 37, 8. Pius populo dedit 39, 23. Marcus populo diuisit ob togam uirilem filio datam 62, 25; ob tribuniciam potestatem 66, 1; ob nuptias filii 66, 7. adhuc in praetexta c. dedit Commodus 90, 12. c. dedit populo Com. singulis denarios septingenos uicenos quinos 101, 14. nundinationis rerum Commodi pecuniam Pert. militibus donatio dedit 110, 18. c. dedit Pert. populo denarios centenos 116, 9. uestimenta populo congiaria dedit Car. 186, 20. congiarium promisit Op. per edictum Antoninianum 197, 9. c. ter dedit Alex. 245, 19. post bellum

- Persicum congiarium dedit Alex. 269, 21. c. populum molliuit Gall. II 87, 1. c. ter dedit Aur. II 169, 29. c. detulit Probus II 200, 1.
- consecranei* II 37, 25.
- consecrationem* decreuit parentibus Marcus 67, 26. c. factum, ut Marcomanni p. R. semper deuoti essent 209, 7.
- consessum* salutatus Al. obtulit senatoribus 240, 12. 241, 22.
- consiliariis* addidit salaria Pesc. 149, 22.
- Constantina* soror Claudii imp. II 132, 8.
- Constantinum* maximum adloquitur Capitolinus in uita Clodii Albini 156, 18; C. Augustum Spartianus in uita Getae 177, 3; Lampridius in u. Heliogabali 204, 20. 226, 3. 227, 5; in u. Alexandri 274, 1; Capitolinus in uita Maximinorum II 3, 3; in u. Gordianorum II 28, 3. 52, 24.
- Constantius* II 123, 4. 124, 27. 130, 7. — a Diocletiano Caesar dictus 28, 3. inter Constantios Claudiosque Pium et Marcum aureos formauit Constantinus 204, 21. Claudius princeps generis Constanti Caesaris II 79, 13. 85, 11. C. nepoti futuro uictoriis Gothicis securam parare uidebatur rem p. Claudius II 129, 17. C. filius Claudiae et Eutropii II 132, 7. ex disciplina Probi fuit II 202, 8. in locum Carini C. subrogare statuerat Carus II 225, 11. natus qui Gallias Rom. legibus redderet II 225, 28.
- constellationem* Gordiani filii ostendit mathematicus patri II 41, 20.
- constitutio* Hadriani de domibus non diruendis transferendae materiae causa 18, 21.
- Consul* uel *Consulens* Iuppiter II 206, 13.
- consulens* tertio Hadr. plurimos fecit, infinitos secundo 9, 32. consulum officia frequentauit Hadr. 11, 4. Com. imp. uiginti quinque c. in unum annum lecti sunt 94, 18. c. togam pictam de Iouis templo sumebant 256, 24. consules ex senatussententia nominauit Alex. sumptus eorum contrahens 258, 30.
- consularia* ornamenta 10, 6; is decreta qui rem p. bene gesserant 269, 13.
- contiones* insertae Albini 155, 27 sqq. 164, 21 sqq. Alexandri 266, 13 sqq. 269, 4 sqq. Diadumeni 196, 13 sqq. Opilii Macrini 195, 15 sqq. 196, 8 sqq. Marii II 97, 5 sqq. Maximini II 16, 5 sqq. 37, 24.
- controversias* declamauit Hadr. 16, 27. Gord. primus II 29, 20. c. Postumi iunioris Quintiliano insertae II 93, 26.
- in *contubernium* imperatoriae maiestatis Hadr. optimos quosque de senatu adsciuit 9, 27.
- conuiuales* sortes Heliogabali 217, 27.
- conuiuii* sumptus constituit Hadr. 22, 11. c. notissimum Veri 71, 22. c. septima die celebritati Albini pueri nati deputabatur 158, 3.
- Copten* a Blemmyis uindicauit Probus II 198, 15; 26.
- Cordium* aurigam amauit Heliog. 206, 28. praefectum uigilum fecit Hel. 211, 4. ut remoueretur postularunt milites 213, 6.
- Corduenus*. Aelius —. uid. Aelius.
- Cordus*. Aelius —. Et Iunio quidem Cordo studium fuit eorum imperatorum uitas edere quos

- obscuriores uidebat 183, 13.
citatur: 158, 13. 159, 15. 162,
6. II 5, 14. 7, 18. 12, 3. 22,
28. 24, 3. 25, 3. 26, 4. 30, 23.
31, 16. 36, 11. 38, 10. 39, 25.
41, 12. 42, 11; 14. 43, 8. 46,
12. 50, 18. 52, 5. 55, 26. 56,
3; 6. 61, 11.
- Corfulenus*. Statilius —. uid. Sta-
tilius.
- Corinthii* II 184, 1.
- Corinthus* 73, 7.
- Coriolanus*. Marcius —. uid. Mar-
cius.
- Cornelianus*. Atidius —. uid. Ati-
dus.
- *Aurunculeius* —. uid. *Aurun-
culeius*.
- Cornelius*. Balbus — *Theophanes*
uid. Balbus.
- ad — *Balbus* epistula *Marci* 146,
26.
- *Capitolinus* citatur II 106, 24.
- *Dolabella* cons. [a. 838/86]
34, 16.
- *Frontone* oratore magistro
usus est *Marcus* 45, 19; ei-
que multum detulit 45, 22.
audiuit *Verus* 69, 15.
- *Macer* ex familia *Macrianorum*
II 105, 10.
- *Repentinus* gener *Didii* praef.
urbi a socero factus 119, 13.
remansit in Palatio cum *Did.*,
cum iam ab omnibus desertus
esset 123, 16.
- *Scipio* uid. *Scipio*.
- *Tacitus* uid. *Tacitus*.
- *Victorinus* successit *Tatio* *Ma-
ximopraef. praet.* mortuo 40, 10.
- Cornicula*. *Annius* —. uid. *Annius*.
- Cornificia*. *Annia* —. uid. *Annia*.
- Cornificiam* infamissime dilexit
Pert. 115, 2.
- Cornificius*. *Velius* — *Gordianus*
uid. *Velius*.
- corocottas* *Pius* in muneribus ex-
hibuit 42, 3.
- corona* cum qua matronae re-
giae sacrificium facerent, con-
tentas esse debere dixit *Alex.*
257, 6.
- coronae* bilibres ab *Aur.* populo
promissae II 160, 28.
- *ciuicae* 54, 19. II 146, 24,
189, 3; 7. *murales* II 146, 23.
nauales II 146, 24. *uallares*
II 146, 23. 189, 2.
- coronarium*. aurum —. uid. aurum.
- corpora* omnium artium consti-
tuit *Alex.* 250, 17.
- corrector* Italiae II 113, 21. *Lu-
caniae* II 163, 16.
- Coruini* II 143, 19.
- Costoboci* aduersus *Marcum* con-
spirauerant 62, 2.
- Cotiaensis*. *Alexander* —. uid. *Ale-
xander*.
- Cottiae* Alpes sub *Nerone* Ro-
mano nomini sunt tributae II
152, 12.
- Crassus*. *Frugi* —. uid. *Frugi*.
- *Sulpicius* —. uid. *Sulpicius*.
- Cretam* *Scythae* uastare conati
sunt II 131, 12.
- Cretici* sagittarii II 135, 8.
- crinibus* suis auri scobem asper-
sit *Gall.* II, 86, 28. 90, 11.
- crinita* stella 100, 31. apparuit
Pio imp. 40, 24.
- Crinitus*. *Vlpus* —. uid. *Vlpus*.
- Crispinus* consularis *Aquileiae* for-
titer resistit cum *Menofilio*
Maximino II 18, 18. 61, 4.
- *Tullius* —. uid. *Tullius*.
- Crispus* *Sallustius* uid. *Sallustius*.
- *Claudius* —. frater *Claudii*
imp. uid. *Claudius*.
- crocodilos* in muneribus *Pius*
Romae exhibuit 42, 4.
- crocum* per gradus theatri fluere
iussit *Hadr.* 19, 20.
- Crotoniates* uid. *Milo*.
- crustulata* perna 31, 2.
- crustulum* 21, 17.

- cryptas* in castris diruit Hadr. 11, 25.
- crystallini* calices 72, 2^p 76, 29.
- Ctesiphon* II 81, 27. — Ct. cepit Seu. 136, 9. se peruenturum esse sperat Gord. tertius II 47, 12. Ct. peruenit Odenatus II 83, 7. 105, 28. 117, 16; Carus II 219, 19. uis fati quaedam, ut Rom. princeps Ct. transire non possit II 220, 15.
- cuculli* Bardaici 110, 24.
- cucullio* mulionicus 225, 14.
- cucutia* uillosa II 136, 6.
- culcitas* funambulibus subici iussit Marcus 54, 29.
- cultum* deorum instante pestilentia diligentissime restituit Marcus 61, 15.
- Cumani* Apollinis templum 157, 14.
- Cupidinum* exemplo cursoribus alas adposuit Helius 31, 17.
- ut *cuppedinarium* se pinxit Hel. 223, 9.
- cura* praetorii II 134, 3.
- de *curatoribus* statuit Marcus, ut omnes adulti acciperent non redditis causis 53, 2. c. multis ciuitatibus a senatu Marcus dedit 53, 9. cur. regionum ac uiarum potestatem puniendi dedit Marcus 53, 25. cur. Romae quattuordecim fecit Alex. 250, 14. c. Alexandriae II 111, 10. c. Aquini 144, 13. Illyrici II 134, 26.
- curia* Carthaginensis uid. Carthaginensis. c. Pompiliana uid. Pompiliana. c. Romana 106, 27. c. Treuirorum uid. Treuiri.
- (*Curibus* 4, 24.)
- Curius* Fortunatianus omnem Maximi Balbinique historiam perscripsit II 56, 4.
- currus* falcati 267, 25. 268, 11. c. quadriiugi Pisoni decreti II 100, 25; triumphales Maximo Balbino Gordiano II 21, 30.
- cursores* 31, 16. 258, 8. c. eo habitu quo ipse habebat, Aur. senatoribus concessit II 170, 14.
- cursus* fiscalis ab Hadr. institutus 9, 9. c. uehicularius a Pio subleuatus 43, 3.
- Cuspidi* Celeris consulis oratio, quae de honoribus Maximi Balbini Gordiani in senatu habita est, inserta II 21, 26 sqq.
- Cyclopea* luserunt omnes apenarii II 80, 11. exhibuit Carus II 226, 20.
- Cyclops* Maximinus dictus II 8, 22. 60, 15; Firmus II 206, 22.
- cymbala* 97, 26.
- Cyprea* acus II 133, 8.
- Cypria* accubitalia II 133, 29. — mantelia II 145, 28.
- Cypriaci* tauri II 30, 4.
- Cyprum* Scythae uastare conati sunt II 131, 12.
- Cyriades* pater Cyriadis tyranni II 91, 20.
- Cyriades* unus ex triginta tyrannis. uita II 91—96.
- Cyrillus*. Tatius —. uid. Tatius.
- Cyrrum* uidere noluit Marcus 64, 23. (uid. adnot.)
- Cyzicus* 36, 3. 131, 16; 20; 148, 9. — C. uastauerunt Gothi II 84, 22.
- Daci* II 134, 19. — D. contudit Pius 37, 28. D. per legatos Com. uicti 99, 19.
- Dacia* 106, 5. — D. ad tempus praefectus Marcius Turbo 8, 2^p. Dacia Turboni credita 9, 3. per duces Com. sedata 99, 20. D. regimen accepit Pert. 106, 27. a confinibus hostibus uindicauit Didius 117, 20. in D. resedit Car. 170, 18. ex Dacia Transdanuuiana Aur. populos abductos in Moesia conlocauit appellauitque suam

- Daciam*, quae nunc duas Moe-
sias diuidit II 164, 3.
Dacia gens II 99, 23.
Dacia ripensis II 138, 30.
— Transdanuuiana prouincia a
Traiano constituta ab Aur. re-
linquitur II 163, 30.
ad *Dacicum* bellum Hadrianus
Traianum prosecutus est 5,
10. secunda expeditione Da-
cica Traianus Hadrianum pri-
mae legioni Mineruae prae-
posuit secumque duxit 5, 19.
Dacisci II 163, 13.
Dacisciani milites II 135, 18.
Dafne uid. *Daphne*.
Dalmatae II 134, 19. D. dux Ce-
cropius II 85, 14; 26. D. equi-
tes 158, 18. II 131, 8. D. chi-
ridotae 110, 22.
Dagellius Fuscus citatur II
114, 4.
Dalmatenses singiliones II 136, 4.
Dalmatia II 104, 1. — D. latro-
nes Marcus milites fecit 61,
19. D. praesidiatus 225, 13.
dalmaticatus Com. in publicum
processit 96, 5; Hel. 220, 19.
dammatorum bona in fiscum pri-
uatum redigi uetuit Hadr. 9, 15.
Danuuius 61, 27. 81, 6. II 152.
21. 189, 1. — ad D. tutelam
profectus est Pert. 106, 21.
Daphne 82, 15. II 154, 18. apud
D. in deliciis uixit Verus 51,
6. 73, 17. luxuriati sunt mi-
lites Alex. 267, 18.
Daphnis II 107, 24.
Daphniti mores 81, 31.
Dardana gens II 132, 7.
Dardaniae latrones Marcus mi-
lites fecit 61, 20.
Dardanica chlamys II 136, 4.
— regio II 135, 6.
Dardanus II 131, 10.
Dardanus rex II 131, 10.
Dasummi filius Malemnus rex
45, 1.
deambulatorium II 51, 13.
December Amazonius dictus 98, 3.
decemuir litibus iudicandis Ha-
drianus a Traiano datus 4, 3.
decennalia a Gall. celebrata II
90, 17; 18.
decennia celebrauit Gall. nouo
genere ludorum II, 79, 27.
Decibalus rex II 99, 23.
Decii duo cons. (a. 1003/251)
II 70, 7. posuerant in senatus
potestate, cui censura defer-
retur II 70, 10. D. uita et
mors ueteribus comparanda
II 166, 26.
decimani II 190, 8; 11.
decimare milites 191, 23.
decimatio 191, 25.
Decius. Val. in procinctu cum
D. agebat, cum censor fieret
II 70, 14. D. gratulatus est Va-
leriano propter iudicium se-
natus II 70, 28. 71, 14. Clau-
dii uirtutem et uerecundiam
publice praedicauit II 132, 20.
Decii epistola ad Mes-
salam inserta II 134, 31;
32 sqq.
declamare 185, 28. controuersias
declamauit Hadr. 16, 27; Gord.
primus II 29, 20.
declamatae Iulii Graniani 230, 5.
in *declamationibus* disertus Postu-
mus iunior II 93, 26.
declamatorum scholas publicas fre-
quentauit Marcus 46, 17.
decoctores bonorum suorum in
amphitheatro catomidiari Hadr.
iussit 19, 5.
Decrianus architectus colossum
stantem atque suspensum trans-
tulit 20, 3.
decurio apud Afros II 32, 23.
defensores ex sese Alex. corpo-
ribus artium dedit 250, 19.
de *defunctorum* statu Marcus in-
tra quinquennium quaeri iussit
52, 7.

- delationes* quibus fiscus augeretur, Marcus contempsit 53, 7.
- delatores* conuictos grauiter puniri iussit Pert. 109, 26. d. si non probarent, capite adfecit Opilius, si probarent, delato pecuniae praemio infames dimisit 192, 22. d. ingenti seueritate persecutus est Aur. II 163, 20.
- deliaca* signa 246, 5.
- Delphici* Apollinis uates 150, 1. D. oracula inserta 150, 6; 12; 15; 21.
- demarchus* Hadr. apud Neapolim fuit 19, 13.
- Demosthenes* 140, 12. 272, 20.
- desertorum* bellum 100, 32. ad comprehendendos des., qui innumeri Gallias uexabant, Pesc. missus 146, 4. des. poenae 81, 1.
- deuotio* Christiana 205, 14.
- Dexippo* duce Athenienses Gothos uicerunt II 84, 23. Dex. citatur 263, 20; 25. II 26, 15; 19; 31. 28, 17. 34, 10. 41, 13. 43, 30. 53, 11. 64, 5; 20; 21; 28. 121, 2. 131, 29.
- Dexter.* Domitius —. uid. Domitius.
- dextrocherium* cum copula de hyacinthis quattuor II 23, 2.
- diadema* 198, 3. II 116, 27. d. gemmatum 218, 26.
- Diadematus* Diadumenus appellatus 198, 6; 8.
- Diadumenus* Antoninus. uita ab Aelio Lampridio scripta 195—202. — 187, 1. — Antoninus uocatus 173, 20. 184, 16. 185, 11. 186, 13. 188, 25. 203, 15. 234, 5. 235, 7. septimus Antoninus 185, 3. D. in participatum imperii adsciuit pater 186, 13. capita ex oratione Macrini et Diad. imperatorum inserta 185, 16 sqq. D. et imperio miles donauit et nomine 187, 31. D. interfectus 190, 16. Caesar, non Antoninus fuisse dicitur 190, 18. Antoninorum nomini uelut nothus adpositus 190, 22. in D. fauor publicus se prorseruuit 192, 15. de D. dictum est, quod in somnis Antoninus fuisset 193, 17. D. Antonini nomen titulo praeferebat 204, 28. D. famam insecutus est crudelissime Heliogabalus 208, 19; 24.
- diaetae* nominis Mammaeae ab Alex. factae 246, 17.
- dialogistam* Marcum dixit Auidius 80, 14.
- Diana* 207, 26. Dianae Laodiciae simulacrum ex adyto suo in templum Heliogabali adferre uoluit Hel. imp. 207, 24.
- diasyrcticum* 175, 8.
- Diavoleno* iuris perito usus est Pius 42, 29.
- dictator* Hadr. per Latina oppida fuit 19, 12.
- Didia* Clara filia Did. a senatu Augusta appellata 119, 10.
- Didius* Iulianus. uita ab Aelio Spartiano scripta p. 117 — 124. — 125, 3. — de Iul. successore Pert. omen dedisse dicitur 115, 14; cum Iul. ei fratris filium offerret 115, 15. collega Pert. in consulatu et successor in proconsulatu 115, 18. Did. corpus Pert. quanto potuit honore funeratus est 115, 25. I. proconsule absolutus est Seu. cum adulterii causam diceret 126, 7. cum odio omnium imperauit 128, 9. auctore Iul. Seu. est hostis a senatu appellatus 128, 18. senatus consultum fieri fecit de participando imperio cum Seu. 128, 24. interfectores contra Seu. misit 128, 31.

130, 7. Iul. occidi iussit Sen. 129, 1; 2; 5. tertium praef. praet. Flauium Iuuenalem fecerat 129, 14. amicos Iuliani Sen. proscriptioni ac neci dedit 130, 24. Didio occiso praetorianas cohortes exauctorauit Sen. 137, 16. D. imp. appellatus et iussu Sen. occisus 144, 21. Pesc. magis in Did. odium quam in aemulationem Sen. imperator appellatus 145, 3. obdetestationem Iul. Pescennio Romae fautum 145, 5. Iul. ode- rant populares 145, 9. I. ad occidendum Pesc. primipila- rem miserat 145, 13. Sen. iam principi successorem miserat 145, 16. cum I. circenses Ro- mae daret (145, 24), Pesc. ad tutelam urbis est expetitus odio Iul. 145, 28. I. iudicium de Sen. imperatore 145, 29. a senatu Romae Caesar appel- latus 154, 5. apud Iul. de oc- cidendo Pert. plurimum ualuit auctoritas Albini 165, 18. 166, 4. Iul. Antoninum se uocauit 185, 7. 199, 7. cum iam Iul. senatus imperatorem dixisset, a militibus Sen. imperator est dictus 229, 6.

Didius Petronius — Seuerus. uid. Petronius.

—Proculus frater Did. imp. 117, 7. *Dido* II 115, 19. — Didonis ha- bitu ornata Zenobia II 116, 27. *dies* iudiciarios fastis addidit Marcus 52, 28.

Diocletianae thermae II 110, 29. 186, 10.

Diocletianus II 120, 19. 130, 10. 157, 9. 166, 14. 186, 5. 214, 23. 225, 27. 226, 5. — D. Augusto Spartianus uitam Helimisit 27, 2; 4. D. adloquitur Iulius Capitolinus in uita Marci 60, 9. 77, 10. Vulea-

tius Gallicanus in uita Auidii Cassii 80, 5. Aelius Spartia- nus in uita Seueri 140, 3. Spartianus in u. Pescennii 150, 24. Capitolinus in u. Opi- lii 194, 17. D. aurei parentis saeculi uitam se scripturum esse promittit Lampridius 227, 3. D. iam priuatus dixit nihil esse difficilius quam bene im- perare II 167, 3. ut D. dice- bat, optimus uenditur imp. II 167, 10; 11. D. frequenter dixit, Aur. magis ducem esse debuisse quam principem II 167, 17; 18. responsum Drya- dis Diocletiano datum de po- steris II 167, 22. ex disciplina Probi fuit II 202, 8. D. inter- emit Carinum II 221, 8; apud Marcum II 225, 24. D. domesti- cos tunc regens Augustus est appellatus II 222, 10. 225, 20. Aprum praef. praet. percussit Diocl. II 222, 24; 25. omen imperii factum a Dryade de Apro occidendo et ab ipso D. auo Vopisci narratum II 223, 8; 10; 14; 15; 17; 19; 24; 28. scaenam combustam magni- ficientiorem reddidit II 226, 18. D. dictum de Cari editione II 226, 25. D. omnibus gen- tibus aduocatis dedit ludos, parcissime usus liberalitate II 227, 3.

Diocmitas armauit Marcus 61, 20. sub *Diogeneto* magistro Marcus pingendo operam dedit 47, 14. sine *diplomatibus* quod Pertinax cursum usurpauerat, pedibus ab Antiochia ad legationem suam iter facere coactus est 105, 18.

a *discinctis* cum imperatore ce- natur II 89, 28.

discus corymbiatus argenteus li- brarum uiginti II 135, 24.

- dispositio* Misithei egregia in re p. II 47, 28. 48, 23. Ballistae II 108, 10.
- doctores* (cf. professores) qui professioni suae inhabiles uiderentur, ditatos Hadr. a professione dimisit 17, 16.
- Dolabella*. Cornelius —. uid. Cornelius.
- dominum* se appellari uetuit Alex. 230, 26. domini appellantur Maximus et Balbinus II 65, 20; et Valerianus II 147, 4.
- Domitia* Caluilla mater Marci 44, 11.
- apud — Lucillam matrem Marci educatus est Didius 117, 9.
- Paulina mater Hadriani 3, 9.
- Domitiae* in hortis reliquias Hadr. conlocauit Pius 37, 15; placebat uiuere Aur. II 170, 2; 3.
- Domitianus* dux Aureoli uicit Macrinum II 75, 8. 103, 20; cum filio II 104, 12.
- Domitianus* imp. 3, 6. 67, 6. 103, 17. 104, 24. II 103, 21. 125, 10. 215, 15. — D. crudelitate infamis 20, 15. XII cons. [838/86] 34, 15. D. sententia de misera conditione imperatorum 79, 20. sub D. Antonius imp. a militibus appellatus 150, 2. ipse pessimus fuit, amicos autem bonos habuit ideoque minus odio fuit quam Claudius 274, 16. D. inmanitate uulnerata res p. II 216, 23.
- Domitilla* II 103, 22.
- Domitius* Dexter a Seu., cum contra Nigrum proficisceretur, praef. urbi relictus 131, 1.
- Vlpianus uid. Vlpianus.
- dracones* et signa templorum et legionum ibant in decenniis a Gall. celebratis II 80, 17.
- dracunculos* Aegyptios Romae habuit Hel. 222, 3.
- dromedae* II 156, 25.
- Drunciano* genero Auidii liberam uagandi potestatem Marcus dedit 65, 19. 84, 26.
- drungi* II 200, 2.
- Dryas* Gallicana 271, 15. — responsum Dryadum Gall. Diocletiano de posteris datum II 167, 25; 30. omen factum a Dryade quadam Diocletiano de imperio II 223, 12; 17; 20; 30.
- ductus* aquarum infinitos Hadr. suo nomine nuncupauit 20, 18.
- dulcia* 221, 17.
- dulciarii* 221, 15.
- Dulius* Silanus cum suis a Com. interemptus 95, 9.
- duumuir* Hadr. per Latina op-pida fuit 19, 12.
- Eboracum* 138, 28.
- ecclesia* Christianorum II 151, 1.
- Eclectum* libertum habuit Verus 75, 20. E. retentus a Marco postea Com. filium occidit 75, 21. E. factioni mortis Commodi interfuit 100, 14. E. et Laetus Pertinacem imperatorem fecerunt 107, 27; 30. cum Pertinace perit 113, 22.
- eclipsis* solis II 43, 6.
- Edessa* 171, 27. 172, 8.
- edictum* Antoninianum Opi-lii insertum 197, 11. ed Aureliani insertum II 207, 15 sqq.
- Efesus* uid. Ephesus.
- Egnatius* Capito consularis a Com. interfectus 92, 22.
- Egnatuleius* Honoratus a Seu. occisus 134, 14.
- Eleates* Zeno II 139, 9.
- electri* nummi 245, 15. electrina patera II 105, 12.
- Eleusinia* sacra suscepit Hadr. 14, 1. nemo ingreditur nisi qui se innocentem nouit 240, 15.

Emesa uel *Emessa* II 154, 22; 27.

Emisena urbs 189, 20.

Emisenos multos, ad quos confugerant Macrini milites, interfecit Ballista II 75, 23.

elephantinus liber II 176, 21.

elephantus lingua Maurorum caesai dicitur 28, 8. elephantorum quadrigas Hel. in Vaticano egit 218, 12. e. turriti Persarum 268, 9. e. triginta et duo Gord. tertio imp. Romae fuerunt II 51, 20. Aur. solus omnium priuatus elephantum dominus fuit II 140, 19.

elogia 88, 19.

emissarii 206, 11.

Encolpius, quo Alex. familiarissimo usus est, citatur 239, 23. 263, 10.

Ennium Vergilio praetulit Hadr. 17, 1. citatur [Vahlen. sat. fr. 16—17:] II 128, 4. [nominine non addito Vahl. ann. 41 u. 492: 82, 2]

ephemerides Aureliani II 137, 21. eph. Turduli Gallicani usus est Vopiscus II 186, 13. citatur II 187, 21. 188, 30. ephemeris quaedam citatur II 217, 18.

Ephesiae Lunae templum II 78, 21.

Ephesus 73, 22.

ephippia 264, 10.

Epicetum in summa familiaritate habuit Hadr. 17, 12.

epigrammata inserta 153, 17 sqq. 191, 1 sqq.; 10 sqq. II 101 15 sqq.

epigrammatarius II 182, 1.

epilepsia tutus dicebatur qui linguas luscinarum edebat 216, 27.

Epirus II 84, 24.

episcopi Christi II 209, 7.

epistolae insertae Alexandri ad Mammaeam II 24, 7 sqq.; ad senatum II 31, 8 sqq.

Artabasdis regis Armeniorum ad Saporem II 69, 7 sqq. Aureliani ad Flauium Arabianum II 169, 1 sqq.; ad Mallium Chilonem II 153, 9 sqq.; ad Mucaporem II 155, 9 sqq.; ad Probum II 190, 10 sqq.; ad senatum II 117, 9 sqq. 150, 30 sqq.; ad uicarium II 142, 5 sqq.; ad Vlpium II 163, 7 sqq.; ad Zenobiam II 155, 23 sqq. Auidii Cassii ad generum 88, 8 sqq. Autronii Iusti ad patrem II 184, 4 sqq. Cari ad legatum II 217, 25 sqq. Ceionii Postumi ad Aelium Bassianum 156, 29 sqq. Claudii imp. ad Aurelianum II 148, 23 sqq.; ad Iunium Brocchum II 128, 20 sqq.; ad Regalianum II 99, 29 sqq.; ad senatum II 127, 18 sqq. Claudii Iuliani ad Puppienum et Balbinum II 65, 16 sqq. Claudii Sapiiani ad Cereium Maecianum II 184, 14 sqq. Commodi ad Clodium Albinum 155, 3 sqq.; ad praef. praet. 165, 22 sqq. Decii ad Messalam praesidem Achaiae II 134, 31 sqq. Diadumeni ad matrem 202, 9 sqq. ad patrem 201, 22 sqq. exercitus ad senatum populumque R. II 164, 24 sqq. Faustinae ad Marcum 85, 16 sqq.; 21 sqq. Gallieni II 135, 14 sqq.; ad tribunos II 189, 29 sqq.; ad Venerianum II 98, 20 sqq. Gordiani tertii ad Misitheum II 45, 18 sqq. incerti cuiusdam ad Saporem II 68, 6 sqq. Iulii Calpurnii ad praef. urbis II 220, 5 sqq. Marci 161, 26 sqq.; ad Faustinam 85, 7 sqq. 86, 17 sqq.; ad praefectos 161, 17 sqq.; ad praefectum 81, 29 sqq.; ad Verum 79, 8 sqq. Maximini II 24, 24 sqq.; ad

filium II 38, 10 sqq.; ad praef. urbi II 38, 3 sqq.; ad senatum II 11, 26 sqq. Misithei ad Gordianum tertium II 44, 29 sqq. Opilii Macrini ad Noniam Celsam coniugem 200, 32 sqq. praefecti ad Marcum 82, 5 sqq. Probi ad Capitonem praef. praet. II 192, 8 sqq.; ad Narseum II 198, 20 sqq.; ad senatum II 196, 33 sqq. 218, 23 sqq. Proculi ad Maecianum II 212, 8 sqq. senatus ad curiam Carthaginiensium II 183, 17 sqq.; ad curiam Treuirorum II 183, 17 sqq.; ad prouincias II 14, 8 sqq. Seueri ad Clodium Albinum 159, 16 sqq.; ad Ragonium Celsum 146, 14 sqq.; ad senatum 163, 11 sqq. Taciti ad Probum II 190, 24 sqq. Valeriani ad Ablauium Murenam praef. praet. II 134, 15 sqq.; ad Aelium Xifidium praef. aerarii II 145, 22 sqq.; ad Antonium Gallum cons. II 142, 22 sqq.; ad Aurelianum II 144, 23 sqq.; ad Ceionium Albinum II 143, 8 sqq.; ad Gallienum II 187, 31 sqq.; ad Gallos II 93, 9 sqq.; ad Mulinum Gallicanum praef. praet. 188, 11 sqq.; ad Probum II 189, 13 sqq.; ad Ragonium Celsum II 108, 7 sqq.; ad Zosimionem II 133, 1 sqq. Veleni regis Cadusiorum ad Saporem II 68, 19 sqq. Veri ad Marcum 78, 20 sqq. Zenobiae ad Aurelianum II 156, 3 sqq.

epistularum magister 12, 18.

epistulas imperatorias curarat

Vitruuius Secundus 92, 18.

ab *epistulis* uid. ab.

epithalamion Gallieni insertum II 82, 25 sqq.

epitomauit Zenobia historiam

Alexandrinam atque orientalem II 118, 27.

epulum Iouis 253, 16.

equestrem ordinem purgauit Al. 238, 17. in eq. o. numquam libertinos redegit Al., adserens, seminarium senatorum eq. locum esse 241, 11.

equites extraordinarii 172, 4.

equites Rom. de senatoribus iudicare non permisit Hadr. 108. Hadriani aetate a principibus in consilium uocabantur 108. equites R. primus Hadr. habuit ab epistulis et a libellis 22, 16. non passus es Marcus interesse causis de capite senatorum 52, 20. ut eq. R. a senatoribus clauis qualitate discernerentur, constitui Alex. 246, 20.

equis sepulchra constituit Hadr. 21, 2. equos sederi in ciuitatibus Hadr. non siuit 22, 13; uenit Marcus 63, 8. equi publici honorem Hadr. Marc. detulit sexenni 46, 24. equi currules 91, 1. equi feri II 303. 51, 26. Cappadoces II 302. e. Celticae II 129, 10. Sardi II 208, 8. Siculi II 302. e. Tuscus II 208, 7.

erasit senatus nomen Com. alienis operibus incisum 101, 33 (104, 16). eradi noluit Seuerus quosdam, quibus Pesc. laudabatur 153, 23. erasum est nomen Antonini senatus iubente mansitque Heliogabali 214, 20. erasum est idem ex annalibus senatus auctoritate 228, 6; nomen Maximin. II 21; 16; 27. 34, 1.

ergastula seruorum et liberorum tulit Hadr. 19, 7.

Erucius Clarus cons. (948/146) 125, 8.

— a Seu. occisus 134, 13.

Eruli in Rom. solum inruperunt II 127, 1.

Esquiliarum mons II 87, 30.

Etruria 36, 7; 9. II 30, 24. 113, 23. in Etr. praeturam Hadr. egit 19, 11. ex Etruria origo Heliorum 28, 23. 68, 1. Etruriae per Aureliam usque ad Alpes maritimas ingentes agri sunt ique fertiles ac siluosi II 169, 15.

Eudaemonem prius conscium imperii ad egestatem perduxit Hadr. 15, 23.

contra *Eudaemones* Arabas feliciter pugnavit Opil. 192, 9. ab Aur. triumpho ducti II 160, 4.

Euergetes. Ptolomaeus —. uid. Ptolomaeus.

Euphrates uid. Euphrates.

Euforion uid. Euphorion.

Eugamius rhetor Graecus magister Maximini iun. II 22, 23.

eunuchos de ministerio suo abiecit et uxori ut seruos seruire iussit Alex. 243, 28; cum eos Hel. rationibus et procurationibus praeposuisset 243, 32. 251, 4. donauit amicis Alex. 251, 4. nec in consiliis nec in ministeriis habuit 275, 3. e. modum pro senatoriis professionibus statuit Aurel. II 170, 16.

Euphorion litterator magister Marci 45, 13.

trans *Euphraten* et *Tigrim* omnia reliquit Hadrianus 7, 9. ad E. secundo profectus est Verus 73, 21.

in *euripis* uino plenis nauales circenses exhibuit Hel. 218, 11.

Europa II 157, 25. 159, 1; 3. — E. uexant Gothi Claud. imp. II 148, 27.

Europenses exercitus Florianum

et imperatorem fecerant et occiderant II 195, 29.

Europenses res II 158, 5.

Eurupianus. Larcus —. uid. Larcus.

Eusthenius. Claudius —. uid. Claudius.

Eutropius pater Constantii Caesaris II 132, 6.

Eutychius Proculus Siccensis grammaticus magister Marci 45, 17. E. usque ad proconsulatum pronexit Marcus 45, 21.

Euxinus II 84, 15.

exauctorauit legiones tumultuantes solus Al. 236, 20. 265, 25. II 8, 10.

excaldare 81, 31.

excaldatio 82, 8. 157, 28.

exercitium militum 82, 20.

ad *exoletos* habitu puerorum qui prostituuntur Hel. processit 220, 31. uetare in animo habuit Al., uetuit Philippus 244, 16. ex. uocales populo donauit Alex. 251, 1. omnes exoletos deportauit Alex. 251, 1. legem de exoletis auferendis ferre uoluit Alex. 255, 11.

Exomitae ab Aur. triumpho ducti II 160, 3. ueluti deum uenerati sunt Aur. II 165, 21.

Exsuperatorius Nouember uocatus 98, 3. kl. Exsuperatorias 98, 20.

(*Quae sub f littera non inuenies, quaere sub ph.*)

fabataria 217, 6.

faber ferrarius II 56, 9. 96, 11.

Fabia (soror Veri) enisa est, ut Faustina mortua in matrimonium Marci coiret 67, 29. nimium ei indulisit Verus 76, 15. cum Vero consilium iniisse dicitur ad Marcum e uita tollendum 76, 17. seruus Pert.

- imp. quasi F. esset filius, Pa-
latinam domum vindicauit 112,
12.
- Fabia* Orestilla Antonini pro-
neptis uxor Gord. pr. II 39, 27.
- Fabianus* arcus II 88, 22.
- Masticius —. uid. Masticius.
- Fabillus* Graecus litterator ma-
gister Maximini iunioris II
22, 12.
- Fabius* Ceryllianus, qui tempora
Cari Carini et Numeriani so-
lertissime persecutus est, cita-
tur II 217, 15.
- Fabio* Chiloni corpus Comm. Li-
uius Laurensis dedit 104, 6.
- Fabium* Gurgitem se appellauit
Hel. quod cum ea ueste esset,
cum qua F. a parentibus ad
corrigendos mores adulescens
in publicum esset productus
220, 20; 22.
- Fabius* Marcellinus scriptor ui-
tae Traiani 263, 8. F. imitari
uult Vopiscus II 187, 2.
- Paulinus a Seuero occisus
134, 10.
- Fabio* Pomponiano duce limitis
Libyci auctore Afri Celsum im-
peratorem appellant II 116, 8.
- Fabius* Repentinus successit Tatio
Maximo praef. praet. mortuo
40, 10. F. famosis percussus,
quod per concubinam princi-
pis ad praefecturam uenisset
40, 11.
- Sabinus in consilio Alex.
275, 29.
- Sosianus II 205, 9.
- fabricator* raedarius uehicola-
rius II 56, 9.
- fabulas* omnis generis more an-
tiquo Hadr. in theatro dedit
19, 21.
- Fadilla*. Arria — mater Pii 34,
11.
- filia Marci 85, 29.
- Iulia — soror uterina Pii 34, 11.
- Fadilla*. Iunia —. uid. Iunia.
- falcati* currus 267, 25. 268, 11.
- Falco* cons. in senatu in Pert.
inuehitur 108, 18. insidias pa-
rauit Pertinaci 112, 10; 18;
27. pepercit ei Pert. 112, 16.
cons. (945/193) 116, 7.
- Falconius*. Maecius — Nicoma-
chus. uid. Maecius.
- Probus pro consule Asiae II
164, 20.
- fames* Hadr. imp. 21, 18; Pio
40, 18. Marco 50, 22.
- famulicium* aulicum 113, 12. 129, 10.
- fanatici* 207, 16. 182, 26.
- fasces* consulares Alexandriam
ingredi non licet II 112, 5.
- fasceis* semper usus est Alex.
257, 1.
- fasciolae* russulae 158, 8.
- faselaria* 217, 5.
- fasti* consulares nonnulli a Vero
et Marco sumunt ordinem
consulum 32, 1. f. addidit dies
iudicarios Marcus 52, 28.
- Faquentia* 8, 27. 28, 23. 69, 2.
- Fauorini* facete dictum, cum
uerbum eius quondam ab
Hadr. reprehensum esset, at-
que ille cessisset 16, 6. in
summa familiaritate F. habuit
Hadr. 17, 15.
- Faustina*. Annia — consobrina
et uxor M. Antonini. uid. Annia.
- Faustinam* Anniam consobrinam
patris sui interemit Com. 95,
17.
- Annia — uxor Pii 34, 12.
a senatu Augustae appellata
37, 17. tertio anno imperii Pii
mortua et a senatu consecrata
est 38, 14. in eius honorem
puellas alimentarias consti-
tuit Pius 39, 24. consilium F. in
defectione Celsi Pio datum
85, 21.
- Galeria —. uid. Galeria.
- Maecia —. uid. Maecia.

- Faustina*. *Rupilia* —. uid. *Rupilia*.
 — *Vitrasia* —. uid. *Vitrasia*.
Faustinae templum II 88, 22.
Faustinianas puellas alimentarias in honorem *Faustinae* constituit Pius 39, 24. 269, 13. nouas *F. p.* Marcus instituit in honorem uxoris mortuae 65, 8.
Faustinianus cons. (a. 1014/262) II 77, 19.
 — *Cerellius* a *Seu.* occisus 134, 17.
Faustinus praet. Car. imp. 181, 29.
Faustinum mensem Octobrem appellandum decreuit senatus, respuit Pius 41, 15.
Faustus. *Papius* —. uid. *Papius*.
Felicio praetorianis cohortibus praepositus II 45, 22.
Felicissimo rationali auctore bellum monetariorum sub Aur. II 163, 1; 10.
Felix. *Caelius* —. uid. *Caelius*.
 — Commodus est appellatus 95, 22; 24.
 — legio tertia II 145, 1.
Felicitis nomen *Opilius Macrinus* recepit 188, 23. 190, 29; 30.
Feneratorum usuras ad trientes pensiones contraxit Alex. 245, 20.
Fenus trientarium exercuit Pius 34, 20. Alex. 242, 7.
Fertiarum Latinarum praefectus 47, 4.
Festiuilas Alex. addita matris nomine atque ipsius 273, 6.
Festinus. *Aurelius* —. uid. *Aurelius*.
Festo conliberto patrocinate *Opilius* donatus est anulis aureis 185, 28.
Festus *Pescennius* a *Seu.* occisus 134, 15.
Fibulatoria saga II 100, 9.
Ficus *Alexandrianae* 271, 13. *callistruthiae* 162, 9. *passariae* 162, 9.
Firmus tyrannus. uita a *Flauio Vopisco* scripta II 204. 205—208. — II 203, 23.
 — *Aegyptum* uindicauit sibi II 159, 4.
Firmus praefectus *Aegypti* II 205, 29.
 — dux limitis *Africani* idemque pro consule II 205, 29.
 — *Zenobiae* amicus ab Aur. uictus II 205, 30.
fiscus. pecuniam quae fisco debebatur, remisit Hadr. 9, 11. f. aduocatum primus instituit Hadr. 20, 19. de iure populi et fisci leges sanxit Alex. 239, 6.
fistulae aquariae II 60, 6.
Flaccinus. *Valerius* —. uid. *Valerius*.
Flaccus. *Persius* — citatur (II 69:) 260, 19.
flamines in honorem Hadr. constituit Pius 26, 23. flaminem meruit Pius 43, 28. 50, 12. fl. dedicauit Marcus Vero 56, 23. flamines Marco dati 59, 11. fl. *Herculaneus* *Commodianus* *Commodo* e *Seuero* datus 102, 11. flamen *Pertinaci* filius est factus 116, 1. flamen additus in honorem *Pertinacis* 130, 16.
Flaminia II 30, 25. 113, 23.
Flaminiam porticum usque ad pontem *Moluium* parauerat ducere Gall. II 88, 2.
flaminicae delatae *Faustinae* uxori *Pii* a senatu 38, 16.
Flauiae gentes II 122, 17. II 125, 9.
Flauia *Titiana* uxor *Pert. Augusta* appellata 108, 24.
Flauius *Arabianus* praef. anno-nae Aur. II 169, 1; 9.
 — *Claudius* imp. uid. *Claudius*.
 — *Domitianus* XII cons. [838/86] 34, 15.
 — *Genialis* praef. praet. a *Did.* factus 119, 1. *Didium* *Seuero*

- adpropinquante non deseruit 123, 16.
- Flavius* Iuuenalis praef. praet. a Iuliano et Seu. factus 129, 14.
- Sulpiciani filia uxor Pert. 114, 32.
- Titus uid. Titus.
- Vespasianus uid. Vespasianus.
- Vopiscus uid. Vopiscus.
- Floralia* sacra 206, 32.
- P. Florianus*, uita a Flauio Vopisco scripta II 180 — 182. — II 186, 3. 192, 20. 204, 19.
- Fl. fratri Tac. consulatum petit et non impetravit II 177, 27. Fl., qui quasi hereditarium sibi uindicauit imperium II 193, 28, a militibus occisus II 193, 15. Fl. sociis pepercit Probus II 195, 27. Europenses exercitus Fl. et imperatorem fecerant et occiderant II 195, 30.
- Florus* 16, 24. Fl. epigramma in Hadrianum insertum 16, 18.
- foenum* Graecum 217, 6.
- M. Fonteius* amator historiarum II 205, 6.
- forenses* oratores 251, 28. etiam in prouinciis f. o. multum detulit Alex. 260, 11.
- formas* binarias et quaternarias et denarias usque ad libriles et centenarias, quas Hel. inuenerat, resolui praecepit Alex. 255, 28.
- Formiae* 85, 30.
- Formianum* (Marci) 85, 30. 86, 2; 15.
- formularia* forensis 178, 15.
- Fortuna* II 59, 3. — F. auream, quae in cubiculo principum poni solebat, Pius moriens ad Marcum transferri iussit 43, 10. 49, 19. F. regiam geminare statuerat 142, 24. sed morte prohibitus est 142, 38.
- Fortunatianus*. Curius —. uid. Curius.
- forum* Augusti instaurauit Hadr. 19, 28. in f. d. Neruae Alex. diuis imperatoribus statuas locauit 247, 23. in foro diui Traiani syngrafas incendit Hadrianus 9, 14; Aur. II 163, 22. auctionem ornamentorum imperialium fecit Marcus 58, 8. 61, 25. in f. T. statuas summorum uirorum conlocauit Alex. 245, 25. f. Vlpium 62, 17.
- Franci* II 80, 19. 181, 11. — F. inruentes adflixit Aur. II 141, 16; 20. ab Aur. triumpho ducti II 160, 6. a Probo uicti II 194, 30. Fr. prodiderunt Proculum Probo II 212, 30; 32.
- Francica* auxilia iuuerunt Postumum II 79, 14.
- Franciscus* Probus dictus II 194, 16.
- frigidaria* II 225, 5.
- Frontinus*. Iulius —. uid. Iulius.
- Fronto*. Cornelius —. uid. Cornelius.
- Frugi*. Crassus — ut necaretur, Hadrianum admonuit Attianus 7, 19. interfectus a procuratore iniussu Hadriani 7, 20. Piso dictus II 110, 6.
- frumenta* Alexandrina 102, 2.
- frumentaria* perceptio 50, 4.
- frumentariae* rei consuluit Marcus 53, 12; 17. egregie consuluit Seu. 130, 27.
- Fucinum* lacum emisit Hadr. 22, 22.
- Fulvia* Pia mater Seueri 125, 6.
- fullones* seruos habuit Alex. 258, 10.
- fumum* qui uendiderat de Alex. in crucem tolli iussit 244, 5; in stipitem adligauit Alex. 252, 24.
- Fuluuium* ad occupandos Nigri liberos misit Seuerus 147, 24. (cf. 129, 26.)

- Fulvius* Asprianus usque ad taedium gestorum Carini uniuersa dicens citatur II 225, 17.
 — Boius dux Reticilimitis II 146, 18.
 — Pius auus paternus Seueri 125, 7.
 — Sabinus praetor urbanus ad senatum refert de libris Sibyllinis Aur. imp. inspiciendis II 149, 28.
 — Aurelius —. auus et pater Pii uid. Aurelius.
Fuluus Antoninus Pius uid. Pius.
Funambulis post pueri lapsum culcitras subici iussit Marcus, postea rete praetentum est 54, 29.
Fundani Herculi templum II 183, 1.
Funera uulgaria pestilentiae tempore sumptu publico iussit efferri 55, 15. funus imaginarium et censorium ductum est Pertinaci Seu. imp. 115, 32. f. censorium duxit Seu. imaginis Pert. 130, 14.
Funebri laudatione Pert. a Seu. ornatus 50, 16.
Funebre munus Marcus et Verus Pio dederunt 50, 16.
Furius Celsus res in Mauretania Tingitana feliciter gessit Alex. imp. 269, 26.
 — Placidi consulatus maximo ambitu in circo editum II 147, 34.
 — Victorinus emissus 56, 3.
Fuscianus iterum cons. (a. 940/188) 98, 27. praef. urbi seuerissimus 107, 21.
 — Seius —. uid. Seius.
Fuscum mori coegit Hadr. 22, 30.
 — Allius —. uid. Allius.
 — Annius —. uid. Annius.
 — Arellius —. uid. Arellius.
 — Dagellius — citatur II 114, 4.
Fuscus Niger oraculo Delphico dictus 150, 6; 7.
gabalus 191, 11.
 contra *Gabinium* oratio Cicero-
 nis citatur II 112, 6.
Gadibus orta Domitia Paulina,
 mater Hadriani imp. 3, 10.
Gaiana uitia 71, 8.
Galatia II 57, 21. — abundat
 frumentis II 108, 17.
 de *Galba* iudicium Marci 84, 9.
 G. a militibus occisus II 131, 28.
Galeria Faustina Augusta amita
 M. Antonini 44, 10.
Galerius II 130, 11. — natus
 qui acceptam ignominiam Val-
 leriani captiuitate deleteret II
 225, 28.
Galla II 213, 6.
Galli 207, 17. II 77, 2. 188, 5.
 208, 12; 18. 157, 19. 158, 21.
 — G. multum dilexerunt Seu.
 127, 15. G. proceres multi a
 Seu. occisi 133, 21. G. Per-
 tinace occiso suum specialem
 habebant ducem 154, 10. G. Ro-
 manis, postquam eos uicerunt,
 seruiunt II 68, 10. G. quibus in-
 situm est principes degeneran-
 tes a virtute Rom. ferre non
 posse, uocarunt ad imperium
 Postumum II 76, 21. parte
 maxima obsessi Gall. imp. II
 78, 9. G. uehementer oderunt
 Gall. II 92, 18; et gratanter
 acceperunt Postumum II 92,
 27. semper nouarum rerum
 cupidi Lolliano agente Postu-
 mum interemerunt II 93, 5.
 Valeriani epistula ad G. in-
 serta II 93, 8 sqq. delatum
 a G. imperium Lollianus sus-
 cepit II 93, 24; sed minorem
 auctoritatem apud G. habuit
 II 94, 6. pacauit Gallos Aur.
 II 159, 13. G. Probus permi-
 sit, ut uites haberent uinum-
 que conficerent II 199, 25.
 Proculus Gallis profuit, quod
 Alamannos contriuit II 212, 26.

Gallia 270, 29. 273, 4. II 8, 1; 10. 57, 21. 69, 10. 92, 18. 93, 11. 94, 2; 18. 103, 31. 113, 6. 223, 11. — in G. ex Britannia transgressus est Hadr. 13, 8. e Gallia Transalpina paternum genus Pio 34, 4. ab Illyrici limite usque in G. gentes omnes aduersus Marcum conspirauerant 61, 29. in G. rebellauit Albinus 132, 11; 30. 145, 1. 160, 16. sacra quaedam in G. † qua se castissimis decernunt, Sen. celebranda suscepit 148, 28. in G. Alb. ab exercitu imperator est appellatus 154, 7. in G. multas gentes domuit Pesc. 157, 20. G. petit Car. 170, 20; cunctaque turbauit 170, 22. G. diripiebatur Germanorum uastationibus Alex. imp. 270, 19. Gallia perdita risit Gall. II 78, 29. G. praeses Postumus a Valer. factus II 93, 9. plerasque Galliae ciuitates statum in ueterem reformauit Lollianus II 94, 12. Franci per G. uagati II 141, 17. in G. imperium arripuerunt Bonosus et Proculus II 199, 17.

Galliae braccatae prouincias sibi uindicauerant Bonosus et Proculus II 199, 19.

Galliae 146, 15. II 95, 19. 161, 7. in G. profectus Hadr. causarios liberalitatibus subleauit 11, 10. per G. magnam partem auri Sen. fecit 133, 25. G. uexabant innumeri desertores (Com. imp.) 146, 4. G. subegit senatus 164, 29. ab omnibus circumfluentibus barbaris uindicauit Postumus II 77, 4. 92, 28. iure praesidali omnes Gallias rexerat Tetricus II 113, 17. G., uires rei p., tenet Tetricus II 127, 28. 159, 9.

Galliarum restitutor Aur. a Val. dictus II 143, 20. Tetrici filius in G. imp. appellatus II 160, 14. G. dedit Romanis Aur. II 165, 15. G. interfecto Aur. a Germanis possessae II 196, 3; 7. G. liberauit Probus II 195, 4; 32. 197, 9; 10. instaurauit Saturninus II 210, 16. ad G. tuendas Carinum destinauit Carus II 219, 3; 7. 224, 7. Romanis legibus reddidit Constantius II 225, 30. — Galliarum praefectus II 108, 7.

Gallicae braccae II 160, 13.

Gallicanae Dryades II 167, 25. G. mentes seueritatem nimiam Alexandri post Hel. non tulerunt 270, 25. partes II 116, 5.

Gallicana legio sexta II 141, 16. — rura II 197, 15.

Gallicani exercitus in uerba Sen. iurant 128, 15. populi II 93, 3.

Gallicanum bellum II 216, 11. imperium II 219, 8.

Gallicanus II 17, 19. ex consulibus ueteranos duos in Capitolio occidit II 43, 27.

— Moesius —. uid. Moesius.

— Muluius —. uid. Muluius.

— Turdulus —. uid. Turdulus.

— Vulcacius —. uid. Vulcacius.

Gallica pallia II 188, 19.

Gallicus sermo 271, 16. terror II 185, 18.

per *Gallienam* consobrinam Gallieni imp. Celsus interemptus II 116, 13.

Gallienorum uitae a Trebellio Pollione scriptae II 73—90.

Gallienus auus Salonini summus quondam in re p. uir II 88, 19.

Gallienus imp. prior II 73—88. — II 72, 12; 14, 100, 2; 14. 101, 11. 102, 9. 103, 6; 11; 14. 107, 23. 109, 24. 110, 22. 112, 17. 114, 15. 115, 1. 116, 14; 17; 22.

117, 1; 25. 119, 4; 21. 120, 11. 123, 8. 126, 11. 127, 3. 128, 27; 29. 145, 14. 149, 19. 152, 6. 165, 13. 187, 24; 31. 189, 23. 204, 17. 211, 8. per G. Ceioniorum familia plurimum creuit 156, 20. G. alia matre genitus quam Valerianus iunior II 71, 28. eius contemptu triginta tyranni exstiterunt II 89, 30. 91, 5; 7. 127, 27. Gall. quindecim annos imperauit II 90, 12; 14; 16. Saloninum filium Postumo erudiendum credidit II 92, 18. 142, 24. Galli uehementer oderunt Gall. II 92, 23. G. luxuriae et popinis uacabat II 92, 29. 97, 9; 22. 116, 6. bellum gestum contra Postumum II 92, 30; in quo G. est sagitta nulneratus II 92, 31. Gall. luxuria II 94, 3. 215, 18. perdidit rem p. II 94, 18. 103, 1. contra G. Postumus participato imperio cum Victorino conflixit II 95, 2; 6. in omnes Moesiacos asperime saeuit, quod Ingenuum imp. fecerant II 98, 7. 99, 4; 7. G. epistola ad Venerianum inserta II 15, 16; 20 sqq. G. tempore quicumque potuit ad imperium prosiluit II 98, 30. G. suspectus Regalianus, quod dignus uideretur imperio II 99, 22. omnia G. segnitia deperiebant II 99, 26. G. Fortuna diutius quam oportebat rei p. reseruauit II 100, 27. 216, 29. in contemptum Gallieni omnes tyranni sumpserunt imperium II 101, 3. 102, 5. G. cum Aureolo pacem contra Postumum pugnaturus fecit II 101, 7. 148, 11. quasi Gallieni partes uindicaret, Odenatus Quietum et Ballistam interfecit II 104, 22. contra G. imperare

coepit Macrinus II 106, 2; 3. Ballista in G. gratiam interemptus II 109, G. 5. Valenti proconsulatum Achaiae dedit II 109, 11. in G. odium Aemiliano consensit Aegyptiacus exercitus II 111, 18. G. iubente Aemilianus dedit poenas II 111, 24. dux G. Camsisoleus nicit Trebellianum II 114, 25. cum G. Theodoto uellet imperium consulare decernere, a sacerdotibus est prohibitus II 112, 2. dissolutionem G. Saturninus ferre non potuit II 112, 19. Siccenses Gallieno fidem contra Celsum seruauerunt II 116, 17. G. a re p. dimouit Claudius II 123, 12. G. multum placebat Aureolus II 126, 6. G. epistula ad Venustum inserta II 135, 12 sqq. G. epistula ad tribunos exercituum Illyricianorum inserta II 189, 27; 29 sqq. 190, 3; 6. Gallieni uita (Trebellii) citatur II 89, 2. 91, 15.

Gallienus. Saloninus —. II 88 — 90 uid. Saloninus.

† *Gallo* fauente 4, 18.

Gallonius Auitus legatus Thraciarum II 214, 5.

Gallus Antipater citatur II 126, 14.

— Antoninus uid. Antoninus.

Gargilius scriptor temporis Alex. citatur 253, 24.

— Martialem imitari uult Vopiscus II 187, 3.

Gaudianus fefellit Gord. tertium II 45, 28.

Gaudiosus dux ex disciplina Probi fuit II 202, 10.

Gaius Maximus praef. praet. usque ad uicensimum annum sub Pio peruenit 40, 6.

Gellia 254, 10; (12; 14; 15.)

Gellium ad palum deligandum esse censet Diad. 202, 12.

Gellius historicus citatur II 185, 4.

Geminus libertus multum potuit sub Marco et Vero 56, 17; sub Vero 75, 16.

Geminus comoedus magister Marci 45, 13.

gemmas sculptas in calciamentis habuit Hel. 218, 21. g. de calciamentis et uestibus tulit Al. 230, 18. gemmarum quod fuit uendidit Alex. 257, 3. 264, 21. g. quidam uitreas pro ueris uendidit Gallieni uxori II 83, 19. in calceis habuit Carinus II 224, 26.

Genialis. Flavius —. uid. Flavius.

genitalia mutilare uetabantur Iudaei 14, 28. g. deuinxit Hel. 207, 17.

genitalicii in honorem Pertinacis additi 116, 4.

Germanus. Lollianus —. uid. Lollianus.

— Terentius —. uid. Terentius.

geometras in familiaritate habuit Hadr. 17, 14.

geometriae peritissimus Hadr. 15, 10. g. fecit Alex. 246, 31.

Georgica Clodius Alb. scripsit 162, 24.

Germani 266, 25. 271, 27. II 24, 23. — G. constituit regem Hadr. 13, 27. Pius contudit 37, 28. contra G. res feliciter gessit Marcus 57, 26. Germanorum auxilia contra G. emit Aur. 61, 21. G. subegit Car. 170, 32. G. uastationibus diripiebatur Gallia Alex. imp. 270, 19. in Germanos proficiscitur Maximinus II 10, 6. G. confugiunt ad paludes et siluas II 11, 19. per quadraginta uel quinquaginta milia uicos in-

cendit Max. II 11, 28. nulli magis contra G. quam expediti sagittarii ualent II 11, 9. per Germanorum auxilia Maximus bellum parauit contra Maximinum II 20, 15; occiso Maximino eos dimisit II 20, 17. Germanorum uictor Gord. tertius dictus II 52, 18. contra G. rem satis feliciter gessit Maximus II 56, 29. paratum erat, ut contra G. proficisceretur Balbinus, cum interfectus est II 62, 19. Germani, qui Maximus Balbinumque stipabant eos contra milites seditiosos defendere nequiuert II 62, 22; 31; 34. 63, 1; 10; 15. — G. Postumo interfecto subito tam inruptionem in Galliam fecerunt II 94, 15. G. Postumum Victorinumque in bello contra Gall. adiuuerunt II 95, 7. G. ab Aur. triumpho ducti II 160, 6. G. limitem Transrenanam mortuo Aur. rupisse dicebantur II 173, 10. G. a Probo a Rheni litoribus summi II 194, 30. G. interfecto Aur. Gallias possederunt I 196, 3. G. omnes ad auxilium uocati a Proculo maluerunt Probo seruire quam cum Bonoso et Proculo imperare I 199, 23. de G. triumphauit Probus II 200, 1; 24. Alamannos, qui tunc adhuc Germani dicebantur, contriuit Proculus II 212, 27. in Reno Romanas lusorias incenderunt II 213, 22.

Germania 106, 3. 117, 17. 128, 4. II 37, 26. 97, 13. 196, 24. 197, 20. in G. ex Gallia transiit Hadr. 11, 11. in G. inruerant Catthi Marco imp. 50, 28. in G. profectus Com. 98, 18. G. per duces Com. sedata

99, 20. legioni uicensimae secundae in G. praefuit Didius 117, 14. apparatus, qui postea est ductus a Maximino in G., Alexandri fuit 272, 9. in G. transiit Maximinus II 11, 6; 12; et uicit II 11, 17; 24. 12, 20. G. omnis subacta a Probo II 197, 2.

ermania inferior 117, 21.

- superior 4, 10.

ermanica classis 106, 2. iuga II 195, 15.

ermanicas gentes summouit Postumus II 93, 3.

- legiones- Seu. imperatorem appellant 128, 8.

ermanici exercitus 127, 26.

ermanictiani exercitus occiso Pertinace suum specialem habebant imperatorem 154, 10.

ermanicum bellum- 60, 29. 273.

9. ad G. b. ambos necessarios esse imperatores in senatu dixit Marcus 55, 3. ad id M.

legiones parauit summa diligentia 61, 22. multi nobiles

b. G. siue Marcomannico interierunt 62, 15. ad b. G.

Marcus Verusque simul profecti sunt 75, 23. ad G. bel-

lum Commodus cum patre profectus est 90, 21. ad G. b. pro-

fectus est Alex. 270, 16. Mam-

maea auctor fuit, ut Alex. filius deserto bello G. orien-

tem peteret II 8, 8.

ermanicus Caracallus dictus 171, 25. 175, 9.

Commodus appellatus 98, 15. Marcus dictus 54, 23.

ermanum se appellauit Car. 170, 33.

ermanus exercitus 127, 25.

essacem montem II 84, 28.

eta. Antoninus —. uita ab Aelio Spartiano scripta 177 — 182. — 140, 21. 159, 21.

169, 8. II 4, 10. — G. Ant-

oninus appellatus 132, 19. 138, 31.

G. uirilem togam dedit Seu. 135,

8. milites G. Caesarem et Ant-

oninum appellauerunt 136, 20.

ex Iulia genuerat Seu. 139,

30. in sinu matris occidit

frater 140, 25. G. filius Seu.

167, 4. hostis est iudicatus

167, 3. pars militum apud Al-

bam G. occisum aegerrime ac-

cepit 165, 19; 23. Laetus pri-

mus suasor necis G. fuit 169,

12. occisi liberti, qui G. ad-

ministrauerunt 170, 3. fautores

G. occisi 173, 4. occidendi

Getae (175, 13) prodigia 175,

16. G. sextus Antoninus 185,

2. G. quem multum Antoninum

negant dictum, eadem ratione

appellatus est qua Car. 200, 2.

Getae uita (Spartiani) citatur

175, 16.

Getam fratrem Seuerus prouin-

ciamsibi creditam regere prae-

cepit aliud sperantem 131, 5.

ut G. a spe imperii remoueret

Seu., Bassianum filium Caesa-

rem appellauit 132, 16. G.

extulit Seu. 135, 12.

Geta pater Seueri imp. 125, 4.

Getae II 5, 25. dicuntur Gothi

175, 13.

Getica nex 181, 27.

Geticos populos aut in deditio-

nem aut in amicitiam recepit

Probus II 197, 29.

Geticus Caracallus dictus 175,

12. 181, 30.

Gilloni seruo plurimum detulit

Aur. II 170, 25.

Gipedos in Rom. solum trans-

tulit Probus II 199, 4.

Girbitana purpura II 133, 27.

gladiatorum pugnas in conuiuio

habuit Verus 71, 15; Heliog.

220, 8. gladiatores ad militiam

parauit Marcus 61, 18. contra

Seu. Capuae iussit armari Didius 123, 7. gladiat. nonnumquam quingena paria exhibuit Gordianus primus II 29, 24. gladiatorum fiscalium Gord. tertio imp. furrunt paria mille II 51, 23.

Gordiana. Vlpia —. uid. Vlpia.

Gordianorum uitae a Capitolino scriptae II 28—52. — II 15, 10. 17, 7. 26, 16. 53, 12. 54, 4. 64, 7. 65, 2. — per G. Ceioniorum familia plurimum creuit 156, 20. G. non sunt referendi inter Antoninos 185, 5. 215, 8. G. Antonini cognominati 199, 18. per G. [patrem et filium] senatus p. R. a Max. liberari coeptus II 13, 8. G. in deos relati II 20, 6; 10. 21, 27. templa decernit senatus II 21, 15. Maximinus ad urbem furens uenit, ut quod Gordiani Augusti appellati fuerant, uindicaret II 53, 4. G. diui appellati II 55, 24.

Gordianus. Aelius —. uid. Aelius. — Aurelius —. uid. Aurelius.

— imp. primus (II 28—39.) 276, 2. II 14, 30. 16, 3. 55, 19. 58, 22. — G. exercitus Africani imperare coegerunt II 13, 12; 18. a senatu Augustus appellatus II 13, 26. 14, 13. 16, 12. litterae ad senatum insertae II 14, 24. Gordiani nepoti consulatum et praeturam decernit senatus II 15, 12; 13. sumpsit imperium II 16, 7. agitari coepit a Capeliano II, 16, 18. Cap. uictor omnes Gordiani metu partium in Africa interemit II 16, 24. nepos Gordiani Caesar a senatu appellatus II 17, 12. mors II 17, 7; 24. G. senior cum filio in Africa interemptus II 53, 3.

Gordianus secundus (II p. 39—

42) a senatu Augustus appellatus II 13, 26. 14, 16. 16, 12.

Gordianus tertius (II p. 43—52) II 21, 4; 22. 23, 11. — praeturam consulatum nomen Caesareanum decernit senatus II 15, 14. imperator ex s. c. appellatus II 17, 26. ante imaginem G. milites Maximiniani adorare coacti sunt ab Aquileiensibus II 20, 5. consulatum (II 21, 25) statuas aliosque honores decernit senatus II 21, 29. Caesarem rogat populus cum militibus II 55, 18. 58, 19. G. infantem cum purpuratum ad populum produxisset, seditionem Balbinus sedauit II 59, 16. obuiam processit redeunti post uictorian Maximini Maximo II 62, 3. paratum erat, ut Romae remaneret, cum Maximus contra Parthos, Balbinus contra Germanos proficisceretur II 62, 20. a militibus occisis Maximo Balbinoque imperator appellatus II 63, 12. praef. praet. fuera II 64, 9. cum Maximo Balbinoque princeps electus II 65, 3. — Maecius —. uid. Maecius. — Velius Cornificius —. uid. Velius.

Gordius uid. Cordius.

Gothi II 5, 24. 78, 11. 80, 19. 94, 24. 160, 10. 194, 32. — G. Getae dicti 175, 13. Gothorum uictor Gord. tertius dictus I 52, 16. G. uastauerunt Macedoniam et obsederunt Thessalonicam II 78, 12. a Marcianuicti II 78, 19. Scythae pars Gothorum Asiam uastabant II 78, 20. nauali bellum a Veneriano superati II 84, 20. Gothi uagantibus per Illyricum occurrit Gall. et fortuito plurimos interemit II 8

26. a Gall. uicti post decennialia celebrata II 90, 19. omnes gentes suorum ad Rom. incitauerunt praedas III, 126, 24. G. trecenta uiginti milia deleuit Claudius II 128, 21. e G. factus colonus limitis barbari II 129, 7. auspiciis Claudianis ubique uicti Gothi II 129, 17. a G. potestate Aur. liberauit rem p. II 146, 20. G. Haemimontum Europamque uexant Claud. imp. II 148, 26. G. ducem Cannaban interemit Aur. II 152, 19. currus regis Goth. ab Aur. triumpho ductus II 159, 25. Gothi ab Aur. triumpho ducti II 160, 5. ut a Gothis cuncta cognosceret, Aur. Bonoso Hunilam uxorem dedit II 213, 32.
- Gothia* II 3, 17.
- Gothica* gens II 213, 31.
- bella II 117, 3; 27.
- Gothicae* optimates apud Perinthum ab Aur. conlocatae II 214, 6.
- Gothicum* bellum a Claudio confectum II 123, 11. 125, 10. 131, 15.
- Gothicus* 181, 31.
- Aurelianus dictus II 158, 1.
- Probus dictus II 194, 17.
- Gracchorum* genere originem habuit Gordianus primus II 28, 21.
- Gracchus*. Nonius —. uid. Nonius.
- Graecanici* milites 82, 8. Graecanicae uestes 110, 23.
- Graecia* 131, 8. 128, 10. — Graeciam tenebat Pesc. 148, 3. Gr. proconsulatus II 56, 26.
- Graecostadium* post incendium a Pio restitutum 39, 26.
- Graeculus* dictus Hadrianus 3, 19.
- Graeci* quondam hecatomben fecisse dicuntur, cum pestilentia laborarent II 60, 28.
- Graecus* 3, 18. 25, 23. 45, 16; 18. 69, 13. 89, 14. 105, 12. 125, 9. 150, 4; 15; 20. 153, 16. 158, 5. 164, 7. 172, 19. 190, 31. 191, 7; 16. 193, 27; 28. 200, 25. 210, 29. 217, 6. 226, 26. 230, 1. 237, 27. 240, 23; 25. 246, 26. 248, 23. 253, 24. 266, 20. II 3, 9. 9, 16. 12, 23. 22, 10; 11; 12; 14; 23. 24, 10; 12. 26, 32. 28, 17. 34, 10. 46, 4. 52, 14. 67, 2. 82, 14; 20. 91, 13. 101, 14. 107, 1. 118, 23; 28. 137, 14. 138, 8; 11. 139, 17. 147, 27. 148, 13. 154, 11. 156, 14; 16. 157, 21. 176, 19. 187, 19. 205, 12; 27. 223, 1. 226. 21.
- Gravius* poeta 191, 10.
- grammaticen* professus est Perthinax 105, 13.
- grammatici* 17, 7. gr. in familiaritate habuit Hadr. 17, 13. magistris usus est Marcus 45, 16. Graeci gram. 69, 13. 105, 12. quaestiones grammaticis propositae 180, 20. salaria instituit Alex. 260, 7.
- Gratianus*. Iulius —. uid. Iulius.
- a *Grato* Claudium placari iubet Gallienus II 135, 17.
- ad *gratulationem* exercitus Traiano a Nerua adoptato missus Hadrianus 4, 10.
- Grauthungos* in Rom. solum transulit Probus II 199, 4.
- Grutungi* in Rom. solum intruperunt II 126, 28.
- Gurges*. Fabius —. uid. Fabius.
- Gygas* Maximinus dictus II 8, 23.
- gymnasium* Alexandriae 171, 16.
- gymnicos* mille exhibuit Carus II 226, 17.
- Hababa* mater Maximini II 3, 18
- Hadria* orti maiores Hadriani 3, 5. quinquennalis fuit Hadr. 19, 13.

Hadrianopolis Hadr. multas ciuitates appellauit 20, 16.

Hadrionotheras oppidum Hadr. constituit 21, 3.

Hadrianus imp. uita ab Aelio Spartiano scripta I p. 3 — 26. — 178, 13. 203, 9. II 174, 13. 175, 27. 182, 11. 202, 13. — usque ad Hadrianum uitas principum Spartianus scripsit 27, 6. adoptione H. Helius familiae principum ascitus est 27, 12. H. adoptauit Helium 36, 19; 30. 68, 18. 69, 3; aeuo ingrauescente 27, 17. 28, 29. ab H. Helius ascitus in Heliorum familiam, hoc est in Hadriani transcriptus et appellatus est Caesar 28, 18. apud H. Helius multum ualuit 29, 5. H. tamen statim adoptionis paenituit 29, 11. fertur ab is, qui Hadriani uitam diligentius in litteram rettulerunt, H. Veri scisse genituram 29, 14. H. peritus matheseos 29, 20. speciosa litteratorum societate gaudebat 29, 28. eius iudicium de uita Veri 30, 1; 11. 32, 10. Hadriano kal. Ian. Helius pro adoptione gratias agere uolebat 30, 19. 37, 2. ab Hadr. lugeri uetitus 30, 21. Helius H. acceptior forma quam moribus 30, 23. H. semper est usus tetrafarmaco (249, 12) seu potius pentafarmaco 30, 32. H. pro adoptione Helii infinitam pecuniam populo et militibus dedit 32, 4. praefecto successorem dedit, qui uerba quaedam de Helio prodiderat 32, 13. H. etiam uiuente Vero decreuerat qui adoptandus esset 32, 21. adoptauit Pium 32, 24. II 147, 18. pereunte Helio in familia H. remanserat Verus 33, 2. 69, 4.

quos H. per malam ualitudinem occidi iusserat, reseruauit Pius 35, 13. H. Pius post mortem contra omnium studia infinitos honores decreuit 35, 15. 37, 16. quominus H. se interimeret Pius impediuit 35, 17. Pius inter quattuor consulares, quibus Italia committebatur, ab H. electus est 35, 24; ita ut H. uiri talis et honori consuleret et quieti 35, 27. H. simulacrum dis penatibus inserere monitus est Pius 36, 11. in H. consiliis frequens uixit Pius, de omnibus, quibus H. consulebat, mitiorem sententiam ostendens 26, 15. Pius ab H. adoptatus, quia soceri uestigia leuans in senatum uenit 36, 21. cum eum H. adoptare se uelle publicasset, acceptum est spatium deliberandi, utrum adrogari ab H. uellet 36, 25. lex adoptionis 30, 28. 47, 23; 25. ad opera Hadr. plurimum contulit Pius 37, 9. Hadrianus apud Baias mortuus 37, 13. 48, 12. clipeum Pius H. posuit et sacerdotes instituit 37, 21. Pius imp. factus nulli eorum, quos H. prouexerat, successorem dedit 37, 23. quos H. damnauerat, Pius in senatu ueniam petit, dicens, etiam ipsum H. hoc fuisse facturum 38, 4. templum H. a Pio Romae dicatum 39, 25. H. sepulchrum opus Pii 39, 27. Pharasmanes Pio plus detulit quam H. 41, 1. Marcum uocauit Annium Verissimus 45, 7. 46, 24. in H. gremio educatus est Marcus 46, 24. ex H. uoluntate Marco desponsata est filia L. Ceionii Commodi 47, 3. in conuiuiis H. Marcus, cum

praef. feriarum Latinarum esset, praeclarissime se pro magistratibus agentem ostendit 47, 6. ubi Marcus comperit se ab Hadriano adoptatum, magis est deterritus quam laetatus 47, 31; iussusque in H. priuatam domum migrare inuitus de maternis hortis recessit 47, 32. H. ferente gratia aetatis facta Marcus quaestor est designatus 48, 6. excessus Hadriani 48, 15. eius sepulchro Pii corpus est inlatum 50, 8; Veri 77, 2; Commodi 101, 30. consulares uiros reddere iura in Italia praeceperat 53, 18. H. Marcus successorem parauerat, nisi ei aetas puerilis obstitisset 57, 20. gemmas, quas multas in repostorio sanctiore H. repererat, uendidit Marcus 58, 11. uolente H. Marcus adoptatus erat 60, 2. ex H. uoluntate Verus Aelius appellatus est 68, 10. H. grammaticus Scaurus 69, 12. H. sententia de misera imperatorum condicione 79, 17. a rebellibus occidi non potuit 84, 11. Seu. Romae hospitem nactus, qui H. uitam legeret, omen arripuit 125, 17. H. libertus Phlegon 139, 22. quem Marcus Pescennio dedit locum, H. non nisi exploratissimis dabat 147, 2. H. Vero, cum eum adoptaret, purpuram sine auro dedit 155, 20. H. ex responso oraculi Orestam urbem suo nomini uindicari iussit 208, 1. H. mantelia aurata habere coepit 253, 7. H. Christo templum facere uoluit eumque inter deos recipere 259, 12. in omnibus ciuitatibus templa sine simulacro iusserat fieri, quae

appellabantur Hadriani 259, 15. H. apud Athenas archon fuit II 82, 12. a Traiano adoptatus II 147, 18. optimus imp. II 166, 17. imberbem tribunum non fecit II 188, 13. Hadriani epistula ad Seruianum consulem inserta II 208, 27. 209, 3 sqq. Hadriani uita a Mario Maximo scripta citatur 248, 12. Hadrianus citatur 5, 12; 16, 12, 21. 16, 23. 25, 18. in uita 3, 7. 8, 29. Hadriani palatium in Tiburti II 119, 17. *Hadrianus*. Aelius —. pater Hadriani imp. consobrinus Traiani 3, 8. — — patruus Hadriani imp. peritia caelestium callens Hadr. futurum imperium praedixerat 3, 8. *Hadrumetinus* uid. Adrumetinus. *Haemimontus* II 130, 19. H. uexant Gothi II 148, 27. *Halalae* uicium, in quo obiit Faustina, Marcus coloniam fecit 65, 4; 12. *Halani* uid. Alani. *Halcyones* poema Ciceronis et Gord. pr. II 29, 12. *Haldagates* dux Valeriani II 145, 2. *Hannibal* uid. Annibal. *Hariomundus* dux Valeriani II 145, 2. *Harpocratonem* grammaticum audiuit Verus 69, 13. *haruspices* imperium uaticinati sunt Al. 236, 30. 237, 9. natalem commendarunt 237, 9. h. salaria instituit Al. 260, 7. *haruspicinae* peritissimus Alex. 246, 29. *Hebrus* 207, 28. *hecatomben* fecit Balbinus occiso Maximino II 20, 22. 60, 22. h.

quid sit explicatur II 60, 23. Gall. celebrauit II 80, 31. promissa Tac. imperatore facto II 179, 18.

Hedessa uid. Edessa.

Hephaestio uid. Hephaestio.

Heliodorum famosissimis litteris lacessiuit Hadr. 15, 25. H. phil. in summa familiaritate habuit Hadr. 17, 12.

Heliodorus filius Cassii deportatus est 65, 15.

Heliogabalo deo dedicata est aedes, quam Marcus in honorem Faustinae uxoris extruxerat 65, 13. Hel. uel Iouis uel Solis sacerdos erat Hel. 203, 18. 204, 3. Hel. imp. id egit, ut solus deus Romae coleretur 205, 12; 15. 207, 3. in summa columna ingenti collocare uoluit Hel. imp. 219. 21. Hel. in Palatino monte iuxta aedes imperatorias consecrauit Hel. imp. 205, 7. Hel. templum Romae constituit 202, 22. 204, 3; 16. 205, 9. 214, 30. H. templum Emessae II 154, 29.

Heliogabulum Phoenices uocant solem 189, 26.

Heliogabalus. M. Aurelius Antoninus — Bassianus Varius. uita ab Aelio Lampridio scripta 202 — 227. — 185, 17. 228, 3. 232. 27. 235, 8. 240, 3. 271, 19. II 6, 12. 40, 15. 175, 5. H. filius Car. 173, 26. sibi uel Ioui Syrio uel Soli in templo Faustinae sub radicibus Tauri templum fecit 176, 3. H. octauus et ultimus Antoninus 185, 3. 189, 2. Hel. qui se Bassiani filium diceret, Antonini nomen recepit 188, 26. legiones ad Hel. ab Opilio confugerunt 189, 9. secutus est Opilium in imperio 189, 17. filius Symiamirae 189, 25. statura et sacerdotio omnibus

notus 189, 27. eum esse filium Antonini militibus dixit Varia 189, 30. H. luxoriosissimus 190, 2. Antoninus est appellatus 189, 18; 26; a legionibus imperii delatis insignibus 190, 4. Iulianus praef. Opilii interceptus, cum Antoninus militibus ostenderetur 190, 9. uenit contra Opilium 190, 12. Op. uictus est amore Antonini 190, 14. Op. caput ad Hel. perlatum 190, 17. ad H. exercitus Opilii inclinauit 194, 7. clarus redditus, quod uideretur patris uindicasse mortem 194, 9. ad M. Aurelium Antoninum, sacerdotem templi Heliogabali, inclinauit exercitus caritate nominis 202, 20. occidere conatus est Alexandrum 229, 19. 231, 8; consobrinum 228, 8. 231, 25. 273, 30. H. gemmis in calciamentis et uestibus usus est 230, 19. H. coepit adorari regum more Persarum 240, 20. H. frumenta euertit 242, 27. oleum a Se-uero populo datum inminuit 243, 1. mancipium ennuchorum fuit 243, 30. balnea mixta promiserat 244, 12. H. Paulum et Vlpianum praefectos fecerat 245, 27. H. pretiosas uestes scaenicis dedit 250, 21. H. eunuchos in consiliis turpibus habebat et promouebat 251, 4. H. mantelia aurata habere coepit 253, 5. H. diuersum genus conditorum 254, 5. H. formas centenarias inuenerat 256, 1. sub H. ab eunuchis omnia uendebantur 261, 4. H. patruus Alexandri Dexippo auctore 263, 25. post H. nimia seueritas Alexandri 270, 27; 31. turpissime iocatur cum Maximino II 5, 27; 32. 6, 6.

sub H. exercitus magna ex parte torpuerat II 7, 30.

Helius Cordus uid. *Aelius*.

— *Maurus* citatur 139, 22.

Helius Verus Caesar, ante adoptionem Ceionius Commodus dictus, uita ab *Aelio* Spartiano scripta I p. 27—33. H. adoptare constituit Hadr. 23, 15. Hadr. adoptauit Ceionium Commodum inuitis omnibus eumque *Helium* Verum Caesarem appellauit 23, 17; post multos alios honores secundo consulem designauit 23, 22; pro adoptione quater milies sestertium populo et militibus dedit 23, 26. prae ualetudine H. nec gratias quidem in senatu agere potuit Hadriano 23, 26. mors 23, 29. 24, 1. 47, 22. ab Hadriano adoptatus 36, 18; 30. 68, 18. pater Veri 68, 18. in Hadriani sepulchro sepultus 77, 3. ab Hadr. adoptatus purpuram sine auro accepit 155, 19. in filium Hadr. Verum multa dixerunt Aegyptii II 209, 25.

Heluiani sodales sunt dicti Marciani sodales propter *Heluium* Pert. 116, 2. 130, 16.

Heluianus flamen 130, 16.

Heluius Pertinax imp. uid. *Pertinax*.

— *Pertinax* filius *Pertinacis* imp. a Car. occisus 170, 8. 181, 32; 33. iocus de Caracallo Getico 175, 11. 181, 27. suspectum eum habuit adfectatae tyrannidis Car. 182, 1.

— *Successus* pater *Pertinacis* 105, 3.

in *Hellesponto* uictus *Aemilianus* 131, 15.

Hemona II 18, 3; 14. 26, 1.

Hephaestionem grammaticum audiuit Verus 69, 13 (uid. adn.)

Heraclammon Tyanam Aureliano prodidit II 152, 29. 153, 8; 18. ab Aur. occisus II 153, 1.

Heraclaeam peruenerunt Scythae II 83, 27.

Heractia II 161, 12.

Heractianus dux Gallieni bellum gessit contra Persas II 84, 10. a Palmyrenis uictus II 84, 12. denotio erga rem p. II 85, 4. cum Marciano consilium iniit de alio principe faciendo II 85, 6.

Heraclitum ad optinendas Britannias misit Sen. 129, 25; ad optinendam Bithyniam 147, 23.

Herculaneus Commodianus flamen Com. a Seuerio additus 102, 12.

Herculea Commodiana Africana classis appellata 102, 5.

Herculeanae macerae 110, 25.

Hercules Maximinus dictus II 6, 6. 7, 25.

Hercules September in honorem Com. uocatus 98, 2. *Herculeis* idibus 98, 13; 15.

— *Romanus* Commodus dictus 95, 30. 96, 10. in H. habitu Com. statuas accepit 96, 14.

Herculis exemplo Hadr. Eleusinia sacra suscepit 14, 1. H. nomen delatum ab militibus respuit Car. 170, 32. leone occiso ad H. uirtutem se accessisse iactauit Car. 171, 12. H. se appellauerat Com. 200, 14.

— rustici sacerdotio onon praeponuit Com. 97, 19.

— signum aeneum sudauit in Minucia 101, 5.

— templum II 105, 12. H. Fundani templum II 183, 1.

Herculeo agoni praesedit Alex. 252, 2.

Herculeum nomen 200, 19.

Herculianae lanceae II 133, 23.

hereditates ignotorum repadiauit

- Hadr. nec notorum accepit, si filios haberent 18, 25. h. eorum, qui filios habebant, repudiavit Pius 40, 3. h. delatas reddens proximis aliquando respuit Marcus 49, 12. de uicensima hereditatum (20, 7) legem dedit Marcus 53, 22. nullius se aditurum hereditatem iuravit Pert. quae aut adulatione alicuius delata esset aut lite perplexa 109, 32. — interfecti a Com. quidam quod scribere uoluissent Com. heredem 93, 28.
- ab *Herenniano* placari iubet Claudium Gallienus II 135, 18.
- Herennianus*. uita a Trebellio Pollione scripta II 115. pro H. Zenobia imperium suscepit II 84, 4. 116, 28. cum H. contra Persas profectus est Odenatus II 105, 24. Herenniano praelatus a patre Herodes II 107, 15. per triumphum duxit Aur. II 113, 19. nomine Vabalathi filii non H. Zenobia sumpsit imperium II 162, 28.
- Herennianus* dux ex disciplina Probi fuit 202, 10.
- Verconius —. uid. Verconius.
- filius Proculi II 211, 27.
- Herennius* Celsus II 112, 8.
- Nepos a Seu. occisus 134, 18.
- Hermunduri* aduersus Marcum conspirauerant 61, 30. triennio bellum postea cum H. Marcus egit 66, 10.
- herniosi* 220, 5.
- Herodes*. uita Trebellii II 106—107. filius Odenati a patre imperator appellatus interemptus II 84, 2; a Maconio II 106, 8. cum H. contra Persas profectus est Odenatus II 105, 24. Zenobia ferre non potuit, ut priuignus eius H. priore loco quam filii eius principes dicerentur II 107, 12; 14.
- Herode* Attico oratore magistro usus est Marcus 45, 19. audiuit Verus 69, 15.
- Herodianus* Maximino in odium Alexandri plurimum fauit II 12, 23. Her. citatur (II 15, 13:) 154, 8. 164, 7. (V 4, 12:) 196, 23. (VI 1, 7; 9, 8:) 265, 23. (V 6, 3:) 269, 12. (VII 2:) II 12, 23. 63, 26. 64, 3; 28. (VII 1, 9:) II 121, 2.
- hiatus* terrae Gall. imp. II 77, 25. 78, 7.
- Hiberorum* regi Hadr. magnifica dedit dona 18, 12; ideo Hiberos amicissimos habuit 21, 29. H. Romanis auxilia polliciti sunt ad Val. de captiuitate liberandum II 69, 18. ab Aur. triumpho ducti II 160, 4. ueluti deum uenerati sunt Aur. II 165, 22.
- Hieroclem* amauit Hel. 206, 31. ut remoueretur milites postularunt 213, 6; Hel. reposcebat 213, 13.
- Hilaria* matris deum 253, 15. H. omnia festa et fieri debent et dici II 137, 3.
- Hildomundus* dux Valeriani II 145, 3.
- hippopotamos* Romae in muneribus exhibuit Pius 42, 4. Romae habuit Hel. 222, 4. h. sex Romae fuerunt Gord. tertio imp. II 51, 24.
- Hispani* ab Hadr. Tarraconem in conuentum uocati 13, 15. H. exhaustis Italica adlectione consuluit Marcus 53, 19. H. proceres multi a Seu. occisi 133, 21. Hispanorum cupiditate cenata est Zenobia II 118, 18. H. permisit Probus, ut uitem haberent uinumque

conficerent II 199, 26. — Hispanorum Vascones 246, 31.

Hispania 126, 31. II 69, 11. — compositae res in Hispania a Marco 62, 22. (cf. *Spania*.)

Hispania petit Hadr. 13, 14. fere omnes uastabant Mauri Marco imp. 61, 3. per H. magnam partem auri Seu. fecit 133, 25. H. senatus subegit 164, 29. H. uires rei p. tenet Tetricus II 127, 27. sibi uindicauerunt Bonosus et Proculus II 199, 18. pacauit Saturninus II 210, 17. decretae Carino a patre II 224, 8.

ab *Hispaniensibus* origo Hadriani imp. posterior manat 3, 5.

Hispaniensis astutia II 186, 1.

— domus II 213, 5.

Histriae uel *Histricae* ciuitatis excidium tempore Maximi Balbinique II 64, 19; 20.

Histrum ingressi Scythae II 84, 16.

histriones aulicos publicauit Hadr. 19, 22.

histrionica 211, 3.

holoserica uid. *nestis*.

Homericos libros omnes purpureos aureis litteris scriptos quaedam parens Maximino iun. dedit II 25, 16.

Homerus 140, 11. de H. iudicium Hadr. 17, 2. H. praeco virtutum Achillis II 185, 10.

Homulli. Valeri — iocus coram Pio 42, 22; 23; 25. multa Pio aduersum Marcum insusurrauit 49, 4. meliorem esse rem p. dixit Traiano in qua princeps malus est ea in qua sunt amici principis mali 274, 15.

Honoratus. Egnatuleius —. uid. Egnatuleius.

honores iuris gladii numquam uendi passus est Alex. 213, 15.

horas monstrantia 111, 8.

Horatium legebat Alex. 248, 27. [citatur *carm.* I 17, 3: 86, 25.]

Hortensius Ciceronis, qui ad exemplum Protreptici scriptus est, citatur II 89, 11.

Hunilam Bonoso uxorem dedit Aur. II 214, 11.

hydrogarum Romanorum ducum primus publice exhibuit Hel. 222, 27.

ianuae in Transtiberina regione a Seu. extractae 139, 6.

Ianus geminus sua sponte apertus est 101, 4. I. gem. aperto Gord. tert. contra Persas profectus II 46, 16.

Iauolenus uid. *Diabolenus*.

† *Iembarii* II 163, 12.

ignem (Vestae) perpetuum extinguere uoluit Hel. 207, 1.

Illyriciana gens II 133, 1.

— *paenula* II 136, 5.

Illyrici exercitus 120, 29. 101, 2. II 148, 29.

Illyriciani (II 217, 14.) exercitus II 189, 29. in uerba Seu. iurant 128, 15.

Illyricianus limes II 146, 17.

Illyricum 8, 2. II 56, 27. 69, 11. 75, 6; 7; 22. 84, 26. 99, 1; 25. 103, 17. 104, 1. 109, 27. 116, 6. 128, 19. 134, 18. 152, 18. 161, 8. 173, 14. 199, 28. 200, 27. 217, 17. 220, 26. quae ad munimen Ill. pertinebant, composuerunt Marcus et Verus 56, 9. ab Ill. limite usque in Galliam omnes gentes aduersus Marcum conspirauerant 61, 29. in Illyrico desciiuit Seuerus a Iuliano 120, 32. in Ill. ab exercitu Seu. imperator appellatus 154, 6. in Illyrico res feliciter actae Alex. imp. 269, 26. Ill. a barbaris uindicat

- Maximinus II 37, 27. ob redditum Ill. gratias agit Claudius Regaliano II 99, 25. plenum frumentorum Ill. II 108, 18. in Ill. feliciter contra gentes pugnavit Claudius cum Marciano II 136, 11. in I. erumpentes Sarmatas Aur. adtrivit II 141, 2. Illyrici liberator Aur. a Val. dictus II 143, 20. Ill. uastatum Aur. imp. II 163, 28. Aur. uincente Ill. restitutum II 165, 17. in Illyrico Sarmatas Probus contudit II 197, 24; 26. Ill. decretum Carino a patre II 224, 8. Ill. rex uocatus Carinus II 224, 28. Illyrici curator II 134, 26. Illyrici praefectus II 108, 7.
- Ilus* Troianorum rex II 131, 10.
- imaginarium* funus 115, 32.
- imago* Traiani post mortem ab Hadriano curru triumphali necta 8, 11. Faustinae Pii coniugis i. cunctis circensibus ut poneretur Pius concessit 38, 17. imagines magistrorum aureas Marcus in larario habebat 46, 12. qui imagines Marci in sua domo non habuit, sacrilegus iudicatus 59, 5. Marcus iussit, ut imago Veri filii per pompam circensibus ferenda esset 61, 13. imagines Maximini Aquileiae depositae II 19, 28. ante im. Maximi et Balbini et Gordiani adorare coacti sunt ab Aquileiensibus milites Maximiniani II 20, 4.
- immunitas* ab Alex. negotiatoribus data, ut Romam uolentes concurrerent 242, 30.
- incantare* 122, 32; 33.
- incendiariae* aues 101, 1.
- incendium* Romae Pio imp. 40, 21.
- Incommodi* II 175, 6.
- index* ludiorum II 126, 22.
- contra *Indos* parabat Aemilius expeditionem, cum interceptus est II 111, 23. genus purpurae ab I. interioribus sumptum II 157, 6. I. ab Aur. triumpho ducti II 160, 4. ueluti deum Aur. uenerati sunt II 165, 22. ad I. naues negotiatorias misit Firmus II 206, 7.
- Indica* sandyx II 157, 12.
- Indici* odores 224, 7.
- Indicum* donum II 206, 16.
- inferis* caput Heliogabali deuotum 215, 16; Maximinorum II 36, 6.
- inferos* finxit in nulla Tiburtina Hadr. 26, 8.
- Ingenuus* unus ex triginta tyrannis. uita Trebellii II 97—98. — II 127, 25. — Moesi cum Ingenuo superati II 100, 3. I. a Val. promotus II 100, 15.
- initialia* Cereris adiit Marcus 65, 24.
- inopia* ingens Romae exorta Com. imp. 99, 28.
- Inpurus* Hel. dictus 214, 23.
- Insubris* 117, 8.
- Interamna* 129, 8. II 181, 5.
- interamnanae* terrae ab Alex. receptae 268, 18.
- ex *interdicto* Pesc. cum Seu. de imperio egit 145, 20.
- interreges* facti Romulo mortuo II 171, 12.
- interregnum* post Romuli et Aureliani mortem II 171, 11.
- Inuictus* October uocatus 98, 2. kal. Inuictas 98, 17.
- inundatio* Tiberis Hadr. imp. 21, 20. Pio 40, 24. Marco 50, 20.
- Iovis* cenatio locus Palatii 113, 14.
- campus 153, 12.
- epulum 253, 16.
- Isauri* ducem sibi fecerunt Tre-

- bellianum II 114, 19; 23. quavis principum humanitate ad aequalitatem perducere non potuerunt II 115, 1. omnem Isaurorum possessionem Claudius uni ex amicissimis dare uoluit, ne quid ex ea postea rebellionis oreretur II 115, 11. barbarorum qui apud Is. sunt loca ingressus est Probus II 198, 4. Isauri latrones II 200, 25.
- Isauria* II 114, 18 22. 198, 12. — de Is. optate uenit Alex. imp. 269, 30. Is. liberauit Probus Palfuerio latrone capto et interfecto II 198, 3.
- Isiacos* uere pineis usque ad perniciem pectus tundere coegit Com. 96, 20. capita eorum grauiter obtundebat ore simulacri (Anubis) 96, 22.
- Isicia* primus fecit de piscibus Hel. 216, 17.
- Isidis* sacra coluit Com. 96, 8. 148, 32. 174, 23. I. sacra ferens Pesc. pictus in Com. hortis uidebatur 148, 31. Romam deportauit Car. 174, 18; 22.
- Isium* decenter ornauit Alex. 246, 4.
- Metellinum II 114, 9.
- Italia* 9, 12. 22, 8. II 18, 9. 46, 32. 69, 11. 97, 13. 103, 31. 203, 7. 224, 8. I 202, 2. 256, 23. II 65, 26. I 35, 28. 65, 26. 118, 1. 208, 9. II 18, 1. 20, 12. 220, 26. It. aurum coronarium Hadrianus remisit 8, 16. I. consuluit datis iuridicis Marcus 53, 18. in Italia partem senatores possidere iussit Marcus 53, 24. quae ad munimen It. pertinebant, composuerunt Marcus et Verus 56, 9. in It. plurimos Marcomannos traduxit 62, 6. ueniens in It. Marcus togam et ipse sumpsit et milites togatos esse iussit 65, 28. per I. Seu. magnam partem auri fecit 133, 25. I. quae oleo eget, tantum donauit Seu. ut per quinquennium sufficeret 142, 17. Italiae conrectorem Tetricum fecit Aur. II 113, 21. Italiam liberauit Aur. II 165, 16.
- apud *Italicam* Scipionum temporibus Hadriani maiores resederunt 3, 6. (Italicae) in patria Hadr. quinquennalis fuit 19, 13.
- Italica* adlectione Hispaniae exhaustae 53, 19.
- Italicis* ciuitatibus frumentum ex urbe Marcus donauit 53, 11.
- Italicae* regiones II 34, 24.
- Italici* dilectum Hadriani retractabant 13, 23. Italicis aurum coronarium Pius reddidit 37, 11.
- exercitus II 192, 25.
- Italicum* praesidium II 162, 19.
- Italum* aequor 150, 21.
- iter* metientia 111, 7.
- itinerarius* sumptus 96, 11.
- Ityraei* sagittarii II 144, 29.
- Iudaei* Hadr. imp. mouerunt bellum, quod uetabantur mutilare genitalia 14, 28. rebelantes contudit Pius 37, 29. I. fieri sub graui poena uentit Seu. 134, 4. I. praeceptum ut struthocamelos ederent dixit Hel. 222, 7. priuilegia reseruauit 243, 5. modus sacerdotum praedicandorum 261, 14. I. dictum quoddam ab Alex. frequentatum 265, 11. I. nummum uenerantur II 209, 19. I. archisynagogus in Aegypto mathematicus haruspex aliptes II 209, 8.
- Iudaeorum* libri citantur II 124, 11.

Iudaicae litterae II 52, 14.

ob *Iudaicam* religionem puer uerberatus 167, 16. I. religiones in Heliogabali templum transferendas esse dicebat Hel. imp. 205, 13.

Iudaicum triumphum senatus Car. decreuit 136, 28.

iudices per omnem Italiam quatuor consulares Hadrianus constituit 22, 23. i. cum promoueret, Alex. et argento et necessariis instruebat Alex. 258, 15. iudices quos Hel. prouexerat, a re p. et a ministeriis atque muneribus remouit Al. 238, 15. ut patres ex magnorum iudicum appellationibus cognoscerent, permisit Probus II 195, 19.

iudiciariae rei singularem diligentiam adhibuit Marcus 52, 27.

iudicarios dies fastis addidit Marcus 52, 28.

Iulia 159, 21. I. uxorem duxit Seu. 127, 13. 178, 32. famosa adulteriis rea coniurationis 138, 15. I. nouercam uxorem duxit Car. 174, 28. a I. commonitus Getam Antoninum uocari iussit Seu. 177, 15. quod I. ioco dixerat, quasi omen accepit Seu. mortis Getae 179, 6. Iuliae soror Maesa siue Varia 189, 21.

Iulia Fadilla soror uterina Pii 34, 11.

Iulianus. Ceionius —. uid. Ceionius.

— Cerellius —. a Seu. occisus 137, 17.

— Claudius —. uid. Claudius.

— consul (a. 927/175) 98, 17.

— Didius —. uid. Didius.

— Pescennius — a Seu. occisus 134, 16.

— praefectus praet. subrogatus in locum Cleandri 95, 7. in

piscinam togatum detrussit Com. 97, 24.

Iulianus praef. contra Hel. missus ab Opil. 190, 8. occisus 190, 10.

— Saluius —. uid. Saluius.

Iulius Atherianus citatur II 95, 18.

— Caesar uid. Caesar.

Iulii Calpurnii, qui ad memoriam dictabat, epistula ad praef. urbis super morte Cari inserta II 219, 29.

Iulius Capitolinus uid. Capitolinus.

Iulium Celsum in consilio habuit Hadr. 18, 19.

Iulius Frontinus rhetor magister Al. 230, 4.

— Granianus rhetor magister Al. 230, 5.

Iulio Laeto auctore Tullius Crispinus a Seu. interemptus est 123, 4. (cf. Laetus.)

Iulius Lupus uirtricus Pii 34, 11.

— Paulus iuris peritus in consilio Alex. 276, 2.

— Postumus uid. Postumus.

— Proculus a Com. interfectus 95, 15.

— Rufus a Seu. occisus 134, 8.

— Trypho orientalis limitis dux II 146, 15.

(*Iulus* 202, 1.)

Iuncus. Aemilius —. uid. Aemilius.

Iunia Fadilla proneptis Antonini desponsa Maximino iuniori II 22, 24.

Iunius legatus Cari II 217, 25.

— Balbus consularis uir maritus Maeciae Faustinae filiae Gord. pr. II 30, 13.

ad I. Brocchum Illyricum tuentem epistula Claudii inserta II 128, 19; 20 sqq.

— Cordus uid. Cordus.

— Messala patrimonium suum scaenicis dedit II 227, 6; 12

Iunius Palmatus res feliciter gessit in Armenia Alex. imp. 269, 27.

Iunium Rusticum audiuit Marcus 46, 3; et maxime reueritus est 46, 5.

— *Seuerum* successorem misit in Britannias Albino Sen. 165, 14.

Iunius Silanus cons. II 14, 24.

— *Tiberianus* praef. urbis amicus *Vopisci* II 137, 6. 138, 7; 17.

Iuno regina 201, 6. II 195, 8.

Iuppiter 141, 17. 196, 3; 4; 5. 203, 19. 240, 4. II 77, 22. 206, 10.

— Consul II 206, 13.

— Consulens II 206, 13.

— ex fano *Nicefori Iouis* manante responso *Hadrianus* praesumptionem habuit imperii 4, 28.

Iouis Olympii templum *Athenis* ab *Hadriano* dedicatum 14, 14.

— optimus maximus 102, 28. II 21. 13. 65, 17. 125, 5. 159, 27. 194, 21. 195, 8. 197, 11. 206, 16.

— optimus maximus *Capitolinus* II 157, 2.

Iouis Praestitis sacellum II 56, 17.

— *Salutaris* II 78, 3.

Ioui Syrio templum fecit Hel. 176, 4. 214, 30.

— *Vltor* 113, 21.

Iurare in uerba *Maximi* et *Balbini* coacti sunt milites *Maximiniani* II 20, 9.

Iuridicis datis *Italiae* consuluit *Marcus* 53, 18.

Ius saepe dixit *Hadrianus* in tertio consulatu 10, 2. de iure multa sanxit *Pius* 42, 27. ius huleutarum *Alexandrinis* dedit Sen. 137. 7. ius ciuitatis *Neapolitanis Palaestinensibus* a

Seu. sublatum, quod diu pro *Pesc.* in armis fuerant 131, 28. ius conferre rationes, quod *Hel.* sustulerat, *Al.* omnibus reddidit 243, 3. iuris gladii honores numquam uendi passus est *Alex.* 263, 15. de iure populi et fisci leges sanxit *Al.* 239, 6. ius proconsulare recepit *Al.* 228, 11. 233, 10. ius quartae relationis recepit *Pert.* 108, 28. iure quintae relationis donatus est *Marcus* 48, 32. *Al.* 228, 11.

Iustus. *Antonius* —. uid. *Antonius*.

Iuuenalia II 30, 26.

Iuuenalis praef. praet. Sen. 178, 22; 24. institit, ut qui diuersarum partium fuissent, occiderentur 180, 4.

— *Flavius* —. uid. *Flavius*.

Iaxionii amici *Hel.* 219, 16.

κννηγετικὰ *Olympii Nemesiani* II 221, 15.

Laberius Maximus, qui suspectus imperio in insula exulabat, ut necaretur admonuit *Hadrianum Attianus* 7, 18.

Labicana uia 123, 27.

Labicanae uuae 162, 11.

labyrinthum inspexit *Seu.* 137, 13.

Lacedaemonia saxa 219, 17.

Lacedaemonium marmor 245, 11.

lacernae 110, 22. 227, 7. I. coccea 258, 7.

Lacringes aduersus *Marcum* conspirauerant 61, 31.

lactaria 221, 17.

lactarii 221, 15.

lactarium opus 225, 5.

Ladii *Pacorum* regem *Pius* dedit 41, 1.

Laelius *Gord.* pr. dictus 31, 15.

- Lactoria* lex de curatoribus 53, 3.
Lactus a Car. occisus, quod primus suasor necis Geticae fuerat 169, 10.
Lactus. Q. Aemilius — praef. praet. Com. deterruit, quominus Romam incenderet 100, 26. coniurationem iniit ad Com. occidendum 101, 19. cum Eclecto Pertinacem imp. fecit 107, 26; 30. gratias ei egit ob occisum Com. Pert. in senatu 108, 15; 17. minister scelerum Com. 108, 19. factionem Pertinaci praeparavit 112, 22; 23. L. contra milites seditiosos misit Pertinax 113, 14. a Did. occisus 121, 22. Laeto suffragante Seu. exercitui Germano praepositus 127, 25. post mortem Laeti fieri iussisse Seu. negavit 136, 2.
Lactus. Iulius —. uid. Iulius.
Lamia Silanus gener per maiorem filiam Pii 34, 14.
Lampridia mater Pesc. 144, 13. [*Lampridium*. Aelium — imitari vult Vopiscus II 187, 3.]
Lampridii. Aelii — uita Comodi Antonini p. 89—104. Diadumeni 195—202. Heliogabali 203—227. Alexandri 228—276.
lanistae ancillam uendi uetuit Hadr. 19, 4.
Lanuviana templa inter opera Pii adferuntur 39, 31.
in *Lanuvina* uilla natus est Pius 34, 16.
apud *Lanuvium* natus est Commodus 89, 4. L. in amphitheatro feras occidit Com. 95, 30. supra cubiculum Com. L. bubo deprehensa 101, 8.
Laodicia 73, 17. 207, 24.
lapides diuos ex templo proprio in templum Heliogabali adferre uoluit Hel. 207, 23. I. toficii II, 7, 24.
in *larario* Marcus imagines magistrorum aureas habebat 46, 12. *lararium* Alexandri 248, 5.
Larcus Euripianus a Com. interfectus 15, 13.
apud *lares* sacrificauit Pert. 115, 9.
largitionem duplicem Hadr. militibus dedit ob auspicia imperii 7, 22.
largitionalis Diocletiani 226, 25.
Larium II 203, 8.
Lasciuius. Triarius Maternus — uid. Triarius.
iuxta *Laterani* aedes erat domus Anni Veri aui Marci 45, 3.
Lateranus. Sextius —. uid. Sextius.
Latinus 5, 9. 19, 11. 45, 17; 19, 69, 12. 89, 15. 125, 9. 136, 4. 153, 16. 158, 4. 164, 6. 190, 32. 191, 7; 11; 14; 16. 193, 27. 200, 26. 226, 26. 230, 6; 9. 240, 24. 246, 26. 248, 27. 251, 16; 27. II 3, 9. 4, 13. 9, 16. 22, 10; 14; 19. 27, 2. 52, 14. 65, 4. 67, 2. 82, 21. 91, 13. 116, 3. 118, 22; 24; 27. 137, 14. 141, 14. 153, 31. 176, 19. 223, 1.
(*Latio* II 130, 1.)
Latium Hadr. multis ciuitatibus dedit 21, 21.
latrones Dalmatiae atque Dardaniae Marcus milites fecit 61, 19.
per *lati* clauii honorem Paternus : praefecturae administrationis summotus 92, 13. si quis imperatorem successorem praef. praet. dare uolebat, laticlauiam eidem per libertum summisit 242, 13.
lauacra (cf. balnea, thermae) praesexibus separauit Hadr. 19, 5. Marcus l. mixta summouit 61, 9. l. publicum in aedibus ap. licis fecit, simul et Plautii populo exhibuit Hel. 208, 21.

- lauacrum Agrippae instaura-
uit Hadr. 19, 28. lau. Clean-
der nomine Commodi fecit
101. 31. l. in uico Sulpicio,
quod Car. coeperat, opus Hel.
215, 1. l. Ostiense opus Pii 39, 30.
- lauari* ante octauam horam in
publico Hadr. neminem nisi
aegrum passus est 22, 15.
- laudatione* funebri Pert. a Seu.
ornatus 115, 32.
- Launium* profectus est Marcus
65, 30.
- laureatae* fasces II 13, 23. 34, 9.
l. litterae II 20, 18. l. tabel-
lae 269, 28.
- Laurensis*. Liuius —. uid. Li-
uius.
- Lazi* uid. Ladii.
- lectioni* operam dedit Opilius
185, 20.
- lectisternia* bello Marcomannico
orto Romano ritu per septem
dies 55, 7.
- lectores* in conuiuio exhibuit
Hadr. 26, 3.
- ad legationem* suam pedibus Per-
tinax iter facere coactus est
105, 19. legationes militares
uendidit Pert. 111, 29. legat-
io proconsulis Africae 126,
14. extra ordinem Censorinus
legatione Persica et Sarmatica
functus est II 122, 4.
- legatum* Gordiano senatus filium
dedit II 32, 11. Probus patri-
bus permisit, ut legatos ex
consulibus facerent II 195, 20.
l. populi Romani 126, 18. l.
praetorius 5, 25. legatus Gord.
filius ad proconsulatum patris
missus II 40, 21.
- legio*. primae legioni Mineruiae se-
cunda expeditione Dacica prae-
positus Hadr. 5, 20. secundae
Adiutricis leg. Hadr. a Trai. tri-
bunus creatus 4, 4. l. secunda
Parthica 172. 3. l. tertia Fe-
lix II 145, 1. 189, 10; 15. l.
tertia apud Palmyram II 158,
22. legioni quartae ex tironi-
bus, quam ipse conposuerat,
Alex. Maximinum tribunum
dedit II 6, 20. l. quarta
a Gord. tertio Serapammoni
credita II 45, 24. leg. quar-
tae Scythicae praepositus Seu.
circa Massiliam 127, 4. (cf.
adnot.) leg. quartanorum et
primanorum egit Clod. 158,
18. Martia quinta legio II
133, 2. l. sexta Gallicana
II 141, 15. decimanis Au-
relianus, dein Probus prae-
positus II 190, 11. l. in Ger-
mania uicensimae secundae
Primigeniae praefuit Didius
117, 14. legia Arabica 133,
29. l. Moesiaca II 97, 25. l.
Syriaca 81, 30. 82, 6.
- leioistreis* 216, 8.
- lenoni* ancillam uendi uetuit
Hadr. 19, 4.
- leones* mansueti sexaginta Gord.
tertio imp. Romae fuerunt II
51, 22.
- Leonides* dux ex disciplina Probi
fuit II 202, 9.
- leopardi* mansueti triginta Romae
fuerunt Gord. tertio imp. II
51, 22. l. Libyci II 200, 19.
l. Syri II 200, 19.
- Leptis* 125, 4.
- Leptitana* 136, 3.
- Leptitanus* 126, 15.
- leporem* qui comedissent, septem
diebus pulchros esse dicebant
254, 7.
- legem* de adsertionibus Marcus
firmavit, alias de mensariis
et auctionibus tulit 52, 5. le-
ges dedit Marcus de uicen-
sima hereditatum, de tutelis
libertorum, de bonis maternis,
de filiorum successionibus pro
parte materna, utque senatores

- peregrini quartam partem in Italia possiderent 53, 21.
 1. sepeliendi sepulchrorumque asperimas sanxerunt Marcus et Verus 55, 10. legis anariae uenia impetrata 90, 17. 1. Caninia de numero seruorum manu missorum II 178, 18. leges de iure populi et fisci sanxit Alex. 239, 6. 1. Laetoria de curatoribus 53, 3. 1. de testamentis tulit Pert. 109, 19.
- a libellis* uid. a.
- libellus* munerarius II 126, 21.
- liber* elephantinus II 176, 21. 1. lintei II 138, 3; 5; 12. (in bibl. Vlpia:) II 142, 19. 1. Sibyllini uid. Sibyllini.
- Liberum* se uocauit Hel. cum tigres iunxisset 221, 1.
- pro *liberorum* modo senatoriae professionis patrimonium expleuit Hadr. 9, 20.
- de *libertis* iudicium Hadriani 21, 7. 1. cum ueste ingenua habuit Alex. 243, 27. libertos praesides legatos consules duces fecit Hel. 210, 14. de libertorum tutelis legem dedit Marcus 53, 22.
- libertini* ad Cleandri nutum in senatum atque in patricios lecti 94, 17. eodem tempore libertinus, qui a pugione appellatus est, praef. praet. fuit 94, 29. 1. nunquam in equestrem locum redegit Alex. 241, 11.
- Libitinensis* porta 101, 13.
- Libonem* patruelem legatum in Syriam misit Marcus 75, 8. occidisse uidetur Verus 75, 17.
- Libo*, Annius —. uid. Annius.
- librarii* 249, 18.
- Libya* 130, 32. 147, 30. II 77, 25. 192, 2.
- Libycae* ferae mansuetae II 159,
29. L. feras una die centum exhibuit Gord. primus II 29, 26.
- Libyci* leopardi II 200, 19.
- Libycus* limes II 116, 9.
- licia* uariantia II 105, 9.
- Licinii* uitam, cuius ius in potestatem Constantini uenit, sed ita ut nihil de eius uirtute derogetur, scribere in animo habet Lampridius 227, 8. L. titulum, quo Gordiani laudabantur, euertit, cum se uellet uideri a Philippis originem ducere II 52, 21.
- lignaria* negotiatio 105, 4.
- Liguria* 106, 31; 32. 107, 1.
- limes* Africanus II 205, 30. Illyrici 61, 29. II 146, 17. Libycus II 116, 9. orientalis II 146, 16. 208, 15. Reticus II 146, 18. 213, 10. Scythicus II 146, 14. Transrhenanus II 93, 9. 173, 9.
- limitanea* ciuitas 47, 29.
- limitanei* 149, 25. — 1. ducibus militibus donauit Alex. sola quae de hostibus capta sunt 270, 6.
- lingua* Maurorum 28, 8.
- linifiones* II 209, 15.
- linum* Aegyptium II 78, 26. 227, 13. lini uestigal ex Aegypto urbi Romae constituit Aur. II 168, 1.
- lis* perplexa 109, 33.
- lithostrotum* II 51, 11.
- litterae* elementariae 105, 11.
- litterae* recitandae ad signum 146, 29.
- litterator* 229, 28. 1. Graecus 89, 14. II 22, 12. 1. Latinus 89, 15.
- Liuianus* Turbo amicus Hadr. 6, 7.
- T. *Liuius* II 138, 21. 186, 19. 27. 208, 4.
- Liuius* Andronicus citatur I 223, 5.

- ius Laurensis corpus Com. Fabio Chiloni dedit* 104, 6.
ollianus. uita a Trebellio scripta II 94. — 95, 8. 96, 10, 119, 24. 127, 25. — contra L. post decennalia celebrata a Gall. pugnatum II 90, 21. L. agente Postumus interemptus II 93, 6. in locum Postumi subrogatus II 93, 23.
 er L. Auitum Pertinax ducendi ordinis dignitatem petit 105, 14.
 . Gentianus aggressus est Pert. quod contra promissum ea exigeret quae Com. indixerat 110, 9.
 er L. Titianum Did. contra Seu. gladiatores Capuae iussit armari 123, 8.
ollius Professus a Seu. occisus 134, 8.
 er L. Serenum ad finem Alb. Antoninis innotuit 158, 16.
 . Vrbicus uicit Brittanos 37, 26.
Lollius Vrbicus citatur in historia temporis Diadumeni 202, 13.
Longinus philosophus ab Aur. occisus II 157, 20.
Longus. Baebius —. uid. Baebius.
Lori educatus Pius 34, 17; et mortuus 43, 13.
Lucani 171, 1.
Lucania II 113, 22. — L. corrector II 163, 16.
Lucanicum se appellandum, si Lucanos uicisset, adseruit Car. 171, 2.
Lucanus. Claudius —. uid. Claudius.
Luceius Torquatus a Com. interemptus 95, 12.
Lucii Scipiones II 186, 20.
 ex *Luciliano* uersu Pert. agrarius mergus appellatus 111, 26.
Lucilla. Domitia —. uid. Domitia.
Lucillam filiam Marcus Vero despondit 50, 3. 69, 10. Verus suscepit Efesi 73, 22. Verum occidisse dicitur, cum Fabiae potentiam ferre non posset 76, 11. post mortem Veri nupta Pompeiano 169, 21.
 — mater Marci 49, 5.
 — (soror Commodi) consilia iniit ad interfectionem Commodi 91, 23. 95, 27. in exilium exacta 92, 4. occisa 93, 13.
Lucilli propinqui consilio Gall. Odenatum Augustum uocauit II 83, 4.
Lucius Caesar uid. Helius.
ludi (cf. munera). ad l. edendos Hadr. praetor sestertium iterum uicies a Traiano accepit 5, 25. Hadr. ludos in omnibus paene urbibus dedit 19, 15. l. ob triumphum (Parthicum) decreta spectauerunt Marcus et Verus habitu triumphali 54, 26. l. absens edidit Seu. 127, 3. l. a Caro dati in Palatio picti uidentur II 226, 20. l. Apollinares 253, 16. II 56, 6. l. circenses praeter natalicios sibi decretos spreuit Hadr. 9, 28. ob adoptionem Helii Hadr. dedit 23, 19. 29, 3. c. natali suo dicatos non respuit Pius 37, 19. c. delati mortuae Faustinae uxori Pii 38, 15. c. meruit Pius mortuus 43, 28. c. multos addidit Com. ex libidine potius quam ex religione 101, 16. c. in honorem Pert. additi 116, 3. Iul. Romae circ. dedit 145, 26. l. circenses Persicos dedit Alex. 269, 6; 21. c. Maximus dedit II 58, 23; Gall. 76, 1; Aur. 160, 24. ut cunctis circensibus Faustinae imago poneretur Pius concessit 38, 18. circ. imago Veri per pompam ut ferenda

- esset Marcus statuit 61, 13. —
 nauales circenses in euripis
 uino plenis exhibuit Hel. 218,
 11. genitalicii in honorem Pert.
 additi 116, 4. 1. gladiatorios
 in honorem socrus suae dedit
 Hadr. 11, 9; Gall. II 76, 3.
 1. gymnici II 76, 2. Iouis
 o. m. 61, 11. militares II
 4, 10. natalicii 9, 28. sae-
 culares a Philippo celebrati
 II 51, 27. 52, 1. scaenici II
 30, 25. 58, 23. 62, 29. 76, 1.
 160, 24. seuirales a Marco
 editi 48, 22. 1. theatrales II
 227, 1.
- Iudiaria* uenatio II 76, 2.
Iudicra litteraria 164, 2.
Iudiorum index II 126, 22.
Iudus ad iudices 125, 11. ad la-
 trunculos II 212, 21. — ad 1.
 gladium deputauit Opilius ser-
 uos repertos qui dominis fu-
 gissent 192, 22.
- Lugdunensibus* hortantibus Pro-
 culus in imperium uocitatus
 II 212, 17.
- Lugdunensis* prouincia 127, 9.
 146, 2.
- apud *Lugdunum* Sen. Albinum in-
 terfecit 163, 4.
- Luna* 172, 15, 20. — L. simula-
 crum facere molitus est Hadr.
 20, 8.
- Lunae* Ephesiae templum a Scy-
 this dispoliatum II 78, 21.
- luem* secum deferre uisus est Ve-
 rās e Syria rediens 74, 4.
- Lunus* deus 171, 28. 172, 13.
- lupanaria* domi exhibuit Hel.
 219, 8.
- Lupias* condidit Malemnus rex
 45, 1.
- Lupus*. Antius — uid. Antius.
 —. Iulius —. uid. Iulius.
- lusciniarum* linguas quiedebat epi-
 lepsia tutus dicebatur 216, 27.
- luscinii* 97, 11.
- per *Lusitaniam* res in Hispania
 turbatae erant 62, 24.
- Lusio* conscio Nigrinus Hadriano
 insidias parauit 8, 25; quare
 in itinere occisus 8, 27.
- Lusium* Quietum sublatis genti-
 bus Mauris, quas regebat,
 quia suspectus imperio fuerat,
 exarmauit Hadr. 7, 23.
- lusoriae* Romanae II 213, 22.
- in *lusorio* summo triclinium stra-
 uit Hel. 220, 10.
- Lustralis*. Sergius —. uid. Ser-
 gius.
- lutati* tituli statuarum 212, 3; 12.
- Lycia* rebelles animos efferebat
 Hadriano imp. 7, 8.
- Lycium* locum quendam uillae
 Tiburtinae Hadr. uocauit 26, 6.
- lyra* cecinit Alex. 247, 2.
- lyrico* Mesomedi salarium immi-
 nuit Pius 39, 12.
- Macedo*. Alexander — 6, 25. 165,
 5. uid. Alexander.
- Macedonas* liberos pronuntiauit
 Cato, quia tueri non poterant
 7, 10.
- Macedoniam* tenebat Pesc. 148,
 3. a Gothis uastata II 78, 13.
 84, 24.
- Macedonius* Titum ab sagittariis
 Osdroenis ducem factum oc-
 cidit II 10, 30.
- Macellinus* Opil. dictus 193, 7.
- Macer* auus maternus Seueri
 125, 7.
- Macer*. Aninius —. uid. Macer.
 — Baebius — 7, 17. uid. Baebius.
 — Cornelius —. uid. Cornelius.
- macerae* Herculaneae 110, 25.
- Macrianorum* familia speciale
 semper habuit Alexandrum
 Magnum in ornamentis ex-
 sculptum habere II 105, 3.
- Macrianus*. Baebius —. uid. Bae-
 bius.

- Macrianus*. (cf. *Macrinus*.) uita a Trebellio Pollione scripta II 102—104. — II 75, 16; 17; 19. 104, 25. 108, 1. *M. Pisonem* ad Achaïam destinavit, ut *Valentem* opprimeret II 74, 19. 109, 12. 110, 2. oriente relicto in Illyrico ab *Aureoli* imperatore uictus est II 75, 5; 10. 104, 21; et occisus II 75, 14; 28. *M. milites* ad *Emisenos* confugerant II 75, 23. a *Val.* promotus II 100, 15. contra *Aureolum* uenit II 101, 4. eius filius *Macrianus* cum eo imperator factus II 104, 18. contra *M. se* uertit *Odenatus* II 106, 1. — filius. uita II 104. — 105, 1. — cum patre ab *Aureoli* duce uictus II 75, 11. 104, 21. pater cum *Macr. filio* contra *Aureolum* uenit II 101, 4. factus tribunus a *Val.* 103, 5; imperator II 103, 13.
- Macriniana* factio 195, 5.
- Macrini* filiam duxit *Al.* et *Caesarem* nuncupauit 263, 21. interemptus, cum generum occidere uellet 263, 23.
- Macrino* [qui perperam plerumque *Macrianus* a *Trebellio* est dictus] imperium delatum II 73, 12. 74, 4, 5; 6; 15. — 101, 4. 108, 1.
- Macrinus*. *Cerellius* — a. *Seu.* occisus 134, 17.
- *Opilius* —. uid. *Opilius*.
- *Varius* — adfinis *Alexandri* uid. *Varius*.
- *Veturius* —. uid. *Veturius*.
- Maecenas* II 17, 19. ex ducibus ueteranos duos in *Capitolio* occidit II 43, 27.
- Maecia* *Faustina* filia *Gordiani* primi II 30, 13.
- Maecianus* adfinis *Proculi* II 212, 8.
- Maecianus*. *Baebius* —. uid. *Baebius*.
- *Cereius* —. uid. *Cereius*.
- filius *Auidii Cassii* ab exercitu occisus 64, 9. 83, 10.
- *L. Volusius* —. uid. *Volusius*.
- Maecius* *Brundisinus* praefectus annonae orientis II 146, 15.
- *M. Falconii Nicomachi* oratio in senatu habita inserta II 174, 24.
- *M. Gordiano* adfini praefecto adstante *Gord.* tertius contra *Philippum* contionatus est II 49, 11.
- *Marullus* pater *Gordiani* primi II 28, 20.
- Maconius*. uita a *Trebellio Pollione* scripta II 107. occidit *Odenatum* II 106, 7.
- *Astyanax* citatur 102, 12.
- Maetidae* et *Maetis* uid. *Meotidae* et *Meotis*.
- Maesa* siue *Varia* soror *Iuliae* uxoris *Seueri* post mortem *Caracalli* ex aulica domo expulsa 189, 20. militibus dixit *Hel.* esse filium *Caracalli* 189, 30. ditissima 190, 1. una erat auia *Heliogabalo* et *Alexandro* 209, 23. *V.* in castra uel in curiam secum duxit *Hel.* 211, 10. *V.* reclamabat quod omnia luxuria perditurus esset *Hel.* 224, 9. *Variae* nepos *Al.* 228, 7.
- Magirus* 210, 7.
- magister* admissionum II 146, 6. dicendi 30, 18. epistularum 12, 18. m. litterarii II 175, 9. m. officiorum 153, 24. 216, 19. II 87, 19. *Saliorum* 46, 29. scrinii 245, 28. scriniorum 30, 18.
- Magnus* consularis uir factionem parauit contra *Max.* II 11, 2; 9. 121, 8.
- Magnus*. *Alexander* —. uid. *Alexander*.
- Magni* nomen *Alexander Seuerus*

- recusavit a senatu oblatum 231, 27. 232, 1.
- Magnus*. Pactuleius —. uid. Pactuleius.
- Pompeius —. uid. Pompeius.
- per *magos* pleraque fecit Did. 122, 29. omne magorum genus aderat cottidie Hel. 208, 10. per m. Marcus id egerat, ut Marcomanni semper devoti essent p. R. 209, 5.
- maiestatis* crimina non admisit Hadr. 18, 24. m. quaestionem tulit Pert. 109, 16.
- a *Malemnio* Sallentino rege Marci familia originem ducit 45, 1.
- Mallia* Scantilla uxor Did. Augusta appellata 119, 9. maritum sepeliuit 123, 25.
- ad *Mallium* Chilonem epistula Aur. inserta II 153, 9.
- Mamertinus*. Petronius —. uid. Petronius.
- Sura uid. Sura.
- Mammaea* vel *Mamaea* II 24, 6. 166, 18. 216, 26. — filia minor Maesae siue Variae 189, 25. mater Alexandri 229, 24. 231, 16. filio nimiam ciuilitatem obiecit 241, 25. in M. unice pius Alex. 246, 5. diaetae Mammaeae in Palatio ab Alex. factae 246, 9. Mammaeae stagnum in Baianō ab Alex. factum 246, 9. auctor fuit, ut filius deserto bello Germanico orientem peteret II 8, 7.
- ad *Mammam* vulgus uocat diaetas Mammaeae 246, 8.
- Mammaeanae* puellas instituit Alex. 269, 24.
- Mammaeos* pueros instituit Alex. 269, 25.
- Mamurius* Marius tyr. dictus II 96, 21.
- Manlia* Scantilla uid. Mallia.
- Manlii* Statiani oratio in senatu habita inserta II 194, 20 sqq.
- mansuetarii* 217, 9.
- mantelia* aurata Hel. habere coepit 253, 5. m. aureis semper strauit Gall. II 86, 27. Cypria II 145, 28.
- manu* ad ferrum Aur. dictus II 140, 28; 30.
- Marcelli* theatrum reficere uoluit Alex. 260, 14.
- Marcellina*. Pescennia —. uid. Pescennia.
- Marcellinus*. Fabius —. uid. Fabius.
- Valerius —. uid. Valerius.
- (*Marcellus* 231, 11.)
- Marcellum* ad mortem uoluntariam coegit Hadr. 15, 24.
- Quintilius —. uid. Quintilius.
- Vlpus —. uid. Vlpus.
- Marciae* inter delenda Commodo furor iniectus 96, 3. ex amore concubinae suae M. Com. Amazonius uocatus 98, 4. iniit coniurationem ad occidendum Com. 101, 20. sinistra scelerum Com. 108, 19. a Did. occisa 121, 24.
- Marciam* duxit uxorem Seu. 126, 28.
- Marciani* sodales Heluiani dicti propter Heluium Pertinacem 116, 1. 130, 16.
- Marcianopolis* II 129, 3.
- Marciano* duce contra Gallos in Achaia pugnatum II 78, 18. contra Scythas bellum duxit II 85, 1. cum Heracliano de alio principe faciendo consilium iniit II 85, 6; 23. promissis per M. aureis uicenis et acceptis milites Gall. tyrannum militari iudicio in fastos publicos rettulerunt II 86, 12. persecutus est Gothos II 126, 25. cum Claudio fortiter contra gentes pugnavit II 136, 11.
- Marcus* Agrippa, qui classi praerat, conscius caedis Car. 172, 5.
- M. Coriolanum dilexit Seu. 153, 3.
- Quartus praef. praet. Com.

imp. diebus quinque fuit 94, 14.

Marcus Turbo Iudaeis conpressis addeprimendum tumultum Mauretaniae ab Hadriano destinatus 7, 25. post Mauretanium Pannoniae Daciaeque ad tempus praefectus 8, 19. Dacia Turboni credita titulo Aegyptiacae praefecturae ornato 9, 3. M. praefectum praet. fecit Hadr. 10, 29. grauiter insecutus est Hadr. 15, 28.

— Verus confecit Parthicum bellum 73, 12.

Marcomanni et *Marcomannicus*. Marcomannicum bellum Marco imp. natum est, dum bellum Parthicum geritur 54, 31; a Romanis susceptum orientali bello finito 54, 33. magnus eius terror 55, 4. Marcomanni cuncta turbauerunt 55, 23. bellum Marc. transegit Marcus 57, 27. M. extinctis Pannonias seruitio liberauit 58, 2. reliquias eius belli ex sententia persecutus est ornamentis imperialibus uenditis 55, 14. summa diligentia ad id parauit Marcus legiones 61, 22. M. deleuit Marcus in transitu Danuuii 61, 27. conspirauerant aduersus Marcum 61, 31. in dedicationem accepit plurimis in Italiam traductis 62, 6. multi nobiles bello Germanico siue M. interierunt 62, 15. M. bello relicto Marcus contra Cassium profectus est 64, 4. triennio cum M. bellum postea etiam egit Marcus 66, 10. ad bellum M. rediit Marcus 67, 22. ad b. M. iturus Marcus praecepta philosophiae edidit 80, 16. cum M. bellum inferre uellet, dictum est a quibusdam Marcum per Chaldaeos et magos

id egisse, ut M. p. R. semper deuoti essent 209, 3; 6. responsum fuerat ab Antonino bellum M. finiendum 209, 12. a M. accepta clades sub Aur. per errorem II 149, 15; 16; 17. M. eruperunt II 150, 10. M. bellum finitum ab Aur. II 151, 23.

Marcomanniam prouinciam facere uoluit Marcus 63, 26.

Marcus urbs II 225, 25.

Marcus Antoninus philosophus. uita a Iulio Capitolino scripta p. 44—67. — 79, 27; 28. 87, 10; 22; 23. 183, 17. 197, 19. 203, 10. 232, 26. 234, 1. II 204, 8. 216, 24. uitam Marci ac Veri ita plerique litteris dedicarunt, ut priorem Verum intimandum legentibus darent 68, 3; 6; 7. Hadr. adoptauit Pium, ut ille sibi Marcum et Verum adoptaret 24, 4. 36, 29. Verus adoptatus est [a Marco uel certe] cum Marco et cum eodem aequale gessit imperium 31, 25. ut Vero (69, 8) non Marco filiam suam daret Pius, conditionem adoptionis fecit Hadr. 32, 27. cum Marco a Pio adoptatus est Verus 33, 2. 139, 25. gener Pii per minorem filiam 34, 14. consul a Pio petente senatu creatus 38, 19. Faustinae filiam M. coniunxit Pius 41, 16. Apollonio praeceptorum eum tradidit Pius 41, 21. educatorem mortuum fleuit 41, 26. Pius moriens rem p. et filiam praesentibus praefectis commendauit 43, 9. Verus uixit sub Marco in simili ac paris maiestatis imperio 68, 14. Verus Aurelio ab Hadr. datus est adoptandus 69, 5. M. nepotem esse uoluit Hadr. 69, 6. Pii filia

data est Marco 69, 8. Marci filiam Lucillam duxit Verus 69, 10. M. moribus formatus est Verus 69, 27. medius inter Pium et Marcum Verus resedit, cum quaestor populo munus daret 70, 1. cum Marco fratre iterum factus est consul Verus 70, 4 (a. 913/161). honorificentia Verus caruit qua M. ornabatur 70, 5. defuncto Pio M. omnia in Verum contulit 70, 17. Verus ei uicem reddens est obsecutus 70, 24; et se ad M. mores gessit 70, 28. M. pro ambobus ad milites pro consensu imperii est locutus 70, 26. Marcus Veri facta non nesciens dissimulabat 71, 19. post conuiuium Marci Verus diuertebat ad popinam domi institutam 71, 5. M. ingemuit, ubi Veri luxoriosissimum conuiuium audiuit 72, 10. eum ad Parthicum bellum misit 72, 14. causae huius facti 72, 14. cum Marco sedens Verus a uenetianis multas passus est iniurias 72, 21. M. Verum ad Parthicum bellum Capuam prosecutus est 72, 32. Medici nomen Marco delatum est 73, 15. Lucillam filiam ad Verum in Syriam misit 73, 23; in senatu dixit, se illum eo deducturum 73, 24; 25. communicauit nomina, quae sibi delata fuerant, cum Vero 74, 12. M. rogauit Verus in uillam suam famosissimam 74, 23. Libonem patruelem legatum in Syriam misit 75, 9; occidisse eum uidebatur Verus nonnullis, non tamen Marco 75, 14. Libonis uxorem M. inuito Agaclyto Verus dedit 75, 17. nuptiis non interfuit M. 75, 18.

libertos Veri post eius mortem abiecit M. 75, 20. ad bellum Germanicum M. cum fratre profectus est 75, 23; ipse autem omnia prospexit 75, 27. Verus et Fabia soror consilium inierunt ad Marcum e uita tollendum 76, 19; per Agaclytum proditum M. 76, 20. M. Verum fraude occidisse falso perhibebatur 77, 4; 6; 7; 10. Auidius Seuerus apud Marcum praeualidus 78, 8. Marci rescriptum (ad Verum) de Auidio Cassio insertum 79, 8 sqq. M. dialogistam dixit Auidius 80; 15. M. iturus ad bellum Marcomannicum praecepta philosophiae edidit 80, 15. pacem annorum centum a Marco petierunt barbari (Sarmatae) 81, 18. epistula Marci ad praefectum inserta 81, 29 sqq. responsio praef. ad Marcum 82, 5. Marci ualitudini diffidebat Faustina 82, 34. contra M. amorem hanc adhibuit Auidius artem, ut diceret Marcum esse mortuum 83, 4; 5. inuito M. exercitus praefectum praet. Auidii 83, 9; atque Maecianum occidit 83, 12. non grauiter est iratus rebellione cognita 83, 13. bona Auidii in priuatum aeriarium congeri noluit 83, 15. absente Ant. Auidius Romam esse uenturum dicebatur 83, 19. amor Marci 83, 22. caput Auidii ad Marcum delatum 83, 27. quidam M. reprehenderant, quod tam mitis esset in hostem 83, 31. M. iudicium de principibus occisis 84, 4. a senatu petit, ne grauiter in conscios defectionis animaduertetur eo tempore quo rogauit, ne quis senator capi-

tali supplicio adiceretur 84, 14. filios Auidii parte media paterni patrimonii donauit 84, 23. epistula Marci ad Faustinam inserta 85, 7 sqq. duae epistolae Faustinae ad Marcum 85, 14; 16 sqq. et 85. 20 sqq.: quibus M. ad uindictae necessitatem impellit 86, 11. epistula Marci ad Faustinam inserta 86, 12—26. ex oratione Marci ad senatum missa pars quaedam inserta 86, 29 sqq. Auidii de eo iudicium 88, 11; 16; 22. M. Commodum et suis praeceptis et magnorum atque optimorum uirorum erudire conatus est 89, 12. toga indutus Commodus est eo tempore quo Cassius a M. descivit 90, 15. Marco suspectus Pert. ab imperio remotus est 106, 6; postea per Marci generum uexillis regendis adscitus 106, 7. M. Pert. praetorium fecit 106, 11. eius studio consul designatus 106, 14. Pert. saepissime a M. laudatus 106, 18. M. palam doluit, quod Pert. senator esset et praef. praet. fieri a se non posset 106, 19. excessus Marci 106, 26. Claudius Pompeianus Marci gener 108, 7. Marci sacra curabant sodales Marciani 116, 2. Domitia Lucilla mater Marci 117, 10. inter uiginti uiros Didius lectus suffragio matris M. 117, 10. M. suffragio Didius aedilitatem consecutus est 117, 13. a Marco Seu. latum clauum petit et accepit 125, 15. tribunatum Seu. M. decernente promeruit 126, 26. et a M. praetor est designatus 126, 30. cum in M. familiam Seu. transire uellet,

Bassianum Antoninum appellauit 132, 22. in honorem M. Getam Antoninum appellauit Seu. 138, 31. Seu. inlatus sepulchro Marci 139, 1. Marcus numen rei p. 140, 18. quo quid felicius fuisset, si Com. non reliquisset heredem? 140, 20. Marci epistula ad Cornelium Balbum inserta 146, 26 sqq. Pesc. ad Marcum scripsit de administratione prouinciarum 149, 7. M. amauit Seu. 153, 1. Marci epistolae insertae (161, 14) de Albino: 161, 17 sq.; 26 sq. M. nepos Pompeianus a Car. occisus 169, 20. Marci amore omnes principes Antoninos uocandos esse existimauit Seu. 178, 9; 11. M. adoptium habuit nomen Antonini 178, 12. 235, 6. Marcus secundus Antoninus 185, 1. M. solus nomen sanctum Antonini uitae genere auxit 188, 31. M. uerum nomen Verissimi habuit 199, 21. filium Antoninum appellauit 199, 26. sapientia M. consecrauit 200, 30. M. inter Constantios Claudiosque aureum formauit Constantinus 204, 6. M. bellum Marcomanicum pulcherrime profligarat 209, 3. per Chaldaeos id egit, ut Marcomanni semper deuoti essent p. R. 209, 5. cum M. omnem apparatus imperatorium uendidisset, aureis toralibus toros tegere licuit 215, 24. M. uitam et bella et publice priuatimque gesta uersibus perscripsit Gordianus primus II 29, 16. optimus imp. II 166, 18. uita Marci citatur 69, 9. 75, 16. 76, 13. 89, 3. uita Marci a Mario Maximo scripta citatur 82, 28, secun-

- dus liber (in quo ea dicit quae solum Marcus mortuo iam Vero egit 85, 4; 5.) 82, 30.
Marcus Diadumenus dictus 193, 26.
maria multas urbes occupaerunt II 78, 1.
Marium se dici uoluit Auidius 80, 21. M. dictus Seu. 148, 18. M. ante oculos habuit Seu. 152, 20; 23; et dilexit 153, 2.
Marius poema Ciceronis et Gord. pr. II 29, 11.
Marium Maximum imitari uult Vopiscus II 187, 1. Auidium et Albinum non suis propriis libris sed alienis innexuit II 204, 8. homo omnium uerbosissimus, qui et mythistoricis se uoluminibus implicauit II 204, 11. in secundo libro de uita Marci ea dicit, quae solum Marcus mortuo iam Vero egit 85, 4. citatur 5, 4. 13, 17. 20, 13. 25, 7. 29, 21. 31, 3. 44, 19. 64, 21. 82, 28. 85, 12. 99, 12. 100, 20. 102, 17. 106, 15. 116, 13. 136, 3. 156, 6. 160, 18; 27. 164, 6. 242, 15. 274, 10. in uita Traiani 263, 7. in uita Hadriani 249, 12. in secundo libro de uita Marci 82, 31. in uita Seueri 231, 20; in u. Seu. primo septenario 178, 4. in uita Heliogabali 210, 29.
Marius unus ex triginta tyrannis. uita Trebellii II 96 — 97. — II 94, 20. 119, 24. — imp. factus a Vitruuio II 119, 24.
Marmaridas uicit Probus II 192, 1. 194, 29.
marmor Lacedaemonium 245, 12. porfyreticum 245, 12. Thebicum 153, 14.
Marna 240, 4.
Mars 46, 28. II 151, 18.
Marsicae gentis sacerdotes 218, 15.
Martiale ludicrum II 132, 16.
Martialis plerosque officialium impulit, ut conscii essent caedis Car. 172, 6. percussor Car. habitus est 172, 12.
Martialem (poetam) Vergilium suum dixit Helius 31, 15. M. citatur (V 29:) 254, 9; 16. — Gargilius —. uid. Gargilius.
Martia quinta legio II 133, 1.
Martius campus 10, 19. 55, 18. 246, 1. II 26, 7. 51, 7. 176, 3.
Marullus. Maecius —. uid. Maecius.
 — mimographus impune Marcum et Verum perstrinxit 50, 15.
Maryllinus atauus Hadriani imp. primus in sua familia senator p. R. fuit 3, 11.
Massilia 127, 5. (cf. adn.)
masticatum primus inuenit Hel. 216, 2.
mastiche uinum conditum II 40, 25.
Masticius Fabianus a Seu. occisus 134, 11.
Matris (deum) typum in templum Heliogabali transferre studuit Hel. imp. 205, 9. M. sacra accepit Hel. et taurobolatus est, ut typum eriperet 207, 14. M. sacrarium II 125, 20. Hilaria M. deum 253, 15. M. magnam se appellauit Hel. cum leones sibi iungeret 221, 33.
Materianus Pescennius a Seu. occisus 134, 16.
Maternus. Triarius Lasciuius —. uid. Triarius.
 a *mathematico* quodam Hadrianus imperatorem se futurum esse conperit 3, 6. mathematici Antonium parem astrorum cursu Commodo promittebant 89, 21. m. consuluit Seu. 126, 21. mathematici futura uaticinantur 198, 25. II 41, 16. ex Alex. iussu mathematici publice Romae pro-

- posuerunt et professi sunt 246, 28. m. salaria instituit et auditoria decreuit Alex. 260, 8.
- matheseos* peritus Hadr. 17, 3. Seu. 127, 11. 151, 10. Alex. 246, 27.
- Matidia* cum Attiano et Plotina Hadriani reliquias deferebat Romam) 7, 28.
- matronarum* mores composuit diffuentes Marcus 63, 9. m. ad consilium suum rogauit Gall. II 87, 2. de legibus matronalibus facta sunt senatus consulta Symiamira ridicula Hel. imp. 205, 28.
- Matronianum* ueterem conciliatorem praef. praet. fecit Carinus II 224, 15.
- Maura* purpura II 133, 27. stragula II 145, 29.
- per *Maurentium* caterua imperatoria stipatus est Did. 119, 3.
- Mauretania* uel *Mauritani*. II 178, 14. — ad M. deprimendum tumultum Marcium Turbonem destinauit Hadr. 7, 26. Mauretaniae praeses II 44, 12. — in M. Tingitana res feliciter gestae Alex. imp. 269, 25.
- Mauri* 8, 20. — M. lacessebant Hadr. imp. 7, 6. sublati gentibus Mauris, quas regebat, Lusium Quietum exarmauit Hadrianus 7, 23. Maurorum motus compressit Hadr. 13, 28. ad pacem postulandam coegit Pius 37, 27. Hispanias fere omnes uastabant, res per legatos bene gestae sunt 61, 3. per legatos Com. uicti 99, 19. populabantur Baeticam 126, 13. Mauros duxit ad bellum Germanicum Max. II 11, 7. Mauris conlectis Capelianus Gordianum adgreditur II 38, 18: 19. a Mauris possessam Africam reddidit Saturninus II 210, 17. Maurorum lingua elephante caesai dicitur 28, 8. Maurorum tribunus II 121, 3.
- Mauri* struthiones miniati II 30, 5.
- Mauritania* uid. Mauretania.
- Mauritii* potentis apud Afros decurionis contra Maximinum oratio II 32, 23.
- Mauritius*. Murrentius —. uid. Murrentius.
- Maurus*. Helius —. uid. Helius.
- Maxentii* uitam, cuius ius in dicionem Constantini uenit, sed ita ut nihil de eius uirtute derogeretur, scribere in animo habet Lampridius 227, 8.
- Maximianus* II 166, 14. 186, 5. 225, 27. — M. a Diocletiano Caesar dictus 28, 3. M. ferrei parentis saeculi uitam scribere in animo habet Lampridius 227, 4. M. Augustus II 130, 10. M. asperitas a Diocletiano reprehensa II 167, 18. ut per Caesarem M. constitit, licet plane ac licebit Persas uincere II 220, 20. M. conscio in animo imperii cupiditatem habuit Diocletianus II 223, 19.
- Maximinorum* duorum uitae a Iulio Capitolino scriptae II 3—27. — II 43; 16. — 166, 25.
- Maximinus* maior. II 32, 10; 13. 33, 1; 23. 35, 4; 5; 12. 38, 18. 39, 8. 40, 20. 43, 3. 54, 3; 19. 61, 8. 67, 4. 120, 14; 28. — a M. inmissi tirones Alex. occiderunt 270, 33. apparatus militaris a M. ductus in Germaniam Alexandri fuit 272, 9. M. asperitas atque rusticitas 273, 1. M. amatores finxerunt, Mammaeam cum Alex. relicto bello Germanico orientem ad iactantiam sui uelle redire 273, 11. or bi s ter

rarum arsit odio contra Max. II 32, 20. statuæ Max. in Africa delectæ II 33, 15. Gordianos principes contra M. factos senatus magna gratulatione accepit II 34, 18; 24; 30. M. legatos Romam misit abolitionem praeteritorum spondentes II 34, 25. M. hostis appellatus II 35, 15; 29., 36 5. 55, 8. caput inferis deuouetur II 36, 5. M. accepit exemplum s. c. taciti, quo hostis est appellatus II 36, 27; 31. commotio cum audiisset Africam contra se descivisse II 37, 7. gaudium Romæ maximum, cum dictum esset Maximinum esse occisum II 37, 13. contio M. inserta hoc nuntio accepto II 37, 27; neque tamen animos militum confirmare potuit II 38, 7. Gordiani pro senatu et pro p. R. contra M. arma sumpserunt II 43, 22. M. ad urbem furens uenit, ut quod Gordiani Augusti appellati fuerant, uindicaret II 53, 4. Maximus et Balbinus contra M. post Gordianos principes electi II 53, 12. 65, 2. timor senatorum M. aduentu nuntiatio II 53, 15. Maximus contra M. missus II 58, 25. 61, 17. Gordiani in Africa contra M. uitam finiuerant II 59, 21. Maximus iter faciens contra Romam per singulas urbes fatigatus II 59, 28. quicumque M. iuisset, ut in hostium numero duceretur, senatus iussit II 59, 32. Maximus timuit M. II 60, 14. M. apud Aquileiam uictus II 60, 23. 63, 29. ab Aquileiensibus II 61, 3. Balbinus hecatomben fecit statim ut M. caput adlatum est II 60, 23. suscepto exercitu

M. Maximus ad urbem cum ingenti pompa uenit II 61, 19. a militibus imperator factus II 62. 10. M. uictus a Maximo II 64, 7. 65, 6; 8. imperauit cum filio per triennium uel per biennium II 64, 12. maximum odium Aquileiensium contra M. II 64, 26. Maximinus Titum inter priuatos reliquerat II 121, 4. Magnus defectionem a M. parauerat II 121. 8. M. oderat et offenderat Armenios sagittarios et Alexandrinos II 121, 12. *Maximinianus* uita II 22—27. *Maximinianæ* tyrannidis faecem senatus occidi iussit II 37, 18. *Maximiniani* milites II 18, 24. 32, 31. 33, 16; 18; 25. *Maximinus* histrio Veri Paris nuncupatus 74, 19. *Maximus* uel *Puppienus*. uitæ Maximi et Balbinia Iulio Capitolino scriptæ II 53—67. — II 21, 14; 21; 23. 23, 11. 25, 27. 27. 5. 41, 14. — M. ex præf. urbi a senatu imperator creatus II 17, 7; 25. 43, 4. mores II 17, 14. ad bellum contra Maximinum proficiscitur II 17, 17. 18, 2, 26, 32; 33. 27, 2. Maximiniani milites non Maximi sed deorum fuisse uictoriam iactabant II 18, 26. imaginem Maximi adorare coacti sunt Aquileiæ milites Maximiani II 20, 4; et in eius uerba iurare II 20, 9. Maximus apud Rauennam (II, 21, 2) bellum parabat contra Maximinum II 20, 13. Romam rediit II 20, 24. M. statuas aliosque honores decernit senatus II 21, 28. fuit in uiginti uiris, quibus Italia contra Maximinum tuenda tradita est II 26, 18. 34, 21. mili-

- tari seditione interemptus II 43, 16.
- Maximus* Maximi imp. pater II 56, 8.
- *Claudius* —. uid. *Claudius*.
- *consul* (a. 924/172) 98, 15.
- *Gaius* —. uid. *Gaius*.
- *Laberius* 7, 18. uid. *Laberius*.
- *Marius* —. uid. *Marius*.
- *pater Probi* imp. II 187, 15.
- *Tatius* —. uid. *Tatius*.
- mechanica* opera Romae plurima instituit Al. 243, 4.
- mechanicis* salaria instituit et auditoria decreuit Alex. 260, 8.
- Mediam* peruenerunt duces Veri 73, 13.
- Medicus* Verus dictus 73, 15.
- medicus* sub Alex. unus palatinus salarium accepit, ceteri sex annonas 258, 15. medicis salaria instituit et auditoria decreuit Alex. 260, 7. medicum ad se cum aegrotaret Aur. numquam uocauit II 170, 20.
- Medulanensis* II 184, 1.
- *rosae* II 225, 3.
- Mediolanenses* 117, 8. II 217, 19.
- Mediolanum* uel *Mediolanum* 178, 31. II 72, 8. 85, 28. 126, 13. circa M. omnia grauiter a Marcomannis uastata II 149, 15.
- Megalensia* 171, 29.
- melones* Ostienses 162, 11.
- Memfis* uid. *Memphis*.
- Memmia* uxor Alexandri marito nimiam ciuilitatem obiecit 241, 25.
- Memmius* Rufinus a Seu. occisus 134, 12.
- *Tuscanus* cons. ordinarius II 146, 11.
- Memnonem* inspexit Seu. 137, 13. a *memoria* uid. a.
- Memphis* II 112, 10. — M. diligenter inspexit Seu. 137, 17.
- Memphis* histrio Veri 74, 29.
- Memphius* uid. *Agrippa*.
- Menofilius* consularis Aquileiae restitit Maximino fortiterque urbem defendit II 18, 18; 22. 61, 5.
- de *mensariis* legem tulit Marcus 52, 6.
- mensium* nomina in honorem Commodi ab adulatoribus mutata 98, 1.
- Meotidae* ita se congregabant, quasi accitu Aur. ad bellum Persicum conuenissent II 180, 1. contra M. bellum *Claudius* Aur. credidit II 148, 19.
- e *Meotide* multi barbari erupuerant II 179, 32.
- meretrices* de omnibus locis in aedes publicas collegit Hel. et apud eas contionem habuit quasi militarem 220, 25.
- mergus* agrarius ex uersu Luciliano Pert. est appellatus 111 26.
- meritoria* intra urbem stare ueluit Tac. II 178, 2.
- Mesomedi* lyrico salarium inminuit Pius 39, 12.
- Mesopotameni* II 144, 31. — M. Hadr. non exegit tributum, quem Traianus inposuit 21, 28.
- Mesopotamia* 268, 18. — M. in potestatem Rom. redacta II 83, 6. in potestatem recepit Odenatus II 105, 26. Carus cepit II 219, 18.
- Messalam* oratorem Theocliae sorori Alexander maritum dare uoluit II 24, 15.
- ad M. praesidem Achaiae epistola Decii inserta II 134, 31.
- *Iunius* —. uid. *Iunius*.
- Messalina*. Aurelia —. uid. Aurelia.
- Metelli* 260, 6.
- Metellinum* Isium II 114, 9.
- Metellus* pius 233, 22.

Metelli exemplo cibis castrensi-
bus in propatulo utebatur Hadr.
11, 16.

Mellarius curator Illyrici II 134, 26.
Mezentius 192, 18. M. supplicium
reddidit Opil. 192. 13.

Micca pater Maximini II 3, 18.

Micipsa 141, 2.

de *militum* aetatibus iudicabat
Hadr. 12, 5.

Milesiae Albini esse dicuntur
162, 24.

— *Apulei* 164, 2.

militaria condita ut agnosceret
laborabat Hadr. 12, 9.

Milo. T. Annius — II 208, 7.
oratio Ciceronis pro M. [7, 16]
citatur II 124, 17.

— *Crotoniates* dictus *Maximi-*
nus II 7, 25.

mimi cuiusdam uersus, qui in
theatro in Maximinum dicti
sunt, inserti II 9, 18 sqq.

mimographus 50, 5.

Minerua II 195, 9.

Minerviae. primae legioni —
Hadrianus secunda expeditione
Dacica praepositus 5, 20.

ministri ad fores 230, 25. ca-
strenses 257, 14.

Minucia 101, 6.

Mirissimus ut remoueretur ab Hel.
milites poposcerunt 213, 7.

Misitheus. M. filiam uxorem
duxit Gordianus tertius II 44,
18. epistula ad Gord. in-
serta II 44, 30 sqq. (graeco
sermone scripta II 46, 4.) ep.
Gordiani ad Misitheum in-
serta II 45, 18. sqq. egregie
gessit bellum Persicum II 46,
30. M. ingentes agit gratias
Gord. oratione missa ad se-
natum II 47, 4; 13; 16. M.
quadriga sex equorum de-
creta II 47, 19; triumphali-
s currus et titulus II 47, 20.
extinctus uel Philippi artibus

II 48, 13. uel morbo II 47, 24.
tantum ubique habuit condito-
rum ut uacillare dispositio Ro-
mana non posset II 48, 22.
eius morte audita, cuius con-
silio res p. fuerat gubernata,
Argunt Scytharum rex finiti-
morum regna uastabat II 50,
6. cum M. Gord. thermas aesti-
uas sui nominis facere uoluit
II 51, 15.

missus 221, 20. 223, 17. 225, 2.

Mithriaca sacra homicidio uero
polluit Com. 96, 28.

Mithridates Ponticus totam Asiam
tenuit II 68, 14.

Mithridaticum bellum II 186, 17.
mnemonico memoria Al. adiuta
238, 10.

Mnesteus notarius secretorum
Aur. interimendi auctor II 161,
22; 25. postea subreptus ad
stipitem bestiis obiectus est II
162, 9.

Moderatum adulterum uxoris
Marcus ad uarios promouit
honores 67, 9.

Modestinus iuris peritus magister
Maximini iunioris II 22, 19

Moesi II 134, 19. — contra M.
pugnauerunt Carpi II 64, 18.
M. auctoribus imperii Rega-
galianus imp. factus II 99, 3.
apud M. pugnatum Claudio
imp. II 129, 2.

Moesia 40, 28. 105, 21. II 138,
31. — M. petit Hadrianus au-
dito Sarmatarum et Roxala-
norum tumultu 8, 19. in M.
iter fecit Gord. tertius II 46,
19. — cum M. deperditam uide-
ret Aur. II 163, 29; ex Dacia
Transdanuiana populos ab-
ductos in M. conlocauit II
164, 2; appellauitque suam
Daciam, quae nunc duas Moe-
sias diuidit II 164, 3. M. in-
ferior 3, 5. Moesiae utrius-

- que regimen accepit Pert. 106, 22.
- Moesiacae* legiones Ingenuum imperatorem dixerunt II 97, 25.
- in *Moesiacos* omnes Gall. asperime saevit, quod Ingenuum imp. fecerant II 98, 10.
- Moesii* Gallicani praef. praet. oratio inserta II 176, 26.
- Mogontiacum* II 141, 15.
- Moluius* pons II 88, 3.
- momentarias* piscinas de rosato et rosis exhibuit Hel. 219, 4.
- moneta* Antonini Diad. nomine apud Antiochiam percussa est, Macrini usque ad iussum senatus dilata est 196, 27. ut monetae nomen Antonini redatur, adclamat senatus Alex. imp. 233, 14. monetam Odenati, qua Persas captos traheret, cudi iussit Gall. II 83, 9. m. Trebellianus in Illyrico factus imperator cudi iussit II 114, 21.
- monetariorum* bellum Felicissimo rationali auctore sub Aur. II 163, 1; 10.
- monobeli* 209, 1.
- monolinum* de albis nouem II 23, 1.
- monopodii* 97, 10.
- Montanus* decipiebat Gord. tertium II 45, 29.
- monumentis* publicis indi Com. iussit, quotiens ludum ingrederetur 98, 11. in monumentum Hadriani corpus Commodi translatum est 101, 30.
- mores* matronarum diffuentes et iuuenum nobilium composuit Marcus 63, 9.
- moriones* populo donavit Alex. 251, 1.
- Moses* centum et uiginti annos uixit II 124, 11.
- Motilenum* praef. praet. Com. interemit 96, 13.
- ad *Mucaporem* epistula Aur. inserta II 155, 8. M. manu Aurelianus interemptus II 161, 13.
- Mucius* Gord. primus dictus II 31, 15.
- mulier* ne umquam senatum ingrederetur, cautum post Hel. 215, 25.
- Mulvius* Gallicanus praef. praet. Valeriani II 188, 11.
- Mummio* Quadrato sororis filio bonorum maternorum partem dedit Pius moriens 49, 21.
- Secundinus a Seuero occisus 134, 5.
- munerarius* libellus II 126, 21.
- munera* gladiatorum per sex dies continuos exhibuit Hadr. 9, 25. munera Pii 42, 3. sumptum muneribus gladiatorii instituit Pius 43, 2. quasi priuatus quaestor edidit Marcus 48, 15. in m. publico Marcus magnanimus fuit 58, 19. munus funebre dederunt Pio Marcus et Verus 50, 16. Alex. quaestores ex sua pecunia iussit munera populo dare 259, 4. Alex. arcarios instituit, qui de arca fisci munera ederent 259, 7. munera per totum annum dispergere uolebat Alex. 259, 7. cur proficiscentes ad bellum imperatores darent II 58, 28.
- munus* uehicularium Seu. ad fiscum a priuatis traduxit 134, 28.
- Murcus*. Nonius —. uid. Nonius.
- Murena*. Ablauius —. uid. Ablauius.
- muros* urbis dilatauit Aurelianus II 152, 7. 163, 18.
- Murrentius* Mauricius ad Aegyptum destinatus II 146, 14.
- ad *musicam* pronus Alex. 246, 27.
- musicos* Hadr. in familiaritate habuit Hadr. 17, 7; 14.

in *musio* apud Alexandriam Hadr.
professoribus quaestiones pro-
posuit et dissoluit 20, 12.

musium (opus) 148, 30. II 114, 12.
246, 27.

mustum quemadmodum toto anno
haberetur docuit Gall. II 86,
25.

myrrini calices 72, 2.

mystica 246, 5.

mythistoriis libros repleuit Cor-
dus 183, 20.

nanos et *nanas* populo donauit
Alex. 250, 31.

Narbonae proconsulatus II 56,
27.

Narbonensis ciuitas arsit 40, 22.
N. proconsul 170, 21.

Narcissus, Commodistrangulator,
a Seu. leonibus obiectus 134,
24.

de *nardo* caldarias exhibuit Hel.
219, 6.

Narseus rex Parthorum uictoriis
Asiaticis Probi territus dona
ad eum misit, quae Pr. repu-
diauit II 198, 21; 25.

Nasicae Scipiones II 186, 20.

natalem adoptionis a. d. V id.
Aug. celebrari iussit Hadr. 6,
16; imperii a. d. III id. Aug. 6,
17. — natali suo Hadr. mille
feras edidit 9, 26. ut n. Com-
modi celebraretur, instituit Seu.
102, 13. natalem Getae com-
mendat Seu. 179, 20; n. Ale-
xandri haruspices 237, 9;
Alex. ipse 271, 8. natalis ur-
bis 114, 13.

praeter *natalicios* ludos circenses
sibi decretos spreuit Hadrianus
9, 28.

nauales circenses in euripis uino
plenis exhibuit Heliog. 218, 11.

naues frumentariae II 48, 25.

naucularios Niliacos apud Ae-

gyptum nouos posuit Aurel.
II 169, 5.

naumachiae ab Aurel. datae II
160, 25.

ναυτικὰ Olympii Nemesiani II
221, 15.

apud *Neapolim* Hadr. demarchus
fuit 19, 12.

Neapolitanis Palaestinensibus ius
ciuitatis Seu. tulit, quod diu
pro Pesc. in armis fuerunt
131, 28.

negotiatio lignaria 105, 4.

negotiatoribus ut Romam uolen-
tes concurrerent, maximam
immunitatem dedit Alex. 242,
29.

negotiatorium aurum Romae remi-
sit Alex. 250, 12.

Neho grammaticus Graecus ma-
gister Al. 230, 1.

Nemausense patrum genus Pio
34, 4.

apud *Nemausum* Hadr. basilicam
extruxit 13, 13.

Nemesianus conscius caedis Car.
172, 2.

— Olympius —. uid. Olympius.
Nemesis II 59, 2.

Nepos. Herennius —. uid. Heren-
nius.

— Plaetorius —. uid. Plaetorius

Neptuni basilicam instaurauit,
Hadr. 19, 27.

Neratium Priscum successorem
relinquere nolebat Traianus
6, 20; 22. in consilio habuit
Hadr. 18, 20.

Nero 67, 6. 76, 28. 103, 17. —
N. dictum fuerat simula-
crum, quod Hadr. Soli conse-
crauit 20, 6. natus est XVIII
kal. Ian. 68, 22. N. meruisse
occidi censuit Marcus 84, 7.
colossi caput quod erat Ne-
ronis sumpsit Comm. 102, 7.
N. imitari se dixit Hel. 215,
22. quingentis carrucis iter

- iniit 224, 12. N. omnis apparatus norat Hel. 225, 19. N. tyrannicida non defuit 226, 6. Nerones in luxurie uicit Hel. 234, 11. pomerio addidit N. II 152, 11.
- Nerones* 164, 23. 203, 5. II 166, 25. 175, 5. 215, 15. 216, 22.
- Neroniana* uitia 71, 8.
- Neronianae* thermae 245, 4.
- Nerua*. Cocceius — II 95, 22. 216, 23. — a N. adoptato Traiano (II 147, 17) Hadrianus ad gratulationem exercitus missus 3, 9. Neruae excessum primus Traiano Hadrianus nuntiare uoluit 3, 12. a N. adamantem gemmam acceperat Traianus 5, 22. N. miseratus est Arrius Antoninus quod imperare coepisset 34, 10. optimus imperator II 166, 17.
- Neruae* II 175, 26.
- Neruae* forum, quod Transitorium dicitur 247, 24.
- neurobaten* exhibuit Carus II 226, 12.
- Nicesforius* Iuppiter 4, 28 uid. Iuppiter.
- Nicomachus* citatur II 156, 13. — Maecius Falconius —. uid. Maecius.
- Nicomedem* educatorem habuit Verus 69, 24.
- Nicomedia* 206, 3. N. antea dicta Astacus II 77, 10.
- Nicopolis* II 144, 27. — N. optinere conati sunt barbari II 131, 24.
- Niger* fluuius II 196, 9.
- Niger* Perenni in praefectura praet. successit 94, 11.
- Niger*. Pescennius —. uid. Pescennius.
- Nigrini* insidias, cum etiam successorem sibimet destinasset Hadrianus, euasit 8, 24; quare occisus Fauentiae 8, 27.
- Niliacos* nauicularios nouos posuit Aur. II 169, 6.
- Nilus* 15, 3. — N. dulcitus 149, 25. in N. tam multa fecit Probus, ut uestigal frumentarium solus adiuerit II 192, 10.
- Nilus* poema Ciceronis et Gord. pr. II 29, 12.
- Nisibeni* Odenato se tradiderunt II 81, 20.
- Nisibin*, quae a Persis iam tenebatur, recepit Gord. tertius II 46, 24. 47, 11. occupat Odenatus II 81, 19. 83, 5. 105, 25.
- nomenclator* 20, 25.
- Nonia* Celsa coniux Opilii 200, 32.
- Nonius* Gracchus a Seu. occisus 134, 10.
- Murcus male apud milites de Com. loquebatur, ut sibi pararet stationis Augustae procurationem 155, 9.
- Norbana* a Com. interfecta 92, 3.
- Norbanus* a Com. interfectus 92, 3.
- Noricum* Pert. Marco imp. ab hostibus uindicauit 106, 13.
- notaria* 235, 14.
- notarius* 202, 14. 247, 10. II 133, 28. 161, 13. n. secretorum II 161, 22.
- Notum* cursorem appellauit Helius 31, 19.
- November* Exsuperatorius uocatus 98, 3.
- Nouius* Rufus a Seu. occisus 134 19.
- Numa Pompilius* 140, 9. II 216, 6. merito comparatur Pius 35, 8. 43, 31. a Numa originem ducit familia Marci 44, 18.
- numenclator* uid. nomenclator.
- Numerianus*. uita a Flauio Vopisco scripta II 215. 221 —224. — II 205, 2. 214, 22.
- Numidicae* columnae II 50, 29. 178, 13.

Nummius Albinus frater Did. imp.
117, 7.

nummos plurimos Alexandri habitu
figuravit Al. 245, 14. n. elec-
tros figuravit Alex. 245, 15.
n. Victoriae cusi II 119, 28.

nundina ueteri. ex ordine insti-
tuit Alex. 259, 2.

nundinatio rerum Commodi 110,
17.

nymphia Gordianus tertius Romae
extruxit II 51, 5,

obsequentes Marcus gladiatores
appellavit, quos ad militiam
paravit 61, 19.

Oceanus II 12, 21. (22, 16.) 181,
15.

Oceani solum primus imperator
appellavit Alex. 245, 7.

Octavianus 11, 19. uid. Augustus.

Octobrem Faustinum appellan-
dum decrevit senatus, respuit
Pius 41, 14. O. Inuictus uoca-
tus 98, 2.

Odemastem ad solum Rom. traxit
Cyriades II 92, 4.

Odenatus. uita a Trebellio
Pollione scripta II 105—
—106. — II 107, 23. 113, 19.
116, 26. — Od. capto Val.
rem Rom. prope in pristinum
statum reddidit collecto exer-
citu II 69, 22. eius timore Sa-
por in regnum suum se rece-
pit II 69, 27. orientis cepit
imperium II 73, 5. festinavit
ad Quietum cum exercitu ca-
piendum II 75, 14. Quieti
milites se O. dederunt II 75,
19; 20. Od. totius prope orien-
tis factus imperator II 75, 21.
81, 13. O. quasi Gallieni par-
tes ageret, cuncta eidem nun-
tiali ex ueritate faciebat II
75, 25. 81, 21. bellum intulit
Gallieno II 78, 9. uincente O.

Gallienus triumphauit II 81,
24. O. ad Ctesifontem Par-
thos innumeros interemit II
81, 27. O. nihil aliud egit nisi
ut Val. liberaret II 81, 33.
Odenatus propter uictoriam
Persicam ab Gall. Augustus
uocatus II 83, 5; 8. O. bello
Persico occupatus II 83, 25.
insidiis consobrini interemp-
tus II 84, 1; 9. post decen-
nalia celebrata a Gall. cum
O. pax facta II 90, 21. O.
quasi Gallieni partes uindica-
ret, Quietum et Ballistam in-
terfecit II 104, 20. 107, 21.
O. indulsit Herodis filii luxu-
riae II 107, 3. occisus a Maeo-
nio consobrino II 167, 10. in
O. gratiam interemptus Bal-
lista II 109, 5. duos filios mo-
riens reliquit Herennianum et
Timolaum II 115, 14. Zenobiae
fuit, quod Odenatus Persae
uicit II 117, 16. Od. currus
Romae triumpho ductus II 159,
18. contra Palmyrenos Ode-
nati et Cleopatrae partibus
defendentes Aegyptum pugna-
uit Probus II 192, 15.

odores Indici 224, 6. o. Persie
31, 10.

de *oenanthio* pallia fudit Heliog
218, 12.

officia Palatina 206, 27. II 146
11. omnia P. o. sequebantur
euntem ad hortos suos Gall.
II 87, 19.

officiorum magistri 153, 24. 216
19. II 87, 19.

officiales 172, 6.

Olbiopolitis contra Tauroscytha
auxilium misit Pius eosque
ad obsides dandos O. uicit
41, 7.

oleum diurnum gratuitum p. R.
donauit Seu. 138, 6. 163, 14
ut per quinquennium totius

- Italiae usibus sufficeret 142, 15. imminuerat Hel., integrum restituit Alex. 242, 29. o. luminibus thermarum addidit Alex. 244, 24. gratuitum populo R. praebebatur II 169, 13. *Olympias* nutrix Alex. 237, 4. cum *Olympio* Nemesiano, qui ἀλιευτικά κυνηγετικά et ναυτικά scripsit, contendit Numerianus II 221, 14. *omasus* 114, 7. *omen* Pio factum 35, 28. omen imperii Marcus accepit in saliatu 46, 26. mortis Iuliani 122, 12. mortis Getae 179, 11 sqq. imperii Diadumeni 197, 27 sqq.; Alexandri 236, 24 sqq. mortis Alex. 271, 7 sqq. imperii Maximinorum II 25, 6; mortis II 25, 26. imperii Aureliani II 140, 8. imperii Taciti II 182, 26. mortis II 183, 4. *onagri* uiginti Romae fuerunt Gord. tertio imp. II 51, 26. *Onesicrates* litterator Graecus magister Commodi 89, 14. *Onesimus* scriptor uitae Probi citatur II 212, 19. 213, 17. 217, 12. 219, 12. 224, 6. 225, 14. *onos* dictus amicus Commodi 97, 18. *onycha* (uasa) 224, 29. *Optilius* Macrinus. nita a Iulio Capitolino scripta 183 — 194. — 200, 1; 4; 5. 203, 15. 206, 7. 228, 10. II 5, 21; 27. — O. praef. praet. insidiasstruxit Car. 171, 30; occidit 173, 20; inter deos rettulit 175, 32. cum Op. patre Diadumenum imperatorem dixit exercitus 195, 3. filium Diadumenum Antoninum uocauit 195, 11. contio inserta 195, 15 sqq. 200, 7 sqq. exercitui promisit donatium 200, 22. Macrini moneta usque ad iussum senatus dilata est 196, 28. paenulas in honorem filii populo dare parauerat 197, 5. edictum Antoninianum Op. insertum 197, 11. timuit primo Diad. filium Antoninum appellare, quod nullus ex eius genere hoc nomine censeretur 198, 29. epistula Macrini (200, 9) inserta 200, 30 sqq. saeuissime puniuit quosdam de defectione suspectos 201, 16. Hel. interfecto Carac. in templum dei Heliogabali confugit, ne interficeretur a Macrino 204, 15; 17. in M. occisum dira in senatu dicta sunt 205, 2. milites statim facti paenituit, quod in M. conspirauerant 206, 5. Macr. famam insecutus est Hel. 208, 19. *Optatianus*. Suetonius. — uid. Suetonius. cum *optimatibus* Marcus omnes res, priusquam faceret aliquid, contulit 62, 7. *oraria* primus donauit populo Aur. II 169, 32. — Sarabdena II 136, 6. *orationes* Hadrianus pro Traiano dictauit 6, 2. orationibus editis Syllam se futurum ostendit Carac. 170, 18. orationes insertae Aelii Cesettiani II 176, 5 sqq. Alexandri imp. in senatu habitae 233, 6 sqq.; 16 sqq.; 25 sqq. 234, 7 sqq.; 19 sqq.; 26 sq. 235, 1 sqq.; 17 sqq.; 25 sqq. 269, 6 sqq. II 6, 15 sq. Aureliani II 147, 4 sqq. Ballistae II 102, 13 sqq. 103, 6 sqq. Cari ad senatum II 218, 7 sqq. Gordiani tertii ad senatum II 47, 6 sqq. Macriani II 102, 22 sqq. 103, 8 sqq. capita ex oratione Macrini et Diadumeni imp. 187, 15 sqq.

- Maecii Falconii Nicomachi II 174, 26 sqq. Manlii Statiani II 194, 20 sqq. Marci ad senatum missa 86, 29 sqq. Mauricii decurionis contra Maximinum II 32, 26 sqq. Maximini ad senatum II 12, 15 sqq. Moesii Gallicani II 176, 17 sqq. Probi ad senatum II 193, 24 sqq. senatoris cuiusdam contra Maximinum II 53, 17 sqq. Taciti in senatu II 173, 32 sqq. 177, 9 sqq. Valeriani ad senatum II 103, 26 sqq. Vectii Sabini de Macrino et Balbino imp. faciendis II 54, 13 sqq. Velii Cornificii Gordiani II 173, 6 sqq. Vlprii Criniti II 147, 12 sqq.
- oratores forenses* 251, 28.
orchestra 91, 51.
Orci aedes 204. 4.
ordines centuriati II 5, 19.
Orestam urbem condidit Orestes 207, 29. suo nomini vindicari iussit Hadr. 207, 30.
Orestes simulacrum Dianae Laodiciae posuit 207, 25. multa alia simulacra Dianae aliis locis posuit 207, 25.
Orestilla. Fabia —. uid. Fabia.
Orfitus cons. (a. 924/172) 98, 16. (a. 930/178) 98, 23.
Orfitus cons. (a. 1022/270) II 130, 28.
Orfito praef. urbi petenti Pius successorem dedit 40, 6.
Orfitum adulterum uxoris Marcus ad uarios promouit honores 67, 9.
organo modulatus est Heliog. 225, 11. cecinit Alex. 247, 2. ad o. se recepit Gallien. II 87, 10.
orizam cum albis exhibuit Hel. 217, 7.
ornamenta consularia 10, 6. praefectos o. c. donauit Pius 41, 31. o. c. decreta is qui rem p. bene gesserant 269, 31. o. militaria Tacitus geminavit Probo II 190, 31.
orneoscopos 246, 30.
Orpheum in larario suo habuit Alex. 248, 8.
oryx 99, 13.
osculari genua sibi patiebatur Maximinus iunior nonnumquam et pedes II 23, 20.
Osdroeni in exercitu Alexandri in Germaniam ducti 272, 10. II 11, 7. sagittarii a Max. amore Alexandri descuerunt II 10, 22.
Osdroem regem Parthorum ad amicitiam inuitauit Hadrianus 14, 17.
Osi contra Marcum conspirauerant 62, 1.
ostensionales milites speciosis claris uestibus ornabat Alex. 250, 22.
Ostiense lauacrum opus Pii 39, 30. in Ostiensi forum nominis sui ad mare fundare coepit Aur. II 168, 4.
Ostienses II 178, 13.
 — melones 162, 11.
Othonem nec imperare uoluisse dixit Marcus 84, 9. imitari se dixit Heliog. 215, 22.
Ouidii libros amorum in lecto semper habuit Helius 31, 4.
Quinius Camillus rebellare uoluit Alex. imp. 262, 18.
oxyphaederotinae uestes II 168, 23.
Pacis templum II 120, 23.
Pacorum regem Pius Ladiis dedit 41, 1.
Pactuleium Magnum interemit C. 95, 14.
paedagogus litterarius II 213, 7.
paedagogi puerorum quos Traianus in pensius diligebat 4, 17.

- paenulis* tribuni plebis pluuiæ tempore uti solebant, imperatores numquam 5, 16. sine paenulis imperatores a togatis uidentur 5, 18. p. intra urbem ut senes uterentur Alex. permisit, cum id uestimenti genus semper itinerarium aut pluuiale fuisset; matronas tamen intra urbem paenulis uti uetuit, in itinere permisit 246, 21; 24. paenulae Antoninianae 197, 7. p. Illyriciana II 136, 5. p. matronales II 105, 8.
- Paenularium* Diad. Opilius dixit 197, 8.
- paenulatos* spectatores contra consuetudinem ad munus conuenire iussit Commodus 101, 11.
- Paenuleum* Diad. Opilius dixit 197, 8.
- palaestes* primus fuit Alex. 247, 4.
- Palaestina* II 210, 10. — rebelles animos efferebat 7, 8.
- Palaestinae* ferae II 159, 29.
- Palaestineses* Neapolitani 131, 28.
- Palaestinis* Seu. poenam remisit, quam ob causam Nigri meruerant 135, 4. plurima iura fundauit Seu. 137, 4. atrox responsum Seu. cum rogarent, ut censitio leuaretur 149, 31.
- palaestras* amauit Verus 69, 28. p. operam dedit Alex. 249, 2.
- Palatina* aula II 89, 18. — domus 98, 24. 112, 13. 142, 7. — domus Commodiana 98, 24. — officia 206, 27.
- Palatinae* aedes 90, 25. 130, 1. 143, 8.
- Palatini* 217, 1. 238, 21.
- Palatinum* officium II 146, 11.
- Palatinus* mons 205, 8. 222, 18.
- Palatium* 110, 12. 113, 8. 115, 26. 142, 6. 168, 9. 169, 7. 173, 17. 211, 30. 212, 13; 16. 241, 9. 243, 31. 245, 12. 246, 6. 257, 24. 258, 6. 261, 21; 25. 265, 15. 267, 13. 269, 16. 275, 20. II 20, 26. 21, 32. 30, 20. 58, 21. 62, 30. 63, 1; 7. 137, 8. 144, 15. 160, 23. 169, 1. 193, 3. 224, 22. 226, 11. — de P. in Vectilianas aedes migravit Com. 101, 2; 3. ad Pal. Pert. profectus 108, 30; ibique habitauit 109, 12. porticus Palatii 113, 13. in P. filios nutrirî noluit Pert. 114, 22. ad P. se recepit Did. 119, 11. 119, 31. 123, 15; ibique occisus 123, 21. in P. perrexit Seu. 129, 31. in P. plateas Antoninianassaxis Lacedaemoniis et Porphyreticis strauit Hel. 219, 17. Pal. purgauit Al. 238, 19.
- Palfuerius* latro in Isauria a Probo captus et interfectus II 198, 2.
- Palfurius* Sura citatur II 88, 8.
- palliatus* Seuer. ad cenam imperatoriam uenit, qui togatus uenire debuerat 125, 20.
- pallio* tectus discubuit Hadr. 22, 10. p. blatteum sericum II 168, 10.
- palli* coccini facultatem dedit Clodio Com. 155, 17, 158, 25. pallia Gallica II 188, 19. pallia proconsularia II 146, 26. p. tyrianthinum II 227, 11.
- Palma*, inimicus Hadriani, in suspicionem adfectae tyrannidis lapsus est 6, 8. propter insidias Hadriano paratas occisus 8, 27.
- palmae* gladiatoriae 99, 3.
- Palmarum*. Iunius —. uid. Iunius.
- Palmyram* iter flexit Aur. II 155, 4; et obsedit II 156, 19.
- Palmyreni* II 126, 1. — P. rex Odenatus II 81, 13. 105, 20. Palmyreni Zenobia imperante

- Heraclianum* uicerunt II 84, 13; 14. *P.* contra Aegyptios bellum sumunt II 130, 12. contra *P. Aur.* profectus est II 152, 15. *P.* ius suum seruatum iri pollicetur *Aur.* II 155, 30. *P.* qui superfuerant principes ab *Aur.* triumpho ducti II 160, 7.
- Palmyrenus.* Odenatus —. uid. Odenatus.
- paludati* Marcus et Verus in bellum profecti sunt 55, 22.
- palumborum* ad xx milia habuit *Alex.* 258, 2.
- Palus* primus secutorum *Com.* est dictus 100, 28.
- Pamphylia* 73, 9. — pacata a *Probo* II 198, 11.
- pandurizauit* *Heliog.* 225, 11.
- panegyricus* 152, 23.
- panegyrici* 251, 21.
- panis* militaris castrensis II 143, 26. *p. m. mundus* II 143, 25. panes urbis Romae uncia de Aegypto uectigali auxit *Aur.* II 168, 28. gratuitus *p. R.* praebebatur II 169, 13.
- Pannonia* uel *Pannoniae* 25, 4. II 97, 25; 26. 187, 11. *P.* ad tempus praefectus *Marcus Turbo* 8, 20. *P.* *Hadr.* inposuit *Hellum* 23, 21. 28, 32. *P.* seruitio liberauit *Marcus* 58, 1. compositum bellum in *P.* a *Marco* 76, 2. per legatos *Com.* compositae 99, 19. *P.* proconsulari imperio rexit *Seu.* 127, 17. *P.* securitate donauit *Carus* uictis *Sarmatis* II 220, 28. in *Pannoniam* inferiorem *Hadr.* legatus praetorius missus 5, 26.
- Pannoniaci* augures 132, 24. (246, 31.)
- Pannonii* II 134, 19. 217, 17.
- Pannonius* II 153, 31.
- pantagathi* 198, 13.
- Pantheum* instaurauit *Hadr.* 19, 27.
- pantomimos* tardius exhiberi nonis diebus iussit *Marcus* 63, 5. *p.* populo donauit *Alex.* 251, 2. *p.* mille exhibuit *Carus* II 226, 16.
- ante *papilionem* *Seu.* sumpsit militarem cibum 152, 11; *papilionibus* apertis *Alex.* 265, 3. 271, 24.
- papiliones* aurati II 107, 2.
- Papinianum* occidit *Carac.* 140, 26. 172, 22. 181, 16; 19; in conspectu suo 169, 24. *Papiniano* *Paulus* et *Vlpianus* in consilio fuerunt 149, 17. *P.* innitens *Car.* ad Palatium redit post mortem *Getae* 169, 7. filium *P. Car.* occidit 169, 30. *P.* amicissimus *Seuero* 172, 25. *P.* praediuinatio, cum a militibus ad Palatium traheretur occidendus 173, 16. *P.* assessores *Paulus* et *Vlpianus* 245, 30.
- Papirius.* *Cassius* —. uid. *Cassius.*
- Papius* *Faustus* a *Seu.* occisus 134, 7.
- Papus* cons. (a. 995/243) II 48, 17.
- Papus.* *Sosius* —. uid. *Sosius.*
- papyrus* 206, 5.
- paraeneseos* per ordinem *Marcus* per triduum disputauit 80, 19.
- paragaudas* uestes primus *Aur.* militibus dedit II 168, 25. interulae *paragaudiae* II 188, 19. *p.* triuncis II 136, 2.
- Paralius* a *Com.* interfectus 92, 3.
- Parilia* II 177, 26.
- Paridis* fabulam agebat *Hel.* 206, 14.
- Paris* histrio *Veri* 74, 19.
- Parthamasiris* uid. adnot. crit. ad 7, 12.

Parthenianus. Aemilius —. uid. Aemilius.

Parthi II 181, 11. 194, 32. — P. in amicitia semper habuit Hadr., quod inde regem retraxit, quem Traianus inposuerat 21, 25. P. regem ab Armeniorum expugnatione solis litteris Pius reppulit 41, 1. sellam regiam P. regi repenti pernegavit Pius 41, 5. sua fuisse consilia, quibus P. superati sunt, occulte Marcus in senatu ostendit 60, 20. P. compleuit spiritus pestilens 74, 7. P. in dicionem redegit Seu. 132, 2. excusavit Parthicum nomen ne P. lacesseret 132, 7. Parthos summovit Seu. 125, 32. P. bellum inferre paravit Seu. 135, 24. obstiterunt P. 136, 14. P. temptavit senatus 164, 30. cum P. satrapis manum contulit Car. 171, 22. cum iterum P. bellum inferre uellet, occisus 171, 27. bellum contra P. gessit Opil. 189, 5. sed conflictu habito defectu legionum interemptus est 189, 8. interfecto Caracallo pacem concessit Parthus 189, 14. contra P. fortiter et feliciter pugnavit Op. 192, 8. P. Antoninus uincat, adclamat senatus Al. imp. 233, 2. uicti Parthi ab Al. 270, 20. P. fuerunt in exercitu Alex. in Germaniam ducto 272, 11. II 11, 7. paratum erat, ut contra P. Maximus proficisceretur, cum occisus est II 62, 18. P. ad Ctesifontem uicit Odenatus II 81, 28. contra P. Odenati et Cleopatras partibus Aegyptum defendentes pugnavit Probus II 192, 14. P. legatos ad Probum miserunt pacem petentes II 198, 17.

Parthiam ingressus est Seu. 136, 9. *Parthicae* expeditionis tempore Hadrianus legatus destinatus 6, 4. P. exp. iniit Alex. 264, 2. *Parthica* legio secunda 172, 3. *Parthicae* zancae II 136, 3. *Parthici* oppidi quod milites quae-rebant omnem praedam militibus concessit Seu. 136, 23. *Parthici* reges concubinas thesauris cariores habent II 69, 25. *Parthicum* bellum 105, 20. — P. b. Hadriani conloquio repressum est 13, 31. Marco imp. 50, 24. ad id Verus est missus 50, 31. 72, 13; 32; per legatos gessit 51, 8. 73, 11. dum P. b. geritur, natum est Marcomanicum 54, 31. iminebat Marco imp. 62, 2. b. P. scriptor Quadratus 74, 11. Verus reuersus e P. b. 73, 15. bellum histronicum non Parth. Verus confecisse est uisus 75, 3. rumore belli P. extincti Seu. patri matri auo et uxori priori statuas conlocavit 134, 31. ad b. P. profectus Seu. 135, 13. gloriae cupiditate Seu. adfectare b. P. in sermone uolgari erat 135, 19. ad P. b. conuersus Car. 171, 14. post Parth. b. ingenti gloria florebat Seu. 180, 16. ad b. P. profectus Opilius 184, 8. uelut *Parthicum* tropaeum Agrippum histriionem e Syria adduxerat Verus 74, 29. *Parthicus* dictus Alexander 268, 28. — Aurelianus II 158, 1. — Caracallus 171, 25. 175, 9. 181, 30. — Marcus 51, 17. 73, 15. — Probus II 194, 17. — Seuerus a senatu appellatus 132, 5, sed excusavit 132, 7. Seu. P. n. meruit 136, 17.

- Parthicus* Verus appellatus 51, 17, 73, 15.
- Parthicum* triumphum recusavit Seu. 136, 25.
- Passienus*. Vibius —. uid. Vibius.
- patria* patriae nomen delatum a senatu recusavit Hadrianus 8, 13. suscepit Pius 38, 12. decretum est Marco 51, 18; Marco et Vero 54, 16. recepit Pert. 108, 27. Didius 120, 11. Alex. 228, 11. decretum Maximo et Balb. II 57, 14; Probo II 195, 15.
- patera* electrina, quae in medio uultum Alexandri habebat II 105, 12.
- Paternus*. Tarrutenius —. uid. Tarrutenius.
- patina* argentea specellata II 188, 20.
- patriarcha* cum Aegyptum uenerit, ab aliis Serapidem adorare, ab aliis cogitur Christum II 209, 10.
- patrimonium* pro liberorum modo senatoriae professionis senatoribus expleuit Hadrianus 9, 19.
- Patruinus* a Car. occisus 169, 27.
- Paulina*. Domitia — Hadriani imp. mater 3, 9.
- Paulina* Hadriani imp. soror, nupta Seruiano 3, 10.
- Paulinus*. Fabius —. uid. Fabius.
- Paulus*. Iulius —, qui Papiniano in consilio fuerat, cum ad memoriam paruisset, praef. est factus 149, 16. adsector Papiniani, ab Hel. praefectus factus, magno in honore habitus ab Alex. 245, 26. P. displicuit, quod Alex. omnibus officiis proprium uestium genus dare uoluit 245, 18. in consilio Alex. 276, 3.
- pausas* explere (in sacris Isidis) 148, 33. 174, 24.
- Peloponnensium* cura mandata Claudio II 135, 4.
- a *Pelusia* uulgaritate sacra Serapidis summouit Marcus 63, 11.
- Pelusium* uenit Hadr. et Pompei tumultum magnificentius extruxit 15, 1.
- penates* dei 59, 8. Pius Hadriani simulacrum dis penatibus inserere somnio monitus 36, 10.
- pentapharmacum* 31, 3. repperit Helius 30, 31.
- penus* Vestae 206, 4.
- peplus* deae Caelestis II 116, 10.
- p. imperatorius II 112, 24.
- peregrinationis* cupidissimus Hadr. 18, 7.
- Perennis* Commodi persciens inuenit, quemadmodum ipse potens esset 92, 28. Commodus nihil sibi nuntiari passus est, nisi quod P. ante tractasset 92, 28. P. curis incubuit, cum Com. deliciis uacaret 93, 1. omnia sibimet uindicauit 93, 10. nonnulli per prouincias a P. spoliati uel interempti 93, 25. res per alios duces gestas P. in filium suum referebat 93, 30. hostis appellatus et interfectus 94, 3. post P. interfectum multa Com. quasi a se non gesta rescidit 94, 6. successit ei Cleander 94, 11; per quem Com. etiam grauiora fecit 94, 10. cum eum occidisset, Com. est appellatus Felix 95, 22. P. praefectum non diu tulit Com. 100, 9. Pertinacem in Liguriam secedere iussit 106, 30. P. occisus 107, 4.
- Perennitati* uota constituit Aur. II 169, 7.
- pergulae* magistrales II 211, 5.
- Perinthus* II 214, 7. — P. occipare uoluit Pesc. 131, 10.

peripateticae studiosus Claudius
 Seuerus 46, 4.
perna 21, 17. *p. crustulata* 31, 1.
Persae 266, 25. II 80, 19. 81, 2;
 4. 82, 2. 90, 2. 94, 24. 140, 16;
 17. 141, 21. 157, 25. 181, 11.
 194, 33. 220, 20. — *P. legati*
 Marco occurrerunt 64, 27. re-
 gem Abgarum subegit Seu.
 137, 26. Persarum regem decem
 milibus camelorum iter
 facere Hel. adseribat 224, 11.
 P. Antoninus uincat, adclamat
 senatus Al. imp. 233, 2. P. ab
 Al. uincendos coniectores di-
 xerunt 237, 15. Persarum regum
 more adorari coepit Hel. 240,
 20. in Persas magno apparatu
 Alex. profectus Artaxerxem
 regem uicit 267, 20. 268, 6;
 17; 21. 269, 5. de praeda,
 quam P. diripuit, suum dita-
 uit exercitum 267, 27. tumque
 primum serui Persae apud
 Romanos fuerunt 267, 30; red-
 didit eos Alex. quia indigne
 ferunt Persarum reges quem-
 piam suorum seruire 268, 1.
 Persarum regum more eunuchi
 uolunt uiuere principes 275,
 5. contra P. profectus Gord.
 tertius cum exercitu ingenti,
 ut facile uel auxiliis uel mi-
 litibus Persas euinceret II 46,
 17; 18. P. Antiochiam iam te-
 nebant II 46, 21; atque Car-
 ras et Nisibin II 46, 25. Sa-
 porem regem Persarum uehe-
 menter timentem summouit
 Gord. II 46, 23; 25. P. in
 regnum suum redierunt II 46,
 31. amouit Gord. P. ab An-
 tiochensium ceruicibus et re-
 ges Persarum et leges II 47,
 8; 10. quadrigae elefantorum
 Gord. decretae, utpote qui
 P. uicisset II 47, 18. uictor
 Persarum Gord. II 52, 16.

apud P. consenuit Val. II 69,
 22. 72, 6. 102, 4. P. Odenatus
 bellum indixit in Valeriani
 uindictam II 81, 18. 105, 25.
 ab Odenato uicti II 83, 5; 8; 10.
 117, 16. Odenato interfecto
 Gallienus bellum Persis pa-
 rauit II 84, 9; 12. more regum
 Persarum Zenobia conuiuata
 est II 118, 4. Zenobiabibit cum
 Persis ut eos uinceret II 118,
 19. P. auxilia sperat Zenobia
 II 156, 8. intercepti Aur. II
 156, 21. cum P. superior egit
 Aur. ea quae ratio temporis
 postulabat II 156, 32. rex P.
 egregium purpurae genus de-
 dit Aur. II 157, 6; idem cur-
 rum speciosum II 159, 19. P.
 ab Aur. triumpho ducti II 160,
 4. P. iterum bellum indixit
 Aur. II 161, 9. P. fudit Aur.
 II 165, 20. Persarum manum
 Artabassis Syrus Valeriano
 mancipauit II 188, 5. pax facta
 a Probo cum P. II 199, 1.
 contra P. profectus est Carus
 II 219, 18; occupatisque P.
 domestica seditione Persici
 nomen emeruit II 219, 19.

Persica bella II 106, 21.

— expeditio Alexandri 267, 15.

— legatio II 122, 4.

— tunica 218, 20. 269, 3.

persica Campana 162, 10.

Persicae litterae II 52, 14.

Persici dracones II 156, 32.

— ludi circenses Alex. dati
 269, 6.

— motus II 173, 11.

— odores 31, 10.

Persicum bellum 264, 20. II 122,
 6. 180, 2. 189, 30. 221, 24. —
 Gordiano tertio imp. ortum
 II 44, 16. Odenati uirtute co-
 actus cum Sapor in regnum
 se recepisset, finis fuit interim
 b. P. II 69, 28. b. P. occupa-

tus Odenatus II 83, 25; Valer. II 91, 7. 92, 10. Val. bellum P. gerens totam rem Marcrino credidit a parte militari II 103, 26. P. b. parans Probus interfectus est II 200, 26. b. P. adgressus est Carus II 219, 1.

Persicum ferrum II 47, 9.

Persicus II 107, 2.

Persicus Alexander Seuerus dictus 268, 27; 28.

— Carus appellatus II 219, 20.

— P. more Zenobia adorata est II 118, 3.

— scurra II 119, 14.

— triumphus Alexandri 268, 4. decretus Gordiano tertio II 47, 18. apparatus Gord. II 51, 29.

Persis II 52, 12; 13. 73, 9. 103, 25. 106, 9. — in P. Al. multum fecit cum phalangariis 264, 18.

Persius. Flaccus —. citatur (II 69:) 260, 20.

Pertinax. P. Heluius Seuerus imp. uita a Iulio Capitolino scripta p. 105—116. — 84, 9 (uid. adn.). 102, 29. II 95, 24. 131, 29. — Pertinacis iussu corpus Com. sepultum 104, 6. in monumentum Hadriani translatum est 101, 30. post Pertinacem imperium adeptus est Did. 117, 3. cons. (a. 931/179) 118, 9. cum Didius filiam suam despondens adfini suo ad Pertinacem uenisset (118, 12) idque intimasset, omen de eo successore dedit, statimque mors P. secuta est 118, 14. socer Pert. Sulpicianus sibimet imperium uindicauit 118, 22; sed Did. milites monuit, ne eum facerent imp. qui Pert. uindicaret 118, 26. quod Pert. uindicatum fuerat, emendationem

temporum Commodi Pertinacis auctoritate reparandam 119, 16. Pertinacis cena 119, 20. Iulianus non cenauit, priusquam P. esset sepultus 119, 27. populus in milites inuehebatur, qui ob pecuniam P. occidissent 120, 20. multa Iul., quae Com. statuerat, Pert. tulerat, Did. restituit 120, 23. de ipso P. Did. neque male neque bene quicquam egit 120, 25. constitit, propter metum militum de honore Pert. tacitum esse 120, 27. P. interfectores seruari iussit Seu. 123, 14. quasi ultor P. excipiebatur Seu. 128, 17. funus censorium Pert. imagini duxit Seu. eumque inter diuos sacrauit aliis honoribus additis 130, 15. P. contra uoluntatem militum in deos retulit Seu. 137, 17. P. quando in imperium adscitus est, signum dederat, 'Militemus' 142, 23. Iul. oderant populares, quod P. milites occidissent et illum imperatorem aduersa populi uoluntate appellassent 145, 10. amore Pert. occisi Pesc. ad tutelam urbis a populo expetitus 145, 28. P. auctore Albino interemptus 154, 4. 165, 19. nonnulli P. auctores fuerunt, ut Alb. sibi socium adscisceret 165, 17. P. epistolam Com. in Albini odium publicauit 166, 3; quare Alb. occidendi P. Iuliano auctor fuit 166, 5. eius filius Heluius Pertinax 175, 11. 182, 3. se uocauit Antoninum 185, 7. 199, 16.

Pertinax. Heluius —. filius Pertinacis imp. uid. Heluius.

Pertinacem se Opil. uoluerat nuncupari 190, 27.

Pertinax Seuerus dictus 115, 34.
130, 17. 135, 18. 137, 19.
Pescennia Marcellina Maximum
filii loco suscepit aluit pecu-
niaque iunxit II 56, 24.
Pescenniana domus in campo
Iouis 153, 12.
Pescennianam factionem magna
seueritate indicauit Seu. 164, 4.
Pescennius. Albinus — a Seu.
occisus 134, 16.
— Aurelianus — a Seu. occisus
134, 16.
— Festus — a Seu. occisus
134, 15.
— Iulianus — a Seu. occisus
134, 16.
— Materianus — a Seu. occi-
sus 134, 16.
— Niger. uita ab Aelio Spar-
tiano scripta p. 144—153.
P. N. populus (contra Did.)
ad urbis praesidium uocauit
120, 18. P. misso primipilario
Didius occidi praeceperat 120,
29. 128, 28. ergo P. in Syria
cum exercitibus a Did. de-
sciuuit 120, 31. a Syriacis le-
gionibus imperator appellatus
129, 18. ad occupandos Nigri
liberos Plautianum misit Seu.
129, 26. de N. nihil palam
dicens Seu. ad orientis sta-
tum confirmandum profectus
est 130, 31. ne Africam occu-
paret, Seu. ad Afr. legiones
misit 130, 32. N. liberos Seu.
in eodem honore habuit quo
suos 131, 7. ne P. Graeciam
Thraciamque occuparet, Seu.
legionem miserat, sed iam
Byzantium N. tenebat 131, 9;
10. Perinthum etiam uolens
occupare plurimos de exercitu
interfecit; ideo hostis appel-
latus 131, 10. Seu. Nigro tu-
tum exilium promisit 131, 14.
Nigri copiae fusae. 131, 18;

20. filii N. in exilium missi
131, 21. senatorum, qui N.
partium fuerant, neminem
praeter unum Seu. supplicio
adfecit 131, 24. in alios saeue
animaduertit 131, 30. N. An-
tiochenses uictu iuuerant 131.
27. Neapolitani Palaestinen-
ses diu pro N. in armis fue-
rant 131, 29. senatores Seu.
occidit, qui cum N. militaue-
rant 132, 1. Arabes Adiabeni
Parthici cum Pesc. senserant
132, 4. post bellum ciuile Ni-
gri Seu. Romam rediit 132, 9.
(filii Nigri occisi 132, 11.)
Palaestini ob causam Nigri
poenam meruerant 135, 5.
Pescennianas reliquias auctore
Plautiano persequeretur Seu.
135, 24. imperator appellatus
ab exercitu in oriente 154, 7.
sorte quadam Apollinis Del-
phici adprobatio Pesc. conti-
nebatur 154, 17. P. substi-
tuere in animo habuerat Seu.
157, 7. 159, 5. maior Pescen-
nio Clod. ad imperium uenit
159, 7. uicto Pesc. Albinum
Seu. ad participatum regni
uocauit 159, 9; 13; 17. ad ci-
uitates instaurandas, quas Ni-
ger adtriuerat, Alb. pecuniam
misit 162, 4. P. interfecto Seu.
p. R. a malis tyrannis libera-
uit 163, 15. P. iuuerant An-
tiochenses et Byzantii, unde
iratus Seu. 168, 1. a militibus
imperator factus 229, 3. orae-
tores et poetas panegyricos
dicentes audire stultum duce-
bat 251, 22. Nigrum non suo
proprio libro sed alieno in-
nexuit Marius Maximus II 204,
9. Pescennii uita citatur 154,
14.
— Princes infantulus Clodii Alb.
159, 22.

- Pescennius*. Veratianus — a Seu. occisus 134, 15.
- pestilentia* Hadriano imp. 21, 18. Marco 55, 8. 57, 29. 61, 15. 74, 5. tanta exstitit Gall. imp. nel Romae uel in Achaicis urbibus, ut uno die quinque milia hominum pari morbo perirent II 78, 4; 8.
- Petronius* Didius Seuerus pater Did. imp. 117, 7.
- Junior a Seu. occisus 134, 15.
- Petronios* Mamertinum et Suram Com. interemit 95, 10. itemque Mamertini filium Antoninum 95, 10.
- Peuci* in Rom. solum inruperunt II 126, 28.
- Peucini* contra Marcum conspirauerant 62, 2.
- Phagone* uehementissime Aur. delectatus est, qui multum ederet et biberet II 170, 28.
- phalangarios* instituit Alex. 264, 17.
- phalangem* triginta milium hominum fecit Alex. 264, 16.
- Phalaris* Maximinus dictus II 8, 23.
- phallouitrobuli* 111, 2.
- Pharasma*nes inuitationem Hadriani superbe neglexerat 14, 21. P. dona derisit Hadr. 18, 14. ad Pium Romam uenit 40, 31.
- Pharus* restitutus a Pio 39, 29.
- Philemon* grammaticus Latinus magister Maximini iunioris II 22, 19.
- Philippi* uoltus Valeriani II 133, 13.
- aerei II 188, 22.
- argentei II 144, 2. 145, 26.
- aurei II 144, 3. 214, 17.
- Philippi* II 52, 7; 18; 21; 23. 138, 15. 166, 25.
- Philippi* campi II 52, 19.
- Philippicae* Ciceronis (I 1) citantur II 163, 24.
- Phitippus*. Aurelius —. uid. Aurelius.
- imperator 130, 1. — pueros prostitui uetuit 225, 9. 244, 16. P. artibus extinctus Misitheus II 47, 25. 48, 10. in Misitheii locum P. praef. praet. factus II 48, 18. artibus suis Gord. tertium decipit II 48, 24; 28; effecitque, ut palam a militibus ad imperium posceretur II 49, 2. imperium Ph. mandatum II 49, 4; iussumque ut quasi tutor cum Gordiano pariter imperaret II 49, 5. superbissime se contra Gord. egit II 49, 7. Gord. contra Ph. contionatus est II 49, 13; sed factione Ph. minor Gord. apud omnes fuit II 49, 16. petit Gord. ut praefecti loco esset Philippo II 49, 20; aut pro duce II 49, 22. ad id paene consenserat Ph. II 49, 23. tum uero eo occiso inpie optinuit imperium II 50, 3. Ph. Romam scripsit Gord. morbo perisse II 50, 7. Augustus est appellatus II 50, 12. Gord. amatus ab omnibus ante Ph. factionem II 50, 17. inter diuos relatus est a Phil. II 50, 20. Philippus innumera animalia a Gord. ad triumphum Persicum parata ludis saecularibus exhibuit II 51, 27. 52, 1.
- Philippi* (Macedonis) exemplo Hadrianus Eleusinia sacra suscepit 14, 1. de Alexandro sententia 66, 14.
- Philippus* nutritor Alex. 237, 5.
- philosophis* salaria et honores detulit Pius 42, 13.
- Phlegontis* libri Hadriani esse dicuntur 16, 15. Hadriani liber-

- tus 139, 22. libri Phl. citantur II 209, 1.
- phoenicem* promisit conuiuis Hel. 218, 26.
- a Phoenice* Syriam separare noluit Hadr. 14, 27.
- Phoenixes* solem uocant Helio-
galum 189, 27.
- phoenicopterum* cerebella 217, 2.
- Pia*, Fulua —. uid. Fulua.
- Piis* nonis 98, 27.
- a Picentibus* origo imp. Hadriani
uetustior manet 3, 4.
- Picenum* II 30, 25. 113, 23.
- Picilen* locum quendam uillae
Tiburtinae Hadr. uocauit 26, 7.
- pictores* in familiaritate habuit
Hadr. 17, 14.
- picturae* peritissimus Hadr. 15,
10. p. textilis 221, 21. p. de
museo II 114, 11.
- pila* lusit adprime Marcus 47, 15.
- in Pinarium* Valentem praefectura
praetoriana conlata II 55, 32.
in domo P. parentis pueritiam
egit Maximus II 56, 9.
- pinernae* annonam accipiebant
sub Alex. 257, 13.
- pingendo* operam dedit Marcus
47, 13. Alex. mire pinxit 246,
32.
- Pinius* (185, 20). Aurelius Victor
— . uid. Aurelius.
- Pipara* barbara regis filia II
90, 9.
- piscinas* condito temperauit Hel.
217, 21. momentarias de ro-
sato et rosis exhibuit Hel.
219, 5.
- Pisitheus* medicus 86, 3.
- Piso* nescitur, quod uitam cum
imperii usurpatione posuit 150,
30. consul (a. 927/175) 98, 17.
— unus ex triginta tyrannis.
uita a Trebellio Pollione
scripta II p. 110. Pisonem
ad Achaiaam destinauit Macri-
nus, ut Valentem opprimeret
- II 74, 19. 109, 15. cum Va-
lens imperium sumpsisset, in
Thessaliam se recepit, ipse
quoque imperator appellatus
cognomento Thessalicus II 75,
1; 2.
- Pisonum* familia II 121, 16. — P. f.
Cicero se nobilitandi causa so-
ciauerat II 110, 7.
- Pisoniana* factio 163, 25.
- Pisonianus* dux ex disciplina
Probi fuit II 202, 10.
- pistores* sequi expeditionem pro-
hibuit Seu. 151, 21. annonas
accipiebant sub Alex. 257, 13.
seruos habuit Alex. 258, 10.
- pittacia* cuncta perlegebat Alex.
242, 24.
- Pius* Alexander dictus 232, 21.
T. Aurelius Fuluius Boionius
Antoninus —. uita a Iulio
Capitolino scripta I p.
34—43. 106, 17. 183, 17. 184,
21; 26. 188, 30. 196, 19. 198,
23; 25; 27. 203, 10. II 95, 21.
124, 5. — Arrium Antoninum,
qui postea Pius dictus est,
adoptauit Hadrianus 24, 2.
32, 25. 69, 6. II 147, 18. cur
A. Pius dictus sit 24, 6. 26,
25. eius adoptionem tunc fac-
tam esse doluit Catilius Se-
uerus 24, 12. non patitur Ha-
drianum se occidere 24, 16;
24. Romae relinquitur Hadr.
Baiae digresso 25, 8. sed Pio
arcessito in conspectu eius
perit Hadr. 25, 10. multos re-
seruauit, quos Hadr. occidi
iusserat 25, 16; inde Pius
dictus 208, 5. cum A. com-
mendaret Hadr., praetexta
sponte delapsa caput ei ape-
ruit 26, 10. A. rogauit ut Hadr.
diuus appellaretur aliosque ei
tribuit honores 26, 21. condi-
tio adoptionis 32, 25. 47, 26.
70, 12; 13. in secundo eius

consulatu Marcus quaestor est designatus 48, 6. Pius Hadr. mortuo ad aduehendas eius reliquias Baias est profectus 48, 12. per uxorem Hadr. mortuo Marcum sciscitatus est de sponsalibus 48, 15. Pius Marcum consulem secum designauit multosque alios honores tribuit 48, 19. Marcus multum apud P. ualuit 48, 32. nihil ualuerunt, quae aduersum Marcum insusurrata sunt 49, 7. P. moriens Marcum ut successorem imperii omnibus commendauit 49, 16. excessus diui Pii 49, 23. lenitatem Pii mortui nemo desiderauit, cum Marcus et Verus ciuilitate se agerent 50, 15. sub P. bellum Parthicum parauit Vologessus 50, 25. P. Marcum Hadr. generum delegit 57, 22. Pii filia Faustina 59, 19. simplex fuit 67, 23. ex Ant. coniunctione L. Ceionius appellatus est Verus et Antoninus 68, 11. liberalis fuit populo, qua die togam uirilem Verus accepit, ea occasione qua patris templum dedicabat 69, 30. medius Verus inter P. et Marcum consedit, cum quaestor munus populo daret 70, 1. amauit simplicitatem ingenii Veri 70, 15. defunctus P. 70, 17. Pio extorquere conatus est imperium Marcus 78, 15. a rebellibus superari non potuit 84, 12. consilium Faustinae Pio in defectione Celsi datum 85, 21. clementia eum Pii nomine ornauit 86, 22. P. Verum et Marcum Antoninos per adoptionem filios reliquit 139, 25. Pius numen rei p. 140, 18. P. amauit Seu. 153, 1. diui

Pii templum 169, 28. Pius Seu. ad fisciaduocationem delegat, unde magnum Seu. Antonini nomini detulit honorem 178, 12; 16. Serenus Samonicus libros ad Antoninum scripsit 181, 3. P. primus Antoninus 185, 1. Antonini ipsi qui ueri Antonini successores fuerunt, Antoninorum nomen magis quam proprium retinuerunt 185, 9. multi ex eius adfinibus supererant inter duces Opilii aetate 195, 13. P. uerum nomen Antonini habuit 199, 21. P. pietas consecrauit 200, 29. P. inter Constantios Claudiosque aureos formauit Constantinus 204, 21. Pii sanctitudo 234, 1. Antoninum Marcum et Verum iure adoptionis uocauit Antoninos 235, 5. puellas Faustianas instituit 269, 23. proneptis Iuni Fadilla desponsa Maximini iuniori II 22, 24. P. uitam et bella et publice priuatimque gesta uersibus perscripsit Gordianus pr. II 29, 16. A. proneptis Fabia Orestilla uxor Gord. pr. II 40, 1. A. apud Athenas archon fuit II 82, 13. optimus imp. II 166, 17.

Pius uid. Bassianus.

— Commodus — appellatus 95, 21; 24.

— (Diadumenus dictus 193, 26.

— Fuluius —. uid. Fuluius.

— Opilius Macrinus dictus 188, 17. Pii nomen delatum a senatu 190, 29; Macr. habere non uult 190, 29.

Placencia II 151, 14.

Placidus. Furius —. uid. Furius

Plaetori Nepotis amicitia utebatur Hadrianus 6, 6. postea noster hostis loco habitus 15, 22. i

- summa detestatione habuit 22, 31.
- plateae* Antoninianae in Palatio 219, 17.
- Plato* 60, 12. II 32, 7. 139, 6. — de Pl. iudicium Hadr. 17, 2. Pl. sententia semper in ore Marci fuit, florere ciuitates, si aut philosophi imperarent aut imperantes philosopharentur 66, 3. Pl. libros legebat Alex. 248, 23. Platonem poetarum uocabat Alex. Vergilium 249, 25.
- Platonicus*. Apollonius Syrus — 5, 1 cf. Apollonius.
- Plautianum* ad occupandos Nigri liberos misit Seu. 129, 26. (cf. 147, 24.) ex amicissimo odio habuit Seu. 134, 12. cum P. in gratiam redit 135, 6. Seu. maiori filio P. filiam uxorem iunxit 135, 9. qui P. hostem publicum dixerant, deportati 135, 10. Pl. auctore Pescennianas reliquias persequabatur Seu. 135, 25. Pl. odium crudelitatis causa concepit Caracallus 168, 1. Pl. praef. institit, ut qui diuersarum partium fuissent, a Seu. occiderentur 180, 3.
- Plautilli* gener Albinus 161, 19.
- Plautini* lauacrum populo exhibuit Hel. 208, 26.
- Plautius* Quintillus consularis augur contradixit Didio, cum senatum rogasset, ut sacerdotes exercitui Seu. obuiam irent 122, 2.
- Plautus* 140, 12. II 223, 5.
- Pletorius* uid. Plaetorius.
- Plotina* fauente Hadrianus nepotem Traiani uxorem accepit 5, 4. Traiani familiaritas Hadriano crebuit, eius studio etiam legatus destinatus est 6, 3. P. fauore Hadrianus secundo consul factus 6, 11. P. factione mortuo Traiano Hadrianus in adoptionem adscitus est 6, 29. cum Attiano et Matidia Traiani reliquias deferebat (Romam) 7, 28. in honorem P. Hadr. basilicam apud Nemausum extruxit 13, 12.
- plumbum* si quis aeri miscuisset, ut capital esset cum bonorum proscriptione Tac. cauit II 177, 21.
- Plutarchi* nepos Sextus Chaeroneus 46, 1.
- pocula* argentea 72, 3. aurea 58, 9. 72, 3. cristallina 58, 9. gemmata 72, 4. murrina 58, 9.
- podagrosi* II 209, 16.
- podium* 141, 21.
- Poecile* uid. Picile.
- Poena* urbs 150, 13.
- Poeni* 157, 19; 22. II 217, 18.
- Polaenum* ad mortem uoluntariam coegit Hadr. 15, 24.
- Polemoniacus* Pontus sub Nerone Rom. nomini tributus II 152, 13.
- Pollio* cons. (a. 928/176) 90, 19. iterum 98, 21. (a. 918/166) 98, 14.
- Pollione* magistro usus est Marcus 45, 17. (cf. adn. crit.)
- Pollio*. Trebellius —. uid. Trebellius.
- Polyaenus* uid. Polaenus.
- pomarii* 221, 17.
- pomerio* neminem principem licet addere, nisi eum qui agri barbari aliqua parte Rom. rem p. locupletauerit. addiderunt Augustus Traianus Nero Aurelianus II 152, 7; 8.
- Pompeiana* domus II 29, 4. 31, 32. 39, 21.
- Pompeianus* cons. (a. 993/241) II 44, 16.
- Claudius —. uid. Claudius.

- Pompeianus* nepos Marci a Car. ut *popinarium* se pinxit Heliog. occisus 169, 19.
- Cn. *Pompeius* 272, 20. II 208, 8. — Magni nomen postmagnos triumphos accepit 236, 1. Gord. filius P. simillimus uisus II 42, 24. per P. Theofanes ciuitatem meruit II 57, 27. clarus, quod eum M. Tullius et T. Liuius in litteras rettulerunt II 186, 18. — Cn. Pompei domus rostrata II 29, 28.
- Pompiliana* curia II 165, 2. 173, 5.
- Pompilius*. Numa —. uid. Numa.
- Pomponianus*. Fabius —. uid. Fabius.
- pontes* quos Traianus fecerat, instaurauit Alex., aliquos etiam nouos fecit 246, 11. pontem sui nominis fecit Hadr. 20, 1. pons publicus inter opera Pii adfertur 39, 28. pons Aemilius 214, 16. Aureoli II 101, 12. Moluius II 88, 3.
- Ponticae* gentes II 69, 6.
- Pontici* motus II 186, 1.
- Ponticum* claustrum Byzantium II 79, 6.
- Ponticus* Mithridates II 68, 14.
- Ponticus* tractus II 194, 33.
- pontificatus* codicillares fecit Alex. 263, 19. pontificatus maximus decretus Alex. 233, 9; Maximo et Balbino II 58, 14.
- pontificibus* multum detulit Alex. 243, 6. penes p. scribendae historiae potestas fuit II 171, 4. pontificis maximi officium peregit Hadr. 22, 19. pontifices minores 188, 16.
- Pontus* II 57, 21. 69, 12. 84, 19. 116, 6. — in P. Olbiopolitis contra Tauroscythas auxilia misit Pius 41, 8.
- Polemoniacus sub Nerone Rom. nomini tributus II 152, 12.
- popa* 179, 21.
- porcina* caro gratuita praebebatur p. R. II 169, 13.
- Porphyretica* porticus II 186, 11.
- porphyreticae* columnae 42, 22. saxa 219, 17. marmor 245, 12.
- Porphyri* nomen inditum Albino 158, 11.
- porticus* in castris diruit Hadr. 11, 15. p. curua 148, 30. Flaminia II 88, 2. p. miliarensem in hortis Sallustii ornauit Aur. II 170, 3. p. Palatii 113, 13.
- Porphyretica* II 186, 11. p. Seueri gesta exprimens structa a filio 141, 8, 174, 10.
- portuum* custodes II 19, 16.
- Posidippus* medicus Vero sanguinem intempestiue dicitur emisisse 56, 29.
- postica* II 200, 15.
- Posthumus* uid. Postumus.
- Postumianus*. Ceionius —. uid. Ceionius.
- Postumiorum* familia 156, 17. 164, 26.
- Postumius* Seuerus a Seu. imp. occisus 134, 9.
- Postumus*. Ceionius —. uid. Ceionius.
- Postumus* uel *Posthumus*. Iulius —. uita a Trebellio Polliane scripta II 92—93. 77, 1. 95, 20. 96, 10. 119, 23. 127, 26. 195, 2. — a Gallis ad imperium uocatus II 76, 22. per annos septem imperauit II 77, 3. oppugnandi P. studio Gall. pacem cum Aureolo fecit II 77, 6. 101, 9. contra P. Gall. cum Aureolo et Claudio bellum iniit II 79, 11. P. adiutus auxiliis Celticis atque Francis II 79, 14. multi Romae P. fauebant II 80, 22. post decennalia celebrata a Gall. contra P. pugnatum

II 90, 20. in P. locum Lollianus subrogatus II 93, 24. Lolliani rebellione interemptus II 94, 2. in Gallia adsertor Romani nominis exstitit II 94, 18. nonnulla castra in solo barbarico aedificauit II 94, 13; 14. uita priuata in multis obscura est II 94, 27. P. cum Victorino participato imperio contra Gall. confluxit II 95, 2. a Val. promotus II 100, 16. Gallienus a Valer. ad erudendum P. commissus II 142, 23. *Postumi* iunioris tyranni uita II 93.

praefecturae infulis ornatus Marcius Turbo 8, 20.

praefectura Aegypti II 134, 24. pr. Aegyptiacae titulo ornatus est Marcius Turbo 9, 3.

praefectura annonae 243, 2.

apud *praefectum* aerarii Saturni (II 31, 1. 145, 22.) Marcus unumquemque ciuium natos liberos intra tricensimum diem profiteri iussit nomine inposito 51, 29.

praefectus annonae 211, 5. II 169, 1. pr. a. orientis II 146, 16.

— classis 171, 10.

— cohortis 105, 16,

— feriarum Latinarum 47, 4.

— Illyrici et Galliarum II 108, 7.

praefectos praetorii duos in Tattii Maximi demortui locum substituit Pius 40, 9. praefectos suos ornamentis consularibus ornauit Pius 41, 30. a praefecturae administratione Com. Paternum per lati clauii honorem summouit 93, 13. tres praef. praet. primum Com. imp. fuere 94, 29. Marcus palam doluit, quod Pert. senator esset et praef. praet. fieri a se non posset 106, 20.

praef. praet. a Iuliano interfecto Pertinace suffragiis praetorianorum facti 119, 2. praefectis pr. Senerus audiendus datus est, quod in Sicilia uates uel Chaldaeos consulisset 127, 20. praef. praet. ex senatus auctoritate constituit Alex. 240, 27. pr. pr. Alex. senatoriam addidit dignitatem 249, 9; 16; ne quis non senator de Rom. senatore iudicaret 242, 16. si quis imperator praef. praet. successorem dare uolebat, laticlauiam per libertum summittebat 242, 13.

ad *praefectum* urbi puniendi a curatoribus regionum ac uiarum remissi qui ultra uectigalia quicquam ab aliquo exegissent 53, 26. non libenter accepit Marcus si quis umquam proscriptus est a pr. u. 62, 27. omnia Heliog. imp. per pr. urbanum facta, quasi consules illic non essent 213, 22. pr. urbi a senatu accepit Alex. 240, 28. cum pr. u. curatores urbis negotia urbana audire iussit Alex. 250, 15. praefecto urbis omnis promotio decreta est Tacito imp. facto II 183, 21; 30. 184, 11.

Praenestina uia II 50, 26.

Praenestinae templum 231, 8.

Praenestinus secessus 61, 7.

praepositurae militum II 45, 6.

praerogatiuae militares 238, 18.

Praesens. Brutius —. uid. Brutius.

praesides bonos septenis et nouenis annis in prouinciis detinuit Pius 37, 25. pr. prouinciarum honorauit Alex. 243, 8. pr. pr. ab Alex. omnibus rebus necessariis instructi 258, 17. pr. ad iudicium uel suum uel senatus fecit Alex. 262, 4.

- ut ius praetorium praesidibus darent, Probus permisit patribus II 195, 21. praeses Achaiae II 134, 31. Galliae II 93, 9. Mauretaniae II 44, 12. orientis II 146, 13. Syriae 105, 17.
- praesidali iure Galliae rectae* II 113, 17.
- praesidiaria toga* 125, 21.
- praesidiarii* II 141, 2.
- praesidiatus Dalmatiae* II 225, 13. Galliae 113, 5.
- Praestitis Iouis sacellum* II 56, 17.
- praestigiatores* 75, 1.
- Praetextatus cons.* (a. 994/242) II 46, 25.
- praetorum officia frequentavit* Hadr. 11, 3. Pert. iussit eos qui praeturas non gessissent, sed adlectione acceperant post eos esse qui vere praetores fuissent 109, 25. pr. praetextam et pictam togam accipiebant de Iouis templo 256, 26.
- praetorem tutelarem primus fecit* Marcus 52, 30.
- praetorianorum suffragiis interfecto Pertinace praef. praet.* a Iul. facti 119, 2. pr. in campum deduci iussit Did. 121, 14. pr. cum subarmalibus inermes sibi occurrere iussit Seu. 129, 27. pr. cohortes exauctoravit Seuerus 137, 16.
- praetorium publicum* II 168, 5.
- praetorii cura* II 134, 3.
- praetorius legatus* 5, 26.
- prandium militare* II 89, 25.
- prasinianorum populus* 72, 30.
- prasino fauit* Verus 71, 15.
- presbyter Christianorum* II 209, 9.
- Priamus Gord. filius dictus* II 41, 1; 3.
- Priapus Gord. filius dictus* II 41, 2.
- Prima Maximi mater* II 56, 10.
- Primianorum legio* 158, 19.
- Primigenia legio* 117, 15.
- principes iuuentutis* 90, 10.
- Princus.* Pescennius —. uid. Pescennius.
- Priscianus reus adfectatae tyrannidis perit* 39, 1.
- Priscus. Neratius* — 6, 20; 22. uid. Neratius.
- Statius —. uid. Statius.
- priuatæ procurator* 188, 14. priuatae curare 184, 4.
- priuegia Atheniensium minuit* Seu. 127, 8. Iudaeis reseruauit Alex. 243, 5.
- Probatas dux Aegyptiorum insidiis Timagenis interemptus* II 130, 15.
- Probiana purpura* 256, 20.
- Probo filiam suam dedit* Seu. 130, 20. Pr. praefecturam urbi recusauit 130, 20.
- Probus. Aurelius* —. uid. Aurelius.
- Falconius —. uid. Falconius.
- Aurelius Valerius imperator uita a Vopisco scripta II 185—203. — II 157, 9. 180. 23. 181, 3. 182, 10; 21; 23. 183, 12. 205, 1. 210, 29. 215. 5. 217, 3. 218, 14. 219, 16. 223, 24. — Pr. tantus fuit in re militari, ut illum senatus optaret, miles eligeret II 180. 23. dictum est, ut Pr. dicere tur, etiamsi Probus nomine non fuisset II 182, 17; 18. contra Pr. in oriente Saturninus imperium sibi uindicauit II 208. 10. Probo paene nolente Saturninus occisus a militibus; nam Pr. clementes ad eum litterasaepe misit et ueniam pollicitus est II 211, 9; 10; 13. Probum uehementissime per timescebant Lugdunenses I 212, 18. Pr. Proculum uicit et interemit II 212, 29; et Bonosum II 213, 25. filiis tamen

- Bon. pepercit II 213, 28. Pr. ex. sententia senatus ac populi leges et gubernacula temperabat II 215, 10. Carus a Probo praef. praet. factus II 218, 13. plerique in fastos retulerunt P. a Caro interfectum II 218, 17. sed falso; nam Pr. mortem acerrime vindicavit Carus II 218, 18; 19. Probi epistula ad senatum inserta II 218, 20; 23 sqq. P. bellum Persicum parabat II 219, 1. P. morte feroces Sarmatae II 220, 25. — Probi uita scriptor Onesimus II 213, 18. 217, 13.
- Probi* nomine quattuor milites in exercitu Probi imp. II 191, 21.
- Procilla*. Boionia —. uid. Boionia.
- proconsulari* extra urbem imperio Marcus donatus est a Pio 48, 21.
- proconsulare* ius recepit senatus Tac. imp. II 184, 10.
- ut *proconsules* crearent Probus patribus permisit II 195, 20.
- Proculus* tyrannus. uita a Vopisco scripta II 204. 211 — 213. — II 199, 21. 203, 23.
- Proc. in Gallia imperium arripuit II 199, 16. Germani ad auxilium uocati Probo seruire maluerunt quam cum Proc. imperare II 199, 21; 24.
- Didius —. uid. Didius.
- Eutychius —. uid. Eutychius.
- Pr. grammatici de peregrinis regionibus liber citatur II 112, 13.
- Iulius — a Com. interemptus 95, 15.
- procurare* alimentis diuidendis in uia Aemilia 106, 1.
- procuratio* fisci II 163, 10. pr. rerum priuatarum primum a Seu. constituta est 133, 27.
- procuratio* stationis Augustae 155, 10.
- procuratores* latius euagantes cohercuit Hadr. 5, 28. modeste suscipere tributa iussit Pius 37, 32. proc. id est rationales summa cum diligentia fecit Alex. 261, 10. procurator aerarii maioris 197, 29. pr. fisci in Libya II 13, 7. pr. patrimonii 104, 6. pr. priuatae 188, 14. pr. Syriae II 132, 30.
- prodigia* (cf. omen) imperii Com. facta 100, 32.
- professores* (cf. doctores) omnium artium Hadr. risit contempsit obtrinit 16, 3. cum eis libris uel carminibus in uicem editis saepe certauit 16, 4. honorauit et diuinit fecit Hadr. 17, 7. proposuit eis Alexandriae quaestiones et propositas ipse dissoluit 20, 12.
- Professus*. Lollius —. uid. Lollius.
- programma* in parietibus fixit Auidius 84, 14.
- pronubus* 210, 6.
- propolae* circumforani 90, 29.
- proscriptorum* liberis Hadr. duodecimas bonorum concessit 18, 23.
- prostituti* pueri uid. exoleti.
- Protogenem* aurigam in certamine curuli socium habuit Hel. 206, 27.
- ad *Protreptici* exemplum Cicero scripsit Hortensium II 89, 12.
- in *prouinciis* aurum coronarium minuit Hadrianus 8, 15. prouincias ex proconsularibus consulares aut ex consularibus proconsulares aut praetorias pro belli necessitate fecit 62, 20. de pr. administratione sententia Pesc. 149, 9. idemque intimaui, ut nemo adsideret in sua prouincia 149, 20. pr.

- legatorias praesidiales plurimas fecit, proconsulares ex senatus uoluntate ordinauit Alex. 244, 9.
- provinciales* reditus explorabat Hadr. 12, 10. pr. medium aurum coronarium reddidit Pius 37, 11.
- prouocatio* omnis praefecti urbis facta sub Tac. imp. II 183, 21.
- Prytanium* locum quendam uillae Tiburtinae Hadr. uocauit 26, 6.
- Pseudoantoninus* Diad. ab Hel. appellatus 208, 20.
- Pseudophilippus* 208, 21.
- psilothrum* 224, 16.
- Ptolemaidem* a Blemmyis uindicauit Probus II 198, 15; 26.
- Ptolomaeorum* exemplo Maximinus iunior lorica aurea usus est II 24, 29.
- Ptolomaeorum* gens II 116, 25.
- Ptolomaeus* Euergetes (octauus) occidit quos ad militiam legerat 171, 19.
- publicari* iussit mulieres infames Alex. 251, 9.
- publicatio* bonorum rarior quam umquam sub Pio fuit 38, 29.
- Pudens* cons. (a. 918/166) 98, 14.
- pueris* ac *puellis* quibus etiam Traianus alimenta detulerat, incrementum liberalitatis adiecit Hadrianus 9, 17. ob coniunctionem Lucillae et Veri pueros et puellas nouorum nominum frumentariae perceptioni adscribi praeceperunt Marcus et Ver. 50, 3. p. Antoninianos et puellas Ant. instituere uolebat Opil. 197, 14. p. et p. Mammaeanas et Mammaeanos instituit Alex. 269, 22. puellas alimentarias Faustinianas constituit Pius 39, 24. 268, 23. nouas p. F. in honorem uxoris mortuae instituit Marcus 65, 8.
- pugillatum* amauit Marcus 47, 14.
- pugilles* flacculis non ueritate pugillantes II 80, 10.
- a *pugione* appellatus libertinus 94, 30.
- puleiatum* primus inuenit Hel. 216, 2.
- Punica* bella II 185, 18. 216, 14.
- Punica* fides II 37, 28. 38, 21. 39, 9.
- Punicae* Milesiae Apulei 164, 2.
- Punico* bello serui ad militiam parati erant 61, 16.
- Punicus* Sylla Seu. dictus 148, 18.
- Puppienus* siue Maximus uid. Maximus.
- purpuram* sine auro Helius ab Hadr. adoptatus accepit, promisit Com. Albino 155, 18.
- purpurae* clarissimae grauissimus exactor Alex. 256, 16.
- purpura* Alexandriana 256, 19.
- p. Girbitana II 133, 27. Maura II 133, 27. Probiana 256, 20.
- purpurae* genus singulare ex bello Zenobiano Romam adlatum II 156, 32.
- Puteolani* secessus II 184, 19.
- Puteolis* in uilla Ciceroniana sepultus est Hadr. 25, 12. apud P. templum Hadriano constituit Pius 26, 22.
- pyctas* frequenter exhibuit Hel. 220, 9.
- pyramides* inspexit Seu. 137, 13.
- Pyrrhus* II 216, 16.
- pyrrichas* militares Hadr. frequenter populo exhibuit 19, 23.
- pythaulas* centum concinentes exhibuit Carus II 226, 16.
- Quadi* II 189, 7. — Q. amisso rege suo non prius se confirmaturos eum qui erat creatus dicebant quam id nostris placuisset imperatoribus 55, 29.

- Q. extinctis seruitio liberauit* Pannonias Marcus 58, 3. aduersus Marcum conspirauerant 61, 31. triennio bellum cum *Q. egit* Marcus 66, 11.
- quadrato* agmine contra urbem uenit Maximinus II 18, 3. 54, 20.
- Quadratus* iterum cons. (a. 857/105) 5, 14.
- consilia iniit ad Com. interfectionem 91, 23. interfectus 92, 3.
- belli Parthici scriptor citatur 74, 10. in historiis 78, 6.
- Mummius —. uid. Mummius.
- Vmmidius —. uid. Vmmidius.
- quadrigas* in circo agitare uoluit Comm. 96, 4. 9. *q. circensium* in tricliniis et in porticibus sibi semper exhibuit Hel. 221, 11. quattuor quadrigas elefantorum in Vaticano agitauit Hellog. 218, 13. *q. elefantorum* decretae Gordiano tertio II 47, 17. quadriga sex equorum decreta Misitheo II 47, 19.
- quadruplatores* extincti sunt Pio imp. 38, 28. calumniis *q.* intercessit Marcus 53, 6. ingenti seueritate persecutus est Aur. II 163, 20.
- quaestionem* maiestatis tulit Pert. 109, 16.
- quaestiones* a Geta grammaticis propositae 180, 19.
- quaestor* ante annum designatus Iulianus 117, 11. quaestores candidatos ex sua pecunia iussit Alex. munera populo dare sed ita, ut post quaesturam praeturas acciperent et deinde prouincias regerent 259, 3.
- quaesturae* gratia facta Alb. 158, 28. *q. Sardiniensis* 126, 13.
- quartanorum* legio 158, 18.
- quartarios* formauit Alex. 255, 24.
- Quartus*. Marcius —. uid. Marcius.
- Quietus* tyrannus. uita a Trebellio scripta II 104—105. *Q. a militibus occisus* II 75, 18; 24. tribunus a Valer. factus II 103, 6. factus imperator II 103, 13. *Q. interfecit* Odenatus II 106, 4. 107, 21. 108, 1.
- Quietus*. Lucius —. uid. Lucius.
- Quinctium* dilexit Seu. 153, 3.
- quindecimuiratus* codicillares fecit Alex. 263, 19.
- quindecimuiris* multum detulit Alex. 243, 6.
- quinquennale* certamen uid. certamen.
- quinquennalis* in patria (Italicae) Hadr. fuit et item Hadriae 19, 13.
- Quintiliano* controuersiae Postumii iunioris insertae II 93, 27.
- Quintiliorum* domus II 181, 28.
- Quintiliorum* domus a Com. extincta 92, 19.
- Quintilii* Condiani filius Sextus ad defectionem euasit 92, 20.
- Quintilius* Marcellus in consilio Alex. fuit 276, 6.
- Quintillus*. II 138, 16. 148, 10; 21. — de *Q.* sors Appennina II 130, 4. delatum suscepit imperium II 131, 18. ob breuitatem temporis nihil dignum imperio gerere potuit II 131, 25. Dexippo auctore non occisus sed mortuus II 131, 29. frater Claudii imp. (II 132, 5) duos liberos reliquit II 132, 25. audita morte Claudii sumpsit imperium II 162, 18.
- Plautius —. uid. Plautius.
- Quirinalis* collis 205, 26.
- Quirites* 269, 4. II 176, 5. 207, 21; 28. — *Q.* ex militibus ap-

- pellans Alex. legiones saepe exauctoravit 265, 26. 266, 30. 267, 7.
radiatus saepe processit Gall. II 86, 29.
raeda uid. *reda*.
ad Ragonium Celsum Gallias regentem epistula Seu. 146, 14. ad R. Clarum praefectum Illyrici et Galliarum epistula Valeriani inserta II 108, 7 sqq. (; 10).
rationales summa cum diligentia fecit Alex. 261, 10. cito mutabat Alex. 262, 2.
Rauenna II 20, 14. 21, 2. 26, 34. 60, 13; 18. 61, 16. 65, 9.
Rauennas II 61, 2.
 — classis 121, 25.
Recianus conscius caedis Car. 172, 2.
rectores prouinciarum summa cum diligentia fecit Alex. 261, 9.
redas argentatas senatoribus concessit Alex. 258, 27.
redarius uehicularius fabricator II 56, 8.
reditus prouinciales sollerter explorabat Hadr. 12, 10.
Regalianus tyrannus. uita Trebellii II 98—100. — II 127, 25. — R. multi Romae fauebant II 80, 23.
regales causas Pius terminauit 40, 4.
regestis scribarum porticus Porphyreticae Vopiscus est usus II 186, 11.
regio annonaria II 113, 24. r. Italiae II 34, 24. regiones urbis (quattuordecim) 216, 20. in omnibus reg. horrea publica fecit Alex. 255, 13.
Regilianus uid. *Regalianus*.
Regillus praef. praet. in locum Cleandri subrogatus 95, 7.
relata Apicii in lecto semper habuit Verus 31, 14.
religiones Iudaeorum et Samaritanorum in Heliogabali templum transferendas esse dicebat Hel. imp. 205, 13. Romanas extinguere uoluit Hel. 207, 2. ad religiones suas omnes Romae conuolarunt audita morte Maximini II 21, 9.
remedia qui quartanis tertianisque collo adnexa gestarunt Car. imp. damnati 171, 6.
Remus 125, 22.
Reptentinus. Cornelius —. uid. Cornelius.
 — Fabius —. uid. Fabius.
repositorium sanctius Hadriani 58, 11.
rescripta omnia principum tollere statuit Opilius 192, 26. rescriptum Marci (ad Verum) de Auidio insertum 79, 8 sqq.
Retia uid. *Rhaetia*.
reticulo minuto lectum undique inclusum 31, 7. r. philosophi caput componebant 210, 32. r. de prasinis undecim II 23, 1.
Reuerendus decepit Gord. tertium II 45, 29.
 in *Rhaetiam* intruperant Catthi Marco imp. 50, 28. R. Pert. Marco imp. ab hostibus uindicauit 106, 13. circa R. non paucos barbaros interemit Car. 170, 18.
Rhaetias pacauit Probus II 197, 24.
Rhaeticus limes II 146, 18. 213, 10.
Rhenus II 56, 28. 194, 31. 213, 22.
rhetores in familiaritate habuit Hadr. 17, 14. salaria et honores detulit Pius 42, 13. audiuit Verus 69, 14. rh. salaria instituit Alex. 260, 7.
rhinocerotem Romae habuit Hel. 222, 5. r. unus Romae fuit Gord. tertio imp. II 51, 24.

Rhodanus 133, 16.
Rhodiorum oppida terrae motu
 Pio imp. conciderunt 40, 19.
Rhodopa II 158, 9.
Rhoemetalces uid. *Rimethalces*.
Rimethalces Pius in regnum Bos-
 foranum remisit 41, 6.
Riparenses II 163, 12.
ritus peregrinos impleuit Marcus
 55, 5. r. gentilis *Heliogabali*
 208, 13.
Roma 19, 17. 153, 19. 220, 6. 221, 7.
 269, 20. II 36, 9. 77, 25. 184, 20.
 218, 11. *Romae* 11, 3. 19, 26.
 36, 15. 39, 25. 40, 21. 48, 13. 50,
 31. 51, 4; 12. 52, 3; 22. 64, 5.
 68, 21. 73, 16. 99, 29. 100, 8.
 127, 18; 28. 129, 15. 141, 8. 142,
 10. 145, 5; 24. 149, 20. 153, 11.
 154, 5. 174, 4. 204, 3. 205, 12.
 206, 11. 211, 4. 222, 3. 230, 2.
 243, 4. 244, 11. 246, 6; 29. 250,
 13; 14. 251, 26. 258, 27. 273, 4;
 7. II 9, 4. 15, 25. 17, 17. 26,
 28. 29, 4. 38, 12. 51, 4; 20. 58,
 26. 59, 8; 10. 61, 1; 12. 62, 20.
 64, 14. 65, 23. 71, 10. 78, 5. 80, 6.
 86, 30. 115, 23. 143, 25; 32.
 149, 18. 152, 7. 155, 1. 163, 18.
 166, 9. 167, 33. 168, 28. 169,
 6. 170, 1. 207, 13. 211, 1. 217,
 13; 17. 224, 19. *Romam* 8, 1; 2.
 9, 2. 14, 7; 11. 40, 31. 51, 1;
 23. 55, 6. 56, 11. 62, 18. 65, 30.
 73, 27. 74, 3. 91, 13. 121, 29.
 122, 28. 125, 14; 16. 127, 2. 128,
 13. 129, 2; 4; 13; 22; 30. 130,
 12. 131, 2. 132, 9. 133, 10; 31.
 142, 31. 148, 11. 159, 18. 160,
 30. 165, 12. 168, 24. 174, 18; 22.
 181, 15. 186, 16. 204, 26. 221,
 29. 242, 29. 268, 4. II 6, 13. 8,
 26. 11, 24. 13, 23. 15, 23. 16,
 16. 17, 5. 19, 30. 20, 11; 18; 24;
 30. 21, 2. 34, 12. 50, 8. 60, 18.
 75, 22. 79, 26. 81, 23. 131, 3.
 143, 6. 151. 24. 159, 14. 198, 14.

Romana 7, 8. 22, 18. 29, 30. 82, 3,
 139, 13. 202, 2. II 12, 18. 31.
 21. 41, 30. 47, 1. 48, 24. 70, 33.
 76, 17. 81, 32. 100, 21. 110, 13.
 116, 1. 117, 4. 120, 12. 125, 2.
 127, 5. 145, 21. 151, 22. 171,
 20. 195, 10. 202, 22; 29. 207, 25.
 216, 2. *Romanae* 6, 27. 174,
 15. 226, 6. 237, 18. 258, 29.
 266, 31. II 105, 21. 117, 20,
 119, 15. 129, 2; 6. 171. 3. 199.
 7. 201, 14. *Romanam* 96, 2; 7.
 98, 7. 106, 27. 157, 18. 261, 1.
 264, 11. II 4, 23. 11, 17. 12. 22.
 37, 6; 26. 69, 23. 78, 8. 83, 6,
 152, 10. 155, 18. 159, 22. 169,
 2. 181, 14. 203, 6. *Romanarum*
 II 52, 17. 93, 3. 122, 15. *Ro-*
manas 174, 17. 207, 2. II 68, 8.
 126, 27. 196, 12. 213, 22. *Ro-*
mane 238, 4. *Romani* 4, 23.
 60, 30. 62, 23. 81, 12; 19. 91,
 17. 95, 19. 237, 25. 239, 21.
 242, 26. 246, 20. 266, 18. 274, 3.
 II 12, 25. 13, 2. 21, 13. 47, 30.
 49, 25; 27. 66, 2. 68, 9; 22.
 69, 10. 73, 9. 93, 27. 94, 20; 26.
 112, 12. 113, 5; 16. 115, 17.
 130, 23. 155, 9; 23. 157, 19.
 171, 16. 172, 12. 174, 15. 175,
 22. 217, 26. 226, 2. *Romanis*
 81, 17. 102, 30. 109, 11. 122, 32.
 156, 17. 205, 10. II 65, 20.
 68, 12; 13. 69, 5; 13. 92, 3.
 119, 3. 146, 1. 159, 15. 165, 18.
 181, 11. 196, 11. 198, 3. 199, 30.
 202, 1. 218, 2. 225, 30. *Romano*
 55, 7. 63, 23. 99, 7. 163, 14.
 164, 27; 31. 200, 7. 204, 6. 242,
 17. 269, 22. II 29, 22. 31, 1.
 33, 8; 19. 43, 22. 47, 11; 27.
 59, 21. 62, 15. 66, 23. 84, 16.
 94, 25. 104, 3; 25. 107, 26.
 127, 18. 128, 18. 130, 17. 152,
 12. 161, 3. 164, 24. 169, 10;
 12; 20; 24; 30; 32. 177, 14. 181,
 27. 183, 19. 184, 17; 18. 195,
 11. 198, 15; 16. 199, 2. 207,

15. 219, 19. 225, 10. Romano-
rum 203, 11. 220, 17. 222, 17.
247, 28. II 30, 18. 68, 15. 69,
13. 79, 23. 80, 22. 112, 13.
118, 5. Romanos 10, 8; 10.
11, 6. 12, 16. 52, 20. 158, 22.
196, 16. 237, 26. 267, 30. 276, 13.
II 59, 4; 22. 68, 5. 69, 19; 26.
218, 3. Romanum 49, 28. 86,
20. 100, 23. 130, 31. 147, 29.
195, 10. 202, 23. 229, 12. 260, 5.
264, 14. 266, 16; 31. II 12, 17.
45, 20. 69, 4. 74, 1. 88, 22. 92,
4. 94, 4; 23. 97, 14. 117, 8.
127, 2; 21. 151, 15. 155, 29.
171, 8. 175, 25. 181, 9. 196, 9.
207, 7. 218, 11. Romanus 95,
30. 99, 10. 149, 21. 221, 26.
232, 29. 243, 13. 266, 5. 272,
28. 273, 14. II 14. 8. 24, 26.
47, 22. 55, 17. 58, 16. 62, 5.
102, 22. 119, 8. 124, 32. 125,
4; 12. 128, 5. 156, 33. 160, 18.
162, 13. 164, 18. 169, 33. 172,
7. 180, 25. 196, 24; 31. 201, 9.
217, 23. 220, 15.
- Romanae kalendae* 98, 25.
- Romulei Quirites* II 207, 21.
- Romuleus mons* II 88, 21.
- Romulus* 126, 1. 140, 8. 216. 3. —
R. nonis Iuliis in terris non
apparuit 90, 14. a patribus
occisus II 16, 9. post excessum
R. interregnum II 173, 3; 11.
- rosae Mediolanenses* II 225, 3.
- rosatum pinearum adtritioe odo-
ratus reddidit Heliog.* 216, 3.
r. conditum 217, 21. piscinas
de rosato exhibuit Heliog.
219, 5.
- rostrata domus Cn. Pompei* II
29, 27.
- Roxalani* uid. *Roxolani*.
- Roxolanorum tumultus* Hadr. imp.
8, 18. cum rege R. pacem
composuit Hadr. 8, 21. R. con-
tra Marcum conspirauerant
62, 1. R. auctoribus Regalia-
- nus interemptus II 99, 6. R.
ab Aur. triumpho ducti II 160, 5.
- Rufinus. Apuleius* —. uid. *Apu-
leius*.
— *Clodius* —. uid. *Clodius*.
— *Memmius* —. uid. *Memmius*.
- Rufus Celsus* II 205, 9.
— cons. (a. 930/178) 98, 23.
— *Claudius* —. uid. *Claudius*.
— *Iulius* —. uid. *Iulius*.
— *Nonius* —. uid. *Nonius*.
— *Velius* —. uid. *Velius*.
- Rupilia Faustina auia paterna*
M. Antonini 44, 15.
- Rupilius Bonus consularis pater*
Rupiliae Faustinae 44, 15.
- Rusticus. Iunius* —. uid. *Iunius*.
- Rutilius Gord. pr. dictus* II, 31, 15.
- Saba* duce *Palmyreni* contra
Aegyptios bellum sumunt II
130, 13.
- Sabatia uada* 111, 24. 114, 23.
- Sabina uxor Hadriani imp.* 3. 10.
apud S. *Septicius Clarus* et
Suetonius Tranquillus alique
familiarius se egerunt quam
reuerentia domus aulicae pos-
tulabat 12, 18. eam dimisis-
set Hadr. ut morosam et aspe-
ram, si priuatus fuisset 12, 20.
non sine fabula ueneni dati
ab Hadr. defuncta est 23, 13.
- Sabiniano* duce inita est factio
contra *Gordianum tertium* II
44, 11.
- Sabinum* consularem uirum occidi
iussit Hel. 213, 29. uitium cen-
turiensis salutis fuit 214, 3.
- Sabinus praefectus urbi inter-
fectus* II 13, 28. 37, 21. cons.
(a. 992/240) II 44, 10.
— pater *Fabii Sabini* 275, 30.
— *Aelius* —. uid. *Aelius*.
— *Fabius* —. uid. *Fabius*.
— *Fulvius* —. uid. *Fulvius*.
— *Vectius* —. uid. *Vectius*.

- acella* II 20, 20. *sacellum* Iouis
Praestitis II 56, 18.
acerdotes (cf. *flamines*, *sodales*).
in sac. collegia iubente senatu
Pius Marcum recepit 48, 24.
in omnia collegia sacerdotalia
Com. sacerdos adsumptus 98,
17. uniuiuria Calpurnia sacerdos
inter sacratissimas feminas
adorata II 121, 17. *sacerdotes*
Antoniniani Marco dati 59, 11.
s. Hadriano instituit Pius 37,
22. s. Heliogabali uel Iouis
uel Solis 203, 19. 204, 3. s. Iu-
daeorum et Christianorum 261,
15. s. Marsicae gentis 218, 15.
s. templi Solis II 139, 18. s.
Syri 225, 20.
acerdotium Heliogabali dei 204,
2. 205, 15. *Herculis* rustici
97, 19.
sacra Romana diligentissime cu-
rauit Hadr., peregrina con-
tempnit 22, 18. s. *Eleusinia*
14, 1. 240, 15. s. *Floralia* 206,
32. s. quaedam in Gallia Seu.
celebranda suscepit 148, 28.
s. *Isidis* 96, 18; *Romam* de-
portauit Commodus 174, 18; 22.
Marci 116, 2. *Matris* deum
207, 14. *Mithriaca* 96, 28. *Se-*
rapidis 63, 11. *penetrabile* sa-
crum *Vestae* 207, 4.
sacra uia uid. uia.
sacrarium *Cereris* *Athenis* solus
ingressus est Hadr., ut se in-
nocentem probaret 65, 25. s.
Matris II 125, 20.
sacrilegus indicatus qui *Marci*
imaginem in sua domo non
habuit 59, 4.
saepa instaurauit Hadr. 19, 27.
s. *Agrippiana* 246, 1.
saepiones urbis II 152, 14.
sagis discumbere iussit mi-
lites *Saturninus* II 112, 29. s.
Atrabatica II 79, 1. *fiblatoria*
II 100, 9. *sagati* milites num-
quam fuerunt sub Marco 65,
29.
sagochlamydes II 133, 17.
sagulum imperiale II 116, 26. s.
militaria 267, 8.
Salambonem exhibuit *Heliog.* 207,
19.
salaria multis subtraxit Pius,
quos otiosos uidebat accipere
39, 9; detulit rhetoribus et phi-
losophis 42, 14. s. *decretis*
subleuauit Marcus *amitas* so-
roresque *Veri* 56, 21. s. *consi-*
liariis addidit *Pesc.* 149, 22.
decreuit *Alex.* rhetoribus
grammaticis medicis *haruspi-*
cibus mathematicis *mechani-*
cis architectis 260, 8; *adse-*
soribus 261, 18. tantum s. *Val-*
erianus *Claudio* decreuit quan-
tum habet *Aegypti* praefectura
II 133, 23. 132, 4. *salarium*
diurnum II 188, 22. *salarium*
duplex decreuit Marcus *Albino*
161, 22; *Valer. Probo* II 189,
20; s. *quingplex* *Tacitus*
Probo II 190, 30.
saliari carmini ut nomen *Veri*
filii insereretur, Marcus iussit
61, 14.
in *saliatu* Marcus praesul et ua-
tes et magister fuit 46, 29.
in *saliorum* collegium Hadr. Mar-
cum octauo aetatis anno ret-
tulit 46, 25. s. habet *Car.*
175, 34.
a *Sallentino* rege *Malemnio* *Marci*
familia originem ducit 45, 1.
C. Sallustius (*Crispus*) 17, 1. 140,
12. II 138, 21. 186, 27. 208, 5.—
S. Coelium praetulit Hadr.
17, 1. citatur 141, 1. II 58,
7. (*Cat.* 8, 4;) II 185, 3.
Sallustii horti II 170, 2; 3.
Salonae II 88, 17.
Salonina mater *Salonini* II 90, 8.
Saloniniani trientes II 136, 7.
Saloninus *Gallienus*. uita a Tre-

- bellio* Pollione scripta II 88—90. — II 72, 14. 110, 22.
— *Sal. Postumo* quasi custodiuitae et actuum imperialium institutori creditus II 92, 17. occisus II 92, 21.
- salpistas* centum uno crepitu concinentes exhibuit Carus II 226, 15.
- saltatiunculae* II 141, 7.
- M. Saluidienus* citatur II 211, 2.
- Saluii* coniuratio contra Commodum 118, 3.
- Saluius* Iulianus bis consul, praef. urbi et iuris consultus proauus Did. imp. 117, 4. annunculus Didii imp. 117, 7.
- Saluum* Iulianum in consilio habuit Hadr. 18, 20. filio Salui Iuliani, qui exercitibus praerat, Com. insidias tetendit 91, 6; 7. Paterni filia ei promissa, ut in eum transferretur imperium 92, 16. a Com. interfectus 92, 17. S. decreta iussit aboleri Seu. 137, 18.
- Salvio* Valente iuris perito usus est Pius 42, 28.
- Salustius* uid. Sallustius.
- Salutaris* Iuppiter II 78, 3.
- ad *salutationem* nisi honestos et bonae famae homines Alex. non admisit 240, 14. — in sal. superbissimus Maximinus iunior II 23, 19.
- salutatus* est Alex. quasi unus ex senatoribus patente uelo 230, 31; antea salutari principem non licuit 230, 25. Alex. nomine salutatus 240, 7.
- Samaritae* in Aegypto II 208, 24. nemo S. in Aeg. non mathematicus non haruspex non aliptes II 209, 8.
- Samaritanorum* religiones in templum Heliogabali transferendas esse dicebat Hel. 205, 13.
- sambucas* in conuiuio exhibuit Hadr. 26, 3.
- Samiramis* uid. Semiramis.
- Sammonicus* Serenus a Car. occisus 170, 5. libros, quos ad Antoninum scripsit, familiarissimos habuit Geta 181, 2. S., quem ipse et nouerat et dilexerat, legebat Alex. 248, 26. S. Sammonico praeceptorum nimis acceptus Gord. filius, usque adeo ut omnes libros S. S. patris sui, qui censebantur ad sexaginta et duo milia, Gord. minori moriens ille relinqueret II 40, 8; 10.
- Samnitica* uasa 111, 3.
- Samnium* II 113, 22.
- Samso* uxor Proculi maritum impulit, ut imperatorem se appellaret II 211, 26.
- Sanctus*. Ateius —. uid. Ateius.
- Sandarionem*, quem in praesidio Palmyrae Aurel. reliquerat, Palmyreni occiderunt II 158, 6.
- sandyx* Indica II 157, 12.
- sanguinis* dies II 125, 20.
- Saotero* post se in curru locato Com. triumphauit 91, 14. S. interfectus a praefectis praet. 92, 6; 7.
- Sapilianus*. Claudius —. uid. Claudius.
- Saporem* regem Persarum summovit Gord. tert. II 46, 23. ad S. epistolae incerti cuiusdam II 68, 4 sqq.; et Artabasis insertae II 69, 7 sqq. Bactrani Hiberi alii populi litteras S. Val. capto non receperunt II 69, 18. S. timore Ballistae atque Odenati in regnum suum se recepit II 69, 27. Cyriades S. ad solum Romanum traxit II 92, 3; 5. Ctesifonta usque S. persecutus est Odenatus II 105, 28. 117, 21.

- Sarabdena* oraria II 136, 6.
Saracenas alas ad Zenobiam missas interceptit Aur. II 156, 21.
 — cohortes II 188, 4.
Saraceni 149, 28. II 144, 31. — S. timore Zenobiae se non commouerunt II 117, 19. in bello contra Aur. pro Zen. sunt II 157, 9. cum S. superbior egit Aur. ea quae ratio temporis postulabat II 156, 29. ab Aur. triumpho ducti II 160, 4. Aur. ueluti deum uenerati sunt II 165, 21. cum S. societatem maximam tenuit Firmus II 206, 6.
Sarapis uid. Serapis.
Sardinia 126, 12.
Sardiniensis quaestura 126, 14.
Sardus equus II 208, 8.
Sarmatae 146, 30. 266, 25. II 80, 19. 181, 14. 194, 22. 200, 24. — S. compressit Hadrianus Traiano imp. 5, 26. S. bellum inferebant Hadriano imp. 7, 6. S. tumultus Hadriano imp. 8, 18. S. extinctis liberauit Pannonias Marcus 58, 2. aduersus Marcum conspirauerant 61, 31. triennio bellum postea cum S. etiam egit 66, 11. tria milia S. a centurionibus Auidii occisi 81, 5. S. bellum inferre uoluit Max. 12. 20. Sarmatarum uictor Gord. tertius dictus II 52, 17. S. in Illyrico contudit Maximus II 56, 27. S. instantibus Ingenuus est factus imp. II 98, 2. contra S. rem fortiter gessit Regalianus II 99, 5. S. erumpentes in Illyrico adtriuuit Aur. II 141, 2; 20. contra S. felicissime dimicauit Aur. II 149, 10. ab Aur. triumpho ducti II 160, 5. S. Probus in Illyrico contudit II 197, 26. S. morte Probi feroces uicit Carus II 220, 25; 28.
Sarmatia II 212, 9. — S. prouinciam facere uoluit Marcus 63, 27. in S. res bene gestae Com. imp. 93, 29.
Sarmatica legatio II 122, 4.
Sarmatici arcus II 100, 8.
Sarmaticum bellum II 188, 30. — S. b. relicto Marcus contra Cassium profectus est 64, 4. Aur. S. b. manus una die quadraginta et octo interfecit II 141, 4. S. bellum magna ex parte a Caro profligatum II 219, 18.
Sarmaticus Aurelianus dictus II 158, 1.
 — Car. dictus 181, 29.
 — ludus II 226, 20.
 — Probus dictus II 194, 17.
Sarmatosirin, quem Traianus Parthis regem fecerat, Hadrianus proximis gentibus dedit regem 7, 12.
sartis tectis templi Solis Aur. emolumenta decreuit II 161, 6. s. t. Capitoli deputauit Tac. possessiones, quas in Mauritania habuit II 178, 15.
Saturnalia 253, 16. — S. uernas in triclinium admisit Verus 73, 20.
saturnalicia frequenter Hadr. amicis misit et ipse accepit 17, 22.
Saturninus unus ex triginta tyrannis. uita a Trebellio scripta II p. 112—113. S. multi Romae fauebant II 80, 24. cons. (a. 1016/264) II 81, 13.
Saturninus tyrannus qui Probo imp. orientis imperium arripuit. uita a Vopisco scripta II 204. 208—211. II 199, 20. 203, 23. — S. superauit Probus II 199, 13.
 — Aulnius —. uid. Aulnius.
Saturni aerarii praefecti 37, 28.
Sauus II 201, 21.

- saxa rubra* 131, 3.
saxis Lacedaemoniis et Porphyreticis plateas strauit in Palatio Hel. 219, 17.
scaenicum Roma numquam auocauit Hadr. 19, 17. scaenicas donationes temperauit Marcus, iubens, ut quinos aureos scaenici acciperent 53, 14. scaenicos ludos dedit Alex. 269, 21. scaenicas uoluptates in conuiuio numquam habuit Alex. 257, 20.
Scaeuola iuris perito usus est Marcus 53, 30. sub Sc. professus est Papinianus cum Seuero 172, 29.
scauptas gemmas in calciamentis habuit Hel. 218, 21.
scalptura 218, 22.
Scantilla, Mallia —. uid. Mallia.
Scauri Hadriani grammatici filius Scaurinus 69, 12.
Scaurinum (230, 3) grammaticum audiuit Verus 69, 11.
Scaurinus grammaticus Scaurini filius magister Al. 230, 3.
schema 206, 19. 216, 1. 220, 27.
scholae declamatorum 46, 17.
scholasticus II 24, 12. 99, 13.
scillae 216, 9.
Scipio 140, 10. II 124, 17. 186, 19. Scipionis Aemiliani exemplo Hadr. cibus castrensibus in propatulo utebatur 11, 16. Sc. sententiam frequentabat Pius, qua ille dicebat malle se unum ciuem seruare quam mille occidere 41, 11. Scipionem se appellauit Hel. quod cum ea ueste (dalmatica) esset, cum qua Cornelius a parentibus ad corrigendos mores esset productus 220, 21; 22. de Sc. iudicium Ennii II 128, 4.
Scipio Gord. primus a militibus dictus II 31, 19.
Scipionis Asiatici faciem retulit Gordianus tertius II 42, 26.
Scipiones 3, 6. II 31, 18. 39, 21. 123, 15. 143, 20. 186, 19. — de Sc. iudicium Seueri 153, 4. de Sc. familia originem traxit Gord. II 34, 5. Sc. exemplo filius Gord. legatus patris paripotestate succinctus est 34, 10.
Sciron Maximinus dictus II 8, 23.
Scorpius, Aelius —. uid. Aelius.
scriba pontificius 188, 17. scribarum porticus Porphyreticae regesta II 186, 11.
scriniorum a principibus negotia et causas prius tractari praecepit Al. 239, 2. scrinii magister 245, 28. qui scrinium curabant 249, 18. scrinia praefecturae urbanae II 143, 5.
scupos in pugnando insignis fuit Regalianus II 100, 5.
scurra Persicus II 119, 13.
scuta chrysografata II 133, 22.
Scythia Anacharsis II 139, 9.
Scytharum rex Argunt finitimorum regna uastabat II 50, 5. Sc. Bithyniam inuaserunt II 77, 9. Sc., hoc est pars Gothorum, Asiam uastabant II 78, 19; 28. Sc. ducum uirtute uastati ad propria recesserunt II 79, 23. in Cappadociam peruaserunt II 82, 3. Heracleam peruenerunt II 83, 26. Sc. Histrum ingressi multa grauia in solo Romano fecerunt II 84, 15. fugere sunt conati per montem Gessacem a Gallieno pulsii II 84, 27. omnes Scythae ad rebellionem excitati II 85, 1; 3. Scytharum diuersi populi in Rom. solum intruperunt II 126, 27. S. Cretam et Cyprum uastare conati sunt II 131, 12.
Scythica legio 127, 4.

- Scythicae* pruinæ 16, 22.
Scythici belli principium Maximo Balbinoque imp. II 64, 19.
Scythici cultores II 129, 6.
Scythicus limes II 146, 14.
Secundinus. Mummius —. uid. Mummius.
Secundus. Vitruuius —. uid. Vitruuius.
secutores 100, 29.
Seium Fuscianum condiscipulum amauit Marcus 46, 19.
Seleucenos incusat Quadratus, quod fidem primi ruperant 74, 11.
Seleucia II 205, 27. — S. contra fidem ab Auidio expugnata 74, 8.
sella imperatoria 126, 1.
Semiramis II 115, 19.
semisses aureorum primum formati sunt Alex. imp. 255, 21.
senaculum id est mulierum senatum fecit Heliog. 205, 26; matronis reddi uoluit Aur. II 170, 11.
senatorem se numquam nisi ex senatus sententia puniaturum esse in senatu Hadr. iurauit 9, 8. s. patrimonium pro liberorum modo senatoriæ professionis expleuit Hadr. 9, 18. equitibus Rom. de sen. iudicare non permisit Hadr. 10, 8. Hadr. imp. senatores in consilium uocati 10, 10. Marcus doluit, quod Pert. senator esset et praef. praet. fieri a se non posset 106, 20. ne quis senator suis temporibus capitali supplicio adficeretur, Marcus a senatu petiit 84, 16. sen. consultum fieri coegit Seu., ne liceret imperatori inconsulto senatu senatorem occidere 130, 9. sen. non fecit Alex. sine omnium senatorum qui aderant consilio 241, 2; 8. ne quis non senator de sen. Rom. iudicaret, praef. praet. Alex. senatores esse uoluit 242, 16. sen. si fenerarentur, usuras accipere primo uetuit Alex., postea iussit, ut semisses acciperent 245, 21. ut equites Rom. a senat. clauī qualitate discernerentur, Alex. constituit 246, 21. s. carrucas et redas Romae concessit Alex. 258, 27. — senatores peregrinos quartam partem in Italia possidere iussit Marcus 53, 24.
senatui legitimo cum in urbe uel iuxta urbem esset, semper interfuit Hadr. 10, 3. Hadr. senatus fastigium in magnum extulit difficile faciens senatores 10, 4. sen. multum detulit Pius 38, 10. s. multis cognitionibus Marcus iudicem dedit atque alia multa ei detulit 52, 7. s. Marcus multis appellationibus a consule factis iudicem dedit 52, 26. senatum purgauit Alex. 238, 17. a sen. Alex. accepit praef. praet. et praef. urbi 240, 27. ex s. uoluntate prouincias proconsulares ordinauit Alex. 244, 10. s. sportulam sedens erogauit Gall. II 87, 1. s. multa iura detulit Probus II 195, 18.
senatus consulti nouum genus II 55, 21. s. c. tacitum quale sit aut quare sic appellatum II 36, 11. s. c. in libro elephantino scriptum II 176, 21. senatus consulta inserta II 14, 22 sqq. 21, 11 sqq. 35, 14 sqq. 62, 3 sqq. 70, 5 sqq. 110, 15 sqq. 125, 19 sqq. 149, 27 sqq. 165, 15 sqq. 194, 16 sqq.
senatus epistolae insertae II 183, 17 sqq.; 27 sqq.
sepeliri intra urbes mortuos uetuit Pius 43, 1. sepeliendi leges asperrimas sanxerunt Marcus et Verus 55, 10.

- ut *seplasiarium* se pinxit Alex. 223, 9.
- Septembrem* mensem Antoninum appellandum decrevit senatus, respuit Pius 41, 14. S. m. Hercules uocatus 98, 2; Tacitus II 180, 11.
- Septicium* Clarum Simili praef. praet. successorem dedit Hadr. 10, 30. ei successorem dedit Hadr. 12, 17; postea ut hostis loco habuit 15, 22.
- Septimius*, qui uitam Alexandri Seueri non mediocriter executus est, citatur 239, 27. 263, 10.
- Septimius* Arabianus famosus crimine furtorum ab Alex. reprehensus 240, 2; 5.
- Seuerus imp. uid. Seuerus.
- Seuerus adfinis Seueri imp. uid. Seuerus.
- Septizonium* opus Seueri 139, 7. 143, 3. 182, 8.
- sepulchrorum* leges asperrimas sanxerunt Marcus et Verus 55, 10. s. magistrorum Marcus aditu floribus hostiis honorabat 46, 13. s. in Vaticano diruit Heliog. 218, 13. Alexander Romae amplissimum s. meruit 273, 4. s. Antoninorum 143, 1. 174, 26. s. Marci Ant. inlatus Seuerus 139, 1. s. ingens Aureliano delatum II 162, 8. s. Gordiani tertii apud Circeium castrum II 52, 12. s. iuxta Tiberim fecit Hadrianus 20, 1. s. Hadriani inter opera Pii adfertur 39, 27. Hadr. sep. inlata corpora Pii 50, 8; Veri 77, 3. pro s. Pius Hadriano templum Puteolis constituit 26, 21. s. Seueri inlatus Geta 182, 7. s. equis et canibus constituit Hadr. 21, 2. Volucris equo s. fecit Verus 72, 27.
- in *Sequanis* turbatas res Marcus repressit 62, 22.
- Serapammoni* legio quarta a Gord. tertio credita II 45, 24.
- Serapio* rhetor magister Al. 230, 2.
- Serapis* 137, 10. — S. sacra a uulgaritate Pelusiae summouit Marcus 63, 11. in Aegypto qui S. colunt Christiani sunt et deuoti sunt Serapi qui se Christi episcopos dicunt II 209, 6; 7. patriarcha, cum Aegyptum uenerit, cogitur S. adorare II 20, 11.
- Serapio* decenter ornauit Alex. 246, 4.
- Serenianus*. Aelius —. uid. Aelius.
- Serenus*. Lollius —. uid. Lollius.
- Sammonicus —. uid. Sammonicus.
- Seres* Aur. ueluti deum uenerati sunt II 165, 22.
- Sergium* se futurum Auidius a quibusdam Catilina appellatus dixit, si dialogistam occidisset 80, 14.
- Sergius* Lustralis a Seu. occisus 134, 9.
- serici* libra Aur. imp. libra auri fuit II 168, 12.
- Sertorianum* bellum II 186, 16.
- Seruiano* nupta Paulina, soror Hadriani imp. 3, 10. Seruianus Traiani odium in Hadrianum mouit et diu detinuit Hadrianum ad Traianum festinantem 4, 12. Seruiani beneficiarium anteuenerit Hadrianus 4, 15. S. iterum cons. (a. 859/107) 5, 24. (cf. adn. crit.) S. tertium consulum concessit Hadr. 10, 13. mori coegit Hadr. 15, 28. 22, 29. 23, 8. 25, 13. Hadr. factus de successore sollicitus de S. cogitauit 22, 29. ad S. consulem epistula Hadr. inserta II 209, 3; 4.

- seruile* bellum in Sicilia II 77, 13.
- Serulium* Silanum interemit Com. 95, 8.
- seruitia* castris profutura a Capadocibus suscepit Hadrianus 14, 16.
- seruos* a dominis occidi uetuit Hadr. 19, 2. non de omnibus s., si dominus in domo interemptus esset, quaestionem haberi Hadr. praecepit 19, 9. s. ad militiam parauit Marcus et uoluntarios appellauit 61, 16. seruos qui dominis fugissent repertos ad gladium ludi deputauit Opil. 192, 21. s. suos semper cum seruili ueste habuit Alex. 243, 27. seruis proprium uestium genus dare in animo habuit Alex. 246, 16. multos seruos ex familia propria, qui peccauerant, legibus audiendos iudiciis publicis dedit Aur. II 170, 9. ut s. in dominorum capita non interrogarentur, Tac. cauit II 177, 22. serui publici II 36, 23. seruos urbanos omnes manu misit Tac., intra centum tamen, ne Caniniam transire uideretur II 178, 17.
- Seuerianae* thermae a Septimio Seu. extractae 139, 7.
- [*Seuerus* 227, 8.]
- Seuerus* cons. (a. 898/146) 125, 8.
- Alexander —. uid. Alexander.
- Annius —. uid. Annius.
- Archontius —. uid. Archontius.
- Atilius —. uid. Atilius.
- Catilius —. uid. Catilius.
- Cincius —. uid. Cincius.
- Cingius —. uid. Cingius.
- Clarissimus miles Didium coniurationis cum Saluio contra Com. reum fecit 118, 2.
- Claudius —. uid. Claudius.
- Seuerus* frater Commodi Caesar appellatus 90, 8.
- Seueri* cognomentum aui et pro-
au i sibi Did. adsciuerat 122, 16.
- Seuerus*. Iunius —. uid. Iunius.
- Seuerum* Opilius Macrinus se nuncupauit 184, 6. 186, 31; 32. 190, 27.
- Seuerus* Pertinax Afer (189, 21) uid. Pertinax.
- Petronius Didius —. uid. Petronius.
- Postumius —. uid. Postumius.
- Septimius patruus Seu. imp. 125, 6. latum clauum a Marco Seu. imp. accepit fauente Sept. Seu. adfui suo 125, 15.
- Septimius imp. uita ab Aelio Spartiano scripta p. 125—143. — 163, 13. 168, 20. 215, 2. 237, 11. II 95, 24. 204, 9. — S. Commodum inter deos rettulit 102, 10. instituit ut natalis eius celebraretur 102, 14. Seu. imp. Pertinaci funus imaginarium et censorium ductum est 115, 30. Pert. ab S. funebri laudatione ornatus 115, 33. S. Pertinacis nomen a senatu accepit 115, 34. Seu. sustulit circenses imperii natalis in honorem Pert. additos 116, 3. a Did. desciiuit in Illyrico 120, 31. 121, 1. Did. a senatu petiit, ut S. hostis renuntiaretur 121, 3. 122, 7; atque eius milites 121, 4; 5. legati a senatu ad milites missi qui suaderent, ut S. repudiaretur 121, 7. successor ei missus est Valerius Catulinus 121, 11. 145, 16. Aquilius centurio missus, qui S. occideret 121, 14. S. ad urbem infesto agmine ueniebat 121, 19. Laetum fautorem Seu. sperans Did. occidit 121, 22.

S. classem Rauennatem occupat 121, 21. legati senatus ad S. transierunt 121, 27. Tullius Crispinus praef. praet. contra S. missus 121, 28. Did. senatum rogauit, ut sacerdotes exercitui S. obuiam irent 121, 31. Seu. ad Veturium Macrinum litteras miserat, ut esset praef. 122, 22. Seueri caedem Tullio Crispino mandatam esse, et populus locutus est et Seu. suspicatus 122, 24; 25. Seu. hostem se Did. esse maluit quam participem consensu militum 122, 26. Seu. occulto Romam misit edicta, quae proposita sunt 122, 27. aduentum Seu. puer incantato uertice uidisse dicitur 123, 2. cum occurrisset praecursoribus Seueri Tullius Crispinus a Seu. interfectus 123, 4. milites ex Vmbria ad Seu. transierunt 123, 13. S. interfectores Pert. iussit seruari 123, 14. S. imperator appellatus 123, 19. eius fidem implorauit Did. 123, 22. Didii corpus uxori et filiae ad sepulturam dedit 123, 25. Seu. iussu Didius occisus 144, 22. Pesc. magis in Iuliani odium quam in S. aemulationem imperator appellatus 145, 4. senatores Seuerum oderant 145, 6. Iul. cum S. ex interdicto de imperio egit 145, 20. S. debere imperium Iulianus dixit, quod maxime esset odio habendus ab omnibus 145, 30. Pescennius S. amicissimus fuerat 146, 2; et iucundissimus 145, 6; ita ut de eo ad Com. referret, adserens necessarium rei p. uirum 146, 6. epistula Seueri ad Ragonium Celsum inserta 146, 16—25. S. dixit ignotum se Pesc. nisi perse-

ueraret 147, 7. a Com. consul declaratus Pesc. Seuero praepositus 147, 10. Seueri grauissimi hostes extiterant Pesc. et Alb., quos antea heredes imperii facere uoluerat 147, 16. 156, 7. 159, 5. 161, 12; inde apparet iudicium eius de Pesc. 147, 17. S. octogensimo nono anno perit 147, 22. S. Heraclitum ad optinendam Bithyniam, Fuluium ad occupandos adultos Nigri filios misit 147, 23. nihil in senatu de Pesc. dixit, cum audisset de eius imperio 147, 25. S. ad orientem uenientem 148, 3; ad participatum imperii uocauit Pescennius 148, 4. a ducibus S. uictus est Pesc. 148, 6; et sauciatus ad S. adductus 147, 10. S. innumeros senatores occidit 148, 17. Pesc. usui rei p. sub Seu. esse potuisset, si cum eo esse uoluisset 149, 3. Seueri institutum de prouinciarum administrationibus 149, 15. bonus Afer Seu. a uate Apollinis Delphici dictus 150, 2; 7. S. uiginti annos expleturum, oraculo quodam intellectum 150, 23. Alb. et Pesc. pariter contra S. rebellarunt 151, 1. uates aut Seuerus ipse de mathesi, qua callebat (151, 9), dixerant Pesc. neque uiuum neque mortuum in potestatem Seu. uenturum 151, 8. Pesc. omnia correxisset, si rerum potitus esset, quae S. uel non potuit emendare uel noluit 153, 8. uersus quosdam, quibus Pesc. laudabatur, Seu. eradi noluit 153, 23. in Illyrico ab exercitu imperator appellatus 154, 6. Seueri Caesar Alb. fuit 154, 8. Seu. sorte quadam laudatus 154, 14; 16. Seu. apud milites

male de Com. loquebatur 155, 8. a Seu. imperium Albini firmatum 155, 26. 156, 3. S. consulem designauit Albinum 156, 11. 159, 4. Seu. Afer 157, 21; 23. Seu. epistula ad Albinum inserta 159, 16 sq. stipatores Seu. iussu Alb. occidere conati sed deprehensi et professi sunt 160, 9; quare Alb. contra Seu. uenit 160, 11; primo Alb. contra duces S. potior fuit 160, 13; tum S. ipse contra eum perfectus uicit 160, 13. Alb. seminiu. ad S. deductus 160, 23. a militibus Alb. occisus, qui eius nece a S. gratiam requirabant 160, 26. ante Seu. praetorium Albini corpus per dies plurimos iacuit 161, 2. Caesarem suum appellare uoluit Albinum Seu. 161, 11. in odium Seu. amatus est Alb. 162, 28. uicto Alb. plurimos eius partium senatores S. occidit 163, 2. epistula S. ad senatum inserta 163, 9 sqq. S. reliquit filios Getam et Bassianum 167, 3. iratus Antiochensibus et Byzantiis quod Nigrum iuuerant 167, 19. Papinianus amicissimus Seu. 172, 6; Seu. filios ei commendauit 172, 28. cum S. professus est Papinianus sub Scaeuola 172, 29; et S. in aduocatione fisci successit 172, 19. S. dicitur animo uolutasse, ut Car. occideret 175, 23; 25. S. Getam Antoninum uocauit 177, 6. in somnis uidit, Antoninum sibi successurum 177, 9. 199, 28; itaque Getam Antoninum appellauit 201, 4. S. in animo habuit, ut omnes Augusti quemadmodum Augusti, ita etiam Antonini dicerentur 178, 7. Pius S. ad

fisci aduocationem delegerat 178, 14. S. dictum de Geta filio 178, 20. consul (a. 941/189) 178, 31. S. Iuliam uxorem duxit, quod eam in genitura habere compererat, ut uxor regis esset 179, 1. 231, 21. quod Iulia ioco dixerat, S. quasi omen accepit Getae occidendi 179, 8. Seu. Antoninum plebeium hominem occidit responso quodam haruspiciis inductus 179, 14. cum S. natalem Getae commendaret, omen factum Getae mortis 179, 20. S. partium diuersarum uiros occidere uolebat 179, 26. S. sepulchrum sibi uiuus ornauerat 182, 7. S. se Antoninum uocauit 185, 6. 199, 16. a Seu. Opil. relegatus in Africam 185, 23. S. duas statuas triumphales decernit Opil. 188, 8. Seu. Pertinacis Afri uxor Iulia 189, 21. S. prae ceteris laudabat Opilius 191, 20. iuxta prouisionem Seu. et Traiani septem annorum canon frumentarius Romae erat 221, 28. S. a militibus imperator factus, cum iam Iulianum dixisset senatus 229, 5. S. populo oleum dedit 242, 30. clamides hirtae S. 250, 26. S. innotuit Maximinus II 3, 15. 4, 9; 10; 16; 21; 27. 5, 1; 4; 9; 30. 6, 18. optimus imp. II 166, 18. S. dixit caput imperare non pedes II 174, 20. Seu. diligentia II 216, 26. *Seuerus* citatur 147, 12; 17. 159, 8. 160, 5. 162, 13; 16. in historia uitae priuatae (cf. 138, 10) 126, 28. *Seueri* uita a Mario Maximo scripta citatur 178, 4. 231, 20. S. uita Spartiani citatur 167, 7. *seuirum* turmis equitum Rom. iam consulem designatum creauit Pius 48, 20.

seuiraes ludi a Marco editi 48, 22.

cum *Sextio* Laterano consul factus est Verus 70, 3. (a. 906/154.)

Sextum Chaeronensem audiuit Marcus 46, 2.

— philosophum audiuit Verus 69, 16.

Sibyllae libris inspectis pax quaesita II 78, 3. *Sibyllae* decreta II 150, 11.

Sibyllini libri. S. libris inspectis mundanum malum sedatum II 46, 14. S. l. inspecti Aur. imp. propter terrorem Marcomannicum II 149, 20. 150, 29; 31. S. l. promissus Probus II 182, 19.

ex *Sibyllinis* uersibus Hadriano sors de imperio euenit 4, 26.

Siccenses Gallieno contra Celsum fidem seruant II 116, 16.

Siccensis Eutychius Proculus 45, 17.

Sicilia 14, 15. 127, 17; 19. II 166, 11. — in S. seruile bellum existit II 77, 13.

Sicilia locus Palatii 113, 13.

— uicus in Gallia 270, 29.

Siculi equi II 30, 21.

Sidon II 227, 13.

sigillaria 168, 2,

sigillaria frequenter Hadr. amicis misit et ipse ab his accepit 17, 22. s. annum Aur. uxori et filiae quasi priuatus instituit II 170, 22.

sigma uel *simma* 17, 25. 222, 24. *simma* in terra sternere primus inuenit Hel. 219, 31. de croco strauit Hel. 222, 9.

signatae litterae 86, 4. 155, 13.

signum Pius moriens aequanimitatis dedit 43, 12. 49, 19. s. 'militemus' Pert. militibus dedit 108, 32. 109, 7. 142, 22; Seu. 'laboremus' 142, 22. signa Antoniana fieri iussit Opil. 197, 16.

s. *Amazonium* Commodi 155, 14.

signa cum tabulis magnorum artificum uendit Marcus 61, 26.

signa (cf. omina) mortis Hadriani 26, 9; Pertinacis 115, 5; Seu. 141, 10. imperii Pesc. 157, 11.

Sigypedes in Rom. solum intruperunt II 127, 1.

Silanus. *Dulius* —. uid. *Dulius*.

— *Iunius* —. uid. *Iunius*.

— *Lamia* gener *Pii* 34, 14.

— *Seruilius* —. uid. *Seruilius*.

— *Vlpus* —. uid. *Vlpus*.

siligineos panes donauit Aur. populo II 160, 31.

silua Gord. primi memorabilis II 29, 27. circus ad siluae consitus speciem II 200, 7.

Silvani templum II 182, 27.

Siluinum rhetorem magistrum Alexandri Hel. remouit 214, 5; et occidit 214, 6.

Simili praef. praet. successorem *Septicium Clarum* dedit Hadr. 10, 30; quamquam ei debebat imperium 11, 1.

simma uid. *sigma*.

singiltiones Dalmatenses II 136, 3.

Sino II 137, 16.

Sirmienses II 201, 21.

Sirmiensis ciuitas II 187, 11.

Sirmium II 12, 20. 138, 29. 199, 28. 201, 18.

in *smaragdis* uenena parauerat Hel. 225, 25.

sodales in honorem Hadr. constituit Pius 26, 27. Antoninianos meruit Pius mortuus 43, 28. sodales Aurelianos ex amicissimis creauere *Pio* Marcus et Verus 50, 12. s. Antoninianos Verus dedicauit Marcus 56, 23. s. Marco dati 59, 11. sodales Marciani propter Heluim Pert. Heluiiani dicti 116, 2. 130, 16. sod. Antoninianos habet Car. 175, 34. s. Alexandriani dati Alex. 273, 5.

Sol 203, 19. II 87, 27. 139, 28. —

- S. simulacrum* Hadr. consecrauit post Neronis uultum 20, 7. templum fecit Hel. 176, 4. 214, 30.
- Solis* templum Romae ab Aureliano consecratum II 137, 10. 144, 11. 155, 1. 156, 31. 161, 5. 163, 17; 27. 169, 27. 177, 16. 206, 11.
- templum in uico in quo habitabant parentes Aur. II 139, 18. 140, 14.
- solia* condito Hel. temperauit 217, 21.
- solium* Oceani primus imperator Alex. appellauit, cum Traianus diebus solia deputasset 245, 7.
- somniis* multa praedixisse Marcus dicebatur 59, 9.
- sortis* eum quem Lampridius uidit morem, primus instituit Hel. 218, 5.
- sortes* Appenninae II 206, 12. *s.* Commagenis data inserta II 129, 25 sqq. *s.* in templo Apollinis Cumani data inserta (Verg. Aen. VI 857—858:) 157, 18. *s.* quae in templo Praenestino exstitit Alexandro, inserta (Verg. Aen. VI 882:) 231, 10. *s.* Vergilianae insertae (Aen. VI 808—812:) 4, 21—25. (Aen. 848 sqq. :) 237, 31 sqq. aliae *sortes* insertae 237, 22; 24.
- Sosi* Papi amicitia Hadrianus utebatur 6, 6.
- Sossianus*. Fabius—. uid. Fabius.
- Soteridas* medicus Marci 86, 2.
- Spania* 44, 13. uid. Hispania.
- Spartaci* exemplo imperabat Maximinus II 9, 28.
- Spartiani*. Aelii — uita Hadriani p. 3—26. uita Heli p. 27—33, quam misit Diocletiano imp. 27, 2. uitae Didii Iuliani p. 117—124. Seueri 125—143.
- Pescennii Nigri* 144—153. *Caracalli* 167—176. *Getae* 177—182.
- ad speculum* quae dicunt fieri *Didius* fecit 122, 33.
- Spei* ueteris horti 211, 29.
- Speratus* 103, 1.
- sphaeristerium* 249, 2.
- spinthrias* ueterum malorum uicit *Heliog.* 225, 17.
- spoliarium* 102, 20; 23. 103, 15; 21.
- sportulam* senatus sedens erogauit *Gallienus* II 87, 1.
- Stagiritis* *Aristoteles* II 139, 9.
- stagnum* *Mammaeae* in *Baiano* 246, 8.
- Statianus*. *Manlius* —. uid. *Manlius*.
- Statilius* *Corfulenus* in senatu honores *Albino* et eius fratri decernendos dixit 163, 30.
- Statii* *Achilleis* II 29, 15.
- Statius* *Priscus* res in *Armenia* prospere gessit 51, 13. confecit *Parthicum* bellum 73, 12.
- *Valens* scriptor uitae *Traiani* 263, 9.
- statores* *Veri* 85, 9. (uid. *adn.*)
- statua* (cf. *imago*). statuam a senatu delatam *Faustinae* uxori suscepit *Pius* 38, 16; 18. *Frontoni* *Marcus* statuam in senatu petit 45, 20. *statuas* *Com.* post mortem abolendas esse censuit *Cingius Seuerus* pontifex maximus 104, 15. *statuae* *Com.* deiectae 109, 6. *st.* *Maximini* depositae II 19, 28. 33, 25. 37, 14. *st.* auratae equestres *Maximo* decretae II 61, 13. *st.* colossas *Hadr.* *Helio* per totum orbem poni iussit 32, 30. *Alex.* *st.* c. multas locauit 245, 12; diuis imperatoribus in *Transitorio* 247, 22. *st.* cum elephantis decernuntur *Maximo* *Albino* *Gordiano* II 21, 29. *st.* equestres 188, 7. 247, 23. II 21,

29. 218, 26. st. palmata Claudio in rostris posita II 125, 7. st. pedestres habitu militari 188, 7. st. ped. nudae 247, 22. st. sedentes ciuili habitu 188, 7. st. triumphales 188, 8. st. inter triumphales decreta Pisoni II 110, 25.
- de *statu* defunctorum Marcus intra quinquennium quaeri iussit 52, 7.
- stellaturae* 146, 12. tribunos, qui per st. militibus aliquid tulissent, capitali poena adfecit Al. 238, 29.
- stemmagen*eris 28, 26; gen. Ceioniorum 163, 18. gen. Alex. 260, 5.
- Stilio* philosophus magister Al. 230, 2.
- L. Stilo* a Seu. occisus 134, 14.
- stipatores* 159, 25. II 5, 5. 100, 4.
- de *stipendiis* in minutis querebatur Hadriano imp. rex Roxalano-
rum 8, 22. ad stipendium ducum sestertiorum Pert. in Daciam translatus est 106, 5. stipendii usque ad tres aureos dandi facultatem Com. Albino dedit 155, 11. 158, 24. st. loci sui quadruplum Marcus decreuit Alb. 161, 24.
- stoicae* disciplinae peritissimus Iunius Rusticus 45, 7. st. philosophiae deditus Marcus 57, 18.
- stoicus* philosophus Apollonius Chalcedonius 45, 28. alii philosophi stoici Marci magistri 46, 4.
- stragula* Maura II 145, 29.
- strangythebitini* milites II 76, 16.
- strator* 186, 9.
- strenae* II 133, 14.
- stromata* 71, 18.
- structores* 71, 26. 221, 17. II 133, 28.
- struthiones* uel *strutiones* Mauri miniati II 30, 4.
- struthocamelos* in cenis exhibuit Heliog. 222, 6.
- stuppae* nectigal ex Aegypto Romae constituit Aurel. II 168, 1. cum *subarmalibus* inermes praetorianos Seu. sibi iussit occurrere 129, 28.
- sublicius* pons inter opera Pii adfertur 39, 28.
- ad *subscriptions* benignissimus Did. 124, 2. s. epistularum 249, 14. in subscribendo Com tardus 99, 22.
- subsellia* laureata constituta II 150, 19.
- suburbanum* Bithyniae 194, 8. sub-urbana imperatoria 244, 7.
- Successus*. Heluius —. uid. Heluius.
- de *successionibus* filiorum pro parte materna legem dedit Marcus 53, 23.
- Succubitanum* municipium 44, 12.
- Suebi* aduersus Marcum conspirauerunt 61, 31. contra Suebos felicissime dimicauit Aurel. II 149, 10. ab Aur. triumpho ducti II 160, 6.
- Suetonius* Optatianus citatur II 179, 10.
- Tranquillus II 56, 3. — Suet. epistularum magistro successorem dedit Hadr. 12, 17. eum qui Tr. librum uitam Caligulae continentem legerat feris obici iussit Com. 97, 2. S. imitari uult Vopiscus II 187, 1. Antonium Vindicemque cursim perstrinxit II 204, 6. S. familiare fuit amare breuitatem II 204, 10.
- Sueui* uid. Suebi.
- suffragatoribus* non cito credidit Marcus sed semper diu quae-siuit quod erat uerum 67, 28.
- Sulla* uid. Sylla.
- Sulpicianus* praef. urbi (119, 14) interfecto Pert. imperator in

- castris appellari uoluit 118, 15; sibi que contionatus imperium uindicauit 118, 23. Did. a praetorianis rogatus, ne quid S. noceret, quod imperator esse uoluisset 118, 30. Maurentius Sulpiciano se coniunxerat 119, 4.
- Sulpicianus*. Claudius —. uid. Claudius.
- Flavius —. uid. Flavius.
- Sulpicii* consularis filia Memmia uxor Al. 241, 16.
- Sulpicius* Apollinaris grammaticus magister Pertinacis 105, 12.
- Crassus pro consule a Com. occisus 95, 14.
- uicus 215, 1.
- Sulpius* Canus a Seu. occisus 134, 18.
- sumptus* Commodi rescidit Pert. 111, 12. sumptus itinerarius 96, 11. sumptibus publicis cauit Marcus 53, 6.
- super aggerem* 223, 19.
- supplicatio* pro Antonini nomine dies septem celebrata est 197, 18. supplicationes Maximino occiso per totam urbem decretae II 21, 31. s. decretae Tacito imp. facto II 179, 17.
- Sura* suffragante Hadrianus ad amicitiam Traiani plenior redit 5, 2. a S. conperit Hadrianus adoptandum se a Traiano esse 5, 29. defuncto S. Traiani familiaritas Hadriano crebuit 6, 1.
- Palfurius —. uid. Palfurius.
- Petronius —. uid. Petronius.
- Suranus* bis cons. (a. 859/107) 5, 24 (cf. adnot. crit.).
- Suria* uid. Syria.
- Sybaritae* perierunt eo anno, quo Sybariticum missum repperunt 223, 25.
- Sybariticus* missus 223, 24.
- Sylla*. quasi quidam nouus S. Commodus finxisse quandam contra se coniurationem dicitur, ut multos occideret 95, 23. S. Punicus Seu. dictus 148, 28. Sullam in conuentu plerumque laudauit Car. 168, 9; seque futurum ostendit 170, 18. milites quasi Sullae milites est cohortatus 170, 29.
- symfonia* uid. symphonia.
- Symiamira* maior filia Maesae mater Heliogabali 189, 24. S. deditus Heliogabalis 204, 8. S. milites secuta est contra Hel. tendentes 212, 19. occisa est cum filio 215, 13.
- Symiamira* facta sunt senatus consulta ridicula de legibus matronalibus 205, 27.
- symphonia* 73, 7.
- syngrafas* in foro diui Traiani incendit Hadrianus 9, 14.
- Synnades* columnae II 50, 29.
- Syracusius*. Flavius Vopiscus —. uid. Vopiscus.
- Syri* defectionem cogitabant 73, 5. S. risui fuit Verus 73, 18. 74, 2. S. mentes leues II 173, 12.
- Syri* latrones male acceperunt exercitum Aureliani II 155, 5. 156, 10.
- leopardi II 200, 18.
- sacerdotes 225, 20.
- Syria* 51, 5; 25. 90, 16. 105, 16. 127, 12. 247, 28. 254, 20. 260, 4. 273, 21. 274, 2. 276, 12. II 49, 26. — S. legatus Hadrianus 6, 15. S. Catilium Seuerum praeposuit Hadrianus 8, 2. Syriam a Phoenice separare uoluit Hadr. 14, 26. administrabat Marco imp. Atidius Cornelianus 50, 26. e Syria uictor rediit Verus 54, 16. S. petiit Marcus 64, 23. Veri uita in Syria 71, 1; 4; 7. 74, 1. Verus timuit, ne

- Marcus in S. ueniret 73, 24; 25.
 Ver. S. quasi regnum suum reliquit 73, 18. Ver. histriones eduxit e S. 74, 18; 29. S. mancipiorum pascitur uoluptate 75, 2.
 Syriam rexit Pert. 106, 21; 23; 25. in Syria defecit Pesc. 120, 31. in S. uenit Seu. 135, 22; 23. in S. res bene gestae a Seu. 136, 24; 29. in S. Seu. et Car. consulatum (a. 954/202) inierunt 137, 1. e Suria Hellogabulum deum secum Romam aduxit Hel. 204, 4. S. a Persis liberauit Gord. tertius II 46, 21. praeses Syriae 105, 17. S. procurator II 132, 30.
- Syriacas* legiones Auidio dedit Marcus 81, 30. 82, 6. S. leg. Pescennium imperatorem appellant 129, 18.
- Syriaci* exercitus 120, 30. 144, 18. S. exercitibus auctoribus Pesc. imperium suscepit 128, 30. 145, 2.
- Syriacus* cultus 207, 19.
- Syrius* Iuppiter 176, 4.
- syrma* II 227, 10.
- Syrus* archisynagogus Alex. dictus 247, 31.
- Apollonius —. cf. Apollonius.
- Artabassis II 188, 5.
- Syrus* sermo II 156, 14. 157, 24.
- tabellae* laureatae 269, 28.
- tabellio* 186, 4.
- taberna* coctilicia 106, 32 (cf. adnot.).
- ut *tabernarium* se pinxit Hel. 223, 10.
- tabulas* pingi iussit Max. ita ut erat bellum (Germanicum) gestum et ante curiam proponi II 12, 8. tabulas publicas exuri iussit Aur. II 163, 21.
- tabulariorum* publicorum usum per prouincias Marcus instituit 52, 1.
- Tacitus*. Cornelius —. II 138, 22. 186, 27. — T. in omnibus bibliothecis conlocari iussit Tac. imp. et librum per annos singulos decies scribi et in bibliothecis poni II 178, 5.
- Tacitus* imp. uita a Vopisco scripta II 171—184. II 120, 19. 186, 3. 190, 17. 192, 19. 194, 14. 204, 19. 217, 3. 223, 24. — T. primae sententiae senatoris oratio in senatu habita Aur. mortuo II 165, 4. eius sententia probata II 166, 5. imp. est factus ex s. c. II 166, 7. in senatu dixit Probum debere principem fieri II 190, 19. ep. ad Probum inserta II 190, 22; 24 sqq. interfectores Aur. puniuit II 195, 25. in eos qui T. insidias fecerant animaduertit Probus II 195, 26. Vopisci uita T. citatur II 166, 6.
- Tacitus* m. September appellatus II 180, 11.
- tapetia* Afra II 145, 28.
- Taprobani* II 181, 13.
- Tarquinius* Superbus II 216, 8.
- Tarracenis* Palma occisus 8, 27.
- Tarracinense* 123, 9.
- Tarracone* hiemauit Hadr. et aedem Augusti restituit 13, 14. Tarraconem Hispani ab Hadr. in conuentum uocati 13, 15. periculum Hadr. apud Tarr. 13, 20.
- Tarraconense* templum Augusti 126, 32.
- Tarrutenius* Paternus praef. praet. conscius consiliorum, quae Quadratus ad interfectionem Com. inierat 91, 25. Com. perlati clauii honorem T. a praefecturae administratione summovit 92, 10; insimulauit con-

iurationis 92, 15; et interfecit 92, 18. filia T. Iuliani filio promissa 92, 16. T. praefectum non diu tulit Commodus 100, 9.

Tarsus II 180, 22.

Tatius Cyrillus clarissimus uir Graeca in Latinum uertit II 3, 8.

— Maximus successit Gauio Maximo praef. praet. 40, 8.

taurobolatus est Heliog. 207, 14.

contra *Tauroscythas* Olbiopolitis auxilia misit Pius eosque ad obsides dandos Olbiopolitis uicit 42, 8. T. Romanis auxilia polliciti sunt ad Val. de captiuitate liberandum II 69, 18.

tauri Cypriaci II 30, 4.

Taurus mons 65, 4. 176, 2.

Tausius hastam in pectus Pert. obiecit 113, 19.

Telephum grammaticum audiuit Verus 69, 13.

Tempe locum quendam uillae Tiburtinae Hadr. uocauit 26, 7.

templum (cf. aedes, fanum). in templis auri ne guttulam quidem aut bratteolam posuit Alex. 260, 18. templorum signa ibant in decenniis a Gall. celebratis II 80, 17. templum Agrippae a Pio extractum 39, 28. t. Alexandri Magni apud Arcenam urbem 231, 12. templa Antoninorum 233, 1; 15. 235, 14. t. Antoninus Pius mortuus meruit 43, 28. t. diui Pii 169, 28. t. Apollinis II 125, 22. t. Ap. in Babylonia 74, 5. t. Ap. Cumani 157, 14. t. Augusti Tarraconense ut restitueret somnio monitus Seuerus 126, 32. t. Aureliano delatum II 162, 8. t. Bellonae 142, 3. t. Caelestis 107, 20. Caracalli 175, 34. Concordiae 108, 6. Dianae Laodiciae 207, 24. di-

uorum t. fieri iussit Tacitus II 177, 24. t. Faustinae II 88, 22; a senatu delatum 38, 16. t. Faustinae sub radicibus Tauri eripuit Carac. 176, 1; Hel. Soli in eo templum fecit 176, 4. templa Hadriani appellabantur quae sine simulacris erant 259, 13. t. sui nominis Hadrianus per Asiam iter faciens consecrauit 14, 15. t. Hadr. Puteolis pro sepulchro constituit Pius 26, 21. t. Hadr. Romae dicatum a Pio 39, 26; dedicatum 69, 31. t. Heliogabalo deo Hel. imp. constituit Romae 202, 22. 204, 3; 16. 205, 9. 214, 30. t. Heliogabali Emessae II 154, 28. t. Helio in nonnullis urbibus fieri iussit Hadr. 32, 31. t. Herculis II 105, 11. Herculis Fundani II 183, 1. Iouis Capitolini 256, 25. Iouis opt. max. II 125, 5. 157, 2. t. Isidi fecit Carac. 174, 19. t. Lanuina inter opera Pii adferuntur 39, 31. t. Lunae Ephesiae a Scythis dispoliatum II 78, 21. Pacis II 120, 23. t. Praenestinae 231, 8. Siluani II 182, 27. t. Solis Romae ab Aureliano consecratum II 137, 10. 144, 11. 155, 1. 156, 31. 163, 17. 177, 16. 206, 11; porticibus roboratum II 161, 5; in t. multum gemmarum et auri constitutum II 163, 27. t. Solis fecit Heliog. sub Tauri radicibus 175, 4. t. Solis in uico in quo habitabant Aureliani parentes II 139, 18. 140, 18. t. Solis apud Palmyram a militibus direptum sed ab Aur. restitutum II 158, 21. t. Traiani 19, 26. Veneris II 121, 18. Veneris Caluae II 26, 29. urbis 20, 4.

- tenebrae* per multos dies Gall. imp. II 77, 20.
- tentoria sigillata* II 107, 2.
- Terentianus*. *Vulcatius* —. uid. *Vulcatius*.
- Terentius* 140, 12.
- Terentium Gentianum* Hadr. in summa detestatione habuit 23, 2.
- terrae motus* Hadr. imper. 21, 18; Pio 40, 19; Gord. tertio II 46, 9; Gall. II 77, 20. 78, 7.
- Terracinensis portus* a Pio re-stitutus 39, 29.
- Tertullum adulterum uxoris* (67, 10) Marcus ad uarios promo-uit honores 67, 9.
- de *testamentis* lex Pertinacis 109, 30.
- tetrapharmacum* 31, 3. — amauit Hadr. 21, 16. 249, 12. 30, 32. repperit Helius 30, 31.
- tetrastichae* II 88, 4.
- tetrastylum* II 50, 27.
- Tetrici* II 114, 13.
- Tetricorum domus* II 114, 7.
- Tetricus senior*. uita a Tre-bellio scripta II p. 113. — II 119, 30. 126, 3. — imperator factus a Vitruuio II 94, 10. 119, 25. adsertor nominis Rom. in Gallia exstitit II 94, 20. Gallias et Hispanias tenet II 127, 29. T. Gallias optinuit II 159, 9. T. ipse exercitum suum Aureliano prodidit II 159, 10. de T. triumphum Rom. oculis exhibuit Aur. II 159, 14. 160, 12. Aur. Lucaniae cor-rectorem T. fecit II 163, 16.
- Tetricus iunior*. uita Trebel-lii II p. 113—114.
- theatrum* quod Traianus in campo Martioposuerat destruxit Hadr. 10, 19. th. Marcelli reficere uoluit Alex. 260, 14.
- a *Thebaeorum* rege Pesc. simu-lacrum ad similitudinem sui factum acceperat 153, 15.
- Thebaicum marmor* 153, 14.
- Thebais* II 111, 19.
- de *Thebaide* saxum ad columnam ingentem adferre cogitabat Hel. 219, 23.
- Theochiam* sororem dare uoluit Alexander Maximino iuniori II 24, 6; 9.
- Theochius* Caesareanorum tempo-rum scriptor citatur II 141, 3.
- Theodotus* dux Gallieni Aemilia-num cepit II 76, 13. 114, 26; et strangulauit II 111, 24. contra Postumum exercitum duxit II 76, 25. Theodoto proconsulare uoluit decernere imperium Gallienus II 112, 3.
- Theophanes*. Balbus Cornelius —. uid. Balbus.
- thermae* (cf. balnea, lauacrum). th. ex uectigali bracciariorum linteonum ceterarum artium populi usibus iussit exhiberi Alex. 244, 22. siluas thermis publicis deputauit et oleum luminibus addidit Alex. 244, 23. th. aestiuas et hiemales facere uoluit Gord. tertius II 51, 15. th. ante lucernam claudi iussit Tacitus II 178, 4. th. sui nominis fecit Alex. 245, 3. 255, 15. th. in Trans-tiberina regione facere para-uit hiemales Aurel. II 168, 2. th. magnificentissimas Carac. fecit 141, 7. 174, 5. perfecit et ornauit Alex. 245, 9. th. Antoniniana 174, 16. Diocle-tiana II 110, 29. 186, 10. in uilla Gordianorum II 50, 31. Neroniana 245, 4. Seueriana a Septimio Seuerio extructae 139, 9. th. a Tacito factae II 178, 12. Titiana II 54, 2.
- Thermopylae* II 135, 3.
- Thersites* II 137, 16.

- e thesauris* (reptis) constitutum Hadr. 18, 26. thesauros reptos is qui reppererant donauit Alex. 261, 22.
- thesaurorum* custos II 75, 24.
- Thessalia* II 75, 2. 110, 3. 128, 11.
- Thessalicus* appellatus Piso II 75, 5. 110, 5.
- Thessalonica* a Gothis obsessa II 78, 13.
- Thessalonicensis* II 184, 1. Th. obsederunt barbari Claudio absente II 129, 14.
- Thracia* 131, 8. II 3, 15. 5, 22. 57, 21. 103, 32. — abundat frumentis et pabulo II 108, 18; 19.
- Thraciae* 171, 7. II 103, 17. 116, 6. 122, 15. 159, 3. 197, 28. 199, 1. 207, 11. 220, 26. — Thr. tenebat Niger 148, 3. in Th. quicquid hostium fuit Gord. tertius deleuit II 46, 20. a Gothis occupatae II 78, 13. locupletauit Aur. II 144, 14. uexant Gothi II 148, 26. Rom. legibus redditae II 165, 18. Thraciarum legatus II 214, 2.
- Thracica* lingua II 4, 13.
- Thracici* exercitus II 148, 29.
- Thracicus* limes II 146, 17.
- Thracii* II 134, 19.
- Thraciscus* II 4, 30.
- Thrasylbulus* mathematicus Alex. amicus necessitatem esse ei dixit, ut gladio barbarico periret 272, 14.
- Thrax* II 9, 26.
- Threicia* uid. Thracia.
- Thyana* ab Aur. Heraclammone proditore capta II 152, 26. 153, 10; 25. 154, 27.
- Thyanaeus* Apollonius II 153, 27.
- Thyami* II 153, 3.
- Thyariae* Persicae II 156, 32.
- Tiberiana* domus 72, 26. II 186, 11. — in T. d. habitabat Pius 41, 20. in T. domum Pius transgredi iussit Marcum 48, 23. in T. domo educatus est Verus 69, 11.
- Tiberianus*. Autronius —. uid. Autronius.
- Iunius —. uid. Iunius.
- Tiberinas* ripas extruxit Aur. II 169, 6.
- Tiberinus* Heliogabalus dictus 214, 23.
- Tiberis* 20, 1. 223, 19. — Tiberis inundatio Hadr. temporibus 21, 20; Pii 40, 24; Marci 50, 20. ut in T. corpus Com. mitteretur, senatus et populus postulauit 101, 28. in T. abiectum corpus Heliog. 214, 17; 19. 225, 32. solus Hel. omnium principum et tractus est et in cloacam missus et in T. praecipitatus 214, 26.
- Tiberium* in conuentu plerumque laudauit Car. 168, 9. T. omnis apparatus norat Hel. 225, 17.
- ad *tibicinem* processit Gall. II 87, 10.
- Tiburs* II 119, 16.
- in *Tiburtina* uilla Hadr. profluuiio sanguinis prope ad exitum uenit 23, 7. mire eam exaedificauit 26, 4.
- tichobaten* exhibuit Carus II, 226, 13.
- Tigido* instigante Com. Paternum a praefectura summonit 92, 13.
- trans *Tigrim* et Eufraten omnia reliquit Hadrianus 7, 10.
- tiliaciis* tabulis in pectore positus fasciabatur Pius 43, 19.
- Timagene* duce Palmyreni contra Aegyptios bellum sumunt II 130, 13. T. insidiis dux Aegyptiorum interemptus II 130, 16.
- Timolaus*. uita Trebellii II p.

- 115— 116. pro T. filio Zenobia imperium suscepit II 84, 4. 114, 15. 116, 28. cum T. Odenatus contra Persas profectus est II 105, 24. Timolao praelatus ab Odenato patre Herodes filius II 107, 15. T. per triumphum ducit Aur. II 113, 20. nomine Vabalathi non T. Zen. sumpsit imperium II 162, 28.
- Tingitana* Mauritania 269, 25.
- apud *Tinurtium* Seu. contra Alb. pugnavit 132, 30.
- Titiana*. Flauia —. uid. Flauia.
- Titianae* thermae II 54, 2.
- Titianum* ut conscium tyrannidis argui et proscribi passus est Hadr. 15, 26.
- Titianus* orator magister Maximini iun. II 22, 20.
- senior, qui simia temporis sui dictus est, prouinciarum libros scripsit II 22, 20.
- Atilius —. uid. Atilius.
- Lollianus —. uid. Lollianus.
- tituli* statuarum luto tecti 212, 3; 12. tituli inserti II 47, 20 sqq. II 52, 15 sqq. 201, 27 sqq.
- Titus* imp. 203, 10. 234, 12. II 122, 17. 125, 9. —. T. quinques. cons. (a. 829/77) 3, 14. censor Annium Verum patrem Marci in patricios adsciuit 44, 9. T. amauit Seu. 152, 30. T. optimus imp. II 166, 16. omni Titi felicitate non est laetata res p. II 216, 24.
- Titus* tyrannus. uita Trebellii II p. 121. ab sagittariis Osdroenis contra Max. dux factus (II 120, 27) ab uno ex amicis interfectus II 10, 24.
- toficii* lapides II 7, 24.
- togam* Marcus ueniens in Italiam et ipse sumpsit et milites togatos esse iussit 65, 28. togam pictam ex Iouis templo accipiebat Alex. 256, 24. primus Romanorum Gord. suam propriam t. p. habuit II 30, 18. t. praesidiaria 125, 21. t. praetextam de Iouis templo accipiebat Alex. 256, 23; 26. t. summissa Hadr. discubuit 22, 10.
- a *togatis* sine paenulis uidentur imperatores 5, 18. togatos esse iussit Hadr. senatores et equites Rom. in publico 22, 7. Hadr. in Italia semper togatus processit 22, 8; et Alex. 256, 23. togatus ad cenam imperatoriam uenire debuerat Seu. 125, 20. Romae principes semper togati uidentur II 86, 31.
- tonitruum* auditum terra mugiente II 77, 21.
- toparchas* ad amicitiam inuitauit Hadr. 14, 15.
- topia* in castris diruit Hadr. 11, 25.
- toralia* aurea 215, 24.
- toros* primus priuatorum Hel. aureis toralibus textit 215, 23.
- Toxotius* uxorem accepit Iuniam Fadillam, antea desponsam Maximino iuniori II 22, 25.
- Torquatus*. Luceius —. uid. Luceius.
- Tractaticius* Heliogabalus dictus 216, 23.
- tragici* 17, 7.
- tragoedias* in conuiuio Hadr. exhibuit 26, 2.
- Traiani* basilica 90, 12.
- forum 9, 14. 58, 8. 61, 25. II 163, 22. 177, 17.
- Traianus* imp. 163, 26. 183, 17. 203, 10. 234, 11. 237, 1. 274, 15. II 95, 21. 124, 4. 136, 22. 144, 9; 10. 145, 11. 174, 12.

175, 26. 177, 1. 182, 11. 194, 26. 202, 13. 216, 24. — T. consobrinus Aelius Hadrianus pater Hadriani imp. 3, 9. Vlpium T. praetorium tunc patre orbatus Hadrianus tutorem habuit 3, 15. Hadrianus a Tr. abductus a patria 4, 2; pro filio habitus 4, 3; decemuir litibus iudicandis datus 4, 3; tribunus secundae Adiutricis legionis creatus 4, 4. Traiano a Nerua adoptato Hadrianus ad gratulationem exercitus missus 4. 9. Traiano primus excessum Neruae nuntiare uoluit Hadrianus 4, 12. Traiani odium in Hadrianum mouit Seruianus 4, 13. Hadrianus fuit in amore Traiani 4, 16. Tr. impensius diligebat pueros 4, 17. Hadrianus ad amicitiam Traiani suffragante Sura pleniorē redit 5, 2; nepte Traiani uxore accepta 5, 3. Traiano leuiter uolente 5, 4. Traianus quater cons. (a. 853/101) 5, 6. T. ad bellum Dacicum prosecutus est Hadrianus 5, 10. indulsit uino Hadrianus T. moribus obsequens 5, 12; ob hoc a T. locupletissime muneratus est 5, 13. T. secunda expeditione Dacica Hadrianum primae legioni Minerviae praeposuit secumque duxit 5, 19. adamantem gemmam, quam a Nerua acceperat, Hadriano donauit 5, 22. sestertium iterum uicies Hadrianus a T. ad ludos edendos accepit 5, 25. ut Hadrianus adoptandum se a T. esse conperit, ab amicis T. contempni desiit 5, 30. T. familiaritas Hadriano crebuit defuncto Sura 6, 1. Traiani libertos Hadrianus corrupisse

dicebatur 6, 12. excessus T. a. d. VI id. Aug. Hadriano nuntiatus est 6, 18. T. id animi fuisse frequens opinio fuit ut Neratium Priscum successorem relinqueret 6, 19. multi dicunt T. sine certo successore mori uoluisse 6, 24. T. mortuo factione Plotinae Hadrianus in adoptionem adscitus 6, 30; supposito qui pro T. fessa uoce loquebatur 7, 1. nationes, quas T. subegerat, Hadriano imperatore defecerunt 7, 5. Sarmatosirin regem Parthis fecerat 7, 12. ad reliquias T. inspiciendas Hadrianus Antiochia digressus naui Romam dimisit 7, 27. T. diuini honores dati 8, 3; 6. triumphum, qui T. debitus erat, recusauit Hadrianus 8, 10; atque imaginem T. triumphali curru uexit 8, 12. T. pueris ac puellis alimenta detulerat 9, 17. multas provincias a T. adquisitas reliquit Hadr. 10, 18; eiusque theatrum in campo Martio destruxit 10, 19. a T. secreto mandata sibi Hadr. simulabat, quae displicere uidisset 10, 22. T. exemplo Hadr. cibus castrensibus in propatulo utebatur 11, 17. filiam sellamque Osdrois Traianus ceperat 14, 18. in honorem T. Hadr. balsama et crocum per gradus theatri fluere iussit 19, 20. in T. templo nomen suum scripsit Hadr. 19, 26. quem T. Parthis inposuerat regem, Hadr. retraxit 21, 26. sub T. Armenii legatum habuerunt 21, 27. Mesopotamenis inposuit tributum 21, 28. Helius ab Hadr. non eo modo est adoptatus quo Traianus 28, 1. T. ceperat sellam regiam Parthorum

- 41, 5. Hispanis exhaustis Italica adlectione contra . . Traianique praecepta Marcus consuluit 53, 20. a rebellibus superari non potuit 84, 11. institutum T. de alimentariis compendiis sustulit Pert. 111, 22. T. falsus est in suo munice ac nepote diligendo 140, 17. quem Marcus Pescennio locum dedit, Traianus non nisi exploratissimis dabat 147, 3. T. amavit Seu. 153, 1. Tr. numquam libellis respondit 193, 1. iuxta prouisionem Seu. et Traiani septem annorum canon frumentarius Romae erat 221, 28. Tr. diebus solia deputauit 245, 7. quos pontes Tr. fecerat instaurauit Alex. sed Tr. nomen reseruauit 246, 11; 13. Tr. usum potandi post secundam mensam usque ad quinque pocula instituerat 255, 6. clementer et prudenter se gessit in Ouinium Camillum regnum adfectantem 263, 6. ex T. genere originem habuit Gordianus primus II 29, 1. adoptatus a Nerua II 147, 17. adoptauit Hadrianum II 147, 17. pomerio addidit II 152, 11. Dacia Transdanuina prouincia a Tr. constituta II 163, 30. optimus imp. II 166, 17.
- Trallis* femina sacerdos cum proconsules semper hoc nomine salutaret, ad Pium dixit 'Haue imperator' 36, 1.
- Tranquillus*. Suetonius —. uid. Suetonius.
- Transdanuina* Dacia prouincia a Traiano constituta ab Aur. relinquatur II 163, 29.
- Transitorium* dicitur forum Neruae 247, 24. 252, 23.
- Transrhenanas* gentes fudit Alb. 158, 21.
- Transrhenana* Germania II 11, 12.
- Transrhenanis* agros et horrea et domos et annonam fecit Probus II 196, 14.
- Transrhenanus* limes II 93, 9. 173, 9.
- Transtiberina* regio 139, 6. II 168, 2.
- Trebellianus*. uita Trebellii II 114—115.
- Trebellius* Pollio a duobus Philippis usque ad diuum Claudium et eius fratrem Quintilium imperatores tam claros quam obscuros memoriae prodidit II 138, 14. multa incuriose, multa breuiter memoriae prodidit II 134, 18. ea fuit cura in edendis bonis malisque principibus, ut etiam triginta tyrannos uno breuiter libro includeret II 204, 14. Trebellii Pollionis uitae Valerianorum II 68—72. Gallienorum II 73—90. tyrannorum triginta II 91—122. Claudii II 123—136.
- tremisses* aureorum formauit Alex. 255, 23.
- Treuiri* II 119, 30. ad Tr. curiam epistula senatus inserta II 183, 27.
- tria flumina* 207, 28.
- Triarium* Maternum Lasciuum imp. Pertinacis loco milites facere uolebant 109, 9.
- tribunatus* apud Aegyptum II 187, 16. tr. Vocontiorum II 93, 18.
- tribunum* (legionum) nisi plena barba non fecit Hadr. 11, 30. tr. nihil a milite accipere passus est Hadr. 12, 2. tr. qui per stellaturas militibus aliquid tulissent, capitali poena adfecit Alex. 238, 29. — tribuni plebis pluuiiae tempore pae-nulis uti solebant 5, 16. —

- trib. stipator II 109, 1. — *tropaea* decernuntur Maximo Bal-
 trib. Assyriorum II 132, 9. tr. bino Gordiano II 21, 30.
 Maurorum II 121, 3. *Trosius* Aper grammaticus La-
 tinus magister Marci 45, 17.
ribus purgavit Al. 238, 18. *trossuli* 90, 10.
ributa Hadr. multis ciuitatibus *Trypho*. Iulius —. uid. Iulius.
 remisit 21, 21; et Marcus 62, 31. *Tullianus* stilus II 221, 12.
richorum 153, 13. *M. Tullius* Cicero uid. Cicero.
riclinia de castris diruit Hadr. *Tullius* Crispinus praef. praet. a
 11, 25. de rosa strauit Hel. Did. factus 119, 1. contra Seu.
 216, 9. tric. uersatilia 217, missus, ut classem Rauenna-
 18. tem produceret, repulsus Ro-
ricones 71, 11. mam redit 121, 27. T. cum sena-
rientes pensiones 245, 21. tr. tus consulto de participatione
 Saloniiniani II 136, 7. imperii Did. ad Seu. misit
Tripolim securissimam reddidit 122, 21; mandatam tamen ei
 Seu. 138, 4. caedem Seucri dicebant 122,
Tritanus II 206, 25. 24. a Seu. interemptus 123, 3.
triumphalis currus Mithreo de- *Tullus* 67, 13; 14.
 cretus II 47, 20. ludos ob tri- — Caluisius —. uid. Caluisius.
 umphum decretos spectauerunt *Tungri* 113, 19. II 223, 11.
 Marcus et Verus habitu tri- *tunicae* asemae uel macrocherae
 umphali 54, 27. triumphalia 250, 26. t. aurea omnis 218, 19.
 nomina 100, 28. 98, 9. statuae auro clauata subserica II 214,
 inter triumphales II 110, 25. 15. t. blatteas matronis con-
triumphauit Marcus post bellum cessit Aurel. II 168, 21. t.
 Cassianum 65, 30. de Germa- galbina II 160, 13. t. lineae
 nis et Blemmyis Probus II Aegyptiae purae II 169, 31.
 200, 1. t. lineae Afrae II 169, 31. t.
triumphus Traiano debitus post manicatae II 86, 32. 169, 30.
 mortem ab Hadriano actus 8, multiciae uiriles II 145, 27.
 10. Marci Verique post bel- palliolatae ianthinae II 214, 14.
 lum Parthicum 54, 25. 74, 29. t. palmatam Gord. primus Ro-
 Marci cum Commodio filio (90, manorum priuatus suam pro-
 19) post bellum Marcomanni- priam habuit II 30, 18. t.
 cum 57, 7. 58, 5. (98, 21.) trium- Persica 218, 20. t. Persicas
 pho delato Seu. appellatus in templo locauit Alex. 269, 3.
 est Arabicus Adiabenicus Par- t. purpurea 218, 19. t. purpurea
 thicus, sed respuat triumphum auratae uirilis II 86, 32. t.
 132, 4. tr. Parthicum recusa- russae ducales II 146, 25.
 uit Seu. 136, 25. Caracallo russae militares II 133, 16. t.
 triumphum Iudaicum decreuit subsericae II 148, 1.
 senatus 136, 28. tr. Persicus *Turbo*. Liuianus — 6, 8. uid.
 Alexandri pulcherrimus 268, Liuianus.
 4. Persicus Gord. tertio decre- — Marcius 9, 3. 10, 29. 15, 28.
 tus II 47, 18. Zenobianus Au- uid. Marcius.
 reliani II 119, 7. 159, 17 sqq. *Turduli* Gallicani ephemeride
Trogus II 138, 22. 186, 27. usus est Vopiscus II 186, 13.
Troiani II 131, 10.

- Turinus*. Verconius —. uid. Verconius.
- Tuscanum* ad palum deligandum esse censet Diad. 202, 11.
- Tuscanus*. Arellius —. uid. Arellius.
- consul (a. 1010/258) II 97, 22.
- equus II 208, 7.
- Memmius —. uid. Memmius.
- tutelarem* praetorem primus fecit Marcus 53, 30.
- de *tutelis* libertorum legem dedit Marcus 53, 22.
- tutores* saepissime dedit Hadr. 22, 5.
- Tyana* uid. Thyana.
- Tynchanus* stipator Maximini II 38, 11.
- Typhon* Maximinus dictus II 8, 23.
- typus* Matris 205, 9. 207, 15.
- tyrannidis* adfectatores Aemilius Parthenianus scripsit 81, 22.
- Tyrannorum* triginta uitae a Trebellio Pollione scriptae II 91—122. de triginta tyrannis liber citatur II 123, 6.
- Tyrius*. Callicrates —. uid. Callicrates.
- Tyros* II 227, 13.
- Tysdritana* iuuentus II 35, 25.
- Tysdrus* II 13, 21. 32, 24. 33, 11.
- Vabalathi* filii nomine Zenobia tenuit imperium II 162, 27.
- uacationes* Pert. uendit 111, 29.
- uada* Sabatia 111, 24. 114, 23.
- uacanti* miles 238, 23.
- Valens*. uita a Trebellio scripta II 109. — II 109, 21. 120, 18. — contra V. in Achaia Pisonem misit Macrinus II 73, 20. 110, 2; quo audito V. imperium sumpsit II 75, 1; et Pisonem interfecit II 75, 3. 110, 9; 17. eius auunculus Valens superior II 109, 24. V. a suis interemptus II 110, 18.
- Valens* superior. uita Trebellii II 109.
- Pinarius —. uid. Pinarius.
- Saluius —. uid. Saluius.
- Statius —. uid. Statius.
- Valeriani*. uitae a Trebellio scriptae II 68—72.
- Valeriani* II 135, 7.
- Valerianus* imperator II 91, 5. 92, 9. 98, 25. 102, 2; 6; 16. 105, 20. 106, 10. 110, 19; 22. 122, 7. 127, 24. 140, 27. 145, 14. 147, 12. 165, 13; 20. 189, 6; 23. 204, 16. 215, 17. 216, 28.
- V. princeps senatus grante accepit litteras Gordianorum II 34, 14. a Persis captus II 73, 3. 78. 8. 86, 2. 87, 4. in uindictam Val. Odenatus Persis bellum intulit II 81, 18; 33.
- V. nepos Saloninus II 88, 13. sexto imperii anno captus II 90, 12; 15. V. belli Persici necessitatibus occupato triginta tyranni extiterunt II 91, 6. V. ad Gallos epistula inserta II 93, 8 sqq. a Val. promoti Claudius Macrianus Ingenus Posthumus Aureolus II 100, 15; Saturninus II 112, 17. quoscumque duces fecit, postea militum testimonio ad imperium peruenerunt II 100, 18. Fortuna cum V. bonos principes tulit II 100, 27. V. fato rem p. perdidit II 103, 1. Macrianus et Quietus tribuni a V. facti II 103, 6. oratio Valeriani inserta II 103, 23; 25 sqq. Valeriano acceptus Ballista II 108, 4. V. epistola inserta ad Ragonium Clarum II 108, 7 sqq. ep. ad Zosimionem inserta II 132, 30 sqq. ep. ad Ablauium Murenam inserta II 134, 15 sqq. V. ep. ad Antoninum Gallum cons. inserta

II 142, 20; 22 sqq. 143, 2. ep. ad Ceionium Albinum inserta II 143, 4; 8 sqq. V. Vlpium Crinitum Caesaris loco habere instituit II 144, 11. Vlpio uicarium dedit Aureli-
 anum II 144, 17; 19. ep. Val. ad Aurelianium inserta II 144, 23 sqq. ep. Val. ad Aelium Xifidium praef. aerarii inserta II 145, 22 sqq. magister admissionum Val. fuit Acholius II 146, 7. V. gratias agit Byzantii Aureliano propter egregia merita II 146, 9; 18. Aur. gratias agit Valeriano propter dona data II 147, 1; 4. V. Crinito gratias agit propter adrogationem Aureliani II 147, 23. V. mandauit Crinito, ut Aur. adoptaretur II 147, 28. V. a bonis imp. infelicitas separauit II 166, 19. epistula Val. de Probo inserta II 187, 23; 24; 30; 31 sqq. ep. V. ad Muluim Gallicanum praef. praet. inserta II 188, 11 sqq. laudat Probum quod Valerium parentem e Quadorum liberauit manu II 189, 8. epistula de legione tertia inserta II 189, 12 sqq. Valeriani captiuitate acceptam ignominiam deleuit Galerius II 225, 30. Valeriani uita (Trebellii) citatur II 89, 4. 91, 18.

Valerianus frater Gallieni II 86, 3; 4.

Valeriani fratris consilio Gall. Odenatum Augustum uocauit II 83, 4. V. interemptus II 85, 29.

Valerianum, qui cum Pert. docuerat, ad conuiuia adhibebat Pert. 114, 10.

Valerius Aurelianus uid. Aurelianus.

— Bassianus a Com. interemptus 95, 13.

— Catulinus successor Seuero missus 121, 11. a Seu. occisus 134, 18.

— Claudius —. uid. Claudius.

— Cordus litterator Alexandri 229, 29.

— Flaccinus a Probo e manu Quadorum liberatus II 189, 5.

— Homullus uid. Homullus.

— Marcellinus II 56, 4.

— Probus —. uid. Probus.

Vandalis extinctis Pannonias liberauit Marcus 58, 2. V. aduersus Marcum conspirauerant 61, 31. ab Aur. triumpho ducti II 160, 6. V. in Rom. solum transtulit Probus II 199, 5.

Vanduli uid. Vandali.

Varia siue Maesa mater Symiamirae, matris Heliogabali uid. Maesa.

Varianti horti II 137, 8.

Varistae aduersus Marcum conspirauerant 61, 30.

Varius. Heliogabalus—. uid. Heliogabalus.

— Macrinus adfinis Alex. res feliciter gessit in Illyrico 269, 26.

— pater Alexandri 228, 7.

Varro doctus 233, 21. citatur II 206, 26.

uasa eluto auro 111, 1. scalpta 215, 30. gemmata fecit eademque aurea Gall. II 86, 28. Samnitica 111, 3.

uasati bene 206, 12. 208, 27. 209, 16. 224, 14.

Vascones Hispanorum 246, 30.

quod *uates* de imperio consulisset, Seu. reus factus 127, 19. Seu. multos interemit, quod *uates* de sua salute consulissent 135, 27. *uates* de futuris consultus 237, 19.

- uates* Caelestis apud Carthaginem deo repleta solet uera canere 184, 19.
- in *Vaticano* sepulchrum fecit Volucris equo Verus 72, 27. in V. quadrigas elefantorum egit Hel. dirutis sepulchris quae obsistebant 218, 13.
- uectigalium* rationes adprime sciuit Pius 39, 13. u. oppidis labentibus remisit Marcus 62, 31. u. lenonum meretricum exsoletorum sumptibus publicis ad instaurationem theatri circi amphitheatri stadii deputauit Alex. 244, 12. u. bracciariorum linteonum ceterarum artium instituit Alex. ex eoque iussit thermas populusibus exhiberi 244, 21. u. ciuitatibus ad proprias fabricas deputauit Alex. 241, 6. u. publica contraxit Alex. 255, 18. u. multa inueniebat Alex. 273, 23. u. urbis accessit quicquid Misi thei fuerat II 47, 28. u. ex Aegypto Aur. constituit urbi Romae utri chartae lini stuprae atque anabolicas species aeternas II 167, 33. de u. Aegypto panes urbis auxit Aurel. II 168, 29. u. frumentarium adiunxit Probus II 192, 11.
- in *Vectilianas* aedes de Palatio migravit Com. 101, 3. ibi occisus est Com. 108, 31.
- Vectilianus*. Caesonius —. uid. Caesonius.
- Vectii* Sabini oratio de Maximo et Balbino imperatoribus faciendis in senatu habita II 54, 11. V. sententiae patres consentiunt II 55, 4. praefectura urbi in S. conlata II 55, 31.
- uehelis* siccis exhibere II 12, 31.
- uehacula* cum ingentibus sarcinis urbem ingredi Hadr. prohibuit 22, 12. in u. sederi in ciuitatibus uetuit Marcus 63, 9. u. arte fabricae noua 111, 4. u. gemmata et aurata habuit Hel. 222, 17.
- uehicularium* cursum subleuauit Pius 43, 3. u. munus Seu. a priuatis ad fiscum traduxit 134, 28.
- uehicularius* fabricator II 56, 9.
- uela* in amphitheatro 100, 24. uelo patente Al. salutabatur 230, 24.
- Veleni* regis Cadusiorum ad Saporem epistula inserta II 68, 19 sqq.
- Veli* Cornificii Gordiani oratio de imperatore post Aur. deligendo II 173, 5.
- Velius* Rufus a Com. interfectus 92, 22.
- Venacus*. Claudius —. uid. Claudius.
- uenatio* (cf. ludi). u. mille ferarum Hadr. Athenis in stadio exhibuit 19, 16. dedit Probus II 200, 3; Aurel. 160, 24. u. ludia II 76, 2.
- uenatores* 253, 1; 2. uenatorem ab urbe Roma numquam auocauit Hadr. 19, 17.
- uenatus* cur dederint imperatores ad bellum proficiscentes II 58, 28.
- Venerianus*. Celer — Gothos uicit II 84, 20. militari perit morte II 84, 21. epistula Gallieni ad V. inserta II 97, 16; 20 sqq.
- Venus* 206, 14; 19.
- Venus* auersa 162, 23.
- Veneris* inauribus Alex. duos uniones dicauit 264, 28.
- simulacrum II 210, 12.
- templum II 121, 8.
- Caluae templum Romae dicatum II 26, 30.
- a *uenetianis* Verus multas passus est iniurias 72, 22.

Venustus cons. (a. 992/240) II 43, 10. ad Venustum epistula Gallieni inserta II 135, 16.

Veratianus Pescennius a Seu. occisus 134, 15.

Verconius Herennianus praef. praet. Diocletiani II 167, 16.

Verconius Turinus fumum uendit et punitur 252, 5; 13; 17; 19; 28. 275, 23.

Vergilius 140, 2. II 32, 8. Vergilio Ennium praetulit Hadr. 17, 1. Martialem V. suum dicebat Helius 31, 16. V. Platonem poetarum uocabat Alex. eiusque imaginem in secundo larium habuit 249, 25. Vergilii Aeneis II 249, 25. (Aeneis citatur I 265 : II 130, 1. I 278 : II 130, 3. II 314 : 157, 8. IIII 272—274 : 201, 32. VI 365 : II 113, 14. VI 669 : II 130, 6. VI 808—812 : 4, 21—25. VI 809 : II 174, 15. VI 857—58 : 157, 18—19. VI 869—71 : II 41, 29—31. VI 870 : 29, 25. VI 871—72 : 29, 30—31. VI 882 : 231, 10. VI 884—887 : 30, 3—6. VII 854 : 192, 18. VIII 589; 591 : II 22, 16—17. X 830 : II 222, 27. XII 275 : 192, 17.)

Verissimus ab Hadriano Marcus dictus 45, 8.

uernas in triclinium admisit Verus 73, 19.

uernaculi 193, 5.

Verona II 203, 7.

Veronensis II 207, 9.

Verus. L. Ceionius Aelius Commodus — Antoninus imp. uita a Iulio Capitolino scripta I p. 68—77. res cum Marco gestae uid. in Marci uita p. 7, 25—p. 16, 4. p. 49, 25—p. 57, 16. 50, 1; 23; 25; 31; 33. 51, 2; 4; 5; 21. 54, 18; 20; 21; 23. 55, 31. 56, 1; 10;

11; 13; 17; 18; 26. 57, 1; 10; 12.) — Verus 79, 28. 185, 28 (cf. adnot.). 196, 19. 232, 26. — Hadr. adoptauerat Pium ea lege, ut ille sibi Annium Verum et Marcum Antoninum (36, 29) adoptaret 24, 4; et ut filiam suam Vero (48, 17) non Marco daret 32, 27. ab Hadriano M. Antoninus eum adoptare iussus 28, 24. 47, 27. filius est Heli, qui adoptatus est [a Marco uel certe] cum Marco et cum eodem aequale gessit imperium 31, 24. Verus cum Marco adoptatus a Pio 33, 1. 139, 25. nihil habet dignum praeter clementiam in moribus, quod imperatoriae familiae lumen adferat 33, 7. L. Verus postea Verus Antoninus dictus 37, 1. 38, 21. ante tempus quaestor est designatus 38, 20. consul 41, 18. somnium V. ea die qua adoptatus est 47, 28. Pio mortuo V. Marcus participem in imperio designauit 49, 25. quasi pater Marcus L. Commodi esset, Verum eum appellauit Antonini nomine addito filiamque suam Lucillam fratri despondit 50, 1. quod Verus excessisset uita, Marcus senatui uisus est gratias agere 60, 24. V. simplex fuit 67, 23. 234, 2. Vero parauit insidias Auidius 78, 18. Veri epistula (ad Marcum de Auidio) inserta 78, 19 sqq. quae mortuo Vero Marcus solum egit, Marius Maximus secundo libro de uita Marci scripta dicit 85, 3. V. ad Marcum scripserat Auidium cupere imperare 85, 7; 9. post V. mortem Lucilla nupta Pompeiano 169, 21. V. tertius Antoninus 185,

1. V. degeneravit nomen Antonini 188, 32. V. Commodi nomen habuit 199, 24. V. bonitas consecrauit 200, 29. Pius V. Antoninum iure adoptionis uocauit 235, 6.
- Verus*. Annius — socer Pii 34, 12.
— Annius —. auus Marci 44, 7.
Verus cons. (a. 878/126) 116, 6.
— — pater Marci 44, 7.
— Aurelius —. uid. Aurelius.
- Verum* Caesarem filium Marcus septennem amisit 61, 8.
- Verus*. Ceionius Commodus —. uid. Commodus et Helius.
— Ceionius Commodus pater Helii 28, 21.
— Cocceius —. uid. Cocceius.
— Marcius —. uid. Marcius.
— Vindius —. uid. Vindius.
- Vespasianus* imp. 203, 10. 234, 27. II 95, 22. 125, 9. — V. septies cons. (a. 829/77) 3, 13. censor Annium Verum patrem Marci in patricios adsciuit 44, 9. V. amauit Seu. 152, 30. V. optimus imp. II 166, 16. per V. res p. extulit caput II 216, 22.
- Vespronius* Candidus ad milites Seu. a senatu missus, qui suaderet, ut Seu. repudiarent 121, 9.
- Vestae* ignem in Heliogabali templum transferre studuit Hel. imp. 205, 10. in penum Vestae inrupit Hel. et penetrare sacrum auferre est conatus 207, 4.
- in *Vestalem* uirginem incestum admisit Hel. 206, 34.
- ut *Vestales* exercitui Seu. obuiam irent, Did. senatum rogauit 121, 30. V. maxima uirgo II 71, 11.
- uestimenta* populo data a Carac. 186, 19.
- uestis* (cf. toga, tunica). uestium proprium genus omnibus officiis et dignitatibus dare uoluit Alex. 246, 14. u. auratam nemo ministrorum Alex. habuit 251, 11. u. auratis matronarum gladiatores ornati II 80, 5. u. balnearis 258, 6; 19. u. blatteae II 168, 23. cenatoria II 25, 18. domestica 258, 19. forensis 258, 19. u. holoserica primus Romanorum usus est Heliog. 220, 17. u. s. numquam induit Alex. 256, 7. non habuit Aur. II 168, 8. omnibus uiris interdicit Tacitus II 178, 10. u. militaris simplex 161, 23. u. oxypaederotinae II 168, 23. u. serica 99, 10. u. s. Hel. imp. in raritate uidebatur et in honore 223, 2. Al. u. s. raras habuit 256, 7. u. subserica iam in usu erat Hel. imp. 220, 18. u. s. numquam donauit Alex. 256, 8. u. subtegmine serico aureis filis 110, 20.
- Vetrasini* inpuerum responsum 54, 7.
- Vettius* Aper tribunus cohortatus est Did., ut locum imp. arriperet 118, 9.
- Veturius* Marius tyr. dictus II 96, 22.
- T. *Veturius* litterator Alex. 229, 29.
- Veturium* Macrinum tertium praef. praet. fecit Did. 122, 22.
- uexillis* regendis Pertinacem adsciuit Claudius Pompeianus 106, 8. purpura de uexillis sublata Gord. imp. indutus II 33, 7. u. bicolora II 146, 25. uexilla pura II 189, 3. uexilla Antoniniana fieri iussit Opil. 197, 16. u. collegiorum II 80, 16. 160, 18. u. castrorum II 160, 18.
- uexillarium* deputat Val. Probo II 189, 21.
- uias* diligentissime curauit Marcus 53, 16. u. reformandis pecuniam contulit Pertinax 111,

19. uia Aemilia 106, 1. Appia 182, 7. Clodia 74, 20. Labicana 123, 27. u. noua munita a Caracae 174, 16. u. Praenestina II 50, 26. u. sacra II 88, 21.
- Vibio* Passieno proconsule Africae auctore Afri Celsum imp. appellauerunt II, 116, 8.
- de *uicensima* hereditatum (211, 7) legem dedit Marcus 53, 21.
- uicensimatio* 191, 26.
- Victor*. Aurelius Pinius —. uid. Aurelius.
- Vitalius —. uid. Vitalius.
- Victoria* uel *Vitruua* uid. *Vitruua*.
- Romana 237, 18. II 195, 10.
- Victorinus* tyrannus. uita Trebellii II 95. — II 96, 10. 113, 4. — cum V. imperium participauit Postumus et in bellum contra Gall. processit II 79, 15. V. interemit Lollianum II 94, 7. adsertor Rom. nominis in Gallia exstitit II 94, 19. eius filius Victorinus cum patre interemptus II 96, 3; 4.
- Victorinus* iunior, tyrannus. uita Trebellii II p. 96. Caesar a Vitruua dictus et interemptus cum patre II 95, 12.
- Aufidius —. uid. Aufidius.
- Furius —. uid. Furius.
- Victoriolae* 140, 18.
- Victuali* Marco imp. cuncta turbabant 55, 23. aduersus Marcum conspirauerant 62, 1.
- uicus* Sulpicius 215, 1.
- uiginti* uiri 117, 10.
- uilitatem* proposuit Comm. 99, 32. p. Rom. ab Alex. petiit 243, 13; 16.
- Viminacium* 132, 14.
- uinariorum* corpus constituit Alex. 250, 17.
- Vindelicos* obsidione barbarica liberauit Aur. II 161, 7. 165, 16.
- uindemiae* ab Heliog. celebratae 210, 26; 27.
- L. Vindex* latet, quod uitam cum imperii usurpatione posuit 150, 29. a militibus imperator factus 229, 4. V. cursim perstrinxit Suetonius II 204, 6.
- Vindio* Vero iuris perito usus est Pius 42, 27.
- uinum* gratuitum dare p. R. statuerat Aur. II 169, 12. fiscalia uina ponuntur in porticibus templi Solis II 169, 27. u. absentatum 217, 21. II 40, 25. u. mastichatum (II 40, 25) primus inuenit Heliog. 216, 2. u. mensale II 143, 26. u. puleiatum primus inuenit Hel. 216, 2. u. rosatum 216, 3. 217, 21. 219, 4. 254, 4. uino russo maxime delectatus est Aurel. II 170, 19. uinum uetus II 133, 6. 188, 25.
- uiridiarium* uel *uirdiarium* 13, 20. 36, 5. 49, 5. 218, 30. II 51, 10; 17.
- Virtingui* in Rom. solum inruerunt II 126, 28.
- Vitalianus* dux militum praetorianorum occisus II 13, 24. 34, 31. 35, 12.
- Vitalis* Victor a Seu. occisus 134, 7.
- Vitelliana* uita 71, 8.
- Vitellius* 164, 26. 203, 5. II 166, 24. 215, 15. — V. nec imperare uoluisse dixit Marcus 84, 8. imitari se dixit Hel. 215, 23. V. cenas uicit Hel. 219, 12. V. tyrannicida non defuit 226, 7. Vitellios in luxurie uicit Hel. 234, 11.
- Vitellius* cons. (a. 941/189) 178, 31.
- uitem* nisi robusto et bonae famae nulli dedit Hadr. 11, 29.
- uites* ut haberent uinumque conficerent Probus permisit Gallis Hispanis Brittannis II 199, 26.
- Vitrasia* Faustina a Com. interfecta 92, 21.
- uitri* nectigal ex Aegypto Romae constituit Aur. II 167, 33.

Vitruvia siue *Victoria*. uita Trebellii II 119—120. — II 123, 7. 126, 2. — V. mater Victorini, mater castrorum appellata et Augustae nomine affecta II 94, 7. Victorinum nepotem Caesarem appellauit II 95, 13. 96, 3. Tetricum seniore ad imperium hortata est II 113, 4. Tetricum iuniorem Caesarem appellauit II 113, 29. cum V. in consortium regni uenire optauit Zenobia II 119, 5.

Vitruuius Secundus, qui epistulas imperatorias curarat, a Commodo interfectus 92, 17.

Vituriga uxor Proculi postea Samso appellata II 211, 26.

Vlbia bibliotheca II 138, 5; 12. 142, 19. 154, 6. 176, 20. 186, 10. (aetate Vopisci thermis Diocletianis II 186, 10.) 221, 22.

Vlbia Gordiana mater Gordiani primi II 28, 20.

Vlpianus, qui Papiniano in consilio fuerat, cum ad libellos paruisset, praef. est factus 149, 16. libros scripsit ad Sabinum consularem 213, 30. remouit V. Heliogabalus 214, 4; 6. V. primus iuris peritorum atque amicorum Al. 239, 3. praefectus ab Hel. factus consiliarius et magister scrinii Alex. 245, 26; 29. V. displicuit, quod Alex. omnibus officiis proprium genus uestium dare uoluit 246, 18. V. semper secum habuit Alex. 249, 23; 25. 275, 21. ad conuiuium adhibuit Alex. 251, 13. V. tutor Alexandri, quem saepe a militum ira obiectu purpurae suae defendit 264, 28. V. in consilio Alex. 276, 1.

Vlpiorum familia II 54, 12.

Vlpium forum 62, 17.

Vlpius Crinitus. V. C. qui se de Traiani genere referebat, quem

Val. Caesaris loco habere instituerat, uicem sumpsit Aur. II 144, 9; 18; 24; propter aegritudinem V. II 144, 27. V. consul factus a Val. II 145, 13. dux Illyriciani limitis et Thracici II 146, 17. adoptat Aurelianum II 147, 11; 23; propter quam rem actae Crinito gratiae a Val. II 147, 25. mandatum Crinito a Val. ut Aur. adoptaretur II 147, 28. ad V. ter consulem epistola Aureliani inserta II 163, 4; 6 sqq.

Vlpio Marcello iuris perito usus est Pius 42, 28.

Vlpius Silanus senator primae sententiae libros Sibyllinos inspiciendos esse propter terrorem Marcomannicum censet II 150, 3.

— Traianus u. Traianus.

Vltor. Iuppiter —. 113, 21.

Vmbria 123, 12. II 30, 24. 113, 23.

Vmidium Quadratum Hadr. grauius insecutus est 15, 27.

Vmmidius Verus iuris peritus 42, 27 (cf. adnot. crit.)

uniones Cleopatrani II 121, 19.

uniuiria Calpurnia sacerdos inter sacratissimas feminas adorata II 121, 17.

uocales exoletos populo donauit 251, 1.

Vocontiorum tribunatus II 93, 18.

Vologessus bellum Parthicum paratum sub Pio Marci et Veri tempore indixit 50, 25.

uolones 61, 18.

Volucris equo prasino aureum simulacrum fecerat Verus multosque tribuit honores 72, 23. calix crystallinus eius nomine dictus 76, 30.

uoluntarios Marcus seruos appellauit, quos ad militiam parauit 61, 17.

uoluptarii 251, 3.

- Volusianus* cons. (a. 1013/261) II 73, 12.
- L. Volusio* Maeciano iuris perito usus est Pius 42, 28. eum audiuit Marcus 46, 14.
- Vopiscus*. Flauii—Syracusii uitae Aureliani II 137—170. Taciti (et Floriani) II 171—184. Probi II p. 85—203. Firmi Saturnini Proculi et Bonosi II 204—214. Cari et Carini et Numeriani II 215—227. Vopisci auus testis adfertur II 210, 13. 213, 30. 222, 23. 223, 9. Vopisci pater testis adfertur II 167, 2.
- Vota* 109, 9. II 177, 26. V. causa Helius lugeri est uetitus 23, 30. 30, 21.
- uota* in senatu suscepit Marcus 51, 3. uota in senatu pro Com. facta 98, 27. soluebat in Capitolio Pertinax 108, 26. in C. suscipere noluit Heliog. 213, 21. in Capitolio u. suscepit Maximus ad bellum contra Maximum proficiscens II 58, 25.
- urbaniciani* 170, 9. u. militum seditio 181, 22.
- Urbicus*. Lollius —. uid. Lollius.
- urbis* templum 20, 4.
- urcei* auro inclusi II 135, 28.
- Vrsinianus* dux ex disciplina Probi fuit II 202, 10.
- ursos* mimum agentes exhibuit Carus II 226, 14.
- usuras* feneratorum ad trientes pensiones contraxit Alex. 245, 20. senatores si fenerarentur usuras accipere uetuit, postea iussit Alex. ut semisses acciperent 245, 22.
- Vtilium* adulterum uxoris Marcus ad uarios promouit honores 67, 9.
- uuae* Apamenae 217, 12. Labianae 162, 11. passae 72, 24.
- Vulcacius* Gallicanus scriptor uitae Auidi Cassi p. 78—88.
- Vulcatius* Terentianus citatur II 42, 20.
- Vxorius* poema Ciceronis et Gordiani pr. II 29, 12.
- Xerxes* II 127, 10.
- Xifidius*. Aelius —. uid. Aelius.
- yaenae* Gord. tertio imp. decem Romae fuerunt II 51, 23.
- Zaba* socius Zenobiae ab Aur. uictus II 154, 21; 26.
- zaeta* 223, 28. 224, 7.
- zancae* Parthicae II 136, 3.
- Zenobia*. uita a Trebellio Pollione scripta II p. 116—119. II 106, 12; 26. 126, 2. 155, 11. 161, 10. — Z. pro filiis paruulis Odenato interfecto imperium suscepit II 84, 3. 115, 15. Palmyrenis et orientalibus plerisque uiriliter imperauit II 84, 14. cum Z. uxore Odenatus contra Persas profectus est II 105, 23. Z. circa Herodem nouercali fuit animo II 107, 6; 13. Z. per triumphum duxit Aurelianus II 113, 18. Z. posterius Trebellii aetate Romae inter nobiles manebant II 115, 23. omnes sagittarios possidet Zenobia II 127, 30. contra Z. profectus est Aur. II 152, 16. Z. uicta ab Aur. apud Emessam magno certamine II 154, 21; 26. Aur. litteris ad Z. missis deditionem petiit 155, 21; 24; 27; quibus Z. superbius rescripsit, quam eius fortuna poscebat II 155, 31. epistula Z. inserta II 156, 3 sqq.; 15. Z. fugiens capta II 156, 24; 28. milites Z. ad poenam poscebant II 157, 15. de Z. triumphum Rom. oculis exhibuit

- Aur. II 159, 14. currum Z. sibi ad *Zosimionem* procuratorem Sy-
 composuerat, sperans se cum riae epistola Valeriani inserta
 eo Romam uisuram II 159, 21. II 132, 30.
 Z. triumpho ducta II 160, 15. *Zoticus* 210, 8. Z. multum ualuit
 Vabalathi filii nomine tenuit sub Hel. 209, 25. sed hoc fami-
 imperium, non Herenniani et liaritatis genere abusus est
 Timolai II 162, 28. Z. amicus 204, 27.
 Firmus II 205, 30. 207, 10. *zuma* II 133, 16.
Zenon Eleates II 139, 9.
-

ADDENDA ET CORRIGENDA

praef. p. XII u. 38 lege pro *demteius itusac: eiusdem tacitus*.

praef. p. XXIX u. 20 adiciendum erat, me quibus locis litterae primae manus cod. *P* rasura ita deletae essent ut accurate dignosci nequirent, siglo *P* adscripsisse ut *uid.*; deinde uncis-rotundis me inclusisse siglum *M*, ubi in codice, ex quo descripta est editio Mediolanensis, idem fuisse, quod in *B* et *P* facile cuius adpareret uarietatemque scripturae, quae mentione non esset digna, deberi typographo.

uol. I p. 6 u. 6 repone ex *B* et *P* *Pletori* cf. Mommsen. C. I. N. nr. 414.

p. 17 u. 8 adde post *rhetoribus: oratoribus*.

p. 19 in notis commemorandum fuit, Mommsenum u. 7 pro *tulit* coniecisse ut *et*.

p. 95 u. 14 lege pro *Sulpium: Sulpicium*.

p. 127 u. 19 tolle interpunctionem post *in Sicilia*.

p. 158 u. 16 pro *Antoninus* lege *Antoninis*.

p. 169 u. 28 pro *diu* lege *diui*.

p. 203 u. 18 pro *Bassianus* lege *Bassiani*.

p. 211 u. 4 et 213 u. 6 lege *Cordium*, non *Gordium*.

uol. II p. 22 u. 16 omissus est numerus libri VIII Vergiliani.

p. 41 u. 29 uersus Vergiliani initium capiunt a u. 869 libri sexti.

p. 69 u. 7 pro *Artabastes* lege *Artabasdes*.

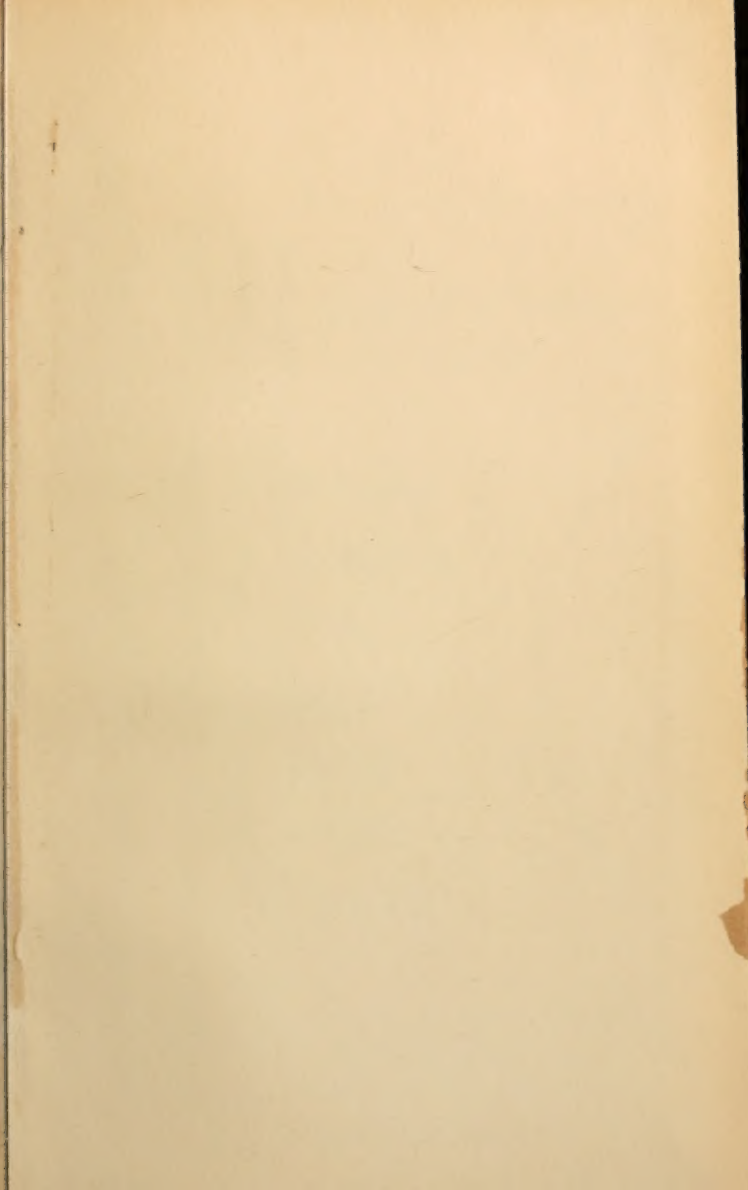
p. 77 u. 22 adde post *fabricae: ipsae*.

p. 107 u. 2 pro *aureati* lege *aurati*.

p. 114 u. 22 Valesius ad Ammian. Marc. XIII 8, 2 pro *Isauriae* coniecit *Isaurae*.

p. 118 u. 2 'more regum *M*' et 'more magum *Mommsenus*' transponenda sunt, nam u. 3 *magis* Mommsenus mutauit in *magum*.

- p. 134 adde in adparatu critico post *puras duas uolgatam* incuria adicere *fascias uiriles duas*, omittere BPM; iniuria enim tacent editores Berolinenses de codicum scriptura, cum uolgatam amplexi sint.
- p. 194 u. 33 Ad. Kiesslingius emendauit: *ubique emicant Probi uirtutis insignia*.
- p. 204 u. 6 pro *Antoninum* lege *Antonium*.
-

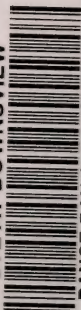
12035
Author Historiae Augustae Scriptores
LL.C.
H673P
Title Scriptores historiae Augustae; ed. by Peter. 2 vol.
in 1.

**University of Toronto
Library**

**DO NOT
REMOVE
THE
CARD
FROM
THIS
POCKET**

**Acme Library Card Pocket
LOWE-MARTIN CO. LIMITED**

UTL AT DOWNSVIEW

D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 15 18 06 10 009 1